[illegible]

[illegible]

oncia dramme scrupl.

℔i. ℥i. ʒi. ℈i. gr: gut. M. P. q. s.

Chda

Crescit amor studij dum ~~auri~~ pecunia crescit

Pro difficultate partus

℞ palm. sabinae ana gr. vi croci nucis
musc. ana gr. X ij confect. Alchermi
℈i m. f. 6. cap. in necessit. sumendi
aq. anthem ℥iiij

Pro febre Quartana, Tertiana intermittente

℞ sal. absinthij tamarisc armon. ana ℈iij chinae chinae
℈vi syr. de absinthio q. s. m. f. opiat. cap.
ad magnitud. castaneae ante paroxism. sumend.
cyat. vini opt. aut aq. card. bened. ℥iij

Pietro Antonio Quaglia

ARCANA
LAZARI RIVERII

Consiliarij, & Medici Regis Christianissimi, atque in Monspeliensi Vniuersitate Medicinæ Professoris, & Doctorum Monspeliensium Decani, nusquàm in lucem edita.

Cum Institutionibus Medicis, & Regulis, Consultationibus, & Obseruationibus

P. F. BERNARDINI CHRISTINI A IVVELLINA CYRNEI.

Minorum Obser. S. Francisci, & Priuilegio Senatus Veneti Ciuis; antè Religionis ingressum eiusdem Riuerij Discipuli, & vtriusque Medicinæ Doctoris

QVIBVS ACCESSERVNT

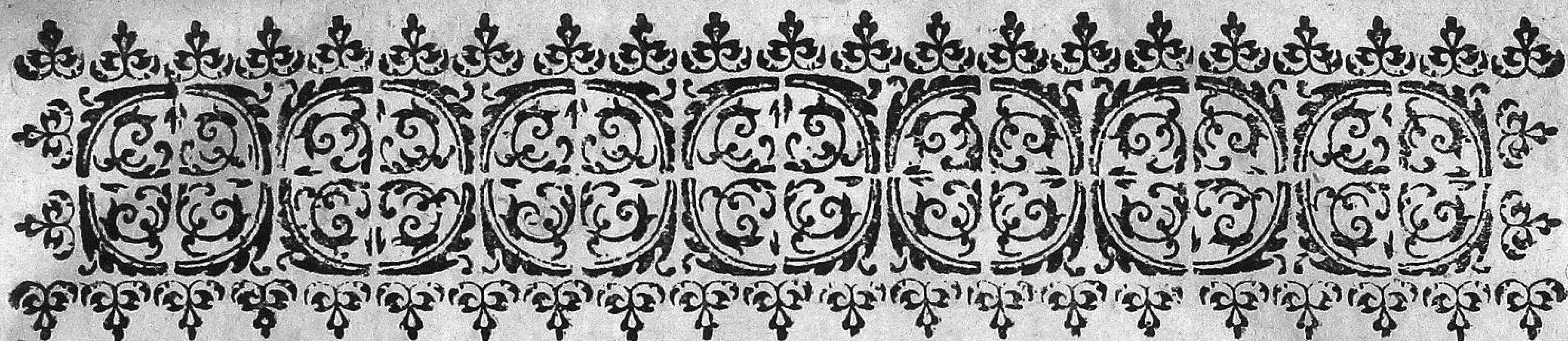
Centuriæ quinque Curationum Morborum,
Tractatus de Lue, seù morbo Venereo,
De Febre pestilentiali, cùm breui Romæ contagij narratione,
Et Astrologicus ad Medicinam pertinens.

VENETIIS, M.DC.LXXVI.

Typis Bartholomæi Tramontini.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIIS.

Illustrissimo, atque Excellentissimo Domino, Domino

THADÆO MAVROCENO

SENATORI INTEGERRIMO, & Consiliario Præstantissimo

F. BERNARDINVS CHRISTINVS Fęlicitatem.

PVrpuratam venerari Sapientiam, prudentemque excolere Nobilitatem, vsque ab orbis infantia memorabile duxit exemplum, Excellentissime Domine; vndè optimo iure obsequentissimi animi monumentum in hoc meo libello rudi, & ineleganti repositum, Tuæ humanitati dico, Tuæ generositati offero, vt possim, inæquali licèt obsequij tributo, Tuam gloriam excolere, Tuos venerari triumphos. Quòd si læto vultu hoc meum respexeris munusculum, & si vobis fas est sub tàm inclito tutamine quiescere, prodite in lucem impauidæ meæ Institutiones, Consultationes, & Exempla sub tali propugnaculo tutæ: Et oh magnum fęlicitatis excessum, si fatum sinat sub tanto Patrono vos nasci, me mori; auras vitales imperterritæ bibite, quibus Il-

lustre nomen inscriptum THADÆVS MAVROCENVS; ille, de quo dubia mens est, vbi maiora recollexerit trophæa, in Bello, an in Pace, quamuis certum sit in vtroque, pugnando, & consulendo, immortalitatem acquisitum, æternitatem adeptum. Namquè Dux Nauium, quotiès sub onere suarum victoriarum Neptunus gemuit, & quotiès à sui gloriosissimi ensis fulgore Luna Scithica fuit obtenebrari coacta. Veronæ, & Brixiæ Præfectus Astreæ iacturas restaurauit, Ciuium affectus coluit, magnanimitati templum erexit, liberalitati delubrum extruxit, & in Venetæ Reipublicæ Senatore inclitus Romanorum Imperator Augustus pari gloria reuixit. Tot alijs functus officijs longum esset recensere illustria gestorum elogia, quibus ipsamet multiloqua fama non sufficit, & quæ ego admirari malo, quàm impari narratione deuenustare; hoc vnum sit satìs, quòd ad Consiliarij munus euectus, in ipsius prudentia celeberrima Patria quiescit, quæ Regales Filij tàm de se benemeriti animaduersa virtutes, iuremeritò illas constituit Purpura tegere. Hinc, Nobilissime Senator, hoc meum Opusculum Tuum suspirat validissimum Patrocinium, & quia tanti Herois meritò longè se impar cognoscit, ideò cæteris relictis Virtutibus, Tuæ humanitati tantùm se deuouet, tutum se ab ista hilari vultu acceptandum, ac benigno aspectu suscipiendum. Hanc ergò meæ addictissimæ obseruantiæ Tesseram, ceù votiuam Tabulam Tuo Nomini Augustissimo appendo, ac tibi vtpotè suo Numini sacro, non dubius ab omnibus humanitèr excepturas meas Institutiones, Consultationes, & Exempla si à Te humanitèr excipiantur. Æternus Beatæ Perennitatis Arbitèr Deus Te sospitet, & ad annos Nestoreos seruet. Vale.

PRÆ-

PRÆFATIO AD LECTOREM.

SEù ab inani gloriæ appetitu, seù à laudabili proficiendi hominibus desiderio in lucem edere quod longæuo studio, vel diuturno experimento à Professoribus fuit acquisitum duxit originem; Hoc Opusculum, benignissime Lector, gloriam non quærit, celebritatem non optat; cùm enìm nil egregij, nilue possideat excellentis, quod nominis æternitatem sibi conciliet, cur igitur hæc flagitanda, expetenda, speranda? Immò cùm se rigoroso doctissimorum Virorum submittat examini, & cùm in suis Obseruationibus sæpè instituta Galenica, & Canonum præcepta partìm arceat, vsum Spargyricum amplectendo; & quod vtilitatis experientia docuit practicando, ideò à plurimis reiectum, reprobatumque contemnetur, damnabitur, sicque in principio suæ peregrinationis in sæuam incidet maledicentiæ Carybdim; mea pace tamen cùm enìm Rolandus, Petrus Poterius, Amatus Lusitanus, alijue qui Obseruationes impressere, innumeris calumnijs, obtrectationibusque fuerint subiecti, quid expectandum á minimo intèr tot insignes, ac celeberrimos Professores? Vtcumquè sit, Arcana doctissimi Lazari Riuerij mei Præceptoris prodeunt in lucem; post eius mortem (vtpotè inferiùs dicam) de suis laboribus satìs amissum. Hæc tanti Viri pauca fragmenta per aliquot annos tumulata, fas est tandèm, debitum sibi vindicent plausum, & summum bonum, quod retinent, communi vtilitati partiantur. Hinc á proficiendi hominibus cupiditate motus ea imprimi curaui, & ne, quod á diuturno incliti Præceptoris studio fuit elaboratum, in memorabiles obliuionis iacturas miserrimè incidat. Quod á me additum, Lector, (scilicèt Institutiones, Consultationes, Obseruationes &c.) ideò additum, quia, cùm indelebili sim in vita prosequutus amore, ac studio præfatum Riuerium, cupio vt post mortem etiam aliquod meæ in eum obseruantiæ vestigium existat; cæterùm de conuitijs non curo, mihi namquè Arcana Riuerij, quæ sunt pretiosæ Medicæ professionis gemmæ, publicæ commoditati exponere, ac communicare præcipua est gloria, singulare præconium.

Scias igitur, Lector, quòd in Monspoliensi Ciuitate moratus sum per sex annos insimul cùm alio meo Fratre sub disciplina Lazari Riuerij Publici illius temporis in illa celeberrima Vniuersitate Professoris, á quo non tantùm Lectiones Medicas audiui, verùm etiam quòd ad

praxim

praxim spectat, apprehendi. Præfatus Riuerius peracto cursu suarum lectionum in præfata Vniuersitate, se transtulit in Italiam, & in Inclito Lyceo Patauino repetijt denuo lectiones, quo tempore obseruauit contrarietatem Medicorum Italorum ad Spargyricam, vndè reuersus Montem Pessulanum studuit quomodò posset introduci vsus remediorum Spargyricorum in Italiam, & tandèm decreuit Typi mittere quoddam Opus continens Institutiones, Theoricam, & Praxim Medicinalem, cùm ordine Canonum recto ad vsum Galenicum, & cùm extractione quantitatis remediorum Auctorum Classicorum, quæ sunt posita in praxi, absque eò quòd in dicto Opere se ostenderet Spargyricæ cupidum, ac amatorem, nisi in quantum in aliquibus Obseruationibus per transitum de illa fit mentio, & demùm in complementum addidit Centurias IV. suarum Obseruationum, & aliquas à celebrioribus Professoribus communicatas, in quibus obseruationibus valdè propensus ad Spargyricam demonstratur. Mens autem præfati Riuerij fuit, quòd si primum Opus iàm impressum foret apud Italos gratum, acceptumque, tunc aliud erat Typis missurus de Spargyrica, & Galenica fundamentalitèr agens, quod in initio continebat Institutiones Artis Spargyricæ, in qua præbebantur principia fundata in opinionibus Galenicorum, Chymicorumque, ipsos concordando, ac probando, non esse nisi in vocabulis discordes; indè faciebat Anatomiam Vegetabilium, Animalium, & Mineralium, in qua tollebatur omnis difficultas, ferendo rationes diuisionum, manipulationum &c. Indè erat Praxis, & Theorica, vtpotè in alio Opere, vbi agebatur de ægritudinibus á Capite vsque ad Plantas, & in quolibet capitulo vniebatur Galenica Spargyricæ, exemplificando varijs Obseruationibus ad vsum Spargyricum. Posteá erat Manipularium, seù Pharmacopæa, in qua adnotabantur omnes errores, qui in manipulationibus committuntur. Hæc vltima pars erat imperfecta, quando graui ægritudine affectus se cognouit morti propinquum; vndè vocatis quatuor suis discipulis præcharis, (penès quos diuisìm supradictum Opus reperiebatur) scilicèt Fabritio Androino, Iohanne Morsino, meo Fratre, & Me, præcatus fuit Fabritium Androinum, vt vellet perficere quod deficiebat Operi, & quod posteá fieret vnio partium Operis, vt luci mitterentur; inalterabili fide fuit á nobis Præceptori promissum satisfacturus eius voluntati. Obijt Riuerius, & Androinus statìm curauit extrahere á nobis alias partes Operis, eo fine, vt reuerso in Angliam, in quo Regno ortus erat, posset luci tradere suo nomine dictum Opus, & vtpotè Auctor, á raptis Riuerij laboribus iniustam sibi gloriam quærere. Explorauimus ipsius voluntatem, & renuimus, antequàm Opus fuerit perfectum, præbere ipsi quod apud nos erat, polliciti, quòd quando ipse compleuisset suam partem,

nos

nos vniremus nostras in aliqua Vniuersitate, in qua imprimerentur Tandèm abijt Androinus in Angliam, vbi est mortuus; Morsinus in Belgium, in quibus bellis ipse etiam obijt. Manipularium, seù Pharmaceuticum, quod apud Me, & meum Fratrem erat, dum seruabatur in quadam Arca, suprá quam erat vas vitreum plenum Spiritu Vitrioli, fractum est illud vas, & per commissuras Arcæ penetrato suprá scripta præfata, miserrimè fuerunt illa á dicto Spiritu Vitrioli dissipata, ac erosa. Remanent Arcana, quæ meliorem sortita fatum, Typis nunc mandare curo, ne, vtpotè aliæ Operis partes dilabantur, ac disperdantur. Sic tám Excellentis Viri labores sunt perditi; licèt enim reuersi meus Frater, & ego in Italiam crebras mitteremus Epistolas ad Morsinum, adeò vt fieret in Italia vnio supradictarum Operis partium, hæc eò vltrá dilata, vt antequàm Opus Riuerianum, mediante impressione, acquireret luminis vitam, subierit deplorabilem obliuionis mortem. Hæc est miserrima tantæ Compositionis historia, quam omnibus notam reddo, vt si vnquàm sub alio nomine post meam mortem prelo detur, orbis sciat gloriam Riuerij esse deceptam, ac fraudatam.

Nunc amatissime Lector ad meos labores descendo; sunt autem hi, Institutiones Galenicæ, indè quædam Regulæ generales, posteá Consultationes cùm Obseruationibus in omnibus morborum generibus, indè Obseruationum quædam Centuriæ, Tractatus de Morbo Venereo, de Peste, & de Astrologia ad Medicinam spectante. Hæc, Lector, si tuæ non satisfaciunt expectationi, Auctorem excusa, non famæ, non gloriæ, impressionis causa cupidum, sed qui paucula Arcana sui Præceptoris Riuerij, optauit suis laboribus associare; cæterùm temporis breuitas aptatam dicendi normam non sinit meas compositiones perornare. In Obseruationibus adnotaui ad litteram euentus, ac medicamentorum effectus, vndè si quid boni reperis Deo gratias referas, sin minùs Auctorem ne damnes, sed tua comitate, & bonitate eius imperfectiones excusa, ac tolera. Etiam te certioratum volo, me in sæculo persæpè nominatum fuisse, licèt fictè, cognomine Columbani, sed proprium meum cognomen est Christinorum, id tamen euenit aliquarum inimicitiarum causa &c. Cæterùm Professores moneo, quòd quamdiù detinent infirmum in eius infirmitate callidè, tenentur ad restituendas omnes expensas frustatoriè factas, ideòque vt plurimùm ego vsus fui medicamentis Spargyricis, cùm hæc quamprimùm morbos resoluant, & naturam adiuuent. Vęh autem illis, qui auri cupiditate procrastinant morbos, semper ostendentes ex operibus naturę expectandam sanitatis restitutionem, quia Medicus nihil aliud est, nisi minister naturę, quę paulatìm cōualescit, itaq; si ex se erigere posset, Physico nō indigeret. Igitur benignissime Lector, malè viuit quisquis nescit benè mori, si vis hanc professionē exercere Deū time, & supradicta ne cōmittas. Ergò bonis monitis vtere, & valetudinem serua.

PATER

PATER BERNARDINVS CHRISTINVS E CORSICA MINORVM OBSERVANTIVM.

Anagramma

Commutata S in V

NOMEN SVBSCRIBIT: ADSVM VNICVS PENETRATOR ARCANORVM RIVERII.

Alludit Gallo gentilicij ſtemmatis.

Si ex tot diſcipulis quid mirùm Arcana penetrat?
Tanta capit quàm alij peruigil ipſe magis.

MAGNA RIVERII ARCANA NVSQVAM ADHVC EDITA.

Anagramma Purum.

DICAMVS QVIA GRANDIA HIC MANAVERE NATVRA.

Si finxere Iouem rerum fabuloſa parentem;
Naturæ hæc tua ſunt; Iuppiter alter eris.

Roma peſte infecta.

Roma ſalubre petas ne Epidauri à littore numen;
CHRISTI NVM haùd dubitas arte domare luem?

Angelus Collettonus
Obſequij monumentum.

EPI-

EPIGRAMMA

Ab Æmilio Chanigeano Florentino Lectori propositum
De Libro Eximij, atque Adm: Reu: Patris

FR. BERNARDINI CHRISTINI

Minoris Obseruantiæ Sancti Francisci.

QVem pia Religio Diuino vouit honori,
Et dedit assiduis inuigilare sacris;
Ingenio, & praxi Naturæ Arcana sagacis
Scrutatus, Medicæ en exhibet Artis opus.
Miraris Lector? Veteres præcepta medendi
Prima quis edocuit? Numen Apollineum!
Ergò Christini potior Medicina salutem
Afferet, à vero quæ modò ducta Deo est!

Ad præstantissimum, & Religiosissimum Virum

P. BERNARDINVM CHRISTINVM

FRANCISCANÆ FAMILIÆ ADSCRIPTVM.

Alluditur ad Turrim eius stemmatis

EPIGRAMMA

D. Georgij Musalo Philosophiæ, & Medicinæ Doctoris
Nobilis Cretensis.

VIrtutis Turri Doctus circumdatur alta,
Inuidus hanc Momus frangere quis poterit?
Quisquis adest, videat, miretur Dogmata sana
Sunt Bernardini: qui neget, ipse cadet.

AD EVNDEM.

DISTICHON EIVSDEM.

LAudet, amet, tractet Medicorum Copia prudens
Librum: namque patet, quidquid in Arte latet.

Al Molto Reu: Padre

FRA BERNARDINO CHRISTINI DA GIVVELLINA,

Medico, e Professore Spargirico, per gl'Arcani, che manda alla luce, di Lazaro Riuerio suo Precettore, con suo Instituto, Consulte, Osseruationi, & altri Trattati pertinenti alla Medicina.

ODA.

Rigide Parche voi, ch'vn tempo vsate
Con forbice fatal fieder più vite,
Foste di noi Mortal'Arbitre elette,
Tiranne dell'Etate,
Voi con seuere, e barbare vendette,
Soleste popolar acerba Dite,
Già Suore riuerite, hor qual'ingegno
Già Reine del Mondo,
Vi vsurpa i fasti, e vi debella il Regno.

Itene vilipese, e nel più chiuso
Centro, che sia nella magion profonda,
Correte á sepellire il vostro scherno,
Stuol negletto, e confuso,
D'otiose Sorelle, il cieco Auerno
Ne i più riposti abissi hoggi v'asconda,
Ne dalla destra immonda
Penda l'inutil ferro, hor che più saggi
Sprezzano i nostri stami i vostri oltraggi.

RIVERIO tù, che della Senna in seno
Mirasti á piedi tuoi gemer la Sorte,
Spandendo di virtù raggi immortali,
Tù fortunato á pieno
Potesti sol con impeti non frali,
Vincer le Parche, e incatenar la morte,
Onde l'ampia Coorte,
Ch'alberga giù nella magion del duolo,
Vinto Lete mirò dá vn RIVO solo.

RIVO,

RIVO, ch' i tuoi liquori offri, e tramandi
Ad inaffiar della Natura i figli,
A fecondar della salute i semi;
RIVO, che l'acque ſpandi
A ſuperare i precipitij eſtremi,
A terger' onte, à cancellar perigli;
RIO che la Morte eſigli,
E nell' onde di cui placide, e liete
L' arſa turba de' mal ſpegne la ſete.

Ne in dimeſſo ſuſurro i proprij vanti
Queſto RIVO gentil copre, e naſconde,
Má in chiaro mormorio s' ode, e rimbomba;
De Chriſtalli vaganti,
(Cui diè fin hor lá Sorte ingiuſta tomba)
Più chiaro lo ſplendor s' apre, e diffonde,
Hor, che le nobil' onde
Inuola il pio CHRISTIN del tempo al morſo,
Et á farle immortal gl' adatta il corſo.

Sì sì CHRISTIN tù con pietoſo zelo,
Di queſto RIVO á i lucidi chriſtalli,
Gl' illuſtri tuoi ſudor meſci, e congiungi;
Tù d' Epidauro, e Delo,
A i pregi antichi hor nuoui pregi aggiungi,
Mentre ardi á noſtro prò gemme, e metalli,
Quindi per varij calli
Diſpiega il nome tuo rapide l'ale,
A niun ſecondo, á queſto RIVO eguale.

Perche gioiſca vn Còr, goda vna Salma,
Miranſi al tuo voler, pianger disfatti
I Compoſti più rigidi, e più duri,
E di placida calma
Sono ad vn ſen diſpenſator ſicuri
Macigni inhumiditi, e liquefatti,
Ond' è che ſtupefatti
Veggiam per opra tua quá giù forzati
I ſenſi á rauuiuar ſaſſi inſenſati.

Il fuoco, il fuoco istesso, alla cui fame
Non si troua giamai cibo, che basti,
Ch'ogni cosa quá giù strugge, e diuora;
Cangia l'innate brame,
E contro i mal, che vomitò Pandóra,
Sembra ch'á i cenni tuoi pugni, e contrasti,
Sgombra gl'innati fasti
E con natura placida, e tranquilla,
Ciò, che serbar ne può suda, e distilla.

Sá ben l'Adria i tuoi vánti, oue há la Fama
Con i rimbombi suoi frequenti, e spessi,
Illustre statua al tuo gran Nome eretta;
Quiui al tuo merto ei trama
Fregi immortali, e in questa Reggia eletta
I caratteri suoi per sempre há impressi;
Nè fia sol che t'intessi
L'Adria gli applausi suoi, ch'alla tua laude
Nell'Adria sola, vn mondo intiero applaude.

Anzi per tuo trionfo ampio, & augusto
Mentre la Fama con sonore grida
Tesse al tuo chiaro Nome encomio aperto,
Venga di ossequio giusto
Tributaria la Morte hoggi al tuo merto,
E le sue glorie entro i tuoi fogli vccida;
E col ferro homicida
Scriua così sù pagina distinta:
Viua il CHRISTINI, hor ch'io son quì l'estinta.

Del Sig. Emiliano Trauaglini
Spoletino Dottore d'ambe le Leggi.

Dell'Illuſtriſſimo Signõr

FRANCESCO GROTTA

NOBILE VENETO

In honore dell'Autore

SONETTO.

QVal dal foſco Acheronte à piè del Fato
Larua intriſa nel pianto vſcir'io ſcerno?
Suelto hà'l crin, raſo il ciglio, il duolo interno;
E appena ſcioglie à queſte voci il fiato.

Son vinta, ò Dio de tuoni, e rintuzzato
Ecco appendo al tuo Soglio il ferro eterno,
Ch'vn figliuol della Terra hor con mio ſcherno
L'Arbitra della Terra há debbellato.

CHRISTIN, queſta è la Morte. In meſti accenti
Si duol perche ti cede, e del ſuo ſcettro
Giá che ſpenta è la forza alza i lamenti.

Ma s'vn dì dal Deſtin l'horrendo ſpettro
Nouo acciaro otteneſſe, i tuoi portenti
Faran, ch'all'Huom ſia culla anche il feretro.

Al Molto Reu: Padre

FRA BERNARDINO CHRISTINI
DA GIVVELLINA CORSO,

Mentre manda alla luce gl' Arcani del Riuerio

SONETTO.

SAggio CHRISTINI, cui d'Epidauro il Dio
Diè contro i nostri mal norma sicura,
Nemico irato della Parca oscura,
Domator della morte, e dell'oblio.

Quanto nel sen più chiuso hebbe, e nutrio
Per nostro ben la prouida Natura,
Con disusata, e nobile ventura
Al tuo sapere, al senno tuo s'aprio.

Per opra tua fin gli Elementi han brama
D'offrir pronti ripari á quell'offese,
Ch'il tempo á i nostri seni ordisce, e trama:

Da te la morte á superar s'apprese,
Atropo è da te vinta, e la tua fama
S'è negli ARCANI altrui fatta palese.

Del Sig. Emiliano Trauaglini
Spoletino Dottore d'ambe le Leggi.

Al merito impareggiabile

DEL MOLTO VENERANDO PADRE

BERNARDINO CHRISTINI

DA GIVVELLINA CORSO,

Minor Osseruante di S. Francesco, professore di Medicina in Venetia.

SONETTO.

VAnta stuolo Minor maggiori glorie
Se vince morte di Francesco vn figlio,
Fuga i languor; ò rare sue vittorie!
Si acerta scampi da letal periglio.

Son ne Veneti Eroi fresche memorie
Se esperimentan Medico il consiglio;
E di questo le cure son notorie,
Che CHRISTINA salute há per pontiglio:

Sollecito dal CORSO n' han l'aiuto,
E giouar dee s'egli è da Giuuellina
Dalle ceneri il viuer rinuénuto.

Di Francesco assistenza pur diuina
Se vn Bernardino all'alme há conceduto;
A i corpi altro prouisto in Medicina.

Del Prencipe dell'Accademia de Sottilissimi
Frà Lorenzo Damiani di Venetia
del medemo Ordine Lettor Attuale di Sacra Teologia.

INDEX

INDEX RERVM NOTABILIVM,

Quæ in hac Prima Parte continentur.

De

Infu-

Opus

OPus inscriptum Arcana Lazari Riuerij cùm Institutionibus Medicis &c. Patris Fratris Bernardini Christini á Iuuellina Cyrnei Nostri Ordinis S. Francisci de Obseruantia, vt Typis seruatis seruandis mandari possit, tenore præsentium, & auctoritate Nobis in hac parte specialitèr concessa, facultatem impartimur. In quorum fidem præsentes litteras, manu propria, ac sigillo huius nostræ Almæ Diui Antonij Prouinciæ firmamus.

Dat: in Conuentu Nostro Vineæ Venetiarum die 26. Iulij 1676.

(Fr. Antonius Maria Ven. Diff. Gen., & Min. Prou.

NOI RIFORMATORI
DELLO STVDIO DI PADOVA.

HAuendo veduto per fede del Padre Inquisitore, nel Libro intitolato, *Arcana Lazari Riuerij Medici Regis Christianissimi, & in Vniuersitate Monspeliensi Professoris, cùm Institutionibus Medicis, &c.* non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per attestato del Segretario nostro niente contro Prencipi, e buoni costumi, concediamo licenza á Bartolomeo Tramontino di poterlo stampare, osseruando gl'ordini &c.

Dat. li 15. Nouembre 1675.

(
(Aluise Mocenigo Riff.
(Siluestro Valier Proc. Riff.

Gio: Battista Nicolosi Segretario.

Excusa Lector humanissime si aliqui lapsi sunt Errores in hoc Libro, qui Auctor non semper Correctioni adfuit.

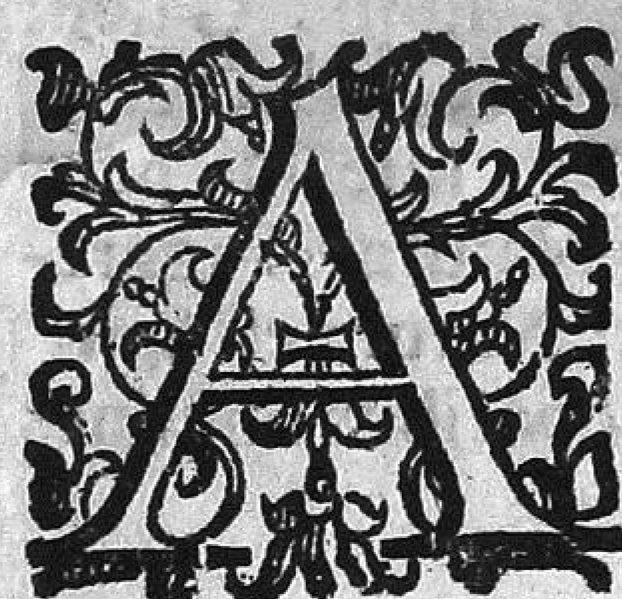
INSTI-

INSTITVTIONES MEDICÆ

P. Fratris Bernardini Christini à Iuuellina Cyrnei Minor: Obseru: S. Fr.

Quid sit Medicina.

Cerrima inter Philosophos disceptatione omissa, videlicèt an Medicina sit scientia, descendo ad multiplices ipsius definitiones, iuxtà monitum Cicer: de offic: *omnis; qui de aliqua re suscipit institutionem debet à definitione proficisci, vt intelligatur quid sit id, de quo disputatur.* Medicina igitur est *Scientia corporis humani sanitatem reficiens, vel conseruans*, vel *Medicina est adiectio, & ablatio*, vel *Medicina est, quæ sanis victus rationem præscribit, & ægrotos curat.* Quæ non sunt veræ definitiones Medicinæ, non enim hæc ipsa efficit, sed ex illis, quæ efficit hæc proueniunt. Quare Medicina erit *Scientia salubrium, insalubrium, & neutrorum*, vt inquit Galen: method: 2: cap: 12: *Medicina est appositio, & detractio, deficientium quidem appositio, redundantium detractio*, & hæc intelliguntur de 1: 2: & 3: descriptione, de 4: loquitur Galen: lib: defin: Medic: in princ: sed quod hæ non sit veræ definitiones ex sequentibus locis demonstrat Galen: in lib: de sect: ad eos, qui introducuntur. Propositum Medicinæ est sanitas, finis verò eius adeptio. Quibus autem quis absentem sanitatem recuperet, vel præsentem conseruet Medicis cognoscere est necessarium; porrò quę absentem sanitatem restituunt curationes sunt, & auxilia, quæ præsentem conseruant salubris victus. Quod si ità est Medicina igitur non erit conseruans, vel reficiens, sed salubrium, insalubrium, & neutrorum scientia, quod probatur ex Galen: p: art: med: cap: 2: At iuxtà Auic: *Medicina est scientia, qua humani Corporis dispositiones noscuntur ex parte, qua sanantur, vel ab ea remouentur, vt habita sanitas conseruetur, & amissa recuperetur.* Si Scientia est, qua noscuntur humani Corporis dispositiones, igitur non erit id, quod adijcit, vel aufert, quod reficit, vel conseruat, nec quod ægros ad sanitatem producit.

Quot sint partes Medicinæ.

Partes Medicinæ sunt quinque. Prima est contemplatio rerum Naturæ; Secunda est causarum, & effectuum consideratio; Tertia est tuendæ sanitatis ratio; Quarta est signorum obseruatio; Quinta est medendi modus. Prima, idest Physiologica naturam hominis considerat, & Elementa, quibus componitur, & generationem eius & partes corporis tàm intrinsecas, quàm extrinsecas. Secunda vniuscuiusque morbi causas, & affectus inquirit. Tertia sanitatem tuetur præcauendo, ne corpora in morbos incidant, et vbi inciderint, ad sanitatem reducit. Quarta signorum notitia præteritorum cognitionem, præsentium inspectionem, & futurorum præsagia declarat. Quinta,

ra, idest Therapeutica, in tres partes diuisa est, vna quæ victu curat, altera quæ medicamentis, tertia quæ manum admouet, vt Galen: inquit libr: de const: art: med: cap: 13: & 1: de Element: & 3: method: cap: 4: & 7: & in lib: quod optim: sit Medic: & Phys: Hæc ars docet corporis noscere naturam, tùm eam, quæ ex primis costat Elementis, tùm eam, quæ constat ex secundis. De cæteris Medicinæ partibus deinceps loquemur.

Quid sit Natura.

NAtura Philosophicè sumpta est, quæ Deorum, Hominum, Syderum, plurimorumque corporum essentiam, potentiam, viresque complectitur. Natura humana est temperies, vel quædam facultas, qua Animal regitur, vt inquit Plato loquens de Natura Deorum, vim quandam esse, dixit, rationis, atque ordinis participem, cuius solertiam, inquit Cicero de Natur: Deor: nulla ars, nulla manus, nemo Opifex consequi potest, imitando Galen: lib: defin: Medic: de mente Platonis, Natura est vis, quæ ex se ipsa mouetur, auctrix formationis, generationis, & perfectionis; Arist: 2: Physic: Natura, est principium motus, & quietis, in quò est primo, & per se, inde verò Natura humana nihil aliud est, quam ex primis quatuor elementis conflata temperies, vt inquit Galen: 3: de Temper: & 2: Aphor: com: 34: vel facultas quædam vniuersi Corporis rectrix, & 5. de Sympt: cau: in princ: Natura est omnis illa facultas, qua animal regitur, siue illa pendeat à voluntatis nostræ imperio, siue secus, & 6: de Sympt: cau: cap: p: Natura est aggregatio omnium Virtutum, quæ totum corpus regit, & lib: defin: Medic: Natura est Spiritùs calidus, qui ex se semper Seminarijs rationibus mouetur, ac certis temporibus homines generat, & conseruat.

Quot modis accipiatur Natura.

ACcipitur Natura quadrifariam, p: prò facultate naturali, 2: prò consuetudine, 3: prò temperie, & compositione naturali, 4: prò naturali calore, & inquit Galen: 5: de Sympt: cau: cap: 2: & 4: de vic: in mor: ac: & 2: de Temper: & Hipp: lib: de Aere, & Aqua, & Auer: p: Phys: & Arist: in prædic: consuetudo est altera Natura, & Auic: humor, & natura mutant animam, idest humor, & temperies. Item Galen: lib: trem: & palpitat: cap: 6: distinguit Naturam ab ipsa Anima p: de Potent: natur: dum dicit, & motor in Corpore, aut est Natura, aut Anima, hic prò calido intellige calorem innatum, qui test: Galen: aph: p: com: 15: est facultatis gubernantis robur, & omnium naturalium operum causa.

Quid sit Elementum.

ELementum Physicè sumptum ità describitur, Elementum dicitur id, ex quo quidpiam primò componitur, & est in eo, indiuisibilique existit specie in aliam speciem; Medicè autem sic, Elementum est minima rei particula, cuius est Elementum, vel sic Elementum est prima, & simplicissima pars, quæ in alias diuidi nequit, vt inquit Arist: 5: Meth: tex: 4: & similiter 2: de generat: à princ: & 3: Cæl: & de Sens: & Sensa: tex: 20: inde Galen: 8: de plac: Hip: & Plat: & p: de Element: cap: p: & 2:

Quot sunt Elementa.

VNiuersalia Elementa sunt quatuor à prima materia, vt Ignis, Aer, Aqua, & Terra, particularia erunt duo, membra simplicia, & Humores, vt inquit Arist: 2: de generat: vbi probat per quatuor qualitates esse quatuor Elementa. Auic: & Auer: simi-

similiter hoc probant, & Galen: 2: Element: vtitur iisdem argumentis, Sanguis enim, Pituita, & vtraque Bilis sunt Elementa, & ipsæ, particulæ minimæ, quæ similares appellantur.

De Temperaturis.

TEmperies duplex dicitur; Quarum altera qualitas est, quæ ex Elementorum qualitatibus conficitur, altera, quæ ex mixtorum etiam inuicem actione, & passione resultat, vt inquit Auic: prim: cap: de Complexion: & Arist. 4: Meth:

Quot sint Temperaturæ.

NOuem sunt Temperaturæ, octo inæquales, & vna æqualis, vnde inæqualium quatuor sunt simplices, vt calida, frigida, humida, & sicca, quatuor ex his compositæ, vt calida & humida, calida & sicca, frigida & humida, frigida & sicca, æqualis est qua corpus incolume cum moderatione quadam seruatur, vt inquit Auic: prim: cap: de Complexion: & Gal: pri: de temper: cap. p:

Quot modis aliquid dicatur esse calidum, vel frigidum.

BIfariam calidum dici potest; Absolutè, & sic omnes qualitates absoluto sermone inueniuntur in Elementis, aut per collationem, & sic trifariam, aut per collationem ad medium, siuè ad pondus, siuè ad iustitiam, aut ad se ipsum, aut ad extraneum medium; Ad iustitiam rursus duplici modo sumitur, scilicet secundùm genus, vt animal in genere animalis dicitur calidum, vel secundùm speciem, vt homo in specie hominis est temperatus; Calidum etiam dupliciter potest intelligi, vel in actu, & dicitur tunc quando est, vel in potestate, & dicitur quando non est, sed fieri potest, vt inquit Galen: prim: de Temperam: cap: 6: & Auic: cap: de complex.

De Membrorum Temperaturis.

CAlidiora in Corpore membra vicissim se comitantia sunt Spiritus, cor, sanguis, hepar, caro, musculi, splen, renes, tunicæ, arteriæ, venæ, & cutis.

Frigidiora sunt pituita, pili, os, cartilago, ligamentum, tendones, membranæ, nerui, nuca, cerebrum, adeps, pinguedo, & similia. Humidiora sunt pituita, sanguis, adeps, pinguedo, cerebrum, nuca, caro mamillaris, testiumque, pulmo, hepar, renes, musculi, cutis, & similia.

Sicciora sunt pili, os, cartilago, ligamentum, tendones, membranæ, arteriæ, venæ; nerui motores, cor, nerui sensitiui, & similia, vt inquit Galen: p: de temperam: cap: vlt: & Auic: pri: cap: 2: de complex: & alij.

De notis temperaturarum in genere.

COgnoscuntur Temperaturæ ex habitu totius corporis, ex operationibus, ex regione, ex colore, ex tactus ratione, & ex ætatibus, vt inquit Galen: 2: de Temperam: cap: 4: & 6: et Auic: pri: pri: cap: de complex: et Æt: Ser: pri: cap: de virib: simpl: et Galen: de tuen: Sanit. et alij.

De notis Temperaturæ optimæ.

TEmperaturæ optimæ signa sunt, quum corpus, neque densum, neque rarum, neque durum, neque molle, neque hirsutum, neque glabrum, sed medio quodammodo se habeat; De temperamento calido, frigido, humido, et sicco in particulari non me extendam, neque de singulis partibus corporis, ad id enim videndus Gal: in art: med: cap: 12: et Æt: Ser: cap: 77: et Paul: Ægy: lib: 2: cap: 63: vsque ad 73. Notato tamen, quod non ex temperie vnius particulæ tantùm est pronuntiandum de toto corpore, sed singulæ partes per se sunt considerandæ vt inquit Galen: prim: de temper: cap: 9: et in lib: de opt: corp: const: cap: 4: et Æt: Ser: 4: cap: 59:

De Ætatum Temperaturis.

ÆTas est spatium in quo Animal crescit, stat, decrescit, et manifestè declinat, et diuiditur in quatuor partes, in adolescentiam, quæ est calida, et humida, in iuuentutem, quæ est calida, et sicca, in senectutem, quæ est frigida, et sicca, et in vltimum senium, quod est frigidum, et siccum, vt inquit Alb: Magn: in lib: de Senect: et iuuent: et Galen: 4: de Salubr: diæt: tex: 7: et Auic: pri: pri: cap: 3: de complex: ætat: Ætates omnes sunt quatuor; Ætas adolescentiæ, quæ durat vsque ad 30. Annos, Ætas consistendi, quæ durat vsque ad 40. Ætas minuendi cum virtus non amittitur, quæ est vsque ad 60. et Ætas minuendi cum manifesta virtutis imbecillitate, quæ durat vsque ad finem vitæ.

De Humorum definitione, & visione.

QVoniam humores ex primis elementis orti, sunt causa generationis, et corruptionis hominum, idcircò duplicem etiam definitionem sortiuntur, vniuersalem scilicet, et particularem, vniuersaliter sit definiuntur, humores sunt corpora, quæ ex prima ciborum mixtione generantur, particulariter sic, humor est corpus humidum currens, quod ad membra conuertitur. Generantur humores ex alimento, quod ab innato calore alteratur, vt inquit Galen: 2: de Elem: Auic: prima pri: cap: de memb: et cap: de humor: et Galen: aph: 5: com: 31: et 2: de facult: Natural: cap: 8:

De alia diuisione, scilicet de his, quæ nutriunt humoribus.

EX his, quæ nutriunt humoribus, quædam sunt primæ, quædam secundæ humiditates, primæ sunt humores, secundæ rursus diuiduntur, nàm quædam sunt superfluæ, quædam non, relictis primis, non superfluæ erunt quæ à principali dispositione conuersæ ad membra relegantur, et iuxtà Auic: placitum sunt quatuor, scilicet, nomen non habens, ros, cambium, gluten; humorum verò, à quibus hæ humiditates proueniunt sunt quatuor genera, vt genus sanguinis, pituitæ, bilis, melancoliæ etc. vt inquit Auic: prim: pri: cap: de humi: et prim: 4: et Gal: ex meth: ad fin: loquens de hectica, et 2: de Elem: et lib: defin: medic:

De

De Humoribus in particulari, & p: de Sanguine.

SAnguis est humor calidus, et humidus, ex ipsius chyli temperatiori parte prouenniens; qui naturalis est, et non naturalis, naturalis, qui mediocri substantia, rubeo colore, malo carens odore, sapore dulci, mitis, ac benignus existit; non naturalis, qui ab isto degenerat, et hoc accidit bifariam, scilicet, vel sui, vel alterius ratione; ratione sui dum mutatur propria substantia, et hæc dupliciter, vel quia nimis crassa, aut nimis tenuis, vel quia aduritur, et sic pars tenuior in flauam bilem conuertitur, crassior in atram; ratione alterius, quum alius humor illi permiscetur, et tunc vario modo hoc contingere potest, prout variæ bilis species, et pituitæ, et melancoliæ sanguini admiscentur; locus in quo consistit est cor, in quo perficitur, hepar, in quo influit, venæ, et arteriæ, vt inquit Galen: 2: de morb: cau: cap: 4: et p: de natural: facult: cap: 9: et 2: cap: 5: et 2: de temperam: cap. 3: et 2: deff: feb: cap: 9: et lib: de ple: ad med: et 6: de plac: Hip: et Plat: et Auic: prima pri: cap: de humor:

De Pituitæ diuisione, & descriptione.

PItuita duplex est naturalis, et non naturalis; naturalis est humor frigidus, humidus, substantia crudus, colore ad albedinem, sapore interdum dulci, quandoque omnis qualitatis expers; non naturalis est, quando à sui natura degenerat, et hoc fit dupliciter, per se scilicet, et per admixtionem, per se quum à propria substantia egreditur, nam in substantiam aquosam, vel flatuosam, vel admodùm tenuem conuertitur, vnde pituita aquosa, flatuosam, et tenuis dicitur, si verò crassior, ac viscosior reddatur, tunc pituita erit crassa, viscosa, et mucilaginosa, quæ si magis indurescat gypsea, et vitrea dicetur pituita, quæ si vltrà putrescat, et alteretur, fiet salsa, vitiosa, et corrosiua per admixtionem, quum illi alius misceatur humor; nàm sanguine admixto dulcis efficitur, flaua bile, salsa, melancholia, pontica acida vt inquit Arist: 6: Top: phlegma esse primum indigestorum à cibis prouenniens et Galen: 2: de deff: feb: cap: 6: et 2: de atrabil: cap: 2: et Auic: prim: pri: cap: de humor: et 3: de loc: aff: cap: 7: et sic de alijs, quare etc.

De Bilis definitione, & diuisione.

BIlis est humor calidus, et siccus ex tenuiori, vel calidiori parte Chyli, vel ex sanguine tenui, et feruescente prouenniens. Hæc duplex est naturalis, et non naturalis; Naturalis est humor calidus, et siccus potestate, substantia tenui, flauo colore, aut rubro ad flauiciem declinante, sapore amaro; non naturalis est, quæ à iam dicta degenerans est, et hoc dupliciter per se, et per amdistionem, per se adhuc bifariam, cum putrescit, et aduritur, et tunc dicitur adusta per putredinem, altero modo, cum non naturalis vitellina dicta colore quodam igneo in hepate, aut ventriculo concoquitur, et tunc fit porracea, quæ et prassina dicitur, et eruginosa: per admixtionem non naturalis efficitur, quùm illi alius humor admiscetur, et hoc multifariam; Nàm si phlegma tenue, et aquosum, admisceatur bicitrina, siuè crocea efficitur, si crassum, et viscosum vitellina, si adusta melancholia fit bilis adusta, et sic erunt sex species vt Galen: inquit 2: de natur: fac: cap: 9: et lib: de atrabil: cap: 2: et Auic: prim: pri: cap: de humor: et multis alijs locis.

De Melancholiæ definitione, & diuisione.

MElancolia duplex est naturalis, et non naturalis: Naturalis est boni sanguinis fex, ac veluti limosa quædam superfluitas, sinè crassior quidam sanguis, cuius color niger est, sapor verò acerbus, vel acidus in massa sanguinaria existens ad alendas partes melancholicas progenitus; non naturalis, qui à naturali degenerat, et definitur, quod sit humor frigidus, et siccus ex crassiore portione Chyli prouenìens, cuius species sunt quatuor; prima quum melancolicus humor naturalis dictus in sua propria substantia aduritur, et putrescit, fitque bilis exquisitè nigra, quæ acida est, et in terram effusa, velut acetum feruet: 2: est bilis atra ex adustione aliorum humorum, quæ enìm fit ex flaua bile vehementèr adusta, non alitèr ac exquisitè atra terram radit; 3: Species melancholiæ non naturalis est, quæ à lapidosa concretione oritur; 4: Species quum alius humor ipsi melancholiæ naturali permiscetur, dumque hoc accidit fit dulcis, et mitescit, modò neutra bilis adusta admisceatur, quia tùnc vel accescit, vel amarescit, et erosionis fit particeps, vt Galen: inquit 2: de temper: cap: 3: et 3: prognost: comment: 29: et 3: de loc: aff: cap: 7: et Auic: prim: pri: cap: de hum:

De Diuisione Membrorum in genere.

MEmbrorum alia sunt homæomera, idest similaria, alia organica, idest instrumentaria; homæomera dicuntur quæ communicant cum suis partibus in nomine, et ratione, vt os, caro; organica verò sunt quorum nulla pars, nec in nomine, nec in ratione cum toto communicat, quum manus, siuè capitis pars, nec manus sit, nec caput; Quæ diuisio à naturali operatione sumitur; Naturalis enìm operatio his tribus perficit, scilicet temperie, compositione, et vnitate, quarum temperies simplicibus membris attribuitur, compositio instrumentarijs, et horum vtrisque vnitas. Compositorum igitur quædam sunt principalia, quorum vnum ad speciem conseruandam, vt testiculi, reliqua ad indiuiduum seruandum attribuuntur, his seruiunt, vt cerebro nerui, cordi arteriæ, hepati venæ, testiculis vasa spermatica; Ab his quoque, tamquam à principio dependent stomachus, renes, intestina, omnesque musculi, quæ præter proprias virtutes, sensu, et uita cum voluntario motu fruuntur, vt inquit Galen: de constit: art: med: cap: 4: et lib: art: med: cap: 9: Auic: prim: pri: cap: de memb: et de tot: morb: temper: cap: 7:

De facultatibus naturalibus, & earum definitione.

POtentia igitur, siuè facultas est cuiusuis operis, et actionis causa, et hæc duplex, altera actu, altera potestate; hæc potentia, siuè facultas etiam dicitur virtus, & tunc quadrifariam describi potest. Primò quòd virtus sit habitus penès, quæ aliquis dicitur bonus 2: quòd sit quædam actiua qualitas, sicut dicimus elementa habere quatuor virtutes, idest quatuor qualitates, scilicet calidam, frigidam, &c. 3: describitur, quòd virtus sit quædam forma specifica, sicut dicimus eupatorium habere virtutem ad iecuris morbos: 4: describitur quòd virtus sit animæ facultas, qua suas peragit operationes, vt Arist: inquit 2: Ethic: & Gal: 1: de can: pulf: & 1: de simp: fac: 5:

De

De facultatum alia diuisione.

FAcultas triplex est, naturalis, vitalis, & animalis, triplex inquam in ratione, non in substantia; nam sicut in citro color, odor, & sapor inueniuntur diuersi in ratione, ijdem in substantia, ità in his facultatibus; Naturalis locatur in hepate, & est facultas, quæ nutriens in similitudinem nutriti transmutat hæc duo, præsupponit generationem, scilicet, & auctionem, nàm generatio ità alterationem, & formationem, sicuti nutrix habet alteratricem, & nutricem auxiliatrices, auctrix facultas est potentia, qua corpus in omnem dimensionem augetur vsque ad augumenti finem, vocaturque ab Auic: crescitiua; Naturalis, siuè nutrix facultas similiter aglutinationem, & appositionem præsupponit: Assimilatio, quæ in nutrice reponitur quatuor has facultates supponit attractricem scilicet, retentricem, alteratricem, siue commotricem, & expultricem. Facultas vitalis seù animosa, est quæ viuificat, & locatur in corde, à quo procedit vita, ad singula corporis membra viuificanda. Facultas animalis est potentia ipsius Animæ in cerebro locata, quæ in motricem, & sensibilem, aut in quaternas cerebri facultates diuiditur, quæ sunt sensus communis, imaginatrix, ratiocinatrix, quam cogitatiuam etiam dicunt, & memoratrix; sensus communis est, qui solus omnium aliorum sensuum sensata percipit; Imaginatrix, quam Græci fantasiam vocant, dicta est, eò quod nobis visa representat; ratiocinatrix est, quæ reuocat species sub sensu ad iudicium, atque rerum imagines de potentia abstrahit; memoratris est, quæ omne à cæteris facultatibus receptum, & elaboratum, veluti nutrix conseruat, & fouet, vt inquit Galen: 9: meth: cap: x: de virtute nutrice Arist: 2: de Anima, & Gal: 1: de natur: fac: cap: 12: & Auic: prim: pri: cap: de virt: De quatuor facultatum nutritiuo ministerio loquitur Auic: prim: pri: cap: de virt: minist: & Gal: 3: de temper: cap: 1: de virt: auctr: Arist: 2: de Anim: & Gal: 1: de fac: nat: cap: 7: & Auic: vt suprà de facult: vit: Gal: 5: de loc: aff: cap: p: & 3: de loc: cap: 7: Arist: 3: de Anim: cap: 2: & lib: de memoria, & reminiscentia, & Auer: ibi & p: ethic: & Gal: lib: defin: medic: & Auic: vbi suprà.

De definitione Sanitatis, & morbi.

SAnitas est armonia, siuè concinnitas quatuor primorum Elementorum, qui secundum naturam in nobis sunt, vel Sanitas est omnium nostri corporis partium naturalis quædam costitutio, ex qua actiones naturales edimus, vel est naturalium virium actio minimè impedita; Ad sanitatem requiruntur pulchritudo, bonus habitus, integritas: Pulchritudo erit si proportio membrorum cum coloris probitate adsit, bonus habitus sit, non qualis exercitatorum, nàm ne salubris quippè hic habitus est, sed sicut superiùs à nobis descriptus; integritas erit si ne quid circà animum, mores, et robur, ac Symetriam corporis desit. Morbus verò cum ex diametro Sanitati opponatur erit inconcinnitas, siuè intemperies primorum elementorum, qui in nobis sunt, vel erit partium prætèr naturam constitutio, ex qua actio vitiata prouenit, vel erit naturalium virium præpeditio, vt inquit Gal: 1: de temper: cap: 1: et 3: de morb: diff: cap: 1: et 2: meth: cap: 9: et in art: med: cap: 8: et Auic: 2: pri: cap: de diuis: dispos: corpor:

De sex Morborum generibus.

SIcuti naturalis operatio in his tribus consistit, scilicet in temperie, compositione, et vnitate, vt dictum est, ità morbus erit in triplici diuisione, nempè in complexione, compositione, et vnitate soluta. In complexione, vt calidus, et frigidus, humidus, et siccus, aut calidus siccus, calidus humidus, frigidus siccus, frigidus humidus; in compo-

positione quadrupliciter, in positione, magnitudine, figura, et numero. In vnitate simpliciter, nempè in similaribus, et sic sex erunt in vniuersorum morborum genera, vnum quippè in similarium partium intemperantia, in organicis quatuor, in vtrisque vnum, quod est soluta continuitas; læditur etiam operatio tripliciter, debiliter, vitiosè, aut quia nullo modo fit operatio vt inquit Galen: 1: de deff: morb: cap: vlt: et lib: de opt: corp: constit: et 1: meth: cap: 7: et 2: cap: 6: Auic: 1: pri: et sic testantur cæteri.

De causis salubribus, & insalubribus.

CAusarum aliæ sunt conseruatrices, aliæ effectrices; conseruatrices sunt quæ corpus in optima costitutione præseruant, sed quia corpus alteratur, et corrumpitur idcircò quot modis alteretur dicamus. Alteratur corpus sextupliciter; primò ex aere ambiente, 2: ex motu, et quiete, 3: ex somno, et vigilia, 4: ex cibo, et potu, 5: ex his, quæ excernuntur, et retinentur, 6: ex affectibus animi. In his causæ salubres, et insalubres conseruatricesque consistunt; nam in his si modus seruetur conseruatrices sunt, sed vbi à modo recesserint insalubres redduntur; de his sex rebus non naturalibus deinceps pertractabimus; causa etiam dispositionum corporis rursus alteratur ex frigore, calore, siccitate, humiditate. Causæ verò morbi effectrices sunt tres, procatharticæ, antecedentes, & coniunctæ, quæ diuiduntur per se vel per accidens, vt inquit Galen: in art: med: cap: 80: 84: & 85: & Auic: 2: pri: doc: 2: cap: 1: & sic de singulis.

De causis morborum partium instrumentalium.

DIctum est quod ad composita membra quatuor spectant locus, siuè situs, formatio, magnitudo, & numerus. Primùm situs, vel est optimus, vel parùm variat, vel à modo recedit, vel ægrum plurimo recessu reddit; formatio quoque tripliciter læditur, vel in figura quùm à cursu naturali mutatur in meatu, vel orificio, & hoc ratione obstructionis, aut dilatationis in membrorum superficie, quùm adest asperitas, et leuitas; magnitudo dupliciter, excessu, et defectu; numerus similiter aut deficit, aut superabundat, vt sextus digitus in manu, hæ omnes causæ si modum excesserint insalubres dicuntur si verò à mediocritate non recesserint erunt salubres; De soluta vnitate cum de Chyrurgia tractabimus, fusiùs loquemur; ita Galen: in art: med: cap: 87: et p: de deff: morb: cap: 7: exempla in omni morbo afferens, et Auic: 2: pri: cap: 3:

De causis morborum, calidorum, frigidorum, siccorum, & humidorum.

CAusæ morborum, calidorum sunt quinque putredo, vicinitas ad corpus calidum, obstructio, cibus, et potus, calidus, et motus vehemens; causæ frigidorum sunt quatuor vicinitas frigidorum, cibi, potusque qualitas, et quantitas, obstructio, et raritas, otium, et motus immodicus; causæ siccorum sunt sex, plurima transpiratio, et pauca nuttitio, alimenta siccantia, solicitudo et vigiliæ, aeris constitutio sicca, aquæ vitiosæ, et sulphurosæ aluminosæ, et medicamenta exiccantia; causæ humidorum sunt his è contrario oppositæ, vt alimenta humida, quies, et somnus, potus plurimus, et sic de alijs. Ex quibus facilè morborum compositorum causæ intelliguntur, vt Galen: inquit 2: de morb: cau: cap: 2: et 3: et 4: et 5: et p: de deff: feb: cap: 3: et 2: eiusdem cap: 9: et p: meth: cap: 5: et 8: et 2: meth: cap: 4: et 6: et Auic: 2: prim: doc: 2: sum: 2: cap: 2: 3: et 4: et multis alijs locis.

De cura singulorum sex morborum in genere.

MOrbus in complexione per sui contrarium aufertur. Nàm si calidus sit frigido, si frigidus sit sicco calido, si humidus sicco, & è conuerso remouebitur, si ex vtroque sit compositus, vtroque contrario indigebit, siquidem contraria contrarijs curantur. Morbi in informatione in nupèr nato animali ad habitum naturalem tantùm reducuntur, post hac emendari non possunt, similitèr morbi in cauitate parui, quùm adhuc augetur animal per quietem, & alligationem redduntur, magni verò per partium operationem, & spiritus retentionem, morbi in numero si ex aliqua particula deficiente fiant, eam efficere studebimus subministrando naturæ, si ex superabundanti hanc resecabimus, hæc omnia sanare possumus, sed quòd omnia generentur, non æquè possumus; morbis in magnitudine similiter excedentibus naturæ, modum, ablatio, & abolitio conuenit, deficientibus refectio, vel generatio, morbos in situ, si quæ particulæ à suo situ dimoueantur ad suum locum reducendo, sanabimus, teste Galen: in art: med: cap: 89: & 93: & 96: & 8: meth: cap: 3: & 7: cap: 3. & 4: cap: 2: & aph: 2: aph: 22: & in alijs locis.

De morborum indicijs in genere.

INdicia morborum, vel à ratione temporis sumuntur, & sunt tria præsentia, prætetita, & futura; nàm vel morbum præsentem indicant, vel futurum esse prænunciant, aut memoriæ subijciunt; hæc omnia interdùm à Medicis prænunciatiua vocantur, vel sumuntur à ratione suæ essentiæ, & sic erunt quatuor; Primum ab exeuntibus in quantitate, & qualitate mutatis, & cognoscuntur à multitudine excrementorum, siuè per vrinam, per sudorem, per vomitum, per sputum, & per secessum, & per qualitate mutatum, sicut est totius corporis, rubor, vel pallor, venarum, ac membrorum tumor &c: Secundum ab operatione læsa, & cognoscitur à grauitate, à pigritia, à sensuum imbecillitate, à pulsu magno, & pleno, ab anhelitu, à corporis extenuatione. Tertium à proprijs morborum accidentibus, sicut in pleuritide à tussi, à dolore, & à febre. Quartum à membrorum positu; vt à capite, à ventre, & ab alijs locis affectis; vel sumuntur indicia à viribus corporis, & hoc trifariam, vel à virtute animali, & cognoscitur ex motu, ex ratione; & sensibus; vel à virtute vitali, & cognoscitur ex pulsu, & ex spiratione, vel à virtute naturali, & cognoscitur ex vrinis, & egestionibus. Horum quædam sunt salubria, quæ salutem, quædam insalubria, quæ mortem prædicere solent, vt inquit Galen: in art: med: cap: 7: & 8: & p: de loc: aff: cap: 5: & 3: de Symp: deff: cap: 3: & 9: meth: cap: 13: & p: de art: cura: ad Glaucon:

De alia signorum diuisione.

SVmuntur etiam indicia à complexione, ab humorum dominio, ab ætate, à tempore, consuetudine, & victu præterito; Complexiones cognoscuntur per decem genera, primò ex tactu, vt si calidus, si frigidus; 2: ex adipe, & carne, nàm addit multa caro caliditatem, pauca cùm multo adipe frigiditatem; 3: ex celeri, ac tardo capillorum ortu, nàm celer calidam, tardus frigidam complexionem indicat; 4: ex corporis colore, nàm color croceus, rubeus, luteus, ac pallidus caliditatem, albus liuens, plumbeus frigiditatem demonstrat; 5: ex membrorum forma, nàm ampla, lata caliditatem angusta verò

frigiditatem, 6: ex membrorum sensu, nàm citò sentiens caliditatem, tardè frigiditatem; 7: à cogitatione hominum, 8: ab operationibus, nàm celeres caliditatem, & è contra frigiditatem significant; 9: & superfluitatibus corporis, nàm si quid egrediens acutum habeat odorem caliditatem, si minus frigiditatem; 10: ex accidentibus animi, vt ità, audacia, inquietitudo, impietas, & similia caliditatem, contrà verò frigiditatem notificant. De Ætate iam dictum est pueros, & iuuenes esse calidos, senes, & decrepitos esse frigidos; Similiter ex tempore, & consuetudine, & victu præterito iudicandum est, vt inquit Galen: lib: de sect: ad eos qui introduc: cap: 4: & 5: & Auic: 2: prim: cap: 3:

De Pulsuum Definitione, & diuisione.

PVlsus est motus cordis, & arteriarum, quo attolluntur, & submittuntur, vel pulsus est cordis, & arteriarum dilatatio, ac contractio; consideratur pulsus, vel ratione virium, & tunc est triplex; vehemens, quando scilicet tangentis manus validè repellitur, languidus, quùm inualidè imbecillum ictum edit, mediocris mediam quùm seruat proportionem; vel ratione Arteriæ, & est duplex, durus, & mollis; vel ratione diastoles, & est trinus, altus, longus, latus; vel ratione plenitudinis, & euacuationis, & est duplex plenus, & vacuus, plenus qui arteriam solidiorem, & vndosam in compressione ostendit, vacuus qui inanitatem suo digitu representat titinni, in quo proportiones temporis metiuntur, & sic est duplex, deficiens, vel intercidens, idest vel ratione temperaturarum, ætatum, annorum, temporum, regionum, sexuum, de quibus satis loquemur infrà iuxtà mentem Galeni, vel ratione somni, & vigiliæ, vel aliarum causarum non naturalium, nàm in somno languidiores, minoresque sunt, quùm à somno expergiscuntur vehementes, & crebriores sunt vt Gal: inquit 4: de deff: pulsuum, & 4: de præsag: ex puls: cap: vlt: & 3: de deff: pulsuum, & p: de caus: puls: & sic de alijs habemus apud Galen: Vel si pulsus est motus, & quies cordis, & arteriarum; ex parte verò motus tria accipiuntur genera, p: scilicet magnus, & paruus, 2: velox, & tardus, 3: fortis, & debilis; Ex parte autem quietis quatuor eliciuntur genera, scilicet frequens, & rarus, durus, & mollis, plenus, & vacuus, calidus, & frigidus; ex parte rationis duo eliciuntur genera, scilicet incidens, & decidens, æqualis, & inæqualis; Species verò inæqualis sunt multæ, sicut est pulsus ferinus, fluctuans, vndosus, arcualis, martellinus, caprizans, cauda soricina, cordosus, ramosus, vermicularis, & formicans, qui omnes significant magnam debilitatem virtutis, & agitationem humorum, & propinquam mortem; & notandum est etiam, quòd proprius pulsus omnium febrium putridarum est, constrictio, quoniam est velocior, quàm dilatatio propter multitudinem fumorum expellendorum; & quies post constrictionem breuior est, quàm quies post dilatationem, potissimè quando virtus incipit minorari, & intelligendum est, quod post perfectam crisim pulsus paulatiuè incipit vigorari, & post malam crisim continuò incipit diminui.

De vrinæ definitione, & deuisione.

LOtium est serea sanguinis, & aliorum humorum quædam redundantia, aut Vrina est excrementum sanguinis in cauauena per renes, & vrinarios meatus in vessicam delatum; id tamen æstimandum est optimum lotium, quod est candidum, leue, & æquale per omne tempus, vel id optimum est quod vrinæ sanorum est simillimum. Tria igitùr in lotio considerantur, substantia, color, & hypostasis; Substantia sit tenuis, & crassa, nàm si tenuis, & alba, vel virtutis imbecillitatem, vel renum obstructionem significat; si tenuis, & pallida, vel tenuis, & rufa virtutis imbecillitatem, & quoad substantiam cruditatem significat, tenuis verò, & flaua incoctionem, & alimenti defectum, vigilias, & pathemata significat; tenuis, & rubra sanguinem incoctum, tenuis, & nigra me-

melancholiam, vel nimiam frigiditatem, aut sanguinis adustionem significat; Crassa verò, & alba maximam crudorum humorum copiam demonstrat, si crassa, & rubea plenitudinem sanguinis, si crassa, & nigra euacuationem atræ bilis significat; color flauus, & rubeus caliditatem, albus, liuens, & ater frigiditatem denotant. Hypostasis verò diuiditur secundùm situm, nàm si in fundo non diuulsa residet, sed pyramidalis bonam indicat concoctionem, si in supremo loco diuulsa, & inæqualis imbecillitatem virtutis; Si in medio loco malum portendit, maximè si diuulsa sit, nàm naturam defecisse in concoctione ob distractionem significat; consideratur etiam vrina iuxtà suum colorem, nàm rubea sanguinis incocti copiam, & morbi cruditatem indicat idcircò morbum facit diuturnum, nigra cui antecessit liuiditas frigiditatem, cui verò croceitas calorem, & liuida frigiditatem, & virtutis interitum, oleosa totius corporis adipis colliquationem indicat. Rursus si sedimentum citò crassum fiat, citò morbum solutum iri significat, si residet crassum assistente virium robore longum forè morbum, si verò imbecillitas adsit ægri mortem prænuntiat Hip: prognos: 2: tex: 26: & 30: & 32: & Gal: 1: cris: cap: 12: & aphor: 4: com: 7: & 4: super primum epidemiam, & Theophrast: de Vrin: cap: p: & 4: de Sanit: tuen: Dispositiones itaque secundùm Galen: cognoscuntur ex vrinis quoad colores, quantitatem substantiam, & contenta, vndè si vrina esset æqualis substantiæ quantitatis, cum colore citrino, claro, intenso, & hypostasis sit alba tenuis, & vnita, tunc significat bonam dispositionem, & perfectam digestionem, omnes aliæ significant indigestionem, & licet plures sint colores, quatuor tamen principales in genere considerantur, quorum vnus est albus, qui arguit super frigidam, & humidam complexionem scilicet phlegmaticam; niger verò super frigidam, & siccam complexionem scilicet melancholica; rubeus super calidam, & siccam, scilicet colericam, & sic de alijs, vndè color causatur in vrina, aut calore naturali, qui est auctor digestionis, aut priuatione caloris, & digestionis, sicut niger in melancolico in quantum causatur à frigiditate suffocante calorem naturalem, liuidus in flegmatico, quia hoc significat maximam diminutionem caloris, albus in colerico, subcitrinus in sanguineo; colores significantes excessum digestionis sunt subrubeus in melancolico, rubeus in phlegmatico, subrubicundus in colerico, et rubicundus in sanguineo; colores verò significantes corruptionem digestionis sunt viridis in melancolico, niger in sanguineo prout causatur ab adustione sanguinis, ex quo sequitur, quod dolor niger arguit super priuationem digestionis, et super corruptam digestionem, et sic de substantia, si est æqualis tenuitatis, et crassitiæ significat bonam valetudinem, et digestionem perfectam, si nimis tenuis, aut crassa, diminutam aut corruptam digestionem, prout magis, et minus portendit; nubecula verò liuida apparens in inferiori regione significat principium Ethicæ, si est vmbrosa cum quadam spuma crocea vel viridi super calefactionem hepatis, et multitudinem cholerae arguit, quia tales Vrinæ communitèr apparent in Ichteritia, vbi est superflua caliditas hepatis, et multitudo coleræ, et sic de quantitate etc. videndi adhoc supracitati Authores.

De signis repletionem indicantibus.

PLethora est succorum æqualitèr se habentium exuperantia, differtque à cachochimia, quùm hæc uitiosorum humorum copiam non referat sicuti cacochimia, et plethora. Igitur duplex est, quoad uires scilicet una, altera quoad capacitatem uasorum, cuius signa sunt uasorum extensio, rubor, et totiùs corporis grauitas, et in mouendis membris pigritia, cutis extensio, et pulsuum plenitudo, uisus debilitas, et somnia quæ grauitatem portendunt, hæc nisi sanguinis emissione curetur, calorem natiuum strangulat, teste Galen: 13: meth: cap: 6: et lib: de pleni: ad fin: et meth: 9: cap: 5: et Auic: 2: pri: doctr: 3: cap: 6:

De signorum notitia vniuscuiusque humoris.

SAnguinis superabundantiam indicant repletio, grauitas, capitis circà oculos oscitatio, nausea, lassitudo absque labore, dulcedo in ore, rubor, sanguinis à quocumque loco facilis fluxus intemperatus, & insomnia circà res rubeas; Pituitæ indicia albedo, mollicies, frigiditas, sputi copia, sitis pauca, somnus multus, otium, pigritia, pulsus tarditas, & quæcunque de victu, & ætate, & consuetudine indicare possunt. Bilis indicia sunt color flauus, siuè citrinus, oris amaritudo, sitis copiosa, narium, ac linguæ siccitas, pulsus crebitas, nausea, & vomitus biliosus, & quæcunque dici possint de ætate, temperie, victusque ratione. Atræ bilis indicia sunt corporis macies, vigiliæ multæ, crassities, & nigredo sanguinis, multa sollicitudo, corpus nigrum, fuscum, pilosum, insomnia terrorem inducentia, in tenebris timor, similitèr ætas, consuetudo, ars, tempus, & victus ratio præsentia, vt Galen: lib: de plenitud: circà princ: & Auic: 2: prim: cap: 7:

De Artis curatoriæ diuisione.

ARs curatoria trifariam diuisa est in victus ratione, in medicamentorum rationem, & in eam, in qua manus inseruit, prima auxiliorum, quæ digerendi, apponendi, & concoquendi facultatem habent, est administratio, & confert non solùm sanis, sed etiam omnibus ægris, & maximè febricitantibus; 2: est pharmacopœa, idest medicatio dicta, quæ nudis medicamentis interiores affectus, & exteriores in corporum cognitionem, & remediorum naturam diuisa sanat; 3: est quæ incisionibus, vstionibus, & ossium instauratione homines curat vt inquit Cor: Cels: lib: p: cap: p: & Auic: 4: prim: & Galen: p: de vic: in morb: acut: com: 6: & lib: defin: medical: & de art: cur: ad Glauc: cap: 1: & 4: meth: cap: 1:

De victus diuisione in genere.

VIctus ratio sumitur, vel à ratione morbi tantùm, vel à ratione virium ægrotantis, & materiæ morbi simul, vel à ratione temporum, annorum, ætatum, vel à ratione suæ quantitatis, aut in vniuersali, vel in particulari.

De victus ratione in morbis.

MOrbus vel peracutus est, vel acutus, vel longus; in peracuto, qui in quatuor diebus iudicatur, vti oportet tenuissimo victu, sicuti melicrato, ratio est, qui totus hic morbus status est, idcircò in statu tenuissimo victu vtendum est; in acuto tenui; quare duo in victu extrema dantur, primum, quòd sit victus tenuissimus, secundum quòd sit crassissimus, mediat verò inter hæc tenuis; ratione igitur status morbi semper victus ratio instituenda est; in longo autem morbo pleniori victu est vtendum, licèt non eodem modo, quo in sanis; ità Hip: aph: 1: aph: 4: & Gal: aph: 1: com: 12: & Auic: 4: can: de cib. feb: nàm si videris ægritudinem cronicam, aut propinquam cronicæ, non subtilies regimen.

De ratione victus à viribus, & materia morbi Hipp:

VIctus, vel respicit vires tantùm, vel materiam morbi tantùm; si solùm vires tunc victus plenus conuenit, si solam morbi materiam tunc nullus cibus conuenit, quia cibare, prohibet naturam in morbum agere. Hac ratione duo erunt victus estrema, quorum alterum solam virtutem conseruat, & auget, & talis victus erit sanorum, alterum solùm virium robur in materiam excitat, & talis victus erit morbi peracutissimi, in quo penè nihil datur; medium verò inter hæc extrema duplex erit, vel maiorem virium partem seruabit, & minorem partem in morbum excitabit, & talis erit victus crassus, qui in longis morbis conuenit, aut minorem virium partem seruans, maiorem in morbum reijcit, & talis erit victus tenuis, qui in morbis peracutis instituitur, & tantùm virtuti, quantùm morbo tribuit, & talis victus est mediocris, qui in morbo acuto exhibetur; Si igitur vires sint debiles, & humores pauci, & corrupti, parum, & sæpè cibandum, si vires debiles, & humores temperati, vel abundantes, parum, & raró, si vires multæ humores pauci non corrupti, multum, & sæpè, si vires multæ, & corpus pletoricum, paucum, & raró ita Hip: aph: 1: aph: 9: Galen: com: pro: & 2: & aph: 1: com: 4: & Auic: prima 4: cap: 8:

De ratione Victus per AEtates.

ÆTas puerilis minus aliarum ætatum inediam sustinet, deinde qui in ætate consistente sunt, post hos decrepiti, senes verò qui nondùm ad extremam senectutem peruenerunt facilimè inediam tolerant. Nam pueri ob id, quod crescunt plurimùm innati caloris obtinent, idcircò plurimo indigent cibo, senibus verò parum caloris inest, quamobrem paucis egent fomitibus, medio modo se habent, qui inter has ætates consistunt, vt Hipp: inquit aph: 1: aph: 13: Gal: aph: 1: com: 14: & Auic: 4: pri: cap: de cib: febr:

De ratione victus ex temporibus Anni sumpta.

COnducunt anni tempora mirum in modum ad victus rationem, nàm in hyeme plus dare expedit, quàm in Ætate, siquidem hyeme calore innato ad interiora se recipiente cibi faciliùs concoquuntur, contrà verò in æstate ad exteriora se protendente non fit tàm valida concoctio; Quarè minus dare conuenit in æstate, sæpè, & pauca exhibeantur in hyeme, raró, & multa in vere, raró, & pauca in autumno; Similiter sumitur ratio victus à roboris virium indicatione, si enim validæ, sæpè, & multa exhibeantur, si verò imbeciles sæpiùs, sed pauca Hip: prim: aph: 15: ubi Galen: & aph: 17: & 18:

De victus ratione à ciborum qualitate sumpta.

QVæcunque pratèr naturam sunt, contrarias in uictus ratione indicationes expostulant: quæ uerò secundùm naturam sunt similes, nàm morbus calidus, & siccus frigidum, et humidum expostulat, calidus, et humidus, frigidum, et siccum, frigidus, et siccus, calidum, et humidum, et sic de reliquis; Similiter similia similibus conseruantur, seruata tamen quantitate, et qualitate eadem inter se, ut inquit Hipp: aph: 1: aph: 16: ubi Galen: et in 8: meth: cap: 9: Auic: et alij.

De vniuersali, ac particulari Victus ratione.

VNiuersalis totius victus ratio, quæ ad duos medendi scopos respicit, ad morbi scilicet vigorem; & ad ægrotantis vires; sed particularis est, quæ morborum accessiones in cibando cauere studet, ità vt nec quando accessiones adsunt, nec futuræ sunt quid quàm exhibeatur, cauendo tamèn ea interim, quæ mediam ferre non possunt, corpora namque in ipso febris principio cibanda sunt, vt inquit Hyp: aph: 1: aph: 2: & 12: Galen: in eiusdem com: & x: meth: cap: 5: & 1: de art: cur: ad Glauc: cap: 3: & de tert: feb: Auic: 4: prim: cap: de cib: feb:

De parte Pharmaceutica.

MEdicato bifariam diuisa est, in euacuationem, & alterationem, euacuatio fit multifariam, vel per sectionem venæ, per clysteres, per vrinas, per secessum, per sudores, per diuersionem, & dessicationem, per menstrua, per hæmorroydas, per nares, per palatum, & similia; alteratio verò erit duplex, vel secundùm qualitatem, vel secundùm locum, alteratio secundùm qualitatem nihil aliud est, quàm mutatio eius, quæ priùs fuit qualitatis, mutatio verò secundùm locum non alteratio dicitur, sed potiùs latio, quæ est prioris loci mutatio, alterationis verò species in concoctione existunt, vt Galen: inquit in art: med: cap: 89: & p: de nat: fac: cap: 1: & 2: meth: & p: de loc: affect:

Quomodo alteratio, concoctio, & humorum præparatio inter se differant.

QVid sit alteratio iam dictum est, concoctio verò duplex est, altera quæ penès alimenta perficitur, & est mutatio in propriam eius quod mutatur qualitatem, altera quæ impropriè maturatio dicitur est quædam in concoquentis substantiam eius, quod concoquitur deductio, vnde concocta etiam dicuntur quæcunque à natura euicta sunt, cruda verò quæ non euicta. Digestio verò est quædam veluti alimenti distributio, nàm Græci cibi distributionem per totum corpus à natiuo calore factam dicunt; interdùm sumitur digestio, prò discussione excrementorum, seu prò cùm segregatione quæ à facultate expulsoria, & attractoria perficitur, vndè à concoctione differt etiam quia concoctio digestionem præire solet, vel quia à diuersis facultatibus vtraque fit; alteratio autem, cum sit humorum in qualitate mutatio, quomodo ab his differat, iàm notum est, solùm enim in his morbis alteratio conuenit, qui non amplius ab aliqua causa fouentur, sed tantùm contrarijs remedijs indiget, & hectica, & diaria febris, & hæc perficiuntur absque concoctione, digestione, & præparatione; quid autem sit preparatio vide superiùs de ostructione, vt Galen: 2: de fac: nat: cap: 4: & 3: cap: 4: & 7: & 8: et p: Aph: com: 12: & 2: de vict: in morb: & com: 45: & 6: de Sump: cau: cap: 2: & 3: prognost: com: 23: & 2: meth: cap: 9:

De euacuatione per sectionem venæ.

VEnæ sectio est vniuersalis euacuatio, quæ auctionem humorum super æqualitatem venis exuberantium euacuat, verùm est quòd plenitudo non semper de sectione venæ indicat, nam hæc ipsa ab humoribus crudis fieri potest, qui sectionem venæ haud quamquam exposcunt; indicatio sectionis venæ sumitur à magnitudine morbi,

à vi-

à virium robore, considerata tamen ætate puerili, vel senili, & aere nos ambiente calido, vel frigido, sumiturque indicatio ab ipsa patientis temperie, ab habitu totius corporis, à loco habitationis, ab anni temporibus; fit sectio venæ ob duas causas, aut quia Sanguis inutilis est, & suam qualitatem non seruans, nutrire non valet, aut quia vires premit, aut venas, & arterias distendit, fundit, & obstruit, tempus incisionis erit, si fieri potest à principio morbi, sin minùs dummodò morbus sectionem requirat, nullus dierum numerus erit considerandus, sed vsque ad quatuor dies erit factitanda sectio; quantitas extrahendi sanguinis erit quousquè color mutabitur, aut virium robur sustinebit, et in virium imbecillitate, aut dimittenda est, aut partiri expediet. Venæ secandæ sunt in capitis passionibus exteriores, à collo infrà interiores, à renibus infrà, quæ per maleolos, ac poplites decurrunt, vt Gal: inquit de cur: rat: per sanguin: mission: & Auic: 4: prim: cap: de phlepotomia, & 4: meth: cap: 6: & 9: meth: cap: 5: & 4: de ration: vict: in morb: & com: 24: similiter Hip: eodem lib: cap: 19: & de opt: sect: ad Trasybul: cap: 37: & Halyab: lib: 9: cap: de phlebotom:

De purgatione per medicamenta soluentia.

PVrgatio est humorum, qui sua qualitate molestant, euacuatio, ob idque purgans dicitur, quia sanguinem ab excrementis purgat. Hæc purgatio ab ipso Hipp: vocatur vasorum inanitio ab euentu, nam omnia vasa inaniri euenit in omni euacuatione. Intentio euacuationis non solùm humorem superabundantem respicit, sed & vires, & naturam illius, qui debet euacuare. Ad euacuationem quatuor requiruntur, p: robur virium, 2: quòd materia non sit crassa, & viscosa, 3: quòd meatus non sint obstructi, sed aperti, 4: quod nullum adsit apostema intrinsecum, nec illa sint extensa, ne materia sit in aliqua parte firmata, sed à natura sit euicta; quantitatem purgantis medicamenti, quæ præberi debeat ignoramus; verùm tantum medicamenti erit propinandum; quantum in plurimis mediocritèr euacuari noueris, non fiat igitur euacuatio nimia, quoniam periculosa est; Qualitas verò medicamenti ea sit eligenda, prout natura redundantis succi exposcit, nam si flaua bilis, vel pituita abundet, quæ flauam bilem, vel pituitam educat; Tempus purgandi erit ab initio morbi, si humores turgeant, si verò in aliqua parte firmentur, vel crudi sint, eò vsque morandum in purgando, donec à natura euincantur, siuè concoquantur, vel eo tempore euacuandum, quo superfluitates natura expellere conatur, nàm tunc ad id, in quo natura deficit, supplere debet medicus, tempus verò particulare erit, vt purgationes in accessionibus morbi fiant per superiora, & in remissionibus per inferiora; si multa simul purgantia pharmaca miscueris, fac sint congenera, vt simul eodem tempore soluant. Vitandaque est medicamenti insuauitas, & eius vehementia moderanda, quamquam decem sint, quæ in purgatione sunt consideranda, vt repletio, virtus, complexio, accidentia, figura, ætas, tempus, dispositio aeris, & regionis, consuetudo euacuandi, & similia vt inquit Hip: aph: 2: & 3: & Gal: aph: 1: com: 2: & 3: & 22: 23: & 24: et de curat: per sanguin: miss: cap: 12: & in lib: quos purg: opor: & lib: de comp: med: per gener: & lib: de sect: per eos, qui introduc: cap: 5: & Auic: 4: prim: cap: 3: & 5:

INSTITVTIONES MEDICAE ET REGVLAE.

AT cum vbique curatio dignotionem, præ notionemque consequatur, si quidem, teste Galeno, & dignoscat, quod præsens est, & prouideat, quod ex eo futurum, oportet, qui vult notabilis efficaciæ remedio vti: Rerum præter naturam compendiosam notitiam ponemus, qua posita, curandorum morborum methodum explicabimus, ex quibus tertio loco regulam sumemus reponendi morbos in suo capitulo, casusque figurandi, exemplisque accomodatis declarabimus.

Quantum verò ad primùm, quoniam oppositorum eadem est disciplina, & opposita iuxtà se posita magis elucescunt, ideo quæ, & quot sint res naturales, ac non naturales, tanquam mediæ inter extremas, priùs ponentur. Sunt igitur res naturales, ex quibus corpus humanum compactum, & constitutum est, sic dictæ, quòd ad humani corporis perfectionem, ac naturam concurrant, natura enìm, Galeno teste, lib: 3: de temper: vniuersam substantiam, atque temperiem quæ ex primis conflatur elementis significat, & sunt numero septem, Elementa, complexiones, humores, membra, facultates, actiones, Spiritus, his aliqui addiderunt ætates, colores, figuras, & sexum; Cæteræ actiones à medico omnes accuratè considerandæ sunt, quòd ex ijs corporis constitutionem dignoscere liceat, eam enìm quæ intra sanitatis terminos consistit illesæ, & inculpatæ actiones sequuntur, morbosam verò vitiosæ, & culpabiles, neque corporis constitutionem dumtaxat actio læsa prodit, sed & partem patientem, nulla siquidem actio læditur, nisi pars, & instrumentum, quòd ipsam efficit, patiatur. Spirituum item custodiæ attentum esse decet medicum, cùm sine his corpus viuere nequeat, nec virium essentia consistere valeat, Spiritus autem substantia sic constituenda, vt tùm qualitate, tùm quantitate, quoad fieri licèt, naturalitèr se habeat, vt copiosè docet Galen: 12: meth: Non naturales verò res sunt quibus corpus humanum fouetur, vt sanum permaneat, sic dictæ, non sanè quod in vniuersum, ac simplicitèr corpori nostro aduersentur, sed quod sinistrè adhibitæ corpus humanum alterent, atque sanitatem destruant; hinc Galen: cap: 85: art: med: eas res corpus nostrum necessariò alterantes appellant, & sunt numerò sex Aer, cibus, & potus, seu ea quæ assumuntur, motus, & quies, tum totiùs corporis, tum, singularum partiùm, somnus, & vigilia, excretio, & retentio, seu inanitio, ac repletio, & animi perturbationes.

Res præter naturam sunt quæ ex diametro naturæ aduersantur, & sunt tres, scilicèt morbus, morbi causa, et sympthomata; causa est affectus prætèr naturam morbum præcedens, eumque excitans, quæ duplex est, externa, quæ procathartica, seu primitiua dicitur, et interna, quam vnam tantùm aliqui ponunt, antecedentem scilicèt coniunctam è medio tollentes, sed de hac Galen: in lib: defin: et lib: de histor: Philos: meminit, adde, quod in 8: cap: in calce sui Microtegni Gal: scriptum reliquit: *prohibebitur futurum sublata ea dispositione, quam sequi natura apta est talis verò dispositio causa antecedens appellatur*. Facta autem ægritudo curatur, soluta ea dispositione, à quà primùm læditur operatio, quam quidem, et ipsam morbi causam dicimus esse.

Causa antecedens sunt humores, non actu putrescentes, sed in potentia valdè propinqua; causa coniuncta sunt humores putrescentes, vel mala complexio causata ab eis; mala autem complexio, aut est cum materia, aut sine, aut est sicut lapis in renibus causa coniuncta doloris renum, vt ponit Galen: loc: supracit: causæ verò primitiuæ extrinsecæ, vt res non naturales, de quibus satis. Morbus autem est affectus prætèr naturam à quo primùm vitiatur actio hinc, Princeps, *Ægritudo*, inquit, *est dispositio non naturalis in corpore humano, ex qua in operatione essentialiter nocumentum, prouentu prouenit primò*, et alia simplex, alia composita, simplex est illa, in qua est vna species ægritudinis, composita verò est in qua plures species ægritudinis coniunguntur, ex quibus fit vna.

Ægritudo simplex alia in complexione, siuè membris similaribus, alia in compositione, siuè in membris instrumentalibus, alia in vnitate, quæ dicitur continui solutio.

Ægritudo in complexione, alia simplex, alia composita, simplex diuiditur in quatuor species, scilicèt in calidam, frigidam, humidam, et siccam tantùm. Ægritudo composita diuiditur in quatuor species, scilicèt in calidam, et humidam, calidam, et siccam, frigidam, et humidam, frigidam, et siccam; et quælibet istarum, scilicèt tàm simplex, quàm composita diuiditur, quia alia cum materia, alia sine materia, et sic ægritudines in complexione sunt sexdecim.

Ægritudo in compositione diuiditur in quatuor species scilicèt in ægritudinem in formatione, in quantitate, numero, et situ: Ægritudo in formatione diuiditur in quatuor species, scilicèt in figura, via, superficie, et receptaculo. Ægritudo in formatione maximè

fit in via, et receptaculo de qua, communiter tractatur; Ægritudo in quantitate diuiditur in duas species, scilicèt in maius, et minus, quia alia secundùm genus augmenti fit, vt elephantia, alia secundùm genus diminutionis, vt Prisis Ægritudo in numero diuiditur in duas species, scilicèt in plus, et minus, quia alia est ex genere augumenti, et hoc augumentum, aut est naturale, et dens additus, vel digitus additus, aut non naturale, vt lapis; alia est ex genere diminutionis, et hæc aut naturalis, sicut si quis nascitur sine aliquo digito, aut non naturalis, vt is, cui abscinditur.

Ægritudo in situ diuiditur in ægritudinem in loco, et in societate, exemplum primæ, vt exitus membri à iunctura sua, aut à suo situ ità quod non egrediatur sicut fixura, aut moueatur in eo loco motu non naturali, nec voluntario, vt tremor, aut in suo figatur loco, et non moueatur ab ipso, sicut accidit, cum iuncturæ indurantur in ægritudine Podagræ.

Ægritudines verò societatis omnem dispositionem colligunt, quam membrum habet compositione sua ad aliud membrum, quod sibi vicinum existit, siuè ei appropinquetur, siuè ab eo elongetur non secundùm cursum naturalem; et sunt duarum specierum, vna vt accidat ei prohibitio motus sui, aut duritèr sit, sicut digitus, cum sibi vicinum tangere prohibetur, aut vt ab eo moueri prohibeatur, aut vt separetur ab eo postquam erat possibile, aut fit difficile, sicut palpebræ relaxatio, iuncturarum laxatio in paralyxi, et durities aperiendi manum, et oculum.

Ægritudo verò solutionis continui, cum accidat, tàm membris simplicibus, quàm compositis, communis dicitur, sicuti, excoriatio, vel scarnificatio si carni, in qua nondùm factum est pus plaga, cum purè vlcus dicitur; Si ossi, aut secundùm latitudinem, et vocatur incisio, aut secundùm longitudinem, et si numerus non fuerit multus fixura, si fuerit multus contusio; si musculo, aut secundùm latitudinem, et dicitur separatio, aut secundùm longitudinem, et dicitur liquefactio; si numerus sit paruus, si magnus attritio; si arterijs, et venis accidat, dicitur apertio; si secundùm latitudinem separatio, si secundùm longitudinem dicitur fixura, et si est orificiorum apertio, dicitur perforatio, si panniculo, vt diaphragmati, ruptura, si iuncturæ, separatio, vel dislocatio, si neruo ruptura. Nota quod omnis solutio continuitatis si fit in membro bonæ complexionis citò sanatur, si verò in membro malæ complexionis, resistit sanitati longo tempore, et tanto plus cùm fit in corpore patientis hydropisis, aut constrictionis malitia, aut lepra.

Ægritudo composita est illa, in qua plures species ægritudinum coniunguntur, ex quibus fit vna, sicut apostema, et bothor, et sex sunt materiæ, ex quibus hæc apostemata fieri possunt, scilicèt humores quatuor, aquositas, et ventus secundùm quas ipsorum differentias vnusquisque sumere potest, et species deducere, quas breuitatis causa prætermitto. Sympthoma, Galen: in lib: de Sympt: differ: authore, bifariam sumitur, generatìm prò omni eo, quòd prætèr naturam animanti accidit, et speciatìm prò omni eo, quod prætèr naturam se habet, exceptis morbis, et causis, et sic sumptum nihil aliud est, quam affectus prætèr naturam, qui, velut vmbra corpus, morbum sequitur, et trifariam distinguitur, aut est in nocumento actionis, aut in qualitate corporis, aut vtrumque per immodicas excretiones, et retentiones sequitur. Porrò actionum noxæ duæ sunt primæ differentiæ, vel enim sunt animalium, vel naturalium, si animalium, vel sensibilium, vt est visus, auditus, gustus, odoratus, et tactus, amissus prorsus, hebes, vel deprauatus; vel sunt motricum actionum, vt immobilitas partis, vel difficilis motus; vel principum actionum, scilicèt imaginationis, cogitationis, vel memoriæ abolitæ, deficientis, vel deprauatæ. Affectus nostri corporis sunt quatruplices visibiles, vt sunt colores prætèr naturam occupantes totùm corpus, partem vnam, vel plures; olfatiles, vt fætores aurium, narium, oris, maxillarum, et aliarum partium putrescentium, vt ructus fumosi, et fætidi; gustatiles, vt saporres præter naturam; Tactiles vt durities, renctio, ariditas, flacciditas, et rugositas cutis. Cætera ea, quæ prætèr naturam, vel excernuntur, vel detinentur à corpore, in triplici sunt differentia, vel enìm tota substantia prætèr naturam sunt, vt hemorrhagia, vel qualitate à naturali habitu aberrant, vt menstruum profluuium, vel quantitate à naturali habitu recedunt, vt vrinæ, et sudoris excretio, vel retentio, de quibus copiosè Galen: lib: de

Simp.

Sympt: causis; Notat item Galen: 12: de Ing: in princ: quod Medici parua febrium accidentia nominare post ponunt, ac si non essent, sed quæ raró febrem sequuntur, aut vltra quam solent, magna efficiuntur, et ponit exemplum in nocumento magno actionis de Syncopi, quæ est subitus casus virtutis, qui fit immediatè à mala complexione calida, vel frigida vehementi alicuius membri cordi communicata, mediatè verò fit à causa extrinseca, scilicet aere nimis calido, vel balneis.

Complexio verò frigida maximè fit ex duobus, ex dolore scilicet forti, & euacuatione superflua, dolor autem fit, aut in ore stomaci, aut in intestinis, aut in matrice, in aliquo dente, in oculo, in aure, aut capite, his enim septem modis maximè fit. Euacuatio superflua, aut fit per fluxum ventris, aut per vomitum, aut per sanguinem narium, hæmorrhoidarum, menstruorum, his quinque modis fit euacuatio: Vigiliæ autem superfluæ sunt quandoque causa syncopis, resoluendo calidum innatum; Accidentia animi deducunt quandoque ad syncopim, vt tristitia, & gaudium, hoc dilatando, illa verò astringendo; Quare quinque sunt accidentia, quæ trahunt ad se curam relicto morbo, scilicet syncopis, dolor, constrictio, solutio, vigilia, & accidentia animi, quando scilicet sunt vehementia, tùnc sunt apta inducere syncopim, quare citò succurrendum, vt notat Auer: 7: & 12: meth: Accidentia verò, quæ ex mala qualitate corporis sunt, curantur, curata mala qualitate faciente morbum; ideò hæc non trahunt ad se curam; horum omnium causa est dispositio corporis, quam, siuè morbum quis nominet, siuè affectum nil refert, ex sympthomatis autem iure agnoscitur, quippè cum causæ ad ea rationem habeant, ideò nonnulla eorum dispositionem ex necessitate consequuntur, quædam verò non ex necessitate, sed raró; Sicuti rursus alia sympthomata necessariò dispositionis differentiam sequuntur, alia verò parciùs; Quæ ergò ex necessitate sequuntur morbum sympthomata Patognomica, idest passionis significatiua, appellantur, atque certa esse hæc morbi inditia dicendum est, quæ verò non necessariò, ea morbi aut differentiam, aut morem, aut magnitudinem indicant. Vt igitùr morbus faciliùs dignosci, ac curari possint, ponemus primò resolutionem signorum in radices suas vt possimus morbum cognoscere, & eius causas, 2: resolutionem morbi in suas causas; vt eligi possint curæ, secundùm quas fit resolutio in intentiones curatiuas, 3. resolutionem causarum in intentiones curatiuas, vt morbus rectè curari possit.

Prò primo nota, quòd cùm Galen: 2: Tegn: poneret à quibus sumuntur signa sanitatis, dicens, quædam sumuntur à substantialitèr inhærentibus, quædam à necessariò consequentibus, quæ sunt duo, scilicet operationes, & casus; casus autem dicitur de qualitate mutata, & ex eunte mutato. Per hæc dedit intelligere, quo modo signa ægritudinis sumenda sint, vnde radices signorum sunt quatuor, substantialitèr in hærens, operatio læsa, qualitas mutata, & exiens mutatum; sed cùm substantialitèr in hærens non possit aliquando sumi in membris intrinsecis, eius loco sumitur signum à iuuantibus, & nocentibus, & quia membrum ægrum colligatum est alteri membro, ideò sumitur aliud signum à membro colligato; in quibusdam etiam morbis sumitur signum à dolore, & apostemate, capitur etiam signum à rebus naturalibus, & non naturalibus; à naturalibus quidem, vt à complexione, & habitudine, idest compositione, ætate, sexu; à rebus non naturalibus, à regimine præcedenti ex parte aeris, temporis, anni regionis, cibi, & potus.

His præmissis, sit exemplum resolutionis signorum in suas radices in cephalea, idest dolore capitis, hoc pacto, si sit à mala complexione sine materia, signum à substantialitèr inhærentibus est, qualitas mutata percepta à tactu, siuè sit calida, siuè frigida; signum verò priuationis materiæ est priuatio grauitatis, sola enim materia grauitatem facit; si verò mala complexio sit cùm materia, puta à sanguine, signum substantialitèr inhærens est caliditas magna, & leuis percepta à tactu ob caliditatem, & humiditatem; signum ab operatione læsa est dolor grauatiuus cùm pulsatione, & tensione, grauatiuus quidem, quia proprium est materiæ grauare cùm pulsatione arcteriarum pulsatilium, & tensione, ratione plenitudinis venarum, & arcteriarum; signum sumptum à qualitate mutata, est rubedo faciei, & oculorum, est enim oculus verus nuntius cerebri; signum ab exeunte mutato

tato est fex à naribus declinans ad rubeum, & quia cerebrum collegatum est cùm corde, mediantibus arcterijs, ideò pulsus fit magnus, & plenus, & quia cerebrum colligatum est cùm hepate mediantibus neruis, ideò venæ plenæ, & tensæ sunt, & vrina rubea grossa, quæ ab hepate procedit, & venis; idemque dicendum de alijs humoribus, secundùm ipsorum naturam, & qualitatem discurrendo; Si verò dolor à flatu prouenerit, signum à substantialitèr inhærentibus non sumitur, nisi mediante complexione, quam sequitur, quæ frigida est, quia frigiditas percipitur tactu.

Signum ab operatione læsa est dolor extensiuus, & permutatiuus, & minoratio grauitatis respectu humoris; Signum à qualitate mutata est tensio cedens tactui; Signum ab exeunte mutato siuè cùm sonitu, siuè sine sonitu, sonitus autem ventositatis, qui sequitùr impulsionem factam à manu, non propriè qualitas mutata dicitur, cùm qualitas mutata ad visum, vel tactum propriè pertinere dicatur à Galen: 2: Tegn: tamen largè omnis qualitas sensu aliquo perceptibilis, qualitas mutata dici potest.

Prò resolutione morborum in suas causas oportet intelligere morbum in eas causas resolui debere, à quibus intentiones curatiuæ sumi possunt; quare in causas materiales, & efficientes tantùm, morbum resolui necesse est, quoniam ab his tantùm intentiones curatiuæ sumuntur.

Materialis verò causa duplex, scilicèt in qua, & est subiectum quæ potest etiam dici causa efficiens, nàm materia in qua, & efficiens, multoties coincidunt, & ex qua, si aliquid componitur ex ea, & vtramque, vel alteram tangere oportet secundùm exigentiam rei.

Resoluemus verò morbum in causas dictas; si morbus per dictas causas deffiniemus, à quibus causis omnes morbi diuisiones sumi possunt, v. g. quid est cephalea? est læsio in membris capitis à mala complexione, vel soluta continuitate proueniens, vel ab vtrisque; per id, quod dicitur in membris capitis tangitur causa materialis in qua, idest subiectum, iuxtà quam potest sumi hæc diuisio, quòd læsio potest esse in toto capite, & dicitur propriè cephalea, vel in parte, & tunc vel in medietate, & dicitur emigranea, vel in parte quarta, & dicitur monopagia, vel in paruo loco fixa, & dicitur clauus, & non sufficit scire in vniuersali, sed in particulari, si est in panniculis intrinsecis, puta in piamatre, dolor communicat oculis directè; si in duramatre, lateralitèr, & si non communicat oculis, est in panniculo extrinseco tegente craneum, scilicet in almuchetim, et cùm caput sit colligatum cùm alijs membris, datur alia diuisio, scilicèt, quòd hæc læsio, aut est in capite per essentiam, aut per colligantiam ab alijs membris, quæ priùs patiuntur, quæ sunt ventriculus, mirach, et matrix, et solent pulsare in anteriori parte, scilicet stomachus in temporibus, mirach, et matrix in anteriori, idest fronte, hepar in parte dextera, splen in sinistra, renes in posteriori; per id verò, quòd dicitur à mala complexione tangitur causa efficiens immediata, et datur intelligi mediata, quæ est duplex. Causa procathartica, et corporalis, quæ est duplex, antecedens, et coniuncta; Procathartica est aliqua ex sex rebus non naturalibus; corporalis sunt humores, ventositas, et vapor, et hæc, aut cùm materia, aut sinè, aut simplex, aut composita; Si simplex, aut calida tantùm, aut frigida tantùm; humida enìm sine materia dolorem nequaquàm efficere potest; Si composita, aut est calida, aut est frigida, si calida, aut sanguinea, aut cholerica, si frigida, aut phlegmatica, aut melancholica, et sic habes omnes diuisiones, tàm ex parte causæ efficientis, quàm materialis, et sic fit resolutio morbi in suas causas. Restat vt ponamus nunc resolutionem causarum in intentiones curatiuas, et causa exempli de morbo complexionandi tantùm. Est autem mala complexio duplex sine materia, aut cùm materia, et sic duplex est causa in genere, malæ complexionis, materialis altera est complexionis malitia, altera verò materia. Complexionis malitia resoluitur in intentionem curatiuam, in alterationem scilicèt per contrarium, quia omnis cura fit per contrarium, et conseruatur sanitas suo simili. Alia causa est materia, vel repletio, et intentio curatiua fit per euacuationem, quia ægritudines, quæ ex plenitudine fiunt, euacuatio sanat, siuè per phlebotomiam, siuè per pharmaciam, ut dicetur in regulis ponendis circa euacuationem, et alterationem.

Et primò circa alterationem sit hæc regula quia alteratio malæ complexionis debet fieri

per

per contrarium æquale in gradu, undè si iuuenis colericus in primo gradu incidat in febrem, et trahatur ad calidum secundi gradus, debebit curari per frigidum in 2: gradu, unde corollariè sequitur, quòd secundùm maiorem, aut minorem elongationem à complexione naturali oportet uti fortioribus, et potentioribus, uel minùs potentibus contrarijs, et mensura elongationis cognoscitur per complexionem naturalem, cognitam per ætatem, regionem, tempus anni, regimen vitæ præcedens, et consuetudinem v. g. si iuuenis cholericus in p: gradu incurrat in febrem cholericam in regione calida, tempore calido, et regimine præcedente calido, parum à complexione naturali elongatur, quia per vnum gradum trahitur ad secundum gradũ caliditatis, et dicitur ægritudo proportionalis.

Si verò senex in principio flegmaticus labatur in febrem cholericam, et trahatur ad secundum gradum caliditatis, multum permutatus est à sua naturali complexione quia per duos gradus, et dicitur ægritudo disproportionalis, quare senex potentioribus, et frigidioribus in secundo gradu indiget, quàm Iuuenis non in maiori quantitate approximatis in vna uice, sed frequentiùs administratis. Circà euacuationem nota, quòd euacuatio competit, quando materia egreditur cursum naturæ in quanto, uel in quali uel in utroque, uel in toto corpore, uel in parte; in quanto prouenit repletio, quoad uasa, et facit laborem extensiuum; In quali prouenit repletio quoad uirtutem, quæ facit dolorem ulcerosum. In utroque prouenit utraque repletio, quæ facit laborem apostemosum, idest extensiuum, et ulcerosum, unde sit hæc regula.

In primo, et 3: egressu competit euacuatio per phlœbotomiam, quia phlœbotomia est euacuatio uniuersalis multitudinem euacuans. Multitudo autem est aggregatio humorum super æqualitatem ipsorum in venis; In secundo egressu euacuatio competit per pharmaciam, quia pharmacia est euacuatio particularis primò respiciens humorum malitiam in qualitate; & in eo non competit phlœbotomia nisi per accidens, scilicet euacuando humorem sanguine mixtum, & nota, quòd humores alij à sanguine possunt peccare in quanto particulari, non vniuersali, scilicet, quando plus augumentantur, quàm virtus tolleret, & tunc euacuari debent per pharmaciam in principio eradicatiuè, si materia sit furiosa, vel minoratiuè si sit multa, vel venenosa, & nota quòd euacuatio per phlœbotomiam tripliciter potest considerari; aut enìm competeret ratione materiæ fluentis in aliquod membrum, & tunc si corpus esset valdè repletum, & fluxus adesset in principio, competeret euacuatio reuulsiua, quæ fit ad partem oppositam, & maximè distantem; Si verò partìm materia fluxit, nec corpus sit admodum repletum, competit deriuatiua euacuatio, quæ fit ad vicina, & secundùm rectitudinem; Si verò materia penitùs fluxerit ex eodem patiente loco euacuanda erit apponendo ventosas cùm scarificatione, aut euaporantia, & huiusmodi secundùm per multa, aut pauca, aut facilè, aut difficultèr euaporabilis erit.

Nunc verò de Diuinatione paucula dicam, quandoquidem nobis vtilis, tùm ad alia quædam, tùm ad curationem vel maximè videatur.

Primùm igitur diuinatricem constituere artem volenti, antè considerare necesse est tempus Vitæ, naturam ægroti, & quemlibet morbum, indè stabiliet quatuor dierum spatio solui non posse illum morbum, cui duorum mensium natura prescripserit terminum, & è contrà, non debet affligi longo tempore, qui patiens potest celerrimè fieri sospes Vnum itaque, atque primùm necesse est, si aliqua sit præcognitio, nonnulla esse in futuro dubio procul euentura; deinde quoniam modo possint inueniri, & quot, ac quæ ea sint spectanda, non enìm quæcunque sunt circà ægrotantem oritura, necessariam generationem habent: Tumultus ergo ex vicinis per noctem, & canes latrantes, & quondam iniucundi nuntij, insomnes ægrotos reddunt, quorum nullum, neque generationem habet necessariam, neque firmam diuinationem, nec quæcunque morbi ratione efficiuntur deffinitam generationem, certamque præcognitionem habent, potest enìm superfluus intrà corpus humor aliquis in particulam necessariam vitæ repentè influere, quemadmodum alius rursus ex parte principe in viliorem transire, enìm verò cum quis in precipuam illatus est summum periculum, quando autem in non primariam partem transmigrauerit, subita, atque inexpectata salus laborantis necessariò consequetur; Huiusmodi statuum hoc tantùm præno-

noscas licet, nempè incostantiam, lubricitatemque, non tamen quando morbus terminaturus sit comperies exactè; At in quibus non amplius defluunt excrementa, sed in locum vnum crassata illos occupant, in his præsagiri futurum potest, quando adsit cognitio facultatum naturæ, quibus regitur animal, ac qualis sit earum differentia, & quæcunque per totum animal sinè immodica multitudine deferuntur; dignoscetur enìm tempus coctionis excrementorum, si excrementi cuiuslibet naturam inuenerimus. Ità namque, & de eius coctione nonnulla coniectari licebit, videlicet si rectè omnia circà ægrotum generantur, idque per totum sermonem opus est se, & aliud quidpiam meminisse: Sola enìm optimi medici præsagia, curante quidem ipso inuenientur. Medicus autem, non vti vates aiunt, seruatum ire ægrum asserit, cuncta licèt benè non administrentur, affirmat enìm quod si omnia, vt oportet, non agantur, & si quidquam sit omissum, licèt paruus adsit error, relabi solutionem ex septimo die in nonum, si maior in XI: Si multò maior in XIV. Si perquam magnum, vice certæ salutis periculum sequitur. Attentus enìm semper duobus his Medicus est, velùt ob luctatoribus, nempè morbo, & Naturæ, ac primùm quidem euadendum, vel pereundum homini esse, ex robustiori dignoscendo, diuinationem facit, deindè verò, & præfiniti temporis ex eo, quod quantò alter valentior sit intelligatur. Itaque sanitatem, & mortem non ex alijs meditationibus præsentiet medicus, quàm ex morbi, & naturæ robore exactè cognoscendo. Ex his verò, & terminum vtriusque inueniet, in propinquo enìm morbi solutio erit, cum benè valuerit facultas, sin fuerit imbecilla, morbus autem valentior, mors maturabit.

Præscriptionis verò tempus indicat magnitudo excessus, ab his quidem scopis medicus prædiuinandi facultatem consequetur, sed de his latiùs in lib: de Iudicationibus.

Robur autem naturæ, præsertìm expulsiuum ex proprijs actionibus agnosces, morbique magnitudinem ex suis accidentibus, quando verò alter alterum superet ex coctionibus, incoctionibusque, & hac ex proprijs excrementis, quæ quidem in aluo sunt per infernè sublabentia, quæ in vasibus per vrinas, per sudores verò quæ toto corpore continentur; quæ autem in Thorace, ac pulmone, per ea, quæ extossiuntur; quæ in Iecore, per ima; per ea quæ vomuntur superior venter, ac stomachus dignoscitur; Quæ per palatum, vel per nares, vel per aures excernuntur, quomodo affectum sit cerebrum declarabunt; Commune enìm in omnibus non priùs dissolui morbum posse, quàm aliquod in decidentibus excrementis coctionis inditium apparuerit; ità siuè aures, siuè oculi, siuè fauces male habeant, in excrementis autem signa coctionis apparuerint, securitatem salutis denotat; cruda autem, & incocta, & quæ in malos conuertuntur abscessus, infectas iudicationes, vel eorundem recidiuas portendunt. Et hæc de diuinatione ad præsens sufficiant, copiosiùs autem infrà.

De diebus iudicialibus, ac iudicationibus, de quibus si paucula fortassè, exactè, breuissimèque percipere anhelas, scias iudicium subitam, ac præcipitem esse in morbo mutationem, quæ quatruplicitèr fieri potest, aut enìm statìm Ægri à morbo liberantur, aut in valdè melius mutantur, aut statìm moriuntur, aut multò fiunt deteriores; Prima simplicitèr Crisis dicitur, 2: deficiens, 3: Crisis mala, 4: imperfecta, & mala nuncupatur. Ex ijs patet mutationes, quæ paulatìm fiunt morbo, vel virtute debilitata, non crises, sed solutiones appellari.

Ad Crisium verò præditionem necessariam est morborum, temporum, vigorisque potissimùm cognitio; vniuersi morbi tempora à nonnullis vniuersalia dicuntur, vt quæ à particularibus differant, in quæ accessiones singulæ diuiduntur. Principium triplicitèr capitur, primo modo pro primo morbi insultu, secundo modo proùt extenditur vsque ad tertium diem, tertio modo prò tempore, quo coctionis signa manifestè apparent; Secundum tempus, quod augumentum dicitur, est quod statìm post principium sequitur, & ad vigorem vsque protenditur, tertium quod vigor, est vehementissi-

tissimum totius morbi tempus; 4: quod vigorem sequitur, declinatio vocatur. Tempora particularia sunt, vt exempli gratia in febrem principium, quando vigeat extrema; augumentum, vbi frigus desinit, et corpus calere incipit, non tamen exquisito calore; vigor, quando calor æqualiter in totum diffunditur corpus; declinatio, vbi calor imminuitur. Principium morbi quinque dignoscitur morbis.

Primò ex morbi ipsius natura, et differentia, febres siquidem ardentes Pleuritidis inflammationes viscerum, et similes breuis temporis principium habent.

Contrà epilepsia, coxendicum, et renum dolores longi temporis, et sic à morbi ipsius principijs futurus finis deprehenditur. 2: à temporibus anni, morbi æstate venientes breuiùs, hyeme verò longiùs principium habent. 3. ex ætate, et natura laborantis, quæ si ad calidum declinauerit, modicum tempus erit necessarium ad manifesti signi coctionis generationem: 4: ex regione, 5: ex regimine præcedenti. Augumentum morbi ex tribus, hora scilicet, in qua fit accessio, longitudine eiusdem, ac magnitudine deprehenditur.

Cùm enim accessio similem anticipauerit proportionem, atque ità anticipando ad longiùs extenditur tempus, et vehementiùs afflixerit, tunc morbi augumentum manifestum est.

Quantùm verò augeatur, vnumquodque dictorum demonstrabit; Vigorem autem indicat si in eisdem permanserint, et sibi ipsis perquam simillima fuerint.

Declinatio contrarij augumento signis deprehenditur. Triplex itaque signorum omnium differentia: primi generis coctionis, et cruditatis signa; secundi salutis, et mortis signa, quæ mirum cum vrina, alui excrementis, sputisque excernuntur, facilis spiratio, leuis tollerantia, bonitas pulsuum, facilis somnus, facies sano similis, decens decubitus, sudor, et his contraria; 3: generis signa indicatoria dicuntur, quæ duplicia sunt, quædam tanquam causæ, et signa, vt vomitus, alui excrementa, vrinæ multitudo, sudores sanguinis, è naribus profluuium, Parotides, illapsus humorum ex vno loco in alium.

Aliqua verò tanquam signa solùm habentur, vt delirium, vigiliæ, comata, seù sopores, inquietudines, difficilis spiratio, obtenebrationes, difficilis sensus, capitis dolor, colli, et stomachi, aurium sonitus, splendores, lachrimæ inuoluntariæ, nox absque ratione molesta, labium inferiùs agitatum, obliuio, adstantium ignorantia, vehemens rigor, accessio anticipans, facies vnà cum oculis, et naso rubescens, hipocondriorum retractio, nausea, sufficiens æstus, et sitis vehemens; Omnia hæc, quatenùs subitam mutationem ostendunt indicatoria nuncupantur: hæc autem non semper habent stabilem, vt coctionis, et cruditatis potestatem, quocumque tempore morbi apparuerit, bona quidem sunt, cùm post coctionem, idest in statu apparuerint, cum verò in principio, et antè coctionem mala: At primum, et maximè instantis, et presentis bonæ Crisis inditium sunt coctiones, nemo enim vnquam mortuus est, qui præcedentibus coctionibus crisim non habuerit; secundum est, vt ab aliqua die indice priùs indicetur cui sanè annexa est diei indicatoriæ potentia.

Dies autem indicatorij in quaternarios, et septenarios diuiduntur; septenarius validior, quaternarius indicatiuus magis, nàm quartus septimi, vndecimus decimi quarti, decimus septimus vigesimi, vigesimus quartus vigesimi septimi, trigesimus primus trigesimi quarti, trigesimus septimus quadragesimi index est, et sic deinceps vsque ad centum, cæterùm voluit Hipp: vt hebdomadæ hoc modo numerentur 3: bonæ Crisis signum est, vt excretionis modus, et forma morbo conueniat, et respondeat, v. g. si est febris ardens, vel sanguis è naribus fluat vel post vehementem rigorem sudor multus, et calidus per totum corpus, per vomitum, aut per aluum aliquid biliosum excernat æger, necesse est, pro hac materia facit Hipp: in sec: lib: aph: 27: 28: 30: 33: 34: 35; 41: item 17: 22: 23: 24: 32: 34: 35: 36: 39: 40: lib: 4: et 27: 58: lib: 6: et ferè totus septimus, et tandem totus præsagiorum liber Hippocrat: vbi à quauis parte notæ desumptæ inueniuntur, familiarissimus esse debet ei, qui prædicendi facultatem promptè habere cupierit. Cumque Luna in Crisibus, et diebus criticis peculiare habeat dominium, in hæc corpora inferiora, ideò diffusiùs de hoc tractabimus in cap: Astrologiæ.

Quam-

Quamuis ex supradictis facilè patere posset methodus medendi, tamen cùm ad clariorem intelligentiam, tùm vt apertiùs quod in principio polliciti sumus seruasse videamur, paulò latiùs, ac velut ferè ex professo de ea scribere placet, vt de rè tàm vtili, tàmque necessaria verùm sit dicere, septies repetita placebunt.

Inquit itaque Galen: in const: ar: & 3: regu: quòd primaria intentione semper per contrarium eliciendæ sunt indicationes, & intentiones curatiuæ; 2. videndum an sit possibile satisfacere ægritudini, intentionibus curatiuis inuentis, ipsisque vti in tempore, & quantitate conuenienti in vnaquaque ægritudine per contrarium; à quatuor autem sumendæ sunt semper intentiones curatiuæ, vt clarè voluit Galen: 9. Meth: scilicet à morbo, morbi causis, à complexione naturali, & ab ambiente aere, v.g. ab ægritudine, si est febris, oportet infrigidare, à causa oportet remouere putredinem, & obstructionem, à complexione naturali, quia est lapsa, oportet prius gradum suæ complexionis scire, vt sciamus mensuras contrarietatis, & quantum debemus alterare, vsque ad suam naturalem complexionem reducendo, quia flegmaticus plus debet infrigidari, quàm cholericus; ab aere hoc modo indicatio sumitur, nàm cùm est similis ægritudini, tunc causa ægritudinis dicitur, & oportet, quòd causa remouens morbo sit potentior; Si verò sit contrarius, tunc medicina debet esse minus potens, & sic ab aere sumitur potiùs indicatio de quantitate Medicinæ exhibendæ, voluitque Galen: quòd sicut ad complexionem naturalem reduci potest ætas, consuetudo, & huiusmodi, sic ad aerem reducitur regio, Status Cæli, coniunctio planetarum, & Similia; Ab istis quoque quatuor, semper sumitur indicatio per contrarium, & ad curationem, quæ per contrarium fit, optimè faciunt, quæ Galen: 11: meth: scripta reliquit, dicens in eo nos exercitare debemus, quo celeriùs, cuiusque contrarium inueniamus, non enim in corporum modo, qualitate, verùm etiam in quantitate huiusmodi contrarietatem inueniens, nàm vtique Aristot: oppositionem vocat non contrarietatem, neque enim magno vult paruum esse contrarium, sed ad aliquid oppositum, neque multum pauco, sed nec rarum denso, nec relaxatum contracto, neque quod secundùm naturam ei, quod præter naturam est.

Verùm Hippocrati omnia supradicta contrariorum appellationem habent, sicuti etiam Platoni, qui generationes ex contrarijs esse dicit. Curatio itaque omnis præcipuam, atque communissimam intentionem habet, ad id, quod est dispositioni auferendæ contrarium, idest appositum; Calido enim affectui causa frigida contraria existit, frigido autem calida, eademque in cæteris proportione. Etenìm omne immoderatum est præter naturam, moderatum autem secundùm naturam, necesse est omninò, vt immoderatum, ab immoderato contrario, æquali in gradu, ut aliàs dictum est, ad mediocritatem redigatur.

At manifestum est inquit Galen: quod secundùm potentiam, non secundùm imaginationem & calefaciens, & refrigerans, & quæcumque alia eiusce modi oportet assumere secundùm potentiam autem vocatur, quod reipsa verè tale existit, quale esse dicitur Secundùm imaginationem autem quod ex prompto quidem sensu tale esse imaginamur, cùm tamen verè tale non sit. Quæ verba quomodo ab ingenioso, & docto Vgone intelligantur, quouis pacto similia similibus seruant, ad mentem Galen: breuitatis gratia nunc prætermittimus, speciatìm in fine de hæc doctrina distinctiùs dicturi. Contraria igitur, vt ab Hipp: dictum est, contrariorum remedia, particulatìm verò contraria particularia; in similaribus quidem calido morbo frigidum, frigido calidum, sicco humectans, humido siccans; in instrumentarijs verò morbosæ in ipsis immoderationis contrarium inducere oportet, vsquedùm ad commoderatum, & natiuum venerimus, vt si cuipiam vlceri, caro plusquàm natura exigat, adoleuerit, non quòd carnem gerat, atque restituat, sed quòd demoliatur, detrahat, atque corrumpat adhibere conuenit, quemadmodum, & cauo vlceri aliqua in parte genito, quòd carnem generet, admouere est necessarium quatenùs verò vtroque vtendum, vt tùm primùm desinat, cùm ad commoderatum peruenerit, priùsque ad contrarium trascendat, nàm & caro supercrescens diminuenda, nisi in Symetro substiterit, et caua recreanda; Sicut igitur in his, quæ ad magnitudinem spectant, vel detrahere vel denuò alere, sic in his quæ ad numerum uel totam partem eximere, uel gignere. In

ijs ue-

ijs verò, quæ formationis sunt ad naturales figuras reducere, & repleta euacuare, & euacuata replere, obstructiones ex obstruere, & osculorum reserationes cogere, & clausa, ac densata ad contrarium conuertere illa recludendo, hæc rarefaciendo, si quæ gibbosior sit particula, quam aliæ, eam premendo, pellendoque ad cõtrarium reducenda, quæ compressę intrò sunt, ac ceù resimatæ, foras reuocandæ, vt nasus; quæ verò ex asperis leues euasere, exasperandę, quemadmodum & asperæ omnes leuigandæ, sic & quæ cauitates, vel meatus, vel omninò foramina maiora, minoraue, aut iustò inaniora, aut pleniora, aut crassis, lentisque humoribus conferta, hæ quoque ad contrarium reduci debent, donec ad commodum peruentũ fuerit, & quæcumque à naturali situ euasere, & euocatione in contrariam, ad pristinam naturam reducendæ secundùm variam positionis oppositionem, vt antè, & actio, dextrum, & sinistrum, sursùm, & deorsùm; Sicut enìm in compositionis morbo scopus est ad naturalem statum reuocasse, in soluta quoque vnione glutinationem discretarum partium moliri, omni priùs extraneo remoto, quod intentiones huiuscemodi impedire possit, vt os separatum, sanguis congelatus; & tandem vt in omnibus tibi facilè est oppositum inuenire, ità morbi speciem, nomen, quiduè per ipsum importetur noscas oportet; quo scito haud difficilè tibi erit oppositum significatum inuenire, à quo intentio curatiua sumi debet, sicque cuiuscumque morbi oppositum statim tibi palàm fiet.

At videre debemus, vt dixi, 2: an sit possibile satisfacere intentionibus curatiuis inuentis, nàm si quis habet manum abscisam, vel corpus intrinsecè exsiccatum, indicatione sumpta ab ipsa ægritudine, deberet apponi manus, & corpus intrinsecè humectari, sed quia hoc est impossibile, medicus non deberet se intromittere; Vnde dicebat Gal: quòd in effectiuis cunctis artibus, non ex rerum faciendarum notione, sed ex efficientis causæ potentia, vel impotentia. Prætereà, & materiæ copia, vel inopia effectus agendi possibilitatis indicatio sumitur, subditque efficientes causas duas esse eorum, quæ circà corpus fiunt. Naturam, & medicum, quædamque Naturæ, quædam verò medico esse denegata; Os adeò fractum, vt diuaricent eius particulæ, peruersumque membrum corrigere, ac conformare, Naturæ non licet, at medico licet; sic luxati reponendi medico adest facultas, Naturæ non adest; Contrà verò cauum vlcus carne implere Naturæ datum est, Medico minimè, quæmadmodum, & semicoctorum, & incoctorum quidquam concoquere; Verùm ad hæc quoque adminiculatur Naturæ medicus, tùm purgantis medicaminis impositione, vlcus repurgando, tùm quæ commodè calefaciant ijs quæ concoqui possunt inferendo.

Sunt item multa, quæ Natura ipsa, cùm antea ab ea effecta sit, denuò efficere non possit, vt venam arteriæ, et colligamentum, et neruum, et quæcunque eius generis, et in hoc non parum prompta præsagiendi facultas tibi deseruiet: proderit verò plurimùm ei, qui de Zogongia, idest animantis generatione, ac de facultatibus naturalibus librum studiosè lectitauerit.

Debemus 3: instrumenta inuenire, et optimum eorum vsum, et in quantitate, et tempore, videndum prætereà quando sunt plures intentiones curatiuæ, à qua incipiendum sit, vt à febre putrida prima intentio est infrigidare, 2: remouere putredinem, et fit remouendo obstructionem, cuius causæ sunt multæ, quia vel sunt multi humores, et tunc euacuare oportet, vel crassi, et tunc subtiliare, vel viscosi, et tunc incidere conuenit; Vndè Galen: inqnit superfluum vniuersum euacuare conuenit distinctione, quomodo superfluum sit, vtrum, et quantum, aut quale; quod autem redire in naturale statum valet, alterare per contraria crassum, lentumque tenuando, tenue crassando, vtrumque communitèr concoquendo, vndè nota contrà dicentes tenuibus humoribus crassando digestionem non deberi, sicut crassis subtiliando, obstructionem abstergendo, poros aperiendo; si eorum sit strictura; Quæ verò prætèr naturam sunt toto genere, vt venena, alterando vacuandoque.

Auic: p: 4: tract: 2: cap: 7: in fine facit regulam, cùm sunt complicatæ plures intentiones à qua incipiendum sit, et generalitèr in qua ægritudine; Galen: 10: meth: dicit, quòd tria sunt consideranda, ægritudo scilicet, ægritudinis causa, et virtus.

Duas primas interimere conuenit, tertiam verò custodire; si quid est, quod minetur periculum, ab eo est incipiendum, si verò nihil tale existat, ab eo, quod habet rationem causæ respectu aliorum, & sine quo alia curari nequeunt, nàm stat, quod indicatio sit ab accidentibus, quando dolor, qui est accidens, est adeò intensus, vt ægritudine, vel aliquam malam dispositionem faciat, & stat quod accidens indicet contrarium ab ægritudinem, & tunc dicebat Galenus, quod difficile est se benè gubernare; nàm indicatione sumpta à dolore, debemus calefacere, indicatione autem sumpta à febre debemus infrigidare; in Pleuritide autem, vel dolore colico descendente à materia frigida, dolor indiget infrigidantibus, idest stupefacientibus, quando est valdè intensus materia indiget calidis, & de hoc Galenus dedit duo exempla 9: meth: de labijs vulneris flegmonantis; regula enim est, cum omnia indicant vno modo, semper eodem modo procedendum, & à causa incipiendum est, etiam quod sit aliquid, quod vrgeat, sed si implicantur diuersæ intentiones, tunc si quid vrget ab eo incipiendum, si non ab eo, quod habet rationem causæ, vel ab eo, quod est causa, quod omnia benè succedant, vel ab eo, sine quò non.

In febribus ergò non vrgente aliquo est incipiendum inquit Galenus à causa vltimatè coniuncta, causatur enim à putredine humorum, secundò ab obstructione, tertiò à multitudine humorum. Primò incipiendum est à Phlœbothomia remouendo multitudinem; Secundò remouendo oppilationem, tunc remouetur putredo, & tandem febris, sed dicebat duodecimo meth: si dolor, qui est accidens, quandoque trahat ad se curam, tunc debemus intendere dolori, & hoc duobus modis; primò quando dolor habet rationem causæ; secundò quando prosternit virtutem, habitis intentionibus curatiuis ægritudinis sequitur euacuatio, quæ quidem multis fit modis, vel per phlœbothomiam, vel per balneum, quod nunc non est multùm in vsu, vel per frictionem, vel per exercitium, vel per ieiunium, seu per Medicinas, quæ agunt per primas virtutes, scilicèt qualitates primas, vel secundas, quæ faciunt istos effectus, vt repercutere, constipare, resoluere, & id genus, qui effectus sunt reducibiles ad primas qualitates, sed non agunt in unaquaque parte corporis, sed i ndeterminata parte, vt medicinæ, quæ frangunt lapidem in uessica, uel per proprietatem quartam, quæ est ab ipsa forma Medicinæ, agunt, ut rhabarbarum attrahit choleram, & magnes ferrum. Sunt prætereà considerandi modi euacuandi, quibus vti debemus in febribus, & maximè tempus, quia in hoc docti ab indoctis differunt, ideò p: Aph. p: inquit Hip. *occasio præceps*; Quantum ad euacuationem per phlœbothomiam p: uidendum an sit agenda; Galen: de febr: ad Glauc: dicit, quod à tribus sumitur indicatio de phlœbothomia, scilicet ab ægritudine, ætate, & uirtute, nihil enim impedit phlębotomiam, cum ægritudo indicat, nisi ætas, uel uirtus, ideò 11: Meth: & alibi pluriès, uoluit Galen: antè 14: annum, & post 65: non agendam phlębothomiam, Auic. à 14: usque ad 40; septuagenarijs tamen sanguinem mittit Galen: in lib: de phlœbotomia; Vsus autem modernus est, quod etiam in pueris, & senibus, quando necessitas morbi hoc requirat, agatur phlœbotomia cum hirudinibus, uel etiam aliquando cum phlœbotomo. Idem Galen: tract: de phlœbotomia ipsius declarans indicationes, clarissimè dicit, quod solùm illa tria, scilicet ægritudo, ætas, & uirtus indicant numquid phlœbotomia agenda, uel non; omnia uerò alia de quantitate solùm, ut corpus lassum, & molle non impedit, sed minorem indicat; sic tempus anni, si sit magnum frigus, aut caliditas magna in æstate, & regio calida, & frigida, phlœbothomiam non impediunt, sed minorem indicant. Nota tamen, quod Galen: inquit 4: reg: asu:, *cum fuerit aer calidus, & siccus, ità vt corpus ab eo citò euaporetur, à sanguinis missione abstinemus etiam si morbus magnus fuerit, florensque ætate homo, quare considera, & virtutis rationem semper habeto*; In úere autem, & regione temperata maior fieri potest phlœbotomia, & sic de consimilibus proportionabilitèr.

Phlœbotomia solùm est facienda, cum adest dominium sanguinis, & tunc duobus modis, uel sanguis solùm peccat in quanto, & tunc audactèr mittendus est sanguis, ut in Synocha sine putredine; uel peccat in quali, & tunc cum maiori reuerentia: aduertenda est autem stomaci dispositio antè phlœbothomiam, si in eo sint humores corrupti, euacuandi sunt priùs cum cassia, aut clystere, uel huiusmodi. Circà uerò dierum numerum

ante quartum communitèr mittendus; Galen: 11: meth: si valentes vires sint mittendum esse statim dicit; si cruditas ventris non sit, statim morbo incipiente, ita 9: meth: vbi addit, non numerum dierum, sed virium robur attendi debere, quippè licèt ægrotus sit seruatus per 6. septemuè dies, adhuc tamen si necessitas adsit, mittendus illi sit sanguis.

De hora autem phlœbotomiæ Galen: in lib: de cur:rat: per sanguin:mission: circà finem, deridet, à secunda diei hora, ad quintam aut ad sextam sanguinem mittentes; vultque neque per noctem sanguinem mittere non vereri debere, si febris remissio in nocte fiat; si non sit febris, sed dolor expectabitur, hora minoris afflictionis; si verò vniformitèr æger affligatur, tunc benè eligenda est hora de mane postquam per horam experrectus fuerit; Auic: dixit: *caue ne perducas ægrum ad alterum duorum, aut ad incrudationem humorum frigidorum, aut ad debullitionem cholericorum*, quod periculum facilè euitabimus, si benè Galen: verba intuebimur in Tract: de phlœbotom:, vbi dicit; *scias, quod quotiescunque virtus est fortis, non est possibile, quod sit cruditas humorum, & tanta cholera, quæ faciat periculum, quia cum cruditate humorum, & multa cholera non stat fortis virtus, & sic virtute forti non est timendum.*

Sequuntur post phlœbotomiam alij euacuandi modi in omni febre conuenientes, quando scilicèt ad causam non attenditur, & in omni febris tempore, licèt oppositum malè sentiat Gentil: p: 4: cap: de cur: putr: in generali, quia dicit; quod illis quatuor modis euacuandi: licèt vtamur in principio, non tamen euacuatur materia faciens febrem, authoritate Hip: p: Aph: aph: 22: concocta medicari, atque mouere non cruda &c: & dicit ipse, quia in febribus putridis semper sunt vapores corrupti, & putridi in stomaco, & intestinis, sic in ambitu totius corporis sunt vapores illi putridi, qui per sudorem euaporantur, ideò tales medicinæ euacuant illos humores, & vapores, & non materiam putridam facientem febrem Galen: 11: meth: dicit, quod cum volumus remouere putredinis partem iam factam, euacuamur vel per prouocantia sudorem, & vrinam, vel per ventrem lenientia, nam dixit, vt in rebus inanimatis, quæ incipiunt putrescere, quod putrefactum est abscinditur, sic & in rebus animatis; Galen: igitur voluit intelligere de materia actu faciente febrem, quæ in principio illis modis euacuari potest & non de materia communi solùm; vndè dicebat: *si natura tentat vomitum, prouoca, si non, dimittas*, & hoc est, quia per vomitum materia actu faciens morbum expellitur; nonnè aliquis in quarta, vel tertia copiosè sudans liberatur à febre? ergo signum est, quod per sudorem materia peccans euacuatur, & non solùm materia communis, & ideò Hipp: loco illo est intelligendus, quia materia peccans non est euacuanda cum scamonea, & scamoneatis, coloquyntida, & eiusmodi, sed prouocandam vrinam, & sudorem, & leniendum ventrem in principio non negat Hipp: quia sunt euacuationes leues; nonnè aqua hordei prouocans sudorem, & vrinam, dari debet in principio, quæ quidem euacuat materiam facientem actu febrem? vomitus quoque prouocandus est cum syrupo acetoso, & aqua calida, & non cum medicinis laboriosè mouentibus, vt antiqui, qui heleboro vtebantur; non prouocandus est tamen, si naturæ non inclinatur; venter autem leniendus cum casia, vel clystere communi, & de hoc inquit Auic: de cur: putr: in generali, & quod apud me est magis dilectum est administratio Clysteriorum. Nec desunt inter communitèr practicantes, qui per os non solùm lenientia, sed electuaria solutiua exhibent, quod quàm laudabile sit longa indigeret disputatione; Quidam sunt, qui non exhibent syrupos, nisi prius casiam præbeant, quia si sunt mali humores in stomaco, vel intestinis, subtiliantur, & petunt membra, vel venas, quod est malum, sed hoc est falsum, quia licèt mel ros:, & syrup: de endiuia subtiliant humores, non tamen faciunt penetrare ad intrà, sed ducunt ad intestina, & sic preparant ad expulsionem; declarat Galen: 11: meth:, cum quibus euacuabitur id, quod putridum est, prouocando sudorem, vel vrinam, & dicit quod eligenda sunt à Medico, quæ minus calefaciant, & exiccent, vt ptisanæ succus, oximel, aqua mellis, decoctum appij rad:, & dicit quod sunt alia, quæ prouocant sudorem, & vrinam, & ventrem leniunt,

sed

sed hæc sunt minus calida, & ideò illa tantùm quatuor enumerat, & sic vel eligenda sunt minus calida, vel ipsis admiscenda, quæ infrigident, quæ tantùm sint aperitiua, vt semina communia, frigida, & dato, quòd appium sit tantùm calidum in primo, cum fit decoctio adhuc remittatur illa caliditas à frigiditate aquæ; verùm non vtuntur radic: appij propter eius saporem, sed eius loco radic: fæniculi, & petros., quæ sunt calidæ in 3: , quibus non deberemus vti in febribus, quippè quia Galen: illo loco non meminerit de Endiuia, quæ in tanto est vsu, fortè quia non multum est aperitiua, 8: de Sympt: med: dixit, quod Endiuia, tàm siluestris, quàm domestica est frigidæ naturæ, de comp: med: dicit, quod Endiuia, & Cicorea habent stipticitatem, sed propter amaritudinem quandam sunt aperitiuæ, sed dubitatio est de aqua Endiuiæ distillata, & cæteris aquis per sublimationem extractis: Auic: dicit, quod sunt plures Medicinæ, quæ diuersas habent partes, vt rosa, & istæ partes quandoque resoluuntur per decoctionem, quandoque per solam ablutionem, vt est Endiuia, prò quo vide etiam Mes: in cap: de Rosa. Sed cum omne aperitiuum aperiat, vel ratione amaritudinis, vel acetositatis, vel acuitatis, aut ratione dulcedinis, cum quadam acuitate, vt semina communia frigida, aqua Endiuiæ, cum nullum huiusmodi saporem retineat, non videtur esse aperitiua, nisi fortè per descensorium distilletur, & hoc modo expertus sum absynthij aquam, & eam mirabilium effectuum inueni, & sapor propriam eius virtutem testatur.

Hunc distillandi modum Galeno incognitum fuisse puto, ideò aquæ loco vsus est succo, vel decocto, vel rad: puluere, quia in illis semper remanet amaritudo, & per consequens aperitio; Galen: 7: meth: dicit, quod non debemus vti purè aperientibus, sed cum eis confortantia, quæ valent constringere, & vnire membrum ad partes membri, admiscere debemus, & hoc non solùm in digestiuis, verùm etiam in solutiuis medicinis; Enimverò si vel Hippocrates, vel Aristoteles, vel ipse etiam Galenus nunc reuiuisceret, obstupesceret sanè tot ornamentis artis ità adauctæ, atque illustratæ, tot nouis inuentis ditatæ, totque mirificis operationibus confirmatæ, vt in Hac:, quos, & quando purgari oportet, & dicit, quod talia debent esse, quod venenositatem, & malitiam medicinæ hebetent, & solutionem non impediant, & huiusmodi sunt aromatica calida, quia frigida, licèt medicinæ vitium remittant, solutionem tamen sua stipticitate impedire possent, & propter hoc Galen: in p: de comp: med: cap: p: dicit, quod omne aromaticum corrigit venenum, & putredinem; Idem dicit cap: 6: Hipp: 2: de feb: acut: 10: vtitur seminibus odoriferis calidis prò correctione, & Gal: in com: illo, & sequenti dicit, quod esse debent odorata, & incisiua, quia frigida, & stiptica medicinæ actionem impediunt. Antequam autem de lenitiuis, & solutiuis medicinis quidquam scribamus, de ptisana, oximelle, & aqua hordei non nihil dicamus, & p: sciendum, quod Hip: p: reg: acut: te: 18:, & ibi Galen: dicunt, quod laudabiliùs ferculum est factum ex hordeo, quàm ex quibuscunque alijs granis, et sic melior est Ptisana, quàm panatella, et in quibus non facilè acetosata danda est; Galen: 8: meth: circà fin: ponit laudes Ptisanæ p: de alim: cap: p: ponit modum suæ compositionis; Item Auer: 5: collig: cap: 31: Auez: p: The: trac: vlt: cap: 6: ponunt modum præparationis, et dixerunt, quod oportet hordeum esse integrum ad hoc vt soluat, quia torrefactum, vel in farina ventrem stringit, ac per duas, vel quatuor horas debet infundi in aqua frigida, quia in grano illo est virtus vegetatiua, secundùm quam attrahitur aqua ad intrà, et sic aperiuntur pori, quibus apertis bullientis aquæ caliditas magis penetrat, cōtra verò in ferueti aqua virtus illa corrūpitur. De quantitate aquæ dicunt, quod viginti partes aquæ, et vna hordei poni debet.

De oximelle, et aqua mellis tractat Hip: 3: reg: acu: 26: dicens præcipuum remedium esse in putridis, sed hodie communitèr practici, nimiam calefactionem subuerentes, eius loco vtuntur syrup: acetoso, qui magis placet, licèt Hip: de reg: acu: vtatur in acutis, et Galen: 8: meth: dicat, quod aliqua aperiunt, et notabilitèr expurgant, et istà sunt calida, nec conueniunt in febribus, sed solùm oximel aperit, et potentèr expurgat, et non calefacit, et tàm oximelle, quàm syrup: acetoso propter acetum in patientibus secundùm neruos vti non debemus, deque omni syrup: genere secundùm diuersas intentiones amplum habes apparatum à diuo Mesue, et ab alijs practicis.

De aqua mellis tractat Hip: 3: reg: acu: à 10: vsque ad 26:, de aqua frigida simplici 3: acu: 4: dicit, quod non debemus ea vti, nisi in febribus valdè intensis, & quæ conuenientèr esset admixta cum aliqua vini portione, licèt minima, quo maiorem haberet penetrationem, vt facit Galen: 3: acu: 4: 2:, licèt magis placeat hydromel: & aqua Sacchari, & si timor esset de conuersione ad choleram misce simul parum aceti albi; medicinæ lenitiuæ, quæ in principio ægritudinis exhibentur sunt manna, tamarindi, mercurialis, anguria, cassia, & huiusmodi. De tribus mentionem fecit Galen:, scilicèt de mercuriali in 7: de sympt: Med: dicens, quod lenit ventrem; de uiola, cuius succus est, vt puto, solutiuus, sicut succus rosarum, & de anguria scribit Gal. (à quò appellatur melomagnus viridis) quæ remittit choleram, & lenit ventrem, propterea in febr: conueniunt acuta; fortè etiam de Manna visus est aliquid tetigisse p: de alim: 38, de qua Mesues multa dixit, & quæ vacuat choleram non à remotis, sed vsque à venis meseraicis, cuius dosis est vsque ad vncias duas.

Thamarindi infrigidant, & leniunt aluum, & sunt acetosi, propterea non omnia acetosa sunt stiptica, ideò Syrup: dulces, ne ad choleram conuertantur, corriguntur cum decoctione Thamarindorum loco aquæ.

Medicinæ, quando sunt in p, 2, 3, vel 4. gradu cognoscuntur hoc modo, quantò Medicina est potentior, tantò minus de ea dandum est, & quia de aliquibus damus vsque ad dragm. 3., & 4., & ultrà tales erunt leuis solutionis, & in p: gradu; in 2: est Medicina, de qua datur usque ad vnc: 1: cum dimidio, in 3: à dragm: 1: vsque 2, vel 3, vel 4: vt agar:, & turbit: in 4, de qua non transcenditur quantitas gran: 12: vel scrup: 1: ut sunt coloquyntida, elacterium, & scamonea, de qua vsque ad gran: 12: exhibetur; Spargyrica verò medicamenta tali methodo sunt exhibenda, scilicèt si sunt extracta ad scrup: s: ad vnum, vel dragm: ss: ad vnam, antimonialia, & mercurialia ad gran: 2., 4. ad 8. ut in suis locis diffusiùs videbimus. Medicinarum lenitiuarum, quædam seruiunt lubricando, quando scilicèt se interponunt inter partes materiæ, eam teneram, & molliorem reddentes, quædam comprimendo, ut spongiam manu comprimimus, & dicit Auic: 2: can: cap: 4:, & Mesues, quod huiusmodi Medicinæ debent dari parum antè cibum, quia sic calor naturalis agit in cibum simul cum Medicina, & sic non resoluit Medicinam in vaporem, vel parum, & magis operatur, si verò per multum temporis antè cibum tales Medicinæ caperentur, earum partes totum corpus peterent, & simul cum urinis, & alijs superfluitatibus euacuarentur.

De Medicinis solutiuis est dubitatio, numquid antè digestionem conueniant, & expresè Hip: in p: Aphor: 22: & Galen: in pluribus locis uolunt, quod non; Vbi nota in dicto Aphor: 59: *Mouere*, & Galen: dixit *Medicari*, idest uti medicamento purgante, & non eradicatiuè euacuante; intelligendus etiam Hipp: non solùm indicatione sumpta à materia, sed etiam uirtute, quæ antè digestionem non est, quia aliter non dixisset, nisi materia turgeat, sed uel multa, uel uenenosa, & ideò secundùm genuinum, & meliorem intellectum clariùs patet eius sententia p: Aphor: 24: in acu: *rarò in principio*, &c. Et Galen: in com: Idem Hip: 2: Aph: 9: & ibi Galen: expresè se declarat, & hanc sententiam præcisè determinat, & p: de Crisi cap: 9: declarat quid per materiam furiosam intelligat; Idem in con: art: med: & in febr: ad Glauc: & in tract: illo quos, & quando medicament: purgar: oport: & 4: de reg: sanit:

Sed ne fortè uideatur Galenus in aliquibus locis insanis, & non in ægris in præseruando, et non in curando nolle antè digestionem euacuari, de hoc licet uidere decisionem ab ipso in tract: de phlœbotomia sum: 3: cap: 2: ubi dicit, *crudis verò humoribus superuenientibus nequaquam*, &c. Ergo uoluit non solùm in sanis, sed multò magis in ægris antè digestionem euacuandum non esse pharmaco solutiuo, sed si materia peccans in quanto faciat periculum, non propter hoc est euacuanda antè digestionem, sed per frictionem, uel per ieiunium, quia uniuersalitèr dicebat Galenus 2: meth: cap: 3: *iste casus est desperatus*, undè prædices

illi

sibi mortem, & nihil facies, quia tales solis pronosticis sunt relinquendi.

De victus ratione multa essent dicenda, quæ nunc prætereo; verum est, quòd communitèr non obseruatur, quia cæna debet esse maior prandio, tàm in sanitate tuenda, quàm in morbis curandis, vt vult Galen: 6: de Sanit: tuen:& 9. meth:, assignatque rationes, quare cæna debet esse maior prandio; dissentit tamen Auic: p: 3: de cura epilep: vel fortè littera est corrupta, quia in p: p: de cur: Epilep: diuid: quòd duæ partes cænæ, & tertia pars prandij debent esse. Ad hanc materiam videndus Curtius Oddus de Oddis cum Petro Tholeto, & Andreas Turinus. Est & aliud, quod non obseruatur temporibus nostris, & est error, quòd in principio grossiùs diætare debemus, & versus statum subtiliùs, cuius oppositum fit hodie, nàm transacta 4: vel 2: dant carnes, quæ est diæta grossior quàm panatella, quod est contra Hipp: & Galen: p: Aphor. 7: & 8: Indicatione enìm sumpta ab actione virtutis suprà materiam, semper debet esse subtilior victus versùs statum, quia tunc est maxima pugna virtutis, siuè naturæ cùm materia morbi, & tunc si cibo diuertitur, ac impeditur ab eius actione, fiunt crises malæ, & imperfectæ. Notandum præthereà quæ hepata habent grossum nutrimentum, vt vult Galen: 3: de alim: cap: 2: sed fortè non intelligit de hepatibus gallinarum, sed anseris, & suis illo modo preparatis.

De hora quietior eligenda est, 2: consueta, 3: frigidior; Galen: p: ad Glaucon: dicit, quòd hora quietior vincit alias horas, 11: meth: reprobat vsum fomentationum, emplastrorum, & vnctionum corpore repleto, & hæc circà methodum dicta sufficiant.

His præmissis tempus est, vt regulas, atque modos explanandi casum, atque, vt ità dicam morbum in suum capitulum reponẽdi tradamus, totumque hoc negotiũ in tribus potissimũ cõsistere volumus, in morbi essentiæ declaratione, in prognostico, siuè diuinatione, & cura.

Prò primo explendo sex ponemus instrumenta, quibus sex modis diuersis, cùm libuerit ordinatè ac scientificè morbum vnumquemque manifestare poteris; hæc autem erunt via, seu ordo resolutiuus, compositiuus, definitiuus, processus quia, siuè à signo, processus propter quid, siuè à causis, & diuisiuus discursus, de quibus omnibus sigillatìm exempla ad clariorem doctrinam subijciemus: Nota non esse difficultatem in cognoscendo morbo generalitèr, cum primò, & per se generis cognitio se offerat.

Et primò de sylogismo, discursuque diuisiuo, Socrates melancholia laborat, cerebro, proprio, & primario affectu patiente, & non aliundè detrimentum accipiente, quod sic colligitur. Affectio melancholica vocata, vt e x Galen: constat: lib: de locis affectis, & à Paulo eum sequuto, tribus fit modis, p: quando cerebrum est primum patiens, 2: quando toti corpori compatitur, 3: quando naturalibus membris, vt in ea, quæ inflatiua, & hypocondriaca passio vocatur, sed hæc non est secundi, aut tertij modi, igitùr necesariò sub primo continetur; macilenti enìm sunt nigri hirsuti, quibus atrabilis in toto corpore apta est generari, & si in alijs quibusdam congregatur, vigiliæ, labores, sollicitudines, tenuisque victus, aut cibi, qui nigrum valent humorem gignere præcesserunt; Albus autem est hic vir, satisque corpulentus, nec eo victu vsus, qui hunc pessimum humorem valuerit in tanta copia congregare, vt totum oppleret corpus, à toto igitùr corpore non videtur hęc affectio dependere.

Quòd verò neque hypocondriaca sit, facilè ex hoc probari potest, quod ei desunt indicia, quæ verbis Dioclis à Galen: 3: de loc: affect: lib: recitantur, sed illis prætermissis, proprij Gal: verbis propositum demonstrabo.

Ait enìm illo loco: *cum circà ventriculum symptomata primùm cæperint, ipsisque auctis melancholica sequatur affectio, deindè alui deiectione, vomitu, proba concoctione, ructibusque leuetur is qui laborat, hypocondriacum, flatuosumque morbum ipsius nominabimus, huius verò morbi symptomata mæstitiam, & metum dicemus*; & subdit, *cum autem propria melancholiæ accidentia auctiora videntur, circà ventriculum verò, aut nulla, aut parua sunt, haud ab re existimaueris primitiuam in cerebro affectionem consistere ob atram bilem in ipso congestam*; ex quibus Galen: verbis, non hypocondriacam, sed cerebralem potiùs in hoc viro, & nunc adesse, & à principio fuisse melancholiam apertum est, nullis in eo indicijs, aut melancholiæ vniuersalis, aut hypocondriacæ apparentibus.

Concludendum ergo, vt Ætij verbis vtar, in solo capite esse melancholiam, id videlicèt,

quod huius affectionis iam factum est, vel adhuc fit, nàm non est negandum, statis, & certis temporibus quidpiam eius adhuc fieri vaporibus videlicèt, & interdùm humoribus, quos necesse est ad atram bilem vergere, ad caput ascendentibus.

His addidi, vt omnis morbi ratio, & facti, & qui fieri potest, tangatur, nihilque ad eius considerationem spectans prætermissum videatur, & hic procedendi modus facilis admodum, & accomodatus erit.

De processu propter quid consequens est, vt exemplum ponamus, & est sciendum, quod talis processus est argumentatio à causa. vel causis ad effectum necessariò, vel quasi ab illis dependentem, vndè sic arguemus. Plato exercitari solitus, per notabile tempus vsus est otio, & cibis, potibusque sanguinem multiplicantibus, febricitat ergo Synocha, à medicis sic appellata, à Galen: Dyarria ex obstructione; Adde ergo si vsus est multis fructibus aptis gignere sanguinem ad ebollitionem, & putredinem dispositum, erit huiusmodi febris synocha cum putredine, quòd ità sit; posteà poterit confirmari per sua signa, quæ statìm in alio processu, scilicèt quia, narrabuntur, sic arguendo.

Signis sumptis à quatuor rebus, & primo à substantialitèr inhærentibus, est caliditas in eo magna, & lenis; calidus enìm, & humidus est sanguis ab operationibus læsis, & primò à vitali pulsum habet magnum valdè, & plenum, ab operatione sensitiua, dolore capitis affligitur cum pulsatione, ratione plenitudinis arteriarum cum tentione, ratione plenitudinis venarum, & arteriarum, ab operatione naturali; siti vexatur intensa ratione inflammationis hepatis à qualitate mutata, rubedo faciei apparet, & oculorum, apparitio lampadarum ardentium, ratione vaporum ascendentium, & permutantium mentem; ab exeunte mutato, vrina rubea, & grossa est, ergo talis laborat Synocha si sine fætore, sine putredine, & hic dicitur processus quia, idest procedens à signo, vel signis, omnia enìm illa signa testantur super sanguinem, & sic inuenimus causam antecedentem, ac coniunctam febris.

Definitiuus ordo dicitur, non tantùm, quia definit, seu definitionibus vtitur, vel quia à definitione initium sumit, sed quia rei, quam docturus est generalem definitionem proponit, quibusdam veluti capitibus omnes eius partes continentem, quæ capita rursus in partes dissoluit, hasque iterum in alias, nec ab eiusmodi sectione discedit, donec omnia ad rem spectantia declarauerit, veluti si quis hoc ordine grammaticæ artem tradere voluerit, hoc modo definiet: Grammatica est scientia litterarum, syllabarum, dictionum, & orationum, deindè singulas definitionis partes definiat, & in alijs diuidat, vt litteras in vocales, semiuocales, & mutas, syllabas in longas, & breues, dictiones in nomina, & verba, & reliquas orationis partes, orationes in congruam, & incongruam, nec ab huiuscemodi definitionibus, diuisionibusque cesset, donec omnia ad grammaticem spectantia plenè absoluerit. Exemplum in re medica, soda, siuè capitis dolor est læsio in membris capitis à mala complexione, vel soluta continuitate, vel vtroque procedens; per id, quod dicitur in membris capitis tangitur causa materialis in qua, iuxtà quam sumi potest hæc diuisio; dolorum alius comprehendit totum caput, & dicitur Cephalea, alius medietatem, & dicitur Emicranea, alius quartam partem, & dicitur Monopagia, vel in paruo loco fixus, & dicitur Clauus; si dolor communicat oculis de directo est in piamatre, si non ex directo, sed lateralitèr in duramatre; si non communicat oculis est in panniculo exteriori, idest Almuchatim, et cum caput sit colligatum alijs membris, datur intelligi alia diuisio, quòd hic dolor, vel est in capite per essentiam, vel per consensum ab alijs membris, et per hoc, quod dicit à mala complexione etc.

Considerare debes si sine materia, vel cum materia, et si cum materia si à sanguine, vel cholera, vel flegmate, vel melancholia, et si à soluta continuitate, vel vtroque, et sic discurrendo morbi, quem quæris, plenam essentiam inuenies; Eodem modo, et in febribus sic iuxtà Auic: lib: 4: fœn: 1: doctr: 1: cap: 1: definiendo: febris est calor extraneus accensus in corde, et ab eo procedens mediante spiritu, et sanguine in totum corpus per arterias, et venas nocente operationibus naturalibus, ità vt retineantur, idest non ablatæ, sed corruptæ, vel diminutæ, discurre per huius definitionis partes, et febris, quam curare

quæ,

quæris, essentiam inuenies, et hoc doctrinæ ordine vsus est Galen: in tradenda Medicinæ scientia in lib: tegn: à quo; definitionis dissolutio vocatur, quia definitionem, quæ vna erat, in plura membra dissoluendo partitur, vndè, et non immerito, explicatio nominari potest quoniam illud, quod in definitione quodammodo implicatum erat, vt conspici, et intelligi possit, explicat, & extendit:

Resolutio quoque dicitur, quia definitione veluti totum quoddam in partes resoluit, dicitur, et diuisio, semper subintelligendo definitionis, quoniam vt visum est definitum in partes, veluti totum quoddam diuidit.

Nunc de resolutiuo ordine paritèr, et compositiuo dicamus, intellecto enim vno, alius statim percipietur, cum opposito se habeant modo, sed prò ampliori intelligentia est sciendum resolutionem multiplicitèr dici vno modo, sicut compositio à simplicibus ad composita, ità resolutio est contrà à compositis ad simplicia processus dicitur, secundùm quam acceptionem de resolutione tractauit Philosophus in Attal: lib: prim: et poster: Hammon: in præfat: lib: Porph: de quinque vocibus, et in com: in priores resolutiones Arist: hanc quoque Ioan: Grammaticus multiplicitèr dici asserit; Est enim inquit resolutio totius in partes, et compositorum in simplicia, qua Geometri vtuntur, ac corporum naturalium in elementa quatuor.

Est et reductio Sylogismorum in proprias figuras, veluti principia quædam, ac regulas artificiosè scientias parientes, alioquin autem cum resolutionis nomen multiplicitèr dicatur, licèt et secundùm hoc dicere resolutionem esse regressionem quandam ad id, quod prius est, et causa compositionis existat, siuè progressum ex his, quæ à principijs ortum habent ad ipsa principia, seu transitum a compositis ad simplicia, ex quibus, tanquam ex propris principijs, idest elementis, sunt constituta, vel ad vniuersalia à particularibus ascensum. Dicitur, et resolutio, cùm notum aliquid in principia, et causas, ex quibus, et quod sit, et quod noscatur habetur, resoluimus iuxtà quod resolutionis significatum.

Scientia demonstratiua,resolutiua vocatur; Est et alia Sylogismorum resolutio in principia, hoc est in propositiones, ac terminos ex quibus primò fuerunt constructi.

Io: quoque Damascenus in lib:in quo de arte, quæ Logica dicitur, ità scribit; Sciendum est, quod quatuor sunt Dialecticæ species,p: Logicæ methodi diuisiua, quæ genus in species per differentias secat; 2: definitiua, quæ ex genere, et differentijs, quibus vsa est diuisiua propositæ rei definitionem constituit; 3: resolutiua quæ id, quod magis compositum existit in simpliciora resoluit, quæ triplex esse dicitur, naturalis scilicèt, Logica, et Mathematica; Naturalis erit si ostendere velim hominem esse compositum, resolutiua vtens dicam; Homo componitur ex anima, et corpore, corpus quidem, totum est,omnis totalitas ex aliquibus partibus constat; corpus igitur immediatè componitur ex partibus organicis, organicæ autem partes sunt caput, pedes, etc. quoniam vnusquisque istis vtens instrumentis operatur; Singulæ verò ex his organicis partibus compositæ sunt ex venis, arterijs, musculis, neruis, carnibus, ossibus, quæ omnes sunt partes similares compositæ, et ipsæ ex sanguine, pituita, flaua bili, et nigra: Hi verò quatuor humores ex quatuor elementis Terra, Aqua, Igne, et Aere constituuntur.

Resolutio Logica est quando propositum syllogismum in propriam figuram resoluimus. Mathematica verò est quando accipimus id, quod quæritur, tanquam confessum, atque ab eodem progredimur, donec ad aliquid omnium opinione confessum perueniamus, ex quo postmodum propositum adstruitur, veluti si questio ducatur, numquid anima sit immortalis;hoc ipsum,quod quæritur accipio tanquam confessum, atque ità ratiocinor: quandoquidem Anima est immortalis sunt prò malis, et bonis actionibus præmia repensa: si sunt prò malis, et bonis præmia repensa, est quod indicat, et quod indicatur;si est indicans et indicatum est quod prouidet, ex prouidentia tandem in prouidentiam deuenimus, quam omnes cõcedunt; mox per compositionem dico,quandoquidem ex prouidentia,atque inditio præmia rependuntur,si præmia rependuntur,est quod indicatur; si est aliquid quod indicatur Anima est immortalis. Idem prorsus affirmat Alexander in prioribus resolutorijs, in eandem fermè sententiam videtur scribere Alcinous Phi: Platonicus eximius de Platonis do-

doctrina cap: 5: vbi resoluendo, & componendo animam immortalem esse probat.

Item hoc eodem ordine in Symposio amatoria resolutione vsus est Plato, dimissis Proclo Gemino, Themistio, & Simplicio idem fermè affirmantibus; alium resolutionis modum adijciamus, qui, vt testatur Arist: lib: 3: morb. est resolutioni Mathematicæ similis, quem Gal: præcipuè methodum resolutionis nominat, quidam ex neothericis Sylogismum practicum vocant; fit autem hoc modo, proponitur, finis, quem assequi intendimus deindè inquiruntur illa, per quæ eundem finem attingere possumus, numquam cessante inquisitione, donèc ad aliquod vltimum peruenerimus, quod sit actionis principium; de tali resolutione Arist: lib: allegato in hunc modum loquitur: Nec sanè de finibus consultamus sed de his, quæ sunt ad finem; Medicus enìm non consultat an sanum faciat, nec Orator an persuadeat, neque Gubernator Reipublicę an benè Ciuitatem instituat, neque aliorum quisque de fine deliberat, sed considerat quomodo ad illum finem peruenire possit, e si per multa fieri posse constat, per quod illorum facillimè, & optimè fiat, perquirit.

Si verò per vnum quemadmodum per vnum fiat & id rursus per quod, donèc ad primam causam perueniat, quorum inuentione vltimum est eiusdem resolutionis, quæ à fine proposito sumit initium; habetur exemplum apud eundem Arist: 7: meth: tex: com: 23: his verbis: fit autem sanus ità cogitante, scilicèt Medico, quoniam sanitas est tale quid, necesse est si sanus futurus sit, vt hoc adsit, scilicèt æqualitas, & si hoc caliditas, & ità semper ratiocinatur donèc reduxerit ad hoc, quod ipse efficere potest; hoc in loco ostēdit Arist: quomodo sanitas à Medico restituatur, si quē contingat ægrotare, ità scilicèt eodem Medico ratiocinãte: si sanitas est ęqualitas calidorū, & frigidorū, factam in his inęqualitatem oportet peruenire, quòd alter alterum non excedat; Si verò debeat esse æqualitas, oportet vt adsit caliditas, supponatur enìm frigidum superabundare; at si caliditatem adesse conuenit frictione opus est.

Incipit ergo Medicus à frictione, quam facere potest, quæ quidem frictio vltima est secundùm intentionem ad sanitatem, & qualitatem, & caliditatem collata, & hoc est illud, quod dicitur, quòd principium operationis est finis cognitionis, & principium cognitionis est finis operationis.

De tali resolutione, quæ à fine concepto sumit initium, mentionem facit Simplic: in expositione 2: Physic: Arist:; confirmat & ipse Aristot: ex art:, quispiam enim statìm à principio concipiens vsum domus, ac vtilitatem, & prius figuram animo fingens, sic apponit materiam, est enìm finis notio principium speculationis, sed non actionis, nàm contemplatio, & actio aduersum iter tenent, etenìm contemplatio à fine incipiens via incedit ad principium, actio autem à principio ad finem progreditur: Sed & Galen: ipse vsum resolutiuè meth: lib: 11. c. 10. artis curatiuæ tali declarat exemplo: His igitur, qui febrem sanare conantur, necessarium est putredinem amouere; quare duæ fiunt intentiones, altera à febre, altera à putredine, vt quod quidem febris factum est curetur, quod fit prohibeatur, & quia hæc quæ fit, caret transpiratione, ideò ab hac duæ aliæ rursus erunt indicationes, scilicèt, vt quod iam retentum est euacuetur, quod futurum est prohibeatur; prohibebitur verò futurum, si humorum influxum, qui obstructionem faciunt, coerceamus, quod igitur vltimum est inuentum secundùm methodum resolutiuam hoc primum facere oportet in curatione. Tertia resolutionis acceptio est doctrina ordini inhærens, quæ fit ex notione finis secundùm resolutionem inuenta; finis enìm (teste philosopho) necessitatem imponit his, quæ sunt ad finem, & est (vt Galen: voluit in lib: cui titulus est, an Ars tuendæ sanitatis ad medicam spectet artem) regula, atque iudicium omnium eorum, quæ in quauis arte, & & scientia traduntur, illa enìm principia, ac Theoremata artis esse dicuntur, quæ ad finem eius artis, vel scientiæ citiùs, vel faciliùs consequendum vtilia sunt, alioquin si nullum præstarunt finem, artis vsum, nec Theoremata quidem, (vt ait Galen: in lib: de opt: doct:) dicerentur, & proptereà eo intellecto possunt per absolutionem ordine quodam reliqua ad artem spectantia inuestigari, nec per notionem finis quilibet finis notus est intelligendus, quem vnusquisque sibi animo proponit, & assequi intendit, sed solùm specialis finis alicuius artis, vel scientię, quam doctor constituere intendit, atque obitèr constituendo docere.

Si

Si igitur scientia eodem ordine, quo inuenitur, & primùm in mẽte, constituitur, ordinatur, & demonstratur, huiusmodi ordo resolutorius vocatur; si ordine conuerso, compositorius appellatur, vt si quis volens docere artem constituendę domus, primùm doceret qua forma & qua materia tectum sit construendum, secundo loco, quo modo parietes sunt erigendæ, 3. loco vt sint iacienda fundamenta, vltimo loco qualitèr terra excauanda, ordinem docendi seruaret resolutorium, qui à notione finis incipit, tegumentum enìm, & defensaculum à frigoribus, & imbribus est finis, quem sibi proponit, qui domum vult construere; si verò contrarium seruaret ordinem, & primùm quomodo terra effodienda, secundo loco, vt iacienda fundamenta, 3. quomodo parietes attollendi, vltimo loco qua forma, & qua materia tectum sit fabricandum doceret, talis ordo diceretur compositorius, qui ordini, quo fit domus congruit, sicut primus resolutorius est idem cùm ordine quo ratio faciendæ domus inuenitur, & secundùm hunc sensum intelliguntur verba Galen: in Proemio artis paruæ, vbi asserit neminem antè eum tradidisse scientiam à notione finis, secundùm resolutionem factam, quẽ ordinem seruauit Galen: in tradenda medicinæ scientia in lib: de const. artis, sicut & compositorium in cęteris libris, si eo legantur ordine, quo ipse in fine microtegn. enumerauit, secundùm quem ordinem Auic:, & nonnulli alij medicinæ scientiam voluisse tradere visi sunt. At vt summatìm dicam in quocunque significato huiusmodi ordines sumantur ad propositum nostrum aptissimi inuenientur, & primo si prò resolutione composita in sua simplicia, cui dubium, quod si quis corpus humanum in suas debitas, & benè dispositas partes ordinatè resoluere sciat, vt aliàs exemplo declaratum est, eandem partem à recta valetudine recedentem, & vitiatam functionem habentem, ex quò morbi resultat essentia, rectissimè cognitionem habebit, nàm sicut necesse est, tùm ad domus, cuius non est constructio, tùm ad perpessæ instaurationem (est enìm Medicina, inquit Gal: non simplicitèr effectiua, perindè, ac ædificiaria, sed vt reparatrix collapsæ domus, ac laceratarum vestium sarcinatrix) partes domus vniuersas artifex cognoscat, quæ sit substantia, quali formatione, quo numero, quanta magnitudine, ac quomodo inter se cohęreant; Sic & artem corpori dicatam cõstituenti, & vt qui iam factam domum, qualis nàm sit, nosce accuratiùs vult, & resolutione, dissolutioneque ad eam successit pernoscendam, eodem nobis modo, hominis corpus ex disectione innotescet, neque enìm domus, neque alterius vllius omnium alitèr quis constitutionem, num accusatione careat, an crimini obnoxia sit exquisierit, nisi compositiuas partes, quantę, quotuè sint, & quo pacto formam adeptæ, & qu aratione constent, quovè singulæ fungi debent officio perspexerit; Sed in his compositorum omnium corporum virtus, & vitium est. Si verò prò resolutione ex notione finis facta capiat dubio procul ad nostrum conducit negotium, nàm proposita sanitate, tanquam fine intento, & desiderato, quam in commoderatione, esse iam diximus, quod ægrotet in moderatum, morbumque ipsum in immoderatione esse conspiciet, & in tali, quod ab ea dispositiones, quæ functionem lædunt, proficiscuntur; has tamquam causas symptomata nonnulla ex necessitate sequuntur, quæ pathognomica, idest passionis significatiua, atque certa morborum inditia nuncupantur, at vt clariùs pateat exemplo à Gal: in de con: ar: desumpto declarabo. Suppositum sit membranã, quæ costas subcingit phlegmone laborare, est hic nimirùm affectus phlegmone, qui quidem ex necessitate habet symptomata, tumorem præter naturam, ruborem, dolorem, quorum duo nunc sub sermone non cadunt, dolor autem solus relinquitur, qui ad costas firmatur, pungensque fit; dolet igitur homo, quoniam phlegmone affectus est, speties autem doloris pungens, quòd, & membranosa sit partis affectæ substantia firmatur ad costam, quoniam in hac situs est perpessus locus, eo quidem latissimè quoque diffunditur, quoniam & succingens ipsa membrana ad plurimum spacij extensa est; comitatur febris necessariò, tùm ob affectum, tùm ob situm offensæ particulæ, quorum absit alterum non ex necessitate consequetur febris, quin & ægra spiratio inter ea censebitur, quæ affectum locum necessariò sequitur, quoniam respiratorij pars cuiusdam est instrumenti, ęgræ tamen spirationis non ob partem species erit, sed ob affectum, prohibetur enìm dolor, quò minùs respirationis instrumenta plurimùm attollantur, itaque respirationis actionem desinunt vsu nondùm com-

completo, vndè ad secundam actionem pergere citò coguntur itaque fit spiritus paruus, & creber, sed pulsuum quoque alteratio necessariò assectatur, tùm quæ à febribus inseparabilis est, tùm quæ pro loci affecti specie consistit, pulsant enìm arcteriæ maiùs, celeriùs, crebriùsque, quoniam adest febris, quia verò neruosa est pars, quæ flegmone laborat vnà cùm tensione, & duritie, hęc itaque ex necessitate succingentis membranę phlegmonem sequuntur symptomata ex necessitate autem, & quodpiam vnum ex consequentibus, nempè decubitum, aut minùs in affectum latus, aut in opposito, aut in vtrumque, similitèr dolorem excitare, sed quoniam hęc, & similia signa, tùm morbi magnitudinem, tùm morem significantia, apud Gal: tu ipse facilè videre potes, & te ad actum practicum faciliori progressu deducam.

Exemplum exponendi casus.

SVpponamus exempli gratia Franciscum Iuuenem florente ętate, temperatura sanguinea, prędicto morbo laborare, sic procedam. Doctores egregij tria nobis consideranda se se offerunt, morbi scilicèt essentia, cum morbus nullus curari possit, nisi cognoscatur, prognosticum, & cura. Quantùm ad primum quia hic Nobilis dolet dolore lateris pungenti, febrit, difficulter spirat, cùm pulsu serrino, phlegmone, membrana, quę costas tegit, laborat, & cùm duplex membrana ea sit, quia faciliùs in oppositum latus decubat, pars eius exterior circà ossa infestatur valentiùs, opprimitur enìm, si sub affecta cubet parte, quàm si quis altera, quę intus est, id quod magna ex parte accidere consueuit, in oppositum decumbens magis doleret, suspensa enìm ipsi pars, est phlegmoni vitiata, & quia rubrum est sputum, cruentum est, quòd in subcingentem fluxit:

Habes igitur ordine resolutorio morbi essentiam, & causam à qua dependet, quòd si ordine compositorio vti malles, sic dices, hic temperatura est, vt diximus sanguinea, vsus est victu sanguinis multiplicatiuo, immoderato exercitio, et magno vini potu, vndè sanguinis effecta est ebullitio, & sanguinei humoris defluxus ad membranam costas succingentem, ex quo flegmone genita est; demostrant hoc dolor lateris pungens, febris, &c.

Quod prognosticum licèt morbus sit de genere acutorum, non possumus tamen nisi benè sperare, videmus enìm virtutem validam, morbique materiam superantem, sputum apparet, vndè iuxtà Hypp: sententiam lib: p: aph: 12: in morbo laterali, Si circà initia sputum statìm appareat, morbum breuiat; accedit, quòd sicut perniciosissimus est melancholicus humor præpollens, tùm quia, & prædictus ipse sit moribus pessimis, & maximè erodat, concoquaturque ægrè, nec facilè expurgetur, tùm quia plurimæ sit caliditatis index, à qua assatus genitus est; Ità æquissimus omnium sanguineus, vt qui dulcissimus existat, & concoctu facillimus.

Circà tertium verò est sciendum, quòd cura secundùm Galen: in lib: de par: ar: med: Auic: 4: primi in princ: Cornel: Cels: in proemio, tres diuidi poss: partes, diatheticin, pharmacephticin, chirurgicin, scilicèt in dietam, siuè victus rationem, medicamentorum exhibitionem, & operationem manualem.

Circà primū Ptissanæ succo duobus primis diebus contentus sit, pultæ, ex farina Ordei, vel tritici cum penidijs, & huiusmodi inflammationem mitigantibus, fluxum prohibentibus, & sputum facilitantibus. Potus sit aqua hordei cum sacchato, vel iulep. violaceo decoctione pectorali, & simili: abstineat ab ouis, carnibus, vini potu, ira, & mærore, & à cæteris, quæ materiam mouere, aut quomodolibet inflammare, & phlegmonem augere valeant, & secundùm hanc intentionem cæteræ res non naturales disponendę, ac præscribendæ erunt. Quoad reliquas duas intentiones, confestìm præmisso clystere leniente, sanguis mittatur secundùm Hip: & Gal: sententiam à vena gubiti interna, quam basilicam vocant in brachio è directo particulæ patientis posito, quæ non solùm à loco affecto retrahit, verùm etiam euacuat, eò vsque autem detrahendus, donec, vel multò rubicundior,

teste

teste Hypp: vel prò puro, rubidoque, liuidus effluxerit, nec propter hoc tamen culpandus esset, si quis simultaneam cauens sanguinis euacuationem, nec tantum sanguinis auferre semel volens, quantum necesse est fluere, si is, qui in phlegmone continetur extrà duci debet contrariam patienti lateri venam, reuulsionis potiùs gratia, quàm euacuationis sanguinis in tumore contenti nonnunquam si videatur ità consultum; primo secuerit, deinde vel eodem, vel altero die per eiusdem lateris venam reliquum abstulerit, præsertìm si pestilentialis fuerit, idest vagans, & perniciosa pleuris, in qua sanguis, quantum fieri potest est longissimè à principalibus membris distrahendus, quod per malleoli, vel tali, magisque per alterius venæ sectionem fieri nemo ignorat, quam, si sit etiam mulier, cui menstrua defecerit purgatio, vel vir, cui consueta sanguinis per ani venas cesset euacuatio, quis vitio dederit si his per inferiores venas quis sanguinem detraxerit.

Cumque nulla alia ex causa Hipp: & Gal: videantur in pleuritide eiusdem lateris sectionem præferre, nisi quia per vnicam sectionem volunt sanguinem in inflammatione existentem citò è corpore extrahere, hac intentione cessante, quæ hoc æuo ferè cessat in hac nostra regione, in qua non adeò copiosis propterea vtimur euacuationibus, quia corpora nostra imbecilliora, quàm vt eas ferant, nunc inueniuntur; non aberrare videbitur, qui aliam venam maioris reuulsionis gratia secuerit; qui plures huius dietæ rationes videre voluerit legat Epistolam 5: 12: lib: Manard. Quoad medicinalia ordinanda sunt, quæ dolorem mitigent, vt fomenta, & vnctiones pectorales, & quæ sputum facilitent, vt Syruppi, & confectiones pectorales, & in medicinis aluum soluentibus, euitentur scamoneata, & laboriosè soluens omninò. At ne promissorum oblitus videar, nunc ingeniosissimi Vgonis hypotheses, & conclusiones quomodo corpora parùm à temperamento lapsa similibus conseruentur, veriùs, clariusuè cæteris declaratis subnectam; & prò clariori notitia est notandum, quòd res dicitur talis quatuor modis; p: quia temperato corpori approximata est, eiusdem à proprio temperamento versus calidum eductiua, vel versus aliam distemperatam gradualem denominationem, & hic modus est magis in vsum. Secundo modo aliquod dicitur tale, quia talis qualitatis in corpus, vel partem corporis est per se inductiuum, & isto modo aer, cum in primis venit ad temperandum Spiritum dicitur frigidus in effectu; 3: modo aliquod dicitur calidum, quia temperato corpori approximatum non est eiusdem ità per se infrigidatiuum, vt oportet, ad corporis temperati, conseruationem optimam, sed minus, & ità de frigido, & humido, et sicco, vt parua quies respectu corporis temperati, 4: res dicitur talis virtualiter, siuè effectiuè non in relatione ad corpus temperatum tantùm, sed respectu corporis cui approximatur; et quia in corpore, cui approximatur est apta derelinquere complexionem, secundùm gradualem denominationem talem, ipsam non remittendo, siuè illam intenderet, siuè non, et hoc modo res approximata corpori cholerico, quæ ipsius complexionis non est remissiua secundùm denominationem dicitur effectiuè, vel virtualitèr calida, non quia faciat nouam caliditatem, sed quia caliditatem suprà temperamentum derelinquit, ipsam in denominatione non remittendo, v. g. si dicamus quòd ad conseruationem cholerici corporis requiratur aer frigidior temperato, ille tamen, aer, quia cum approximatur corpori cholerico ipsum non est aptus reddere secundum denominationem frigidius, aut minus calidum, immò derelinquere ipsum calidum suprà temperatum, dicitur respectu sui calidus virtualitèr, et hoc modo aliquod potest dici calidum, et frigidum respectu diuersorũ, vt oleum ros:, quod infrigidatos calefacit, et calefactos infrigidat. Ex his patet, quod rem aliquam similem esse corpori alicui conseruando pluribus modis intelligi potest, uno modo, quia quoad primas qualitates sit similis in forma, et gradu, quia tantum habeat caliditatis, vt res ab illa denominari debeat tantum calida, in se, quantum corpus, cui approximatur est calidum.

Secundo modo potest res dici similis, quia in latitudine suæ denominationis obtinet situm correspondentem situi, quem obtinet corpus in latitudine corporum, u. g. aer calidus in secundo dicitur similis corpori cholerico in secundo; Tertio modo dicitur aliquod simile corpori approximatum esse aptum corpus in eadem sanitate complexionali secundùm speciem, et secundùm gradualem denominationem conseruare, et per consequens sanita-

tem complexionalem similem gradualitèr sanitati, quæ est in corpore derelinquere, ità quòd qualecunque sit exercitium siuè magnum, siuè paruum, siuè forte, siuè debile, per quod cholericum corpus, *vt dicitur*, conseruetur, illud exercitium dicetur simile corpori, quò d ab eo conseruatur, & paritèr de quiete, somno, & vigilia, & alijs rebus, quæ omnes res dicuntur similes virtualitèr quia sanitas remanens per earum applicationem est similis sanitati priùs existenti.

Sequuntur hypotheses, quarum prima est in administrandis rebus non naturalibus; non tantùm est consideranda complexionum diuersitas, sed etiam ætatum quod probatur per Gal: 5. salubr:, vbi alium victum prò puero, alium verò prò sene instituit, quamuis eandem temperiem sint nomine sortiti; idemque facit Auic: 3: primi; senibus temperatis congruunt cibi humidi, nam Galen: ait loc: supra cit: *cum senectus frigida sit, & sicca, per contrarias qualitates humidas, & calidas fouenda est, per dulcium aquarum lauacra, vini potum, victum calefacientem, & humectantem &c.* Pueri temperati victu humido fouendi sunt ex Hipp: aphor: 16: lib: 1: *victus humidus febricitantibus, & Pueris est assuetus*; similitèr ex Galen: super eundem locum, & Auic: 3: primi 4: *longè plus secundùm temperiem distat puer à sene in siccitate, & humiditate, quàm pituitosus homo à bilioso ætatis eiusdem; probatur experientia ad contrectationem, nullus namque puer vtcunque biliosus tantò deprehenditur esse siccior pituitoso, quantò senex temperatus puero temperato.* Ætas Iuuentutis est potissimùm temperata, patet p: 8: c: de Ætat: 6: *non modò temperatus senex, & puer humidis fouendi sunt, verùm etiam biliosus, & pituitosus non multùm à temperamento declinantes.*

Ex his aliquæ inferuntur conclusiones, & prima: non quiuis temperatus conseruandus est victu temperato; patet de puero, & sene.

Secunda conclusio: non quiuis siccus victu sicco conseruatur; probatur per puerum biliosum, & senem biliosum, qui victu humido conseruantur.

3. Conclusio: non quilibet humidus victu humido conseruatur; probatur per senem pituitosum qui cibis siccioribus, est conseruandus.

4. Conclusio: verùm non est generatìm conseruandum esse corpus à temperamento lapsum similibus, secundùm denominationem, & correspondentiam situs in sua latitudine ad sensum superiùs datum; oportet enìm distinguere iuxtà varietatem ætatum, quia si hoc non faciunt innumeris, & inextricabilibus se inuoluunt argutijs.

5. Conclusio: non quiuis temperatus optimam compositionem sortitus, solis temperatis est conseruandus; probatur, quia plus complexionalitèr distat temperatus aliquis à bilioso, quàm temperatus Iuuenis ab atrabilario Iuuene; sed propter talem Iuuenum distantiam non sunt Iunenes atrabilarij temperatis rebus conseruandi, ergo neque ambo illi temperati.

6. Conclusio: quiuis temperatus in ætate temperata per omnia secundùm denominationem similia est conseruandus; consonant hæc verbis Galeni, qui quotiescumq; temperatum temperatis esse conseruandum proponit.

7. Conclusio: non quoduis corpus à temperamento declinans conseruari debet, per similia in denominatione; probatur in puero bilioso, qui conseruandus est humidis, & identidem in sene, tàm bilioso, quàm atrabilario.

8. Conclusio: non quoduis corpus à temperamento lapsum conseruatur cibis nomine contrarjs suæ temperiei; probatio est in Puero pituitoso, qui lacte conseruatur humido, & frigido, & itidem in Sene phlegmatico, qui conseruatur cibis humidis.

9. Conclusio: quoduis corpus à temperamento gradualitèr recedens conseruatur rebus non naturalibus secundùm denominationem, corporis denominationi contrarijs; probatur in homine pituitoso, eodemque modo in alijs probationes quæri possunt, conseruatur enìm calido, & sicco, aere indiget namque minori, refrigeratione, & resolutione maiori, exiccationeque, quàm temperatus, exercitio opus habet maiori, calidiori, & resoluente, quia calor eius difficultèr excitatur; somno indiget breui, & vigilijs pluribus, ne nimiùm refrigeretur, & humectetur euacuatione, & repletione; studendum est expulsioni

fri-

frigidarum magis rerum, animi affectus calefacientes, & exiccantes faciliùs tolerabit, cibi, & potus paucarum sint superfluitatum, non resistentes, cuiusmodi sunt cibi calidi, & sicci, horum enim coctrix virtus debilis est propter frigiditatem, & facilè in his excrementitiæ superfluitates generari possunt.

10. Conclusio: corpus à temperamento lapsum conseruatur per similia effectiuè.

11. Conclusio: his vtcunque habitis non est absurdum corpori pituitoso cibum offerri posse similem effectiuè, & aliquem temperatum; probatur, quia reperitur cibus frigidus coctionem facilè admittens ratione suæ substantiæ, & consuetudinis, & facilis expulsionis excrementitiæ superfluitatis, vt sanguis, & nutrimentum indè genitum corpori pituitoso fiat admodum conueniens; itidem sciendum de calido, & temperato, reperibilis enim est cibus, qui in temperato vertatur in sanguinem temperatum, in bilioso in calidum, in pituitoso in frigidum, experientia itaque constat, carnibus hædorum, pullorum, castratorum, vitulorum lactentium, agnorum, pane siligneo, vino temperato innoxiè vesci prò conseruatione plurimos homines diuersis temperaturis præditos, cum hæc alimenta coctu tàm facilia sint, vt à calore diuersarum temperierum leuitèr in similitudinem corporum conuerti possint. Equidem res calida in sanguinem frigidum conuerti potest, virtute coctrice imbecille existente, cum eadem sæpè etiam in pituitam crudam cibum vtcunque bonum vertat, frigidusque victus à calore forti in sanguinem calidum mutari possit; deinde Galen: affectus animi exiccare corpus pronunciat, quod intelligas de affectibus, qui sollicitudinem includunt, aut de superfluis, qui superfluo, & inordinato spirituum motu exiccant, non enim semper desiccant, cum nonnulli refrigerent, ad quod Virgilius alludit, dicens: *Extemplò Æneæ soluuntur frigore membra*. Similia igitur similibus offerenda intelligit Galen: Vgonis sententia, effectiuè non formalitèr, nec secundùm denominationem, & secundùm hunc sensum intelliguntur dicta Galen: in 3: tegn: 44:, & infrà vsque ad 49:, & 6: salubr: cap: 3:, & 8: meth: circà fin:, & Nal: p: pract:, & Auic: 3: primi doctr: 4: c: 1:& 4: primi, vbi dicit, quod sanitas conseruatur suo simili.

Permutare autem, & ad melius traducere, quod ab optima temperatura deficit corpus, Galen: infrà 3: tegn: docet, per contraria siquidem contraria applicata inuicem alterari, quousque ad medium se deducant, & corpora lapsa ad temperamenta reducantur, corrigere autem oportet, & sensìm ad meliora transferre intemperiem, quod etiam 6: salubr: testatur.

Organizatio corporum format complexionem, & sicut videtur nullum corpus propter diuersitatem pilorum, cutis, coloris, formæ, capitis, oculorum, frontis, nasi, faciei, oris, colli, brachiorum, manuum, pectoris, &c. assimilari alteri, ità etiam temperamenta sunt diuersa; differt etiam vnus ab altero in venis, neruis, ossibus, statura, motu, allocutione, & in omnibus operationibus, quæ constituunt complexionis etiam differentiam; caliditas enim, frigiditas, humiditas, & siccitas sunt in humano corpore iuxtà suos gradus, primum scilicet, secundum, tertium, & quartum, vndè in mixtione istarum qualitatum corpus ritè organizatum habet venas, neruos, ossa, & omne aliud proportionatum, & ità humores in eo sunt aptati in qualitate, & quantitate, vndè prouenit optima complexio; in corporibus autem malè organizatis adsunt venæ, nerui, & omne aliud deficiens, vndè intemperies humorum causat defectum in concoctione alimentorum, aut in prima, aut in 2: aut in 3: digestione, sed specialitèr in Pancræa, in qua generatur sanguis, & fit separatio humorum alimentariorum in omnibus corporis partibus, & à similibus deficientijs redduntur isti humores alimentarij acres, mordaces, adusti, frigidi, à quibus omnes morborum species causantur; ab humoribus alimentarijs enim, qui separantur in Pancræa (si benè obseruetur) causantur omnes febrium species, iuxtàque gradus humoris alterati, aut putridi fit in febribus, & alijs morbis distinctio. Succus pancræaticus auget, & conseruat spiritus pulsatiles, qui manent in vessica, & glandulis propè cor, quæ continent humidum in arterijs propter sustentamentum vitæ, in partibus cerebri, in potentijs animæ, in neruis, propter consuetudinem motus, ità

pa-

paritèr in hepate, in venis, in organizatione viscerum, vt auxilietur in omnes partes ad omnes operationes, & effectus naturales exercendos.

Paulatim namque acquiritur gradus naturalis, nec admodum suffert natura repentinas mutationes, huiusmodi autem de contrarijs canon intelligatur, quemadmodum aliàs diximus, capiendo contraria prò oppositis, & est perpetuæ veritatis, nisi fiat cura per accidens vt inquit Galen: in com: 21: aphor: 3: lib: vbi docet sanari distensionem, quæ fit à pituita per multam aquæ frigidæ perfusionem calorem reuocando, qui hanc soluit, & 3: de Sanitat: tuen: vbi docet oportere labore laborem soluere, Hipp: 2: Epid: dolorem dolore solui, nisi sit aliquod accidens magis vrgens, tunc enim relinquitur cura per contrarium ad accidens, quod magis periculum affert obsistendo, deindè quod passum est per contrarium ad propriam temperiem reuocando, vt docet Galen: in com: 19: aphor: lib: 5: quæcunque refrigerata sunt excalefacere oportet, exceptis his, quibus sanguis fluit, aut fluxurus est, & hæc de conseruatione per similia, reductione per contraria dicta sufficiant. Non præteribo tamen eiusdem Vgonis expositionem subijcere super illis verbis Galen: secundùm potentiam, non autem imaginationem calefaciens, & refrigerans oportet assumere, quandoquidem potissimùm visum est hunc nostrum reflexisse sermonem, calidum, & frigidum, inquit, & reliqua vt ex lib: 3: de Temperam: liquet, dicuntur nonnunquam actu primo iuxtà eam dispositionem, quam habent in præsentia, nonnunquam secundùm potentiam, quæ videlicèt nondùm eam habent dispositionem, propter quam talia dicuntur, quorum quædam eam insitam vim habent, per quam fiant talia, cuiusmodi catulus, qui est iam natus, venaticus dicitur in potentia, & iam edita auicula, volatilis dicitur, quamquam non volet, principia tamen, & virtutem habent, per quam abducto impedimento fiat volatilis & hic est prior, & dignior modus dicendi aliquid in potentia secundùm Galen: loc: cit: eorum verò quæ actu sunt talia, quædam per suam naturam talia existunt, vt ignis calidus, & aqua frigida, quædam talia sunt ex accidenti, & non ex insita natura, vt aqua calida &c.

Quæ item potentia dicuntur, quædam sunt talia naturalitèr, vt piper, & euphorbium calida, quædam ex accidenti sicut frigida causonide laboranti propinata in mediocri quantitate, quæ calescit in eius ventriculo, vt & ipsa ex indè calefaciat, indè liquet sensus verborum Galen: quæ calida, & frigida &c: tàm actu, quàm potentia, quæ medicus vult assumere ad curationem instituendam, debent eiusmodi esse per essentiam, & naturam suam, & non ex accidenti, aut contrà sui naturam licèt talia sint iuxtà præsentem sensum; ratio redditur, cur hæc sint assumendæ, quia operatio illorum, quæ vtique exhibere corpori instituimus, perseuerat semper, aut certè plurimùm quia non frustrabimur instituto nostro; Eorum verò operatio, quæ ex accidenti sunt huiusmodi, raro, & exiguo tempore perdurat; & agit hoc, quod quærimus; Galen: autem quinque prioribus libris de facul: sim: med: diligentèr ostendit, quomodo sit distinguendum inter ea, quæ talia sunt vera, & quæ ex accidenti, tàm experimento quod certiùs perhibetur, quàm ratione, quæ minus certa esse videtur &c.

(.·.)

DE

DE HVMORIBVS IN GENERE.

Additio.

Vamuis in hoc meo Opusculo principia, atque institutiones omninò sint iuxtà doctrinam Galenicam, & Canones antiquorum, adhuc tamen, quia in meis obseruationibus subsequentibus, & in Arcanis Præceptoris mei Lazari Riuerij adsunt vtplurimùm remedia spargyrica, & in meis curis præcipuè medicamentis chymicis vsus fuerim, quæ salubriora inueni, ideò non dissonum mihi videtur quid Chymici de humoribus sentiant hìc addere, eò magis, quia à Galenicis tantùm in nominibus discrepant. Quod enìm Galenici humorem radicalem, alimentum partium proximum, humorem vitæ, substantiam vitalem, & similia vocant, Chymici Mercurium vitæ nominant, quare in qualitate, in proprietate, in effectu non differunt, sed tantùm in nomine; Est igitur humor radicalis, seu Mercurius vitæ, fundamentum spiritus, & innati caloris, atque prima substantia, in qua primus, & communis viuentium omnium spiritus calore perfusus primùm, & per se considet, adeò vt neutrum absque istius humoris ope permanere possit. Substantia huius humidi radicalis, seu Mercurij vitæ nihil aliud est, quàm pars purior, & subtilior humorum, quæ à Galenicis vocantur sanguis, pituita, & vtraque bilis, à Spargyricis verò Mercurius, Sal, & Sulphur; Mercurium enìm prò tota massa sanguinea accipiunt, & si propter incoctionem, aut caliditatem fiat pituita, aut bilis, vocant primam Sal, secundam Sulphur; Sal enìm apparet in sputis, vrina, sudore, quæ omnia sunt Sal solutus; omne autem humidum ignibile, quod apud Galenicos est bilis, apud Chymicos est Sulphur, vtpotè apparet in adipe, & axungijs. Affirmant etiam Chymici omnium rerum compositionem fieri ex illis tribus, quod probant, quia per separationem homogenæi ab æthereogenæo in quolibet composito reperiuntur ista tria Mercurius videlicèt, Sal, & Sulphur. Hinc nota tantùm discrepantiam in nominibus adesse circà constitutionem humorum in nostro corpore inter Chymicos, & Galenicos.

Definitionem, & alia Spargyricæ superfluum est hìc ponere, cùm in tot Authoribus possit hoc diffusè videri; nil enìm aliud est, quàm separatio puri ab impuro, vtpotè Natura in nostris corporibus chymicè operatur; separat enìm partes puras, quæ fiunt alimentares, à partibus impuris, quæ conuertuntur in feces. Et re vera Chymica medicamenta sunt aptiora saluti humanæ restaurandæ, cùm sint magis depurata, quàm Galenica, ideoq; statìm atque perueniunt in stomaco, non est opus naturæ illa concoquere, nec separare pura ab impuris, sed statìm cum sua subtilitate incidunt in humores peccantes, illosque expellunt sine Naturæ grauamine, & licèt tempore operationis aliquam demonstrent violentiam, perfecta tamen operatione, reddunt vires validiores.

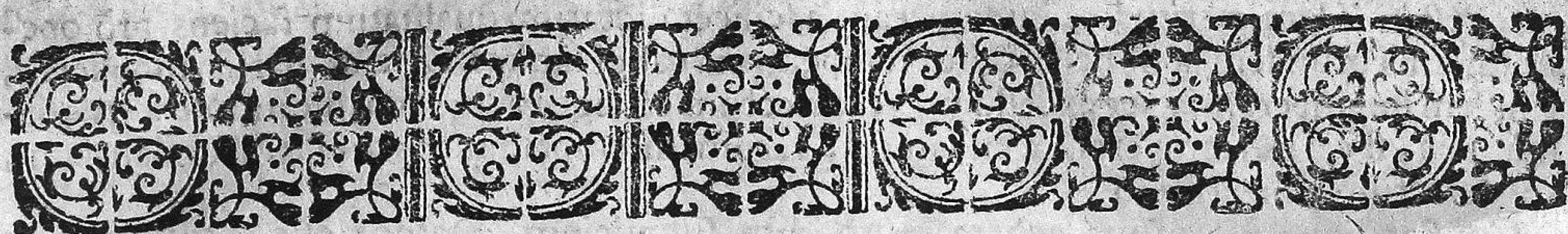
Duæ sunt species medicamentorum, primum sympaticum humoribus, & antipaticum Naturæ; 2. sympaticum Naturæ, & antipaticum humoribus peccantibus; ista sunt medicamenta Alexipharmaca cordialia, quæ non habent qualitatem purgantem, sed vniuntur Naturæ, & expellunt morbum; sympatica autem humoribus sunt medicamenta purgantia, quæ vniuntur cum humoribus, vndè natura adunat vires suas, vt expellat dictos humores simul cùm medicamentis sibi antipaticis; vndè medicamentum chymicum cum sit purum, est sympaticum Naturæ, & cum illa vnitur, & citò penetrat, vbi adest opus; Si posteà est antipaticum similitèr cum sua subtilitate vnitur humoribus, & commouens corpus, facilitèr à Natura cum humoribus peccantibus expellitur.

Scien-

Scientiam Chymicam multi asserunt esse nouam, dicendo, quod Paracelsus fuerit Inuentor, & Princeps; sed hæc scientia est antiquissima, vtpotè exercita ab Hermete, Geber, Camo, Mizzaimo, & multis alijs, & post Natiuitatem Iesus Christi Mundi Saluatoris legitur, quòd Diocletianus Imperator iussit incendiari omnes libros Chymicos existentes apud Ægyptios, verens, ne Populi illi virtute huius scientiæ diuites facti aliquo tempore contumaces Imperio Romano essent euasuri. Manipulatio verò huius professionis ab imperitis facta, est illa, quæ causat damnum notabile in medicamentis, vndè ipsa hæc eadem adeò nobilis vituperatur. Ab hoc motus ego volueram dare Typis opusculum suprà errores, quos committunt Imperiti in varijs manipulationibus, sed vsque adhuc hanc voluntatem non expleui; si autem Deus mihi dabit aliquod residuum vitæ, spero quam primùm, supradictum opusculum typis mandare.

(***)

LIBER SECVNDVS.

In quo Medicinale compendium sequitur, & omnia particulatim, quæ conueniunt in consultationibus omnium morborum à capite vsque ad pedes, declarando eorum essentias, causas, signa, prognostica, & curationes; cum aliquibus Obseruationibus.

P. Fratris Bernardini Christini 2. à Iuuellina Cyrnei Minor: Obseru: S. Fr.

Gitur sicut vnaquæque Ars, vt puta ferrarius ferrum, lignarius lignum primò considerat, ità & Medicina circà corpus humanum sanabile, tanquam suum proprium subiectum, versatur, cuius sanitatem conseruat, & ægritudinem curat. Est autem vtraque, sanitas scilicet, & ægritudo in membris corporis, quæ duplicia sunt, videlicèt instrumentalia, & simplicia, quæ sunt partes instrumentalium. Instrumentalia membra sunt, quæ corpori adminiculantur, vt manus, pedes, oculi, nares, & huiusmodi partes; ea namque componuntur ex simplicibus, quæ etsi simplicia videantur ad sensum eadem, tamen ex simplicioribus partibus constituuntur, vt facilè ex intellectu comprehenditur. Siquidem, etsi simplex membrum videatur ad sensum, secundùm omnem sui partem eiusdem rationis, puta neruus, omnem partem neruus habeat, caro itidem, & os ipsum; ratio tamen, & intellectus discurrens inuenit vnumquodque eorum ex simplicioribus partibus constitutum, quoniam si neruus frigiditatem habet, neque ea sit in summo (quæ tantùm elementis competit, puta Terræ, Aquæ, esset enim sic & ipse neruus elementum) necesse est, quòd qualitas remissa sit per qualitatem contrariam solidi scilicèt, quod in eius generatione commiscetur; vndè ex hac constat ratione, neruum (etsi simplicem eam partem sensus iudicet, tamen intellectus iudicio compositam) ex simplicioribus elementis intelligendum. Sunt autem elementa quatuor, Ignis, Aer, Aqua, & Terra, quibus quatuor qualitates alteratiuæ in summo debentur, siccitas quidem, & caliditas igni, caliditas, & humiditas aeri, frigiditas, & humiditas aquæ, & frigiditas, & siccitas terræ.

Est ergo sanitas, & ægritudo in vtrisque membris tàm simplicioribus, quàm compositis seù instrumentalibus, quarum vtraque quid sit primùm Tyronem Medicum intelligere oportet. Est autem sanitas in simplicibus temperantia quatuor Elementorum qualitatum, quibus simplicia ipsa constituuntur, temperantia scilicèt calidi, frigidi, humidi, & sicci secundùm exigentiā ipsorum prò suis perficiendis actionibus, & passionibus. Huius contrarium

rium est in isdem ægritudo, intemperantia scilicèt dictarum qualitatum faciens prò operationum eorundem læsione. Si igitur temperantia calidi sanitas est eius partis simplicis, eiusdem intemperantia per excessum, vel defectum est ægritudo; idem dicatur de alijs qualitatibus, si earum temperantia est sanitas, earum intemperantia per superabundantiam, vel defectum est ægritudo.

Constat liquidè, prima genera morborum simplicium quatuor esse, totidem & composita, quæ omnia vel cum materiæ fluore sunt, vel citrà materiæ confluxum; sexdecim ergo fient morbi in genere, quatuor scilicèt simplices, quatuor compositi, quatuor cum materia, quatuor itidem citrà materiam. Sanitas autem in membris compositis est debita commoderatio eorundem, quoad formationem scilicèt, formam, numerum quantitatem, situm, & positionem quoad quidem formam quoniam consistit in debita figura membri, debita superficie, debita via, & decente receptaculo prò instrumentalibus operationibus obeundis.

Huius contrarium debet esse ægritudo, quoniam incommoderatio eorundem facit ad noxam operationum; puta si debita figura manus sanitas est, indebita figura est ægritudo; si debita superficies, debita via, & decens receptaculum, bona valetudo, indebitæ omnes ex aduerso erunt ægritudines; si partium manus sufficiens numerus, sanitas est, si eius quantitas conueniens, si partium situs, & positio, vt decet, pro valetudine est, prò ægritudine est excedens, vel diminutus numerus earundem partium, sicuti excessus in quantitate, per maius, & minus, sic & inconueniens partium situs, & positio prò ægritudine habentur.

Est item vtrisque membris communis dispositio, quæ vnitas, & continuitas, dicitur sanitas, cuius contrarium diuisio, seu solutio est ægritudo. Patet hoc, quoniam vtraque membra sanitate funguntur, quùm debitam habent vnitatem, & partium vnionem, quarum discontinuatio, & ægritudo necessariò dicitur, quùm ad functionum noxam solutio continui vtrarumque partium faciat.

Quùm ergo in membris corporis sit sanitas, & ægritudo, ex opposito distinguuntur, & vtraque ad Medicum pertinet, hæc quidem, quæ sanitas est, inculpata scilicèt, & optima, vt conseruetur, altera verò, quæ est ægritudo, vt curetur; prima demissa, tantùm de secunda in hoc Opere pertractabimus, non quòd ea sit prior, & nobilior, sed quòd ea corrigenda frequentiùs medico occurrat. Dicemus itaque, quòd ægritudines quædam præcedunt, quædam iterum subsequuntur, quæ præcedunt, causæ appellantur, quæ subsequuntur symptomata, vel accidentia, idest effectus ægritudinum.

Causæ duplices sunt genere primitiuæ, seù procatarticæ, & quæ antecedentes appellantur, extrinsecæ quidem quæ corpori extrinsecùs occurrentes ipsum alterant, & ad ægritudinem immutant. Huius generis sunt aer, cibus, & potus, somnus, & vigilia, motus, & quies, euacuatio, & repletio, accidentia animi, atque Venereorum vsus, quæ scilicèt necessariò ferè omnia corpori occurrunt; hæc si quidem debitè occurrentes, sicuti corpus seruant, ità indebitè corpus ad ægritudinem promouent. Sunt & aliæ causæ extrinsecę, quæ casualitèr corpori accidunt, de quibus ideò doctrina tradi minimè potest.

Antecedentes causæ, seù intrinsecæ sunt humorales omnes, atque complexionales, quæ corpus, atque eius partes morbo laborare faciunt.

Quæ subsequuntur symptomata, idest effectus, in triplici genere sunt. Enimverò genus vnum est, quod noxa functionum dicitur; secundum est quod qualitas mutata; 3. quod exiens mutatum appellatur; ab ægritudine immediatè sequitur actio læsa, seu functio læsa membri, cuius est ægritudo, ab eadem, mediante eadem actione læsa, sequuntur duo alia, scilicèt qualitas mutata, & exiens mutatum.

Licet autem ex actione læsa membrũ, & corpus ęgrum deprehendere, ex qualitate mutata, morbi essentiam, sicut ex exeunte mutato vt plurimùm etiam morbi causam intelligis.

Quùm ergo ægritudinum quædam sint citrà materiam, quædam cum materia efficiantur, vtrarumque non est vna curatio; quæ nàmque citrà materiam sunt, vna egent intentione, vt intemperantia cum contrario æquetur; si verò materiales fuerint, du-

duplici quidem intentione habita eas curamus; prima, vt materiam ipsam à corpore, & parte ægrota educamus; 2. vt corpus, vel partem ipsam affectam contrarijs alteremus, temperemusque.

Euacuamus autem multifariam; sensibilitèr quidem per missionem sanguinis, vbi sanguinis fluore ægritudo contingat; pharmacia alios humores à sanguine educimus; interdùm vomitu, aliquando per secessum; competit interdùm etiam per vrinæ prouocationem, & per sudorem ipsum redundantes humores, à quibus morbi fiunt; euacuare insensibilitèr quidem per inediam, & motum corporis, vel ipsas frictiones, modò redundantia infrà mediocritatem humorum insit corpori. Expedit ergo scire quotuplici via sanguinem euacuamus. Euacuatur sanguis per venæ sectionem, per scarificationem à cucurbitulis, atque per admotas hirudines. Venæ autem quæ secantur multiplices sunt iuxtà affectæ partis diuersitatem, enimverò in affectu capitis à sanguine, cephalicam venam dictam incidimus, vbi autem partes malè habuerint, quæ sub capite sunt, vel totum ipsum corpus, interdùm communem, seu nigram, aliquando iecorariam, nunc à dextero, nunc à sinistro latere, secundùm quod magis dextero, vel sinistro lateri insiderit ægritudo. Minuimus etiam interdùm sanguinem à venis, quæ sunt sub poplite, vel quæ iuxtà malleolos habentur, quarum vna sciatica dicitur, à parte scilicet siluestri, altera verò parte domestica, quæ saphæna vocatur, hoc quidem vbi ægritudo à medio corpore infrà extiterit, aliquando etiam secatur vena, quæ est sub lingua, vbi morbus Zophagum, atque Pharingem, faucesque ipsas occupauerit.

Mittitur item sanguis in morbis scarificatione à cucurbitulis, quæ interdùm scapulis admouentur, & naribus, & interdùm toti dorso. Nonnunquam sub poplite licitum est scarificare iterum, suppletque eiusmodi euacuatio eam, quæ fit per sectionem venæ; mittimus etiam sanguinem per hirudines hęmorrhoidibus admotas, vbi præsertìm capiti, vel cordi, alijsque superioribus partibus ægritudo insiderit.

Si verò à sanguine morbi contingant, ex humoribus alijs, vt pharmacia eos educere operæ prætium est, eorumque euacuationem multiplicitèr fieri contingit; interdùm scilicèt vomitu, interdùm secessu, interdùm vrina, seu lotij prouocatione, aliquando sudore, & hoc quidem, quùm sensibilitèr euacuare humores peccantes in morbis voluerimus.

Vomitus ergo interdùm leuis fit, quando materiæ scilicèt in stomaco supernatant, & à leni vomitiuo educi possunt, fortior autem, quùm sunt adhęrentes stomaci parietibus, & imbibitæ, viscositatem habentes, vtrumque tamen præcedere debet ventris subductio, si non naturalis, saltèm artificiata cum Clysterijs.

Si verò per secessum humores euacuare maluerimus, primùm quidem leniente medicina vtemur, sed vbi copia humorum in corpore fuerit, eos cum leniente medicina, atque simul expurgante minorabimus, nulla etiam præeunte digestione, verùm vacuabimus medicina exoluente, & eradicante humores facientes noxam corpori, semper præmissa concoctione, & eorundem alteratione, cum syrup. vel decoctis, nisi materia turgida fuerit, & mobilis, quo casu nulla præeunte coctione, in ipso etiam morbi initio euacuandum est.

Per vrinam verò nunquam expedit euacuare, nisi præmissa corporis lenitione, vel minoratione humoris, atque etiam euacuatione facta cum exoluente; necesse enim est antè vrinæ prouocationem, quæ est ad euacuandum humores, qui sunt in venis, præmittere lenitionem ventris, euacuationem à stomaco, & hepate, sicuti etiam vbi opus fuerit euacuare per sudorem humores, qui sunt in membris, necesse est vt omnes prædictæ euacuationes præcesserint, quando regularitèr, atque canonicè operaturus sit Medicus.

Euacuatio autem insensibilis per inediam, & frictiones fit, ubi paucitas humorum sit in corpore, uel ubi præcesserint aliæ purgationes dictæ, & hi modi sunt in genere euacuationum humorum, qui in corpore ægritudines efficiunt, à quibus euacuationibus expedit corpus alterare, atque idem temperare cum contrarijs auxilijs, interdùm intrà corpus adhibitis, interdùm extrà admotis. Quæ corpori intus administrantur alterantia sunt

uariarum formarum, quædam sub forma syruporum, quædam sub forma decoctorum, alia sub forma aliarum aquarum. Idem interdùm efficiunt Medici confectionibus, uel electuarijs, uel pillulis, uarijs extractis, & tincturis, aliquando etiam cum pulueribus aliquando spiritibus, salibus &c.

Quæ uerò extrinsecùs admouentur sunt etiam diuersarum formarum, sunt enim olea quædam, unctiones quædam, & unguenta; quædam rursùs emplastra, & cerata ad eadem perficienda; aliquando fomentis, embrochijs, & lotionibus utuntur Medici, de quibus omnibus indè, morborum particularium curationibus particularibus, particulariter est agendũ.

Et quia febris omnibus morbis molestior est, ut inquit Galen: 8. meth: ideò à febre dignum duximus inchoare. Igitur febris, quæ à feruore dicitur, est calor præter naturam accensus in corde, & arterijs, diffusus ad alia membra, incommodans naturalibus actionibus, qui calor duplex est, alter natiuus, alter uerò acquisitiuus, qui si per totum corpus diffundatur, febrem efficit, sin minus, lassitudinem inducit, ut inquit Galen: 2: de caus: mor: & Alex: lib: 5. cap: 1. & Auic: Vndè aliæ sunt substantiales, & aliæ sunt accidentales; substantiales sunt triplices in genere, scilicèt Ephimera, cuius subiectum sunt spiritus; putrida, cuius subiectum sunt humores, & Ethica, cuius subiectum sunt membra solida, ut Galen: 1. de def: feb: Accidentales dicuntur, quæcunque oppilationes, & inflammationes, siuè alios abscessus sequuntur; indè aliæ sunt breues, aliæ longæ, aliæ interpolatæ, aliæ continuæ, & aliquæ sunt simplices, aliquæ compositæ. Rursùs interpolatarum tres sunt species, quotidiana, tertiana, & quartana; continuarum duæ sunt species, altera Synocha dicta, altera continua. Synochæ tres sunt; quædam à principio usque ad finem æquales perdurant homotenæ, quædam augentur acmasticæ, quædam decrescunt peracmasticæ dicuntur; continuarum nonnullæ singulis tertijs diebus inualescunt, nonnullæ in quotidianarum figura progrediuntur, & aliæ in quartanarum forma; Causa febrium est duplex, extrinseca, & intrinseca; extrinseca fit ab aere calido, uel frigido, à mala qualitate, à corruptione, à motu, & ab otio; intrinseca diuiditur in causas procatarticas, antecedentes, & coniunctas. Hæ referuntur etiam ad causam efficientem, nàm causa materialis in febribus erunt membra, ut in ethica humores, in putrida spiritus; ephimeræ causa formalis erit calefacere, & adurere corpus, & causa finalis, cuius gratia hæc aguntur, erit sensibilis læsio operationum; & quia ephimera secundum Auic: est aliarum febrium causa primitiua, ideò de ipsa primitùs inchoetur.

Caput I. De Ephimera.

Doctor egregie. Temperatura huius puellæ fermè est frigida, & humida, indè morbus est febris degenere ephimerarum procedens ab ipsa distemperantia spirituum, & quia non fit ab humore, nec à causa antecedente, sed primitiua ut plurimùm, ideò febris hæc fuit sine rigore, et sine horripilatione; ut patet per signa sumpta à quatuor rebus, parùm trascendunt in latitudinem sanitatis, et propriæ cursum naturæ ut habetur à Galen: lib: p: de def: feb:, & 1. ad Glauc:, earum uerò generationis occasiones sunt uigilia, cruditas, tristitia, timor, ira, curæ deustio, refrigeratio, lassitudo, ebrietas, & quæcunque similia, nec dubium est, quod causa huius febris fuit calor solis, & cibi inflammatiui, undè eius indispositionem in cap: de Ephimera à causa calefaciente possumus essentialitèr reponere.

Circà prognosticum, hæc febris ordinariæ non pertransit diem, quandoque tamen pertingit usque ad tertium, & quartum diem, quem terminum si transcendit, transit in putridam, uel ethicam, & aliquando terminatur cum sudore uaporoso non plurimo, sed propter malitiam regiminis, & naturam corporis. Quantum ad curam dicimus uictum, ac regimen in sex rebus debere declinare ad frigidum, & temperatè humidum, ut ait Hipp: 1: aphor:, *humidæ dietæ omnibus febrientibus conferunt*, & prò capitis alteratione utamur hoc lenimento, ut ℞. olei ros: unc: 2., camomillini, unc: 1., acet: ros: unc: ss., misce, & pe-

pelia linea intincta applicetur fronti, & temporibus. Possumus vti clystere leniente, & alia alterantia intrinseca, & extrinseca, & etiam sanguinem minuere si fuerit pletoricus, si vires, & ætas comportent &c.

Exempla ad hoc.

NEapoli, 26. Iunij D. Ioann: Dominicus Doninns annorum 34: fuit circà meridiem affectus à maximo frigore per spatium 5. horarum, indè superuenit calor intolerabilis, sitis, grauis dolor capitis, atque renium, cum pulsu pleno, frequente, vrina crassa, subcitrina &c. perdurauitque dictus impetus febris vsque diem 27. & in media nocte euasit omninò liber.

Aliud.

SVlmonæ Iuuenis annorum 26., temperamenti inter biliosum, & sanguineum, lassus propter laborem, incæpit ægrotare cum impetu febris calidæ, dolore capitis acerbissimo, ità vt haberet aliquod delirium; iussi aqu: lactuc:, borragin: cum spirit: sulph:, & syrup: acred: citr: cum lact:, semin: pepon:, & hord:, de quasbibebat; fuerunt applicatæ epictimæ refrigerantes temporibus; & fuit factum Clystere in mane subsequenti cum decoct: malu:, mercur:, solatr:, endiu: cum cass: dissolut:, & oleo.; in die postero fuit facta phlœbotomia basilicæ, & extractæ unc: 8. sanguinis, vndè ad optimam valetudinem fuit perductus, licèt per multùm debilis remaneret.

Aliud.

AQuilæ Antonius Gratianus Calaber annorum 38., temperamenti adusti, cum per tres noctes per spacium duarum horarum non requieuisset passus fuit febrem maximam, cum dolore acerbissimo capitis; iussi inediam per 24. horas, & fuerunt applicata temporibus repetita linteola humefacta cum suc: lactuc:, iusquiam:, albumin: ou:, & dragm: ss. opij, cum scrup: 1. camphur:, & euasit liber.

Aliud.

BArij Lauinia de Sanctis annorum 26., temperamenti mixti præ multis manducatis auellanis à fluxione adeò magna ventris aggressa est cum dolore, vt per 32. vices purgauerit aluum, & excrementa erant cruda, pituitosa, adeò vt spacio duorum dierum esset valdè extenuata, & ex inanitione viscerum fuerit causata febris ardentissima cum vehemente siti. Iussi ad formam iuris consumati idest restauratiui unc: 4., cui fuit addita vnicorn:, corall: rub: præparat:, margarit: præparat:, sal: prunel: an: dragm: ss., confect: Hyacint: scrup: 1:, cum quo euasit liber.

Aliud.

IBidem Antonius Maria Sanctes Neapolitanus annorum 22. optimè complexionatus ex nimia repletione cibus, & potus fuit affectus à febre subita, cum maxima angustia; incitaui vomitum, cum gr: 6. nostri Aureati, & euomuit multa incocta, & permultum vini, & in ea nocte parùm requieuit, die autem subsequenti

optimè conualuit. In repletionibus enìm multotiès solent euenire febres ephimeræ; quas ego semper expuli, aut cum Calice Chymico, aut vino infuso cum Aureato nostro; Persæpè etiam causantur istæ febres à tumoribus, idest quousque in tumoribus generatur pus; sed id videndum in nostris Centurijs obseruationum, vbi multa alia exempla reperiuntur adnotata.

Cap. II. De Synocha sine putredine.

DOctor egregie; Temperatura huius ægri, vt mihi videtur, est calida, & humida, morbus est febris continua, quæ ephimeræ proportionatur, & dicitur Synocha de sanguine peccante, ratione suæ quantitatis, ob copiam crudorum humorum sanguine admixtorum; Synocha enìm est calor extraneus in corde accensus ob ebullitionem sanguinis propè cor, & à corde emanans per venas, & arcterias in totum corpus, operationes sanas lædens, vt habetur à Gal: lib: p: ad Glauc:, & 9: meth: cap: p:, & patet per signa, quia non sentitur fætor in vrina, nec multum distat à sana, nisi quando est grossa turbida, et rubea, seque ægrotans intumescere putat ac inflari; adest grauitas capitis, inflatio spatularum, repletio venarum, rubedo faciei, et flagellatio totius corporis, plenitudo pulsus, vndositas, et diuersitas, vndè eius indispositionem in cap: de Synocha sine putredine propter multitudinem humorum crudorum esse ponendam nulli dubium esse poterit.

Circà prognosticum Gal: 3: de Cris: cap: 4:, et Auic: 4: ca: cap: 440:, *Synochi rarò eueniunt, & vbi nullus error fit in quarto finiuntur, natura proprijs circuitibus pereunte.*

Quantum ad curam dicimus regimen in sex rebus debere declinare ad frigidum, et moderatè siccum, prohibenda sunt omnia sanguinem multiplicantia, ut carnes, uinum, et oua, competit igitur pro cibo, & potu ptisana hordeacea cum saccharo, panis aqua dilutus simpliciter, aut cum modico uini granatorum; conueniunt etiam emulsiones cum aqua hordei, rosacea &c. in augumento requiritur dieta subtilior, in statu subtilissima, in declinatione uerò ingrossari paululùm potest. Circà secundam partem præmisso Clystere leniente sanguis mittatur à Vena Basilica dexteri cubiti, aut media; teste enìm præceptore meo Riuerio in hoc affectu uenæ sectio est omnimodè necessaria, cum à sanguinis copia generetur, eaque statìm celebranda, quacunqne hora uocatus fuerit Medicus, nisi uentriculus cibis refectus fuerit; aut per extrinseca alterantia, ut cucurbitam, hirudines, anodinam &c. & per intrinseca refrigerantia, & purgantia curatur, sicuti cass:, man., syr. rosac:, tamarind:, catholic:, seù uinum infusum Calice Chimico, aut Catholicum nostrum, aut Aureatum nostrum, Aquam Catholicam, Antifebrile, & similia.

Exempla ad hoc.

AQuilæ 5. Augusti Ioannes Petrus Marianus Sardus annor: 32: Temperamenti mixti, cum febre Synochali per duos dies antè incæpta, erat enìm corpus plectoricum, peradmodum crassum; uocauit me, & inueni illum cum febre continua, pulsu uehemente, facie rubea, ignita, cum dolore tensiuo capitis, somnolentia, inquietitudine, pulsatione in temporibus, difficultate anhelitus, urina crassa, cum colore, uenis plenis, undè iussi in eodem die Clysterium cum decoct: malu:, viol:, solatr:, cum addit: cass:, & oleo; indè fieri phlœbotomiam basilicæ vnc: 10: sanguinis, qui erat crassus, ignitus, in principio autem noctis iussi denuò sectionem venæ, et fuerunt extractæ aliæ quinque vnciæ sanguinis, et institui dietam cum uictu humectante, et refrigerante, cum aqua acetos:, endiu:, borrag:, cum spirit: uitriol:, qui sufficiebat, ut fieret acida, quam bibebat, et transierunt quatuor dies absque ullo iuuamine; in quinto iussi minoratiuum idest vnc: 6: Syr: ros: solut:, cum vnc: 3: decoct: Tamarind:, ubi fuerat infus: Rhabarb: dragm:

dragm: 1., & crem: tart: dragm: 1.; euacuauit sextiès, adhuc tamen transegit sextum diem cum angustia; fuit replicata aqua supradicta cum syr: Acetosæ, Endiu:, Acred: citr: & fuerunt applicatæ cordi epictimæ cordiales, & refrigerantes hepati; in 7: adfuerunt pessima signa, in 8. fuit renouatum clysterium supradictum, & iussi sectionem venæ lateris sinistri, à qua fuerunt extractæ vnc: 7. sanguinis, tamen in nocte fuit affectus grauedine; habebat stomacum turbidum cum nausea, in 9. dedi Aureati nostri gr: 5., & euomuit circà quatuor libras rerum biliosarum, & per secessum quinquiès expurgatus fuit; in 10. se melius habuit, in 11. autem fecit crisem cum sudoris copia, cum quo febris terminauit. Iudico illud vomitiuum exonerasse naturam, vndè in die indicatorio eam effecit resolutionem.

Aliud.

BVcanici Aprutin: Prouinciæ 12. Augusti. Vxor Sancti de Sanctis annorum 30. Temperamenti tendentis ad Sanguineum, permansit per triduum cum febre continua absque mutatione, cum pulsu frequente, vrina crassa, inflammata, inquietudine, angustia cordis, difficultate anhelitus; iussi clysterium, & fieri phlœbotomiam Saphenæ pedis dexteri cum extractione vnc: 10. sanguinis, qui erat crassus; indè iussi victum tenue, humectans, atque refrigerans, pro potu concedebam Ptisanam cum decoct:, videlicèt ℞. radic: acet: cum folijs manip: II. fol: fragar:, violar:, endiu: an: man: 1. hord: vnc: 2. f. decoct: vsque quo hordei scissi sint, posteà colatis vnc: 20. add: Syr: acred: citr: vnc: 3., spirit: sal: dulc: scrup: ss:, m:; hanc capiebat sæpè; in 5. iussi aquæ Acet:, portulac: an: lib: 1. ss., in qua decoquebantur Tamarind: vnc: ss. sem: frigidi, maioris an: scrup: 1., sem: citr: dragm: 1., colabantur vnc: 10. infundendo rhabarb: dragm: 1. ss., magister: Tartar: liquidi g: 20., cap: euacuauit multa mixta, & febris continuauit, adhuc tamen eodem modo in 7. & 8. fuit datus Syr: ex acred: citr:, suc: acetos:, scord: an: vnc: ss. cum Bezoard: mineral: dragm: ss., & trocisci nostri alexipharmaci scrup: 2 in 9. morbus persistebat, vndè iussi puluerem Cornachini gr: 50., & euacuauit septiès; fuit replicata in 10. confectio supradicta, & se habuit melius, in 11. superuenerunt menstrua, & libera euasit.

Aliud.

IN eadem Terra Bucanici Antonius Iohannis annorum 31. temperam: sanguinei, carnosi, laborabat febre graui continua à quatriduo, cum dolore vehementi capitis, & renium, syncope in corde, quæ perdurabat per tres, vel quatuor horas, pulsu formicante, & veloci, vrina rubea; Iussi statìm clysterium, & posteà estractionem sanguinis ex basilica ad vnc: 8.; prò potu aquas borag:, melis:, acetos:, pimpinel:, cum syr: acred: citr:, & spir: vitriol:; in die sequenti dedi aurati nostri gr: 4., & euomuit multa mixta, & in eodem die conualuit.

Aliud.

IBidem; Marcus à Ripa annorum 42. tempetamenti Sanguinei, laborabat paritèr abhinc quatriduo febre continua, cum siti vehemente, dolore capitis, vrina crassa, & rubea, pulsu pleno, furioso; iussi clysterium, & sectionem basilicæ ad extractionem lib: 1. sanguinis; in 5: dedi extract: antifebril: nostri dragm: 1. ss.; euacuauit septiès, & febris continuò euanuit. Multa alia exempla sunt videnda in Centurijs, fateor tamen, quod multoties vsus sum concoquentibus lentè, vt curarem morbum, sed cum ista via semper viguit, ità vt me per sæpè in confusione posuerit.

Caput III. De Synocha cum putredine.

DOctor egregie; Temperatura huius Nobilis fermè est calida, et humida; morbus est febris continua à sanguine peccante, ratione suæ quantitatis, & putrefactionis, & fit, vt ità dicam, vbi in omnibus vasibus æqualitèr omnes putrescunt humores, quod quidem euenire solet quando à vehementi constipatione, qui intrà corpus est, febrilis calor cohibetur; Signa à Galen: posita lib: p: de def: febr: cap: p:, & 9. meth: ca: 3. Paul: lib: 2. cap: 27. sunt hæc: *pulsus maximus, vehemens, celer, & æqualis, febris assidua, rubedo faciei, & oculorum, inflatio venarum, temporum, & vrina fætida, rubea, spissa, & liuens, & alia signa sumpta à quatuor rebus, magis distant à naturali situ, quàm prò parte sui ratione, & iudicijs sine putredine; & sunt tres huius febris species, scilicet Augmatica, quæ semper augendo procedit, quia putrefactio maior est resolutione; Omotona, quæ æqualitèr procedit; Epigmatica, quæ declinando sequitur, quia resolutio maior est putrefactione*; vnde Augmatica in causa mihi videtur esse quia continuè manet ascendendo, & est inter omnes deterior, & etiam præcedens regimen confirmat; Ideò in cap: de Augmatica à vehementi stipatione, & putrefactione ponendam esse nulli dubium esse poterit.

Circà prognosticum materia apparet multa, virtus non admodùm fortis, somnus, & rugitus ventris absque resolutione, ex solutione ventris videtur, pustulæ nigræ apparent, lacrimæ inuoluntariæ, difficultas anhelitus, & præfocatio, somnus laborem præstans, quæ omnia mortem significant, nihilominus succurramus ei quàm citò possumus, & fiat voluntas Dei.

Circà curam verò consistit in euacuatione per phlœbotomiam, vt habetur à Galen: 9. meth: alteratione, & purgatione cum sanguinem mundificantibus; & clysterium, quod competit antè phlœbotomiam, medicinale, siuè compositum esse debet, quod infundatur, eoque effuso, possumus incidere venam Iecoram dextri cubiti, aut mediam, & post phlœbotomiam possumus exhibere pharmacum lenitiuum, vt cassiam, mannam, catholicum, syr: ros: solutiu: seù aureum, aut vinum emeticum Calicis Chymici, seù Auratum, aut extract: antifebril: nostri, & similia; posteà debemus concoquere humores existentes in ventriculo, & alijs vasibus, videlicèt cum syr: de cicor:, acetos:, acrest:, scord:, acred: citr:, vel oximel: simp:, vel melle ros: sol:; Et posteà per os exhibenda incrassantia, astringentia, & roborantia, vt pulueres corallorum, margarit:, rasur: eboris, sandalor:, bezoard: iouial:, mineral:, panaceæ nostræ in form: oppiat: cum conseru: rosar:, aut iulep: ex aquis rosar:, lactucæ, portulacæ &c.

Exempla ad hoc.

SVlmonæ Reuerend: Domini Blasius annorum 35., temperamenti mixti, fuit affectus febre continua, & perdurauit per multos dies absque signo accessionis; febris erat ardens, cum siti vehemente, dolore capitis, stupore, somnolentia, facie rubea, venis turgidis, pulsu vndoso, pleno, vrina crassa; Iussi clysterium, & sanguinis extractionem mediæ ad vnc: 10.; qui erat putridus; vespere fuit denuò facta extractio vnc: 6. sanguinis, qui paritèr erat putridus; in die sequenti iussi cass: recent: extract: vnc: 1., pulp: tamarind: vnc: ss., cremor: tartar: dragm: 1., m: cum saccharo f. b: cap:; euacuauit quinquiès; inde dedi digestiua, idest ℞. Syr: acetos: vnc: ss., scord:, borrag: an: vnc: ss., aq: borrag:, acetos:, an: vnc: 2., m:, & cap:; per quinque dies cæpit hanc dosem, & infrà hoc tempus quotidie potauit lactatam sem: pepon: cum hord:, Sal: prunel:; febris tamen persistebat in eodem statu, vndè dedi hoc purgans Rec. cass: nouitèr extract: vnc: ss., electuar: de diactil: dragm: 1., dissoluantur in decoct: florum trium cord:, & fructuum f. pot: cap:; euacuauit aluum nouiès, sed absque iuuamine, vnde iussi in die sequenti conditum hoc; Rec.

aq: tot: citr: lib: ß:, aq: acetos:, borragin:, melis:, rutæ caprar: an: lib: 1., conf: flor: borragin: rosar:, nenuphar: an: vnc: ß:, confect: hyacinth:, sal: prunel: an: dragm: 1., spirit: vitriol: g: 10., m:, & cap:; perstitit febris, licèt minorata, vndè denuò fuit renouata hæc potio ℞: aq: borragin:, acetos: an: vnc: 4., rhabarb: elect: dragm: 1., spic: gr: 3., infundantur per noctem, manè fiat fortis expressio, cui add: diacatholic: dragm: 4., elect: de suc: rosar:, diafinicon an: dragm: 1., dissolue in aqua supradicta, & cap:; adhuc febris noluit desinere, vndè fuerunt applicatæ hirudines venis hemorroidalibus, & fuit extracta vnc: ß: sanguinis, & febris aliquantulùm se remisit, sed transiuit in Icteritiam vehementissimam, ità vt videretur corpus emaciatum; iussi syr: magistra: idest ℞: folior: celidon:, hypericon:, marub:, absynth:, centauræ minor: an: man: 1:, radic: rubeæ tinctor: vnc: ß:, pulueris ex stercore anserino, gallinæ, lanuginis eboreæ an: drag: 4., croci scrup: 1., ponantur puluer: in nodulo, & omnia coquantur in æquis partibus vini albi, & aq: absynth:, & fiat syr:, de quo dabatur vnc: 1. ß: prò quolibet mane, & in septem dies ictteritia, & febris euanuit.

Aliud.

IN Ciuitate Theatina Antonius Mirobellus Calaber miles annorum 38., temperamenti sanguinei ægrotabat cum febre continua peradmodum ardente, nec innotescebat mutatio; habebat faciem inflammatam, venas replenas, dolores acerbissimos capitis, lassitudinem, & diminutionem virium, cum pulsu pleno, frequente, vrina rubea, crassa, somno inquieto, & angustia viscerum; Iussi clysterium, & phlœbotomiam basilicæ ad vnc: 10. sanguinis, qui erat putridus; fuit replicata phlœbotomia in altero brachio eodem vespere, & fuerunt extractæ vnc: 6. sanguinis paritèr putridi; dedi in die sequenti de vino calicis chymici vnc: 8., euomuit multa mixta, & euacuauit sextiès, & sic fuerunt moderati humores, indè iussi syr: concoquentem endiu:, borragin:, & post triduum dedi antifebrilis nostri dragm: 1., & euasit ad salutem.

Aliud.

IN eadem Ciuitate Nazalius Ceruonus à Caccia Cyrneus miles annorum 36. temperamenti fortis sanguinei, ægrotauit cum febre, cum calore, & vehementi impetu, in qua amisit vires omnes, cum angustia maxima, dolore capitis, siti ardentissima, somno molesto, pulsu pleno, vrina rubea, facie rubea inflammata. Iussi clisterium, & posteà phlebotomiam basilicæ, circà lib: 1. sanguinis, eratque putridus; fuit reiterata sectio venæ in altero brachio, & fuerunt extractæ vnc: 8. sanguinis; dedi lactatas semin: pepon: cum aq: endiu:, acetos:, cum spirit: vitriol:, & die sequenti dragm: 2. antifebrilis nostri, & euacuauit octiès, & febris discessit. In hisce enim febribus, & generalitèr in alijs morbis, medicamenta Spargyrica semper magis proficua reperij.

Cap: IV. De Causonide.

DOctor egregie; Temperatura huius Nobilis fermè est calida, & sicca, indè morbus est febris ardens, & continua, proueniens à quacumque causa primitiua à rebus nempè calidis, & siccis, vt vini potu, salsis cibis, vigilijs, motibus laboriosis, ira, & similibus; Antecedens verò ex cholera putrefacta mixta flegmati in vasibus cordi magis propinquis, ideò causonis appellatur. Demostrant hæc continua febris, & cum maximo ardore, & inflammatione, & dolore in toto corpore; nulla, aut certè perquàm exigua requies, nisi vt synochus in aurora, non à se quidem, sed à tempore, quod tunc est frigidius, & eo tempore cibus laboranti est præbendus, vt Galen: inquit; sympoma-

promata longiora sunt, & grauiora, quam in Tertiana continua, ut præsertim sitis, cui tussicula superuenit, linguæ ariditas, & nigredo, & mordicatio circà uentriculum, & regionem hepatis, & pulmonis, ubi plerumque putret bilis, quæ hanc febrem facit, & in uenis cordi magis propinquis; & indè eius pulsus est frequens, uelox, cum quadam duritie, & urina est nimis subtilis, ignea, cum fætore, & aliqua liuiditate, undè ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant. Igitur in cap: de Causonide ponendum, nulli dubium esse poterit.

Circà prognosticum hic morbus est breuis terminationis, & solet aliquando terminare in 4: aliquando usque ad 7. extenditur, nec mihi uidentur apparere signa mortem significantia, tamen Hipp: 4. Aph: 48. ait: *in febribus non intermitentibus si partes exteriores frigidæ, interiores uruntur, & sitim habeat, lethale est*; nihilominùs uirtus uidetur satìs ualida, undè non possumus nisi iudicare modico auxilio naturam ipsum morbum superaturam, & proindè bonum succesum.

Curatur hæc febris quadrifariam; p: uictus ratione, quæ humidis, & frigidis constet; 2. euacuatione, quæ per secationem uenæ, & aliud potest fieri; 3. cum extinctione caloris febrilis; 4. cum accidentium correctione, undè competunt in regimine sex rerum non naturalium, ea quæ ad frigidum, & humidum declinent, ut prisana, portulaca, lactuca, cucurbita, & similia. In hoc morbo est sitis intolerabilis, & Galen: 8. de inge: sanit: ait: *Sitim tolerare in febribus est martirium sine iuuamento, quoniam virtutem debilitat, febrem inflammat, vigilias cum angustia multiplicat, vias stipticat, digestionem, & euacuationem retardat*. Et quia excrementa alui propter uehementem calorem plerumque sicca sunt, ideò curandi ratio ab enematis mollientis, & infrigidantis iniectione, inchoandum est; post enema possumus extrahere sanguinem, sed in pauca quantitate, non ad causam, sed ad morbum, & ad symptomata corrigenda, sicuti aliquando ad morbum, aliquando ad causam, aliquando ad sympromata corrigenda fit; ut notat Galen: pluribus in locis, undè enema tale esse potest ℞: cass: recentèr extract: unc: 1, sacchar: rub: unc: 1., olei uiolat: unc: 4., decoction: comun: lib: 1., et ss: adito folior: lactucæ, et cucurbitæ an: m: 1. cum prunis xebullitis, et colatis fiat enema antè pastum; uel prò enemate sit: ℞: folior: uiolar:, nenupharis, solatr:, hord: an: m: 1. fac ebull: in suff: q: ad consumptionem tertiæ partis, cuius decoctionis Rec: unc: 15., cass: pinguis dragm: 6., salis unc: ss:, sacchar: unc: 2., ol: uiolar: unc: 3., fiat enema, et statìm sanguis mittatur; deinde sumat medicamentum leniens tali forma ℞: cassiæ nouitèr extract: unc: 1., man: elect: unc: 1. ss:, misce, et cum decoctione communi q: ss: fiat potio; uel sic ℞: Cass: pinguis unc: ss:; Rhabarb: dragm: 1., squinant:, cinnamom: an: scrup: ss:, sacchar: q: ss: fiat bolus, aut cum aq: cichor:, et portulach: an: unc: 3. fiat potio:, uel ℞: Syr: ros: sol: unc: 4., diacathol c:, et diaprun: lenitiu: an: dragm: 2., decoct: flor: cordial:, cum sem: pepon:, limon: q: ss: fiat pot:; item syr: ros: aurei unc: 6.; item syr: mell: ros: solut: unc: 3., electuar: suc: rosar: dragm; 3., aq: cicor:, et uiolar: q: ss:; item ℞: Mannæ electæ unc: 1., Rhabarb: dragm: ss:, aut scrup: 2, cynnamom:, squinant: an: scrup: ss:, cum aqua uiolar: f: pot:; item prò digestione materiæ uti possumus, hoc syr: uidelicèt ℞: syr: de limon:, acetos: an: unc: 1., misce; uel ℞: syr: nenuphar: unc: 1. oxisacchar: unc: ss:, spirit: calchant: g: 10., aq: cicor:, nenuphar:, uiol: an: unc: 2., m: cap:; uel ℞: syr: acetos:, citr:, syr: de ribes an: unc: ss:, spirit: sulphur: eliciti per campanam g: 10., aq: nenuphar:, uiolar:, solatr: an: unc: 2., m: cap:. Debet autem uti syrup: usque quò uideantur signa digestionis perfectæ, et posteà cum pharmaco ualido debet ęger purgari. Ad nauseam sunt apta extracta rhabarbar:, mechiocanis, aut compositi, ut Catholicum Quercetani, Catholicum nostrum, Antifebrile nostrum, et etiam conferunt uomitiua, ut uinum emeticum, tàm ex Calice chymico, quàm ex Aureato, aut Algeror: &c.

Exempla ad hoc.

TAliacotij Aquilen: Prouinciæ. Petrus Iacobi Annorum 28. temperamenti mixti, laborabat ab hinc biduo ardentissima febre, cum siti magna, & inflammatione viscerum tali, vt ei viderentur accensa, cum oculis vitreis caliginosis, lingua arida, & nigra, pulsu subtili, frequenti, et quasi formicanti, capite inflammato, vt potè cum principio delirij; vrina perlucida, & puncturæ in visceribus; Iussi Clysterium emolliens, & refrigerans, pariterque victum humectans, ex refrigerans cum emulsione quadam, idest ptisanę hordeaceę vnc: 6., aq: suc: borragin:, acetos: an: lib: ss:, iulep: rosat:, violac: an: vnc: 1., sal: prunel: dragm: 1., mi:, & cap:; indè dedi minoratiuum validum, purgansque, idest electuar: psyll: vnc: ss:, electuar: succ: rosar: dragm: ss:, aq: fumar:, cicor: an: vnc. 3. ss:, f: pot: clarificata, & cap:; euacuauit sextiès; indè iussi in die subsequenti hoc digestiuum ℞: syr: nenuphar:, endiu: an: dragm: 6., aq: violar:, cicor: an: vnc: 2., mi:, & cap: manè, & serò, tribus horis antè cibum, cum g: 5. spirit: vitriol:; & infrà diem dabam ei duo cochlearia oppiati, videlicèt Rec: conss: flor: rosat:, nenuphar:, violar: borrag:, papauer: erratici an: vnc: 1., terræ sigillatæ, oss: cord: ceru:, corallor: præparat: an: dragm: ss:, sal: prunel: dragm: 1:, mi:, & cap:; bis in die fiebant etiam epictimæ cordiales cordi, & refrigerantes hepati; in 5. apparuit vrina ad modùm colorata, quare iussi missionem vnc: 8. sanguinis à basilica, qui erat putridus, sed demonstrabat mixtionem cum bile; in 6. ad fuerunt signa pessima, sed pectus aliquantulùm humectatum fuit; in 7. manebat grauis, ità vt arbitraremur mortem fore propinquam; in nocte dedi cum confect: hiacynth:, belzoar: oriental: g: 14., bezoar: solar: scrup: ss: ità vt permultus sudor manauerit, & febris moderata fuerit, in 9. autem omninò euanuit.

Aliud.

IN Arce Media eiusdem Prouinciæ. Hieronymus Nardus annorum 23. temperamenti mixti inter bilem; et pituitam, ægrotabat iam biduo febre continua, quæ incæpit cum multo rigore, sed posteà semper fuit calida, cum dolore capitis acerbissimo, siti intolerabile, extremitatibus frigidis, lingua arida, & nigra carbonis ad instar quam duabus quibuslibet horis erat opus humectare, vt tolleretur quædam materia atra, quæ ipsi uerba impediebat; vrina erat eius crassa, ebulliens pulsus, oppressus, seratilis; delirio agebatur, & præcipuè cum claudebat oculos, videbatur ei prospicere varia fantasmata. Iussi aureati nostri gr: 5. in 3. die ægritudinis, & euomuit multa pituitosa, & biliosa; indè dedi hoc conditum liquidum: Rec: aq: flor: rosar:, nenuphar:, violar:, de succ: borragin:, de succ: acetos:, scord: an: libr: ss:, decoct: citr: vnc: 4., in quibus infundantur sal: prunel:, corall: an: dragm: 1. spirit: sulphur: scrup: 1., confect: hiacynth:, alcherm: an: dragm: ss:, syr: acred: citr:, acetos:, scord: an: vnc: 1., bezoar: orient: scrup: 1., bezoard: mineral:, iouial:, vnicorn:, terr: sigillat: ann: dragm: ss:, m:, & agita sepè, & cap: quatèr, aut quinquiès in die; in 4. fuit aliquantulùm diminuta ægritudo, & iussi emissionem vnc: 6. sanguinis à basilica, & vespere fuerunt applicatæ epictimæ cordiales cordi, & refrigerantes hepati, & fuerunt etiam applicata vexicantia brachijs, & coxis, continuans potionem supradictam alexipharmacam; hora somni dabam ei gr: 3. laud: nepent: Quercetani, adeò vt in 7. euacuauerit per secessum multa atrabilaria, & magnam vrinæ copiam, cum qua euacuatione febris euanuit, & euasit liber.

Aliud.

SVlmonæ Io: Torres faber muratius annorum 36., temperamenti, biliosi ægrotabat ab hinc biduo febre ardentissima, in qua erant eadem signa sitis, cum dolore capitis, extremitatibus frigidis, lingua arida, vrina crassa, pulsu debili; dedi paritèr Aureati nostri g: 4.; non euomuit sed per secessum euacuauit duodeciès multa biliosa; fuit facta potio similis supradictæ alexipharmacæ, & vespere dabam gr: 2. Laudani; in 4. fuerunt applicata vexicantia coxis, & brachijs, & vnum commissuræ coronali, namque aderat delirium; iussi fieri confricationes dorso, & fuerunt applicatæ cucurbitulæ scarificatæ humeris, & cum in 22. hora quinti diei superuenerit rigor gelidus, iussit sibi porrigi phialam quandam, vbi erant lib: 4. supradictæ potionis, & absque vllius consensu totam illam aquam bibit, & posteà optimè coopertus madefactus est copioso adeò sudore, vt opus fuerit per tres vices lintea permutare, & febris euanuit. Alia exempla in Centurijs sunt videnda.

Caput V. de Tertiana pura.

EGregie Doctor. Temperatura huius Nobilis fermè est calida, & sicca; morbus est febris de genere putridarum ab ipsa flaua bile putrefacta, quia principium huius febris fuit cum horrore, & rigore difficili, ità vt pungi, ac vulnerari cutis videatur, & apparuit sudor in recessu paroxismi per totum corpus, & vrina est rubea, ac veluti ignea; lingua aspera est cum citrinitate; sitis, & alienatio adsunt, sine capitis grauitate, & pulsus est magnus, & velox cum quadam mordicatione, vt Galen: inquit 2. de def: febr:, & 2. de cris: cap: 3., & Paul: lib: 2. cap: 18., sic, & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de tertiana continua pura, vel intermittente ponenda est.

Circà prognosticum crisis in hac, & in synocho non superat diem 14., nec adesse videntur signa à Principe posita p: 3. mortem significantia, vt vigilia, & somni prohibitio, cum vomitu in febre acuta, nec lippitudo, quæ pupillam tegere incipit, sicut tela araneæ; deinde adunatur quod signum, inquit, significare ægrum morti esse propinquum, hinc sequitur, nos posse de ægri salute meritò benè sperare, & hæc de prognostico.

Aliud prognosticum Gal: inquit 3. de cris: cap: 3. tertiana vomitibus, & excrementis biliosis, & sudoribus toto corpore fluentibus finiri debet, quia humor tenuissimus si modò ascendit, vomitum irritat, si descendit aluum mouet, si ad meatus cutis sudorem copiosum ob sui tenuitatem elicit, & resoluitur, & hæc de 2. prognostico.

Circà curam quinque sunt intentiones, quarum prima est victus ratio, vnde competunt in regimine sex rerum non naturalium, ea, quæ ad frigidum, & humidum declinant, sicut est lactuca, endiuia, cucurbita, cremor ptisanæ, & sorbitiones alicæ, aqua hordeacea, & similia. Secunda est lenitio ventris, quæ multùm necessaria est in qualibet febre putrida, & hæc aut exhibendo per os lenitiua ut cass:, vel mann: cum cremor: tartar:, aut catholicum, diaprun: lenitiui, syr: aureum, violac: sol: in forma potionis, seù in forma boli, & antifebril: nostrum, siue catholic:, aut extract: rhabarbar:, aut puluerem Cornachini, et similia. Si in principio paroxismi eueniunt vomitus Medicus rectè debet sequi motus naturæ, sicut ait Hip:, quæ ducere oportet, &c., aut per clysteria ex cassia, rhodomelle, et oleo violato, et similia. Prò vomitiuis possumus vti decoct: assar:, sal: vitriol:, vin: ex reg:, aureato, hiacynthino, et similibus. Tertia est digestio, quæ perficitur dando syr: violat: de endiu:, ros:, de agrest:, acetos:, de succ: acetos:, cum aq: endiu:, viol:, et similia. Quarta est euacuatio, et primò per phlebotomiam, quia est vniuersalis euacuando humorem sanguine mixtum à vena communi brachij dexteri per pharmaciam suo loco, et tempore,

cum

cum rhabarb:, caſſ:, diacatholic:, electuar: ſucc:roſ:, ro:Meſ:, & ſimilibus. Quinta eſt prouocatio vrinæ cum diureticis, aut ſudoris cumdiaphoreticis multis, vt in noſtris Obſeruationibus, exhibendo ſyr: acetoſum cum emulſione ſeminum communium frigidorum, & aquæ endiuiæ, vel poſſumus exhibere aquam hordei cum modico ſucci, & ſit ſemper calida, & ſimilia. Clyſteres etiam emollientes, & refrigerantes in fine paroxiſmi, & antè illius inuaſionem erunt vtilimi.

Vt porè dictum eſt febris tertiana cauſatur ab humore billioſo excrementitio contento in prima regione corporis putrido, ità etiam efficit diuerſiſſimos effectus intermiſſionis, & habet varia nomina, nempè legitima, illegitima, pura, non pura, notha, &c. Legitima, & exquiſita terminat in horas 12., quia producta eſt à bile naturali putreſcente, aut ſucco acri, & mordaci, ſalſo, & elixiuante facto in pancræa. Notha, & non pura habet horas duodecim augumenti, & duodecim declinationis, quia cauſatur à bile præternaturali putreſcente, aut à naturali mixta cum pituita, aut à ſupradicto ſucco in pancræa acriori, & mordaciori, & ſalſiori, &c. Hinc tertianæ ſunt aut ſimplices, aut duplices; ſimplex eſt illa, quæ habet acceſſionem 12. horarum, & relinquit corpus quietum per vnum diem, & altero illud affligit; duplex eſt quando acceſſio quotidie ſuperuenit cum eodem rigore, à quo afficitur ſimplex, ità vt connumeretur inter continuas, quia numquam corpus remanet febre vacuum, niſi per quatuor, aut per ſex horas. Iam omnes conditiones febrium originem trahunt à peſſimis fermentationibus humorum, aut putrefactionibus prefati ſucci pancræatici, & iuxtà acredinem, aut ſalſedinem magis, aut minus efficiunt elixiuationem quandam, & differentias febrium.

Exempla ad hoc.

IN Terra Sanctæ Mariæ propè Talliacotium Io: Caroli annorum 24., temperamenti billioſi, ægrotabat iam ab hinc nouem diebus, febre tertiana ſimplici; ideſt erat acceſſio in vno die, in altero verò non; in principio adueniebat cum permulto rigore, cuiuſmodi perdurabat per ſpacium trium horarum, cum dolore acerbiſſimo capitis, & renium; vrina crocea erat, pulſus frequens, et paulò antè fuerat purgatus, cùm ſecatione venę; Vocatus ego iuſſi electuar: ſucc: roſar: vnc: ſſ:, caſiæ nouitèr extract: vnc: 1., decoct: flor:, & fructuum cordial: q: ſſ:, fiat potio, cap:; euacuauit ſeptiès multa billioſa, ſed in die ſequenti febris redijt eodem modo, & eadem hora; iuſſi ſyr: concoquentem, ideſt ſyr: acetoſ: ſimpl: vnc: 1., endiu: vnc: ſſ:, aquar: buglos:, endiu: an: vnc: 2., ſal: abſynth:, & tartar: an: ſcrup: 1., m:, & cap:; hic repetitus fuit quinquiès corpore ieiuno; ultrà quem fiebant anodina refrigerantia fronti, & renibus, vngebaturque cum refrigerante Galenico, & vnguento ſandalino; in die 16. perſiſtebat febris, quare denuò dedi medicamentum purgans, ideſt: ℞: elect: diacatholic: vnc: 1., electuar: ſucc: roſar:, diapruni ſolutiui an: dragm: 1. ſſ:, cremor: tartar: dragm: 1. diſſol: cum decoct: flor: cord: q: ſſ:, fiat potio; euacuauit nouiès multa billioſa, adhuc tamen pertinax febris eum minimè deſtituebat. In 18. iuſſi applicari hirudines venis hęmorrhoidal ibus, & fuerunt exſtractæ vnc: 6. ſanguinis; nihilominus verò redijt eodem modo febris; hinc iuſſi decoct: camomil:, centaur: minor:, camedrios an: man: 1., endiu:, borragin:, capil: vener: an: pugill: 11., cremor: tartar: dragm: 1., ſal: abſynth: dragm: ſſ:; replicatum fuit hoc per quinque dies, neque tamen febris diſcedebat. Fuerunt facta multa clyſteria lenitiua, confricationes, & appoſitæ cucurbitulæ, Tandem 24. die applicaui duo emplaſtra pulſibus manuum ex folijs urticæ, vmbillico veneris, ſale, & araneis cum ſuis telis, duabus horis antè acceſsionem, & venit rigor mitior, altero autem die fuit diminutus, indè ampliùs non redijt.

Aliud.

Aliud.

PODij Vittiani Simon Angeli annorum 36. temperamenti biliosi, ægrotabat mense ab hinc tertiana simplice, quæ accedebat cum acerbissimo rigore, & bis fuerat purgatus, tèr verò facta emissio sanguinis, nihilominus nec permutauerat typum. Dedi vinum calicis chymici ad vnc: 6., & euomuit multa pituitosa, & viridacea, statimque conualuit.

In eadem terra, vetulæ socro Petri Sancti Cyrnei annorum 68. fuit paritèr exhibitum vinum Calicis Chymici, & statìm febris aufugit.

Reperij eodem tempore in terra Cicoli idest cùm tertianis simplicibus circà 34 ægrotos variarum complexionum, ætatum, & sexus, & quamuis essent corpora impurissima, ex deficientia medicamentorum dedi omnibus aureatum nostrum, iuxtà ætatem, & vires; cui præbebam gr: 2., cui 3., cui 4., cui 5., hoc autem tanto iuuamine, vt omnes Dei gratia liberi euaserint. In Lixiano paritèr, Lignano, Sancta Rufina, Cantalice, & Ciuitate Ducali plusquam 60., qui laborabant tertiana simplici, atque duplici, aureatum nostrum reddidit saluti.

In Monte Leone Io: Franciscus Picænus annorum 32., afficiebatur à septem diebus tertiana simplici, idest vno die videbatur morti propinquus, altero verò nullam propemodùm febrem habebat. Iussi tamatind: vnc: 1. dissoluti cum succo endiuiæ clarificato, & sacchato q: s:, & cæpit hoc tèr:, 2. die iussi missionem vnc: 8. sanguinis à basilica, qui erat putridus & 3. die præcepi rhabarbar: dragm: 1., spic: indic: g: 4., infund: in aq: endiu: vnc: 6., spirit vitriol: g: 6. per noctem; posteà facta forte expressione add: elect: lenitiu: dragm: 7., f: pot: cum decoct: flor: q: ss:; euacuauit sextiès, & febris aliquantulùm moderata est, sed non destitit; fuerunt facta decoct: borragin:, endiu:, cicor:, pimpinel:, capil: vener:, acetos: an: man: 1., in quibus dabatur syr: acetos:, & endiu: an: vnc: ss:, quos repetendos optimum sentij per septem dies; indè electuar: succ: rosar: vnc: ss:, cass: receptèr extract: dragm: 6., electuar: diaprun: solut: dragm: 3., cremor: tartar: dragm: 1., decoct: cord: q: s:, fiat pot:; euacuauit vndeciès, & febris euasit mitior, sed non desijt. Iussi decoct: ut suprà cum add: fol: camedrios, absynth:, centaur: minoris, celidon: an: pugil: 1:, quod sumpsit per duodecim dies, & post triduum fiebat semper clysterium emolliens; indè dedi chin: Chin: dragm: 2., & febris eum dereliquit.

In multis locis etiam vsus sum Antifebrile nostro purgante gratioso, & varijs corporibus sine digestiuis, & alijs medicamentis cum hoc tantùm fuit restituta salus, & superatæ tertianæ simplices, & etiam duplices, & quotidianæ. Sic etiam cũ puluere Cornachini, ut præparatur à Patre Lauda, multos curaui felicitèr in Hortona, Planella, Ciuitate Theatina, Sulmona, Aquila, & alijs locis, sicut & Venetijs. Dosis autem est iuxtà ætates, uiresque proportionalitèr. In multis tertianis simplicibus accidunt obstructiones, & in his sunt necessaria disopilatiua.

Cap: VI. De febre Tertiana notha.

EGregie Doctor. Temperatura huius Nobilis fermè est cholerica cum aliquali dominio pituitæ, indè morbus est febris de genere putridarum ab ipsa flaua bile mixta pituitæ putrefacta, ac mota ex uasibus latis ut potissimùm, quia grauitas capitis cum dolore tensiuo uidetur, & accessio durat usque ad 30. horas, & tepor eius usque ad 48., indè non apparet concoctionis uestigium, sed urina est crudissima, nec extenuatur corpus, sicuti in tertiana simplici, nec desinit cum sudore, nec rigorem interdùm habet, nec adest caliditas acris, & mordax, nec adsunt sæua accidentia, & idem accessionis tempus semper est, ut inquit Galen: 1. ad Glaucon: cap: 8., & Auic: 4. can: 2. tract: cap: 37., & similitèr

idem

idem confirmant ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen, undè eius indispositionem in cap: de tertiana notha maioris famæ ponendam esse, nulli dubium esse poterit.

Circà prognosticum, dubitant authores de morbi prolungatione, undè Hipp:4. aphor: 43. sic ait: *Febres quæcumque non intermittentes tertia die fortiores fiunt, magis periculosæ, quocumque modo intermiserint, periculum abesse significat*; & Galen: idem 2. prognost:com: 25., & Auic: 4.c an: cap:35. dicens: *Hæc quidem non pura quandoque prolongatur tempore longo, & circitèr medietatem anni, & quandoque perducit ad molliciem, & magnitudinem splenis*; & hæc de prognostico.

Adde, quod si in tertiana superueniat dolor capitis primo die fit difficilis in 4., & 5., & terminatur in 7.; quibus incipit in 3., & fit difficilis in 5., terminatur in 9., uel 11.; quibus incipit in 5., terminatur in 14.; ex Galen: cap: 2. de Cris: *Crisim factam in die pari recidiua sequitur, quæ autem fit antè diem criticam in longum producit ægritudinem*.

Cura tertianæ nothæ non differt intentionibus, & modis à tertiana simplici superiùs dicta, nisi quod in hac clysteria præparantur ex cassia, hierapigra, oleo camomillino, & sale; aut minoratiuo cum supradictis pharmacis in cap: antecedenti; similitèr præparatio materiæ fit cum syr: acet: simp:, rhodomell:, syr: de duobus radic: bisanthino, lupulis, cicor:, limon:, cum aquis, & decoctis cicor:, fænicul:, borragin; & similibus. Indè post sectionem uenę, tunc uomitu, uel pharmaco solutiuo euacuatur, ut puta cum infusione rhabarbar:, agaric:, aut cum diasinic:, cass:, & similibus; 4. erit urinæ, & sudoris prouocatio, quæ potest fieri cum hordei decoct:, petrosel:, apij, cicor:, cum sal: absynth:, iuniper:, & alijs diureticis; 5. erit roboratio membrorum, & fit cum troc: de ros:, de eupator: aut aromatic: ros:, extrinsecùs cum oleo de mastice, de spica, de menta, de absynthio, aut, cum fotu ex camomilla, absynthio, menta, addendo semper aliquid uini boni, & odoriferi, & alia similia. In his tertianis opus est obseruare cognitionem mixtionum humorum, & impuritatem corporum, nàmque multæ malignantur multæ fiunt quartanæ, & multæ cum opilationibus extraneis.

Exempla ad hoc.

NEapoli Simon Iulij annorum 46., temperamenti melancholici, à mense afficiebatur tertiana duplici; tèr fuit purgatus, tèrque fuit facta missio sanguinis à brachio, & semel cum hirudinibus uenis hęmorrhoidalibus, febris autem numquam fuerat diminuta, accedebat cum rigore, & finiebat cum sudore; uires hebetatæ erant, habebat obstructiones in regione splenis, & hepatis: undè iussi syr: uidelicet ℞: scolopendr:, politric:, adiant:, rubeæ tinctor:, pimpinell:, capill: uener:, endiu:, cicor:, borrag:, acetos: an: man: 1., radic: zedoar: dragm: 1. fiat syr: sec: art:, cuius dabantur ægroto quolibet mane unc. 2., cum unc: 6. aq: absynthi distillat:, cum sal: absynth: uitriolat:, et antiscorbutic: nostri an: scrup: 1.; exhibitus est per septem dies præfatus syr:, & per tres dies dabantur ei pillulæ sequentes, idest dragm: 1. antè cænam per dimidiam horam ℞: pillul: aggregat:, rhabarba: an: dragm: ß:, sal: absynth: calybeat: scrup: 1., m:, & cap:, & ità destitit sudor, sed urina erat adhuc copiosa, cum quo diuulsa fuit febris omninò, & fuerunt exhibita multa cordialia, & stomacalia ut reuiuiscerent uires.

Aliud.

IBidem Aniellus Marinus annorum 41., temperamenti mixti, à 44. diebus afficiebatur tertiana duplici, quæ accedebat cum rigore per dimidium horæ, sed per duodecim horas leniebatur scilicèt 22. hora accedebat, & permanebat per totam noctem usque in mane, & reliquo diei erat ab illa derelictus, quatèr autem fuerat purgatus absque iuua-

mine,

mine, & mutatione typi. Vocatus ego iussi Antifebrilis nostri dragm: 1. ß:, quod causauit validiorem accessionem, & æger in illo die se habebat deteriùs; in die subsequenti fuit eadem replicata dosis, & æger statim conualuit; fuit etiam applicatum emplastrum Strombelbergh pulsibus, quod omnem febris reliquiam optimè sustulit.

Aliud.

IBidem Reu: D. Simon Fauritus Calaber annorum 28., temperamenti adusti, à triduo affligebatur tertiana duplici maligna, idest accessio superueniebat cum maximo rigore, itàut totum corpus denigraretur, & paroxysmus continuabat per tres horas, indè calefiebat ęger, & accendebatur intrinsecè, & extrinsecè, nàmque habebat sitim vehementem, linguam nigram, aridam, pulsum plenum, vrinam perlucidam, & dum febris erat in suo augumento delirabat, habebatque per spatium quatuor horarum deprauatam cognitionem, atque intellectum, inque principio accessionis mouebatur ei vomitus, sed nequibat expellere. Iussi vini Calicis Chymici vnc:8., quo euomuit, & enacuauit multa mixta, biliosa, & pituitosa; indè iussi syr: concoquentem cum alexipharmacis, idest ℞: syr: violar:, ros: simp:, cicor: an: vnc: ß:, aq: buglos:, lupulor: an: vnc: 2. ß:, intus bezoar: iouial: scrup: 1., & sal: prunel: dragm: ß:; fuit de brachio facta sectio basilicæ, cum missione vnc: 7. sanguinis, qui erat putridus; fuerunt factæ in manè, & in vespere confricationes toti dorso, positæ epictimæ cordiales cordi, & testibus, & hepati refrigerantes; in 4. fuerunt applicata vexicantia coxis, & facta clysteria refrigerantia, & emollientia; non ad fuit tamen in 7. signum crisis nllum; dedi in 8. Antifebrilis nostri dragm: 2., & multa euacuauit, febrisque lenita est, nec paroxysmus accessit, in die autem sequenti facta est optima crisis ex multa sudoris copia, morbusque omninò superatus exiuit. Arbitror bezoard: iouial: disposuisse humores, & cum sit sudoriferum, in sudorem illos resoluisse. Permulta alia exempla in nostris Centurijs remanent percurrenda.

Circà febres, de Febrifugi, & Antifebrilis operationibus. Additio.

INclytę huius Venetiarum Vrbis obseruationis ægrotorum, qui meam subierunt curam in hoc Opere describere non decreueram, easdem in altero, ad cuius constructionem elaboro, traditurus. Verùm quæ proximis superioribus mensibus occurrerunt, ad ipsarum etiam nonnullas subijciendas impellunt. Aderam in consultatione quadam cum varijs Excell: Medicis, cùm vocem ex illis audio Antifebrile, Febrifugumque Præceptoris mei Riuerij uituperantem, vt potè quæ Veneto sub Cœlo optimum nullum ederent effectum. Moderatam his oppositionem exposui, adducens, quod quotiescunque, vt debemus, benè adhibentur, non nisi boni scatent euentus, idque per totam Italiam vbi fueram cum honore expertum esse, atque idem semper accidisse mihi Venetijs. Inquit alter: ego verò aduersa possum constantèr obijcere, felicem enim nunquam eorum operationem in tot, quas exercui curis, spectare mihi concessum est; cui mea fuit responsio, ne notam inurerer tanto Authori, eius quippè Receptæ nondum fuerant in lucem editæ, adhucque eas apud me latuisse vt vn cum ipsarum in Italia (vt arbitrabar) possessorem, qui enim pauci ex Condiscipulis eas tenebant, tanta publico non erant commissuri beneficio. Prædictis igitur virtute præditis viris aliquos hìc casus exhibeo experientiæ gratia perlegendos, nàm cum tempore acciderint, quo morbi natura sua longi sunt, & pertinaces, cumque ex eodem arduo Autumno præterito, arduæ, & insolitæ factæ fuerint corporibus ægritudines, haud ab re duxi hos paucos describere.

D. Petrus Albriconus mercator fullo incolens ad Sanctam Crucem annorum 35., temperamenti mixti, melancholici, & adusti, à febre agressus est cum frigore magno, qui illum inuasit

inuasit die etiam subsequenti. Tertio dedi illi gr: 45. Febrifugi Riuer:, cuius ope multis mixtis per secessum, & vomitum expulsis, vnà cum febre, salutem pristinam redemit.

Filius supradicti annorum 13., temperamenti melancholici, febre tenebatur vitiosa quartanæ ferè simili. Iussi quosdam iulep: disopilatiuos cùm sale tartari calybeati per dies tres; indè verò exhibitis gr: 24. supradicti Febrifugi euanuit febris, optimèque puer se habuit.

Dominus Dux Nicolaus Grimaldus iuxtà Diui Marci carceres habitans annorum 15, temperamenti tenuis, & delicati, nonnullis ab hinc diebus febre laborabat continua, quæ gr: 24. Febrifugi Riu: dimissa est, & salus reuocata.

Adolescentem annorum 14. apud D. Petrum Potè Gallum, cuius domus est ad Diuum Io: Grisostomum, officina verò in pleatea Diui Bartholomæi, febre afflictum continua, gr: 36. Antifebrilis Riu: integræ restituerunt sanitati, ipsique Vincentiam patriam petere concesserunt.

In domo Domini Philippi Bonamini post Græcorum Ecclesiam duo erant eiusdem filij alter annorum 8., alter 5., ambo verò febre continua infecti. Ambobus datum est Antifebrile, quorum primus illicò conualuit; sed alter non nisi secundò sumpto Antifebrile, sanitatem habuit.

In ipsamet domo nutrix puellæ anni vnius malè se habebat ex febre continua, & malignæ qualitatis, sed bis sumpto Antifebrile libera euasit. Post paucos indè dies iterùm in febrem incidit, à qua vexabatur quotidie in vespere per frigus, iterùmque dato ei Antifebrile, ex morbo omninò extracta est.

Puella etiam supradicta à nutrice febrem cum lacte exugerat, aqua verò catholica Riu: bis illi exhibita saluti est restituta.

In domo Domini Francisci Berelli ad Diuum Antoninum adolescens erat de Corcyra annorum 25., temperamenti mixti, duobus ab hinc diebus cum febre, quæ per quatuor horas indefessa eum tormentabat semper frigida. Hunc per dragm: 1. Antifebrilis Riuer: à febre extuli, iuresque indè ex milio facti ad vsum Diui Ambrosij penitùs sanauerunt.

Dominus Antonius Merli barbitonsoris Marci filius annorum 18., in via aquarum, iuxtà Aleatorum pontem, mense ab hinc febre continua ægrotabat; quia verò temperam: erat melancholici, & corpus aliquantùm cacomicum, & coloris obscuri, obstructiones non exiguæ splenis factæ fuerant, atra icteritia, ventris durities, & grossitas. Emplastra iussi suprà splenem ex verbena, quæ duritiem valdè mollem reddiderunt; ore sumebat syrup: ex herbis aperitiuis cum chamædryos, & sal: tart: vitriolat: an: scrup: 1., febris persistebat, & quolibet vespere cum acerbissima accessione illum excutebat. Post dies quatuor iussi ei dandas vnc: 2. uini gener:, in quo infusa fuerant g: 15. aureati nostri; hoc medicamento omnem fermè febrem cum multis mixtis euomuit, sed quòd victus moderatam regulam non seruauit, pauca illa, quæ remansit ità aucta est, vt in pristinum redierit. Iterùm itaque gr: 70. dedi de Antifebr: Riu:, & septiès omninò febrem euacuauit.

Dominus Laurentius Bacchioli tonsor assistens in eadem officina iuuenis annorum 32, temperamenti atrabilaris, nimio iam ex itinere habito, & accelerato æquitatu ægrotauit magno rigore frigoris, qui miserum per quatuor horas angebat cum doloribus capitis, & renium duobus ab hinc diebus. Tertio dedi drag: 1. Antifebr: quæ sextiès per secessum, & semel per vomitum non pauca expulit, neque illo die ampliùs apparuit febris; quarto redijt, sed exigua; quinto missæ sunt vnc: 8. sanguinis ex uena communi dexteri brachij, & radicitùs febris euulsa est; sumpsit etiam iures ex milio per tres dies ad sudorem prouocandum. Decem dies transegit sinè febre, sed ex nouo itinere, & alijs immoderatis febris iterùm eum inuisit, quæ indè drag: 2. puluer: chinæ Chinæ discessit, nec ampliùs regressa.

Adolescens temperam: mixti, faciei ictericæ nigræ nomine Vincentij Zaghis à Sexto Foro Iulij annorum 28., in domo Felicis Petri Galli iuxtà Diuam Catharinam quinque ab hinc diebus febre laborabat, quorum in primis duobus non tàm maturè accesserat ut in tertio, in quo opportuno mane accessit, indèque calorem adauxit tertianæ ad instar;

uespere eiusdem diei circà 22. horam facta est noua accessio maioris frigoris, quæ plusquam per duplum de mane perdurauit, & cum magna uexatione; hæc autem absque intermissione ægrotum tenuit usque in 22. horam quarti, & tunc aliquantùm exacerbata est; in quinto duæ fuerunt accessiones ut in tertio, ambæ cum initio frigoris, quamuis in uespere acerbior. Sexto dedi gr: 70. Antifebril:, & febris euanuit.

Dominus Ludouicus Antonioli cubicularius Illustriss:, & Excellentiss: Domini Consiliarij Tadæi Mauroceni annorum 32., temperamenti mixti, febre ægrotauit continua, cum dolore capitis, & renium, angustia pectoris, siti multa, urina rubea. Secundo die sudorem aliquantum emisit, sed cum deliquijs symptomaticis, & uermem ex ore euomuit. Extracti dedi catholici, & Antifebrilis an: drag: ß:, & multociès euacuauit, sed urina inflammata est; die insequenti extractæ sunt unc: 7. sanguinis, & quinto extitit absque febre.

Idem supradictus, qui, ut suprà apparet, initio Mensis Septembris malè se habuerat, in fine Nouembris tribus iterum ab accessionibus aggressus est, quarum altera quotidie erat altera fortior, & scrup: 4. Antifebrilis eum penitùs liberauerunt; & tamen inquit Aphorismus: *Quæcumque febres, quæ tertia die fortiores fiunt magis periculosæ.*

In domo Domini Angeli Olei mercatoris de signo triremis muliere erat coqua febre uexata continua, & dolore sub costis mendosis in parte sinistra cum difficultate anhelitus. Pleuritidem esse iudicaui spurialem, sed quia corpus impurum erat dedi Antifebr: drag: 1., & euacuauit sextiès. Vespere emplastra apponi iussi ante pleuritica unum dolori, alterum oppositæ parti; die insequenti extractæ sunt unc: 10. sanguinis, & dolor diminutus est cum iam febris ipsam dereliquisset. Dedi extract: antepleuritic: drag: ß., & quinto benè conualuit.

Franciscus Panata faber lignarius de Hospitali Mendicantium ab hinc mense continua tenebatur à tertiana, & statim ac sumpsit drag: 1. Antifebrilis, sanatus est.

Hoc idem accidit uxori Antonij Moroni lapicidæ iuxtà pontem D. Felicis, quæ drag: 1. eiusdem Antifebrilis salutem sibi comparauit, iam à tertiana graui sublatam.

Pater F. Basilius à Mongiolino Sacrista Conuentus B. M. de Angelis in Assisio cum Brixiæ fuisset ad quædam eius Religionis peragenda negotia, ægrotauit tertiana, cumque corpore esset melancholico, & malis pleno humoribus, quotidie graciliori macie extabescebat. Ductus est Venetijs ijsdem agitatus accessionibus; sumpta uerò drag: 1. Antifebrilis, diminuta est aliquantùm febris, quæ, repetita altera dragma, omninò sublata ægrum destituit.

Multos alios innumeros euentus possem his paucis addere, in quibus remedia supradicta mirificè operata essent, uerùm descriptos tantùm ostendere haud absurdum iudicaui, quia ipso quidem tempore acciderint, quo magnum Febrifugum cum Antifebrile Riuerij sperneretur. Obseruationes huiusmodi non paucas alteri seruo Opusculo, ni uitam absciderit D. O. M.

Cap: VIII. De febre quotidiana simplici.

Doctor egregie. Temperatura huius nobilis fuit humida, nunc uerò ad aliqualem frigiditatem transacta est; indè morbus intermittens, est febris de genere putridarum ab ipsa pituita extrà uenas putrefacta proueniens, quæ quotidiana dicitur. Causæ præcedentes sunt quies, otium, repletio, & similia; causa antecedens est ipsa pituita corrupta, ut Gal: inquit 2. de def: feb: cap: 4., & 1. ad Glauc: cap: 7.; pulsus est inæqualis, submersus, debilis, & rarus, urina est alba, & tenuis, nulla sitis adest, nec sudor apparet, os uentriculi, & hepar malè afficiuntur ex ui concoctoria imbecille; etiam præcordia ultrà naturalem habitum tumefacta sunt ob caloris imbecillitatem, & principium accessionis fit circà uesperas; & hora flegmatis, idest circà Solis occasum, magis affligitur, & est febris lenta, & multùm abscondita, adeò quod à multis lactica, & ephimerina dicta est

heticæ

heticæ valdè similis, & cum ea sæpè componitur, sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vt inquit Galen: 2. de cris: cap: 5., vndè eius indispositio in cap: de quotidiana intermittente ponenda est.

Minera putredinis in hac febre est, vt plurimùm in stomaco, & intestinis, atque venis meseraicis, & quandoque in concauitatibus plurimis, quare necessarium videtur, vt in eius cura membra talia non negligantur. Confortentur ergo stomacus, & intestina per intùs, & exteriùs cum calidis, & stipticis; confortentur meseraicæ cum aperientibus, & exoppillantibus; confortetur etiam pulmo cum exiccantibus catharrum. In cura præthereà huius febris non conuenit euacuatio cum phlœbothomia, quia causat incrudationem, verumtamèn in casu possibili potest fieri.

Circà prognosticum Hip: 4. aphor: 63. sic ait: *quibus in febribus rigores quotidie fiunt, quotidie febres soluuntur*, & Auer: 4. colligit:, & Raz: 10. alman: cap: de quotidiana, sic dicens, *hæc febris multis moratur mensibus, & mortis suspectionem habet, & hoc accidit propter copiosam grossitiem, & viscositatem materiæ, & ob hoc difficiliter curatur, & inter cronicas ægritudines connumeratur*, & hæc de prognostico.

Circà curam quinque perficiuntur intentiones, quarum prima est victus ratio, in qua conceduntur cibi temperati ad aliqualem calorem vergentes, vt panis contritus, caro pulli, borrago, fæniculus, & similia; vinum etiam conceditur album, & benè lymphatum. Secunda est lenitio ventris cum clysteribus, deindè humorum crassum incidere cum oxymelle simp:, rhodomelle, vel syr: de duab: rad:, vel bisanthino cum aquis, vel decoctis capill: vener:, fænicul:, petrosel:, maratri, apij, & similia. Tertia est euacuatio, & hæc perficitur cum agar:, turbit:, rhabarb:, confect: de turbit:, diaphinicone, electuar: ind:, extract: catholic: Quercetani, aut nostro, siue panchimagoum Crollianum, extract: nostrum Antifebril:, vinum emeticum, aureat:, sal: vitriol, & similia ad vsum Chymicum multùm conferunt prò vna uice tantùm propter ex radicationem pituitæ vitreæ contentæ in ventriculo.

Quarta est urinæ prouocatio, aut cum pillul: ex semin: vrtic:, cuscutæ, aut cum decoctione apij, fæniculi, aut cum decoct: camomillæ ad vsum Zacuti Lusitani, aut cum topicis, quæ adhiberi possunt. Quinta est symptomatum correctio sicut est quædam somnolentia profunda in principio paroxismi, & rigor valdè intensus. Somnus remouetur cum aceto manibus admoto, vel in angulis oculorũ posito; rigor indè tollitur cum oleo rutæ, in quo tandiù uinum creticũ bullierit, donec consumptum vinum amoueatur, facta inunctione antè rigoris aduentum circà totam dorsi spinam. Roboratur etiam stomacus cum emplastris crusta panis, aut cum cerato nostro stomacali, aut cum oleo mastichino, de spica, de absynthio, aut intrinsecùs cum aromatico ros:, diarrhodone abb:, & similibus. Hæc autem febris quotidiana ut plurimùm reperitur in corporibus humidis, & frigidis, complexionis imbecillis, vt in senibus, & adolescentibus.

Exempla ad hoc.

ALoysius Caratus Mediolanensis Neapoli permanens, annorum 58:, temperamenti humidi, & virium imbecillium laborabat à duobus mensibus febre quotidiana. Accedebat hæc cum paruulo signo refrigerationis, atque continuabat cum pulsu subtili, languidoque, & celeri, ac assimilabatur heticæ; fuerat aliquotiès purgatus capiebatque ptisanas hordeaceas. Vocatus ego dedi semel in biduo per sex vices drag: 1. ß. senæ infusæ in aq: capil: vener: vnc: 6., & spirit: sulphur: g: 12. per noctem, & manè colabantur, & addebam g: 30. magist: nostri tartar: liquidi, & unc: 2. syr: sol: uiolac:. Indè præscripsi decoct: rad: arundin: unc: 2., lentisc: unc: ß., sandal: dragm: 2., radic: aron: præparat: ad usum Quercetani dragm: 3., & quolibet mane fiebat decoct: cum iure pulli, & spacio uiginti dierum euasit incolumis; gerebat stomaco ceratum nostrum stomacale, & cæpit quasdas Trageas stomacales.

Ibidem Angela Benedicti annorum 14., temperam: imbecillis, pituitosi, ægrotabat à quatuor mensibus febre quotidiana, quæ parum signum ferebat rigoris, atque calefaciebat pau-

latim, nec innotescebat aliud, quàm febricula heticæ similis. Præscripsi vinum calicis chymici ad vnc: 4., euomuitque multa pituitosa vitrea, indè accomodaui in tabellis sequentia: ℞. aromatic: rosat:, confect. xyli aloes an: vnc: ß., diagalong: dragm: 1., diarrhodonis abbat: dragm: ß., fæcul: aron: dragm: 3., croci Martis aperitiui, fæculæ brioniæ an: dragm: 1. ß., f. tabellas cum sacchar: sec: art:, quas capiebat bis in die, idest vnam manè, alteram 21. hora; post septem dies iterùm dedi vinum calicis chymici, & cum cerato stomacali omninò liberata fuit. Multas febres huiuscemodi, tàm phlegmaticas, quàm cholericas, ac etiam melancholicas curaui celeritèr, purgando scilicèt ritè corpus in principio, indè secando venam, vbi opus erat, & specificis adæquatis indicationi morbi viscera roborando. Multa exempla in nostris Centurijs diffusiùs videnda.

Caput VIII. De febre quartana.

Doctor egregie. Temperatura huius Nobilis fermè est calida, & sicca, indè morbus est febris de genere putridarum quartana periodica dicta, cuius est ægrum de quarto in quartum diem affligere, & hæc est duplex, exquisita, & spuria; exquisita fit à naturali melancholia, spuria verò est hæc, quam nunc præ manibus habemus, & fit à non naturali melancholia putrefacta, ob crassitiem, multitudinem, tenacitatem materiæ, & meatuum obstructionem genita, per adustionem bilis, vtpotè per signa; quia antè calorem paroxismi superuenit horror, deindè frigus, & confractio quædam, perindè ac si ossa frangerentur, ob grauitatem humoris membra onerantis, & est lienosus, & eius vrina est remissa, & tennis in principio, & coloratur post paroxismum, vt inquit Galen: 2. de Cris: cap: 4., & Auic: 4. can: cap: 65. sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedeus regimen idem confirmant; sic eius indispositio in capitulo de quartana spuria ponenda est.

Hæc febris ex melancolia putrescente in aliquo loco corporis extrà venas, velut in stomaco, & intestinis, & cauitate splenis, atque ossium medullarum causatur; verùm quia ebullitio melancholiæ putrescentis tardum habet reditum, vt dictum fuit de 4. in 4., proptereà humor melancholicus tàm ex sua qualitate, quàm ex suo motu causis putredinis repugnat.

Circà prognosticum Hipp: aphor: 2: aphor: 25: *estiuæ quartanæ magna ex parte breues, autumnales longæ, & max mè quæ ad hyemem attingunt*, & Galen: 3: de Cris: ait: *quartanæ, & aliarum febrium, quemadmoduu acutæ, ægritudines, motum Lunæ sequuntur, ità Cronicæ motum Solis*; & Hipp: aph: 5. aph: 70. *à quartana capti non admodũ conuulsionibus capiuntur, si verò priùs capiantur, & quartana superuenerit, liberantur*; Auic: ca: 4: cap: 64: *saluior quartana est illa, quæ non accidit ab apostemate splenis, quæ venit ab apostemate splenis perducit ad Hydropem, & perniciem Quartanæ; quæ salua est liberat ab ægritudinibus melancholicis, vt ad Epilepsia, melancholia, & in ea est securitas à spasmo & non durat nisi per annum, modò error non accidat*, & hæc de prognostico dicta sufficiant.

Circà curam, vt inquit Galen: p: ad Glaucon: cap: 11., quinque intentiones conueniunt, quarum prima expostulat victum optimum, non flatuosum, sed uentrem emolliens; sicut inter volatilia, quæ optimi succi sunt, & vinum album tenue liberalitèr conceditur. Secunda est ventris lenitio, & humoris præparatio, quæ lenitio fit cum clysterijs, vel alijs lenientibus; præparatio fit cum syr: acetoso simpl:, rhodomelle, syr: de epithymo, de fumo terræ, de suc: borragin:, bisanthino, oxysaccharo, vel violato, cum aquis, vel decoct:, vt fum: terr:, lupulor:, borrag:; aut cum syr: magistral: puluerin:, & magistral: fernelij, epithymi, senæ, polypodij &c. Tertia est euacuatio, quæ fit primò per venæ sectionem interioris, vel saluatellæ, indè fit per pharmaciam, qualis est infusio senæ in sero caprino, aut decoctum myrabolanorum chebulorum, & indicorum, aut confectio amech, pillulæ de fumo terræ, Indæ, de lapidelazuli; interdùm fieri potest per vomitum, per vrinas, per sudorem; ad vomitoria vsurpari poterunt, vt assarum principem locum obtinet in uino albo ad drag: 1. exhibitum, & pluribus vicibus repetitum, sic etiam uinum emeticum, aureatum, febrifugum Riuerianum sunt mira, vt in suis Obseruationibus, & nostris, & etiam catharticum nostrum, Alcherot:, hyacinthin:, croc: metall:, & alia antimonialia.

Quar-

Quarta est roboratio membrorum, sicut cordis cum vnguento nenuph: citrino, similitèr heparis, lienis, & stomaci cum oleo masticino, ructaceo, costino, & similibus.

Quinta est correctio symptomatum, & fit remouendo rigorem validum, & frigus, inungendo spinam dorsi cum oleis calidis, & mithridato, etiam theriaca, aut sic, ℞. ole: veter: vnc: 3., iuniperini vnc. 4., theriac: vnc: 2:, garyophill., baccar: lauri, spic: nard: an: dragm: 1., vini optimi vnc: 4., torrefac Garyophillos, & spic:, & bulliant ad consumptionem vini; addatur Ceræ q. s., & appone regioni dorsi in principio accessionis.

Exempla ad hoc.

QVamuis indomitæ videantur Quartanæ, adhuc tamen multotiès cùm Febrifugo Præceptoris mei Riuerij curaui, ità vt nullam hoc medicamen prætererit; vt in Centurijs nostris apertè videbitur.

Lanciani Augustinus Ambrosinus Florentinus annorum 46., temperamenti melancolici afficiebatur à tribus annis quartana, & quamuis optimè se habuisset in victu, & vsus fuisset varijs remedijs, adhuc tamen febris continuabat. Vocatus ego obseruaui ægrotum habere oppilationes in hepate, & in omnibus visceribus, vndè timui nè transiret in hydropisim. Præscripsi primùm nostri cathartici aureati g: 12., & quinquiès euacuauit, & in die sequenti replicata tale dosi, denuò euacuauit per secessum quinquiès; indè composui syrup: nobilem, qui pluriès honorem in his casibus mihi præbuit, qui confert ad omnem ægritudinem ex melancholia, quoniam est potens in digerendo, exopilando ventre, leniendoque splene, sicut etiam digerit, euacuatque humorem melancholicum à quacunque particula nostri corporis, siuè adustum, siuè condensatum.

℞. flor: boragin:, buglos: m: i:, flor: sambuc:, & cortic: eiusdem, flor: genist:, folior: salic:, cortic: mediani fraxin:, scolopendr:, cortic: radic: tamarisc:, apij recentis an. m: ß:, camedrios, camepitios, eupator, squinant., hissop: an: m: 4., ciperi, cappar:, acor:, squill., assar: an: vnc: ß., ameos, amomi an: vnc: 2.; piretr:, gentianæ, zinziberis, cynnamomi, baccarum lauri an: vnc: 2., vini albi generosi dulcis clari lib: 1:, mellis hispanici, & sacchari an: lib: ß: f: ex omnibus syrupus sec: art:, de quo bibat omni die in Aurora vnc: 1: prò vice, cum vnc: 6: aq: foliorum fraxini, cum sal: absynth: uitriolat:, & vitriol: Martis an: scrup: 1. per dies 15:; posteà exhibui denuò cathartici supradicti gr: 15., & euanuit Quartana, & ampliùs non redijt.

Aliud.

IBidem Paulus Cyprianus Atriensis annorum 31:, temperamenti melancholici, laborabat à mensibus 19: Quartana, & propter medicamentorum varietatem bis facta fuerat duplex, cum periculo malignationis, quæ superata remansit, & febris cum solito rigore à triduo in triduum erat omnimodè Quartana. Vocatus ego præscripsi in hora accessionis cathartici nostri aureati gr: 10:, & Antifebrilis nostri scr: 1. & euacuauit multa; in diebus posteà vacuis febre iussi syr: de fumar:, de polypod: an vnc: 1:, aq: pimpinel:, camomil: an: vnc: 3:, sal: calyb: vitriolat: vnc: ß:, mis: & cap:; in postera accessione dedi vnc: 4: succ: salu: depurati cùm saccharo, & tunc rigor fuit ualidior, sed posteà ampliùs non redijt. Multotiès in pauperibus usus sum hoc succo, & uidi exitum felicissimum.

Aliud.

IN Ciuitate Theatis Michael Antonij annorum 26:, temperamenti mixti à septem mensibus laborabat quartana, & binas sumpserat medicinas, & bis fuerat facta phlœbotomia. Iussi in hora accessionis vnc: 6: vini emetici Calicis Chymici, & euomuit multa porracea; continuauit diebus uacuis à febre decoct: cetrach: & fumar:, & in altera accessione iterum sumpsit vini calicis vnc: 8:, quo euacuauit nouiès, & febris euanuit.

Aliud.

IBidem quidam famulus D. Iosephi Abbatis à Ciuitate Ducali annorum 10., à multis hæbdomadis laborabat quartana. Iussi extract: assar:, sen: an: scrup: ss:, extract: Antifebril: dragm: 1., Aureat: g: 1., tartar: vitriolat: g: 8. m:, & fiat bolus, & itâ conualuit.

Aliud.

IBidem Antonius Miglianici annorum 22., laborabat à duobus mensibus febre quartana, & cum dragm: 1. Antifebrilis Riueriani sanus extitit. Sic in vxore Iacobi Piceni, & in alijs, cum eadem dosi. Vide in nostris Obseruationibus, vbi multi redditi sunt saluti cùm Antifebrili, & Febrifugo Riuerianis, cum vino nostri Calicis Chymici, cum cathartico aureato, cum aureato, cum succo saluiæ, & cum china China.

Cap. IX. De febre Hemphiala.

DOctor egregie. Temperatura huius nobilis fermè est frigida, & humida, indè morbus est febris de genere putridarum hemphiala dicta, & est febris intermittens à pituita vitrea in locis à corde remotis putrefacta, quæ ex sua propria natura eodem tempore frigus, & calorem inducit, cuius causa est ipsa pituita vitrea partìm cruda, partìm putrefacta, & cum atrabile coniuncta, atque per sensilia membra delata, ac mota, vt inquit Galen: 2. de def: febr: cap: 6. quia sentitur vnà frigus, & calor; indè vrina est alba, tenuis, & cruda, pulsus rarus & tardus, sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de febre hemphiala est ponenda.

Circà prognosticum iuxtà Serap: 6. breu: hæc febris non multùm permanet, & fortasse durat per 20. dies, aut vltrà parùm, aut minuitur parùm quia ob humorum paucitatem longo tempore durare nequit.

Circà curationem, ut inquit Paul: lib: 2. cap: 26. eadem cura est ac in quotidiana, uerùm calidioribus, magisque incidentibus præsidijs indiget, & similibus.

Cap: X. De febre Lypparia.

DOctor egregie. Temperatura huius Nobilis fermè est frigida, & humida, indè morbus est febris, quæ lypparia dicta est, in qua exteriora, & superficies refrigerantur, & profundum vritur, & excretiones detinentur. Causa cur exteriora frigeant, & interiora vrantur, est calor ad interiora reuocatus, vel spiritus cum ad interiora se conferunt, exteriora relinquentes, vel ideò frigescunt exteriora, quia in externis partibus pituita uitrea continetur, & uapor à putrido humore eleuatus, dum à calore separatur, multotiès corpus infrigidat, flegmaque grossum, dum putrescit, efficitur uelut carbo ignitus in uisceribus, à quo dum fumi putridi eleuantur ad extrema corporis, circumquaque musculos grauant sua quantitate, deinque cum in loco steterit, & calor putredinalis exhalauerit debilitèr insertus, infrigidant sua qualitate, uelut apparet in uaporibus aquæ bullientis. Sicque inter Emphialam, et Lyppariam sunt qualitates contrariæ; in Emphiala enim partes extremæ calescunt, internæ uerò frigescunt, quoniam in ea calor putridus debilis à principio est; in Lypparia uerò, interiora calescunt, exteriora frigescunt. Sic Auic: 4. can: cap: 53., et Gal: aph: 4. com: 48., ut patet per signa, quia aspera sitientibus

lingua

lingua est, pulsus paruus, & obscurus ob calorem intrà se receptum; addo quod ætas, complexio, anni tempus, et præcedens regimen idem confirmant, undè in cap: de febre Lypparia à pituita uitrea ponendam, nulli dubium esse poterit, ut inquit Galen: cap: 8. de inæquali intemperie sic dicens: *Lypparia est quùm intus in ipsis visceribus calorem sentimus, & in vniuersis partibus frigus &c.*

Circà prognosticum Hipp: 4. aphor: aphor: 48. sic ait: *in febribus non intermittentibus si partes exteriores frigidæ, interiores vtuntur, & sitim habeat, lethale.* Gal: 2. prognost:, com: 4. sic: *si caput, manus, ac pedes frigidi sunt, venter, & costæ calentes, malum est*; et hæc de prognostico.

Circà curationem, quinque perficiuntur intentiones, et primò cum regimine sex rerum non naturalium, secundò cum humoris crasi incisione, tertiò cum euacuatione, quartò cum urinæ prouocatione, quintò cum symptomatum remotione, et membrorum roboratione sicut cæteræ flegmaticæ.

Possem in hoc Capitulo multas Obseruationes rependere, sed quia vsus semper fui medicamentis febribus proportionatis, scilicèt in cholericis colagogis, in phlegmaticis hydragogis, in melancholicis suis similibus, ideò ad Centurias remitto videnda exempla. Adsunt etiam aliæ febres parùm ab Emphiala, et Lypparia diuersæ, vtpotè Lissuriæ, Emitriteæ, quæ faciunt mixtum inter continuas, et tertianas, sic etiam Errantes, quæ nullũ seruant ordinẽ.

Caput XI. De febre Hetica.

DOctor egregie. Temperatura huius Nobilis fermè est calida, et sicca, indè morbus est febris, quæ cùm sit triplicis generis, scilicèt ephimera, putrida, et hetica, non sub primo, neque secundo genere comprehenditur, quia non ipsi competunt conditiones, et signa ephimeræ, neque putridæ, ideò restat, vt sub tertia contineatur, quarum species sunt tres, iuxtà quatuor humiditates secundas, quarum prima vocatur nomen non habens, secunda ros, tertia cambium, quarta gluten; ità tamen vt quotiès humiditas prima desinit, et secunda, quæ est ros, incipit accendi, tunc prima species heticæ dicitur, quæ si ad cambium tertiam humiditatem peruenerit, tunc erit secunda species, et vocatur ab Auic: arefactio, siue marasmos, idest tabes. Si verò ad gluten deuenerit, tunc erit tertia species, et vocatur ab Auic: curuatura, nàm ferè eadem forma videtur, ac est in decrepitis incurua. Prima igitur species est hæc, quam nunc præ manibus habemus, et prouenit vt inquit Galen: 1. de def: feb: cap: 9., et Auic: 4. can:, tract: 3. cap: 1.; à febribus ephimeris, et putridis cùm inflammationibus partium nobilium, quas iam noster æger passus est, et per indicia videtur, quia pulsus est durus, et frequens, debilis, et fixus, nec habet accessionem, nec augumentum, nec vigorem, nec remissionem, neque æger se febricitare percipit, et vltrà hoc, quia heticæ calor primo aspectu mitis apparet, intrinsecùs tamen acrior, et mordacior inuenitur, quod deprehenditur si eius brachium aliquandiù manu teneatur, et cutis aspera percipitur; oculi sunt concaui, et corpus extenuatum; vt notat Galen: 3. præsag:, et Alexand: lib: 5. cap: 22. *omnibus heticis est, vt sumpto cibo, statim, vel per horam semper sensibilitèr alterentur, & antè prandium siti infestentur*; eius vrina est pallida, intensa, pinguis, oleaginosa, pauca in quantitate, et liuens in superficie, cum resolutionibus squamosis; vndè eius indispositio in cap: de hetica in prima specie ponenda est.

Circà prognosticum Hipp: 2. aphor: aphor: 28. sic ait: *febricitantium non omninò leuitèr permanere corpus, & non minui, vel etiam plusquam ratio expostulat, contabescere, malum; illud enim morbi longitudinem, hoc verò imbecillitatem significat.* Gal: 1. de def: feb: cap: 8. sic ait: *vbi iam febris hetica exquisitè consistit, & iamdudùm incæpit, non modò eandem curare est difficile, sed etiam impossibile.* Auic: 4. can: tract: 3. cap: 1. *hetica est in principio rei difficilis cognitionis, & facilis curationis, & finis nõ penitùs recipit curationẽ*; nihilominus succurramus ei quam citò possumus; et hæc de prognostico.

Quantum ad curam, et primò circà regimen victus competunt in regimine sex rerum non naturalium ea, quę ad frigidum, et humidum declinent, sicut ptisana saccharata, lac mulie-

mulieris, posteà asinæ, deindè caprarum, posteà vaccarum; lac autem, quantum est possibile sumatur ab vbere; balnea etiam competunt, & hordeatum, auenatum, & amidum, si coquantur cum lacte mica panis abluta in multa aqua frigida, & posteà mixta cum lacte; & etiam pisces squamosi, & oua sorbilia, ius carnium, carnes volatilium vsualium, non tamen degentium in aquis, & coquantur in multa aqua cum hordeo, & coriandris recentibus, & lacte, & etiam competit vinum clarum subtile cum multa aqua &c.

Secunda intentio principalis circà medicinalia conueniunt omnes medicinæ frigidæ, & humidæ, & cum hoc nutritiuæ, vt concedit Auic: trociscos de camphu: mixtos cum aliqua re humectante, vt syr: violato, aut aqua hordacea cocta cum cancris fluuialibus, & ad hanc intentionem valet, sicut iulep: viol:, syr: viol:, & rof:, de papau:, de iuiub:, & possunt administrari cum aqua endiuiæ, hordei, item electuaria resumptiua descripta à Gordiano, & Francisco de Pedemonte; hæc enim iuuant, quia humectant, & restaurant; extrinsecùs verò conueniunt vnguenta ex oleo violato nenuphar:, & epithima facultate frigida; deindè est symptomatum correctio, & sunt syncopis, tussis, & fluxus ventris; syncopis tollitur cum aqua carnis, vino granatorum, vitellijs ouorum, & vino odorifero; irroretur etiam facies ex aqua rof: musch:, qua tussis ipsa emendatur, & hæc de febre hetica.

Exempla ad hoc.

ROmæ D. Io: Astorius annorum 20., temperamenti delicati, melancholici, ex nimia applicatione ad studia transierat in quandam corporis maciem idest consumptionem cum febricula continua, & capite debili, adeò vt proximus foret extinctioni. Multi Medici eum curauerant, at sine fructu; vocatus ego reperij eum cum stomaco maximè relaxato, quare iussi cathartici nostri aureati gr:8., & sextiès euacuauit, & euomuit multa porracea, viscosaque ad duas circitèr libras; indè præscripsi decoct: lentisc: vnc:ß:, sandal drag: 1., hirundin: nostral: vnc: 1., & simul cum prædictis, radic: aron: præparat: drag: 3. coct: cum iure per 20. dies, & sumebat manè in aurora; capiebat posteà hora antè cibum flor: borragin: vnc: ß:, puluer: nostri antihectici Riueriani dragm: 2., & ità sequutus est per multos dies; interim sumpsit denuò catharticum iam dictum, & multa per secessum eiecit; vescebatur ægrotus pullis, qui nutriebantur pulpa testudinis, ranis, & limacibus, quæ omnia benè triturabantur, & cum massa panis vnita dictis pullis ad alimentũ præstabantur; edebat etiam ægrotus hord:, borragin:, endiu: cum iisdem pullis coct:, ità vt resumpserit parum viriũ, & redderetur habilis potioni lactis asinæ, de quo in primis quatuor diebus sumebat ad vnc: 2., cum saccharo rosato, indè vnc: 3., indè 4., & infrà mensem ascendit ad sumptionem libr: 1., quatuor horis antè prandium; & dimidia hora antè cibum sumebat supradictam conseru:, cum pulueris antihectici drag: 1., cum g: 10. panaceæ nostræ liquidæ aureatæ, & quatuor transactis mensibus optimè conualuit. Sic etiam sanitatem recuperauit Illustris: Hieronymus Sanctes Neapolitanus, cum duabus sororibus.

Aliud.

FIlij D. Nicolai Carpenti Neapolitani fuerunt diuersimodè curati; vnus horum erat annor:22., alter 19., ambo temperamenti delicati, imbecillisque, & à multis mensibus laborabant quadam consumatiua febricula. Renuerunt medicamenta Spargyrica, vndè purgaui cum manna, indè succo hordeaceo per 25. dies vice pulmenti, ibique addebatur perlar: præparat: drag. ß., oculor: cancror: præparator:, & puluer: viperin: iuxtà nostrum vsum an: drag: 1.; manè sumebat vnusquisque eorum drag: 3. sequentis electuarij ℞: succ: liquirit:, dragant:, gum: arabic:, rof: rubear:, sandal: citrin:, & rub: an: drag: 2., sem: portulac:, sem: papauer: albor:, sem: comm: frigid: mundat:, sem: malu:, cydoneor: an: drag: 4., spod:, rhabarbar:, berber: an: drag: 3., pennit:, amid:, hord: mund:, amygdal: dulc:, auellan:, cortic: citr:, consolid: maior: an: vnc: ß., vnicorn:, perl: præparat:, zaphyr:, & smaragd: præparat: an: drag: 4., conser: flor: borragin:, bugloss:, nenuphar:

an: vnc: 2. ſ: electuar: ſec: art: ; cum vſu dictorum remediorum recuperarunt aliquantùm vires ; indè ſumpſerunt lac ferratum capræ per multos dies , & per 40. dies chinam , & quamuis peradmodùm ſanati , adhuc tamen non perfectè , quare in anno ſequenti iterùm ſumpſerunt dicta pharmaca , & peracta purgatione ſinguli ſumpſerunt viperam redactam in iurem conſumatum per menſem iuxtà noſtrum vſum , & conualuerunt. Multos pueros heticos priſtinæ reſtitui ſaluti cum puluere Quercetani contrà malos habitus .

Aliud .

NEapoli D. Antonia de Rubeis annorum 17. , temperamenti debilis , laborabat à ſex menſibus febricula lenta , à multis exiſtimata hetica, quæ erat cauſata à menſtruorum retentione . Prębui primùm vinum calicis chymici ad vnc: 5., multaque porracea euomuit ; indè propinaui decoct: aperitiuum radicium aperientium , in quo ſemper addebantur gr: 4. boracis , & drag: ſſ. ſal: matricariæ . Victus erat pulmentorum hordei , herbarumque refrigerantium cum iure pulli , ſed cum perpauca carne . Iuſſi fumenta partibus vteri , cum fecibus Reguli ; indè præbui has tabellas , ſeù trociſca . ℞: fæcul: aron: vnc: 1. , fæcul: brion: vnc: ſſ. , pulu: radic: vincetoſſic: , & calam: aromatic: an: drag: 3. , vitriol: Mart: drag: 2. , cynnamom: , ſabin: an: drag: 1. , croci ſcrup: 1. , ſacchar: q: s: f: tabell: , et cap: drag: 2. prò vice ; ſumpſit has per multos dies , et menſtrua vberrimè emanarunt , optimèque conualuit . Multas adoleſcentes Monacas cum eodem ordine , aut paulìſpèr diuerſo febriculis cholericis laborantes curaui , et priſtinæ , Dei gratia , reſtitui ſanitati ; vt in Centurijs Obſeruationum eſt perſæpè adnotatum .

Aliud .

IBidem . Gratianus Nardus annorum 58. , temperamenti aduſti, melancholici , à quinque annis erat adeò macie confectus , vt non apparerent ſuprà eius corpus , quàm caro , et oſſa , et in caſſum à varijs Medicis fuerat curatus . Vocatus ego iuſsi alimentum ei præbendum ex pullis enutritis paritèr vt ſuprà ranis , teſtudine , et viperis , addita maſſa panis , quos pullos per tres menſes comedit , ſimulque ſumebat decoct: hirundinis ordinariæ , et hordeaceum mixtum cum vino ; ſumpſitque tinctur: noſtræ ſtibij per dictos tres menſes g: 15. prò manè in iure dictorum pullorum, et ſic euaſit liber. Cùm dictorum remediorum vſu multos heticos , et heticas curaui , vt in noſtris Obſeruationibus fuſiùs videndum eſt .

Cap: XII. De Cæphalea ſanguinea .

DOctor ergregie . Iuuenis iſte laborat Cæphalea dependente à multitudine ſanguinis ; declarat hoc rubedo faciei , et oculorum, caliditas cum lenitate quadam venarum , et arteriarum , temporum præſertìm inflatio ; infeſtatur potiſsimùm dolore pars capitis anterior , vrina rubea eſt , et groſſa , et in circulo præcipuè ſuperiori ; addo , quod hora matutina , in qua ſanguis dominatur vſque ad horam nonam , moleſtatur magis ; idem ætas , complexio , anni tempus , et præcedens regimen confirmant , vndè eius indiſpoſitio in capitulo de dolore capitis per eſſentiam , in ipſo capite à materia ſanguinea effecto , ponenda eſt .

Circà prognoſticum , ex quo videmus virtutem conſtantem , materiam benignam , aut facilè ad benignitatem reducibilem , non poſſumus niſi iudicare modico auxilio naturam ipſum morbum ſuperaturam, et perindè bonum ſucceſſum ; hæc de prognoſtico .

Circà curã, quæ in tres diuiditur partes, videlicèt in victus rationẽ ,pharmaciã,et operationem manualem , ideò dicimus victũ, ac regimen in ſex rebus debere declinare ad frigidum, et moderatè ſiccũ;prohibenda ſunt omnia ſanguinem multiplicantia, vt carnes, vinũ, et oua ,

& oua, eò maximè, quod vinum proprietatem habet ducendi vapores ad caput; competit igitur prò cibo prisana hordeacea cum saccharo, panis aqua dilutus simpliciter, aut cum modico vini granatorum; competunt fercula ex borragine, beta, cucurbita, & panatella amygdalorum, & huiusmodi; prò potu aqua hordei, vel aqua decocta cum saccharo, vel cum modico vini granatorum.

Circa secundam partem præmisso clystere leniente, possent apponi ventosæ quatuor cum scarificatione, & valdè competunt, & si hoc non fuerit satis, aut infestauerit feb:, ad venæ sectionem veniendum est, ad humeralem scilicèt, quæ cæphalica dicitur, & è directo particulæ patienti, aut ei, quæ magis dolore vexatur. Quoad Medicinalia duæ erunt intentiones, altera ad causam morbi alterandam, altera verò ad symptomata; prima complebitur infrascripto syrupo videlicet. ℞. syr: ros: vnc: 1. ß:, acetos: simp:, vel de succ: endiu: vnc: ß:, aquar: borragin:, melis., & lupulor: an: vnc: 1., vel cum vnc: 3. aq: hordaceæ, & f. syr:, & cap: tepidum hora antè lucem; secunda verò infrascripto exyrodino, vt ℞. aq: ros: vnc: 2., ol: ros: vnc: 1. ß:, acet: vnc: ß:, & madefiant petiæ lineæ duplicatæ, & fronti applicentur. Quinque etiam ordinatæ intentiones conueniunt communitèr, tàm in sanguinea, quàm in cholerica, & pituita salsa, tàm per essentiam, quàm per consensum ab alijs membris, quarum prima est vniuersalis euacuatio, quæ fit per sectionem venæ, p: per saphænam, si in causa sint hæmorroides vel menstrua retenta, vel per venam basilicam, vel per communem, si adhuc sanguis abundare videatur; deindè per cæphalicam, postremò per venas frontis, aut eius loco applicentur naribus hirudines, & similia. Secunda est reuulsio, quæ fit pluribus modis, sicut per enemata, per extremarum partium frictiones, ligaturas, per sanguinis detractionem, per cucurbitulas, per hirudines ad hæmorrhoides, & ad nares applicitas, per suppositoria, & interdùm sub reuulsione etiam deriuatio conuenit, quæ ad vicina loca tantùm fieri solet; vndè per nares euacuantia, vt sternutatoria, gargarismata, masticatoria, aurifusoria, & similia. Tertia est repulsio malæ qualitatis, quæ fit duplicitèr per exteriora, & per interiora; per exteriora fit per repellentia epithemata, inunctiones, cerata, cataplasmata, odoramenta, suffumigia, instillationes, lotiones, & similia, ità tamen & repellentia sint adstringentia, & frigefacientia primùm, deindè repulsoria, quibus addendum est aliquid ex mitigatorijs, ac concoctorijs medicamentis, deinceps ad discussoria paulatìm accedendum, detractis omninò repellentibus.

Interiora malam qualitatem remouentia sunt syr:, iulapia cum spirit: vitriol: ecclegmata, apozemata, siuè decocta, pulueres &c. Syrupi sunt acetosus simp:, violaceus de endiuia, rosaceus, de succ: acetos:, de agrest:, de granatis, de limonibus, de acetositate citri. Iulapia sunt vt violacea, nenupharina, fiunt etiam cum ptisana, & vino granatorum, cydoniorum malorum, vel cum iulep: rosaceo, aqua hordei, & aqua coriandor: præparator. Electuaria sunt diarrhodon abb:, triasandali, conserua violacea, rosacea, confectio de prunis Mes:, manus Christi, diacoralia &c. Decocta fiunt ex rebus frigidis ad caput spectantibus, ut sunt uiola, nenuphar:, rosa, salice, cucurbita, malis granatis, lactuca, sandalis, myrto, plantagine, semperuiua, portulaca, & similibus. 4. est purgatio particularis capitis, quæ multifariam fieri potest, sicut per simplicia medicamina, uel per composita; simplicia sunt rhabarbarum, altes, agaricus, succus rosarum, diagridium, myrabolani citrini, cassia, succus uiolarum, manna, succus iridis, tamarindi, succus fumiterræ, & similia. Composita sunt uaria, sicuti electuaria, confectiones, pillulæ, trocisci, potiones, boli, & pulueres, electuaria sunt de succo ros: Nicol:, electuarium ros:, diaprunis sol:, diaphinicon, electuarium de psillio sol:, cassia, & manna cum rhabarbaro, cum agarico, cum scamonio præparato. Confectiones sunt cydoniata solutiua, nebulæ sol:, & mille confectiones, quæ parari possunt, sicuti passulæ cum diagridio &c. Pillulæ sunt aureæ Nicol:, de hiera simp: Gal:, pillul: lucis Mes:, de hiera comp: Nic:, de rhabarbaro Mes:, aggregatiuæ; aleophanginæ Mes:. Aut Medicam: Chymica, ut sunt flor: correct: antimon: Riuerian:, turbitt: mineral:, calomelanos, aureatum, extract: cæphalic: eiusdem aureati, aut extract: rhabarbari, agarici, tàm simpl:, quàm composit:, aut uinum he-

hemeticum, puluis Algerot:, aut uinum ex Rege, ut patebit in nostris Obseruationibus. Trocisci sunt de diarrhodon, de rhabarb:, de camph: addendo aliquid rhabarb:, uel diagridij. Potiones fiunt ex electuarijs, ac decoctis suprascriptis; similitèr boli cum electuarijs, & saccharo; pulueres sunt ex rhabarb:, aloe, agarico, cucumere siluestri &c. Quinta est capitis roboratio, & si quid derelictum est resolutio, undè capitis roboratio perficitur stipticis infrigidantibus, ac constringentibus, ut oleo rosaceo mirthino &c.; residui resolutio fit cum resoluentibus modicè calefacientibus, sicut sunt semina altheæ, fænugræci, lini, melliloti, camomilla, anethi, aut cum oleis camomiliæ, anethi, &c. uel cum pulmone agni, uel arietis, catulorum, & pullorum columbarum &c.

Exempla ad hoc.

DIe 2. Augusti. D. Ludouicus Christinus meus germanus frater annorum 36., temperamenti adusti, mesti, et biliosi propter iram in aliquibus accidentibus conceptam, & mærorem, addito etiam quod sæpè abluerat caput aqua, in qua coctus erat sal, ne capilli caderent, ipsa autem effecit, ut oppilarentur illi meatus capitis, incæpit laborare dolore capitis peracerbo, atque continuo, id autem per septem dies, cum stipticitate corporis; in 4. præbui uomitiuum, nihilque operatum est; interìm laborabat febre continua, sed incognita, quæ in 7. adeò creuit ut impleret caput fumis cum delirio offuscato, et dolore tàm magno, ut tentaret se præcipitem deijcere per fenestras. In eodem die secaui uenam rectam frontis, à qua exiuere unc: 2. sanguinis, et non amplius; indè fuit replicata phlebotomia in basilica brachij dexteri, et exiuit sanguis ad unc: 3., et non amplius; in 8. præbui aureatum nostrum ad gr: 4., sed non euomuit, solummodò bis euacuauit. Vespere iussi Clysterium, et in nocte per secessum aliquid eiecit; peradmodùm uexatus extitit à dolore capitis acerbissimo, delirijs, inquietitudinibus, anxietateque; urina erat turbata, spumosa, pulsus undosus, frequens, sitis inextinguibilis, cum suspirijs luctuosis, pustulisque uiolaceis. In 9. ultrà dicta inditia habebat etiam singultum non frequentem, sed interpellatum, cum motibus conuulsiuis; in eodem die dedi conditum alexipharmacum, idest ℞. aq: tot: citr:, flor: arancior: an: unc: 3., aq: ros:, flor: nenuphar:, borragin:, acetos:, scord:, lact: caprar: an: unc: 3., confect: alcherm:, hyacinth: an: dragm: 1. ß:, syr: acetd: citr: unc: 1. ß:, tinctur: nostræ aureat:, essent: uiperar:, tormentill:, camphur:, contrahyeru:, theriac: an: g: 12., bezoard: iouial:, solar:, martial:, magister: smaragd:, margarit, unicorn: an: dragm: ß:, spirit: sulphur: g: 20., m:, et f: potio; huius compositionis optimè mixtæ sumebat quatèr in die ad unc: 3. prò uice; indè applicui uessicantia quinque, unum capiti in commissura coronali, bina brachijs, binaque cruribus; in uespere præbebam confect: hyacinth: dragm: 1., et laudan: nepent: gr: 3:. Per multos dies semper morbus deteriùs procedebat; fiebant clysteria medicinalia, reiterabatur dictum conditum, & etiam confricationes per humeros, & crura; applicui cucurbitulas cum scarificatione in humeris, & sanguis paulispèr exiuit, eratque adustus, & caro, quę incidebatur eueniebat nigra ad formam cancrenæ; sic etiam, quæ applicabantur cucurbitulæ discoopeniebant pustulas nigras, undè ab alijs Medicis peritis etiam uisus ęger iudicatus fuit laborare in extremis. In 14. uice bonæ crisis fuit iuxtà solitum uexatus absque salutis signo; deliria aderant, sed confusa. In uespere 16. applicui splenia limacium plantis pedum, in manè erant fætentissima, sed caput erat leuatum. Renuit ægrotus amplius sumere conditum propter odorem, & pulueres, quæ ingrediebantur, nauseando Bezoard:, & magisteria; undè in consumatis iuribus ponebam perl: præparat: dragm: 1., & panaceæ nostræ fixæ ad usum Patris Valentini drag: ß:; incæpit euacuare tèr in die multa fætentissima absque clysterijs, atque multa atrabilaria, ità ut alij Medici arbitrati fuerint mortem adesse proximam; adhuc tamen ego reliqueram uessicantia aperta, & præbebam alexipharmaca, & confectionem hyacinth:, & conditum supradictum magisterijs. Quatèr inter diem, & noctem sumebat panacæam fixam ad gr: 12:, & 15: pro uice, qua corpus cæpit euacuare,

cuare,

cuare; euanuit singultus, & vsque 24. diem cum eodem periculo transegit; posteà febris aliquantulùm cæpit diminui, & vrina erat magis sana, & in 30. extitit omninò absque febre; in fine sumpsit tèr potionem nostram magisterij tartari, & euacuauit residua; sed quando febris desijt adfuit indicium, quod haberet parotidem in maxillis, idest habebat dolorem dentis cum rubedine maxillæ, vndè tetigi dictum dentem tèr cum stupefactiuo liquido vitrioli, & omnis euanuit dolor. Multi eodem in die ægrotarunt, & propter aeris intemperiem, morbi erant quasi pestilentiales, ità vt reliqui omnes mortui fuerint. Adnotaui hanc Obseruationem in capitulo de Cęphalea, quia cum hac incæpit ægrotare, & interdum aduenit cæphalea cum febre, quæ ignoratur, vsque quò non malignatur febris.

Aliud.

PAter Modestus à Campoloro Cyrneus meæ Religionis, annorum 28., temperamenti mixti, adusti, cùm adfuisset curæ multorum ægrorum laborantium morbo vulgò *Mazzucco*, qui incipit cùm dolore acerbissimo capitis, indè febris euadit maligna, & est pestilentialis ità vt quasi contagium proximos afficiat adstantes, ægrotauit & dictus Pater cum dolore capitis eccessiuo, vndè iussi phlœbotomiam, & præbui aureatum nostrum, sed absque fructu. Morbus euasit malignus cum omnibus signis prædicti Ludouici Fratris mei, & fuit curatus cum ijsdem pharmacis, conditis, clysterijs, & vesicantibus; persæpè præbui panacæam fixam, spleniura limacium plantis pedum applicui; in 3. sumpsit aureatum, in 8. antifebrile, sed absque fruct:; per septem dies uixit quasi absque cibo, ità vt irremediabilis morbus à peritis iudicaretur. Adhuc tamen cum sumptione bezoard:, condit:, & panacææ fixæ optimè conualuit. Ex hoc morbo multi extincti fuerunt, nihilominùs obseruaui, quod illi, qui sumpserunt Aureatum in principio, & indè bezoard: mineral:, ioual:, & panacæam fixam, liquidamque, omnes sani extiterunt.

Aliud.

EGo quoque propter curam dictorum morborum, & propter vigilias intempestiuas, quæ erant necessariæ in dictis curis, cũ eodẽ dolore capitis, & signis ægrotaui, ità vt Medicus ad extremum vitæ me peruentum diceret. Cæpit in vespere dolor, & noctem pertransiui cum maxima angustia; in manè sumpsi uinum Calicis ad vnc: 8., & aureati gr: 3., sicque euomui multa biliosa, atque obscura, desijt dolor, optimèque conualui. In cæphaleis sanguineis, semper primùm vsus sum vomitiuo, vt potè vino Calicis, aut aureato indè phlœbotomia iuxtà vires, & complexiones, sicque multos sanitati restitui, vt in multis nostris Obseruationibus extat videndum.

Caput XIII. De Cæphalea cholerica.

EGregie Doctor. Nobilis iste capitis dolore vexatur, cuius pulsus est velox, & in tactu mordax, sentitur caliditas, nec in facie, nec in oculis apparet rubedo, & tensio, & si quæ rubedo videtur, est clara, & non subobscura, quemadmodum sanguinis rubedo apparet, oris sapor subamarus percipitur, adest sitis, vigiliarum instantia, quo fit, vt is cæphalea à materia cholerica dependente in ipso cerebro essentialitèr existentę vexatur; confirmant hoc signa sumpta ab exeuntibus mutatis, nàm vrina apparet rubea, & subtilis, muccositates per nares emissæ ad croceum tendunt colorem, sic & egestiones, addo quod ætas, regio, tempus anni, complexio, & regimen præcedens super bilis dominium testantur, ideò in capitulo de Cęphalea cholerica hic morbus ponendus.

Circà prognosticum materia cum sit subtilis valdè resolubilis, & euacuationi obediens, cum

cùm sit digesta, & virtus sit fortis, nec adesse videntur signa à Principe posita p: 3: mortem significantia, vt vigilia & somni prohibitio cùm vomitu in febre acuta, nec lippitudo, quæ pupillam tegere incipit sicut tela araneæ, deindè adunatur, quod signum inquit significare ægrum morti esse propinquum, hinc sequitur nos posse de ægri salute benè sperare, & hæc de prognost:

Circà regimen victus competunt in regimine sex rerum non naturalium, ea, quæ ad frigidum, & humidum declinant.

Circà medicinalia competit purgatio; non ab re igitur pro biliosi humoris præparatione talem describemus syrupum ℞. syr: acetos:, simp: ros: an: vnc: 1., aquar: endiuiæ, portulacæ, borragin: an: vnc: 1:, m:, & fiat syr:, & si nimiæ vigiliæ magis infestarent possumus ponere syr: violat:, vel de nenuphar:, aut de papauer, vnc: 1: cum aqua lactueæ, & ipsi post cęnam exhibere; in regione frontis vtatur anodinantibus, vt aq: ros: nimph:, acet: ros:, albumin: ouor:, sonc:, sempreuiui, solatr: &c. aut si dolor infestet, narcoticis vt ol: rosat: cùm gr: 2: opij, & g: 4: camphuræ. Pro pharmacia ℞. flor: borragin:, buglos:, violar: an: m: ß:, flor: nimpheæ m: 1:, tamarind: vnc: 1. prun: num: 5: f: decoct: in sufficienti quantitate aquæ; de colatura recipe vnc: 5: in quibus dissolue cassiæ pinguis nouitèr extractæ vnc: 1:, diaprun: solut: vnc: 1: ß: f: pot:, cap:. Item in forma boli ℞: cass: recentèr extract: vnc: 1., diaprun: solut: vnc: 1: ß:, electuar: ros: vnc: 1: fiat bol: sec: art:, aut in fus: rhabarbar: in aqua stillat: vnc: 1: ß:, spic: Indic: scr: 1., spirit. calchant: g: 5: addendo syr: ros: sol: vnc: 1: ß:; aut medicamenta chymica, vtpotè aquæ benedictæ Rulandi vnc: 6:, aut vinum emeticum calicis chymici vnc: 5, ad 7: aut catholicum chymicum, & similia.

Exempla ad hoc.

DOminus Carolus Taurinus Fulginatensis annorum 28., temperamenti biliosi à quinque diebus laborabat dolore capitis acerbissimo cum oculis flauis, vrina citrina, ebulliente, pulsu frequenti, veloci, amaritudine in ore, siti, vigilijsque. Iussi hoc pharmacum ℞: Rhabarb: vnc: 2:, spic: ind: g: 6., infundantur per noctem in aqu: endiuiæ vnc: 6: cum spirit: calchant: g: 10., manè exprime, & adde syr: rosat: solut: vnc: 2:, cremor: tartar: dragm: 1:, m:, & f: potio, cap:; quinquiès euacuacit. In die sequenti præscripsi syr. borragin., acetos:, cicor: an: vnc: ß: aq: cicor:, acetos: an: vnc: 2: ß:, cap: In 3: die fuit secata basilica, & fuerunt extractæ vnc: 7: sanguinis; in 6: replicaui pharmaca idest ℞. electuar: succ: rosar:, diacatholic: an: vnc: ß: cum decoct: tamarind:, & fructuum quantum satis, syr: rosat: solut: vnc: 2:, m:, & f: pot:, cap:; septièsque euacuauit, adhuc tamen morbus in 7: extitit grauis; sequutus fuit in alijs diebus eosdem syr: cum conseru: borragin:, confection: hyacinth:; aliquotiès ad confortandum potabat aquas hordeaceas cùm sal: prunell:; varia applicui splenia refrigerantia temporibus anodinantia, & clysteria; in 8: fuerunt applicata vessicantia coxis, & cùm eodem morbo continuauit vsquè 22., deindè febris euanuit, & euasit incolumis.

Aliud.

D: Isabella de Castellis Narniensis annorum 22:, vexabatur à tribus dolore capitis, erat temperamenti biliosi, auricoma, rubea in facie, vrina erat crocea, cùm amaritudine in ore, siti multa, vigilijsque. Iussi aureati g: 5:, euomuitque multa biliosa flaua, & duodeciès euacuauit per secessum; in die sequenti se habuit meliùs; & fuit secata saphæna ad vnc: 5., sicque absque alijs remedijs pristinæ fuit restituta sanitati.

Aliud.

D: Sanctus de Domo Spoletinus, annorum 31., temperamenti biliosi, à quatuor diebus ægrotabat dolore capitis acerbo, cum lingua arida, siti, vrina flaua, pulsu frequenti. Præbui vinum calicis vnc: 6., euomuit multa biliosa, multaque per secessum eiecit, & sic conualuit. Eodem modo multi à me curati fuerunt, & cùm vsu vomitiuorum, & cùm diaphoreticis stibiatis euaserunt liberi.

Cap: XIV. De Cæphalea Phlegmatica.

EGregie Doctor. Hic Reu: Presbyter laborat cæphalea dependente à materia phlegmatica, quæ apparet ex duobus simul iunctis, scilicèt ex carentia signorum calidi humoris, vt sunt rubedo in facie, velocitas pulsus, caliditas tactus, & vehementia doloris, vnà cùm ægritudinis antiquitate morbum à causa frigida effectum colligit, sed quoniam prædicta signa non magis fortasse causam cùm materia, quàm sine demonstrant, addo quòd dolor est cùm grauitate quadam obtusione in operationibus, & maximè sensuum interiorum, somni profunditate, & superfluitates ad emunctoria maximè ad oculos, & nares multiplicantur excreantur, pulsus non magnus, vrina decolorata alba cùm sedimine satìs grosso, ex quibus omnibus materiam pituitosam arguere manifestissimè possumus. Confirmant hæc ætas, complexio, naturalis regio, & regimen præcedens, vndè in cap: de cæphalea phlegmatica, ponenda est hæc indispositio.

Circà prognosticum, cùm corpus sit obesum materia apparet multa, virtus non ad modùm fortis, cùm sit in senili ætate æger constitutus, nisi ei citò succurratur, periculum esset, aut de subita aliqua suffocatione, aut de aliqua ægritudine frigidarum. Ideò constituto illi victu in sex rebus non naturalibus ad oppositum declinante, scilicèt ad calidum, & siccum maximè sit habenda ratio virtutis, non prohibemus de manè dilutum vinum, de nocte verò eius loco, aut aquam cùm saccharo decoctam, aut hydromel, aut aquam ex passulis, siuè aquam coctam cùm modico cynnamomi potare poterit, & parciùs cænare cùm de nocte huiusmodi materiæ moueri solent secundùm Gal:, & Rasis sententiam.

Et prò cura Medicinali quatuor proponemus intentiones, scilicèt diuersionem ad opposita, materiæ æquationem, euacuationem, dissiccationem, confortationem, & malæ complexionis, quæ remanet remotionem. Prima intentio completur fricationibus, deorsum trahendo, & facit ad eandem intentionem balneum aquæ, tàm virtualitèr, quàm actu calidæ in extremitatibus factum. Item Clysteria cùm appropriatis, in principio leuia, deindè gradatìm ad fortiora, videlicèt ℞: betæ, mercurialis, furfuris, & camomillæ an: m: 1., sticados, maioranæ, an: m: ß bulliant in aqua q: s:, de cuius colatura ℞: lib: 1: ß:, & adde cassiæ extractæ vnc: 1:, rhodomellis vnc: 1: ß:, olei communis vnc: 3:, salis dragm: 2. m., & fiat enema. Item ℞: rhodomellis, syr: de bettonica an: vnc: 1:, vel rhodomellis vnc: 1:, syr. de sticados, & oxymellis an: vnc: ß., aquar: sansuci, saluiæ, & lupulor: an: vnc: 1:, m: & f: syr:, capiat calidum in Aurora, & continuet vsquè ad materiæ aliqualem digestionem, & sic sequere &c.

Quinque etiam intentiones conueniunt in omni dolore capitis à materia frigida tàm pituitosa, quàm melancholiæ mixta, quarum prima est regimen si materia sit pituitosa, frigida scilicèt, & humida, erit circà sex res non naturales calefaciens, & exiccans. Secunda est præparatio materiæ, vndè si pituita fuerit crassa, ac viscosa per incidentia, ac attenuantia capiti conferentia, vt est rhodomel, oxymel simp:, siue comp:, & scilliticū, syr: de duabus radicibus, & de quinque radic:, syr: de sticados, de bettonica, cùm decoctis incidentibus, vt ex hyssopo, origano, pulegio, saluia, maiorana, bettonica, ruta, peonia, saturea, stechade, silere montano, ex chamædryos, chamæpityos, castorio, cynnamomo, ligno aloes, laudano, melliloto, calamo aromatico, verbena, fæniculo, folijs lauri, cùm muscho, ambra, nuce miristica, rosmarino, quæ omnia summoperè capiti opportuna

tuna uidentur; Si uerò materia fuerit tenuis, & fluens, calidis stipticis, quæ crassiorem materiam reddant, utemur; Sicuti est mastiche, nux mosch:, lignum aloes &c. posset etiam fieri materiæ præparatio cum cataplasmate ex rebus prædictis minus calido, & frigido, prout expedire uidebitur; 3. est euacuatio, quæ fit, ut supradictum est, per simplicia, ac composita; pharmaca simplicia sunt, colochynthis, agaricus, aloes, hebuli, sarcocolla, turbith:, carthamus, esula, polypodium, hermodactil:, scilla, radices ireos, cyclamen &c. Composita sunt confectiones, electuaria, pillulæ, & pulueres. Confectiones sunt diarhod:, diaturbit:, & mille aliæ, quæ per se cum melle, & sacchato poteris componere. Electuaria sunt diaphinicon Mes:, electuarium indum Mes:, dicarthami magister:, egetea Mes:, electuarium elescoph: Mes:, diarrob: cum turbith, & rhabarb:, & similia. Pillulæ sunt cochiæ, pillulæ fetidæ Mes:, de serapino Mes:, de rhabarb: Mes:, de sarcocolla Mes:, hyeralogodion Nicol:, pillul: de hyera magna Galen:, de hyera cum agarico magist:, pillulæ alephanginæ Mes:, de agarico, de hermodactilis Mes:. Pulueres componi possunt ad libitum, sicut puluis turbith: præparati, rhabarbari, agarici, carthami &c.: quorum formulæ tales esse poterunt ex Riuerio; ℞. senn: mundat: unc: ß., semin: anisorum, & garyophillor: an: dragm: ß., fol: mentæ, & bettonicæ an: m: ß. summitat: thymi pug: ß. coquantur ad unc: 4., infund: agaric: recent: trociscat: scrup: 2., cynnamom: scrup: ß.; in expresso dissolue diaphen: dragm: 3., syr: ros: sol: unc: 1. f: pot:, seu ℞. aq: bettonic:, saluiæ, mentæ an: unc: 1. ß., senæ, agaric: recent: trociscat: an: dragm: 1., spirit: calchant: g: 5. infund: per noctem, manè col:, add: syr: ros: sol: unc: 1. f: pot:, aut in forma boli, aut pillulæ, sicut necesse est. Aut Chymica, ut sunt flor: Antimonij correcti nostri, & similia. Quarta est disseccatio superfluarum humiditatum, & diuersiua, ex decoct: Guaiaci solo, uel addendo lign: sassafras: aut radic: sals: parill: ad vsum recentiorum cum additione olei succini, seu essentiæ nostræ. Diuersio, & deriuatio sunt etiam quartæ intentionis, prima est euacuatio, quæ fit per extremarum partium ligaturas, per suppositoria, enemata, cucurbitulas, lotiones, & frictiones. Deriuatio fit per gargarismata, sternuratoria, & masticatoria, caput purgia; ligationes fiant ualidiores, quàm in calida cæphalea, suppositoria parantur ex speciebus hyeræ compositæ dragm: 2., salis gemm: dragm: 1. cum melle, quibus addi potest colocynthis, agaricus, fel Tauri, stercus muris, euphorbium, esula, diagridium. Enemata parari possunt ex decocto saluiæ, sticados, mercurialis, maluæ, furfuris, lib: 1., cassiæ, hyeralogodionis an: dragm: 5., rhodomellis, olei communis an: dragm: 3., sal: dragm: 5.; validiora fiunt cum colocynthide, agarico centaurio, carthamo &c.; cucurbitulæ applicantur cum scarificatione, prout tibi uidebitur; fricationes fiunt manibus, aut cum linteolis asperis vel lenibus, aut cũ oleis, vin: alb:, aut decoc: alterato herbar: aromaticar: &c. Gargarismata fiunt cum oxymelle simp: & compos:, & scillitico, cum decoct: origani, hysopi, cui addi potest, ut sit ualidius sinapis, piretrum, cortices thuris, ac piper &c.; Sternutatoria cum pipere, aut helleboro albo fiunt. Caput purgia cum nigella per 24. horas infusa in aceto, & exiccata, & in puluerem redacta fiunt, aut ex felle taurino, aut caprino, cum modico castorei, & parte una croci, cum aqua maioranæ fiat errinum. Masticatoria fiunt simpliciter cum mastice addito pipere, vel piretro, uel radice capparorum &c. Quinta est capitis roboratio, quæ fit cum calidis stipticis; residui resolutio fieri potest per linimenta, epithemata, attrahitiones, sacculos, instillationes, confectiones, suffumigia, & cerata. Linimenta fiunt ex oleo camomillino, rutaceo, laurino, de spica liliorum alborum, de cheiri, nardino, sansucino, de amygdalis amaris, de croco, quibus addi possunt oleum ros:, viol:, & similia; uel si calidiora desiderantur cum oleo de castorio, de euphorbio, de piperibus. Epithemata fiunt ex aquis maioranæ, vel oleis, aut ex decocto sticados, foliorum lauri, camomillæ, rosarum, cum oleis ad caput spectantibus. Competunt etiam olea ad vsum Chymicum, utpotè ol: stillatitia cranij humani philosophorum, ceræ, terebinthi, succini, rorismarini, spicæ, saluiæ, iuniperina, guaiacina, buxina, corylina, tàm ex se, quàm composita, vt sunt balsama nostra cœphalica, aut antepileptica. Attractio per nares fit cum aqua maioranæ, muscho addito, vel ambra, quamuis odorifera in mulieribus sint vitanda ob conuersionem vteri ad superiora,

vel

vel cum alijs aquis capitalibus, addendo calamum aromaticum, & nucem myristicam. Sacculi fiunt ex camomilla, maiorana, sticados, folijs lauri, pulegio, origano, corticibus citri, cynamomo, spica macis gallia muschata &c. Instillationes fiunt ex laudano, storace cal:, cum oleo camomillino, rutaceo, &c. Confectiones fiunt ex diambra, diamargaritone, diamuscho dul:, confectione de gemmis, aromatico ross: muschato, electuario regum, mythridato, theriaca, diacoro, &c. Poterunt addi, tàm in oppiatis, quàm in liquoribus factitijs ad vsum spargyricum liquores balsamici, vt essentiæ rorismarini, saluiæ, liliorum conuallium, florum tiliæ, succini, bettonicæ, cranij humani, ligni guaiacini, cynamomi, lentiscini, angelicæ, carlinæ. Si timeatur propter nimiam caliditatem poterunt contemperari, sicut Physicus idoneus agnouerit necessitatem; aut cum oppiatis nostris, seu extractis bettonicæ, salsæ parill:, iuniperinis, guaiacinis, & ex alijs specificis.

Suffumigia fiunt ex thure, sandaraca, ligno aloes, laudano, muscho, storace calamita, garyophillis, &c. Fumenta fiunt ex camomill:, maiorana, sticados, ros: an:p: 1:, cortic: citr:, garyophillor:, cynamom:, nucis musch: an:p: ss:, galliæ muschatæ, laudani parum cum oleo de spica, & resina pini ad libitum, fiat fumentum, & similia. Inueniuntur isti morbi & in illis, qui sunt humidi in capite, nàm habent frigidam cerebri intemperiem.

Exempla ad hoc.

MAgister Ioseph Cola Vrbeuetanus sutor annorum 42., temperamenti mixti, humidi capitis, cum oculis crassis, colore plumbeo, inordinatus antè in cibis, & potu, à sex mensibus continuis laborabat dolore acerbo in omnibus capitis partibus; à diuersis fuit curatus, sed incassum. Vocatus ego obseruaui vrinam albam cum sedimento farinaceo, pulsu vndoso, parum frequenti, capite obtuso, somnolentia, sed cum grauedine, excrementis crudis, &c. Iussi pillulas cochias ad drag: ss:, agarici scr: 2. m:, & cap: euacuauit multa aquosa; indè præscripsi syr: de sticados, bettonicæ an: vnc: ss:, aq: lilior: conuallium, bettonicæ an: vnc: 3., m:, & cap: per septem dies; in 3. fuit celebrata phlębotomia in saphæna ad vnc: 5., recipiebat fumenta in ore cum aloè, balsamo Peruiano sicc: vulgò *balsamo impetrito*, & succino per vnam vicem in die, & dimidio horæ antè cibum sumebat theriac: veteris dragm: ss:, conseru: antos, rosar: an: dragm: 1., m:, & cap:; in 7. dedi electuarium diacatholic:, diaphenic: an: vnc: ss:, diacarthami dragm: 2., decoct: flor: cordial: q: s: fiat pot:. In parte capitis super occiput fuit applicata cucurbitula cum scarificatione, & fuit extractus sanguis crassus, viscosusque ad vnc: 3., indè fiebant confricationes in humeris quotidie; fuit factum cauterium in brachio dextero, & fuerunt exhibitæ sequentes decoctiones. ℞: lign: sanct: torniti vnc: 4., sassafras:, salsæ parill: an: vnc: 2., lentisci, ligni visci quercini an: vnc: 1., semin: peoniæ, cardi sancti, baccarum iuniperi an: vnc: 1. ss:, florum sticados, herbæ bettonicæ an: man: 1., aq: commun: lib: 12. f: decoct: secundùm artem; sumebat huius decoct: vnc: 8. quotidie in mane, & sic continuatus est per 25. dies, & omni die 5. prætermittebat decoct:, & sumebat pillulas cochias, & agaricũ iuxtà dosem supradictam; desierunt dolores, & se habuit meliùs. Posteà quolibet mane capiebat per tres menses continuos radic: carlinæ, radic: acor: condit: an: dragm: 2., & semel in hæbdomada sumebat dragm: 1. pillul: sequent: ℞: aloes loti cum sacchar: ros: vnc: ss:, agaric: trociscat:, rhabarbar: an: dragm: 2., radic: bettonicæ, peoniæ, angelicæ an: dragm: ss:, semin: peoniæ, cardi sanct:, anisor:, fænicul:, cardamom: an: scrup: 1. cynamom:, garyophil: an: scrup: ss: mastic: dragm: 3., myrrh: dragm: 1., croci g: 6., triturentur omnia, & cum syr: sticados q: ss: fiat massa pillular: cap:, & sic conualuit.

Aliud.

D. Petrus à Sezza Vrbinatensis annorum 38., temperamenti humidi melancholici, capitis crassi, coloris pallidi, &c. ab octo mensibus laborabat dolore capitis obtuso, erat que vtpotè insensibilis; interim multa cæperat pharmaca, sed frustrà. Vocatus iussi vinum Calicis Chymici ad vnc: 8., multaque euomuit; fuit repetitum in die

sequen-

sequenti, & multa euomuit, euacuauitque per secessum porracea; indè iussi vnctionem de essentia rorismarini cùm confricationibus in nuca, & medulla spinali, addito oleo Canis rubri, & spicæ; tempora vngebam oleo carab:, & essentia spicæ, & balsamo apopletico nostro; fumenta carabis faciebam in ore, & naribus; sumebat per os quolibet mane dragm: ß: extracti nostri antapopletici, & post septem dies sumpsit panchimagogi Crolliani scrup: 2: sexiès euacuauit, & repetito extracto antapopletico per 18. dies, optimè Dei gratia conualuit.

Aliud.

Hieronymus de Crassis à S. Marta annorum 54., temperamenti humidi, laborabat à sex annis dolore acerbissimo capitis; fuit à me curatus eodem modo, vt suprà, & sequutus fuit dictum extractum antapopleticum per 45. dies, & sic conualuit. Vide de hac materia multas Obseruationes in nostris Centurijs, vbi multi homines, ac mulieres, cùm ordine vt supra, & aliquotiès cùm Galenicis, aliquotiès cùm spargyricis, aut inter vna, & alterà mediatis pharmacis, pristinæ fuerunt restituti sanitati.

Cap: XV. De Cæphalea per consensum à Ventriculo.

Doctor egregie. Hic vir laborat cæphalea, tamen dolor non videtur continuus, neque apparet aliqua læsio in operationibus cerebri, immò manifestum nocumentum in ipso ventriculo; ergo possumus concludere huiusmodi dolorem non per essentiam in capite, sed per consensum ab ipso fieri ventriculo, quod ipsius ventriculi symptomata demonstrant, vt perturbatio, nausea, oris amaritudo, & deiectio materiarum, tàm biliosarum, quàm pituitosarum. Addo, quod augetur, aut minuitur dolor, prout ipsius membri affecti indispositio, & ab eo eleuatus vapor augetur, aut minuitur; erit igitur dolor, quo hic molestatur consensus ab ipso ventriculo malis repletus humoribus, æthereogeneis idest, biliosis, vnà cùm pituitosis mixtis, qui statìm sumpto cibo minuitur, aut quando penitùs cessat, & hæc de morbi essentia.

Circà prognosticum ex quò percæpimus ab ipso ægro, & adstantibus, multam materiam aquosam, purulentam, quandoque albam, quandoque croceam per nares emisisse, morbum benè terminaturum iudicare possumus, iuxtà dictum Hipp: particula 6., aphor: 10., caput dolenti, & circumdolenti pus, vel aqua, vel sanguis effluens per nares, aut os, aut aures morbum soluit, & hæc de prognostico.

Circà curam quinque erunt intentiones, quarum prima est ordinatio debiti regiminis, vt panis ex iure, ferculum de borragine, panis aqua dilutus cùm saccharo, & succo granatorum, prò potu aqua decocta cùm saccharo, & similia. Secunda est reuulsio, quæ perficitur cùm clysteribus, fricationibus, & similibus. Tertia est materiæ præparatio, quæ perficitur tali syr:, vt ℞: rhodomel:, sacchar:, oxymellis an: vnc: 1., decoct: absynth:, & cicoreæ unc: 4:, m:, & f: syr:. Quarta est euacuatio, quæ sic fieri potest, vt ℞. floris Cassiæ nouitèr extractæ, vel diacatholiconis dragm: 10. specierum hyeræ dragm: 4:, m: & f: bolus, quem capiat per horam antè cibum; aut in forma potionis, ut potiones supradictæ in capitulo antecedenti multæ, & miræ vtilitatis sunt in hac specie morbi, aut aquæ benedictæ, vt suprà, vina hemetica, aquilæ albæ, aureata, uitra hyacinthina, croci, flores omnes ex stibio compositi. Quinta est confortatio ipsius ventriculi, & fit per exteriùs, & interiùs sumendo aromaticum ros:, confectionem diarrhodon: abb:, diatriasand:, citrum conditum, diacytonidem, quæ semper sumuntur statìm sumpto cibo, & exteriùs ut per fusiones, vnctiones, fumenta, vtpotè ex absynthio, menta, corticibus citri, rosis, & huiusmodi.

Aphorismi capitis materiam recipientes.

L*Ac dare caput dolentibus malum, malum verò, & febricitantibus, & quibus ilia suspensa murmurant* lib: 5: aphor: 65.

Caput dolenti, & circumdolenti pus, vel aqua, vel sanguis effluens per nares, aut os, aut aures morbum soluit lib: 6: aphor: 10:

Dolenti partem capitis posteriorem in fronte vena recta incisa prodest lib: 5: aphor: 69:

Quicumque sani dolore capitis repentè capiuntur, & statim muti fiunt, & stertunt, in septem diebus pereunt, nisi febris apprehenderit lib: 6: aphor: 51.

Quibuscunque in febribus vrinæ sunt perturbatæ, quales sunt iumentorum, ijs dolor capitis vel adest, vel aderit: lib: 4: aphor: 70. & similia.

Exempla ad hoc.

DOminus Lazarus Griffonius à Corio, annorum 27., temperamenti mixti, adusti, persæpè per duos, & tres dies laborabat acerbissimo capitis dolore, indè euanescebat, & termino 15. dierum, aut minùs regrediebatur. Multa fuerunt, at frustrà, exhibita remedia. Iussi ego Aureati gr: 6., & per multùm euomuit; indè præbui pillulas imperiales ad usum Valerij Cordi semèl in hæbdomada ad dr: 1: prò vice in vespere antè cænam, & sic conualuit. Multi talibus fuerunt curati morbis cùm vsu Aureati, vini Calicis, Algheroti, & similium cùm præseruatiuo pillularum iuxtà complexiones.

Caput XVI. De Phrenitide.

EGregie Doctor. Dubium non est Nobilem hunc laborare uera phrenitide primogenio affectu in cerebro, & non per consensum ab alijs membris, & hoc probatur, quia ad sunt signa omnia veram phrenitidem indicantia; nàm oculi apparent siccissimi propter exiccationem contingentem in humiditatibus à nimia apostematis caliditate, & cùm vocatur non respondet, & incipit euellere pilos à pannis, existimans falsè huiusmodi pilos sibi fore nocumento; lingua apparet aspera, & non interrogatus, ac si esset interrogatus respondet, & hoc ex corruptione imaginatiuæ, & adest vigiliarum instantia, & manifestissima intellectus permixtio, & alienatio; est in pulsu velocitas, & frequentia, & urina primùm crassa, mox tenuis, & aquosa, ex quibus materiam ad caput, tamquam ad locum apostematis, raptum habuisse censendum est, vndè clarè patet, non modò esse morbum hunc reponendum in capit: de uera prenitide, sed etiam esse apostema in augumento, cùm prædicta signa sint aliqualitèr intensa, & iam apparuerunt aliquæ lachrimæ calidæ ab altero oculorum, & quoniam febris est acuta, & propria temperatura, ità & anni tempus, regio, & regimen præcedens super bilis dominium attestantur; huiusmodi apostema cholericum à pura cholera, idest non alterata, nec adusta, modicumque phlegmatis admixti habente, & hæc de morbi essentia.

Quoad prognosticum verò, licèt risus materiæ benignitatem, & proindè salutem indicet, tamen cùm sit admixtus cùm multo fletu, ex quo materiæ ætherogenitatem, et malignitatem denuntiare possumus, vndè dicebat Rasis p: con: *cùm patiens vna hora ridet, & altera plorat, mors propinqua sequitur;* sed quoniam ars Medicinæ est coniecturalis, et est Iuuenis, facto prognostico de periculo, et grauitate morbi, ne eius domesticos omni penitùs spe destituamus, priusquàm ad statum morbus perueniat, cùm Dei auxilio, omni cùm diligentia, ea remedia, quæ efficacissima sunt, et magis proficua, aut magìs ad salutem idonea ordinabimus, et hæc de prognostico. Consentiens etiam Hipp: aph: 6: aph: 53., sic dicens: *desipientiæ, quæ cùm risu fiunt securiores, quæ verò cùm studio periculosiores.* Ità et Galen: 3: de loc: aff: cap: 7:

Circà curam quinque erunt intentiones habendæ, quarum prima versatur circà regimẽ

sex

ſex rerum non naturalium, vndè victus ſit in primis tenuis, declinans ad frigidum, & abſtineat ſe à potu aquæ frigidæ, ſed potus ſit aqua hordeacea cùm oxymelle, & quieſcat in aere puro, ac temperato. Secunda eſt diuerſio, quæ fit per ſectionem venæ cæphalicæ, & deriuatio, quæ fit per hirudines naribus applicatas, vel per ſectionem venæ in fronte, vel per cauſtica quædam, ideſt vexicatoria. Tertia eſt repercuſſio, quæ fit per epithemata, vt ℞: aquæ roſ: dragm: 8:, olei roſ:, & aceti an: drag: 2., vel aquæ roſ: part: 8:, olei part: 4:, & aceti part: 2., & ſimilia. Quarta eſt alteratio, & rectificatio humorum, quæ perficitur cùm ſyr: de ribes, de limonibus, de ſucco acetoſæ, roſaceo, violaceo, de papauere, de citro, de agreſta, de granatis, oxyſacchar:; & ſimilium. Etiam cùm conſeru: viol:, borragin:, diacoral:, diarrhodon: abb: cùm vino granator:, iulcb:, & cibis frigidis, & ſtipticis, &c. Quinta eſt euacuatio, quæ perficitur per phlœbotomiam incipiendo à ſaphænis, deindè à communi, & a baſilica, vel per pharmacium cùm electuarijs, aut pillulis peculiaribus, aut potionibus, ad quas eſt appropriata magìs aqua fructuum, & florum Meſ: diſtinction: 7: antidot:, & infuſio rhabarbari vt de die in diem videbis. Si inflammatio iam facta ſit, duæ tantùm erunt intentiones, altera ad reſolutionem materiæ fluxæ, altera ad tollenda ſymptomata. Reſolutio materiæ primò fit euacuando materiam exuperantem cùm rhabarbaro, myrabolanis, vel pillulis, vt ſuprà, aut catholico chymico noſtro, aut catholico Veicardi, aut alijs noſtris catharticis. 2: reſoluendo cùm topicis, ſicut cùm columbis, pulmone arietis, & catulis ſciſſis, ac euiſceratis cùm natiua eorum caliditate, aut aduentitia, præſertìm parata cùm rebus anodinis, cuiuſmodi ſunt violæ, maluæ, melliloti, folia lauri, cortic: papaueris, camomilla, anethum, folia ſenæ, ſticados, & ſimilia. Remotio ſymptomatum fiet, ſi vigiliæ adſint cùm ſomnum prouocantibus, veluti cùm ſyr: de papauer: cùm lotionibus extrinſecis ſoporiferis, vt cùm corticibus capitum papaueris albi, & cùm hyroſciamo, floribus nenupharis, violis, anetho, & cùm folijs pampineis, ſalicis, lactucæ, mandragoræ, roſarum, populi &c. vel cùm ſeminibus papaueris albi, aut ſcrup: ſs: pillularum de cinogloſſa, aut laudan: nepent: noſtro, aut Quercetani à gr: 4. ad 6:, vt in noſtris Obſeruationibus. Quod ſi retinetur vrina, eam prouocabimus cùm oleo ſcarpionum, inungendo circà veſſicam, vel cùm cataplaſmate ex paretaria, panaria, creſone, aut cùm ſalibus factis ad vſum Chymicum, vt ſunt fabarum, ſaxifrag:, camomill:, paretariæ, abſynth:, tartar:, aut vitriol: & ſimilium.

Exempla ad hoc.

ROmæ Dominus Gaudentius Roſinus Pedemontanus, temperamenti biliosi, annorum 25., laborabat dolore, qui incipiebat à coxa, indè perueniebat ad caput, & in eadem nocte, qua incæpit, fuit caput repletum fumis, & ſic euaſit phreneticus, vt neminem cognoſceret, loquebatur multùm, & illi videbatur cernere gentem armatam, ità vt conaretur ſurgere e cubili, & quinque homines illium coercere non poterant. Vltrà hoc laborabat febre ardentiſſima, cùm pulſu celeri, acuto, vrina perlucida, lingua nigra; quare iuſſi in manè Aureat i noſtri gr: 6., multaque euacuauit biliosa, euomuitque; fuit ſecata à metipſo arteria temporum, indè cùm noſtro balſamo adſtringente ſanata, à qua fuerunt extractæ vnc: 5: ſanguinis. Indè fuit tonſum caput, & applicatum veſſicatorium commiſſuræ coronali, & bina coxendicibus, & eodem veſpere præbui per os confection: alchermes dragm: ſs:, laudan: nepent: gr: 5:; in die ſequenti deſijt delirium, & poſt tres alios dies optimè conualuit.

Aliud.

VT in superiori Obseruatione, sic euenit Hortonæ ad mare in quodam, cui fuit iuxtà mentem Hipp: motus dolor, & incipiebat phreneticare; sumpto autem vino Calicis ad vnc: 7:, & Aureat:g:3:, eodem tempore omnia euanuerunt.

Aliud.

DOminus Theodorus Christinus alter meus Frater, dùm quadam vespere morabatur cùm multis Amicis, affinibusque ad animum recreandum, statìm ac regressus est domum cæpit laborare dolore in coxendice, qui paulatìm peruenit ad caput, sicque euasit stupidus, vt spacio duorum dierum neque verbum ediderit, quod rectum, & sensatum foret. Statìm vocatus ego, qui multis milliaribus à Patria distabam, accessi 48. horis transactis; applicui cucurbitulas cùm scarificatione, & extraxi sanguinem ab arteria temporum, applicui cordialia cordi, iussique fumenta sicca, & vnctiones, sicque post tres horas redijt ad sensus, & sumptis posteà varijs medicamentis, optimè euasit liber.

Aliud.

CArolo Angelario à Corese annorum 40., temperamenti adusti, cùm à quodam Astrologo fuisset prænunciatum, quod in anno quadragesimo eius ætatis filium vxor ipsi esset paritura, sed posteà Carolum ipsum moriturum cùmque, mulier suo tempore peperisset filium, quæ antè semper fuerat sterilis, augurio Astrologi in mente Caroli impresso, quod nempè mors esset successiuè filij ortu propinqua, cæpit ità phreneticare, vt nihil aliud in ore haberet, quàm illud verbum: quadraginta; septem homines nequibant in cubili illum obsirmare, & cùm hac forti apprehensione mortuus est.

Caput XVII. De Lethargia.

DOctor egregie. Temperatura huius Nobilis fermè est calida, & humida, indè morbus est lethargus, qui dormiendi quædam inexpugnabilis cupiditas est, & appellatur sic ab accidente, idest ab obliuione sequente apostema frigidum cerebri, dependente à materia pituitosa, quæ nimio frigore, ac humore cerebrum imbuit, & in somnum impellit, & hoc quia adsunt signa veram lethargiam indicantia, vt dolor leuis quasi extendens, lenta febris, somnus grauis, obliuio vehemens, respiratio imbecillis, & rara, singultus ob stomaci consensum, albedo linguæ, pigritia in motu palpebrarum, pulsus rarus, & tremulus, aluus humidus, vrina qualis iumentorum, interdùm tremores, & sudores apparent, vt Gal: inquit 3: de loc: aff: cap: 5:, & Auic: p: 3:, & etiam lib: 3: cap: 9:, ex quibus omnibus clarè patet iàm morbum hunc reponendum esse in cap: de lethargia à materia pituitosa, de quo nulli dubium esse poterit, & hæc de morbi essentia.

Quoad prognosticum sic ait Hipp: aph: 2: aph: 1: *In quo morbus somnum laborem facit, mortale, si verò iuuat, non mortale*. & aphor: 3., *somnus, atque vigilia, si modum excesserint malum*, & Auic: p: 3: sic ait. *Quùmque fortia fuerint accidentia lethargiæ, & multiplicatur sudor deijcit virtutem, & quùm spiritus dilatatur, & fit bonus, & declinant accidentia, tunc tendit ad salutem, & propriè si apparent apostemata post aures*, et Cels: lib: 3: cap: 20: sic ait, *lethargus est de genere acutorum, & nisi succurratur celeriter, iugulat*; vndè citò fiant quæ fienda sunt, et hæc de prognostico.

Circà curationem quinque perficiuntur intentiones, quarum prima est euacuatio, quæ fit primò per sectionem venæ cæphalicæ, euacuando sanguinem pituitæ mixtum, deindè

per

per secessum; vndè educunt pituitam hyera simplex, & composita, pillulę chochię, electuarium Indum, agaricum, rhabarbarum, & alia; deindè per uomitum, & fit ex decocto rhaphani, & oxymelle scillitico, aut uino emetico, tàm ex Calice, quàm ex Aureato, & Algeroti, & etiam per masticatoria, & similia. Secunda est reuulsio, quę fit per cucurbitulas, lotiones, clysteria, frictiones, & ligationes, undè clysteria parantur ex rebus spectantibus ad caput, sicut ex decocto saluiæ, maioranę, rutę, betonicę, sticados, & additur radic: cyclaminis, colochynthidis, carthami, centaureę, salis gemmę, hyerę comp:, electuarij Indi, cùm additione aquę benedictę Rulandi, aut uini Calicis, aut ebullitio croci metallorum. Lotiones fiunt ex prędictis rebus à cubito ad extremam manum, & à genu vsque ad plantas pedum, & similia. In hoc casu conferunt uessicatoria vsualia, vnum in commissura coronali, alia in brachijs, & cruribus; exteriùs utilitèr etiam applicantur balsama apopletica, quę apud Spargyricos sunt multa, ut videre est in cap: 14: de Cęphalea. Tertia est repercussio, & perficitur per exteriora in primo cùm oxyrodynis, in augumento, & à medio statu cùm resoluentibus, sicut est emplastrum Mes:, quod recipit piretri, synapis, scillę, castorei, euphorbij &c. Interiora materiam pręparantia sunt syr: de sticados, oxymel: scillitic,: rhodomel:, cùm decoct: saluię, sticados, maioranę, hyssopi, betonicę, & similium. Quarta est symptomatum correctio, & fit per ea, quę à somno profundo ęgrum reuocant, vt est fumus humorum capillorum, euphorbij, carabis, & similia. Item frictio pedum cùm aceto, sale, vel farina synapis, vel cùm succo rutę; reuocat etiam optimè à somno pilorum euulsio partium inferiorum, clamor, & tumultus. Obliuio verò loquendi, mingendi, & egerendi expellitur, incitando, vessicam comprimendo, oleisque aspergendo &c. Quinta, quę est ratio victus, sit tenuis, incisorius, cùm condimentis quibusdam paratus, ut panis contritus in aqua, cùm saluia, pauco pipere, vel cynnamomo, vel ptisana, sale, vel pulegio, vel oxymelle parata, vel aqua cicerum, vel lupinarum; potus sit hydromel, aut vinum aquosum, tenue, & album; carnes sint gallinarum, columborum, auicularum, pisces petrosi, olera sint pori, asparagus, petroselinum &c. Aer sit lucidus, splendidus, domus tepida, somnus non permittatur, nisi per mediam horam, deindè excitetur, ità vt de media in mediam horam dormiat, & excitetur; frictiones vicem suppleant exercitij, et cucurbitulę absque scarificatione.

Exempla ad hoc.

Hortonę cùm ęgrotassent multi Incolę febribus malignis, et in domo D. Equitis Massari, cùm quędam puella laborasset paritèr febre maligna, et Dei gratia, meo opere sanitati fuerit restituta, multi, qui eam curarunt illius domus, fuerunt paritèr eodem morbo affecti, et quidam mortui, quidam sanati. Hoc tempore Domina Osualda soror consobrina dicti Domini Equitis annorum 32:, temperamenti imbecillis, biliosi, et capitis humidi ęgrotabat paritèr febre maligna à quindecim diebus, quę transiuit in lethargum ità grauem, vt semper clausos teneret oculos, et cui persępè illum vocabat, pro responso loquebatur de visione Angelorum, Paradisi, et Dominę Lauinię carissimę paulò ante mortuę; indè denuò claudebat oculos; pulsus ità erat tenuis, vt non reperiretur, vrina crassissima, ità vt ad nihil aliud, quàm ad funus cogitaretur. In consultatione cùm alijs Medicis multotiès proposui applicari vessicatorium commissuræ coronali, sed alij hoc non approbarunt. Tandem Medici vtpotè desperatam dereliquerunt, statìmque ego applicui commissurę coronali vessicatorium, et dabam in iure qualibet hora perlar: pręparat: cùm panaceæ fixę nostrę scrup: ß: prò vice, et cùm aqua cęphalica Quercetani sumebat tincturæ stibij g: 10: prò vice, atque interdùm cùm iulep: gemmat:, sicque in 24. horarum spacio euanuit lethargus, et intrà paucos dies euasit ab omni ęgritudiue.

 Aliud.

Aliud.

LAnciani. Dominus Hippolitus N. Frater supradictæ D. Osualdæ, Thesaurarius Excellentissimi Marchionis Vasti, & altera soror, febre maligna, dùm ad inuisendã sororem ægrotantem Hortonæ petijssent, affecti & ipsi Lancianum regressi sunt, & cùm tota domus, quasi contagio, dicta febre maligna laboraret, vocatus accessi, & inueni inter alios famulam præfato morbo vexatam, cùm profundo lethargo. Præbui Aureati Crollij gr: 6., euomuitque; indè applicitis remedijs, & vessicantibus, vt suprà, conualuit. Sic in eadem Ciuitate Hortonæ curaui filios D. Vincentij Vrbisci, febre maligna cùm permagno lethargo laborantes, eodemque vsu spacio paucorum dierum conualuere.

Aliud.

DOminus Gregorius Tallonius Dux Cyrneus annorum 35., transiuit à graui infirmitate in lethargum profundum, ità vt ei nisi sepulchrum quàm citò parandum omnes arbitrarentur, & iàm vocati fuerant præsbyteri ad funus celebrandum. Extiterat cum dicto lethargo per 22. dies, nec loquebatur, nec respondebat, sed tantùm quædam iura restauratiua pro potu sumebat. Vocatus ego applicui splenium verbenæ, farinæ hordeaceæ, & albumin: ouor:, quod multum extraxit humorem, & multotiès hoc replicato, lethargus, morbusque ab infirmo discussi sunt.

Caput XVIII. De Vertigine, & Scotomia.

EGregie Doctor. Hic vir vertigine molestatur per consensum à ventriculo, quod sic suadetur. Hic patitur oculorum tenebrositates cùm promptitudine ad casum, ità quod nisi per adstantes substentaretur, caderet, & morsus circà os ventriculi percipitur, & nausea, siuè inclinatio ad vomitum, nec morbus est continuus, sed per interualla, prout diuersimodè, diuersisque temporibus ab ipso ventriculo vapores transmittuntur, & praua concoctio; appetitus videtur grauitas, & anxietas quædam stomachalis, & dolor est in anteriori parte cerebri vsque ad medium propter neruorum reuersiuorum consensum, vt inquit Galen: 3: de loc: aff: cap: 8:, & Auic: p: 3: tract: 5:, & Paul: lib: 3: cap: 12:, quæ signa omnia, cùm in nostro appareant casu nulli dubium esse debet huiusmodi affectum esse per consensum à ventriculo, vt dictum est, & hæc de morbi essentia.

Circà prognosticum, ex quo ad vertiginem subsequitur dolor capitis, solutionem vertiginis prædicere possumus, sed quoniam hic noster æger est quodammodò senex, vt vult Auic: in fine de causis, nuntiat apoplexiam, & ibi rationem reddit. Item succedit stupor membrorum, vt ex ipsius ægri relatione percæpimus, & vt inquit Galen: aphor: 3: aph: 17: vertigines proximæ sunt morbis comitialibus, & hi, quos apoplexias nominant, nisi cura, ac diligentia prouideatur, in malos morbos, ac difficiles prolabi posse verendum est, iuxtà illud Hipp: aphor: 2: aphor: 41:, *qui frequentèr, ac fortitèr absque causa manifesta deficiunt animo, de repentè moriuntur*. Et hæc de prognostico.

Circà curam quatuor proponemus intentiones, quarum prima consistit ordinando debitum regimen, & prohibendo quæcunquæ euaporare faciunt, & commotionem in spiritibus inducunt, vt aer calidus, & luminosus, motus tùm corporeus, tùm animalis, & cibaria omnia, quæ vel sua acuitate, vel caliditate nimia faciunt euaporare ad caput, ideò abstinendum est. Secunda vertitur ad membrum mandans, & quoniam hic noster æger multa abundat pituita in ventriculo, expedit pro eiusdem minoratione materiam vomitu aliquo leui euacuare, vt ea, quæ in ore, vel circà os stomaci continentur, educantur, & fit recipiendo decoction: rhaphani, & seminis anethi vnc: 6:, cùm vnc: 1. olei, & tantundèm oxymell:, & totum tepidum cap:, aut vinum emeticum Calicis Chymici, aut puluer: Algerot, vel

aurea-

aureatum nostrum, seu flores correcti stibij, aut crocus metallorum, aut sal: vitrioli multùm conferunt in his casibus. Hinc possumus præparare residuum cùm hoc syr. vt ℞: rhodomell:, sac:, oxymell: an: vnc: 1., decoction: absynth: unc: 4:, m:, & f: syr:, indè possumus euacuare, & hoc cum pillulis de Hiera Galeni, aut Elephanginis, aut de Aloe, & huiusmodi, deindè debemus confortare, & hoc fit cùm speciebus Diagariophyllati vel cum puluere facto cùm gariophyllis, & cynamomo, & corallis, & puluere stomacorum gallinarum secundùm art: præparatorum, de quorum præparatione mentionem fecit Arnaldus Medicus, & Philosophus eximius, qui puluis datur super aspersus in bucellæ panis bono vino priùs infusæ, & similia, quæ sint specifica, vt in nostris Obseruationibus. Circà membrum recipiens, quod est caput, procedendum est cum confortantibus; vt ipsum inungendo cùm oleo ros:, & camomillino, & aceto, & succis, & similia. Quarta perficitur conuertendo vapores ad oppositum, & hoc frictionibus, hirudinibus, & clysteribus completur, cùm decoctione cyclaminis, coloquynthidis, maioranæ, saluiæ, sticados, mellis ros:, olei de ruta, camomillini, hieræpigræ, hierelogodionis, electuarij lenitiui, sacchar: rub:, cass: extract:, sal: gem:, & similibus, quare &c.

Exempla ad hoc.

ROmæ. Syluester Iohannis Aretinus annorum 28., temperamenti mixti, à quinque annis laborabat vertigine, ità vt sæpissimè amitteret potentiam visiuam, voluebatur circularitèr caput, & nisi alicubi niteretur, ruebat in terram; paulispèr durabat, sed sæpissimè contingebat, de quo à varijs fuit curatus Medicis, sed absque fructu. Vocauit me, & antè quàm applicarem medicamenta aptata vertigini, purgaui stomacum, indè præbui vinum Calicis ad vnc: 6., & aquam distillatam visci ligni quercini cùm radic: peoniæ per multos dies, & infrà septem dies sumebat semèl vinum Calicis, & infrà spacium 40. dierum optimè sanatus fuit. Vinum Calicis deindè sumebat semèl in mense, & post annum, quatèr in anno, & hoc vsu nunquam passus fuit ampliùs vertiginem, vt ipsemet mihi testatus fuit post quinque annos. Multos cùm eodem vino curaui, & aliquando cum Aureato, indè vsu pillularum nostrarum contrà vertiginem ad dragm: 1. semèl in hæbdomada, vel bìs in mense. Vidi etiam laborantibus vertigine morbos grauissimos superuenisse, & multis improuisa morte peremptos, iuxtà aphor: Hippocrat: *qui frequentèr, ac fortitèr &c.*, sed cùm vsu præseruatiuorum, multi fuerunt pristinæ restituti sanitati.

Caput XIX. De Comitiali morbo.

DOctor egregie. Indispositio, qua hic vir afficitur, est morbus comitialis, epilepsia à Græcis dictus, & est non omnimoda conuulsio totius corporis sicut in apoplexia, ex qua prohibitiones fiunt motus, & sensus in operationibus membrorum, accidens per temporum interualla, & fit cùm repentino casu, ac exitu spumæ oris, & sequi solet talis conuulsio à multitudine grauante, & acri materia cerebrum mordicante, quod cùm tale molestum reijcere conatur, tali motu conuulsiuo concutitur, & hoc prouenit à nimia multitudine, viscositate, & mala qualitate phlegmatis oppilante, & attenuante vias spiritus sensibilis, & motiui, non solùm per essentiam in ipso capite, sed per consensum à ventriculo, & alijs membris, vt patet per signa, quia tendit ad colorem liuidum, & ex multitudine sputi phlegmatici, & obtusione sensuum, cùm grauitate totius corporis, & lippa circà oculos, & vrina similis vitro liquefacto, sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de Epilepsia à materia phlegmatica per essentiam, & per consensum ponenda est; vt Gal: inquit 3: de loc: affect: cap:7:, & Auic: p:3: tract:5:, & Paulus lib: 3:cap:13:, & alij.

Circà prognosticum sic ait Hipp: *indè morbus sacer quum inueterauerit medicabilis non est, quoniam cerebrum pituita consumitur, & liquesit, quo liquefacto crebrius corri-*

piuntur, & 5. aphor: aphor: 7. *Quibuscunque morbi comitiales fiunt antè pubertatem, mutationem accipiunt, quibus autem vigesimo quinto, commoriuntur*, & Galen: 3: de loc: affect:; porrò in his omnibus affectibus, in quorum numero est epilepsia periculi magnitudinem ex anhelitus nocumento conijcere oportet, & hæc de prognostico.

Circà curam quinque erunt intentiones, quarum prima est victus ratio, quæ sit incidens, ac extenuans, qualis est capparis usus, & sit laudabilis thymi, non superfluè humectans; cauenda est repletio, & mala digestio; semèl in die reficiatur tantùm si tollerare potest. Secunda est humoris præparatio, quæ perficitur per ea, quæ incidere, ac extenuare vires valent, quale est oxymel simplex, compositum, & scilliticum, syr: de absynth:, de sticados, de hyssopo, rhodomel:, apozima, hyssopi, & origani, cùm decoct: saluiæ, hyssopi, rutæ, maioranæ, radic: iridis, scillæ, visci quercini, peoniæ, flor: rosmarini, sticados, liquiritiæ, acori, passularum, nucis muschat:, cynamom:, betonicæ, & similia. Tertia est euacuatio & primò per phlœbotomiam à cubito, deindè per pharmaciam, vt cùm agarico, turbith:, hyera, aut cùm pillulis chochijs, fætidis, polypodio, helleboro, pillulis Indis, de lapide lazuli, myrabolanis, & similibus; vel cùm electuarijs dissolutis in aliquo decocto sicut cùm diaphinicone, electo Indo, aut cùm extract: agarici, turbit:, antepilepticis Quercetani, nostris, seù cùm vomitiuis prænominatis in capitulis antecedentibus, & similibus. Quarta est reuulsio, & deductio materiæ ad inferiora, & perficitur cùm cucurbitulis dorso, & præcordijs, etiam cute incisa affixis, additis quibusdam electuarijs ad hoc propositum facientibus, vt hyera, diacolochynthidæ, hyerologodionæ, oleis de ruta, de absynthio, rhodomelle, deindè frictionibus, lotionibus circà crura, quibus annexæ deriuationes, quæ fiunt per sternutatoria, masticatoria, gargarismata, & similia. Quinta est roboratio, & residui resolutio, quæ fieri possunt per exteriora, & interiora remouendo malam intemperiem derelictam, ne ipsa remanente noua materia denuò aggregetur. Interiora sunt diacorus, diamuschus dul:, confectio plitis, arcoticon Nic:, theriaca, mithridatum, acorus conditus, & quæcunque à proprietate occulta conferre dicuntur, de quibus plurima scripta sunt in libris Authorum. Conueniunt etiam remedia spargyrica, vt sunt aq: hirundinum Quercetani, picæ eiusdem Auth: tàm simplic: quàm compositæ, sicut etiam Arcanum nostrum Antepilepticum, & multa alia composita ex varijs Authoribus. *Sic Galenus* 6., de fac: simp: Auic: p: 3: Mes:, & Alexand:, vndè curantia à tota specie sunt hepar lupi, hepar milui, & pellis frontis asini, carne nudæ admota cingulum ex pelle caudæ lupi, aut frontis eius, vessica apri cùm vrina pulverizata; omnia coagula, & propriè leporis, piretrum conditum, peonia, viscus quercinus, caput cuculi, oua corui, smaragdus portatus, lapis spongiæ, phyllipendula in cibis, os hominis, & similia.

Exempla ad hoc.

ROmæ. Andræas Caluanus Nursinus annorum 44., temperamenti melancholici ex varijs applicationibus, cùm esset in ętate 38. annor:, cecidit quadam die repentè in terram, cùm moribus conuulsiuis, & cùm spuma in ore; post mensem denuò redijt talis morbus; fuit purgatus à Medicis, sed post tres menses redijt; ità vt multa posteà adhibuerit remedia, sed frustrà; post sex annos vocauit me, & statìm præbui vinum Calicis ad vnc: 7:, indè decoct: ligni visci quercini, radic: peonię, semin: eiusdem, cùm lign: sanct:, sassifras: sec: art:, & infrà septem dies sumebat vinum Calicis, hoc autem per mensem; posteà per 15. dies dùm luna decrescebat sumpsit extract: nostri antepi lepticì scrup: 1., sicque morbus euanuit.

Aliud.

Aliud.

ROmæ Domina Iulia de Caris Sicula, annorum 28., temperamenti mixti, ex menstruorum suppresione transierat in eandem indispositionem à tribus annis, & quotidie cadebat cùm spuma in ore. Præbui vinum Calicis septiès in mense, et in alijs diebus sumebat quotidie sequens decoctum ℞: lign: visc: quercin: vnc: ſſ:, radic: valerianæ, peoniæ, et quinque aperitiuar: an: vnc: ſſ:, betonic:, artemiſ:, matricar:, iuæ arteticæ an: pug: 1., semin: dauc:, fęnicul:, peoniæ an: drag: 1., palmæ Christi scrup: 1., nigell: dr: ſſ:, croci g: 15., sal: artemiſ:, absynth: calybeat:, et nostri antiscorbutici an: drag: ſſ:, f: decoct: sec: art:. Sumebat huius decoct: vnc: 5. prò vice, et hæc dosis inseruiebat per quinque dies; bis fuit secata saphæna, et fiebant fumenta cùm fecibus Reguli ad partes vteri, et cucurbitulæ applicabantur coxendicibus, sæpè absque scarificatione; sicque emanarunt menstrua, morbusque, licèt aliquantulùm fuisset moderatus, adhuc tamen redibat; dedi extract: nostri antepileptici per mensem scrup: 1. prò vice cùm aqua hirundinum Quercetani ad vnc: ſſ:, sicque euasit libera.

Aliud.

FIlius Domini Andreæ Tonni Viterbiensis annorum 8., à quinque annis morbo laborabat comitiali, eratque humidissimi capitis; tèr præbui aureatum interpolatè ad gr: 2. prò vice, & cùm nostro extract: antepileptico per mensem ad g: 10. prò die cùm decocto ligni quercini sanus euasit.

Aliud.

ROmæ Filia Leonis Horatij annorum 11., à 9. annis laborabat epilepsia, & cadebat bìs, aut tèr in die; cùm nostri arcani antepileptici gr: 12. fuit curata per 15. dies dùm Luna decrescebat, capiendo illam dosem semèl in die, sicque optimè conualuit.

Aliud.

FIlius Antonij Pauli Saladini Neapolitani annorum 17., à duodecim annis ægrotabat morbo epileptico. Præbui tèr vinum Calicis, & per mensem scrup: ſſ: prò vice extract: nostri antepileptici cùm vnc: ſſ. aquæ liliorum conuallium, & florum tiliæ, & sic morbus fuit omninò sublatus.

Cap: XX. De Apoplexia.

DOctor egregie. Morbus, quo hic vir afficitur est apoplexia, quæ nil aliud est, nisi quædam obstructio ventriculorum cerebri, per quam membra motu, & sensu totius corporis priuantur, vnà cùm læsione principalium actionum, de repentè incidens, & fit à superflua quantitate, & pessima qualitate intrinsecæ, & extrinsecæ materiæ frigidæ, & humidæ oppilantis, & attenuantis meatus, & vias ex arterijs, & venis, per quas transeunt spiritus ex cerebro ad neruos, & membra, & hoc fit, quia subitò infirmus cadit, & veluti attonitus iacet, vox amittitur cùm totius corporis sensu, & motu; citrà febrem in somno stertit, & vocatus non respondet, nec diuulsione pilorum, aut stimulo punctus sentit, & adest dolor capitis, vertigines, & scotomiæ; venarum circà guttur inflatio, totius corporis tremor, & stridor dentium, in somno grauitas, ac pigritia, frigus extremarum partium, motus difficilis, vrina eruginosa, atra, & modica, vt Gal: inquit 1. meth: cap: 9., & Auic: p: 3. tract: 5., & Paul: lib: 3. cap: 18., sic & ætas, complexio, anni tempus,

tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in ca: de apoplexia à materia phlegmatica ponenda est.

Circà prognosticum Hipp: aph: 2., aphor: 42. sic ait: *Soluere morbum, quem apoplexiam vocant fortem impossibile, debilem verò non facile*; vndè Auic:, Paul:, Aetius, Razes aiunt vt plurimùm in paralysim terminare; & aphor: 6. aphor: 51. sic ait: *quicunque sani à dolore capitis de repentè capiuntur, & incurrunt apoplexiam, ij in septem diebus pereunt, nisi febris apprehenderit*, & hæc de prognostico.

Circà curationẽ quatuor requirũtur intẽtiones, quarũ prima est euacuatio, quæ fit primò per sectionem venæ, quia cũ pituita apparent signa sanguinis, deindè per pillulas chochias, fætidas, de euphorbio, cùm syr: de sticados, aut aquis capiti dicatis dissolutas, aut per clysteria cùm hierelogodionæ, pulpa colochynthidis, cassia, & decoctis compositis, & cùm oleo camomillino, rutaceo, laurino, addito sale; etiam per suppositoria cùm puluere hellebori, colochynthidos, speciebus hyeræ pigræ, sale gem:, & similia. Indè per vomitoria cùm penna intincta in oleo liliaceo, ac gutturi immissa, aut vino emetico, aut alijs notatis in nostris Obseruationibus. Secunda est reuulsio, & deriuatio, quæ fit cùm cucurbitulis occipiti cùm scarificatione affixis; item cùm ligaturis sæpè reiteratis, & cùm apophlegmatismis cùm aceto ex origano, & thymo decoctis; item cùm sternutatorijs, cùm helleboro, euphorbio, & pipere, aut cùm fricationibus pedum cùm oleo quo vis calido, aut cùm suffumigijs ex castoreo, oppopanace, galbano, aut cùm synapismo, aut vessicatorio capiti admoto, &c. Tertia est residui resolutio, & perficitur per exteriora cùm epythematibus calidis, item cùm linimentis, inungendo cùm oleo de costo, de euphorbio, de castoreo, aut cùm oleis antepilepticis, & alijs supranotatis in cap: 14.; cùm emplastris etiam, in quorum numero laudatur emplastrum de synape Mes:, aut emplastra stiptica Paracelsi, aut cùm candenti ferro capiti admoto. Interiora perficiuntur per confectiones, & sunt diacori, confectio anacardina; item quintæssentiæ calidæ prænotatæ in cap: 14.; item quæcumque calida sunt, & sicca, febrem euocantia, &c. Ego vsus sum in pluribus fumentis nostris siccis, vt decoct: salsæ parill:, lign: guaiac:, vt in nostris Obseruationibus est videndum. Quarta est ratio victus, qui sit tenuis, & exquisitus, calidus, & abstersorius, ut solo pane in vino eloto vescatur patiens, deindè ad crassiusculum, & in reliquis sex rebus non naturalibus, & similia.

Exempla ad hoc.

IN Ciuitate Ducali. Filius D. Francisci Fugilis annorum 24., temperamenti melancholici, dùm permaneret apud molam tritici, improuisè cecidit à morbo affectus apopletico, & sensus amisit. Ductus in Ciuitatem per quatuor dies nec loquutus fuit, nec sensus recuperauit; Medicus ordinarius aliqua iussit clysteria, & posteà vtpotè desperatum reliquit. Vocatus ego præbui gr: 8. Aureati, sed nihil euomuit, parùmque per secessum euacuauit; iussi clysteria iuxtà ordinem descriptum in Obseruatione 47. Centuriæ 1., & vespere multa eiecit per secessum; fuerunt applicatæ cucurbitulæ capiti, & humeris, & facta fumenta, sternutatoria naribus hellebori albi, piretri, euphorbij, carabisque, sed sine sternutatione. Iussi phlæbotomiam saphænæ, & unctionem in nuca, & spondilibus cum balsamo nostro apopletico, oleo succini, spicæ, & cymini facto ad vsum spargyricum, & hæ vnctiones fuerunt factæ multotiès, vngebanturque paritèr tempora, & commissuræ coronales. Per os sumebat aq: antepopleticam Quercetani maiorem ad vnc: ß: prò vice, olei succini g: 3. elexir cæphalici nostri scrup: 1., m: & cap: per quinque dies, bis in die. Indè fuerunt facta vaporalia cum herbis aromaticis, & saxis ignitis iuxtà nostrum vsum, quæ calefecerunt corpus; præscripsi etiam decoct: lign: sanct: per 40. dies, quæ decoctio scribitur in supradicta Obseruatione 47. Centuriæ primæ; infrà spacium paucorum dierum transiuit apoplexia in phrenesim, & indè post parum temporis conualuit; sed post duos annos, quia ipse continuabat in mola supradicta tritici mansionem, redijt morbus apopleticus, licèt mitior, & mihi fuit posteà relatum ex illo morbo perijsse.

Aliud.

Aliud.

DOminus Albertus Sarianus Neapolitanus annorum 41., temperamenti melancholici, cecidit eodem modo, quo supradictus æger, cùm eisdem signis, & cùm eisdem remedijs curatus conualuit, absque eò quod eueniret phreneticus.

Aliud.

REu: D. Rogerio de Sanctis à Sabaudia annorum 28., temperamenti humidi, propter descensum fluxionis à capite fuit impedita loquela, & motus brachij, cruris, & totius lateris. Iussi Aureati nostri gr: 8., nihilque euomuit; fuerunt facta fumenta cum herbis aromaticis, saxisque ignitis, & sic tota pars impedita emittebat sudorem; indè vngebatur cum oleo canis rubei, bufonis, saluiæ, spicæ, saxi an: part: æqual:, & nuca, & tempora vngebantur cum nostro balsamo apopletico, & fiebant sternutatoria. Sic etiam præbebam aquam antapopleticam Quercetani maiorem ad vnc: ß. prò vice, & elexir nostrum cæphalicum ad scr: 1. per octo dies; indè iterum sumpsit Aureati bis gr: 5. prò vice, multaque euomuit; fuerunt applicita multa clysteria cùm infusione croci metallorum, & colochynthidis in vino, cùm decoctione multarum rerum calidarum, sicque cæpit loqui, & infrà tres menses apoplexia discussa penitùs est.

Aliud.

IN Canetra diœcesis Ciuitatis Ducalis. Vxor Petri Luceantonij annorum 36., passa fuit improuisum accidens conuulsiuum in capite, gutture, cùm vultu torto, tremore in brachio, cùm refrigeratione. Timui ne iste morbus replicaret, quare statim præbui Aureati gr: 8., & iussi balneola cùm vino, in quo herbæ aromaticæ calidæ ebullitæ erant, sicque morbus euanuit.

Aliud.

REu: D. Carolo Matthæio à Castro S. Angeli quodam mane descendit fluxio cùm tanto dolore in altero brachio, vt posceret sibi recidi, & in medietate faciei erat inflatus. Iussi Aureati gr: 8., nec euomuit quidquam; fuerunt facta fumenta cùm herbis aromaticis, & saxis ignitis, vt suprà, indè fiebant vnctiones cùm oleo canis rubei, oleo ederæ, ligni sancti, & absque vllo impedimento remansit.

Caput XXI. De Paralysi.

DOctor egregie. Indispositio, qua hic vir afficitur est paralysis, quæ nil aliud est, quàm mollificatio, vel relaxatio ex oppilatione neruorum, & mala qualitate, atque indispositione membrorum, in qua, tàm sensu, quàm motu membra talia priuantur, & vniuersalitèr prouenire potest à casu, et percussione, et ab omnibus ægritudinibus, in quibus materia plurima in cerebro, et neruis abundat; nunc verò fit à materia pituitosa in porositatibus imbibita, et ipsas mollificante, et relaxante, vndè fit prolongatio nerui ad differentiam spasmi, qui fit à materia crassiori implente neruos, ex quo fit abbreuiatio secundùm longum, et secundùm latum augumentatio. Hæc sunt signa, quia membrum paralyticum ad albedinem, et frigiditatem tendit, et etiam in toto phlegmaticæ superfluitatis adsunt signa, et ideò pulsus est occultus, debilis, frequens, et inordinatus, vrina est alba, atque spissa, vt Gal: inquit 3. de loc: affect: capit: vltimo, & Auic: 2: 3: tract: 1., et Paul: libr: 3. capit: 18. Idcircò ætas, complexio, anni tempus, et præcedens regimen idem confirmant; vndè eius indispositio in

in cap: de paralysi à materia pituitosa proueniente ponenda est.

Circà prognosticum, si membrum paralyticum minoretur, aut extenuetur quotidie, malum, quia signum est, quod non nutritur, et si color eius mutetur, et non sit sicut color reliqui corporis malum signum est, et indicium incurabilitatis; et si in spacio decem dierum applicatis conuenientibus remedijs non conualeat aliquantispèr, talis nunquam recipit curam, et in hoc conueniunt omnes Doctores, et si extenuatio parti paralyticæ, insignis atrophia adueniet, et pallor ingens, adimitur spes curationis. Et hæc de prognostico.

Circà curationem quinque expediunt intentiones, quarum prima est debita regiminis administratio, quæ declinare debet ad siccam, attenuatoriam, et tenuem. Secunda est præparatio pituitosi humoris, et frigidæ intemperiei, causæ nempè ablationi præcipuè incumbendum est, vt puta cùm hydromelle, rhodomelle, syr: de sticados, cùm aquis saluiæ, betonicæ, rorismarini, et similia; vtilior tamen diecta sudorifica. Tertia est euacuatio, et hæc fit cum hyera simp:, et comp:, hyera Hermetis, hyeralogodione, nec ab re existimarem, si à sectione venæ inciperemus, et moderatam detractionem moliremur. Quarta est diuersio, et deriuatio, videlicèt cum cucurbitulis, vesicatorijs affectis partibus affixis, enematibus, masticatorijs, sternutatorijs, frictionibus, et his similibus. Quinta est resolutio residui, quę paratur per exteriora lenientia, vt cùm oleo camomillino, de spica, de costo, de terebintho, de saxo, vulpino, de castoreo, de cane, et ex illis propositis in cap: 14:. Cerata similitèr fiunt cùm puluere lumbricorum, galanga, piretro, castoreo, additis oleis cerę, et picis. Emplastra, vt de synapi Mes:, vel fiant cum herbis capitalibus, additis oleis, et aliquali farina. Balnea conferunt tàm naturalia, vt sulphurea, quàm arte parata. Interiora verò sunt vt diamuschus dulcis, theriaca, acorus conditus, pulueres chamępityos, sticados, et omnia quę calefaciunt, et exiccant, et resoluunt.

Cùm in Paralysi vsus sim eisdem medicamentis, quibus in apoplexia debili, ideò omitto Obseruationes.

Caput XXII. De Conuulsione.

DOctor egregie. Temperatura huius Nobilis fermè est calida, et humida indè morbus est conuulsio, quę nil aliud est, quā neruorū, ac musculorū affectio, per quam interdùm totum corpus, interdùm pars citrà voluntatem ad suam originem contrahuntur. Quare tres sunt huius species, scilicèt tentio ęqualis, tentio ad interiora, et tentio ad posteriora. Ideò hęc est anterior, quia musculi morum faciei dantes contrahunt, ad quam contractionem os, et facies contorquetur. Causę à quibus fit primitiuę sunt inordinatus coitus, crapula, aer nocturnus, et ebrietas. Causę, antecedentes sunt nimia quantitas, et mala qualitas pituitę, et sanguinis, vt Gal: inquit 2. de sympt: cau: cap: 2., et Auic: 2. 3., et Paul: lib: 3. cap: 20., et iterùm Gal: 4. aphor: com: 57. dicens, *omnes conuulsiones fiunt, aut à repletione, aut ab euacuatione partium videlicèt neruosarum*; signa nobis se se offerunt, vt pulsus rarus, durus, et exiguus, risus sardonicus, et tremor, vrina aquæ similis, et facies pallida, sic et ętas, complexio, anni tempus, et pręcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de conuulsione à superflua repletione, et pituita ponenda est.

Circà prognosticum sic ait Hipp: 4. aphor: aphor: 57. *Qui à conuulsione, vel distentione neruorum tenetur, febre superueniente liberatur*, et Gal: 5. aphor: com: 7.: *conuulsio, quæ fit ab euacuatione acutissima est, & perniciosissima, quæ verò à repletione neruosarum partium, neque acutissima, neque similitèr periculosa*, et hęc de prognostico dicta sufficiant.

Circà curam quatuor spectant intentiones, quarum prima est victus ratio, quę debet esse calida, sicca, et tenuis in principio, deindè successiuè, vt videbitur. Potus sit vinum album, paucum, tenue, et aquosum cùm iulab:. Secunda est euacuatio, nam tardare in

acutis

cutis malum est, & primò per sectionem venæ, deindè per pharmaciam, cùm agarico, rhabarbaro, hyera simp:, & comp:, hyera Hermetis, hyeralogodione, diacatholicone, cùm agarico tro:, pillul: elephangin:, de hyera, chochijs, aut medicaminibus antimonialibus, vt in nostris Obseruationibus, & alijs similibus. Deindè præparanda est materia remanens, & hæc cùm rhodomelle, syr: de sticados, cùm aquis, & decoctis capiti spectantibus. Item conueniunt clysteria cùm rebus capiti dicatis, frictiones, masticatoria, sternutatoria, cucurbitulæ, sine, vel cùm scarificatione, & similia. Tertia est resolutio, ac membrorum roboratio, & perficitur per exteriora, vt linimenta ex oleo liliorum alborum, lumbricorum, oleo vuulpino, & costino, vnguenta ex bdelio, aut oleis, & essentijs propositis in cap: 14. Balnea etiam conueniunt tàm naturalia, quàm artificialia, sicut in oleo communi, vel in balneo, in quo decoctæ sint vulpes, catuli, cùm herbis capitalibus, scilicèt camomillæ, anethi, maioranæ, saluiæ, rosmarini, sticados, & similium, aut cùm herbis, & saxis ignitis ad nostrum vsum. Interiora sunt electuaria resoluentia, vt diamuscus, mitridatum, confectio anacardina, theriaca, & similia. Quarta est remotio symptomatum, & hæc perficitur cùm anodinis, cùm balneo ex oleo communi, in quo decocta sit lumbricorum quædam quantitas, vel cùm oleo camomillino, de semine lini, vel balneo arte parato, vt membra contracta ad suum locum reducantur, & inordinato motui resistant, & similia.

Exempla ad hoc.

REu: Pater Modestus à Campolaureo Cyrneus Minor: Obseruant: meus socius, & consanguineus, cùm nocte quadam dormiret mecum, passus fuit accidens conuulsiuum adeò magnum, & tanto impetu, vt totam contorqueret vitam, guttur eueniret inflatum, oculi inflexi, & per sex horæ quadrantes fuit absque sensu, & verbis, ità vt eum iam iudicarem effocatum. Eodem tempore feci ligationes coxendicibus, pedibus, manibus, & in ore per ampullam misi aquæ antapopleticæ Quercetani vnc:2., elexir: nostri cæphalici drag: 1., succini drag: ß:, panacææ auri g: 20., & vngebam nucam, atque commissuras coronales, quod effecit vt magnoperè sudaret, sicque redierunt in sua loca omnia membra absque impedimento, quamuis cùm quadam stoliditate, vndè præbui per 30. dies in manè essentiæ succini, & elexir nostri cæphalici an: drag: ß: prò vice cùm aquis appropriatis, sicque talem nunquam ampliùs passus fuit morbum.

Aliud.

IN Ciuitate Ducali Dominus Antonius Vetulus frater Aromatarij eiusdem Ciuitatis annorum 18., temperamenti ignei adusti, quadam nocte passus fuit quædam accidentia conuulsiua tàm magna, vt contorqueret caput, os cùm spuma, oculos, brachia, quæ fuerunt causata, vt arbitror, à repletionibus, & in nocte sola, fuit plusquam viciès ab eisdem accidentibus aggressus. Vocatus præbui gr:8. Aureati, multaque euacuauit; præscripsi multas decoctiones ligni visci quercini, peoniæ, & similia, sicque sanus euasit.

Aliud.

AScanio cuidam Viterbiensi annorum 32., qui passus pariter fuerat in quadam nocte multa accidentia conuulsiua, præbui Aureati gr:8., multaque euomuit, indè cùm decoct: ligni visci quercini, sassafras, & lentisci per 20. dies, & elexir nostri cæphalici drag: ß: prò vice; non desierunt primò, sed paulispèr diminutæ fuerunt conuulsiones per nouem dies, indè omninò euanuerunt. Propinaui massam pillularum cæphalicarum Quercetani, & semèl in hebdomada sumebat drag: ß: prò vice, sicque fuit optimè liberatus.

Aliud.

APollonia Sara Ausculana annorum 28., correpta fuit quibusdam conuulsionibus periculumque aderat effocationis; arbitratus fui, hoc originem trahere à passione hysterica, vndè præbui Aureati gr: 6., multaque euomuit, indè aquam antapoplecticam ad vnc: ß., elexir vterini drag: 1. per duos dies. Posteà passa fuit dolorem capitis acerbissimum, quare iterum dedi Aureati correcti gr: 10., & multa per secessum iterùm expulsit; indè per quinque dies præbui extract: hysterici nostri scrup: 1., cùm aqua antedicta, & fiebant fumenta in partibus vteri cùm fecibus reguli, bis fuit facta sectio saphænæ; in sexto totum calefactum est corpus cùm febre, sicque in vndecimo desijt febris, & cùm vberrima menstruorum quantitate euasit libera.

Aliud.

FIlia Domini Thomæ Antonij Liberatoris de Hortona annorum sex laborans febre putrida, in die 14. morbi fuit correpta ab accidentibus conuulsiuis duodeciès, cùm tanto impetu, vt remaneret quasi effocata, nàmque per quadrantem horæ manebat absque anhelitu. Ab alijs Medicis vtpotè desperata fuit relicta; vocatus ego eam inueni magnoperè debilitatam, vndè cùm phiala mittebam in ore aquæ hirundinum ad vsum Quercetani vnc: 3., spirit: smaragd: drag: ß., spirit: auri scrup: 1., m:, sicque conualuit. Multa alia exempla vide in Obseruationibus.

Caput XXIII. De Descriptione melancholiæ.

DOctor egregie. Temperatura huius Nobilis fermè est calida, & sicca, indè morbus est melancholia, quæ nil aliud est, nisi quædam sine febre mentis alienatio dependens ex humore melancholico, & hæc duplici specie constat, altera nempè quæ melancholia, idest atrabilis, altera quæ mania, idest insania vocatur, & hæc prouenit à mala qualitate frigida, & sicca, ex humore melancholico in medio ventriculi, cerebri per essentiam existente, & per consensum à splene, hepate, stomaco, & præcordijs, ex quibus humor, & vapor tenebrosus tandèm ad cerebrum eleuantur, per quem imaginatiuæ, seu æstimatiuæ, seu utriusque debitæ operationes uariantur, & species melancholiæ sunt innumeræ; & quia noster æger cùm mala æstimatione videtur, & plus cæteris cogitat, plus quoque retinet, & continuè plorat, & est suspiriosus; solitudinem diligit, plusque solito dormit; eius urina est tenuis, obscura, & alba, pulsus est durus, & tardus. Igitur à propria melancholia per essentiam in capite, & per consensum ab alijs membris prouenit, ut Gal: inquit 3. de loc: affect: cap: 7., & Auic: p. 3. tract: 5. capit: de sing: melanchol:, & Paul: lib: 3. cap: 14., & Aet: ser: 6. cap: 9. Sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, undè eius indispositio in cap: de melancholia ab humore proprio ponenda est.

Circà prognosticum Hipp: in lib: de atrabile sic ait; *Morbus hic quùm nondum ferè incæpit, curari debet, nàm inueteratus difficultèr curatur, & tractatur*, & 6. aphor: aphor: 53. sic ait: *desipientiæ, quæ cùm risu fiunt, securiores, quæ verò cùm studio, periculosiores*, & 21. *in insanientibus si varices, vel hæmorrhoides superauerint, insaniæ solutio*; & hęc de prognostico.

Circà curam quinque perficiuntur intentiones, quarum prima est administratio debita regiminis sex rerum nonnaturalium, quę declinare debet ad calidum, & humidum, tùm magis humectare, quàm calefacere, quia humiditas est minùs actiua, quàm caliditas. Secunda est digestio, quæ completur per administrationem syrup:, ut de thymo, de pomis, de epithymo, de fumo terrę, de lupulis, de uiolis, de suc: borraginis, de cortic: citri &c. Decocta sunt ex epithymo, sena, polypodio, lupulis, thymo, fumoterrę, borragine,

menta,

menta, calamo aromatico, rosmarino, xyloaloe, & similibus. Tertia est euacuatio, quæ perficitur primò per hirudines hæmorrhoidibus applicitas, deindè cùm epithymo per se, vel cùm aquæ lactis infusione, & dosis est drag: 2., etiam myrabolanis indis, foliculis senæ, lapide lazuli, & armeno, & confectione amech, pillulis indis, de lazuli, dosis est scrup: 4., aut panchimagogon Crollianum. Reuulsio, & deriuatio fit per enemata, frictiones, cucurbitulas, & similia. Resolutio residui per extrinseca sunt sacculi, qui parantur ex floribus buglossæ, borraginis, melissophylli, rosarum, & cùm been albo, & rub:, sandalis, gariophyllis; similitèr epithemata cùm debitis aquis, & pulueribus cordi dicatis componantur. Intrinseca sunt saccharum buglossatum, borraginatum, rosaceum, violaceum, addendo ijs aliquid diamusci dulcis, & electuarij de gemmis, aut cùm remedijs Spargyricis &c.

Exempla ad hoc.

DOmina Martia Dorina annorum 36. circitèr, temperamenti crassi, melancholici, à sex mensibus laborabat doloribus vterinis, cùm quantitate fumorum ascendentium ad caput. Fumi erant hippocondriaci mixti cùm hystericis, qui suscitabant in toto corpore copiam flatuum, vtpotè in corde, stomaco, costis, gutture, oculis, auribus, naso, & reliquis corporis partibus. Erat etiam deprauata phantasia, sibi enìm videbatur corpus fore plenum spiritibus, immò prò infallibili hoc credebat. Præbui multas pillulas hystericas, sal: Iouis, iura aperitiua, multotiès vomitiua, extract: antippocondriac:, sed omnia erant infructuosa, licèt enìm tempore sumptionis medicamenti aliquantulùm decresceret morbus, adhuc tamen redibat cùm ijsdem flatibus. Iussi vinum helleboratum in hanc formam ℞: extract: antipocondriac: drag: 3., hellebor: nigr: præparat: vnc: 1., senæ orientalis vnc: ß:, cortic: citri drag: 7., flor: borragin:, viol: an: p: 1., corall: rub: præparat: drag: 2., sandal. citrin:, & anis: an: drag: 3., vini albi generosi lib: 6., infundantur, & digerantur per dies quatuor, & cap: vnc: 3. prò quolibet mane; vltrà hoc sumebat conseru: borragin: cùm folijs auri mixtam, & confect: hyacinth:. Bìs fuit facta phlœbotomia, ità vt morbus diminutus adeò fuerit, vt æger maneret cùm aliqua quiete; sumpsit posteà per duos menses aq: acetosæ, sicque euasit libera.

Aliud.

DOminicus Sauinus ex Alexandria annorum 58., temperamenti melancholici, adusti, laborabat melancholia tàm fixa, vt timeret semper mori morte improuisa, nec vllis suasionibus, rationibusue poterat illa apprehensio ab eo tolli. Præbui pillulas nostras contrà omnes impuritates sanguinis per duos menses continuos semèl in biduo, & quolibet mane sumebat aqu: succi melissæ, succi borraginis an: vnc: 1. ß:, intùsque ponebantur panacææ nostræ vniuersalis liquidæ g: 6., balsami nostri salutis g: 5., balsami nostri vitalis g: 5., tincturæ calybis g: 12., & cùm hoc vsu optimè conualuit.

Aliud.

TAdæus Basilius Ausculanus annorum 26., temperamenti melancholici, adusti, à duobus annis vexabatur quadam apprehensione se conijciendum in carcerem, ità vt omnes homines ei viderentur satellites, & cùm hoc timore semper circumspiciebat. Laborabat etiam vigilia permaxima, ità vt tota nocte vel die nec spacio duarum horarum dormiret; vescebatur absque ordine temporis, atque horæ; sæpè plorabat absque causa; renuebat medicamina, sed suasus quod si curam libentèr subiret Curiæ iussu carceres non ingrederetur, tolerauit curam. Præbui vinum Calicis quatèr in mense interpolatè, indè sumpsit decoct: galli veteris ad vsum Quercetani, cùm additione vitriol: Martis, scrup: 1. prò quolibet die, & sumpsit per 15. dies. Indè propinata fuit aqua melissæ, totius citri,

citri, pimpinellæ an: vnc: 1., tincturæ calybis drag: ß:, m:, & cap:, quam dosem sumpsit per 15. dies, & fuit morbus discussus; præbui quoque pillulas tartar: Quercetani ad dr: ß: prò vice, semèl in 15. diebus, & sic omninò conualuit.

Aliud.

Romæ. Io: Antonius Rozzettus Ætinus annorum 60. temperamenti adusti, melancholici à multis annis patiebatur effectus hypocondriacos, sed paulò antè tanta vaporum copia ascendit ad caput, vt imaginatiua remanserit deprauata, & ipsi videretur habere caput grandius illo tauri, cùm apprehensione esse in domo monstrum formidabile &c. tamen multi Physici ei salutem restituere conati fuerant, sed frustrà. Vocatus præbui nostras pillulas contrà omnes impuritates sanguinis per multos dies, vltrà quas sumebat confection: alchermes drag: ß:, essent: smaragd:, & tincturæ viperar: an: g: 10., quibus imaginatiua aliquantulùm ad rectas cognitiones reducta est, sed tamen permanebat in apprehensione de magnitudine capitis, quamuis suaderem varijs exemplis, & experimentis contrarium; indè verò continuando pillulas antedictas per sex menses, optimè conualuit. Multa alia vide in nostris Obseruationibus.

Caput XXIV. De Opthalmia.

Doctor egregie. Hæc puella Opthalmia vexatur, quæ nihil aliud est, quàm inflammatio facta per defluxus à capite, ex superfluitate nutrimentali paulatìm aggregata, propter debilitatem virtutis expulsiuæ, & resolutiuæ oculi, & prouenit ab inordinata moderatione sex rerum non naturalium, deindè à materia ætherogenea, idest materia sanguinea mixta bili, & hoc patet, quia videtur tumor, rubor, grauitas, & dolor, quandòque cùm fluxu lacrymarum, & lippitudine in angulis oculorum collecta, & fiunt apud somnum glutinationes, vt inquit Auic: tertia 3. tract: 1., Paul: lib: 3. cap: 22., & Alex: lib: 1. cap: 23., & Gal: in lib: de ocul: cap: 8., sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de Opthalmia à materia mixta bili ponenda est.

Circà prognosticum Hipp: aphor: 6. aphor: 17. sic ait: *lippientem alui profluuio corripi, bonum*; & Auic: tertia 3. sic ait: *si initium opthalmiæ erit ex velaminibus intrinsecis, cura est difficilis, & omnis ægritudo, quæ fit per communitatem velaminum exteriorum est magis salua*; vndè nos diligentèr medicamenta optima applicare debemus, nàm Deo dante comparabimus sanitatem; & hæc de prognostico.

Circà curam quinque occurrunt intentiones, quarum prima est debitum regimen, vndè victus sit parcus, boni succi, facilis concoctionis; vitentur acetosa, salsa, coitus, motus, potus vini; laudantur somnus, aer obscurus, assidua alui excretio &c. Secunda est reuulsio, & deriuatio, quæ fit per sectionem venæ saphænæ, communis, & cæphalicæ ab eodem latere; etiam fit per frictiones à supernis partibus ad infimas descendentes; item per cucurbitulas, clysteria, pillulas soluentes, trociscos, & similia. Tertia est præparatio humorum, & hæc fit cùm syr: de papauere, rosato, iuiubino, de granatis, aut rhodomelle, aut oxymelle. Quarta est euacuatio, quæ perficitur, vel rursùs per sectionem cæphalicæ eiusdem lateris, vel per soluentia pharmaca, cuiusmodi sunt pillulæ aureæ, aggregatiuæ, electuarium de suc: ros:, decoct: myrabolanorum citrinorum, cassia, manna, rhabarb:, & iterùm pillulæ chochiæ, diaturbitthi, diaphinicon, electuarium Indum, confectio amech, & similia. Aut ad vsum spargyricum, vt extract: rhabarb:, senæ, mecchiocan:, panchimagog:, catholicon Veicardi, vinum emeticum, tàm ex Calice, quàm Aureato, Algerott, & similia. Quinta est ablatio symptomatum, et completur auferendo causam, et cùm anodinis mitigando, et ad leuia stupefacientia vsque procedendo, exempli gratia, primò apponatur albumen oui cùm aqua ros:, in secunda parte principij fiet album sine sarcocolla; in augumento cùm sarcocolla, et tandèm addatur aliquid

aquæ

aquæ fæniculi, vel decoctionis fænugræci, mellilotí, scilicèt lini cydoniorum, comendatur etiam in resolutione balneum. Primùm valent ad opthalmiam absynthium, aloes, flamos, verbena, camphura, album oui, psyllium, opium, rosa, sarcocolla, mellilotum, fænugræcum, semperuiua, sumachi, portulaca, sief album Mes:, pulũis albus Hali, emplastrum ex pomis coctis, sacchar:, & aqu: ros: addendo aliquid camphuræ. Aquæ etiam competunt ad vsum spargyricum eufragiæ, verbenæ, celidoniæ, rosarum an: vnc:4., antimoni; hyacinthini drag: 2., puluer: bull: lento igne per tres horas, & vtere; ista est preciosior aqua opthalmica. Vid: Montagnan:cons:63. Veuig:tra:3:cap:8.

Exempla ad hoc.

SAncta Herculis à Valle Cicoli annorum 24., temperamenti biliosi, habebat tumorem in oculo, cùm inflammatione. Præscripsi vini Calicis vnc: 6., euomuit multa, & cùm eodem vino eluebat oculum bìs, aut tèr in die; in 3. iussi phlœbotomiam saphænæ, & fuerunt extractæ vnc:8. sanguinis, & post duos dies fuit replicata in altero pede ad vnc:6., & fiebant sæpè fricationes humeris; indè sumebat multotiès iura alterata cùm rebus aperitiuis; & fiebant etiam fumenta cùm fecibus Reguli. Menstrua emanarunt vberrimè; tèr bibit vinum Calicis, & per duos menses abstersit oculum cùm eodem vino, & lacte fæminæ, & sic optimè conualuit.

Aliud.

STephano Petri Pauli à Ciuitate Castellana annorum 17., temperamenti mixti ex nimia ad studia applicatione fluxit humor in oculo cùm tanta copia, vt vereretur amissionẽ; humor erat fluxio acris, atque mordax, quare fuerũt applicitæ cucurbitulæ cùm scarificatione humeris. Per os sumpsit pillulas lucis cùm decoct: disiccantibus; humefiebat oculus cùm nostra aqua opthalmica tèr, & quatèr in die, & fuit factum setacium in collo, sicque fuit reuersa per illum fluxio. Aqua repercutiebat fluxionem, & operam dabat vt æger bìs, aut tèr in die eijceret per secessum excrementa; sicque fuit liberatus.

Aliud.

MIchaeli de Rubeis à Tuscanella annor: 46., temperamenti adusti, ignei, descendit in oculis fluxio tàm acris, vt quatuor dierum spacio nihil videret. Statìm præbui Aureati nostri gr:5., quo euomuit, & eiecit multa per secessum; vtebatur autẽ aqua nostra opthalmica prò diluendo oculo. Fuit facta sectio basilicæ ad lib:1. sanguinis; applicitæ fuerunt cucurbitulæ absque scarificatione; fiebant confricationes in mane, & in vespere; pectebat retrò versùs comam, vt verteret fluxionem, & ope aquæ opthalmicæ bìs in die euacuabat. Multas sumpsit decoctiones herbarum refrigerantium, & sumpsit etiam potionem solutiuam magisterialem & morbus fuit totalitèr expulsus.

Aliud.

LIberatę de Crassis Neapolitanę annor: 28., temperamenti tenuis, imbecillis, ex retentione menstruorum orta erat vngula in oculo, quæ cæperat grauescere, & cùm alio oculo parùm videbat. Sumpsit tèr vinum Calicis, & fuerunt facta fumenta cùm fecibus Reguli, & decocta aperitiua cùm sale artemisiæ, & boracis. Oculus madefiebat quatèr in die cùm aqua opthalmica Quercetani, in qua addebatur vitriol: cypr: quantùm sufficiebat ad colorandam, sicque in mense vngula euanuit, & ægra fuit restituta sanitati.

G Certum

Certum est quod vsu antedictæ, & sæpiùs repetitæ aquæ opthalmicæ multi morbis oculorum laborantes euaserunt liberi, & ego innumeros curaui, & præcipuè Venetijs, vbi moror, qui vexabantur suffusionibus, inflammationibus, carne adoleta, vngulis, ptherigia, & similibus in oculis, exceptis morbis cancerosis, in quibus alio ordine vsus sum.

Multotiès curaui laborantes debilitate visionis, absque eò quod vllum appareret signum, vel macula in oculo; priùs enim præbui vinum Calicis, aut Aureati, aut purgaui pillulis lucis, indè cùm vino, et electuarijs notatis in Centurijs nostrarum Obseruationum conualuerunt.

Caput XXV. De Suffusione.

DOctor egregie. Suffusio, siuè Catarrhacta, qua hic vir laborat nil aliud est, quàm concretio aquei humoris inter crystaloidem, & corneam circà pupillam, quæ vbi perfecta fuerit visum impedit, & fit ex superfluitate nutrimenti non resoluta, & per consensum capitis transmittentis hâc humiditatem ad oculū. Signa cognoscuntur in compressione oculi, nàm si statìm aperto oculo videatur diuidi, ac in partes separari, tunc est suffusio subtilis valdè; si verò nullo modo moueatur, sed in se remaneat, erit crassa, ac densa, nec per acum ambæ mitti poterunt, si verò dilatari, sed non in partes diuidi videatur, ea est, quæ per acum curam recipit, vt hæc huius nostri ægri, sed priùs præmissis, quæ premittenda sunt, & hæc de morbi essentia.

Circà prognosticum Gal: 14. meth: cap: vlt: sic ait *suffusio iàm incipiens digeritur, vbi diù constitit, neque potest arculari coagulando catarrhactas, quæ dùm totum oculum occupant sunt incurabiles*. Item nimium crassæ, quæ non per compressionem mouentur, neque acu, neq; medicamentis curantur, ità etiam catarrhactæ ex integra obstructione nerui optici factæ curationem non admittunt, & quæcumque siuè à percussione, aut post ægritudinem cerebri fiunt, difficultèr sanantur.

Circà curam quinque perficiuntur intentiones, quarum prima est victus ratio, quæ donec morbus transierit, attenuatoria; nàm pisces, & cibi crassi nutrimenti flatuosos vapores pariuntur, & humectant, ac replent. Fugienda sunt vinum paritèr, coitus, balneum, & aer humidus; prò potu autem hydromel conuenit. Secunda est humoris præparatio, & quoniam habet ortum à pituita, idcircò cùm oxymelle simp:, & comp:, cùm syr: de sticados, rhodomelle, & decoct: fæniculi, rutæ, euphragiæ, betonicæ, sticados, rosmarini, & similibus præparatur. Tertia est euacuatio per sectionem venæ, quia corpus est plectoricum, deindè cùm pillulis choch: js, lucis, imperial:, idest de agarico, cùm electuarijs simplicibus, & præparatis aut cùm medicamentis spargyricis in cap: antecedenti adnotatis. Quarta est reuulsio, & deriuatio, quæ fit cùm clysteribus, masticatorijs, narifusorijs, cùm cauterijs, cucurbitulis, extremarum partium frictionibus &c. Ressolutio suffusionis, & vaporum, tàm per intrinseca, quàm per extrinseca, vt sunt electuaria, vt confectio humain à Mes:; item triphera, myrabolani conditi, & alia multa, quæ à cœna comeduntur. Extrinseca sunt, vt aqua mellis stillata, aqua fæniculi, rutæ, euphragiæ, serapinum in vino granatorum dissolutum, puluis hirundinum, vrina infantis, & collyrium de fellibus Razes, aut aqua opthalmica antedicta &c. Hìc non adnotantur Obseruationes, cùm hoc capitulum cohęreat cùm capitulo antecedenti.

Caput XXVI. De Doloribus aurium.

DOctor egregie. Dolor aurium est tristis, ac molesta auris sensatio à contraria re de repentè, ac violentèr simul, & vehementèr imprimente facta, cuius causa est mala intemperies calida, & soluta continuitas à flatu extendente, & humore corrodente, siuè sit in neruo auditorio, siuè in auris cartilagine nihil refert; satìs est, quod inflammatio videtur, & dolor continuus, grauitas cùm tumore, & febre, & cognoscitur in causa esse sanguinem biliosum, quùm intensiuus dolor se habeat, sic & ætas, complexio, anni tempus, & præce-

præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de dolore aurium propter sanguinem biliosum ponenda est.

Circà prognosticum Hipp: sic ait 3. prognost: te x: 15. *Aurium dolor acutus cùm febre continua, ac vehementi difficilis est, periculum enim delirij, & abolitionis imminet*, & hæc de prognostico.

Circà curam septem exiguntur intentiones, quarum prima est euacuatio, quæ fit per sectionem venæ, indè cùm rhabarbaro, cassia, manna, electuario de succo rosarum, diapruni solut:, cùm pillulis chochijs, aut aureis, vel chochijs turbith:, agarici, vel indis, de lapide lazuli, confectione hamech, aut per medicamenta spargyrica proposita in capitulis antecedentibus, & similia. Secunda est reuulsio, quæ fit cùm cucurbitulis, frictionibus &c. Tertia est repercussio, quæ perficitur cùm oleo ros:, & quarta parte aceti; resolutioni mixta fit addendo mugilagine, sem: cydoniorum, sem: lini, fænugræci, & similia. Quarta est resolutio, & hæc cùm diachilone minori, vel emplastro ex farina hordei cocta cùm oleo camomillino, vel ex farina fabarum cùm oleo liliorum alborum. Quinta est victus ratio, quæ debet esse tenuis, & infrigidans; vitentur similitèr vinum, carnes, oua, & huiusmodi. Sexta est symptomatum remotio per ea, quæ conciliant somnum, & resident dolori, & hæc cùm anodinis, vel narcoticis in extremo, & hæc dicta sufficiant.

Exempla ad hoc.

DOmina Margarita de Franchis Viterbiensis annorum 38., temperamenti melancholici, laborabat à tribus diebus dolore in aure intolerabili. Purgaui corpus cùm potione magisteriali ordinaria, & fuit secata saphæna; indè cùm hirudinibus fuit extractus sanguis à venis hæmorrhoidalibus; fuerunt applicitæ cucurbitulæ humeris; fuerunt factæ confricationes, atque fumenta emollientia auribus, & vnctiones cùm oleis camomillæ, liliorumque, & intrà aurem vtebar oleo amygdalorum amarorum, adipe anguillæ, & similibus. Adhuc tamen dolor erat pertinax, quare vnxi posteà cùm oleis refrigerantibus, vtpotè nymphææ, rosat:, cùm lacte fæminæ, sed omnia frustrà. Demùm applicui cucurbitulam in vertice occiput versus cùm scarificatione, multusque exiuit sanguis crassus, ac viscosus, sicque dolor euanuit. Eodem modo curata fuit Domina Magdalena Baldana dolore in altera aurium laborans.

Aliud.

MAgister Sanctus Angeli Ausculanus annorum 44., temperamenti mixti, cruciabatur maximo dolore in aure cùm febre. Fuit purgatus cùm cholagogo, & fuerunt applicata suffumigia anodinantia, oleaque refrigerantia, ac anodinantia, fuitque celebrata phlœbotomia cùm extractione vnc: 7. sanguinis à basilica, sed absque fructu. Fuerunt applicitæ hirudines sub auribus, & fuit extractus sanguis ad vnc: 4., & applicui cucurbitulas humeris, atque confricationes, adhuc tamen permanebat dolor. Demùm præbui vinum Calicis, & aliquantulùm fuit diminutus dolor, sumpsit denuò in die subsequenti, multaque euomuit mixta, sicque dolor, febrisque discussa est ab illo.

Aliud.

LAnciani. Antonius Susinus annorum 36., temperamenti adusti vexabatur dolore acerbissimo in aure. Sumpsit vinum Calicis, & in aure posui succ: allij, cùm modico croci, & dolor euanuit. Hoc medicamen mirè multotiès operatum est in dictis morbis, aliaque expertus sum, vtpotè allia, semina papaueris, camphuram, opium, & interdùm allium factum ex asellis, sicque multa splenia anodinantia, & emollientia, cùm singulari iuuamine.

Caput XXVII. De Vlceribus aurium.

DOctor egregie. Vlcus, quo hic vir detinetur nil aliud est, quàm continuitatis solutio cùm sanie, causæ verò sunt humores, qui putrefacere, & corrodere possunt, signa enìm manifesta sunt, quia pus ex aure defluit, nulla in cerebro præterita læsione &c.

Circà curam quinque perficiuntur intentiones, quarum prima est abstersio, sicut cùm melle; secunda corrosio, vt cùm flore æris, alumine &c.; tertia carnis generatio vt cùm thure; quarta est consolidatio, vt cùm aloe, sanguine draconis &c.; quinta cicatricis indutio, vt cùm cortice pini &c.

Breuis curatio vlcerum, quæ 5. Meth. cap: 1. Galeni continetur.

OMne vlcus siccantia medicamina requirit; vlcus sinum habens, non solùm modicè siccantia, sed abstersoria expostulat; quod verò coniungi labia petit, veluti cruentum, magìs siccantia, tùm quæ sinè abstersione leuitèr adstringant, desiderat; quod verò ad cicatricem perduci debet, non solùm magìs adhuc siccantibus, sed strenuè adstringentibus remedijs indiget; at si caro pratèr naturæ modum intumuerit, acria, & demollientia, quæ calida, & sicca sint adhibeantur. Si verò vlceri aliquod symptoma adiunctum sit, primò id remoueatur, deinde vlcus sanetur; si sordes innascantur tollendæ sunt ijs, quæ maiorem adstringendi vim habeant, quàm quæ carne implent. Si copiosa humiditas adsit, siccantibus medicamentis, quæ propriam speciem non egrediantur, curandum; aglutinatoria sint igitur medicamenta siccantia, & adstringentia, carnem generantia, siccantia, & adstringentia, & sic de reliquis. Si verò subiecta caro intemperata sit, primum ejus intemperantiæ succurrendum vtique, quæ siccior iusto est humectantibus, quæ humidior siccantibus, quæ calidior refrigerantibus, quæ frigidior calefacientibus, quæ geminata qualitate intemperata, per geminam qualitatem contrariam curetur. Considera insuper intemperantiæ causas, nùm à toto; vel à parte per consensum, membrum vlceratum infestent; primùm enim causæ, quæ adhuc intemperantia fouet, medendum, & post hanc ipsi, quæ facta est intemperantiæ. Sumitur etiam indicatio à particula læsa, quæ si siccior fuerit eam magìs siccari expostulat, quæ minùs talis est, eã minùs siccandam; simile etiam erit de calefaciendo refrigerandoque. Præceptum sumitur etiam à præcellentia membri aut à contrario statu, itemque ex sensu acri, hebeteuè, cùm hæc diuersum medendi modum petant, & reliqua similia.

Exempla ad hoc.

PEtrus Bailus Mediolanensis annorum 40., temperamenti humidi, laborabat multo abhinc tempore dolore auris, & post aliquod tempus fracta fuit caro, & exibat continuò pus, & propter negligentiam curæ euasit sordida, ac corrosiua, ità vt concauum auris tympanum versùs extaret corrosum. Fuit curatus cùm purgantibus phlegmagogis, phlœbotomia, decoctionibus desiccantibus, & similibus. Humefiebat auris bis in die cùm aqua fabrorum, in qua erat ebollitus succus cyclaminis, aristolochiæ rotundæ, cortic: granatorum, centaurea minor, marobius, tutia, cùm pauco vitriol: cypr: , quod abstergebat; indè curabatur cùm olei antimonij dulcis, & balsami Peruiani part: æqual: , & in 25. dies conualuit.

Aliud.

DIanæ Camilli à Leonessa annorum 28:, temperamenti biliosi, ex suppressione menstruorum fluxit humor in altera aurium, qui putrefecit carnem, & pus frequentèr ab aure fluebat, & quia non extitit ritè curata in principio, fuit factum vlcus internum, à quo exibat humor fætentissimus. Iussi tèr vinum Calicis interpolatè, & in alijs diebus sumebat decocta aperitiua; fuit secata saphæna vtriusque pedis, factæ confricationes, applicitæ cucurbitulæ, & clysteria sec: art: fiebant etiam fumenta in partibus vteri cùm fecibus Reguli; ex quo euenit, quod post aliquos dies emanauerint menstrua. Fuerunt facta anteà duo cauteria, vnum in brachio, alterum in coxendice; diluebam vlcus bìs in die cùm decoctione notata in præcedenti Obseruatione, indè emittebam vinum Reguli, posteà oleum Antimonij, & balsamum Peruianum, sicque intrà mensem extitit libera.

Caput XXVIII. De Parotidibus.

DOctor egregie. Parotides sunt abscessus post aures de genere inflammationum, quę accidunt in carnibus glandulosis, sicuti in emunctorijs, proueniens ab humoribus in capite obstructis propter caliditatem, ac venenositatem febris, vt Gal: inquit: 3: de comp: med: per loca: cap: 2:, & Paul: lib: 3:, & Auic: 4: 3: cap: 24: &c.

Circà prognosticum Paul: *si in altum recurrat colluuies periculum haud mediocre subsequutusum est*, & hæc de prognostico.

Circà curam apponuntur remedia ex farina hordeacea, ex semine lini, fenugræci, althea, camomilla, lapatho, & infusa axungia parantur, vel cùm cæpa decocta in oleo camomillino, & intùs theriaca apponitur, si verò altiùs delitescant, tunc cùm attractorijs præsidijs, cucurbitula, & fotuum crebro vsu, adiuuanda erit. Si verò abscessu ad suppurationem se conferet, pus mouentibus vtemur, deindè scissa cute pus emergi conabimur. Si dolores interdùm ægrum molestent, his dolores mitigabimus, quæ moderatè humectant, atque calefaciunt, & hæc de cura.

Caput XXIX. De Polypode, & Ozena.

DOctor egregie. Inuenitur Sarcoma, Ozena, & Polypus. Ozena igitur est vlceratio profunda in naribus, tetri odoris, et halitum emittens; Sarcoma verò, & Polypus sunt præternaturale incrementum carnis in naribus, simile piscibus, nàm sicuti illi multas habent propagines, & molles sunt, atque augentur, ità hic quoque affectus, quem nunc præ manibus habemus; fit etiam ex humoribus crassis à cerebro ad nares influentibus, & ex nutrimento ipsarum narium à facultate nutritoria, & acutrice in carnem mutato, sicut patet ad sensum, vt Gal: inquit 3: de comp: med: per loc: cap: 3:, & Auic: 4: 3: cap: 3: & Alex: lib. 1: cap: 35:

Circà prognosticum Mes: cap: proprio sic ait: *Polypus, qui fit in naribus durus, niger, & non tractabilis, & mollis, & putridus, & fætidus, fortassis non sanatur. Sed qui elongatur, & pendet, habens radicem gracilem non minùs profundatam, curatur per incisionem.*

Circà curam primò præmittuntur vniuersalia, quæ præmittenda sunt, deindè ad curam polypodis veniendum est, & hæc fit cùm filo tenui si ligetur, & in radice sua incidatur; at vbi æger manualem abominatur operationem, curandum est, vt acribus medicamentis polypus extirpetur, vt cùm puluere corticum granatorum, nitro, cantharidibus, puluere antimonij, arsenico, aristologia, calcanthi, cyclamine, dragontæa, ære vsto, floribus æris, cùm melle, vel succo serpentariæ, succo granatorum, videlicet granis eius acetosis, cùm

ossibus suis cùm melle coctis ad spissitudinem, hermodactili cùm ære vsto. Faciunt etiam ad vlcera narium aloes, aristologia, auripigmentum, ciperus, cyclamen, licium, plantago, scilla, sumachi, bleta, & similia.

Exempla ad hoc.

PEtrus Maria Marius à Sermoneta, annorum 28:, temperamenti adusti, & melancholici, laborabat vlcere dicto Ozena profundo in naso à tribus annis, & in cassum à multis fuerat curatus. Hic morbus originem traxerat à lue Venerea, vndè vocatus ego primùm purgaui cùm potionibus magisteralibus, indè sumpsit per 40. dies decoctum ligni sancti iuxtà vsum Calmathæi in suo Enchyridione de morbo Venereo, & infrà septem dies sumebat semèl vinum Reguli. Cùm eodem decocto diluebatur vlcus, in quo addebatur vinum Calicis, & cùm hoc vsu fuit optimè sanatus. Multos curaui cùm vsu dictarum decoctionum, & cùm extractis ligni sancti, pillulis antiuenereis, aqua spargyrica, & diluendo continuò vlcera cùm eisdem rebus.

Aliud.

IOhannes Narcisi à Bolseria annorum 40:, temperamenti melancholici, laborabat tumore de magnitudine fici in naso in parte interiori naricis cùm inflammatione, & suspicabatur ne transiret in cancrum; fuit primùm purgatus cùm medicamentis phlegmagogis, syr: dessicantibus, & decoct: lign: sanct:. Diluebatur pars cùm eodem decocto, & vino Reguli; indè vtebat etiam ad diluendum aqua descripta à Præceptore meo Riuerio in cap: 2: de Sarcomate, & Polypo facta cùm vua immatura, sicque paulatim fuit restitutus sanitati.

Aliud.

MArta Gaudentia Mediolanensis annorum 31:, temperamenti melancholici, habebat polypum in vertice nasi, qui crescebat, & cooperiebat os, eratque pyramidalis figuræ, rubeus, absque dolore, sed reddebat ægram deformem. Fuit ligatus dictus polypus cùm filo serico, indè multotiès paulatim adstringebatur, & infrà hoc tempus fuit curatus cùm medicamentis ordinarijs, scilicèt syr: apertitiuis, sectione saphænæ, & cùm decocto adstringentissimo diluebatur tèr in die dictus polypus, sicque ligamentum separauit aliquantulùm polypum, ità vt forficibus posset secari, indè fuit statim applicitus ignis, & facta est eschara, cui fuit positum ceratum calammare Paracelsi, sicque fuit polypus discussus.

Fiunt persępè in naso pustulę causatę à fluxionibus catarrhalibus acribus, mordacibusque dictæ Corizæ. In cura istarum est opus primùm humefactionibus adstringentibus, in quibus adsit aliquid contrà acrimoniam, vt potè vitriol. cypr:, sal: saturni &c. & cùm medicamentis internis concoquentibus, temperantibusque humores, ne morbus propter diuturnum temporis spatium conualeat, atque in morbos transeat deterrimos.

Fiunt etiam in naso fici prauæ qualitatis, qui transeunt in cancrum, & in morbum noli me tangere, in quibus casibus necessarium est fugere medicamenta corrosiua ne fiant deteriores. Ego persæpè cùm hoc vnguento huiuscemodi morbos curaui: ℞: succ: sonc:, semperuiu:, solatr:, succ: ranarum viuarum, idest pistarum, & pressarum, succ: cancror: fluuiatilium pistorum, atque pressorum an: vnc: 1:, olei rosat: vnc: 4:, ebull: vsque ad consumationem succorum, indè addatur ceræ quantùm sufficit, cùm drag: 1: camphuræ, & f: vnguentum. In istis speciebus morborum hoc est perfectum arcanum, ideò non in tractatu Arcanorum, sed hìc illud noto.

Cap:

Cap: XXX. De Dolore dentium.

Doctor egregie. Manifestum est quid sit dolor dentium, sed locus doloris adeò latet, vt vix à Medico diuinari posit; quare triplex erit doloris locus, aut in substantia ipsius dentis, aut in neruo ad radicem dentis prostrato, aut in gengiuarum substantia inflammationem patiente. Hic verò est in neruo ad radicem dentis prostrato, prouenìens ab humorum acrium, ac rodentium influxu à capite, & à toto, cùm mala intemperies huius capitis, vt Gal: inquit 5: de comp: med: per loc: cap: 8:, & Auic: 7:3: cap: 4.

Circà prognosticum Auic: sic ait: *si affectio fuerit in gingiua numquam remouebitur dolor cùm dentis extirpatione, si verò in neruo fuerit aliquando per remotionem dentis remouetur, & interdùm iuuat*; & hæc de prognostico.

Cura est duplex, vniuersalis, & particularis. Vniuersalis in se continet euacuationem, reuulsionem, & fluxus cohibitionem. Euacuatio primò fit per sectionem venæ cæphalicæ, deindè eius, quæ sub lingua latet. Reuulsio fit cùm cucurbitulis, & extremarum partium frictionibus. Fluxus cohibetur per pillulas alchaiber nominatas. Cura particularis duplex, regularis, & coacta; regularis in materia calida, vt primùm distillationes repellantur cùm frigidis, sicut rosa, myrtho, camphura; deindè repellentibus discutientia commisceantur, & in fine resoluentia, & maturantia, prout ad inflammationem adhibeantur. Cura coacta consistit in auferendo sensum, quo ablato dolor sedatur, si non sedatur, tunc dens eradicandus erit, vel extirpandus, & similia.

Non pono hìc Obseruationes, nàmque medicamenta in doloribus dentium sunt, vt ità dicam, fortuita, in aliquibus enìm eadem sunt proficua, in aliquibus inania; adhuc tamen extractio dentis est semper iuuaminis, & purgationem corporis cùm confricationibus, atque cucurbitulis, multotiès vidi superasse dentium dolorem. Inter medicamenta inueni optimum oleum buxi factum per descensum, vel ol: aut essent: camphur:, sicque fumenta seminis iusquiami aptata, vt dens, qui dolet ea recipiat, & multa alia medicamenta, de quibus vbertimè Authores loquuntur. Multi ab Arabis docti incidunt cùm igne neruum auris, cùm qua incisione dolor euanescit, nec ampliùs regreditur.

Caput XXXI. De inflammationibus Tonsillarum, & Columellæ.

Doctor egregie. Tōsillæ, vel Glandulæ sunt hæ, quas nunc præ manibus habemus, nec aliud sunt, quàm faucium tumor, & fiunt circà columellam ex vtraque parte infra fauces, & accidunt propter omnem inflammationem à causa procatartica, ex nimia meri potione, ex multa ciborum maximè acrium, deuoratione, ex influxu humorum: quibus lingua, & larnix, & aspera arteria humescere solent; & cognoscuntur per visum, quia æger in radice linguæ aliquid insistere sentit vt Gal: inquit 6: de comp: Med: per loc: cap: 3:, & hæc de morbi essentia.

Circà prognosticum Auic: sic ait: *qui tantam deglutiendi difficultatem interdùm esse inquit, vt æger digitis suis eam comprimere cogatur, donec transglutiat, hoc præsertim fit quùm Tonsillæ, & Columella plus iusto humiditatis recipiunt, vel laxantur, vel inflammationem experiuntur.*

Circà curam primò euacuandum per sectionem venæ cubiti, deindè reuellendum, ac deriuandum cùm cucurbitulis collo, ac mento affixis, & cùm gargarismis primò leuitèr adstringentibus, posteà ex decocto furfuris, passularum paratis; si ad suppurationem deuenerit, tunc fient gargarismi ex decocto caricarum, & aqua mulsa, si verò augeatur morbus, vena sub lingua secetur, & aluus subducatur, si verò sectionem gurgulionis moliatur, præstantiùs est cauterio gurgulionem resecare, quàm ferro, si quidem nullo aptiori remedio tota humiditas, ad illam extremitatem defluxa exiccabitur, quàm

cauterio; vstionem, siuè incisionem fiendam denotat Viculæ attenuatio, & si extremitas eius manet veluti sanie, & liuiditas eius partis appareat.

Exempla ad hoc.

ANtonius Franciscus Cardonus à Sorignano, annorum 32., temperamenti biliosi, à tribus diebus laborabat inflammatione in faucibus, & in toto ore cùm palato, & maxillis. Hoc originem traxit à multiplicitate humorum prauorum existentium in corpore, & exonerantium caput, qui quadam die dùm supradictus Antonius Franciscus transibat per solem motifuerunt, & causarunt inflammationem dictam cùm pauca febre. Accersitus iussi clysterem, indè extractiorem sanguinis per phlœbotomiam primò in brachio ad vnc:6:, indè in pede ad vnc:4:, sicque fuerunt applicitæ cucurbitulæ absque scarificatione, confricationes, & gargarismi, lotionesque in ore. Gargarismi fiebant cùm decoct: hordei, cymis ruuor:, folijs viridibus oleaginis, acrimon:, & prunel:, cùm quibus addebatur syr: diamoron:, & syr: ros: siccat:; diluebatut sæpè os cùm aqua plantaginis, lactucæ, salicis,; fuit purgatum corpus cùm potione chologoga ordinaria, & per quinque dies sumebat syr: digerentes, & refrigerantes. In 7. ità creuit, vt totum os foret vlceratum à materia acrissima. Propinaui decoct: aquæ plantagin:, cùm lign: sanct:, in quo addebatur parum aluminis crudi, sicque desijt inflammatio; repetitæ sunt lotiones cùm supradicta aqua, & corpus denuò fuit purgatum cùm decoct: tamarind:, & infusione rhabarbari, sicque optimè fuit liberatus.

Aliud.

DOminæ Angelæ Rosæ Neapolitanæ annorum 22:, temperamenti delicati, in quadam die ex inflammatione deambulando, & indè potione vini generosi, sic inflammatæ fuerunt fauces, gula, & partes vicinæ, vt deglutire nequiret guttam aquæ. Statìm iussi clysterem, & secata fuit saphæna; fuerunt applicitæ cucurbitulæ non scarificatæ, factæ confricationes, fumenta succini, & gargarismi vt in antedicta Obseruatione, sed omnia frustrà. Fuit applicata pulsibus Capronella contusa ad magnitudinem nummi argentei, & statìm desijt, sed in parte, in qua fuit applicita, aderat vessicula, quæ per multos dies reliquit signum in pulsu, sed fauces exiterunt liberæ ab inflammatione. Hæc Capronella posita pulsibus, vt dictum, est mira in morbis inflammationum faucium gutturisque, multotiès enìm vsus ea sum cùm optimo euentu. Sic etiam si sit applicita in planta manus, versus montem Veneris, euanescit dolor dentium, sed fit vessicula in manu.

Quia in ore adest copiosa morborum varietas, ideò hìc ponam aliqua alia exempla, quæ ab inflammationibus sunt diuersa, & pertinent ad Chyrurgiam.

Aliud.

VXor Iosephi Iuliani à monte Rutilo annor:54:, temperamenti melancholici, habebat tumorem in lingua obscurum, vt carnem adoletam, quæ impediebat aliquo modo verba, & verebar ne transiret in cancrum. Postquàm fuerat purgata à Medico ordinario multotiès absque fructu, ego vsus sum oleo Antimonij per deliquium extracto à fecibus Reguli, in quo nitrum, & tartarum infusa fuerant, quinquiès, aut sextiès in die, quod consumpsit omnem illum humorem, & effecit vt ægra recuperaret salutem. Hoc medicamento fuit etiam sanata femina Castri S. Angeli Diæcesis Ciuitatis Ducalis, & alter in Pozzalia.

Aliud.

MAria Sinibalda à monte Rutilo annorum 28., temperamenti biliosi, habebat os, fauces, palatum, linguam vlcerosam cùm vlceribus corrosiuis, quę penetrabant deorsum. Fuit hæc curata cùm decoctis sudoriferis, & os diluebatur cùm eisdem decoctis, quibus addebatur vitriol: cypr:, & sal: Saturn:; post ablutionem cùm eisdem decoctis, tangebatur cùm oleo Antimonij antedicto, sicque fuerunt sublatæ radices vlcerum faucium, atque palati circitèr ad vnc: 2., quæ videbantur pulpæ piscis Denticis elixati; indè mixtum fuit dicto oleo mel ros:, & optimè conualuit. Multos dicto vsu vidi sanitati restitutos.

Aliud.

DOmina Fęderica de Fæderícis ab Vrbula habebat infractum palatum, ac loquebatur, vt dici solet, quasi cùm naso; humor enìm corrosiuus corroserat cartilagines internas nasi, & cùm vsu eodem, quo in superiori Obseruatione conualuit; remansit tamen foramen in palato, sed applicui turundam, ità vt dùm loqueretur, nil peradmodùm cognosceretur.

Aliud.

DOminus Paulus Perinus à Rubea annorum 38., temperamenti biliosi à lue Venerea infectus, plenus gummis, laborabat à duobus annis vlceribus inueteratis, profundis, tàm in columella, vgula, & partibus vicinis, quàm in palato, & labijs, ità vt apparerent signa morbi, noli me tangere; fuit curatus cùm dieta duorum mensium cùm decoct: lign: sanct:, salsæ parill:, ol: oliu:, alumin:; sic etiam per 30. dies in eodem tempore sumebat pillulam extracto fumariæ compositam ad vsum nostrum; diluebatur os cùm eodem decocto, & tangebatur cùm spiritu viridis æterni, ità vt exirent follicula, indè cùm melle ros:, & mastice carnem acquisiuerunt, & cùm vsu vnctionis cynnabaris optimè extitit sanus.

Aliud.

ANtonius Saporitus à Rubea habebat filium annorum 12., qui habebat ranulam tàm magnam sub lingua, vt aliam formaret linguam, & nequiret loqui. Fuerunt factæ diuersiones variæ cùm cucurbitulis, confricationibus, pectendo comam retrorsùm, sicque fuerunt præstita multa decocta desiccantia ligni visci quercini, lentisci, ligni sancti, & similium; bìs fuit purgatus cùm pharmacis phlegmagogis. Sumpsit vinum Calicis bìs, & in parte affecta fiebant lotiones desiccantes cùm sale communi, sale armoniaco, cùm quibus omnibus adhuc non euanescebat, sed in eodem statu permanebat, vndè iussi secari, & exiuit permagna sanguinis copia, ad quem sistendum vsus fui oleo sulphuris, indè cùm mel: ros:, sale armoniaco, & decocto, quo supra adstringente omninò liberatus est. Multas curaui ranulas, sed persæpè cùm incisione, indè cùm decoctis stipticis, alumine, sale, & quandoque sale armoniaco, sicque ægri sanitatem recuperarunt.

Cap: XXXII. De Angina, & Strangulatione.

DOctor egregie. Temperatura huius Nobilis fermè est calida, & humida, indè morbus est Angina, qui nil aliud est, quàm inflammatio musculorum faucium interiorum, qua fauces anguntur, & strangulantur, impediens anhelitum, & deglutiotionem, & fit à sanguine bilioso descendente à capite ex repletione totius corporis, & partium,

tium, quæ circà fauces, & guttur existunt, vt patet per signa, quia adsunt difficultas anhelitus, febris, genarum rubor, deglutio impedita, dolor circà guttur, & humor non extrinsecùs apparens, interrupta vox, fluxus inuoluntarius, & continuus, vt inquit Gal: 3. prædictionum, & Paul: lib: 3. cap: 27., sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de Angina à sanguine bilioso fluente à capite ponenda est, & hæc de morbi essentia.

Circà prognosticum sic ait Hipp: aphor: 4. aphor: 34. *Si à febre habente suffocatio repentè superuenerit, nullo tumore in faucibus existente, est lathale*; & 3. prædiction: tex: 16. *Angina grauissima est, ac celerimè interimit quæcumque, nec in ceruice, nec in faucibus conspicuum aliquid efficit, sed plurimum doloris infert, ac spirationis difficultatem, hæc enim eodem die, & 2., & 3., & 4. strangulant*; & hæc de prognostico.

Circà curam tres intentiones conueniunt, quarum prima est euacuatio, quæ fit per sectionem venæ vsque ad defectum animi, communis, deindè cæphalicæ, post hanc à venis sub lingua extrahitur, ac etiam cùm cucurbitulis scarificatis ad humeros, deindè cùm rhabarbaro, cassia, & manna, vel cùm clysteribus acutis, cùm colochynthide, hyeralogodione, hyerapigra comp:, vino Calicis, seù infuso cùm croco metallorum, & similibus. Secunda est fluxionis prohibitio, & hæc cùm his, quæ materiam incrassant, qualia sunt diacodium, & oppiata, vel per cucurbitulas siccas, frictiones, enemata, hirudines. Etiam per deriuationem curatio in remouendo phlegmone, siuè resoluatur, siuè in pus conuertatur. Tres etiam intentiones concurrunt, quarum prima erit repercutiens, secunda partim repellens, partim discutiens esse debet, tertia discutiat tantùm, & hoc à medio statu vsque ad morbi inclinationem; si ad suppurationem vertatur, tunc aperientibus, abstergentibus, & mundificantibus opus erit in sedando dolore, & cùm anodinis, aut gargarismis ex lacte caprino dolori ipso vacandum erit. Intereà dieta sit tenuissima, sufficit enim vt sumatur ptisana, vel panis in aqua decoctus, & bibat aquam &c.

Exempla ad hoc.

SAnctes Georgij à Rubea annorum 26., temperamenti biliosi, atque sanguinei propter venationem in temporibus humidis talis facta fuit inflammatio in faucibus, vt nequiret loqui, vel deglutire minimam rem quatuor horarum spacio transacto, & erat etiam cùm febre. Vocatus inueni pulsum frequentem, & obseruaui fauces claudi à massa carnis inflammatæ; ideòque iussi clysterem cùm cassia, oleo ros: &c.; indè fuit confestim secata basilica ad libr: 1. sanguinis, & post tres horas fuit replicata phlœbotomia in altero brachio ad extractionem unc: 8. sanguinis. Fuerunt applicita splenia gutturi cùm folijs maluæ, & cucurbita recenti, ac tenera; fuerunt facti gargarismi cùm aqua plantaginis, prunellæ, saleprunellæ, & syr: diamoron:, sed morbus eodem modo persistebat. Post sex horas fuerunt applicitæ cucurbitulæ scarificatæ humeris quatuor, & in vespere fuit secata vena sub lingua, & fuerunt renouata clysteria; quamuis autem illo uespere loqueretur, adhuc tamen difficilitèr, & cùm periculo mortis. Applicui splenium panis cocti cùm lacte, & in manè sequenti fuit replicatum clysterium, & cùm tumor esset suppuratus fregi illum cùm candela, & exiuit libra circitèr puris fætentissimi; indè fiebant gargarismi cùm melle ros:, & posteà fuit purgatus cùm potione mannæ dissolutæ, cassiæ, et decoct: tamarind:, sicque euasit incolumis.

Aliud.

DOminus Carolus Serra à Marignano annorum 31., temperamenti mixti, eodem modo laborabat schirantia, et cùm eisdem euacuationibus sanguinis, clysteribus, et splenijs suppuratus fuit tumor, indè ruptus, et eodem vsu, quo supra liberatus est.

Aliud.

Aliud.

DOmina Elisabeth Flotina à Broliano annorum 24., temperamenti biliosi accensa ab ira in contentione cùm affinibus ità extitit inflammata in faucibus, vt formaret quemdam tumorem similem supranotato. Fuit celebrata phlœbotomia in brachio, indè in pede, applicitæ cucurbitulæ scarificatæ, & secata vena sub lingua; fuit etiam incisus tumor, à quo exiuit in magna quantitate pus, & eodem modo, quo suprà conualuit. Multas curaui inflammationes, & persæpè Anginas spurias ad differentiam Anginarum exquisitarum, & cùm emissione sanguinis, splenijs refrigerantibus, gargarismis, & purgantibus, lambitiuisque iuxtà necessitatem optimè discussæ extiterunt.

Aliud.

IOhannes Marij à Flotisino laborabat quadam istarum Anginarum cùm omnibus signis, & cùm emissione sanguinis, gargarismis vsualibus, & cùm immissione pulueris alabastrorum rosaceorum, stercorisque sicci canis, absque suppurationibus sanitatem recuperauit. Multos hoc vsu vidi liberatos ab eisdem morbis, multos cùm pulueribus hirundinum, splenijsque nidorum hirundinum, & multos aperiendo in medio hirundines, & applicando exteriùs parti affectæ, & sic de singulis.

Aliud.

HOc anno Venetijs Vxor Magistri Caroli fabri auricalcharij ad SS. Apostolos laborabat febre maxima, & guttur habebat ità clausum, vt nequiret respirare. Iussi emissionem sanguinis bìs in eodem die, & gargarismos, sicque inflammatio desijt; vltrà hoc vexabatur dolore pungitiuo in costis, contrà quem applicui oleum nostrum antepleuriticum cùm nostro splenio antepleuritico, & præbui per os lambitiua; demùm fuit purgata cùm pillulis Patris Spinæ, & optimè conualuit.

Caput XXXIII. De Distillatione, Grauedine, & Raucitate.

DOctor egregie. Temperatura huius Nobilis fermè est calida, & humida, indè morbus est distillatio, siuè catarrhus, qui nil aliud est, quàm defluxus à nimia quantitate materiarum catarrhalium ætherogenearum, quæ mittuntur à ventriculo ex caliditate, & mala dispositione hepatis, & renium, & à ventriculo ad caput, & à capite denuò ad inferiora membra, & præcipuè ad pectus; enimuerò in hoc differt à bronchos, eò quia catarrhus fauces, & palatum obtinet, bronchos guttur, ac arterias, coriza autem nares tantùm molestat; vndè has species distillationum quidam Gherardus his duobus versibus explicauit dicens:

Dùm fluit ad pectus dicetur rheuma catarrus,
Ad fauces bronchos, ad nares dico corizam.

Addo quod signa clarè videntur, quia tussis sentitur, & materia in descensu frigida, & grossa, tument oculi, facies albescit, & in pulsu adest raritas, & vndositas, vrina verò est pallida intensa, cùm circulo eiusdem coloris, & spuma alba, & circulus supremus est granulosus; igitur rheuma in capite esse denunciat, vt Gal: inquit 3. de sympt: cau: cap: 4., et 2. prognost: com: 49., & lib. 6. de sanit: tuen: cap: 9., & Paul: lib: 3. cap: 28., sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de catarrho à materia pituitosa mixta sanguini fluente à capite ad pectus ponenda est.

Circà prognosticum sic ait Hip: aphor: 2. aphor: 40. *raucedines, & grauedines in valdè senibus concoctionem non admittunt*, & 2. prædict: tex: 49. *grauedines, & sternutamenta*

per

per omnes morbos, qui in pulmone fatigent praeire, & subsequi, malum, & saepè incurrentes catarrhum à periculo non sunt omninò tuti, sed varijs obnoxij aegritudinibus, & cùm dolore capitis catarrhus est curae difficilis, & haec de prognostico.

Circà curam sex requiruntur intentiones, quarum prima est regula sex rerum nonnaturalium; secunda est digestio catarrhi, sicut cùm syr: violato, de iuiubis, myrthino, item syr: de liquiritia, de hyssopo, de prassio, oxymell: simpl:, et comp:, et cùm aquis capillorum Veneris, saluiae, decocto pectorali, item farfarae, endiuiae, aqua hordei. Tertia est euacuatio, sicut cùm cassia, manna, rhabarbaro, et pillulis aureis, aggregatiuis, de hyera, cùm agarico, polypodio, turbitth, pillulis chochijs; aut cùm remedijs Chymicis, vt extract: catholic: Quercetani, aut catholico Veicardi, aut extract: rhabarb:, agaric:, aut vomitiuis antimonialibus praedictis; aut per sectionem venae communis. Quarta est diuersio, siuè reuulsio, & fit per caput purgia, masticatoria, & cauterizantia, vel per frictiones, lotiones, iuncturarum ligationes, cucurbitulas, et hirudinum applicationes. Caput purgia fiunt per liquores per nares attractos, vt puta cùm aqua violacea, vel hordei, item cùm aqua maioranae, succo blitis, decocto nigellae, ireos, cyclaminis. Cauteria fiunt in commissura coronali vel in humeris. Quinta est retentio catarrhi, sicut cùm bolarmeno, spica, olibano, cerato capitali Montagnanae commissurae coronali applicito. Item cùm iuleb: violaceo, penidijs, dadraganto, loch: de papauero, & rotulis cùm sacchar:, sacchar: violac:, loch: sano, et similibus; pillulis bechichijs, gargarismis ex aqua rosacea, aceto, sandaraca, vel cùm pillulis de cynoglossa etc. Sexta est symptomatum remotio, sicut cùm confectione pliris, arcoticone Nic:, cùm diamusco, et electuarijs frigidis, et alijs similibus.

Exempla ad hoc.

SYmon Langrauius à Sorbola annorum 26., temperamenti mixti, laborabat raucedine tali, vt nequiret loqui, quae erat causata à fluxione pituitosa; habebat vgulam crassam perlongam, sicque nequibat deglutiri. Multi fuerunt facti gargarismi suprà notatis similes; indè fumenta cùm carabe ad vsum. Fuit purgatum corpus cùm medicamentis purgantibus melanogogis, et composito sequentium pillularum: ℞: extract: liquiritiae drag: 2., puluer: semin: rosar: drag: 1., gumm: dracant: drag: ß:, sal: prunell: scrup: 2., m:, et f: pill:, de quibus sumebat saepè, et liquefiebant paulatìm in ore, sicque conualuit.

Aliud.

MArcus Drusianus à S. Vito annorum 18., temperamenti biliosi, sed infectus à cachesia, cùm aliqua suspectione luis Venereae vexabatur raucedine, vt nequiret proferre verbum quidem, et verebar ne distillatio descenderet in bronco pulmonum. Fuit primò purgatus cùm manna, indè syr: scabiosae, fumariae, de pomis, et similibus; sumpsit quoque aquam spargyricam factam cùm lign:, antimon: crud:, et pomice per 30., dies cùm dieta absque potione vini, sicque morbus euanuit. In istis morbis saepè vsus sum dicta aqua, interdùm decoctis, interdùm extractis, multotiès vinis accomodatis, sicque aptando morbis medicamenta, felicem curae persaepè sortitae sunt exitum.

Multas mulieres etiam curaui raucedine laborantes, quasdam lue Venerea infectas, quasdam non, in quibus vsus sum medicamentis suprà notatis, additis aliquibus specificis vterinis, ac aperitiuis, fumentisque tàm in ore, et in naso, quàm in vtero, et addendo aquam hordeaceam in herba distillatam cùm aqua anguriae, semin: pepon:, cùm syr: diamoron:, ros: siccat:, sal: prunel:, pillulisque supranotatis.

Caput

Cap: XXXIV. De Definitione Tussis.

DOctor egregie. Tussis, quam nunc præ manibus habemus, nil aliud est, quàm dilatatio, et constrinctio impetuosa pulmonis, et pectoris, ad expellendum nociua à virtute expulsoria naturali pulmonis facta cùm adiutorio diaphragmatis à nimia quantitate materiarum catarrhalium ætherogenearum, quæ destillant à capite ad asperam arteriam; signa per se nota sunt, vt inquit Gal: 5. de symptom: caus: cap: 4., et Auic: fæn: 10. tract: 3. cap: 1.; sic et ætas, complexio, anni tempus, et præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de Tussi à materia pituitosa, siuè catarrhali fluente à capite ad asperam arteriam, ponenda est.

Circà prognosticum Hipp: aphor: 6. aphor: 46. sic ait: *Qui gibbi ex asthmate, aut tussi fiunt, antè pubertatem moriuntur; & indè quibus vt plurimùm tusses siccæ leuitèr irritantur in febribus ardentibus fiunt*; & Auic: 10: 3. ait: *tussis frequens plerùmque perducit ad sputum sanguinis*; & hæc de prognostico.

Circà curam duæ erunt intentiones, altera in præparanda materia, altera in abstergenda, & præparata educenda, sicut in calida, tenue, & acri cùm syr: de papauere, violaceo, iuiubino, cùm decocto hordei, iuiubarum, sebest:, vel cùm diarrhodone tempore somni, aut pillulis bechicis; in frigida, crassa, & tenaci cùm syr: de liquiritia, de hyssopo, oxymell:, syr: de prassio, oxymel: scyllitic:, cùm decocto caricarum, passularum, capill: Vener:, hord:. Item cùm loch de pino, de scilla, cùm iure galli decrepiti, & similibus. Euacuatur deinceps subtilis materia cùm cassia, electuario de sebest:, addita pectorali decoctione, aut cùm pillulis aureis, aggregatiuis &c.; frigida cùm pillulis chochijs, alephanginis, tro: de agari:, & alijs notatis à Mes:.

Exempla ad hoc.

ANtonius Maginus à Rubea annorum 27., temperamenti mixti, laborabat tussi tàm molesta, vt nec haberet, vt ità dicam, tempus respirandi. Continuabat in die, ac in nocte, sed in 22. hora augebatur, & in nocte magis vexabat ægrum, ità vt haberet principium, augumentum, statum, & declinationem, febris ad instar sed erat absque febre. Iussi clysterem, cucurbitulas multotiès, confricationes, vnctiones in pectore, varia lambitiua, decoctiones pectorales, bìs mannam, & quamuis qualibet vice exeundo humores diminuerentur, adhuc tamen tussis, & paroxysmi habebant eandem periodum. Applicui ceratum capitale Montagnanæ in commissura coronali, & sumebat diacodion, apenit:, & similia, fuitque celebrata phlœbotomia, adhuc tamen tussis persistebat, immò per 18. dies absque vllo moderamine se habebat, & infirmus expuebat quantitatem catarrhi crassi, ac viscosi. Demùm præbui laudan: nepent: gr: 2. quolibet vespere per octo dies, sicque euanuit tussis, ac fluxio desijt, ægrotusque optimè conualuit. Multotiès cùm eodem laudano curaui in huiuscemodi morbis, & vidi optimas operationes.

Aliud.

PAulus Iordanus à Rubea annorum 35., temperamenti mixti, ægrotabat cùm tussi valida, & febre. Præbui lambitiua, minoraui cùm cassia, & manna, iussi confricationes, cucurbitulas absque scarificatione in humeris, vnctiones &c., sed in quarto morbus erat grauis, & in nono cæperunt deliria. Sumpsit multa cordialia, fuit secata basilica, adhuc tamen continuauit delirium vsque ad diem 17., sed non violentum; sumpsit multotiès stupefactiuum vitrioli; fuerunt applicita vesicantia cruribus, & in 14. commissuræ coronali; infrà hoc tempus tussibat multùm, & emittebat magnam copiam catarrhi crassi, primò crudam, deindè aliquantulùm coctam; in 17. desijt delirium, & in 27. euanuit omninò morbus.

Aliud.

Aliud.

EXcellentissimus Dominus Thomas Basilius Medicus à Planella meus amicissimus, temperamenti biliosi, crassus aliquantulùm laborabat febre catarrhali cùm tussi, & sumpsit multa lambitiua, & vnctiones. Fuit bìs purgatus, & mota erat tanta catarrhi quantitas, vt esset in periculo effocationis; febris erat continua, multaque fuliginosa infrà diem, atque noctem ab ore emittebat, cùm tanto fætore, vt in eius cubiculo per adstantes maneri non posset. Præbui inter alia pharmaca extract: scabiosæ, magisteria carabis, & laudanum, cùm diaphoreticis antimonij, quorum sumpsit multotiès, idest drag. ℞. extract: scabios:, diaphoretic:, & magisteri succini an: scrup: ß:, laudani g. 2., m:, & cap:, & infrà paucos dies conualuit. Multos huiuscemodi morbos Venetijs curaui cùm optimo euentu.

Caput XXXV. De Asthmate.

DOctor egregie. Asthma, quod nunc præ manibus habemus nil aliud est, quàm difficultas anhelitus sinè sonitu, & prouenit à mala intemperie frigida coarctante, & obstruente, ex nimia quantitate materiæ pituitosæ in pulmone, & eius bronchijs immissa, vt patet per signa ex sapore, odore, crassitie; & adest sonus in respirando, & excretio fieri non potest, nisi cùm magna tussi, & fit per consensum à toto ob pigritiam, grauitatem, & malum habitum totius corporis, & Gal: inquit 7. de comp: med: per loc: cap: 6., & Auic: 10. 3. cap: 40., & Paul: lib: 3. cap: 29.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de Asthmate à materia pituitosa ponenda est.

Circà prognosticum sic ait Auic: 10. 3. *Difficultas spirandi, cùm accidit decrepitis non forsitan sanatur, neque maturatur, quum ipsa in iuuenibus vt plurimùm sit difficilis, & est ægritudo longa habens cùm hoc paroxysmos acutos iuxtà similitudinem paroxysmorum epilepsiæ, & spasmi, & multotiès mutatur ad peripleumoniam*, & Hip: aphor: 4. aphor: 50.: *difficultas spirandi in febre intermittente, lethale*, & aphor: 46. lib: 6. *Qui gibbi ex asthmate, aut tussi fiunt, antè pubertatem moriuntur*, & hæc de prognostico.

Circà curam sex enumerantur intentiones, quarum prima est debitum regimen in sex rebus non naturalibus, quæ ad calidum declinare debent. Secunda est humoris præparatio, & hæc perficitur cùm syr: de liquiritia, de hyssopo, de prassio, et fortiores sunt de duabus radicibus, et de quinque radic:, oxymel: simpl:, et comp:, cùm aquis fæniculi, hyssopi, aut cùm decoctione pectorali, et magisteriali, aut decoct: galli veteris; idest ℞. herbæ nicotianæ, hyssopi, prassij an: vnc: ß:, rad: enulæ campanæ, et ireos florent: an: drag: 3., pulmonis vulpis præparati, liquirit:, passulæ, iuiub: an: drag: 2., semin: anethi, fæniculi, carthami an: drag: 1. ß:, f: decoct: cùm gallo ad vsum Quercetani. Tertia est euacuatio, et primò per phlœbotomiam, deindè cùm pillulis de agarico, et chochijs, et electuario Indo, diaphinicon: aut cùm extract: ad vsum Spargyricum; vomitoria verò, licèt à nonnullis improbentur, in hoc affectu tamen conuenientissima sunt, vt frequens experientia docet, vt aq: nicotian:, aut syr: eiusdem, aut aqua benedicta Quercetani, aut alia etc. Quarta est reuulsio, quæ fit cùm cucurbitulis, caput purgijs, masticatorijs, cauterijs, clysteribus, et similibus. Quinta est residui exiccatio, et hæc fit cùm theriaca, mitridato, diamusco dulci, et amaro, et confectione plirisarcoticon etc. Sexta est sputum facilitare, quod fit cùm loch vsuali, et composito; et conferunt etiam electuarium diabutyrum Faentini, et therebinthinæ lotæ cùm vino, et vrina pueri, et etiam oleum de sulphure cùm vino, aut decocto appropriato, sicut caulium rubrorum, cùm pauco sacchаro per plures dies sumptum, cùm quo Præceptor meus Riuerius multos Asthmaticos curauit. Efficacior omnibus est succus caulium rubrorum cùm extract: tussilagin:, aut cùm sacchаro ros:, et pulmon: vulp: exiccat:, confert etiam butyrum sulphuris, aut

loch

loch sulphuris à scrup: 1. ad ß: quatèr, aut quinquiès, cùm extract: tussilaginis, atque scabiosæ.

Exempla ad hoc.

LAuinia Vrbana à Rubea, annorum 24., temperamenti pituitosi, aliquantulùm pinguis, à multis annis ex menstruorum non abundante profluuio laborabat asthmate, & à multis Medicis fuerat curata, sed frustrà. Vocatus ego dedi mannam, indè syr: pectorales ad vsum Quercetani enulæ campanæ, & hos sumpsit per multos dies; eodem tempore iussi sectionem venæ saphenæ ad vnc: 8. sanguinis. Fiebant fumenta ex fecibus Reguli ad partes vteri, & bìs sumpsit vinum Calicis, & per duos menses sumebat quolibet vespere pillulam compositam cùm flore belzoi, balsami impetrit: Peruiani, & paucum magister: succini, & sic conualuit.

Aliud.

BEnedicta Buratta à Podeo Morseo, annorum 18., temperamenti mixti ex oppilatione nunquam experta fuerat menstrua, & à sex annis laborabat Asthmate. Sextiès sumpsit vinum Calicis, & per 60. dies decoct: scabiosæ, farfaræ, artemisiæ, capil: Vener: coct: in iure limacium; bìs fuit emissus sanguis; fuerunt facta supradicta fumenta, sicque emanarunt menstrua, & desijt Asthma; habebat tamen difficultatem aliquam in anhelitu, vndè sumpsit per alium mensem pillulas supradictas cùm additione pauci lactis sulphuris, sicque conualuit.

Aliud.

PEtrus Maria Rocca à Sancta Marina, annorum 31., à multis annis laborans Asthmate, sumpsit Aureati nostri gr: 4., indè extract: tussilaginis, scabiosæ per multos dies, cùm aquis lentisci, visci quercini. Iterùm repetiuit sumptionem Aureati, & posteà per mensem sumpsit decoct: supradictum limacium, herbarumque, & in vespere suprà adnotatas pillulas, sicque liberatus est. Multos, & multas adolescentes curaui cùm vnctionibus pectoralibus, & cùm potionibus iurium limacium, cùm fæcula, aut radic: aron: præparat, fæcul: scrup: ß:, radic: drag: ß:, & cùm lacte sulphuris.

Caput XXXVI. De Pleripleumonia.

DOctor egregie. Temperatura huius Nobilis fermè est calida, & sicca, indè morbus est pleripleumonia, quę nil aliud est, quàm inflammatio pulmonis cùm febre, & spirandi difficultate, proueniens à materia catarrhali sanguinea mixta bili, transmissa ex alijs partibus corporis ad pulmonem, vt patet per signa, quia adest continua febris, & fortissima constrictio pectoris cùm maxima suffocatione, rubedine, & dolore in parte anteriori pectoris, tussis valida, sputum spumosum, in pectore, & intrà pectus sentitur grauitas, vrina est rubea, & spissa, pulsus vndosus, asperitas linguæ cùm nigredine, inflatio oculorum, dolor in medio spatularum, & cùm iacet super ventrem fit ei suffocatio, & grauitas maior, quàm quando iacet super latus, vt inquit Gal. 2. meth:, & in lib: de part: art: Med: cap: 4., & Auic: 10: 3. tract: 4. cap: 10., & Paul: lib: 3. cap: 30., & Aet: ser: 8. cap: 66.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de pleripleumonia à sanguine bilioso ponenda est.

Circà prognosticum Hip: aphor: 5. aphor: 10. *Quicunque ab Angina liberantur, ijs ad pulmonem vertitur, & in septem diebus pereunt, si verò has effugerint suppurantur*, & aphor: 6. aphor: 16. *Pleuritide, & pleripleumonia correpto, alui profluuium adueniens, malum*, & aphor: 7. aphor: 11. *A morbo laterali inflammatio pulmonis, malum*. Cels: *Pleriplen-*

ripleumonia pleuritide periculosior est, & vt plurimùm mortalis ob respirationis necessitatem, & cordis viciniam; Gal: in comm: aphor: 11. *Si pleripleumonia in pleuritidem transmutetur bonum est*; Auic: *pleripleumonia, quæ à cholera fit rubea, secundùm plurimùm suam acuitatem interficit, cùm sit vicina cordi, & appositio cùm infrigidantibus non peruenit ad locum*; Hipp: *In coacis vrinæ circà initium crassæ, & postmodum antè diem quartum tenues factæ, mortem portendunt*, & hæc de prognostico.

Circà curam prima intentio in hac indispositione erit reuulsio, vt augumentum inflammationis remoueatur, quæ fieri potest cùm sectione venæ quantùm vires ferre possunt, semel, aut bìs in die, donec morbus mitescat; cùm cucurbitulis, cùm impositione enematum, &c. Secunda est humoris digestio, vndè conueniunt syr: violaceus, iuiubinus, cùm aqua hordeacea, vel saccharata, aut syr: myrtinus, de papauere, cùm decocto pectorali, aut cùm syr: de liquiritia, de hyssopo, oxymel: simp:, & comp: miscendo cùm syr: viol:, decoct: pector:, & similia. Tertia est euacuatio, quæ fieri potest cùm manna, cassia, rhabarbaro, tro: de violis, de agarico, cùm electuario de sebest:, & similibus. Quarta est sputi prouocatio, quæ completur cùm his, quæ in ore lambuntur, vt iuleb:, syr: viol:, & alijs eclegmatibus.

Exempla ad hoc.

ANtonius Sardonus à Belua annorum 35., temperamenti biliosi, ægrotabat dolore in lateribus, sed dolor euanuit, remansitque tantùm difficultas anhelitus, cùm pulsu attracto, calore maximo, facie rubea, siti multa, vrina inflammata. Fuit minoratus cùm manna, indèque syr: lambitiuis, cùm sanguinis emissione à basilica ad vnc: 8:. Persistebat difficultas anhelitus cùm tussi, sputa erant viscosa, sanguinolentia, ruginosaque; vndè arbitratus sum inflammationem pulmonum, sicque fuit reiterata phlœbotomia, & manebat infirmus morti proximus. Iussi oleum seminis lini, multaque per secessum expulsa sunt; bìs in die dabatur scrup: 1. diaphoretic:, cùm cons: viol:; quatuor vesicantia fuerunt applicita coxendicibus, brachijsque, & sputa non dissimilia superioribus exibant. In 11. cæperunt sputa permutare colorem, & in 14. magnam sudoris copiam emisit per totum corpus, sicque desijt febris; repetita sunt per plures dies diaphoretic: qualibet vice gr: 12., sicque conualit.

Aliud.

IO: Iacobus Petrinus à Rubea annorum 28., ægrotauerat priùs pleuritide, & ab alio Medico infra 20. dierum spacium optimè curatus extitit. Postquam conualuit, ex cibis inordinatis, & accensione iræ superuenit febris permaxima, cùm difficultate anhelitus, sputis viscosis, sanguinolentis, & obscuris, absque dolore pungitiuo, cùm pulsu attracto, formicante, vrina rubea, oculis turbatis, & vitreis. Statìm iussi clysterem, posteà fuit secata basilica ad vnc: 10. sanguinis, indè fuerunt factæ vnctiones olei antepleuritici per totum pectus. Per os sumebat diaphoretic: iuxtà formam suprascriptam; in septimo parum sudoris apparuit; in nono multa euacuauit fætentissima, quod repetiuit vsque in vndecimum quatèr in die, & in eodem die remansit absque febre; multis fuit restauratus cordialibus, sicque sanitatem recuperauit. Multos cùm sudore conualuisse vidi.

Caput XXXVII. De sputo sanguineo.

DOctor egregie. Hic agendum est de sputo sanguineo, cuius tres esse possunt species, videlicèt diabrosis, idest erosio, rixix, idest ruptio, & anastomosis, idest apertio venarum, sed hæc mihi prouenire videtur ob erosionem factam in ventriculo, quia præcessit nimia deuoratio ciborum acutorum, salsorum, & acetosorum, &

magnus

magnus clamor; indè catarrhus acutissimus, vndè sanguis venit cùm magna tussi, & cùm dolore stomachi, & est niger, grossus, nec nimis spumosus, & vrina est subrufa, spissa, in substantia liuens superiùs, cùm spuma diuisa, grauis, & satìs spumosa, vt Galen: inquit 4. de loc: affect: cap: 8., & Auic: 10. 3. cap. 4., sic & ætas, complexio, & præcedens regimen idem confirmant, igitur eius indispositio in cap. de sputo sanguinis à stomaco, ponenda est.

Circà prognosticum Hip: aphor: 7: aphor: 38. *Quicumque euomunt sanguinem, si sinè febre quidem mortale, si verò cùm febre malum, curare verò acerbis, & refrigerantibus*, & aphor: 25. lib. 4. *Sanguinem supernè quidem offerri, qualiscunque sit, malum*, & Aphor: 15. & 16. lib: 7. *A sanguinis sputo puris sputum, à puris sputo phthysis*; Gal: 7. de comp: med: per loca cap: 4: *In reiectatione sanguinis primum periculum est, ne immoderata euacuatio fiat*, & Auic: 10. 3. tract: 3: cap: 4. *Et ille, cui accidit sputum sanguinis est præparatus, vt adueniat ei vlcus pulmonis, & illud, quod est à pectore non est tantùm timoris, quantum in eo, quod est ex pulmone*, & multotiès quidem est sputum sanguinis causa sanitatis apostematis in hepate, aut splene, et hæc de prognostico.

Circà curam sex requiruntur intentiones, quarum prima est debitum regimen declinans ad frigidum, et siccum, vt sanguis cohibeatur, et frigefiat; cibi igitur sint quales sunt ptisana hordeacea ex amylo confecta, aut pisces viscosi, carnes crassæ, et pingues, et animalium extremitates; conueniunt etiam caseus recens, portulaca, lentes, millium, alica, ac coriza; bibatur aqua calybeata, vitetur exercitium, et locutio. Secunda est reuulsio, quæ fieri potest per phlœbotomiam multotiès repetitam, et sit prò singula vice modica, et valet ligare extrema, et hæmorrhoides euocare, et cucurbitulas natibus affigere. Tertia est malam sanguinis qualitatem temperare, reprimendo eius biliositatem, digerendo cùm syr: ros:, de sem: acetosæ, de granatis, de omphacio, de cydonijs, myrthino, de portulaca, cùm aquis plantaginis, portulacæ, et deincèps euacuetur cùm myrabolanis chebulis, et citrinis, tamarind:, et rhabarbaro; cassia, et manna, aut extracto rhabarbari, et similibus; oleum succini Chymicè factum potentissimè adstringit; laudan: nepent: cùm alijs rebus adstringentibus, et roborantibus mirè confert. Quarta est sanguinis cohibitio, quæ statìm fienda erit, vndè conuenit portulaca, lapis hematites, corallium, cornu ceruinum vstum, terra sigillata, bolarmenus, syr: de corallijs, seù tinctura eiusdem, myrthi flores, et cortic: granator:, gumm: arab:, consolid: maior:, et min:, burs: pastor:, vermicular:, sanicula, hæder: terrestr:, plantagin: etc. Sexta est si sanguis coaguletur in ventriculo, dissolutio, et hæc cùm oxymell: simp:, et comp:, cùm aquis hyssopi, scabiosæ, et aliqui exhibent theriacam, et coagulos leporis, et similia.

Exempla ad hoc.

DOminus Angelus Franciscus à Rubea, annor: 21:, temperamenti biliosi, occasione studiorum laborabat magna tussi, cùm sputis sanguinis spumosi, et in copia. Statìm fuit factum clysterium, et emissus sanguis à basilica, indè à pede, et in vespere prębui nostrarum pillularum adstringentium scrup: 2., et sanguis moderatus fuit, nàmque parùm veniebat cùm sputo; in die sequenti fuit renouatum clysterium cùm Cassia, et in vespere sequenti denuò præbui dictas pillulas; in die sumebat nostræ aquæ vulnerariæ vnc: 6. in tribus vicibus, et qualibet vice dragm: 3. syr: coralliot:; sumpsit aquam vulnerariam, et pillulam vnam qualibet vespere ad pondus scrup: ß:, sicque sanguis desijt. Sed quia in his morbis adest periculum ne iterùm redeant, post quàm conualuit reiterauit per 15. dies sumptionem dictarum rerum, et infrà biduum fiebat semper clysterium cùm cassia; indè ad securitatem præscripsi sequens medicamentum, de quo sumebat dragm: ß: cùm unc: 6. lactis Asinæ qualibet die per duos menses. ℞. radic: aron: præpar: unc: 3., puluer: antihetic: nostri unc: 1. ß:, magister: margaritar:, coralliot:, oculor: cancror: an: unc. ß., sal: Mart: drag. 3:, sacch: ros: ad pondus omnium, et cùm hoc usu salutem perfectè

H acqui-

aquisiuit, ità vt post nouem annorum spacium à me visus de propria incolumitate ipsemet mihi affirmaret.

Aliud.

DOminus Cæsar Florinus Tudertinus annorum 19., temperamenti delicati, biliosi, cùm tussi expuebat eodem modo sanguinem, & cùm eodem vsu, quo suprà, desijt sanguis. Indè sumpsit iures chinæ, lentisc:, sandal: per duos menses cùm pulueribus supradictis, & optimè conualuit.

Pillulæ nostræ supradictæ adstringentes, & aqua vulneraria, sputa sanguinis plusquàm ducenta obfirmarunt in illis, qui vsi sunt regula, & restaurauerunt corpus cùm lacte, aut alij remedijs apratis; in multis autem, qui postquàm desijt sanguis, hac non fuerunt vsi regula, post aliquot menses, aut annum redijt, indè mortui sunt phthysici.

Caput XXXVIII. De Phthysi.

DOctor egregie. Sub genera consumptionis tres inueniuntur species, quarum prima dicitur atrophia, & est cùm corpus non alitur, secunda dicitur cachesia, & est malus corporis habitus, in quo ferè omnia alimenta corrumpũtur; tertia dicitur phthysis, quæ nil aliud est, quàm vlcus pulmonis cùm consumptione totius corporis, & febre hetica, quoniam omnis phthysicus est heticus, & non est contrà, quia hetica tàm ab vlcere, quam à non vlcerato pulmone oritur. Causæ igitur possunt esse omnes, quæ vlcerant pulmonem, vt passiones intrà concauum pectoris, sicut peripleumonia, pleuris, sputum sanguinis à pulmone, & similia; sed hæc, quam nunc præ manibus habemus mihi videtur prouenire à materia catarrhali acutissima, vlcerante, ac corrodente, fluente ad pulmonem. Signa sunt quoniam vrina est naturalis, verùm interdùm oleaginosa, interdùm habet furfures, quæ omnia humidi consumptionem significant, & apparet sudor in fine digestionis. Signa à qualitate mutata sunt febris continua vniformis, pedum tumor, carnium consumptio &c. Signa ab actione læsa, malè dormit, pulsus est diminutus, frequens, & vniformis, appetitus deiectus, & quod sursùm vergit fædi est odoris, vt inquit Gal: 2. de cau: morb: cap: 7., & 1. de def: feb: cap: 9., & Paul: lib: 3. cap: 32., & Auic: 10. 3. tract: 4. cap: 20., sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de phthysi ponenda est.

Signa phthysici confirmati sunt sequentia. Primum signum est quãdo sputum fit magis purulentum, & sincerum; secundum quando febris est vehementior, & acutior; tertium tussis frequentior, fortior, molestiorque; quartum est inedia, seù inappetentia, quæ affligit infirmum, & est maioris extenuationis causa; quintum est extenuatio totius corporis; sextum est fluxus ventris.

Circà prognosticum Hip: aphor: 5, aph: 2. *Qui à tabe molestantur, si sputum, quod extussiunt graue olet iniectum carbonibus, & capilli à capite defluunt, lethale est*; & Auic: *phthysis potest longo tempore palliari in pueris, & senibus pinguibus, & carnosis*, & hæc de prognostico. Addo quod Hipp: aphor: 15. lib: 5. ait: *qui ex Pleuritide emphyematici fiunt, si à ruptione emphyematis intrà dies 40. repurgentur, liberantur, alioquin transeunt in tabem*, & aph: 41. sect: 6. *quibus suppuratio in corpore existens non innotescit, ijs ob crassitudinem puris, aut loci non innotescit.*

Circà curam quinque intentiones sunt obseruandæ, quarum prima est debita regiminis administratio, & in hac conueniunt cibi facilis digestionis, & boni nutrimenti, ut prisana hordeacea, iures pingues, & carnes limacium, testudinumque, faciendo ex ipsis morsellos cùm saccharo, & uinum prò potu sit album, tenue, & benè lymphatum, multi exhibent lac humanum, aut asininum, aut caprinum, & dicunt, quod uires habet abstergendi, & conglutinandi,

tinandi,& etiam exhibent aquam hordeaceam cùm cancris fluuialibus coctam, & similia. Secunda est remotio causæ,digerendo, & leuitèr euacuando cùm syr: uiolato, de iuiubis, myrthino, de liquiritia,de hyssopo,de prasio,oxymelle simp:,& cõp:cũ aquis capil:uener:, decocto pectorali, farfaræ, endiuiæ, hordei, & indè cùm cassia, rhabarbaro, aut manna,& alijs similibus. Tertia est abstersio, & fit cùm hydromelle, aqua hordeacea, aqua cicerum, ac sacchari, uel cùm decocto hyssopi, &c. Quarta est prohibitio fluxus distillationum cùm his,quæ pulmonem roborant sicut est syr: myrthinus, puluis pulmonum uulpis, syr:hæderæ terrestris Quercet:, decoctum bugulæ Riuerij, syr: symphiti, aut flor:hyperic:, sacchar: ros:, conser: ros: cùm flor: sulphur:, seù lac sulphur:, aut rubini, aut oleum sulphur: dulcificati nostrum, decocta chinæ, lentisci, bardanæ, enulæ campanæ. Quinta est exiccatio residui permanentis, & hæc cùm melle, & galbano, deindè ulcus consolidetur cùm bolarmeno, magister: lapid: hematit:, balsamo peruiano, seu impetrito,& similibus. Conferentia sunt ius, adipis capræ bibitus, amylum, barba hirci, cùm aqua hordei, betonica, lutum armenium, butyrum, decoctio cancrorum, dragachantum, fenugræcum, migummus albotim, paucedanum, pix humida,plantago, portulaca, confectio pectoralis mirabilis Mes:, loch de pino, de papauere, troc: de papauere Hali, radic: acori, cùm ptisana, & betonica, berbenaca cancri cùm aqua hordei, decocto citrinorum, cochleæ cùm uino, iecur apri, uel lupi, marrubium, porrum, pulmo cerui, plantago, saluia, stercus uaccarum, confectio de satirien Mes:, dragrachantum, diapenidion, diarrhodon, diapapauer Nic:, philonium Rom:, loch de spodio, syr: de papauere, uiolaceus, de hyssopo,de psyllio Mes:, triasandali Nic:, troc: de camphura Mes:, de cydonijs, Serapion:, de arsenico, & sacchаro ros: nouo, & alia similia.

Exempla ad hoc.

DOminus Symon Riccius à Luignano, annorum 28:, temperamenti delicati, biliosi, à tribus annis redactus erat in pessimum habitum valdè consumptus, cùm tussi sicca, distillatione forti, & febricula continua, ità ut omnes uererentur de ipsius uita. Sumpsit per sex menses quolibet mane unc:6.lactis caprini cùm sacchаro ros:, & sumebat post prandium pulmentum hordeaceum, in quo fuerant coctæ radices arundinum, caro testudinis, duo limaces, & pars pulli; sumebat etiam dragm:ss: pulueris antihetici nostri, & sic conualuit.

Aliud.

ANtonius Vanorius à Pentua, annorum 24., temperamenti mixti, delicati, à tribus annis laborabat tussi sicca, & febricula continua cùm extenuatione uirium, ità vt ab omnibus Medicis fuisset iudicatus phthysicus. Vocatus ego curaui cùm usu comedendi panem hordeaceum coctum cùm passulis, & bibendi aquam hordeaceam, liquiritiæ, limacium, et radic: arundinum, in quo decocto ponebantur g: 10. spiritus sulphuris dulcificati, & in nouem mensium spacio fuit liberatus.

Aliud.

MAriæ Doronæ à Rubea, annor: 21., ex retentione menstruorum debilitatum fuit pectus,cùm tussi molesta,expuendo materiã densam,uiscosamque,cùm febricula continua,ac fluxione acri,et mordaci;fuerat tamen à multis curata,sed semper in peius. Vocauit me,et præbui lac caprinum per sex menses,in quo ponebatur g: sex olei sulphuris dulcificati nostri, et sumebat unc:6. quolibet mane; comedebat panem hordeaceum cùm passulis, et in omni pane miscebatur dragm. 2. farinæ radic: arund:, et drag:1. radic: aron: præparat:; fuerunt facta fumenta ad usum cùm fecibus Reguli, et in uespere sumebat unc:ss:sacchar:ros:, sicque extitit libera.

 Aliud.

Aliud.

DOminus Marcus Paulinus à Luignano, annorum 28., temperamenti adusti, biliosi, expuerat iam anteà sanguinem, & ab anno, à quo fuerat curatus remansit cùm tussi,& distillatione,quæ cadebat in bronco pulmonum, sed ægrotus prò nihilo habuit. Indè transiuit in stypticitatem corporis, & posteà in febriculam lentam, ità vt fuerit iudicatus phthysicus. Præscripsi ptisanam laxantem descriptam à Præceptore meo Riuerio Centur:2.Obs:78.,quam sumebat tèr in hæbdomada ad vnc:6.Iussi phlœbotomiam,& fuerunt extractæ vnc:6.sanguinis; indè præbui quolibet mane iurem arundinis, lentisci, hordei,liquiritiæ,semin:papauer:,in quo sumebat puluer: antihetic: dragm:ß:, radic:aron: præparat:dragm:1.,quem sumpsit per quinque menses; fuit factum cauterium in coxendice dextera, sicque conualuit.

Multos curaui Phthysicos, & quando morbus se non extenderat ad 3. speciem conualuere, vt videndum est in nostris Centurijs.

Caput XXXIX. De Pleuritide.

DOctor egregie. Indispositio, qua hic vir afficitur est pleuritis, intelligendo, quod duplex est, quædam vera, & quædam mendosa;non vera aut fit ex inflammatione, aut ventositate in panniculis pectoris extrinsecis;vera nil aliud est,quàm inflammatio membranę subcingentis costas pectoris cùm suis musculis,vt inquit Gal:5.de loc:affect: cap:3., & Auic: 10. 3. cap: 1., & fieri potest à causis procatharticis, & ab omnibus humoribus. Sed hæc vera, quæ nunc præ manibus est, à sanguine bilioso prouenire mihi videtur, vt patet per signa, quia hic dolet dolore lateris pungenti, febricitat, difficultèr spirat tussiendo, cùm pulsu serino, & vsus est victu biliosi sanguinis multiplicatiuo; rubet facies cùm aliquali citrinitate, & vrina est crassa, atque subrubea cùm quadam liuiditate, vt Gal: inquit const: art: Med: cap: 15., & Paul: lib: 3: cap: 33., sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de pleuritide vera à sanguine bilioso ponenda est. Galen:5.de loc:affect: quinque ponit signa pleuritidis veræ, quæ sunt: primus dolor lateris pungitiuus, secundus febris acuta continua, tertius difficilis respiratio, quartus pulsus durus, ac serratilis, quintus tussis frequens, ac molesta.

Quoad Prognosticum licèt morbus sit de genere peracutorum, non possumus tamen nisi benè sperare, videmus enim virtutem validam,morbique materiam superantem, sputum apparet,vndè iuxtà Hip:sententiam lib:p:aphor:12.: *in morbo laterali, si sputum circa initia statim appareat, morbum breuiat*. Gal:de præsagijs ex puls:cap:5. *Pulsus in pleuritide paruus, frequens, & valdè durus mortem prænunciat, sputum valdè sanguinolentum periculosum est, sputum album, ac glutinosum rotundum malum est, viride, & eruginosum malum, nigrum verò pessimum*; Et hæc de prognostico.

Circà curam, contentus sit his duobus primis diebus succo ptisanæ pultę etiam ex farina hordeacea cùm penidijs inflammationem mitigantibus, fluxum prohibentibus, & sputum facilitantibus; potus sit aqua hordei cùm saccharo, vel iulapio uiol:, & huiuscemodi. Secunda intentio erit reuulsio cùm leuibus clysterijs, cucurbitulis cruribus applicitis, & fricatione partium inferiorum. Deindè materiæ præparatio, & hæc cùm syr: uiolaceo, iuiubino, de liquiritia, hydromelle, & oxymelle, cùm decocto rerum pector: frig:, vel hyssopi, vel aquis violarum, hordei, citr:, peponis Indi, cucurbitæ, & alijs similibus. Tertia est euacuatio, & perficitur cùm sectione uenæ ex eodem latere patiente, à basilica, quæ non solùm à loco affecto retrahit, verùm etiam euacuat, eousque autem detrahendus, donec, vel multò rubicundior, vel prò puro, rubidoque liuidus effluxerit, teste Hipp:; vel solutione ventris,

& hæç

& hæc si necesse erit, fit tutiùs per cassiam, mannam, rhabarbarum, trocisc: de agaric:, de viol:, & similia. Aut cùm vomitiuis, idest aqua benedicta Rolandi, aut Quercetani, aut Aureato, aut sale vitrioli, & similibus, si natura vergit; sic Petrus Pachequo in Obseruationibus communicatis Præceptori meo Riuerio obs: 29. ait: *Omnes pleuritici, qui vomunt statim in principio morbi, euadunt, vt in infinitis obseruaui, leuata pleura ab humorum sarcina vomitus beneficio*. Quarta erit sputi euocatio, ac facilis eductio, & perficitur cùm iuleb:, & syr: iam dictis vel aliquo eclegmate, vel inunctione ex oleo viol:, amygdal: dulc:, aut oleo cucurbitæ composito, scripto in Arcanis nostris. Quinta erit residui resolutio, quæ fit cùm topicis in modum emplastri, & fomenti cùm camomilla, vnguento mugillagin:, pectorali, dialtheæ, aut cùm nostro splenio composito ex sapone, & semin: lini vt in nostris Arcanis describitur, & similibus. Si verò ad suppurationem vertatur, prima intentio erit puris concoctio, quæ fiet cùm emplastris, ac vnctionibus mollientibus, sicut cùm oleo amygdal: dulc:, butyro, adipe gallinæ &c. Conferunt etiam multa specifica, vtpotè nostrum antepleuriticum descriptum paritèr in Arcanis; sicque pomum Quercetani, stercus album gallinæ, flor: buxi, maxillæ studis, dens apri, flor: papauer: rubei, erratici, cortic: interiores auellanæ, sanguis hirci syluestris, fuligo, & in specie diaphoretici stibij optimè præparati. Secunda erit rupturæ vomicæ promotio, quæ fiet cùm valida tussi, & cùm his, quæ dilatant pectus, qualis est aquæ mulsæ sorbitio, incubitus eiusdem lateris, cùm valido corporis motu. Tertia erit abstersio cùm aqua sacchari, vel hydromelle, cùm iure cicerum. Quarta erit conglutinatio, & perficitur cùm bol: armeno, & similibus, vt videbimus.

Exempla ad hoc.

DOminus Benedictus Coronus à Vafria annorum 17., temperamenti biliosi, ægrotabat cùm febre, & dolore pungitiuo in latere sinistro cùm difficultate anhelitus, habebatque quinque signa descripta à Galeno; habebat insuper oculos vitreos, carpebatque cùm manibus pilos stragulæ, & timebatur de morte, sicque fui vocatus. Fuerat anteà secata vena brachij, quare statim iussi clysterium, indè sanguinis emissionem ad vnc: 8. à brachio; post quatuor horas fuit replicata phlœbotomia in altero brachio ad vnc: 6., Vnxi eum oleo nostro Antipleuritico tèr in die, & superponebam folia tepida brassicæ; indè præbui extract: nostrum Antipleuriticum in sequentem formam ℞: bezoard: solar: g: 10., confection: hyacinth: dragm: ß:, m:, & cap:, quæ compositio fuit reiterata multotiès. In 5. fuerunt applicitæ cucurbitulæ scarificatæ, & vltrà suprà notata pharmaca, fuerunt præstita aqua cardi sanct: cùm corn: ceru:, & perl:, sal: prunel:; in nocte sexto die adueniente ægritudinis sudauit multùm, & dolor aliquantulùm est diminutus; tèr fuit replicata dicta compositio cùm syr: pectoralibus, ità vt in 6. desineret febris, & in paucis diebus morbus omninò. In 8. fuit purgatus cùm manna, ac magisterio tartari.

Aliud.

MAria Tutia eiusdem loci annorum 38., temperamenti mixti, eodem laborabat morbo. Iussi tèr phlœbotomiam bìs in brachijs, semèl in pede; præscripsi suprà dictas vnctiones, & suprà nostrum splenium antipleuriticum cùm sapone; in principio euomuit à se bìs, vndè promoui vomitum cùm aqua benedicta Rolandi, & per os eiecit multam pituitam vitream. Præbui vnicornu, diaphoretic:, sulphur: antimonij correct: an: g: 12. prò vice; tèr in die sumebat aquam hordeaceam, cùm liquiritia per quatuor dies, & syr: lambitiuos, & in nono febris euanuit, cùm crisi emanationis menstruorum vberrimæ, conualuit.

Aliud.

PEtrus Perna à Luignano annorum 32., temperamenti mixti à tribus diebus laborabat eodem morbo cùm maximo periculo; fuerunt eadem adhibita remedia, quæ in prima Obseruatione, adhuc tamen difficultas anhelitus aderat. In 8. sumpsit olei seminis lini vnc: 4., syr: viol: vnc: 2., multaque euacuauit, & angustia discessit; replicuit per quinque dies supradicta medicamina bis in die, & in 14. omninò conualuit. In Pleuritide, vtpotè morbo periodico vtor in principio lenitiuis, indè phlœbotomia, posteà oleo antedicto, & splenio, multisque specificis cùm diaphoreticis cordialibus, cùm exitu felici Dei gratia. Infinitatem possem hìc adnotare Obseruationum, sed ne me prolixiùs extendam, omitto, aduertendo quòd hoc anno, Venetijs paritèr eodem vsu multos curaui, & Deo fauente pristinæ sanitati restitui.

Cap: XL. De Passione cordis.

DOctor egregie. Passiones cordis se inuicem consequentes sunt num: tres, prima est cordis imbecillitas, secunda est palpitatio, 3. est cordis syncope, nàm facta inbecillitate cordis vehementi, agitatur virtus, vndè palpitatio, ex qua deinceps syncope oritur, nec inter se differunt, nisi secundùm magìs, & minùs; nàm palpitatio est quædam dilatatio, atque contractio prætèr naturæ ordinem facta, cordis verò syncope est innati roboris labefactatio, & languor, siuè præceps virium lapsus, vel est subitus casus virtutis, qui fit immediatè à mala complexione calida, vel frigida vehementi alicuius membri cordi communicata, & potest fieri à causis procatharticis, vt sunt ambientis aeris malitia, vel res venenatæ, vel animalium venena, vel aliquis animi defectus, qualis est ingens dolor, timor, plures motus, vigiliæ, respirationis prohibitio, & alia similia. Sed hæc mihi videtur prouenire ab humoribus vitiatis crudis, & crassis, existentibus in ventriculo, hepate, & splene; aut in partibus vteri in fæminis, à quibus vapores eleuantur, & ascendunt ad cor, ità syncope generatur, vt videtur per signa ablatio motus, & sensus, indè grauitas hypocondriorum, & mordicatio circà ventriculum, & regionem hepatis, & splenis, & mortificatio faciei, & extremitatum; adest etiam lentissima febris, & pulsus est rarus, & obscurus; vt Gal: inquit 12. Meth:cap:7., & 5. de loc:aff:cap:11., & Auic: 10.3.cap:6. & 7., & Paul:lib:11.cap:38., & lib:3.cap:34., ideò in cap: de syncope ab humoribus vitiatis, & crudis per consensum à ventriculo, & alijs membris proueniente ponenda est hæc indispositio.

Circà prognosticum Hip: aph: 4. aphor: 65. *in febribus circà ventriculum, & fortis æstus, & cordis tremor, vel dolor, malum*, & aph:2.aph:41. *qui fræquentèr, ac fortitèr absque causa manifesta deficiunt animo, de repentè moriuntur*, & Paul: lib:3:cap.34. *Si syncope valida sit, Medicinæ locus non est, sed si vires adhuc tantillum constent, aliquando ad sanitatem recursus est* & Auic:, *quumque confirmatur in corde malitia complexionis, non recipit curam*, & hæc de prognostico.

Circà curam tres perficiuntur intentiones, quarum prima est faciem madefacere, rorando aquam rosatam cùm aceto, quia habent vim viuificandi virtutem, quæ lassa est. Secunda regenerare spiritum, vt inquit Auerroes 7. colliget:, exhibendo vinum aromaticum, & oua sorbilia, bonasque carnes, & ea, quæ habent bonum odorem, & saporem. Tertia est euigilare ipsum cùm fricationibus, & constrictione dolorosa, aut cucurbitulis, deindè confortare cor cùm epithemate, recipiendo aquæ ros:, aq: borragin:, buglos:, acetos:, melis:, endiu:an:vnc:5., flor:buglos:, borragin:, ros: rub:an:dragm:1., beè albi, ossis de corde cerui, specierum diamargaritonis, & diamusci dulcis an: scrup: 2., croci scrup: 1., vini maluatici, & aceti optimi an:vnc:4., puluerizentur puluerizanda, misce prò epithemate cordis, posteà sequitur digestio cùm syr:de cortic:citr:, & de pomis dulcibus an:dragm:6., syr:de epithymo drag:2., aquar: tormentill:, & dictami albi, buglossæ an:vnc:1, m: prò vna vice, &

cor-

continnetur per septem dies;octaua die capiat infrascriptam medicinam ℞: florum buglos-
sæ,borragin:an:m:1.,foliculor:senæ,polypodij quercini an: dragm:2., myrabolanor:Indor:
dragm:1.,bulliant in sufficienti quantitate aquæ, vsque ad consumptionem medietatis, de-
indè colentur, & cùm colatura dissolue diasenæ lenitiuę dragm: 4., rhabarbari subtilitèr
puluerizati dragm:1.ſſ., m., & patienti prò potu exhibeatur in mane diluculò; aut præbea-
tur aliqua altera medicina iuxtà ægri temperamentum, tàm ad vsum Galenicum, quàm
spargyricum; indè facta phlœbotomia prima, & ipsius alui purgatione, ad passionem
cordis scias mirabilitèr conferre aperitionem hæmorrhoidarum in ano; deindè membro-
rum lassorum confortatio, & hæc fit cùm oleis de cynnamomo, de croco, de nuce musca-
ta, cùm aqua ardenti, & similibus. Conferunt etiam debilitati syncopis cordis aurum
potabile, elexir vitæ, essentia cortic:citr:, angelicæ, carlinæ, tormentillæ, contrahyeruæ,
iuleb:gemmat:,perlat:,& simil:;caro cochlearum,margaritæ,menta,melissa,xyloaloes, am-
bra,borrago,cynnamomum,crocus,granata,bolarm:,lapis lazuli,acetosa,mijrabolani,aqua
flor: myrti, rosæ, poma acetosa, sandali, sena, spica Inda, spodium, ossa de corde cer-
ui, omphacium, zingiber, perdix, sericum, argentum, been, acetositas citri, coralia,
coriandrum, doronici, embilici, endiuia, epithymum folium, mumia, rhabarbarum,
persica, uinum, oua. Composita sunt diamargariton Nic:, electuarium de pomis Mes:,
diamuscus dulcis, aromaticum muscatum Mes:, electuarium de gemmis Mes:,pliris arco-
ticon Nic:,confectio xyloaloes Mes:,diasenæ,diantos,diarrhodon Nic:,electuarium lætifi-
cans Mes:,saccharum ros:,borraginatum,diambra, ambra cùm ligno oleo, & osse de corde
cerui, cùm aqua rosacea in modum pillularum, electuarium de citro Mes:, trochisci de
galli: muscat:, oleum millinum Mes:, oleum basilicon Nic:,persica, & pyra condita robo-
rantia de ribes,de berberis,de sumach:,de pomis,de acetosa,theriaca Magna Auic:,triphera
ioanitij Mes:, trocisca de xylo aloe,de musco Almans:, potio muscata Nic:, sotyra confe-
ctio, balsamum nostrum cordiale, ut etiam balsamum uitę, salutis, sic & essentię, & alia
composita ad usum spargyricum.

Exempla ad hoc.

MVltas possem hìc ad notare Obseruationes, propter syncopum uarietatem, atque
passionum cordis, nàmque alię oriuntur à debilitate cordis, alię à fumis hypo-
condriacis, alię à fumis uterinis, alię à spirituum deficientia ad casum. Carolus
Triuellinus à Luignano annorum 42., temperamenti imbecillis, sepè patiebatur passiones
cordiacas, ità ut ei uideretur deficere corde, & per horas manebat absque sensu, et motu
in capite, cùm pulsu debilimo. Madefiebant aqua, acetoque nares, sed difficultèr antè
dimidium horę in se redibat. Accersitus ego primùm purgaui cùm medicaminibus ordi-
narijs, indè per duos menses sumendum prębui sequens extractum, seù restauratiuum.
℞: dimidium cordis uituli, atque dimidium cordis castrati, corda pullorum 4., 3. uiperas
decorticatas absque capite, cauda, atque intestinis, aq:succi melissę lib:10., cortic: citr:
condit:,radic: scorzoner:condit:,borragin:condit:an:unc:ſſ:,acori, cynnamomi an:dragm:
1.,f:extract:s:a:, de quo sumebat dragm: 1:quolibet mane, et unc:ſſ: quolibet uespere, et
cùm cibis proportionatis conualuit, dicta enim compositio fuit quatèr replicata.

Aliud.

ANtonius Griffonus à Rubea annorum 28:, temperamenti adusti, melancholici;la-
borabat palpitatione cordis, atque syncope. Iussi uinum Calicis bìs cùm aliqui-
bus syr: cordialibus, et cerato ad cor cordiale; indè sępè prębebam iures cordia-
les cùm g: 5.elexiruitę, balsami uitę, spiritus uitrioll Matris, spiritus camphurę an: g. 7:
prò uice; sic etiam sumpsit pluriès unc:ſſ:conseru: cortic:citr:, & optimè conualuit.

Aliud.

MAria Troiana à Luignario annorum 28., temperamenti biliosi, laborabat passione hysterica, & sæpè exanimis cadebat cùm tremore cordis. Fuit curata cùm Anthysterico nostro Riueriano per mensem cùm dimidio, & passio hysterica, ac palpitatio euanuit.

Multas curaui fæminas, quæ per consensum ab vtero patiebantur syncopes, ac palpitationes, & cùm vsu pharmacorum vterinorum conualuere. Sic multi homines, qui propter effectus hypocondriacos laborabant cardialgia, & syncope, sumptis remedijs, vtpotè extract: cordialium supradictorum, elexir vitæ, proprietatis, aquis cordialibus, conseruis, canditis, balsamis vitæ, cordialibus &c. euasere incolumes.

Caput XLI. De Vomitu.

DOctor egregie. Vomitus, quo hic vir molestatur nil aliud est, quàm motus facultatis expulsoriæ stomachi, cùm quo expellitur id, quod est noxium per viam oris, & prouenit à mala intemperie aquea, & flatuosa, & nimia assumptione cibi, & potus stomacho inhęrentes, & natantes, quæ grauando, pungendo, ac extendendo vomitum excitant. Signa sunt nausea, subuersio, tremor labiorum, & hypocondriorum, tensio, & grauitas vētriculi, cùm fætido sapore, ructus, & putrefactione percæpta ab eo, quod vomitur, vt Gal: inquit ind: plen: circà finem libri, & 1: de loc: aff: cap: 4., & Auic: 10. 3. tract: 5.; sic & ætas, cōplexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de vomitu ob nimiam comestionem cibi, & potus, ex putrefactione posteà calidorum humorum proueniente, ponenda est.

Circà prognosticum Hip: aph: 1. aph: 2. ait: *in perturbationibus ventris, & vomitibus spōtaneis si talia purgentur, qualia purgari oportet, confert, & leuitèr ferunt, sin minùs cōtra*; & aphor: 7: aphor: 10.: *ab ileo vomitus, singultus, desipientia, vel conuulsio, malum* & aphor: 38. eiusdem: *quicumque euomunt sanguinem si sinè febre quidem, salutare, si verò cùm febre, malum; curare verò acerbis, & refrigerantibus*, & hæc de prognostico.

Circà curam quatuor erunt intentiones, quarum prima est causæ vomitus remotio, mūdificando stomachum à materia mala, & in hoc omnes Authores conueniunt, administrando aquam calidam, aut simpl:, aut cùm syr: acetoso, & cymini vnc: ß:, aut cùm saccharo, aut hordeo, uel decocto assar:. Inter vomitoria autem cęteris omnibus præfero antimonialia, sicut ait Francisc: de le Boe Syluius in praxeos Medic: cap: 22: num: 20. lib: 1., *tùm quia promiscuè humores quosuis euacuant felicissimè, tùm quia humanæ naturæ sunt amicissima, modo peculiari omnes in homine humores ad statum laudatissimum sensim deducendo; quæ vis an in alijs rebus occurrat dubito; in antimonio ipsam existere noui, quidquid garriant in contrarium viri præiudicijs suis excæcati, tùm alia docti, tùm indocti.* Secunda est ventriculi roboratio, quæ fit cùm oleo masticino, de menta, de absynthio, de spica, aut cùm vnguētis compositis ex dictis oleis, & menta, absynthio, caryof:, cynnamomo, cardamomo, galanga, nuce muscata, & cùm ceræ q. s:, cùm oleis dictis incorporando, & linimentum faciendo. Aut possumus facere fumētationes, accipiendo de omnibus dictis herbis, vt spicam, mentā, & similia ebullita cùm vino rubeo stiptico, & fouendo cùm spongia, aut in aqua. Aut apponendo epictymas stomachales Dōzelli, aut cùm oleo rof:, cydon:, violato, & ponēdo pulueres, vt de rosis, de sandalis, corallis, granatis, & similibus. Per interiùs etiam cùm syr: de mēta, mica cydoniorum, aromatica, & syr: de cydonijs Mes:, dādo tria cochlearia; aut syr: de cortic: citr:, aut syr: rof: acetoso, iulep: rof:, de ribes, de granatis, de limonibus, de acetositate citri, aut opiatæ ad vsum Præceptoris mei cùm sal: absynthij, aut extract: stomatic: Quercet:, specifico Paracelsi, & alijs similibus. Tertia intentio perficitur cū reuulsione, cùm cucurbitulis suppositorijs, clysterijs, fricationibus, & similibus. 4. intentio sit moderantia in cibo, & potu, vndè cibaria sint facilis concoctionis, & saporis non ingrati, vinum laudabile, & quod

patienti

patienti placeat, & similia. Conferentia sunt vomitui absynthium, acetum scilliticum, acetosa, omphacium, allium, aloes, anethum, anisum, aurata piscis, betonica, calamentum, castanea, cæpa, cydonium, citrum, coriandrum torrefactum, grisomila, endiuia, fæniculum, physticum, garyophyllum, mala granata acetosa, lupinus dulcoratus, mastix, melissa, myrtus, mespila, nux muscata, olibanum, origanum, pyra, piper, poma, pulegium, pruna, rosa, rosmarinus, sumach, spica, tamarindus, vuæ non recentes, acatia, &c. Composita sunt aliptamoscata Nic:, antidotum emagogum Nic:, aqu: termarum, aluminosa, rosacea, aromaticum ros: Mes:, confectio alchanzi Mes:, diacydonis, diaolibanum Nic:; electuarium de myrtho Auic:, philonium Nic:, cùm posca, menta, cùm aceto musc: Almans:, hyerapigra Gal:, pillulæ aromaticæ Hali, rob: de ribes, de acetosa, de agresta, fructuum granatorum, pyrorum, pomorum, syr: de agresta, de menta, de succ: acetoso, acetosus de cydonijs Mes:, de fruc: Auic:, de cydonijs, de granatis, de ros:, troc: de olibano Almans:, sonira Nic:, rosa nouella Nic:, rob: de acetositate citri, de berberis, de cydonijs, & alia similia.

Exempla ad hoc.

DOnatus Grancius à Perta, annorum 28., post infirmitatem, à qua fuerat duobus mensibus iam anteà affectus, transiuit in nauseam tàm frequentem, vt cibũ totum mitteret per vomitum. Multa à Medico ordinario fuerant adhibita remedia, sed absque fructu. Iussi vocatus ego vinum Calicis, indè ceratum stomacale nostrum applicui stomaco, & propinaui extract: mentæ cùm masticis, fæculæ aron:, calami aromatici, baccarum iuniperi an: drag: 2., sal: absynth: drag: 4., m:, & cap: drag: ß: prò vice, sicque desijt vomitus, & restauratus est; indè sumebat semèl in hæbdomada pillulas masticis, cùm quibus optimè conualuit.

Aliud.

SYmon Archangeli à Rubea, annorum 22., temperamenti mixti, debilisque, à duobus annis euomebat post comestionem totum cibum, nec post sumptionem variorum medicaminum vnquam recuperare poterat sanitatem. Consuluit me, & suasi vt sumeret 20. baccas iuniperi in mane, & 20. in vespere, cùm quo vsu vomitus euanuit.

Aliud.

PEtrus Sanctes Rancius à Camerte, annorum 44., temperamenti debilimi, à sex mensibus laborabat magna nausea, ac vomitu. Præscripsi decoct: factum cùm ruta ebullita in vino generoso, de quo sumebat vnc: 10., & hoc vsu per quinque dies, conualuit.

Aliud.

ADriana Cælia Aquilana, annorum 35., temperamenti debilimi, à sex mensibus laborabat nausea, & vomitu, ità vt fuerit redacta in pessimum habitum, quamuis multa adhibuisset remedia, sed frustrà. Iussi vinum Calicis, & alia notata in primo exemplo, sed absque iuuamine; sumpsit decoctum rutæ, at redibat vomitus, postquàm paulispèr desierat. Sumpsit denuò vinum Calicis, & applicui ceratum nostrum stomacale stomaco; indè propinaui extractum anthystericum nostrum, & supranotatum compositum stomacale, & post vsum multorum dierum optimè conualuit. Certum est, quod stomacalia remedia in hoc morbo valdè conferunt; ego tamen multotiès vsus sum etiam narcoticis cùm absynthio, melissa, & menta coctis cùm vino, & splenio mentæ, cùm fælici exitu.

Caput XLII. De corruptione, & imbecillitate Concoctionis.

DOctor egregie. Vir iste laborat concoctionis imbecillitate, quæ nil aliud est, quàm alteratio secundùm qualitatem, quam nimirùm ventriculus facit, dùm sibi similes cibos reddit, quæ trifariam dicitur; vel omninò abolita est, vel imbecilla fit, vel deprauata est, & tunc cibus in alienam qualitatem permutatur, & hæc cruditas appellatur, vt Gal: inquit 3. & 6. de sympt: caus: cap: 1., & 4., & Auic: 13. 3. tract: 3. cap: 1. Indè causæ primitiuæ sunt potus similitèr quùm bibitur plusquàm ad cibum spectet, coitus, & accidentia animi immoderatè spiritus commouentia. Causæ antecedentes sunt mala ventriculi compositio, & humores frigidi in ventriculo superfluentes à capite, & alijs membris prouenientes, & cruditatem generantes, quia acidum, & fætidum sapit, attestantur etiam modica sitis, sapor insipidus, acidus ructus, color linguæ albus, pallor vultus cùm albedine, & similia, quod si à calida, & sicca esset, hæc demostrauerint assidua sitis, sapor oris amarus, & ructus fætens, color linguæ flauus, pallor cùm flauitie, & similia, quæ cùm non appareant in nostro ægroto, potiùs à frigidis, quàm calidis prouenire mihi videtur, vt Gal: inquit 6. de sympt: cau: cap: 1., & 6. meth: capit: 2.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idèm confirmant, vndè eius indispositio in cap: de cruditate concoctionis ab humoribus acidis, frigidis, & vitiatis proueniente ponenda est.

Circà prognosticum, dicitur in libro mortis: *qui habet nauseatiuam satietatem, & tarditatem digestionis, bothor apparens niger super oculos eius similis ciceri, & rubet pars eius, & viridis fit pars alia, tunc ipse moritur*, & Auic: sic: *sanguis, qui non est digestus digestioni conuenienti naturæ non recipitur à membris, sed putrefit, & fætet, nec fit ex eo nutrimentum, nec bona assimilatio, vndè non mirum si sequitur lyenteria, hydropisis, scabies, & similia, immò corrupta digestio in conualescentibus semper recidiuam pronunciat*; & hæc de prognostico dicta sufficiant.

Circà curam Aetius ser: 9. cap: 24. sic ait: *si à corruptione ciborum fiat cruditas, statim per vomitum tollenda est corruptio*; quòd si quis natura difficultèr euomat, enemate succurratur, aut cùm potione composit: decoct: tamarind:, myrabolan:, addendo rhabarbar: q: s: cùm syr: ros: sol:, aut de cicorio cùm rhabarbaro, & similia. Si à defectu ventriculi, cùm his, quæ concoctionem adiuuant, vndè in causa frigida roboratur ventriculus, aut cùm conditis, vel similibus, & simul materia præparatur cùm syr: post vomitum, vel enemate de abynthio, de menta, cùm mica cydoniorum aromatica, cùm rhodomelle, cùm aquis absynthij, mentæ, & similibus. Roborant etiam ventriculum plurimæ confectiones, sicuti aromaticum ros:, diagalanga, diacyminum, diatrion, pipereon, & similia; aut in causa calida priùs facta euacuatione, vel per vomitum cùm vomitiuis pluriès notatis, vel per secessum. Materiæ præparatio fiet cùm syr: ros:, viol:, & extractis varijs, sicut elexir proprietatis, tabell: cortic: aranc: Riuerian:, & similibus. Confortabimus ipsum etiam cùm his, quæ non sunt apta euacuare ad caput, vt sunt moderatè calida, & stiptica, vt sunt species diagaryophyllati, vel cùm puluere facto cùm garyophyllis, modico cynnamomi, modico coralliorum, quia à proprietate mirè conferunt, & puluere stomachorum gallinaceorum secundùm artem præparatorum, de quorum præparatione mentionem facit Arnaldus Medicus, & Phylosophus eximius, quæ puluis datur superaspersa bucellæ panis bono vino priùs infusi, vel fæcula aron: cùm alijs rebus propositis à Præceptore meo, & à Quercetano.

Exempla ad hoc.

FRanciscus Cynthius à Vafria, annorum 29., temperamenti imbecillis, à duobus annis laborabat cachesia, cùm imbecillitate, atque corruptione concoctionis, ità vt alterarentur passiones stomachi propter dictam imbecillitatem, & nõ solùm transierat in chachesiam, sed de die in diem in deteriùs progrediebatur. Primùm sumpsit vinum

Calicis

Calicis bis, indè electuarium in hanc formam compositum ℞: extract: baccar: iuniperi vnc: 2., extract: mentæ, calami aromatici, vincetossic: an: vnc: 1., absynth: vnc: ß:, baccar: lauri drag: 2., matr: perl: in magister:, ocul: cancror:, tunicæ ventriculi interioris gallinæ, sal: iuniperi, absynth:, tartar: vitriolat: an: drag: 1. ß:, spec: diatrhodon: abbat: drag: ß:, f: elect: s: art:, cap:, de quo sumebat quolibet mane drag: 1. ß:, cùm g: 6. elexir proprietatis, & cùm vsu dictorum remediorum per tres menses, conualuit.

Aliud.

ANdreas Ruffus à Carfarello annorum 50., temperamenti imbecillis, paritèr laborabat corruptione cibi, & euomebat sæpè materiam obscuram, eruginosam, ac fætidam, & dubitabatur ne moriretur, & cùm ijsdem pharmacis, ac vsu fuit liberatus.

Aliud.

ANgela Tyrona Neapolitana annorum 27., temperamenti destructi, indicata hetica propter imbecillitatem concoctionis, cùm vsu supradicti electuarij optimè sanata est. Hoc electuarium mirè operatum est in huiuscemodi morbis, cui sæpè ego addidi ceratum stomacale, elexir proprietatis, essent: cortic: citr:, & similia.

Cap: XLIII. De Appetitu Canino.

DOcter egregie. Nobilis iste appetitu canino molestatur, qui nil aliud est, quàm multorum plusquam possint digeri intensior appetentia, à cuius assumptione animal non satiatur, atque hoc alienam qualitatem appetere est, ac si ea, quæ secundùm naturam non sunt, quis appetat, qui morbus à Galeno dicitur pica, siuè malacia, eò quod vtero gerentes mulierculas infestet; ità vt carbones extinctos, & testas, & similes absurdos cibos appetant, sed hæc quam nunc præ manibus habemus ab humoribus acidis, phlegmaticis, & melancholicis vitiatis prouenire mihi videtur. Signa igitur humorum acidorum in ventriculo sunt multa deiectio eorum, quæ deuorata sunt, nulla, vel parua adest sitis, adest fames assidua, & cibi assumpti grauitas, flatus multiplicatio, praua concoctio cùm singultus copia, vt Gal: inquit 4. de sympt: caus: capit: 7., & Paul: libr: 2. cap: 51., & Auic: 13. 3. tract: 2. cap: 12.; sic & complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de Canino appetitu ab acidis humoribus proueniente, ponenda est.

Circà prognosticum sic ait Auic: 13. 3. tract: 2. cap: 12.; *& scias, quod appetitus caninus si continuetur multotiès perducitur ad bulismum, & subeth, & syncopalem famem, deindè ad mortem, vndè vigilemus*; & hæc de prognostico.

Circà curam, quia fit, vt dictum est, ab acida pituita, quemadmodum sæpiùs fieri solet, ideò i js potissimùm vtendum est, quæ incidant, ac repurgent, vt sunt dulcia, salsa, & alioquì abstergentia calida, qualis est hyera Galeni, deindè vinum dulce; valent etiam calida pinguia, sicut butyrum cùm iure pingui, cynnamomo, garyophyllis, & croco paratum; vel eclegma, sicut ex oleo amygdalino dulci cùm saccharo paratum, & alia, vt decet semper per contraria, vt in alijs, & similia. Sequuntur autem quinque intentiones, quarum prima est debitum regimen in sex rebus non naturalibus declinantibus ad calidum, & siccum, vt dictum est. Secunda est digestio, quæ perficitur cùm melle ros:, syr: viol:, de menta, de myrtho, de absynthio, & decocto cordiali, vel communi, aut aquis conuenientibus. Tertia est euacuatio, quæ instituenda est per vomitum vel per secessum cùm diaphinicone, diacatholicone, rhabarbaro, aqua nostra catholica, extract: rhabarbari, vomitiuis &c. Quarta est resolutio residui, & in hac summoperè laudatur vinum bonum, & alia aromatica, etiam per extrinseca. Quinta est ablatio appetitus, & hæc cùm multa quantitate vini post prandium, etiam cùm carne bouina, castaneis, & alijs similibus.

Exem-

Exempla ad hoc.

PAulus Iulianus ab Orzena annorum 29., temperamenti cachetici, afficiebatur appetitu tàm magno, vt comederet, quod suffecisset decem hominibus, & habebat vtpotè dyarrhæam, tali verò morbo multo ab hinc tempore laborabat. Ad preces fratris dedi vinum Calicis quatèr interpolatè, & semper euomuit multùm, & in diebus, in quibus non bibebat vinum Calicis, sumebat confect: cydonior:, mentæ, absynth:, zedoariæ, & herbæ turcicæ. Præbui etiam laudan: nepent: g: 2. prò vice; vescebatur in illis diebus iuribus crassis, vitell: ouor:, cùm quantitate butyri, & hoc vsu sanatus est.

Multos vidi hoc morbo laborantes transegisse in vomitus continuos, indè in destructionem corporis cùm colore obscuro, sicque infelicitèr mori.

Aliud.

QVædam muliercula hoc morbo vexabatur, & sumendo pillul: de hyera Galeni bis in hæbdomada drag: 1. prò vice, optimè sanata extitit.

Caput XLIV. De Bulismo.

DOctor egregie. Hic vir bulismo laborabat, qui nil aliud est, quàm intensus appetitus, & cùm incipit, desinit, & accidit frequentèr itinerantibus per loca frigida, sed maximè fit à mala ventriculi intemperie, & imbecillitate cùm inanitione corporis, repletione nauseatiua, & frigiditate ipsius stomachi. Signa sunt ingens fames, & dispositio, in qua fit cibi inquisitio ex paruis interuallis, & perfrigescunt extrema corporis, & torquetur stomachus, vt inquit Gal: 4. de sympt: caus: cap: 5., & Auic: 13. tract: 2. cap: 12.

Bulismus plures habet causas, vt videre est apud Leonellum Fauentinum cap: 35., tamen secundùm plurimùm febribus accidit, & caliditate exiccante, & resoluente membrum in febrem longam, aut acutam; vndè ipsa membra appetunt refici, & ideò quærunt nutrimentum, & hæc caliditas præternaturalis destruit virtutem stomachi appetitiuam, & animalem. Auic: citatus ab eodem ait: *plurimum bulismi eorum est propter causam coniunctam, aliàs communicatam neruis, qui à cerebro veniunt dantes sensum ori stomachi.*

Circà prognosticum Aetius ser: 9. cap: 6. sic ait: *assidui bulismi, & exoluunt, & in animi deliquia incidunt, quibus ægrè auxilium repetitur*; & hæc de prognostico.

Circà curam, deglutiat panem infusum vino odorifero Cretico; deindè fiat diuersio ligando extrema manuum, & pedum; somnus interdicatur, pungatur, ac suscitetur cùm vrtica, & virgis paruis suauitèr flagelletur, & fiant emplastra circà regionem ventriculi ex odoriferis, ac cordi congruentibus, sicut nymphæa, viola, coriandro præparato, sandalis, & fiat epictyma ex aqua ros:, nenuphati, cùm sandalis. Cibaria sint boni nutrimenti, cùm omphacio condita; potus sit vinum granatorum cùm iuleb: ros:; vngatur etiam stomachus cùm oleo myrtino, violato, camomillino, et similibus.

Exempla ad hoc.

ANdreas è Storoè à Brugnano annorum 34., temperamenti imbecillis, propter morbos diuturnos, quibus anteà fuerat affectus, erat peradmodũ macie consumptus, et fame affligebatur magna, sed nequibat comedere. Iussi bìs uinum Calicis, et multa euomuit, indè sumpsit per multos dies electuarium compositum iuxtà formam notatam in prima Obseruatione ad caput 42. de imbecillitate concoctionis, et sic liber euasit.

Aliud.

Aliud.

BErnardina Viti à Rubea annorum 18., temperamenti humidi similitèr laborabat magna fame, & comedere non valebat, qui morbus erat vnitus cùm febre. Purgaui cùm extracto rhabarbari, agarici, indè præbebatur supradictum electuarium cùm guttis 10. tincturæ Antimonij hyacinthini prò vice, & semèl in biduo fiebant clysteria lenitiua, sicque spatio paucorum dierum conualuit, & vberimè menstrua emanarunt, quæ per duos annos non fluxerant.

Aliud.

FAustina Fidelis à Luignano annorum 23., quia comederat terram, aliasque illuuies, transiuerat in bulismum, cùm voluntate, sed impotentia cibandi, numquam verò fuerat experta menstrua. Iussi vocatus diminui cibum, & claudi in cubiculo, in quo sumpsit quatèr interpolatè vinum Calicis, indè sumebat quolibet vespere pillul: composit: ex mastich: drag: 1., myrrh: scrup: 1., aloes drag: 2., croci orient: scrup: ß:, fæcul: brioniæ drag: 1. ß:, sal: Mart. scrup: 2., olei extracti à fecibus Reguli Antimonij drag: 1., f. pil:, de quibus sumebat drag: ß: prò vice; fuerunt etiam facta fumenta ex fecibus Reguli, sicque menstrua fluxerunt, & optimè conualuit.

Caput XLV. De Dolore, & Apostemate stomachi.

DOctor egregie. Vir iste dolore stomachi molestatur, qui nil aliud est, quàm quidam tristis sensus à mala intemperie nuda, vel materiali, aut ab absoluta continuitate proueniens, cuius causæ primitiuæ sunt percussio, casus, offensio stomachi, vel membri consentientis, vt cerebri, nerui intestinorum, vel regimen cibi inordinatum, vel aliarum rerum nonnaturalium. Causæ antecedentes sunt nuda intemperies, vel cùm materia acri, & mordicante, vel à sanguine, pituita, aut potu aquæ frigidæ, aut flatu extendente, aut soluta continuitate, sicut ab vlceribus, vel ab aliquo abscessu. Tamen hæc, quam nunc præ manibus habemus mihi videtur fieri per viam defluxus à materia acutissima cholerica mixta fluente à capite ad ipsum ventriculum, & apostema generans, quod si esset frigidum fieret per congestionem, quod est falsum, vt patet per signa, quia sentitur tumor cùm dolore pungitiuo, & mordicatiuo, & adest febris cùm intensa siti, atque oris amaritudine, & ariditate linguæ; citrina est facies, & oculi, indè vrina est subtilis, atque ignea, & pulsus est velox, & frequentissimus, vt inquit Gal: 3. de sympt: caus: cap: 2., & Auic: 13. 3. tract: 2. cap: 2., vndè eius indispositio in cap: de apostemate calido ventriculi ponenda est.

Circà prognosticum Hip: in lib: mort: fest: sic ait: *quando appa[illegible]t cùm dolore stomachi super pedem dexterum quoddam simile vessicæ, tunc patiens mori[illegible]r in 27. diebus, & si in supercilio eius vestigium appareat, & bothor similis fabæ, deindè fit vlcus, tunc ipse morietur, & huic accidit subeth*; & Auic: *timetur in illo, in quo prolongatur dolor stomachi, qui attrahat, & augumentetur apostema stomachi &c.*

Circà curam quinque perficiuntur intentiones, quarum prima erit circà regimen sex rerum non naturalium, ità vt in contrarium causæ omnia adhibeantur; & hæc incipit cùm pulta farina hordei, ponendo in ipsa de succo granatorum de agresta, limonum, sic & panis in iure infusus, & alia similia. Secunda est doloris mitigatio, quæ completur per phlębotomiam, frictiones, clysteria, & conuenit aliqua præparatio cùm rebus anodinis, quæ parari possunt per fotus, cataplasmata, vnctiones, & similia. Fotus fiunt cùm floribus rosarum camomillæ, nymphææ, violæ, aut anethi, mellilotì simplicis, lini, fęnugræci, althææ, & similium; possumus etiam deuenire ad opiata, dando requiei Nicol: drag: 1. in causa frigida, philonij tantumdem cùm vino, & similia. Tertia intentio est humoris peccantis

cantis præparatio, & possumus procedere cùm syr: acetos: simpl:, vel oxysacchar:, syr: de endiuia, viol:, de agresta, ros:, cùm aquis endiuiæ, acetosæ, de granatis, de cydonijs, cùm aquis endiuiæ, acetosæ, plantaginis, cicorij, aut cùm rhodomelle, oxymelle simpl:, aut comp:, & scyllitico, syr: de absynthio, de menta, de viol: cùm aquis suis, aut de fumoterræ, de epithymo, de aceto, & similibus. Quarta est euacuatio, quæ in materia biliosa ità parabitur ℞: mannæ electæ vnc: 3. ſſ:, de suc: ros: drag: 2. ſſ:, syr: viol: vnc: 1., cùm decoctione fructuum, & florum cordialium, f: potus, vel cùm cassia, diaphinicone, confectione Amech, diacatholicone, hyera Gal:, pillulis elephanginis, rhabarbaro, &c. Conferunt etiam vomitiua antimonialia, aut pillulæ stomachales; item fiat fotus ex decocto mentæ, absynthij, camomillæ, calamenti, pulegij, rutæ, cynnamomi, galangæ, calami aromatici &c.; vel cùm oleo, in quo ruta, apium, cyminum, marathrum ebullierint. Quinta est malæ complexionis derelictæ remotio, quæ fit per cerata, cataplasmata, linimenta, vt de die in diem videbimus, & similia.

Exempla ad hoc.

HOrtonę ad mare quidam Hieronymus seruus Illustrissimi Comitis Iuncti Parmensis, ætatis annorum 44., temperamenti adusti, melancholici, summus uini generosi bibax, laborabat quadam passione stomachi cùm amissione appetitus, & dùm mense Maij omnes de familia dicti Illustrissimi Comitis, & Illustrissimi Dominis Auditoris Generalis Pincolini per me se purgarent iuxtà usum, instauit ut concederem vinum Calicis, (quod præbebam vniuersalitèr omnibus in principio purgationis) & præbui ad unc: 7., multaque euomuit, & per secessum eiecit, sed cùm maiori stomachi molestia. Post paucos dies, absque mea notitia, petijt domum ubi manebam, & meo nomine poposcit unc: 10. uini Calicis, quod acceptum mane sequenti sumpsit, & multa illo die porracea per os, ac per secessum eiecit, at uespere insequenti fractum fuit apostema in uisceribus, de quo dubium erat, an esset in hepate, uel in stomacho, & emisit superiùs, & inferiùs libras octo puris putridi, corrupti, ac fætidissimi, cùm maximo uitæ periculo; multis fuit restauratus cordialibus, & tandèm mirè à propinquo mortis ictu euasit.

Aliud.

LIlla de Paiganis eiusdem loci, temperamenti imbecillis, annorum 56., euomebat à multis diebus pus corruptum fætidum. Præbui Aureatum nostrum, uomitusque auctus est, indè cùm electuario stomachali nostro usuali, elexir proprietatis, & balsamo salutis conualuit. Sed duobus annis transactis supradictus Hieronymus propter nimium potum apoplexia forte aggressus perijt, & hæc Lilla denuò eodem uomitu affecta, sed cùm nemo ei auxiliaretur ipsa quoque morti succubuit.

Aliud.

VEnetijs quædam Iuuenis, quæ morabatur ad S. Vitum propter magnam melancholiam, & menstruorum suppresionem ab anno nequibat retinere cibum in stomacho, & qualibet die euomebat excrementa purulenta; undè arbitratus fui fore apostema in stomacho. Inueni etiam cùm singultu, attamen prębui Aureati nostri gr: 4., & multa euomuit, & per secessum euacuauit putrida, purulenta, & cùm signis manifestis ulceris; indè dedi multa cordialia, ut confection: hyacinth:, unicorn:, perl:, extract: ment: composit: cùm stomachalibus; indè fuit optimis nutrita cibis, sicque dolor moderatus est, & conualuit.

Cap: XLVI. De imbecillitate Hepatis.

Doctor egregie. Complexio huius Nobilis fermè est calida, & sicca, indè morbus est imbecillitas hepatis, quæ nil aliud est, nisi impotentia alteratricis facultatis in proprijs actionibus absque alicuius visceris malo manifesto. Causæ primitiuæ sunt casus, & percussio, & quæcumque à rebus non naturalibus prouenire possunt, malè dispositę. Causæ antecedentes fiunt à mala intemperie herysipilam generante, aut ab humoribus frigidis crassis, ac viscosis, & malè dispositis, et hoc quia tota cutis est pallida siuè flaua, & egestiones, quæ egerint similia, carnis loturæ apparent, & coloratæ; febris vrget, cibi fastidium, & vomitus biliosus, sitis deniquè infestat, & vrina est rufa, & pulsus celer, vt Gal: inquit 5. de loc: aff. cap: 7., & Auic: 14. tract: 2. cap: 2., sic & Paul: libr: 3. cap: 46. & Arculan: 9. Almansoris; item & Gal: 8. de comp: Med: per loc: cap: 6., sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de imbecillitate hepatis ab humoribus calidis vitiatis ponenda est.

Circà prognosticum Gal: 8. de composit: Med: per loc:, & Auic: 14. tract: 2. cap: 2. *& multotiès perducit ad hydropem, & colicam*; & Arculan:; *debilitas hepatis notabilis, quùm inueterata fuerit, aut difficilimè, aut ferè nunquam emendatur*; & hæc de prognostico.

Circà curam quatuor intentiones enumerantur, quarum prima est debita regiminis administratio, euitando omnia cibaria crassa, & viscosa. Competit igitur caro pullorum vitulorum, cùm iuribus suis infundendo panem quocumque modo, vitelli ouorum sorbilium cùm cynnamomo aromatico; item passulæ linariæ &c., & prò potu sit vinum subtile, album, & benè lymphatum, aut aqua hordeacea cùm vino granatorum, aut aliquantulo mellis; vitetur somnus post cibum, & maximè diurnum, & consimilitèr de alijs rebus nonnaturalibus. Secunda est hepatis confortatio, quæ fit cùm lenitiuis, & abstersiuis, & in hac laudatur therebinthina lota, & per os exhibita. Itē electuarium de therebinthina Nic:, aqua etiam distillationis limacium, cùm absynthio, & cynnamomo, exhibendo vnc: 6. in aurora, & conuenit confectio dialacchæ, dando de ea cochlear vnum; valet etiam diacurcuma dando drag: 2. in mane cùm aliquo liquore, vt aqua absynthij, aut electuarium de vino positum à Galeno in miam: 8. cap: 14:. Comendatur etiam infusio rhabarbari drag: 1., & trochisci de rhabarbaro, de rosis, de eupatorio, cùm syr: de absynthio, & de eupatorio cùm suis aquis. Conueniunt etiam endiuia, cicorium, diarrhodon abb:, diacyminum; similitèr confectio triasandal:, et alia similia, quæ à proprietate occulta, et manifesta operantur. Tertia intentio est remotio causæ, quę fit cùm digestiuis, et euacuantibus, et competunt in ista oxymel simpl:, mel ros:, priùs exhibendo cassiam, hyeram simplic: in pauca dosi; deindè cùm syr: bysanthino, de duabus radicibus, vel de quinque, cùm aqua feniculi, cuscutę, asparagorum, aut syr: de eupatorio, et similia. Euacuatio indè fit per phlœbotomiam à vena basilica, et per pharmaciam cùm rhabarbaro, diacatholicone, cassia, manna, syr: rosat:, mell: ros:, extract: rhabarbar:, extract: catholic:, aut uomitiuis nostris antimonialibus. Quarta est remotio symptomatum, quę fit per interiùs cùm oleo de menta, de cynnamomo, de absynthio, aut costino, et cùm cera fiat linimentum; aut cùm armoniaco, et cùm aceto, aut cùm emplastro Gulielmi Placentini, aut epictymis uarijs Donzelli, et alijs similibus simplicibus, et compositis; pillulę aggregatiuę, de rhabarbaro, stomaticę Auic:, de agarico, syr: de endiuia, de cicoria cùm rhabarbar:, de acetositate, de fumoterrę, de absynthio imperiali, de ligno aloe, de rosis, de aniso, de laccha, de Hali, de eupatorio, hyera Damasceni, de rosis etc.

Exem-

Exempla ad hoc.

PORtia Blanchina à Vafria annorum 23., temperamenti imbecillis, coloris pallidissimi, propter dictam imbecillitatem, & malam alimentorum administrationem à quinque annis erat peradmodum viribus diminuta, persæpè euomebat multa biliosa; feces erant crudæ, liquidæ, terreæ, interdùm aquosæ; menstrua habebat liuida, ac minima, & ità languore in tota vita afficiebatur, vt deambulare nequiret; pulsus erat frequens, subtilisque. Fuit purgata cùm decocto senæ, tamarind:, & indè diaprun: ad vsum; sumpsit syr: endiuiæ, cicoriæ, borraginis, artemisiæ per multos dies, posteà fuit denuò purgata cùm medicamentis ordinarijs; indè per duos menses sumpsit iurem consumatum in sequentem formam ℞: radic: arundin: vnc: 1., lentisci vnc: ß:, sandal: drag: 2., radic: scorzoner:, borragin:, cortic: citri an: vnc: ß:, viperam decorticatam absque capite, cauda, & intestinis dilutam multotiès, primò cùm vino, indè aqua acrimon:; & sumebat hunc iurem in manè quatuor horis antè prandium, sicque conualuit. Cùm vsu supradicti iuris multi conualuere in spatio mensis, aut paulò ampliùs, & in multis iuxtà complexiones addidi tincturas perlar:, corall:, antimon:, & similia vt videre est in Centurijs Obseruationum.

Caput XLVII. De Inflammatione Hepatis.

DOctor egregie. Temperatura huius Nobilis fermè est calida, & humida, indè morbus est inflammatio hepatis, quæ nil aliud est quàm influxus calidi sanguinis, qui in substantia hepatis, vel in eius gibbosa, vel concaua parte accidere solet. Causa primitiua est nimius calor, ex immodico motu, aut ex Sole, & igne acquisitus, & nimius potus, & cibus calefaciens. Causæ antecedentes sunt intemperies calida attrahens malos humores, vndè tumores fieri possunt, similitèr obstructio, ex qua humores retinentur, aut dolor materiam ad iecur attrahens, aut iecoris imbecillitas. Inflammatio igitur, quam nunc præ manibus habemus apparet per signa, quia adest difficultas anhelitus, dolor inseparabilis in dextero hypocondrio, & grauitas in eo maior, quàm in oppilatione, & apparet in facie, & alijs membris tumor, & color tendit ad citrinum pallidum, & dolent nothæ costæ; adest exigua, & sicca tussicula, & singultus quoque; sequuntur & appetitus destructio, sitis vehemens, & nigredo linguæ, nec dormire valet super latus dexterum, & super sinistrum dormire graue est, & laborat acuta febre, vt Gal: inquit 5. de loc: aff: cap: 7., & 13. meth: cap: 6., & Auic: 14. tract: 3. cap: 2., & Paul: lib: 3. cap: 46., & Aetius ser: 10. cap: 3.; sic et ætas, complexio, anni tempus, et præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de inflammatione hepatis à sanguine adusto ponenda est.

Circà prognosticum, omnis inflammatio hepatis periculosissima est, ac plerumquè lethalis; Hipp: aphor: 7. aphor: 17. ait: *in hepatis inflammationibus singultus, malum*; et 46. *Quorum hepar suppuratum aduritur, si pus purum fluxerit, & album, euadunt, in tunica enim his pus continetur, si verò qualis amurca fluat pereunt*, et aphor: 6. aphor: 18. *Vessica descissa aut cerebro, aut corde, aut præcordijs, aut aliquo ex tenuioribus intestinis, aut ventriculo, aut iecore, lethale est*; et Gal: 5. meth: cap: 5. *à bilioso succo inflammatio proueniens periculosior est ea, quæ à puro sanguine fit, qui a febris intensior, & reliqua symptomata grauiora*, et hæc de prognostico.

Circà curam sex erunt intentiones obseruandæ, quarum prima est debitum regimen, vndè contentus sit ptisana hordeacea, aut pane in iure infuso, et bibat aquam hordei; omittantur carnes, vinum, et oua, et alia sanguinem generantia, et ità de alijs sex rebus nonnaturalibus. Secunda est reuulsio, quę fit per sectionem venę basilicę, aut medię, et etiam cùm frictionibus, ligaturis, cucurbitulis circà partes extremas positis etc. Tertia est repercussio, vndè extrinsecùs conueniunt epithemata, et inunctiones ex oleo ros:, de cydonijs, vel ex aquis ros:, solatr: cùm syndone madefacta hepati applicata, quibus addi possunt pulueres

cineres ex sandalis omnibus,& ex corticibus, rosis, & floribus granatorum, & aliquid camphuræ, & similia. Intrinsecùs valent syr:ros:, de succo acetosæ, plantaginis, cicorij, pil: Vener: cùm suis aquis. Quarta est digestio, in qua conueniunt syr: ros:, de ribes, de succo acetosę in primo, deindè possumus vti syr: acetos: simpl:, viol:, de endiuia, de fumoterræ, & similia. Quinta est euacuatio, quæ rursùs fieri potest per phlœbotomiam, deindè per pharmaciam cùm cassia, manna, rhabarbaro, diacatholicone, diaphinicone &c. electuar:de succo ros:, electuar:ros:Mes:, aut extract: eiusmodi. Sexta est resolutio, quæ fit cùm his, quæ resoluunt, addendo aliquid, quod stipticitatis secum afferat, & ad hæc spectant inunctiones, cataplasmata, & epithemata, cùm anetho, melliloto, althæa, camomilla, ros:, & similibus. Si verò ad suppurationem vertatur tunc suppurantibus vtendum est, qualis est decoctio passularum, caricarum, altheæ, maluarum simpl:, lini, fænugræci, cùm oleo amygdalorum dulcium, cùm pinguedine gallinæ, anatis, butyro, ex quibus paramus cataplasmata, maturata inflammatione. Tunc vomica vomitu,tussi,sternutamentis, & similibus prouocanda est, deindè abstergenda cùm vrinam prouocantibus, & abstergentibus, qualis est aqua hordei, cicerum rub:, hydromel:, hydrosacchar:, aut cùm his, quæ per secessum educunt, qualis est cassia, serum caprinum, tamarindi, deindè consolidandum erit cùm bolarmeno, & terra sigillata, quare &c.

Conferunt inflammationi hepatis agresta, atriplex, berber, camphura, capill: Ven:, acred: citri, cucurbita, endiuia, cicorium, hepatica, lupuli, mercurialis, nymphæa, portulaca,rhabarb:,rosæ,sandali,semperuiua,solatrum,spodium,sumach,tamarindi,violæ. Composita sunt confectio de acetos:Mes:emplastrum de psyllio Mes:, ceratum de sandalis, emplastrum de frumento Mes:, de semperuiua Hali, hyera comp: Mes:, syr: acetos:, de pomis, de portulaca, triasandali Nic:, triphera Persica, trochisci de sandalis Mes:, de spodio, de camphura, vnguentum ros:, viol:, oleum irrinum, rosaceum, papauer cùm oleo ros:, & similia.

Exempla ad hoc.

ADrianus Benedictus à Luignano annorum 34., temperamenti medij inter bilem, & sanguinem, ab octo diebus laborabat febre acuta,& habebat magnam duritiem in regione hepatis. cùm dolore. Fuerat anteà à Medico ordinario purgatus, nàm pulsus erat celer, & tremulus, vrina cruda, facies rubra, sitis vehemens, & in partibus internis calor maximus, à quibus signis iudicatus est laborare hepatis inflammatione. Iussi extrahi à vena communi vnc:10.sanguinis, qui erat crassus, atque inflammatus; eodem die in ipsomet brachio fuit replicata phlœbotomia, & fuerunt emissæ aliæ vnc: 5.; in regione hepatis applicui emplastrum verbenæ, cùm farina hordeacea, & albumine ouorum, & moderatus fuit dolor, ac in petijs emplastri apparebant sanguinis stillulæ. Per os sumendam dedi confect: hyacinth: dragm: 1., conseru: acredin:citr:vnc:2., bezoard: iouial:, bor mineral:an:dragm:1.,quæ sumpsit quatèr in 24.horis; vltrà hoc dabatur aqua endiuiæ,borraginis,scorzoneræ,cùm tinctura ros:,& in die sequenti fuerunt applicitæ cucurbitulæ, sicque in 10.fuerunt data dicta diaphoretica;in 11.fluxit sudor multus, & in 15. extitit omninò sinè febre,& absque duritie in hepatis regione.

Aliud.

AVgustinus Vrbanus à Valle Radina annorum 28., ægrotabat paritèr cùm febre acuta,& dolore in regione hepatis cùm prædictis signis; cùm emissione verò sanguinis tèr fuit curatus. Sumpsit vinum Calicis bis, indè tincturam rosarum, & bezoard: supradicta cùm cornu cerui, & camphura, & sic in 20. conualuit.

Aliud.

SAncta Arensij à Vasria annorum 31., paritèr à duobus mensibus laborabat dolore in eadem regione, & sic cùm febre acuta peruenerat quasi ad extremum vitæ. Fuit celebrata phlœbotomia in brachio, & ambobus pedibus cùm hirudinibus, & sumpsit per os multa pharmaca appropriata vsualia; vltrà hæc sumebat dictas bezoardicas compositiones per quinque dies tèr in die ad scrup: 1. prò vice, & cùm quinque supradictis verbenæ splenijs, sanitati fuit restituta.

Multos huiuscemodi morbo laborantes vidi infelicitèr vita destitui, multosque hydropicos euenire; vide multa alia exempla in Obseruationibus.

Caput XLVIII. De morbo Regio.

DOctor egregie. Temperatura huius Viri est fermè calida, & sicca, indè patitur icteritiam, quæ nil aliud est, quàm morbus regius idest per totū corpus bilis suffusio, quæ interdùm nigra, interdùm flaua est. Causæ primitiuæ sunt nimius labor in sole calido, & assumptio ciborum icteritiam efficientium, & bilem generantium, & obstruentium. Intrinsecæ sunt mala intemperies calida hepatis, & obstructio viarum, per quas expurgatur bilis à venis ad meatus bilem recipientes, & ob causas dictas necesse est sanguinem non expurgari, sed vnà cùm ipso per totum corpus bilem differri, vndè morbus regius oritur. Attestātur hæc grauitas pigritiæ, & pruritus totius corporis, & egestio egreditur alba, item nausea, vomitus, & amaritudo oris, ac color flauus per vniuersum corpus, & vrina est colorata, spissa, ac crocea, vt Gal: inquit 5. de loc: aff: cap: vlt:, & Auic: 15. tract: 5. cap: de signis icteritię, & Paul: lib: 3. cap: 50.; sic & ætas complexio, & anni tempus idem suadent, vndè eius indispositio in cap: de Icteritia ab oppilatione, & calida hepatis intemperie ponenda est.

Circà prognosticum sic ait Hipp: aphor: 4. aphor: 62.: *quibus in febribus morbus Regius antè diem septimum acciderit, malum*; & aphor: 64. eiusdem libr: *quibus in febribus morbus Regius septimo, vel nono, vel vndecimo, vel quartodecimo superuenerit, bonum, nisi dexterum hypocondrium obduruerit, si verò non, bonum*; & aphor: 6. aphor: 42.: *morbo Regio laborantibus si fiat hepar durum, malum est*, & aphor: 5. *qui morbo Regio laborant non admodùm ventosi sunt*, & Auic.: *quando multiplicantur remanentia vrinæ cùm icteritia, aut parùm tinctæ, est deteriùs, & magìs timendum ne cadat in hydropem habens ea*.

Circà curam quatuor erunt intentiones obseruandæ, quarum prima est debitum regimen in sex rebus nonnaturalibus declinantibus ad frigidum, & humidum. Secunda est euacuatio, ne dùm superfluit bilis, ipsa suæ multiplicationis sit causa, & primò per phlœbotomiam, deindè per pharmaciam cùm cassia, rhabarbaro, manna, syr: de succo ros: Mes:, diaprunis, agarico, diaphinicone, diaturbit:, cùm earundem extractis rerum, vel vomitiuis antimonialibus, aut enemate acri, & similibus. Tertia est humoris præparatio, quæ fit cùm syr: de endiuia, acetos: simpl:, viol:, de cicorio, de succo acetosæ, de agresta, de limonibus, de acetositate citri, cùm aquis endiuiæ, cicorij, solarri, lactucæ, plantaginis, aut decoctis, & similibus; aut cùm syr: bisanthyno cùm aceto, de duabus radicibus, rhodomelle, oxymelle, syr: de eupatorio, & cùm aquis fæniculi, apij, cuscutæ, & eupatorij. Quarta intentio est remotio malæ complexionis, vndè conuenit tale epithema, vt ℞: aquæ endiuiæ lib: 1., ros: vnc: 2., sandalorum omnium, spodij an: drag: 1., aceti vnc. 1., spicæ scrup: 1., m:, & cùm syndone applicentur hepati, aut fiat ceratum sandalinum. Electuaria sunt triasandali, diarrhodon, trochisci de camphura, aut cùm decoct: apij, fæniculi, asparagi, brusci, petroselini, aqua rhaphani, vel decocto marrubij, prassij, cicerum rub:, absynthij, centaur: Mes:, cuscutæ, vel cùm infusione carthami in lacte, vel cùm dialacca, diacurcuma, diacalamento, trochiscis de rhabarbaro, de eueparorio, & similibus.

Conferunt icteritiæ absynthium cùm apio, acetosa, acorus, aphodyllus, agaricum, aloes, alchechengi, assarum, atriplex, verbena, betonica, cyclamen, calamentum, chamædryos, chamæpityos,

mæpityos, camomilla, cassia siliqua, centauream, carthamum, curcuma, cuscuta, helleborus, endiuia, eupatorium, hepatica, fæniculus, lactuca, anisum, lumbrici, lupulus, marrubium, menta, nepeta, origanus, peonia, perdix, aqua rhaphani, rhabarbar:, rosmarin:, rubea tinctorum, aqua salicis, aqua cetrach, sulphur cùm ouo, scariola, scolopendria, stercus asini, aut pulli bibitum, tamarindi, tamariscus, vrina, vrtica, hyssopus. Composita sunt confectio de paucedano, de eupatorio Mes:, decoctum fumoterræ, & coculæ diarrhod: Nic:, electuarium de psyllio, ros: Mes:, diaphinicon, oleum de carthamo, de absinthio, syr: bisanthynus, de fumo terræ, de absynthio, de cicorio cùm rhab:, oxymel scylliticum, sotira Nic:, theriaca, triasantali, triphera persica Mes:, triphera saracena Nic:, trochisci de rhabarb:, de rosis, de eupatorio, de camphura, vinum scylliticum, pillulæ Indæ, de fumoterræ, stercus anserculi, & gallinæ propositum à Quercetano, & similia.

Exempla ad hoc.

INnumera possem hìc recensere exempla, sed ne me in longum protraham partem omissi, partem in Obseruationibus videnda. Hoc enìm anno tantùm, in hac Venetiarum Vrbe plusquàm 26. casus in hoc morbo præ manibus habui.

Agatha Ricciarda à Luignano annorum 36., temperamenti atrabilaris, à multo tempore habebat duritiem in regione stomachi, & obscurum colorem declinantem ad nigrum, & flauum, cùm bile enìm multa accesserat melancholia; continua laborabat inappetentia, & sępè euomebat, & cùm omnibus ijs accessit febris continua. Iussi vomitiuum bìs, idest vinum Calicis ad vnc: 4. prò vice, multaque euomuit flaua, ac porracea, indè iussi, quòd per multos dies sumeret dragm: 2. in die sequentis compositionis, idest drag: 1. in manè, & drag: 1. in vespere ℞ absynth:, centaur: minor:, marrub: chamædryos, chelidon: an: man: 2., radic: gentianæ vnc: 1., flor: genistę, ros:, viol: flau: an: pug: 1., f: extract: s: a:, indè ℞ eiusdem extract: vnc: 2., myrrh: drag: 1., croci scrup: 1., sal: tartar: vitriolat:, genistæ, & vitriol: Mart: an: drag: 1. m:, et f: bol:, cap: vt dictum est, et cùm hoc vsu febris, obstructio, ac icteritia discessit.

Aliud.

CArolus Antonius Bisus à Valle Radina annor: 38., laborabat febre quartana duplici, tota vita, et oculi erant flaui. Præbui in hora accessionis febris Febrifugi Riueriani scrup: 2., multaque euomuit, sed parùm fuit à morbo leuatus; nihil egi in secunda accessione, quæ fuit aliquantùm anticipata; in 3. verò replicaui dictum Febrifugum ad dictam dosem, et euomuit parùm, sed per vrinam multa crocea expulsit, et quartana desijt; indè supradictæ compositionis præbui dragm: 1. semèl in die per sex dies, sicque pristinus redijt color, et sanatus est.

Aliud.

MAgdalena Horatij à Vasria annorum 22., laborans icteritia fuit à me curata cùm stercore pulli anserini iuxtà vsum Quercetani. Eodem modo in Ciuitate Rheatina etiam duo sanati sunt. In Pauperrimis sum vsus stercore gallinæ, cùm successu fęlici, licèt admiscerem alia specifica.

Caput XLIX. De scyrrho Hepatis.

DOctor egregie. Temperatura huius Nobilis mihi videtur calida, et sicca, indè morbus est affectus hepatis, quod est membrum principale à natura procreatum prò necessitate totius corporis; ideò eius actio omnibus membris communis, et necessaria est, qua de causa omnibus morbis euenientibus in eo magna cùm celeritate, et solerti ingenio curatio fieri debet, omnis enìm ęgritudo huius membri semper est timenda, propter officium necessarium suę quotidianę digestionis, quę digestio à facili iam prohibetur,

vndè si esset in eo apostema frigidum adesset tumor prætèr naturam inducens læsionem actionis, ac si calidum, attestarentur grauitas dextera parte præcordiorum, dolor tota præcordia contrahens, & ipsius vsque ad iugulum extensio, & exigua tussis; linguæ color in primis rubeus, deindè niger, ingens ciborum fastidium, sitis inexhausta, vomitus, alui adstrictio, & acutissima febris, quæ signa, neque adsunt, neque videntur, sed oppositum, & potiùs à materia frigida fit, vndè principium scyrrhi in hepate mihi videtur. Causę primitiuę sunt immodicus motus, accidentia animi, in quibus sæpè accidit inquietitudo dormitionis propter seruitutem, & curam cibi, & potus inordinati, crassi, & viscidi, extrà horam, & alia huiusceemodi. Causæ antecedentes sunt mala complexio frigida prohibens digestionem, & expulsionem; item opilatio, & debilitas stomachi congregans humores, & duritiem in hepate inducens, vt manifesta, & notabilis grauitas in loco sensata percipitur, & extenuatio corporis; indè casus, appetitus, tenebrositas coloris, & minoratio vrinæ sinè dolore, & sinè febre, vt inquit Gal: 13. meth: cap: 9., & 5. de loc: aff: cap: 7:, & Auic: 14. tract: 3. cap: 1., & Paul: lib: 3. cap: 46., & Aetius ser: 10. cap: 3.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de scyrrho in hepate ponenda est.

Circà prognosticum Præceptor meus Riuerius dicit quòd signa scyrrhi in hepate geniti sunt, durities, & renitentia in dextero hypocondrio, hepatis circumscriptionem referentes, et multò maior, quàm in obstructione grauitas in eadem parte, et ponderis sensus, præcipuè quando magna fit respiratio. Corpus etiam macet, quia neque hæmatosis, neque anadosis rectè perficitur. Auic: sic ait 14. tract: 3. cap: 1:, *& apostema hepatis, siuè calidum, siuè frigidum oppilationem facit, & non relinquit corpori, nisi sanguinem aquosum, & cùm hoc debilitat hepar in separando aquositatem, quæ si in miseraicis continetur est causa hydropisis carnosæ, & ascitis*, et cap: 2. *interdùm omnis species apostematum hepatis perducit ad hydropem, & scias, quod cùm apostemati hepatis associatur ventris solutio, est mortale*, et Gal: ad Glaucon: ait: *scyrrhus insensibilis curationem non recipit, qui verò difficulièr sentit non incurabilis quidem est, non tamen facilè curationem admittit*, et cap: 5. inquit: *scyrrhum iecoris ab initio sanauimus sæpiùs, vbi verò ad plures dies fuerit extensus, neque ipse potui sanare, neque alium vidi, qui posset.*

Circà curam quinque sunt obseruandæ intentiones, quarum prima est debitum regimen in sex rebus nonnaturalibus ad contrarium causæ declinando ad calidum, et humidum. Secunda est euacuatio, quæ fieri interdùm debet cùm sectione venæ, interdùm cùm pharmaco, vt cassia, diacatholicone, manna, rhabarb:, electuar. de succo ros: Mes:, diaprun: solut:, aut extract: purgantibus eiusdem naturę, aut vomitiuis antimonialibus etc. Tertia est digestio humoris peccantis, quę fit cùm syr: de fumoterrę, de epithymo, acetoso simpl:, viol:, mell: ros:, col: adyanthino, de absynthio, de menta, de endiuia, de cicorio cùm rhabarbaro, cùm aquis mentę, cuscutę, buglossę, absynthij, borraginis, fumoterrę, decoctis cordialibus, et alijs similibus. Quarta est resolutio materię in loco affecto congestę, quę fit cùm his, quę tepido calore, ac mediocri humore prędita sint, hocest quę habent vim emolliendi, et moderatè digerendi cùm resolutione, et parantur per cerata, cataplasmata, et linimenta, vt hoc modo ℞: diachylonis maioris, emplastri de melliloto an: vnc: 1. ß:, puluer: absynthij, et spicæ nardi an: dragm: 1. ß:, et cùm oleo nardino fiat emplastrum, et super petram ignitam molarem fiant euaporationes cùm aceto acerrimo, et ammoniaco, et inunctiones cùm oleo nardino, de absynthio, camomillino, cùm cera, et ammoniaco. Item valet sumere emplastrum de melliloto Gulielmi Placentini in cap: 1:, et Io: de Vigo, et Empyricę Benedicti Fauentini, vel emplastrum de verbena etc.; indè sequens electuarium etiam mirificè valet. ℞: passularum detractis priùs vinaceis dragm: 7. ß:, croci dragm: 1. ß:, calami aromatici dragm: 2:, bdellij Iudaici dragm: 3: scrup: 2. g: 5. cynnamomi drag: 1. ß:, cassię scrup: 2. g: 5., iunci odorati dragm: 3: scrup: 2. g: 5., myrrhę drag: 6, therebinthinę drag: 4. ß., baccar: oxycanthę drag: 3:, mellis lib: 2., uini q: s:, f. electuar: molle, de quo sumantur drag: 2: quotidiè in mane. Conferunt etiam valdè in his morbis vina disoppilatiua calybeata, & etiam tartarum vitriolatum, vitriol: Mart:, & illa pharmaca, quę mundificant venas, & emittunt humores per vrinam.

Exempla ad hoc.

MAximinus Bauarus à Luignano annorum 24:, temperamenti cacomici, à multis annis habebat scyrrhum in regione hepatis cùm magna tensione; vultus eius colore erat pallidus, & plumbeus, difficultèr concoquebat, erat in omnibus negligens; habebat etiam aliquam duritiem in regione splenis, & sic in stomacho; semper afficiebatur siti, linguam habebat aridam, & in manè erat lingua cooperta quadam viscositate crassa, ac tenacissima. Præscripsi pharmaca ordinaria purgantia, potiones magisteriales cùm syr:ros:aureo; sumpsit per plures dies syr: aperitiuos refrigerantes, in quibus ponebatur modicum sal: prunellæ, & tartari vitriolati,& sal: nostri antiscorbutici. Bìs fuit celebrata phlœbotomia, & sanguis erat crassus, & fibrosus; fuerunt applicita splenia verbenæ in ambabus hypocondriorum partibus, quæ fuerunt repetita per 20. dies cùm notabili iuuamine. In eodem tempore sumpsit bìs vinum Calicis, & euomuit multa mixta; indè propinaui pillulas tartareas Quercetani, in quibus addebam parùm salis antiscorbutici, idest in qualibet sumptione g: 8., & puluer: fixi antimonialis ad vsum P. Basilij Valentini quarti gradus gr: 12., & in spatio duorum mensium conualuit. Sumebat pillulas bìs in hæbdomada, & postquàm euasit liber omninò sumebat eas bìs in mense prò præseruatiuo. Multos cùm hoc vsu curaui, dummodò corpora non fuerint inordinata, & sese rigidæ subiecerint dietæ.

Caput L. De Splenis affectibus.

DOctor egregie. Temperatura huius viri est calida, & sicca, indè morbus est affectus splenis, qui est membrum rarum, spongiosum, oblongum in sinistra parte corporis collocatum ad mundificandum, & depurandum sanguinem ordinatum, quem si benè mundificat, corpus reddit benè dispositum, & iucundum; vbi autem non benè mundificat, tunc aduenit tristitia corpori, & multæ aliæ malæ dispositiones, quoniam si splen deficit in attrahendo, generat icteritiam, & si deficit postquàm attraxit in continendo, causatur fluxus ventris, & similia; & si deficit digerendo, & immutando, tunc causatur durities, oppilatio, apostema, & sic omnia morborum genera huic membro accidere possunt. Ex his igitur causis, quia nunc deficit digerendo, & assimilando, oppilatio, & durities magna generantur. Causæ autem oppilationis, & duritiei extrinsecę sunt, sicut caseus, caules, legumina, tristitia, timor, et alia similia. Intrinsecæ verò proueniunt ab hepate multiplicante humorem melancholicum, quod à natura celerrimè indurari solet, à sanguine nimirùm in venis obturato, et ob crassitiem, neque excerni, neque discuti facilè potente, et à complexionis malitia, vt inquit Gal:5.de loc:aff:cap:vltimo, et 6.cap:1., et 9. de compositione Med: per loc:cap:2., et Paul:lib:3.cap.49., & Auic:15.tract:2.cap:2., & 9.: sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de oppilatione, et obstructione splenis à sanguine crasso, et melancholico ponenda est.

Circà prognosticum, apostema à splene conuerti ad iecur malum, è contra verò bonum, et laudabilius; vrina eorum est crassa sanguinea, et vrina, in qua est fex viscosa significat sanitatem splenis, et destructionem eius, et Hipp:aphor:6.aphor: 43. *quicumque lienosi difficultate intestinorum capiuntur, ijs superueniente longa difficultate intestinorum, aqua inter cutem, aut leuitas intestinorum aduenit, & moriuntur*, et aph:48. *lienosis difficultas intestinorum superueniens bonum*, et hæc de prognostico.

Circà curam tres intentiones requiruntur, quarum prima est præparatio humorum, quæ fit cùm syr:de epithymo, fumoterrę, oxymelle simpl:, et comp:, scyllitico, rhodomelle, syr: de duabus radicibus, bysanthino cū suis decoctis, aut aquis, et similibus. Secūda est euacuatio, quæ fit cùm sectione venæ saluatellæ in manu sinistra, vt decet, deindè fit cùm cōfectione amech, cassia, myrabolanis Indis, epithymo, agarico, hyera Gal:, pillulis Indis, de fumoterrę, de lapide lazuli; aut his omnibus in forma extractuum. Cōferūt etiā vomitiua adnotata in

superiori capitulo, sicut etiam extractum catholicum Quercetani, Veicardi, & nostrum. Tertia est mollificatio, & resolutio, quæ perficitur cùm vnguentis, ceratis, cataplasmatibus, fotis, & similibus, ut hoc ℞: olei communis lib: 3., medullæ crurium bouis lib: 1., butyri recentis lib: 5., succi bryoniæ, succi cyclaminis an: lib: 1., ebulliant ad lentum ignem vsque ferè ad consumptionem succi, & colentur, cui colaturæ adde pulueris citrach:, corticum capparorum, tamarisc:, seminis agni casti an: unc: 3., m:, & f: unguentum, quod est in hoc morbo mirabile. Sic etiam splenium verbenæ supradictum plurimùm confert. Item si fomentetur splen cùm aceto fortissimo extinctionis marchasitæ, demùm in eodem madefacere filtrum, & ipsi spleni applicare, & hæc fomentatio excusabit ab ulteriori operatione. Item ℞: radic: filicis vnc: ß:, radic: cuscutæ dragm: 2., m:, & bulliant in unc: 8. vini albi potentis, vsque ad consumationem tertiæ partis uini, deindè colentur, & de colatura patienti dentur per 15. dies unc: 2. quotidiè cōtinuè in mane &c. Vsus meus in Obseruationibus est semper huiusce generis morbos curare cùm vinis medicatis, decoctis, electuarijs, pillulisque compositis cùm varijs specificis.

Exempla ad hoc.

GRatianus Pardus à Vasria annorum 26., temperamenti obscuri, cùm maxima grauedine in parte sinistra in regione splenis; erat ualdè debilis, ac in omnibus operationibus signis, tumebatque aliquantulùm, in corpore. Præbui pluriès uinum Calicis, & in diebus, in quibus non sumebat vinum, dedi decoct: aperitiua corticum fraxini, citrach:, scolopendriæ, pimpinellæ, capil: Vener:, & eisdem decoctis immiscebatur salis absynthij calybeati, & salis tamarisci calybeati an: scrup: 1., in regione stomachi gerebat nostrum ceratum stomachale, & in regione splenis applicui septiès splenium uerbenæ, indè vsus unctionibus ordinarijs sanatus fuit.

Aliud.

ANtoniæ Nicodemi ab eodem loco ab eadem indispositione pessimè affectæ propinaui sequens vinum. ℞: uini emetici lib: 10., ligni sassafras, cortic: fraxini, tamarisci an: unc: 3., croci Martis aperitiui dragm: ß:, citrach:, pimpinellæ, scolopendriæ, capil: Vener: an: man: 1., florum 3: cordialium an: pug: 1., cynnamomi, macis, semin: carui, pastinacæ, rutæ, feniculi an: dragm: 2., senæ Orientalis vnc: 4., infundantur per dies decem, posteà capiebat unc: 3. prò mane per dies 40. ieiunas, & euacuabat bìs in die, quare euasit optimè colorata, riteque conualuit.

Aliud.

IO: Dominicus Casella à Cāpolaureo Cyrneus meus illius temporis famulus annor: 22., corpore melancholico, obstructionibus pleno, obscuro, quia anno tunc elapso fuerat miles adscriptus in seruitio Serenissimæ Reipublicæ Venetæ Cretam petiturus, in longo itinere multa passus fuerat incommoda, adeò ut esset corpore pessimè habituato, & tandèm febre laborasset erratica. Hæc accedebat aliquando cùm rigore, & per tres dies continuabat, indè euanescebat, & post quatuor, aut quinque dies redibat, ità vt esset in statu trāseundi in hydropisim maximam, vel quàm primùm pereundi. Missus ad me, qui tunc temporis valdè distabā, præbui bìs Aureatum, & multa euomuit. Indè sumpsit decocta aperitiua cùm salis fraxini, tamaricis, antiscorbutici an: scrup: ß:, per mensem cùm dimidio, indè sumpsit vinum accomodatum in forma suprà adnotata, sicque transiuit Hyemem; in Æstate autem absque consilio, & mei notitia sumebat varias essentias, adeò vt mense Iulij fuerit à doloribus acerbissimis in regione splenis aggressus. Purgatus fuit cùm pharmacis vsualibus, indè per 12. dies fuerunt applicita splenia verbenæ, vnum regioni hepatis, alterum regioni splenis, quæ quotidiè immutabantur, & in eodem tempore sumebat semèl in hæbdo-

mada

mada pillulas ex aloe cùm supradictis salibus, & cùm additione vitrioli Martis; indè appli-
cui ceratum gummi ammoniaci factum cùm succo cicutæ, & hoc vsu morbus euanuit.
Multos cùm hoc eodem vsu curaui, aut parùm diuerso, & Deo fauente pristinæ sanitati
plerumquè adnotaui fuisse restitutos.

Cap: LI. De malo Habitu.

DOctor egregie. Nunc de malo habitu dicendum est, quem Græci Cachesiam vocant,
nec aliud est, nisi quædam dispositio ad hydropem ex mala hepatis cócoctione pro-
ueniens. Causę ipsis Cachesiæ sunt duritiés splenis, aut hepatis, aut consuetarum ex-
cretionum prohibitio, aut deprauata hepatis, siuè stomachi alteratio, quæ si omninò corrū-
patur, non ampliùs chachesiam, sed aliquam hydropis speciem efficiet; signa primùm, cor-
pus albicat, vel flauescit ob totius malam intemperiem, concoctiones impediuntur, ob he-
patis, aut ventriculi imbecillitatem, remanet tamē ciborum appetentia à frigido elicita, de-
indè fastidium, & defectus animi accidit ob venenosam materiam ad cor exhalantem, &
extrema corporis inflantur; vrina, & sudor paucus ab aquosam humiditatem retentam, quę
per consueta loca expurgari nequit, vt Auic: inquit 14. tract: 4. cap: 3., & Paul: lib: 3. cap: 47.,
& Aetius ser: 10. cap: 19.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem
confirmant, vndè eius indispositio in cap: de malo habitu à deprauata hepatis, siuè stoma-
chi alteratione ponenda est.

Circà prognosticum Aetius ser: 10. cap: 19. *Senes facilè hac affectione capiuntur, & ma-
ximè liberantur; pueri verò facilè pereunt ob vitalis roboris imbecillitatem, aut ex succis ob
cutis raritatem facilè traspirantibus, qui in vigore sunt, rarò incidunt, & facilè indè se ex-
tricant, quum verò malū diutiùs durat, in aquam inter cutem transit*, & hæc de prognostico.

Circà curam quatuor intentiones requiruntur, vndè prima erit circà reginen, ità vt ęger
in cibo, & potu parcus sit, & non comedat ad satietatem, nec nisi celebrata digestione, sitire,
& esurire in hoc casu vtile, sed fugienda est ciborum multiplicitas. Cibaria igitur in hoc ca-
su sint temperatè calida, tenuia, exiccantia, & delectabilia, quare &c. Secunda est eua-
cuatio, vndè conuenit sectio venæ, deindè purgatio ex hyera vtilis est, vel ex agarico, pillu-
lis de rhabarbaro, hyeralogodione, electuario Indo, diaphinicone, diacatholicone; aut medi-
camētis Spargyricis in capitibus antecedētibus propositis. Tertia intētio est humorum prę-
paratio, & cōuenit syr: bysanthinus, de endiuia, de eupatorio, acetosus, oxymel scylliticum,
syr: de absynthio, aut de epithymo, de hyssopo, cùm aquis absynthij, cicorij, aut decoctis
ex ipsis herbis, & conuenit etiam in hac intentione diacurcuma, dialacca, triasandali, diar-
rhodon, trochisci de rosis, de absynthio, & similia. Quarta intentio est diuersio, quæ fieri po-
test per vomitum, quia extrahit ab hepate per venas miseraicas, tùm quia ex infimo loco
materias eradicat, tùm quia à stomacho ab adiacentibus partibus optimè auertit. Clysteres
etiam laudantur, eò quia à stomachi fundo euacuant, tùm quia eductio per ventrem natu-
ralis magìs est, quàm per vomitum.

Exempla ad hoc.

HI sunt morbi consimiles illis, qui à splene proueniunt, omnes enim sub nomine mali
habitus, temperiei inordinatæ, pessimi nutrimenti pancrææ, fermentationis acidi
iuxtà mixtionem humorum, & tandèm Cachesię comprehenduntur. Huiuscemo-
di ęgritudines mihi Spargyrico, plusquàm Galenico Professori sępè accidūt, hoc enim mor-
bo laborantes, postquàm pharmacis consuetis fiunt lassi, vel ad balnea, vel ad Chymicos
Professores mittuntur. Quotidiè itaquè infirmitates cacheticæ mihi obueniunt, vndè vt in-
numera quasi exempla hìc omittam, tantùm notabo medicamenta, quibus vt plurimùm
vtor; cùm enim affectus scorbutici, & effectus hypocondriaci varias iuxtà temperamenta
producant differentias, ideò à me sunt etiam curati iuxtà varietatem temperamentorum, &
mixtionem; sæpiùs autem, atque fœliciùs vomitiuis vtpotè vniuersalibus propositis vtor,

sic etiam extractis, indè tincturis antimonialibus ritè præparatis, pulueribus fixis P. Basilij Valentini, cùm pillulis aloe, quibus addo posteà sales fermentatos, vt antiscorbuticos, antypocondriacos, calybeatos, aliosque iuxtà morborum conditiones, & sicut ratio mihi aptiores esse suasit.

Cap: LII. De Hydrope.

Doctor egregie. Temperatura huius Puellæ est calida, & humida, morbus verò est hydrops à materia intrà peritoneum contenta, quæ ab hepatis imbecillitate prouenit, ex quo venter intumescit, & interdùm reliqua membra. Huius tres sunt species. Prima dicitur Ascites, & est morbus, in quo venter, & crura intumescunt. Secunda vocatur Tympanias, & est morbus, in quo plùs flatuosi spiritus inuenitur, & minùs humoris, ità vt si venter percutiatur tympani modo crepitum edat. Tertia denominatur Anasarca, & est morbus, quo totum corpus albidum redditur, atque humore circùm luitur, ex quo ægris pudenda peruertuntur, & febres accidunt; hæc verò, quàm nunc præ manibus habemus est Ascites, vndè causæ efficientes, & primitiuæ sunt omnis causa exterior nocumentum in digestione imprimens, & imbecillitatem maiorem, quàm in chachesiam inducens, & regimen inordinatum in sex rebus non naturalibus, percussio, casus, & offensio super hepar. Causæ antecedentes sunt mala dispositio hepatis, aut aliorum membrorum, quæ prouenit à mala intemperie humorali, vel à soluta continuitate, vel ab aliquo abscessu digestionem impediente. Causa coniuncta est materia ipsa frigida membra alterans, & in tumorem attollens cùm imbecillitate hepatis, & digestionis eius assiduæ illam materiam regenerantis. Signa sunt vitiatus color, liuidus, & flauus, inflatio oculorum, & pedum, sitis inexhausta, quia humor in his locis retentus salsus est, & putrefactus, indè ciborum fastidium, vrinæ paucitas, & rubedo, febris mitis, ac tepida, & subsequentèr grauitas sensibilis in ventre, & si percutitur nullum sonum emittit, sed aqua à latere ad latus commota auditur, & tactus est vtris aquæ pleni, & pulsus est paruus, frequens, & ad duritiem declinis, vt inquit Hipp: prognostic:2:tex:2., & Gal:5.de loc:affect: cap:7., & vlt:, & 2. de naturali facultate cap: 7., & Paul: lib: 3. cap. 48., & Auic: 14. tract: 4. cap: 4., & 8. & 9.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de hydrope ascite, idest aquosa siuè leucophlegmatica ponenda est.

Circà prognosticum sic ait Hipp: aphor:3. aphor:22: *Autumno verò plurimi æstiui morbi fiunt febres quartanæ, & erraticæ, & aquæ inter cutem*, & aphor:6. aphor:8. *aqua inter cutem laborantibus vlcera in corpore facta difficultèr sanantur*, & aphor: 6. aphor: 27. *Quicumque suppurati, aut aquam inter cutem patientes vruntur, aut secantur; si pus, aut aqua vniuersim effluxerit, omnes moriuntur*, & 35.: *aqua inter cutem laborantibus tussis superueniens malum*, & hæc de prognostico.

Circà curam tres insurgunt intentiones, quarum prima versatur circà vitæ regimen, ità vt sex res non naturales ad caliditatem, & siccitatem vergant, quùm causa Ascitis sit frigida, & humida, nàm hepar, etsi à causa calida primùm molestetur, nihilominùs ex imbecillitate, & spirituum resolutione tandèm frigescit. Dieta igitur sit tenuis, si vires patiantur, cibaria parentur cùm pipere, garyophyllis, & similibus; vinum sit subtile album, & paucæ quantitatis, & aqua vitetur. Altera intentio est in remouenda causa coniuncta, quæ perficitur cùm pharmacis hydragogis, vel cùm vrinam prolicientibus, vel cùm his, quæ insensibilitèr aquam resoluunt, vt sunt fumenta, emplastra, facculi, cerata, & similia. Solutiua sunt cùm rhabarbaro, agarico, cùm succo radicis iridis, ebuli, & sambuci, cùm soldanella, vel eius succo, cùm elaterio, & laureola, vel cùm vomitiuis; item cùm pillulis de serapino, de euphorbio, & similibus. Diuretica sunt syr: bysàthinus, de duabus radicibus, de oxymelle, de absynthio, semper cùm salibus diureticis. Fumenta fiunt cùm rebus calidis resoluentibus, vt saluia, maiorana, rosmarino, menta, absynthio, pulegio, camomilla, origano, folijs lauri, alumine, sulphure, sale, &c. vel cùm emplastris de grana lauri, de stercore

core caprino, & huiuſcemodi. Sacculi parantur ex millio, ſale, ſulphure. Vnguenta, quale eſt illud Agrippæ, & mille alia, quæ parari poſſunt; conueniunt etiam diacurcuma, dialacca, trochiſci de rhabarb: &c. Tertia eſt remotio malæ diſpoſitionis hepatis, & hæc fit cùm his, quæ hepar roborant, aperiunt, ac obſtructiones dirimunt; extrinſecùs cùm ceratis, & linimentis ex oleo rutæ, camomillino paratis; intrinſecùs cùm theriaca, & confectionibus iam memoratis &c., quod ſi per hæc aſcites non deſierit, cute compuncta aqua extrahatur. Conferunt hydropico abſynthium, agaricus, aniſum, apium, betonica, calamentum, calamus aromaticus, chamæpithyos, chamædryos, cantarides, elaterium, cuſcuta, cicorium, ſuccus radic: ebuli, helleborus, eupatorium, fæniculus, caricæ, fumus terræ, chebuli, lac aſininum, caprinum, lactuca, limaces, myrabolani, myrthus, origanum, paſtinaca, petroſelinum, praſſium, rhabarbarum, roſmarinus, ruta, ſampſucus, ſambucus, ſynapis, ſcylla, vrina, hypericon, hyſſopus, iris &c. Compoſita ſunt vnguentum Agrippæ, oleum bufonis, confectio alchechengi, dialacca, diacurcuma, diatrionpipereon, emplaſtrum Ariſtarchi, & Andromaci Meſ:, pillulæ de rhabarbaro, de agarico, theriaca, triphera ferruginea, troohiſci de lacca, de rhabarbaro, de ligno aloe, vnguentum arthanitæ maioris, confectio de mezereo, pillulæ de mezereo, theriaca, diateſſeron, & ſimilia.

Exempla ad hoc.

FRanciſca Cardona à Liuignano annorum 26., quia parùm purgata fuerat poſt partũ, tranſiuit in hydropem pergrauem, laborabat enìm aſcite cùm febre continua, ſitiq; vehementi. Iuſſi ſemèl in biduo clyſterem cùm colochynthidis, & croci metallor: an: drag: 3., decoct: magiſterial:, aniſ:, & oleo; vngebatur corpus cùm oleo bufonis ad vſum notatum in Arcanis. Per os ſumebat ſemèl paritèr in biduo ſyr: Poluerini magiſteralis vnc: 3., ſyr: ſpinæ ponticæ vnc: 1., iuxtà vſum Donzellij; bibebat aquam in qua fuerant extincta ſaxa alba fluminum ignita, & calybs ignitus, & intùs mittebantur quædam guttę ſpiritus ſalis. Cùm vſu horum medicamentorum euacuabat ægrota multùm per ſeceſſum, atque vrinã, ſicque craſſitudo euanuit. Indè per tres menſes ſumpſit ſequentẽ confectionẽ videlicèt ℞: radic: vincetoſic: vnc: 1., radic: aron: præparat: vnc: 3., fæculæ bryoniæ vnc: ß:, ſpec: diarrhodon: Abb: vnc: 1. ß:, puluer: antimon: fix: ad vſum P. Baſilij Valentini vnc: 10.: ſacchari q: ſ:, f: confect:, cap:, de qua ſumebat quolibet mane dr: 1. ß:, & bibebat poſteà parũ aquę ſcolopendrię, & artemiſię, & ſic omninò cõualuit. In eadẽ forma cõualuere D. Ortẽſia Gripha à Vaſria, & Domina Eugenia Maura à mõte Cronino, ambo hydropicæ deſperatæ.

Aliud.

DOminus Fulgentius Annonius à Vaſria annorum 28., laborabat ſimili hydrope, & timebatur ne eſſet tertiæ ſpeciei, erat enìm à Medicis iã derelictus. Vſus fuit iiſdẽ remedijs, & euaſit liber. Tempore autem, quo grauiùs ſe habebat, prębui vltrà dicta medicamenta tincturę antimonij cũ auro gutt: 20. in quolibet die, cùm gutt: 25. magiſterij tartari ſoluẽtis. Multi hydropici pauperrimi à me curati fuerunt cùm vſu vini Calicis, & cũ Aureato, indè cùm aliquo decocto iuxtà tẽperamenta, & neceſſitatem, & ſic conualuerunt.

In Pueris autem vſus ſum emplaſtris cùm ſtercore bouis, ſulphure, & melle, & indè magiſterio tartari, noſtra aqua catholica, & ſimilibus, aut cùm decoctis aperitiuis, atque dioppilatiuis, ſeù cùm vomitiuis, quo vſu optimas uidi operationes.

Cap: LIII. De Lyenthæria.

DOctor egregie. Temperatura huius mulieris eſt cholerica fermẽ, indẽ morbus eſt leuitas inteſtinorũ, quę lyentheria à Gręcis dicitur, nec aliud eſt, quã celerrima cibi expulſio, in qua nulla alteratricis facultatis actio cernitur, at talis cibus, qualis deuoratus ſecernitur. Cauſę procathartice ipſius lyentherię ſunt cibi, & potus iuxtà qualitatem, quan-

quantitaté, & ordinem ventriculũ infestantes, inter quę aer quoque humidus cõnumeratur. Causæ antecedentes sunt mala stomachi intemperies, & humores nimiùm mordaces, flatus quoque non sinens stomaco cibum inhærere, vndè putrefit, & expellitur; item vlcera, abscessus, & similia cùm dolore stomacho inhærentia, & imbecillitas eius. Signa in genere sunt exitus cibi, & potus indigesti, dolor in regione stomachi, & nausea, subuersio, vomitus, & hic fluxus ordinem non habens, sed quandocumque cibus sumitur egreditur. Signa calidæ intemperiei sunt oris amaritudo, sitis, vomitus frequens bilis, sapor amarus, & humores calidi, qui per secessum emittuntur. Si esset intemperiei frigidæ, & humidæ, hæc erunt albedo faciei, & linguæ, paucitas sitis, tarda digestio, multitudo sputi, grauitas, & dolor stomachi, acetosa eructatio, & similia, vt Gal: inquit aphor: 6. com: 1., & 6. de sympt: cau: cap: 1., & 2., item 1., & 6. de loc: aff: cap: 3., & 2., & Auic: 16. tract: 1. cap: 2., & Paul: lib: 3. cap: 4.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de lyentheria à materia calida ponenda est.

Circà prognosticum sic ait Hipp: aphor: 4. aphor: 12.: *Quorum alui intestinorum leuitate laborant hyberno tempore suprapurgari malum*, & aphor: 6. aphor: 1. *in longis leuitatibus intestinorum si ructus acidus fiat, qui priùs non erat, signum bonum*, & Auic: de causis flux: sic ait: *lyenthæria, quæ fit propter complexionem frigidam, & humidam est ducens sua longitudine ad hydropem, & est in summo difficilis curationis quùm confirmatur*; & hæc de prognostico.

Circà curam quatuor insurgunt intentiones, quarum prima est victus ratio, quæ debet declinare ad frigidum, sicut sunt ptisana, panis in iure amygdalatus, & similia; potus sit aqua hordeacea cùm sacchar o &c. Secunda intentio est humoris præparatio, quæ fit cùm syr: ros:, de granatis, de cydonijs, de myrtho cùm suis aquis, aut decoctis. Tertia est euacuatio, quæ fit cùm rhabarb:, cassia, diacatholicon:, aloe lot:, hyera simpl:, & vomitiuis supradictis &c. Quarta est roboratio ventriculi, ac discrasiæ derelictæ ablatio, & hæc fit cùm saccharo ros:, diarrhodone abbat:, confectione de tria sandalis, & similibus; extrinsecùs verò cùm oleis, emplastris, & ceratis eandem vim seruantibus; aut sic in materia nimìs humida; prima erit circà victum, nàm cibandi sunt excicanti, oriza, & pane cùm aliquibus adstringentibus, vt malis punicis, pyris, malis cydonijs, vel diacydonide; conueniunt etiam testes gallinacei, & pisces saxatiles &c. Secunda est humoris frigidi præparatio cùm rhodomelle, syr: de menta, de absynthio, cùm decoctis, vel aquis mentæ, absynthij &c. Tertia est euacuatio, quæ fit per solutionem ventris, ac per vomitum, maximè materia in suprema parte ventriculi contenta, cùm dictis vomitiuis, aut euacuantibus, cùm pillulis alephanginis, masticinis, & de hyera simplici, diaphinicone, & diacydonide solutiuo &c. Quarta est ventriculi roboratio, ac discrassiæ derelictæ ablatio, & perficitur cùm exterioribus vnguentis calefacientibus, stypticitatem in se habentibus, quale est oleum de spica, de absynthio, de mastiche, de menta, de cydonijs; item cùm emplastris, & ceratis ex menta, absynthio, rosis, seù antos, spica, balaustijs, galanga, cypero &c.; roboramus etiam cùm interioribus electuarijs adhibitis quale est aromaticum ros:, diacyminum, diagalanga, diacydonis, cùm speciebus, & saccharo, & alia similia.

Conferunt lyenthæriæ fotus ex balaustijs, radix bedegnar, castanea, & cupressus, aqua, vel vinum, in quo fuerit extinctum ferrum ignitum, fex vini cùm aqua myrthi, fraxinus, charabe, licium, lini semen, margaritæ, ossifragaanus, polygonum, hypocistis, zingiber. Composita, athanasia Nic:, diacydonis Nic:, mithridatum Nic:, cùm decocto balaustiorum, myua, michleta, requies Nic:, pillulæ cynoglossæ, laudanum nepentes, pillulæ stypticæ Nic:, electuarium nostrum, electuarium de myrtho Mes:, confect: de myrtho Mes:, confectio de seminibus Mes:, & similia.

Exem-

Exempla ad hoc.

SYmon Ruatinus à Miano annorum 39., temperamenti mixti, aliquantulùm imbecillis, à multis mensibus laborabat lyenthæria. Vocatus iussi vinum Calicis bìs ad vnc: 7., multaque euomuit porracea, indè applicui regioni stomachi ceratum nostrũ stomachale, & sũpsit per 15. dies dr: 1. prò vice electuarij adnotati in exẽplo cap: 42., vltrà quod sumebat etiam cochlear vnum olei sacchari, in quo erant essentia rorismarini, elexir proprietatis, essentia corticum citri, essentia mentæ, & sic liberatus est. Eodem modo sanata extitit quædam Androsilla Lucæ à Vasria, annorum 23., quæ hoc morbo à sex mensibus laborabat.

Aliud.

ROgerius Fratinus à Luignano paritèr laborabat lyenthæria à 18. mensibus, & bìs fuit à me purgatus cùm Aureato per vomitum, & per secessum, indè præbui pillulas mastichinas bìs in hæbdomada per mensem, & comedebat quotidiè per aliquos dies bina oua frixa, in quibus ponebantur tria folia saluiæ, bina folia mentæ Græcæ, tres cymæ mentæ, & scrup: 1. mastichis, cùm quibus conualuit.

Aliud.

PEtrus Dominicus Pardus à Vasria annorum 19. à quindecim diebus laborabat lyenthæria, in formam dyarrhææ. Accersitus iussi syr: acetos:, mel: ros: an: vnc: ß:, aquæ fæniculi, absynthij an: vnc: 2. ß: per quinque dies, indè sumpsit vinum Calicis; posteà fuit applicitum regioni stomachi splenium mentæ, & panis infusi in aceto; & per multos dies sumpsit sequens compositum, semèl in quatuor diebus, videlicèt ℞: syr: de menta vnc: ß:, diaolibani, myuæ aromaticæ, mastichis, zingiberis conditi an: drag: 2., diarrhodon: abbat: drag: 1., m:, & cap:, sicque morbus euanuit.

Aliud.

IO: Vincentius Matthæus à Luignano paritèr tali vexabatur morbo; sumpsit primùm vinum Calicis, indè stomacho applicuit ceratum stomachale, & per aliquot dies cæpit dr: 1. prò vice electuarij notati in 1. exẽplo cap: 42. de imbecillitate viriũ, & hoc vsu euasit liber. In his morbis enìm ego semper vsus sum purgantibus vomitiuis, aut solutiuis in principio, indè roborantibus stomachum, vtpotè vnctionibus, ceratis, emplastris, alijsque specificis.

Caput LIV. De Dysinthæria.

DOctor egregie. Morbus, quo hic vir laborat à Græcis dicitur Dysintheria; Latini verò difficultatem intestinorum, seù Torminam vocant, nec aliud est quàm fluxus ventris sanguinolentus, cùm excoriatione, & vlcere intestinorum, qui si ab externa causa, fit sicut à frigiditate, ardore venenatorum pharmacorum, potu, & ab acribus cibis &c.; si ab interna, fit ab humoribus acribus paulatiuè erodentibus, sicut à bile, pituita salsa, ab atrabile exusta, vel ab aliquo abscessu abrupto, & similia. Hæc, quam nunc præ manibus habemus à bile mixta pituitę salsæ prouenire mihi videtur, quia adest frequens premitus, & sæpè sanguis, & frusta intestinorum expelluntur; denotat etiam vomitus biliosus mixtus, nausea, & singultus, fieri per consensum ventriculi, & crassorum intestinorum, quia grauitas, mordicatio, & dolor sunt suprà vmbilicum, vt inquit Gal: 1., & 6. de loc: aff: cap: 1., & 5., & vltimo, & Auic: 16. cap: 3., & Paul: lib: 3. cap: 42., &

42., & Aetius ser: 9. cap: 40.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de dysinthæria ab humoribus biliosis, acribus, & erodentibus ponenda est.

Circà prognosticum Hipp: aphor: 2. aphor: 14. *in profluuijs alui mutationes excrementorum iuuant, nisi ad mala mutatio fiat*; & aph: 5. aph: 34. *mulieri vtero gerenti, si aluus plurimùm perfluat, periculum est ne abortiatur*, & Auic: 16. tract: 1. cap: 2. *magna effusio sanguinis post dysinthæriam valdè mala, quia ad intima adeò penetrarunt vlcera, vt venæ scindantur, & perducunt ad hydropem*, & Aetius ser: 9. cap: 43. *dysinthæria in colon, aut recto consistens facilè curatur, quæ verò in tenuibus intestinis maximè in ieiuno, quæ post abscessum eruptiones fiunt, graues sunt*, & hæc de prognostico.

Circà curam, vt inquit Paul: lib: 3. cap: 42. quatuor intentiones requiruntur, quarum prima versatur circà regimen victus, vndè cibaria sint oua sorbilia, hepar gallinarum, sorbitiones frumentaceæ, & lac, oriza dulciarij panis, & amylum, & pultes ex alica, oriza, millio, & similia; conceditur interdùm ob stomachi imbecillitatem vinum; cæterùm aqua pluuialis frigida conuenit. Secunda intentio est euacuatio humoris statìm non expectata digestione, & hæc fit cùm myrabolanis citrinis, & rhabarbaro non vsto, & facta aliquali euacuatione tunc materiam præparamus cùm syr: ros:, de cydonijs, de endiuia, myrthino, cùm aquis endiuiæ, plantaginis, acetosæ, rosaceæ, & facta digestione iterùm euacuamus cùm rhabarbaro, & prò roborando hepate epithema paramus cùm sandalis, rosis, aqua endiuiæ, rosarum, spodio, & similibus; deindè styptica exhibenda sunt; si sanguis abundat, vena secanda est. Tertia intentio est circà excoriationem, quam tunc lauare, & conglutinare opus est; lauamus autem cùm aqua hordei, vitellis ouorum, & saccharo rubro omnibus per clysterem infusis; conglutinamus cùm albumine ouorum, gummo arabico, adipe ex renibus caprarum, oleo rosaceo, cùm bolo armenio, tragachante, iure pingui, & aqua hordei, omnibus paritèr per clysterem infusis; deindè abstergere, & consolidare, vndè mundificamus cùm decocto furfurum, frumenti, vel aqua mellis, iure cicerum rub:, aqua lactis, vrina, lixiuio dulci, vino rubro, rhodomelle, vel decocto piscium salitorum, & oliuarum, demùm cùm decocto de trochiscis de arsenico, & similibus. Consolidamus posteà cùm rebus stypticis, quale est decoctum lentium, rosarum, balaustiorum, cortic: granatorum, sumach, coriandrorum, & addimus boli armenij, sanguinis draconis, terræ sigillatæ, thuris an: drag: 1., ouorum binos vitellos vt clyster magis intestinis adhæreat. Quarta intentio est fluxus cohibitio, ne ex superfluo fluxu virtus prosternatur, idcircò intrinsecùs conueniunt syr: ros:, de cydonijs, de granatis, trochisci de spodio, cùm semine acetosæ, saccharum ros: antiquum, triasandali, myua cydoniorum cùm corallijs, spodio, sandalis &c., quæ nisi profuerint, ad narcotica procedendum, vt cùm athanasia, phylonio Romano, vel cùm suppositorio ex licio, quod filo complicandum est, vt cùm lubeat possit extrahi. Extrinsecùs autem prosunt linimenta ex oleo myrthino, mastichino, vel de cydonijs, cùm aliquo puluere styptico, vel emplastro de diaphinicone Mes:; proderit etiam suffumigium, siuè lauacrum ex vino rubro, in quo styptica aliqua concocta sint, lauando manus, & pedes, vel fumo imponere recipiendo, ferro continuè in dicto vino excandescente extinguendo, & alia similia.

Conferentia dysinthæriæ sunt acatia, hypocistis, balaustia, galla, gum: arabic:, bolarmenus, spodium, granata, berber, acetosa, portulacæ semen, coriandrum, plantago, rosa, myrthus, mora immatura, cydonium, glans, aqua calybeata, camphura, lythargirium, panicum, millium, phlomos, nenuphar, cornu cerui vstum, pyra pontica, papauer, lapis hæmatitis, sanguis draconis, charabe, agresta, bleta nigra, corallium, corigiola, tragachantum, lactuca, aut lentes, nespila, hordeum, opium, semperuiua. Composita sunt rob: de ribes, de berberibus, de cydonijs, trochisci de charabe, de terra sigillata, de spodio, emplastrum diaphiniconis Mes:, electuarium de sorbis, michletæ, diacydonis, diarrhodon Nic:, saccharum ros: antiquum, triasandali, manus Christi perlati, & cùm corallijs; aut calida sunt vinum nigrum stypticum calybeatum, thus, cyminum, anisum, cortic: citri, colophonia, laudanum, caseus, coagula, nuclei dactylorum, oriza,

acorus,

acorus, althæa, aqua piscium salsorum, butyrum, bitumen Iudaicum, caro leporis, charra combusta. In clystere cupressus, fænugræcum, lignum aloes, mastiche, rhabarbarum, adeps caprinus, hyrcinus, arietinus. Composita sunt theriaca antiqua, & phylonium, athanasia magna Mes:, & Nic:, trochisci de eupatorio, laudan: nep:, & alia similia.

Exempla ad hoc.

OPus est in fluxibus sanguinis distinguere dysinthæriam à fluxu hepatis, & à fluxu hæmorrhoidali; dysinthæria enim cognoscitur à permixtione sanguinis in fecibus cùm dolore acerbissimo, ac intestinorum vlcere. In hepatico non insunt dolores tàm magni, & sanguis exit frustillatim, vtpotè gelatus; & in fluxu hæmorrhoidali sanguis post feces exit.

Antonius Paulinus à Vasria annorum 28. à quinque diebus laborabat dysinthæria cùm febre acuta, fueratque à Medico ordinario purgatus cùm potione, in qua ebullierant myrabolani, & tamarindi, & posteà cùm rhabarbaro vsto; fuerant facta clysteria cùm lacte, & celebrata phlœbotomia, adhuc tamen plusquàm per 40. vices in nocte euacuabat cùm dolore acerbissimo corporis, laborabat enim etiam Tenesmo. Accersitus ego præscripsi clysterem cùm aqua de camomilla, & lacte calybeato, cùm pauco opio, & camphura, qui fuit tèr replicatus. Eodem vespere præbui laudani nepentes gr: 3., & in nocte quieuit; in die sequenti fuit renouatum clysterium, & serò dedi dictum laudanum cùm drag: 1. confectionis hyacinthi; altero die fuit paritèr replicatum clysterium, & etiam præbui sequens compositum ℞: confect: myuæ cydoniorum vnc: 1., conseru: flor: granator: vnc: ß:, croci Martis adstringentis drag: 2., m:, & hoc sumpsit in vno tantùm die, ad drag: 2. prò vice, & sic morbus discessit.

Aliud.

RAnucius Melfus à Vasria à quatuor diebus vexabatur paritèr dysinthæria, & febre. Præscripsi hanc compositionem ℞: flor: borragin:, buglossæ, rosi: rubr: an: pug: 1., corticis myrabolan: citrin:, cortic: aranc:, semin: plantagin:, endiuiæ an: dragm: 2., aquæ plantagin: q: s:, f: decoct: sec: art:, de quo accipe q: s:, rhabarbar: elect: dragm: 2., michletæ drag: 2. ß:, f: pot:, cap:. Quotidiè fiebat clysterium ad vsum supradictum, & sumebat quolibet vespere duas ex nostris pillulis adstringentibus, & spatio trium dierum euanuit dysinthæria, & posteà sumebat conseruas granatorum, cydoniorum &c. cùm quibus optimè se habuit. In his morbis non reperij efficaciora remedia laudano nepent:, & pillulis nostris adstringentibus, dummodò corpus sit purgatum, & iuxtà regulas artis adhibeantur.

Aliud.

IN Oppidis Cacciæ, Iuuellinæ, & alijs contiguis Cyrnææ Insulæ erat quædam generalis influentia dysinthæriarum malignarum, cùm morte plurimorum, & cùm ob deficientiam Aromatariarum non esset recursus ad pharmaca composita, erat opus vti simplicibus, & empyricis; sed vsus variorum medicamentorum nullum ferebat iuuamen, vndè quadam die me conferens cùm duobus seruis in montem collegi sequentes herbas, scilicèt plantaginis, bursæ pastoris, virgæ pastoris, caudæ equinæ, lappatij acuti, lappæ maioris, & minoris, consolidarum omnium, vincæ peruincæ, saniculæ, pilusellæ, stellariæ, pimpinellæ, veronicæ, hæderæ terrestris, vrticæ an: man: 2., summitat: cisti, sticados, omnium abrotan:, summitat: cupres:, summitat: lestinci, summitat: ruuorum, fol: alni an: man: 1., cortic: granator:, vestium glandium, gallutiar:, prunor: acerbor:, hypocistid: an: vnc: ß:, iussi ebulliri omnia in aqua fabrorum, indè

indè ex hoc decocto præscribebam fieri clysteria, cùm successu tàm optimo, vt quasi innumeræ dysintheriæ hoc vsu euanuerint, postquàm adhibita fuerant tèr, aut quatèr clysteria.

Aliud.

IN Valle Ciuitatis Ducalis quodam Autumno paritèr aderat huiuscemodi influentia, & omnes ægrotos curaui fortè illuc peruentus cùm vomitiuis in principio, emplastris stomacalibus, fumentis in stomacho, & clysteribus primò lenitiuis, indè anodinantibus cùm lacte &c., indè cùm astringentibus, & ex 94. ægris, vetula quædam annorum 68. tantùm periјt. Cuiuslibet ætatis infirmis præbebantur cordialia, & alexipharmaca, aliquibus verò, sed paucis, Laudanum.

Caput LV. De fluxibus Hepaticis.

DOctor egregie. Vir iste biliosus est, indè morbus est fluxus ventris, vndè omnis, qui vitio hepatis accidit, hepaticus solet appellari, & eius species sunt nouem, vt chylosa, pituitosa, biliosa, atrabilaris, sanguinea, lotiua, fætida, virulenta, & vltima, quando caro hepatis nigra, & crassa expellitur. Chylosa igitur est, quando pars chyli, vel totus chylus egreditur, & hoc vitio hepatis & non ventriculi. Pituitosa duplex, altera à crassiori pituita, altera ab aquosa. Biliosa verò etiam varia, & multiplex est, iuxtà bilis species, sicut flaua, vitellina, prassina, eruginosa &c. Atrabilaris similitèr fluxus niger est, sicuti sanguis niger, aut vini nigri fex, aut melancholiæ per adustionem bilis genitæ, aut melancholiæ naturalis, vel per adustionem prætèr naturam genitæ. Sanguinea, quam cruentam vocat Galen: interdùm retinet proprium colorem, interdùm sanguis niger est, interdùm paucus, aut multus, interdùm continuus, aut interpolatus. Lotiua verò est fluxus rei aquosæ, quæ tendit ad colorem rubeum, & est sicuti carnis recentis lotura. Fætida est fluxus rei fætentis, siuè sit humor, siuè sanies, siuè hepatis substantia corrupta. Virulenta est fluxus rei subtilis tendentis ad citrinitatem, aut rubedinem ad modum virulentiæ. Vltima est fluxus, ex quo res nigra non facilè diuisibilis egreditur, & est substantia hepatis per putrefactionem, vel adustionem separata. Chylosi fluxus sunt, quia chylus est pluris quantitatis, quàm prò nutriendo corpore decet, aut hepatis copiam chyli continere non valentis obstructio. Signa manifesta sunt, quia chylus est albus, & subtilis, vt ptisana hordeacea, à paruitate hepatis, quia iuuatur à paucitate cibi. Causa pituitosi fluxus est mala complexio frigida hepatis destruens digestiuam facultatem, & cognoscuntur ex colore faciei, & oculorum, & ex præcedenti regimine, vt ex comestione fructuum, ex potu aquæ superfluo, & similibus. Causæ fluxus melancholici sunt mala intemperies hepatis calida adurens, aut frigida congelans, aut vlcus in substantia hepatis emittens pus nigrum, aut obstructio hepatis, qua patefacta exeunt denigratæ materiæ iamdiù retentæ, aut imbecillitas facultatis retentiuæ, & alteratricis, fęcalem fluxum inducens. Signa apparent ex colore materiæ nigro tendente in rubeum, & est veluti fex vini, vel sanguinis nigri congelati, & lucet, & fætet, & alia similia. Causæ fluxus substantiæ hepatis sunt putredines, adustiones, vlcera corrodentia substantiam hepatis. Signa substantiæ hepatis sunt nota quotiès res exiens similis est hepati, quod nil aliud est, quàm sanguinis coagulum, nec diuidi potest, nec in aqua solui, sicut frustum sanguinis concreti, quæ omnia ab hoc nostro patiente abesse manifestissimè videntur. Erit igitur fluxus biliosus hic, quem nunc præ manibus habemus, vndè causa biliosi fluxus est copia bilis genita ab intemperie hepatis calida, & regimine calido, qualis est vsus ciborum acrium amarorum, & salsorum. Item ira, & motus in sole, febres ardentes, & obstructiones, cistifellei & quæcumque possunt sanguinem adurere, & bilem gignere, & cognoscitur per colorem, & substantiam eius, quod egreditur, & lentam febrem, & vrinam, quæ est valdè tenuis,

sub-

subrusa, intensa, & pauca, vt inquit Gal: in art: Med: cap: 88., & 9. de comp: Med: per loc: cap: 5., & 2. de loc: affect: cap: 5., & 6. cap: 1., & Paul: lib: 3. cap: 42.; sic et ætas, complexio anni tempus, & præcedens regimen idem suadent, vndè eius indispositio in cap: de fluxu hepatis est ponenda, qui à materia biliosa proueniat.

Circà prognosticum Hipp: aphor: 7. aphor: 56. *quibus hepar aqua plenum in omentum eruperit, ijs venter aqua repletur, & moriuntur*, & Arculanus: *fluxus cholericus perducit ad excoriationem, & vlcera intestinorum, prout cholera erit magis, vel minùs acuta, ac adusta, & curatur, nisi ab apostemate ortum habuerit*, & Hipp: aphor: 4. aphor: 21., & 22., & 23., & Auic: 6. tract: 2. cap: 1.; & hæc de prognostico.

Circà curam, cùm fluxus prouenit ab obstructione, & debilitate facultatis attractorię, tunc tres intentiones sunt obseruandæ, quarum prima est digestio, quæ fit cùm syr: de duabus radicibus, bysanthino, oxymelle simplici, syr: de eupatorio, de cicorio cùm rhabarbaro, & cùm aquis aperientibus, qualis est aqua absynthij, fæniculi, cuscutæ, cicorij, quibus etiam interdùm adhibemus syr: de endiuia, rosat:, & similia. Tertia est malę complexionis derelictæ in hepate ablatio, quæ perficitur cùm confectionibus, & electuarijs, qualia sunt diacalamentum, diacynnamomum, theriaca, diacurcuma, trochisci de lacca, de rhabarbaro, de eupatorio, aut diarrhodon, triasandali, cùm seminibus frigidis aperientibus. Deindè omnis fluxus hepaticus, siuè à caliditate, siuè à frigiditate productus quatuor intentionibus curari debet; primò regimine victus; secundò remouendo causam ipsius fluxionis hepaticæ; tertiò roborando omnes facultates hepatis; quartò corrigendo symptomata. Regimen in fluxu chyloso erit vt plurimùm siccum cùm stypticitate aliqua temperata victus; in fluxu bilioso regimen sit frigidum, et humidum cùm temperata stypticitate; in melancholico calidum, et tenue moderatè iuxtà longitudinem, et breuitatem morbi cùm virtutis robore, et alia similia. Secunda intentio, quæ est remotio causæ fit per colagoga, idest vomitoria, item cùm decocto prunorum, tamarindorum, myrabolanorum citr:, rhabarb:, aut diacatholicone, aut diaphinicone, syr: ros: solut:, et alijs similibus. In fluxu melancholico cùm myrabolan: Ind:, epithymo, sena in sero decoct:, cùm confectione amech; aut fiat sectio venæ, et aperiantur hæmorrhoides, et similia. In fluxu lotiuo educatur aquositas multiplicata per secessum, per vrinam, per sudorem, etc. In fluxu fætido procedatur cùm mundificantibus, et solutiuis, prout humor corruptus exigerit, vtputa cùm aqua hordei, aut hydromelle, oxymelle, aut cùm decocto prunorum, tamarindorum, myrabolanorum citr:, et similibus. Tertia est roboratio facultatis hepatis, et discrasiæ, et hæc cùm passul:, pistac:, auellan:, cynnamom:, hepate lupi, carne limacium, croco, aut cùm endiuia, cicorio pimpinel:, sandalis, vino granatorum, aqua plantaginis, portulacæ, cùm camphora; in melancholico cùm syr: de absynthio, de eupatorio, de epithymo, cùm diagalanga, diacalamento, theriaca, mithridato, cùm electuario de passulis Auic:, et quibuscunque in cap: debilitatis hepatis dictis. Quarta est accidentium correctio, quę fit cùm mundificantibus, et abstergentibus, vtputa cùm aqua hordei, adipe renum caprę, albumine oui, et vitello, oleo violaceo, etc. Dolor auferatur cùm clysterijs, modò astergentibus, modò anodinis, modò stupefacientibus, prout oportunum videbitur, vt inquit Auic. 16. tract. 2. cap. 1. etc.

Conferunt fluxui hepatico bolus cyprius potus, vel per clysterem impositus, emplastrum diaphiniconis Mes:, hepar lupi, dando cochlear vnum in mane, et passulę cùm saccharo multùm commendantur, spodium etiam singularissimum est, et electuarium hoc, quod sic describitur ℞: diacurcumę, passular: an: vnc: 1., rhabarb:, hepatis lupi an: drag: 1., spodij drag: ß:, et cùm syr: de bysant: f: electuarium; etiam electuarium de vino Auic: confert, et alia similia.

Exem-

Exempla ad hoc.

IIsdem pharmacis sum in huiuscemodi morbo vsus, quibus in lyenthæria, primùm enim corpus purgaui, indè adstringentibus tàm in clysteribus, quàm in medicamentis internis manum præbui; semper roboraui stomachum specificis descriptis in cap: de lyenthæria; sed inter multa medicamenta nullum melius hepate lupi sicco præparato reperij.

Cap: LVII. De Tenesmo, idest intestinali fluxu.

DOctor egregie. Hæc est intestinalis ægritudo à longaone intestino proueniens, nec aliud est, quàm mala recti intestini dispositio, in qua adest quædam prompta egerendi cupiditas, cùm gemitu, ac conatu ægri, paucis admodùm sequentibus excrementis muscosis, ac sanguineis, eueniens ab inflammatione fixa in recto intestino. Signa inflammationis sunt grauitas, & dolor continuus, qui nec emissione stercoris, atque excrementorum remouetur, & difficultèr excernitur, vt inquit Gal:6. de loc: aff: cap: 1., & lib: definit: Medic:, & Paul: lib: 3. cap: 41., & Auic: 16. tract: 2. cap: 16.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de fluxu intestinali ob inflammationem ponenda est.

Circà prognosticum Razes 8. cont:: *Tenesmus plurimùm fit post dysinthæriam, & qui non fit post dysinthæriam est leuioris curæ.* Idem asserit Auic: dicens: *facilius est id, quod non succedit dysinthæriæ*, & 16. tract: 1. cap: 2. *sic singultus cùm accidit habentibus fluxum ventris, & propriè habentibus tenesmum, est significatio mala, significans siccitatem facientem rarefactionem*; & hæc de prognostico.

Circà curam remoueatur causa cùm diuersionibus, & euacuationibus, cùm clysterijs ex aqua hordeacea, saccharo, & vitellis ouorum, rhodomelle, aqua cicerum, sero caprino; fit etiam diuersio cùm vrinam, vel sudorem prouocantibus, cùm cucurbitulis, frictionibus, & similibus; item cùm oleo ros:, myrthino, aut camomillino, anethino, & sisamino, aut oleo liliorum alb:, adipe renum capræ, bdellio, butyro, &c. Si ab vlcere fiat, tunc elotis primùm, si quæ fuerint, fecibus, vlcus abstergatur cùm hydromelle, vel rhodomelle; si putredo, addatur aqua salsa, vel decoctio aluminis, quibus interdùm addi potest vnguenti Ægyptiaci vnc: 1., quo deindè repurgato, tunc his, quæ ad cicatricem perducunt, opus erit; quod si dolor magìs vrgeat, nec per anodina cessare velit, tunc vrgente necessitate, ad soporifera veniendum, inter quæ laudatur suppositorium cùm licio filo appenso, vt ad libitum possit remoueri; item athanasiæ Nicol: drag: 1., aut laudani gr: 3. & alia similia.

Inducunt tenesmum colochynthis, euphorbium, sarcocolla, scammonium; conferunt tenesmo adeps suis, lac calybeatum, adeps caprinus clysterizatus, balaustium, bdellium, brassica, cauda equina, colophoniæ suffumigium, fænugræcum, suffumigium gum: arabic:, ius galli veteris, piscium, charabe, lac asininum, licium, lini semen coctum cùm oleo ros:, malua, & eius mucilago, nasturtium, myrrha, cùm olibano, & croco, oleum persicorum, origanum, pini cortex, porrum, psyllium, sauina spica, storacis suffumigium, phlomos, therebinthina, ruta, confectio de storace Mes:, electuarium nigrum Hali 26. antidot:, michleta Auic: 45., troc: de Almezereon, de balaustijs Auic: 8. quinti, & alia similia.

Exempla ad hoc.

IN hoc morbo vsus sum etiam eisdem medicamentis, quibus in superioribus capitulis, antedictos enim morbos persępè comitatur tenesmus. Ad arcendum dolorem adhibui pillulas adstringentes, laudanum nepentes, & multotiès cùm optimo successu vsus sum

turun-

tufunda cùm herba, & ſucco hyoſcyami, ſic etiam fumentis, & clyſteribus cùm oleo hyoſcyami, & ſimilibus ſtupefactiuis, & conſolidatiuis, addendo multotiès lac calybeatum.

Cap: LVII. De Doloribus in genere, & primùm de Dolore Colico.

DOctor egregie. Temperatura huius Nobilis Comitis Illuſtriſſimi Guaiazi eſt, vt mihi videtur, calida, & ſicca, indè morbus eſt dolor, qui nil aliud eſt, quàm triſtis ſenſatio à ſubita, ac violenta mutatione facta. Differentiæ igitur dolorum ſumuntur à loco, vt ſi dolor ſit in omnibus inteſtinis, vel in eorum parte, ſi verò ſit in omnibus, tunc erit, vel cùm motu, vel cùm quiete; ſi cùm motu, erit tentio, ſi cùm quiete, erit nomine generis dolor; at ſi ſit in parte, vel erit remiſſus, & vocatur ab Auic: punctio; vel intenſus, & in craſſis inteſtinis, & erit colica diſpoſitio; ſi in gracilibus erit ileos, ſiuè voluulus. Rursùs dolorum ſpecies ſunt ſex, ſcilicèt punctoria, grauis, ſtimulans, extenſiua, pulſatilis, & vlceroſa, vndè punctorius dolor circà membranas potiſſimùm conſiſtit; grauis circà hepar, lien, renes; ſtimulans circà partem oſſibus vicinam; in cute fieri poteſt extenſiuus, & tunc pertinet ad partes, quibus nullæ ſunt arteriæ, cuiuſmodi ſunt membranę, cutis, adenes, & ſimilia, quoniam inflammatæ extenſiuo tantùm dolore vexantur; pulſatilis circà ipſas arterias, vel in partibus ipſas continentibus, & in inflammationibus conſiſtit; vlceroſus non ſolùm ad cutem, ſed ad imas quoque partes, velut ad oſſa extenditur, & ſimilia. Sex ſunt inteſtinorum differentiæ; primum vocatur duodenum; ſecundum ieiunum; tertium longum, ſeù gracile, aut ileon, vbi generatur affectus iliacus tàm pernicioſus; quartum monoculum; quintum colon, in quo fit paſſio colica; ſextum longaon.

Cauſæ ſupradictorum dolorum ſunt, quia punctorius, vlceroſus, & ſtimulans fiunt à bilioſo, vel pituitoſo humore ſalſo, aut corrupto ſanguine, aut à vermibus ſuis aculeis pungentibus, aut à quouis vlcere; grauis verò, extenſiuus, ac pulſatorius à materia pituitoſa craſſa, vel ab atrabile grauante, & extendente, vel à flatu incluſo aut à copia alicuius materiæ extendentis & ſimilibus; vt inquit Galen: 12. meth: cap: 7., item 1. de elementis, item in libro de placit: Hipp:, & Platon:, & in lib: de conſt: art: Med: cap: 8. item de inæquali intemper: cap: 3., item de ſympt: diff: cap. 3., & 2. de loc: aff: cap: 3: 7., & 8. vbi loquitur de morbo colico.

De Dolore colico.

DOctor egregie. Morbus inteſtini plenitris, quod Græci colicon vocant, nil aliud eſt, quàm dolor ſatìs intenſus in inteſtinis craſſis, & maximè in colon vocato, cùm quo ea, quæ à natura ad inferiora expelluntur, difficultèr exeunt, vt ſunt humores, excrementa, vermes, flatus, & ſimilia. Cauſæ ſunt, aut intemperies calida, quæ duplicitèr colicam efficit, vel nimìs calefaciendo, vel nimìs reſoluendo, & feces exſiccando; aut frigida, vel obſtruendo, vel facultatem expulſoriam imbecillem reddendo, & hæc eſt, qua nunc laboramus, vt indicia oſtendunt; quia primùm variatur conſuetudo excernendi, & minimum eſt quod excernitur, & appetitus minuitur, & quùm ad incrementum tendit dolores creſcunt, & aluus ſiccior euadit, ità vt flatus ne quidem egredi poſſit, indè ſitis, & vigiliæ multiplicantur, ità & ſatietas, cruditas, & otium præceſſerunt, & adeſt grauitas, & obtuſus dolor, adeòque abſque dubio pituitoſam eſſe exiſtimamus, vt Galen: inquit 2. de loc: affect: cap: 5., & 12. meth: cap: vlt:, & Auic: 16. tract: 3. cap: 10., & Paul: lib: 3: cap: 43.; ſic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indiſpoſitio in cap: de Colico dolore à materia pituitoſa mixta ponenda eſt.

Circà prognoſticum Hipp: 2. prognoſticor: cap: 13. ait: *dolores, qui cùm febre affligunt*

circa lumbos, & infernas sedes, si præcordia attigerint infernas sedes reliquentes, exitiales admodùm sunt; & Galen: 12: meth: cap: vlt: ait: *colica, quæ à siccitate contingit insanabilis est*, & Auic: 16. tract: 3. cap: 8: & 9.: *si colica erit incolumis retentio, non erit vehemens, & dolor mutabitur, & patiens ex administratione clysteriorum ob exitum flatus, & exerementi quietem inueniet, si verò fuerit mortalis, aderunt fortido doloris, vomitus ad vomitum, sudor frigidus, extremitatum frigus, rationis turbatio, spasmus, & retentio excrementorum, & si vestigium nigrum, vel bothor apparuerint postridiè moriuntur*, & hæc de prognostico.

Circà curam, omnis dolor in genere curam admittit dupliciter; primò remouendo eius causam, qua ablata dolor euanescit, sed quia in ablatione causæ plura requiruntur, vt sunt humorum præparatio, reuulsio, resolutio, & euacuatio, quæ moram ad longum tempus trahunt, idcircò alia insurgit curandi intentio, quæ est doloris remotio cùm anodinis ex caliditate, ac humiditate temperata constantibus, ex quibus plerumquè mala intemperies illius membri aufertur. His duabus etiam non perficientibus, tertia medendi ratio insurgit, quæ dolorem cùm narcoticis membra stupefaciendo remouet, alijs præsertìm non iuuantibus; si igitur inducias dederit dolor ab ablatione causæ incipiemus; sin minùs, sed intensissimè ægrum cruciet, cùm secunda intentione procedemus, scilicèt cùm anodinis dolorem mitigantibus, quæ tùm intrinsecùs, cùm extrinsecùs applicari possunt. In horum num: laudantur enemata anodina, & lenitiua, sicut ex decocto camomillæ, anethi, mellilloti, semin: lini, fenugreci, maluæ, althææ, cùm cassia extracta, & modico sacchari, cùm oleo de semine lini, butyro &c.; conueniunt etiam iures pingues cùm croco, aqua decoctionis camomillæ, & similia. Extrinsecùs conueniunt inunctiones, cataplasmata, fotus, balnea, quæ parari possunt ex oleis camomillæ, anethi &c., cataplasmata ex rebus anodinis &c., quæ omnia nisi contulerint, ad narcotica transeundum, inter quæ debilior est egethæa, quæ stupefacit, & resoluit, parùm validior athanasia, valentiùs est phylonium. A proprietate curant colicam stercus lupi, puluis intestini lupi, ac etiam ossa mespillorum, castoreum, lumbrici terrestres puluerizati, laudanum nepentes, & similia.

Ad curam igitur Colicæ pituitosæ quinque intentiones requiruntur. Prima est ventris lenitio; secunda est humorum digestio; tertia est euacuatio; quarta residui resolutio; quinta membrorum roboratio, quæ intentiones non solùm in pituitosa, sed etiam in biliosa, & melancholica conducunt. Ventris igitur lenitio perficitur per lenientia, qualia sunt clysteria cùm cassia, saccharo, hyera simpl:, cùm infusione croci metallor:, & similia. Digestio fieri potest cùm syr: de duabus radicibus, bysanthino, oxymelle simplici, & rhodomelle, modò materia sit viscosa, ac crassa. Euacuatio perficitur cùm hyera simplici, cùm diaphinicone, & aliquando cùm vomitiuis; notandum tamen est, quod materia in vijs ductuum existens, absque alia præparatione euacuari debet, iuxtà duo carmina à Iacobo Foroliuensi posita, quæ sunt.

Synocha cùm colica, phrenesis squinantis, & antrax,
Materias crudas euacuare iubet.

Quarta quæ est resolutio residui fit cùm oleis rutæ, liliorum alborum, camomillæ, in quibus concocta sint cyminum, fæniculum, & abrotanum, pulegium, anisum etc., vel fiat cùm electuarijs calidis, vt cùm diamusco, electuario de baccis lauri, aromatico ros:, diagalanga, diacymino, cùm nostris extractis antecolicis, aut pulueribus, et elexir proprietatis etc. Cibaria sint in colica lenientia, ac roborantia ob appetitus imbecillitatem, sintque calidiora, et ficciora in frigidis doloribus, qualia sunt porra, et allia, sed ab initio morbi ieiunare oportet; in sequentibus diebus cibaria sint boni succi, vitentur cruditas, et satietas, vitentur etiam in genere omnia olera, legumina, graueolentia, et similia. Conueniunt aqua, caro, vitelli ouorum, medulla panis in vino, et passulę. Cura fecum siccarum perficitur cùm lubricantibus, et mollientibus, vt cùm clysterijs ex camomilla, anetho, althæa, violis, fęnugræco, cùm oleo amygd. dulc:, butyro, oleo camomillæ, anethi, seminis lini etc., vel cùm iure galli, in quo coquantur tamarindi, sebesten etc.

Indu-

Inducunt Colicam aqua aluminosa, capita animalium, caseus, vsus citri, cydonia
pontica, cucurbita, faba, fungi, granatum syluestre, lac omne, pepones, menta, hor-
deum, pyra, tubera, & similia. Conferunt Colicæ amygdala amara, & dulcia, apium,
betonica, calamentum, chamœleon, carthamus, cataputia, cassia fistula, centaurea, co-
lochynthis, enula, esula, euphorbium, galanga, galerita, auis carduelis, gith, ius galli
decrepiti, hyoscyamus, laurus, limaces, matricaria, myrabolani chebuli, nasturtium,
ozimum, cyclamen, polypodium, radix piperis, ruta, sagapenum, sisamus, stercora ca-
nis, capræ, columbi, lupi, & suis, vrtica, aqua mellis ferrea, diaphinicon, electuarium
de baccis lauri, diaprassium Nic:, diacydonis laxatiu:, diacyminum, electuarium Indum,
elescoph:, phylonium Romanum, oleum de carthamo, laurinum, rutaceum, de piperi-
bus, nardinum, liliorum, pillulæ iliacæ Almans:, fœtidæ maiores Mes:, sagapenæ Auic:,
theodoricum magnum Auic:, theriaca magna, troc: de violis, troc: de epithymo, & alia
similia.

Exempla ad hoc.

DOminus Santonius Alberinus à Valle Radina annorum 26., temperamenti pitui-
tosi, laborabat doloribus vehementissimis, ità vt ad extremum vitæ peruentus vi-
deretur. Iussi clysterem factum cùm decocto camomillæ, mellilotì, anethi, semi-
nis lini, radicum althææ an: manip: 1., cùm additione sacchari rubei, & mellis ros: an: vnc:
3. ß:, olei camomillæ vnc: 3., vitellum ouorum, & salis dragm: 2., at restituit eodem
modo clysterem absque iuuamine, quem replicaui, sed frustrà; denuò iussi cùm iure pin-
gui, & eijsdem herbis cùm additione butyri, adhuc tamen dolor non euanescebat; fie-
bant sæpè vnctiones ad partem cùm oleo camomillæ, anethi, ac rete castrati calido; per
os præbui hyeræ pigræ Galeni vnc: ß:, sed incassum; fuit renouatum clysterium cùm
eodem decocto, in quo addidi dùm ebulliebat croci metallorum dragm: 2., sed absque
effectu, vndè dedi per os pillulas sequentes ℞: pill: fœtid:, aggregatiuarum, alephangina-
rum an: dragm: 1., f. pill:, cap:, sed absque, iuuamine; transiuit duos dies cùm ijsdem
cruciatibus, indè dedi Aureati nostri gr: 5., sicque euomuit multa porracea, & pinguia,
multaque per secessum eiecit, adhuc tamen dolor, licèt non tàm vehemens, continuabat;
vespere sequenti iussi laudani nepentes gr: 4., & desijt illa nocte dolor, in die autem se-
quenti præbui extracti nostri antecolici dragm: ß:, & transiuit quinque dies cùm paruo do-
lore, sumendo verò per quinque dies dictum extractum antecolicum dolor euanuit.

Aliud.

BOnifacius Cattonius ab Orzena annorum 37., temperamenti mixti inter pituitosum,
& sanguineum, vexabatur à doloribus acerbissimis, vt suprà. A Medico ordinario
fuerant præscripta in tribus diebus nouiès clysteria, sicque etiam purgauerat cùm
medicamentis ordinarijs, quæ licèt multa euacuaerint, adhuc tamen dolor in pristino ma-
nebat gradu, & quamuis dictus Medicus vsus fuisset narcoticis, scilicèt pillulis cinoglossæ,
adhuc tamen nullum tulerat iuuamen. Vocatus ego præscripsi phlœbotomiam in pede
ad extractionem vnc: 6. sanguinis, & aliquantùm moderatus fuit dolor, posteà præbui
extracti antecolici dragm: ß:, cùm camphoræ essentia, & vino, sicque dolor paulispèr
desijt; indè replicatum est per quinque dies dictum extractum, & fuerunt facta duo cly-
steria, cùm quo vsu conualuit.

Aliud.

CLara Paulini à Vafria annorum 21., temperamenti pituitosi, cruciabatur iisdem magnoperè doloribus, & post tria clysteria, sumpto Calicis vino extitit libera.

Aliud.

MArgarita Virgilij ab eodem loco laborabat paritèr dictis doloribus, & sumpto bis vino cùm pulueris baccarum lauri, & herbæ turcicę an: drag: 1. absque alijs remedijs euasit ab omni dolore.

Aliud.

FIlius Caroli Leui à dicto loco annorum 17., ab eodem vexatus morbo laborabat in extremis, cui præbui vinum Calicis, & iussi clysterem cùm eodem vino, & lacte, & post copiosam euacuationem dolores aufugere.

Aliud.

STephana Lucij à Luignano grauida, annorum 26. à doloribus ità vehementibus agressa est, vt proxima morti videretur. Iussi quædam clysteria carminatiua, vnctiones in regione stomaci, & trochiscos Quercetani per os, adhuc tamen dolor persistebat; dedi Laudani gr: 3., & absque alijs medicamentis sospes fuit reddita.

Stupefactiuum Laudani in his morbis mirè confert, quando corpus sit purgatum. In corporibus atrabilaribus istis doloribus laborantibus semper addidi in clysteribus electuarium succi ros:, & decocta composita ex rebus carminatiuis, cùm portulaca, endiuia, lactuca, interdùm cùm decoctis senæ, epithymi &c., sed croco metallorum semper cùm optimo successu sum vsus.

In doloribus colicis causatis à ventositate vsus sum decoctis pulegij, calamenti, origani, camomillæ, rutæ, cùm seminibus fæniculi, anisi, cymini, carui, cùm baccis iuniperi, lauri &c. Inter carminatiua oleum seminis lini validius expertus sum, quod sæpè dedi per os ad vnc: 3., aut vnc: 4. cùm iulapijs, ac interdùm vsus sum oleo amygd: dulc:, vtpotè multi Medici practicantur.

Caput LVIII. De Ileos.

DOctor egregie. Hic vir dolore vexatur, & Ileos mihi videtur esse, quem Latini voluulum vocant, nec aliud est nisi vehementissimus dolor tenuium intestinorum, cùm quo excrementorum per secessum difficilis fit exitus. Causa Ileos est, vel obstructio intestinorum, vel retentricis facultatis fortitudo, & attractricis, vel intestinorum descensus in scrotum; obstructio deindè fit, vel ab inflammatione, vel ab humore duro, vel ab aliquo quolibet abscessu, vel ab excrementis siccis, vel ab alia intestinorum compressione facta, aut à veneni cuiusuis potione, sed hæc, cui nunc incumbimus ab obstructione, & inflammatione fit, sicut per signa patet, quia adest dolor suprà vmbilicum, & nihil ex fecibus ad inferiora descendit, item vomitus interdùm fecum, & humorum, indè ructus inanes, fætor oris, & totius corporis. Sequuntur etiam mala symptomata, qualis est tremor cordis, vigiliæ, animi defectus, frigus extremarum partium, sudor frigidus, vrinæ difficultas, & subsequentèr dolor mordicatiuus, durities fecis, tumor, & febris, vt inquit

quit Gal: 6. de loc: aff: cap: 1., & 3. de sympt: causis cap: 2., & Auic: 16. tra: 4. cap: 30., & Paul: lib: 3. cap: 44., & Aetius ser: 9. cap: 25.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositionem in cap: de Ileo ob inflammationem ex obstructione, ponendam esse nulli dubium esse poterit, & hæc de morbi essentia.

Circà prognosticum Hipp: aphor: 7. aphor: 10.: *ab Ileo vomitus, singultus, despientia, vel conuulsio, malum &c.* Aetius: *in inflammatione verò si suppuratio, vel longa mora contingat, periculo non vocat, quamquam sint ex eis, qui seruati sint*, & Auic: 16. cap: 29. *& deterior ileos est, in quo expellitur per superiora stercus, deindè in quo est sudor fætidus, habens fætorem stercoris, deindè in quo est anhelitus fætidus, & eructatio fætida*, & hæc de prognostico dicta sufficiant.

Cura perficitur, vt dictum est in Colica, per quatuor intentiones; per primam cùm regimine vitæ; per secundam cùm eius causæ ablatione; per tertiam cùm euacuatione; per quartam cùm resolutione, & roboratione, vndè victus sit tenuis, & boni succi. Secunda quæ est ablatio causæ debet esse, quod si venenum sit, danda opera erit, vt vomitus prouocetur, propinato calente oleo, vel aliquo iure pingui, demùm theriaca exhibeatur, vel quippiam aliud, proùt species veneni magìs requirit, sed quia in causa est obstructio, & inflammatio, ideò procedamus cùm desiccantibus, ac attenuantibus pharmacis; deindè purgante pharmaco aluus soluatur, & sic eadem erit cura, ac dictum est in Colica. Si causa sit descensus intestinorum in scrotum, tunc intestina ad suum locum compellantur, & resupinato patiente fascia constringatur. Interim sectione venæ opus est, tùm ob venarum miseraicarum copiam, tùm ob vehementissimum dolorem, cætera fiant, vt dictum est suprà.

Curatur etiam sic apponendo euaporatoria facta de sale, millio, & camomilla, & inungatur cùm axungia porcina, & gallinacea recentibus, opio, & castoreo, contrà morbum procedamus; sic fiat in principio phlœbotomia, deindè fiat talis decoctio ℞: maluę, bismaluæ, mercurialis, viol:, cammomill:, endiuię an: m: 2:, florum borraginis, violarum an: man: ß., pruna 60. fiat decoctum vsque ad lib: 1. ß:, & in medietate apponantur olei viol: vnc: 3., mellis vnc: 1. cassiæ fist. mundatæ vnc: 2. fiat clyster; deindè accipiatur alia medietas, & apponatur ibi olei amigd: dulc: vnc: 2., cassiæ mundę vnc: 1., & sl: mastic:, diagridij an: dragm: ß:, & istud detur per os, & potest reiterari pluriès; accipiantur etiam herbæ prædictæ, & conterantur fortitèr, & pistentur, cùm oleo viol:, & sandalis, & farina hordei fiat emplastrum suprà locum dolorosum, & sic procedatur vt expediens videtur.

Exempla ad hoc.

LAborantes ex Ileo, seù miserere mei potiùs mortem sunt consequti, quàm salutem recuperauerint.

Io: Christophorus Alberinus ab Orzena annorum 48., temperamenti pinguis, à quinque diebus laborabat doloribus acerbissimis, & intestina sic erant clausa, vt toto illo tempore minimum excrementorum posset excernere, sed per continuum vomitum apparebant excrementa putrida. Facta fuerunt varia remedia cùm clysteribus, oleis per os &c., sed absque iuuamine. Iussi clysterem cùm decocto camomillæ, anethi, rutæ, & drag: 2. trochiscorum alandolorum, & dr: 1. croci metallorum, & antequàm restitueret clysterem iussi poni epistomium follis (quo vtuntur fabri ferrarij ad afflandum in igne) in ano, sicque intromittendo quantitatem flatus intestina soluta fuerunt, & cùm clystere multas euacuauit feces, indè fuit roboratus cùm cordialibus, idest confectione alchermes, iulapio gemmato, panacæa liquida, sicque mirè sanatus extitit. Hoc medicamento vsus fui consultus ab amato Lusitano, & alijs.

Aliud.

MArcus Aurelius Fraxinellus à Luignano temperamenti pariter pinguis, annorum 55. laborabat doloribus acerbissimis cùm vomitu, & cùm multis clysteribus adiutus feces excernere nequibat. Bis fuit celebrata phlœbotomia in pede & semèl in brachio, ne intestina inflammarentur, indè fiebant clysteria carminatiua, aut cùm croco metallorum, & electuario succi ros: solutiuo. Præbui per os Laudani nepent: gr: 3. bis, indè fuit præstitum oleum seminis lini, essentia therebinthi camphurati, & sale prunellę; posteà fuit reiteratum dictum clysterium, multaque biliosa euacuando, conualuit; feces erant nigræ, & incendebant vtpote aqua fortis. Multi, qui ad hunc morbi terminum non erant peruenti faciliùs sospites euaserunt; nàmque cùm vidi vomitum, præbui vomitiuum antimoniale, & post tres, aut quatuor horas præscribendo clysteria carminatiua cùm additione antimonij, pristinæ restitui sanitati.

Caput LIX. De Calculo Renum, & Vessicæ.

DOctor egregie. Morbus calculosus, qui à Græcis Lithiasis dicitur, nil aliud est, quàm generatio lapidis ex humoribus viscidis, & immenso calore orta, in qua vrinæ excretio retinetur; id tamen notum est, quod multi dixerunt, non solùm in vessica, & renibus, sed & in collo, pulmone, fellis folliculo, iuncturis, stomacho, & inguinibus lapides oriri, vndè lapides inter se differunt magnitudine, duritie, asperitate, dolore, numero, loco, & materia agente. Causæ sunt cibus, & potus crassus, ac viscidus; materialis à crasso, & terreo humore conficitur; efficiens est caliditas ignea renum, & vessicæ, quæ tùm naturalis, tùm aduentitia esse potest. Hic igitur, quo noster æger laborat, est in renibus, à causis supradictis, quod attestantur signa, quia generatio calculi sunt vrina exiens pura, & aquosa, in qua non excernuntur arenosa iam priùs visa, sed retinentur. Signa iam generati lapidis sunt dolor, grauitas, vrinæ suppressio, & similia; signa lapidis in vessica, sunt pruritus pudendi, ex cuius contractione penis intenditur, & vrina supprimitur, nec nisi cùm magna difficultate, & conamine emittitur. Sunt qui duos lõgiores digitos ano intromittunt, eleuatis priùs sursùm versùs cruribus, & aluũ ab excrementis purgant, vt lapidem manifestè esse sentiant. Arena insuper quæ exit, si sit alba, & cineritia ex vesica, si rubra vel flaua fuerit è renibus descendit, vt hæc, quam nunc præ manibus habemus, vt inquit Gal: 1., & 6. de loc: aff: cap: 1., & Auic: 18. tra: 2: cap: 17., & 14. Meth: cap:, 4., & Aetius ser: 2. cap: 4., & Alex: lib: 3. cap: 34., sic, & ætas, complexio, anni tempus, & precedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositionem in cap: de renum calculo ab humore crasso, & terreo ponendam esse nulli dubium est, & hæc de morbo essentia.

Circà prognosticum Hipp: aphor: 6. : *renum, & vessicæ vitia in senioribus difficultèr sanantur*, & Auic: 18. tract: 2. capit: 16. : *in illo, in quo est sedimen arenosum, non aggregatur lapis, quoniam materia non est coarctata, & scias, quòd parum accidit puellis, & mulieribus, quoniam meatus vessicæ earum ad exteriora, breuior, ac latior est, & paucorum anfractuum, & scias, quod lapis renum, & vessicæ est ex ijs, quæ hæreditantur*, & hæc de prognostico dicta sufficiant.

Circà curam corpora, quæ parata sunt ad calculum, præseruatiuam curationem expostulant, & quæ actu ægrotant, curatiua indigent. Preseruatio igitur has in se intentiones requirit; prima est vt materia, quæ lapidem generat nullo pacto efficiatur; secunda vt si quæ facta sit, ne ad renes, vel vesicam fluat, sed ad intestina mittatur, hoc efficit; tertia, vt si quid ex hac materia ad renes casu euenerit ne illic figi, ac retineri permittit; quarta vt calor renum, qui est causa efficiens remissior efficiatur. Prima igitur intentio prohibet omnia crassa, & viscosa, tàm in cibo, quàm in potu, vndè panes azimi, caseus, & animalium extremitates, & lacticinia procul absint; similitèr vitentur satieta-

tes,

tes, & cruditates, sed attenuatoria sit dieta vrinam ciens, vitentur etiam dulcia, & similia. Secunda, quæ ex renibus ad intestina materiam deducimus, completur per pharmaca lenientia, scilicèt cùm cassia, vel decocto liquiritiæ, & alchechengi, vel per enemata lubricantia ventrem, vel per therebynthum assumptum, nàm valdè iuuat. Tertia non permittit figi materiam in renibus, sed eam expellit cùm diureticis, vt cùm iure cicerum rub:, cùm decoctis liquiritiæ in iure galli decrepiti, cùm parietaria in sero lactis decocta, vel cùm eius succo. Quarta remouet, ac calorem intensum mitigat cùm oleo violaceo, nenupharino, amygdalino dulci, vitando ea, quæ euidentèr adstringunt, & similia.

Curatiua verò ratio concretum in vesica, vel renibus lapidem auferre intendit, primò lubricando vias cùm cassia, & minuendo materiam per ea, quæ frangunt lapidem, & vrinam prouocant, & ora venarum intercludunt, facta primùm sectione venæ. Comminuunt igitur lapidem quædam à proprietate occulta, quædam verò à manifesta qualitate, & hæc secunda sunt pulegium, calamentum, origanum, saxifragia, rad: graminis, amygd: amar:, rad: petroselini, asparagi, brusci, fæniculi, apij, decoctum cicerum rub:, cortices fabarum, rad: maluæ &c. Frangunt à proprietate occulta lapis Iudaicus, puluis leporis combusti, nitrum multotiès in aqua saxifragiæ extinctum, puluis ex oculis cancrorum, lapidum limacium, & maxillarum lucij piscis; item sanguis hircinus, cortex lauri, & inter composita laudatur electuarium Iustinum, litontripon, dialacca, sales vegetabilium, & præcipuè fabarum, parietariæ, saxifragiæ; sic & sales ad vsum Spargyricum tàm vegetabilium, quàm semimineralium, & mineralium. Mirè conferunt vomitiua cùm vino emetico, aut calicis, & similia. Spiritus quoque huiuscemodi morbis conferunt, & primò spiritus salis communis, indè spiritus nitri, tartari, vitrioli, sulphuris &c.; conferunt clysteres ex decocto maluæ, parietariæ, camomillæ, melliloti, fenugreci, cùm butyro, oleo scorpionum, benedicta, cassia, saccharo, vel cùm oleo amygd: dulc:. Extrinsecùs conueniunt omnia mollientia, qualia sunt vnguenta ex oleo amygdalino dulci, pinguedine gallinę, butyro, oleo de scorpionibus, & similia; exhibeantur iures pingues ad roborationem stomachi, quia plerumquè imbecillitas in hoc morbo adest; conferunt etiam oleum de absynthio, de menta, vnguentum de absynthio &c. Si qua verò opus fuerit digestione, perficietur cùm oxymelle simplici, vel comp:, cùm aquis saxifragię, parietarię, granatorum, iuniperi &c. Quod si delatus ex renibus lapis circà collum vesicę detineatur, tunc supinatus ęger, eleuatisque sursùm coxis, adeò concutiatur, donec ex ipso meatu lapis excidat, deindè si per vrinam minimè exierit, tunc per catherem instrumentum, vel per ea, quę calculos infringunt, amoueatur; quod si neque per hęc curatio ad vota successerit, tunc per incisionem inter anum, & testes in vesicę collo factam adunco ferro euellatur lapis, & similia.

Inducunt, ac efficiunt lapidem amylum, caseus, camphura, farina cùm lacte, lac coctum, lagana, porcinę carnes, triticum coctum, & similia.

Curant lapidem radix acetosę, acorus, amygd: amar:, anisum, vrina porci, apium montanum, abrotanum, aqua mellis, & cicerum rub:, baltheca, capill: Ven:, betonica, camaleonta, cancer fluuialis cùm myrrha, cinis rad: brassicę, cycada, cyminum, cinis de cortice choclearum, cyperus, cordumen, cotula, cubebe, daucus, crescion, sysimbrum aquatile, fęniculum siluestre, lac fici, genista, medulla ossium cerasorum, prunorum cùm vino graminis, semen, & radix lapatij, lauri cortex, & radix, renes leporis, lumbrici terreni, malua, matricaria, semen peponum, millepedes, stercus muris cùm aqua mellis, nigella, polium montanum, porri semen, succus rhaphani, rubus, saxifragia, sabina, senation, sagapenum, serpyllum, scolopendria, cinis scorpionum, fimus turturis, & ius, schęnanthos, tribulus, aqua ardens, nitrum vstum tritum, succus vrticę, iringi, hypericon, agaricus, resta bouis, vesicaria, herba turcica. Composita sunt adrianum, confectio Nic:, confectio cynnabaris Auic:, diagalanga magna Mes:, diasulphur Mes:, diapyrethrum Nic:, diaprassium Nic:, electuarium Ducis Nicol:, electuarium oui Querc:, phylonium Romanum, imperialis confectio Auic:, litontripon Nic:, millium solis cùm myrtho syluestri, nephricatharticum Nic:, oleum benedictum Nic:, oleum de

granis citri, oleum de cerasis Mes:, de piperibus, de scorpionibus, oleum alchechengi, de sabina. theodoricum magnum, theriaca magna, vnguentum laxatiuum Nic:, Zeneliten, confectio Auic:, electuarium antinephriticum Quercetani, extractum nostrum antinephriticum, & multa alia extracta. Preseruant à generatione lapidis aqua mellis, cassia, siringa, genista, granapinus maior comesta, & similia; fiunt etiam vina medicata cùm lignis, & herbis nephriticis cùm additione chalybis &c.

Exempla ad hoc.

CArolus Prouatinus à Luigna no annorum 46., temperamenti sanguinei, laborauerat quondàm doloribus, qui iudicati sunt colici non nephritici; post tres annos fuit à doloribus tàm vehementibus aggressus, vt niger euaderet; hi autem erant in corpore, & respondebant renibus; nequibat euacuare, aut mingere, ità vt apparerent signa confusa, namquè in ijsdem doloribus colicis propter vim, quam efficit patiens in expellendis fecibus per aluum, compulit musculum spinter, quod est alligatum intestinis, sicque impedijt vrinæ exitum. Fuerunt facta enemata carminatiua, & refrigetantia octiès in vna tantùm nocte, at nullum restituit, immò propter nimium partium calorem illis natura imbibebatur; fuerunt applicita varia splenia, & vnctiones, sed frustrà; in mane sequenti iussi per os cassiæ vnc: 1. ß:, liquiritiæ dragm: 1., seminis citri, salis prunellæ an: scrup: 1., sed ijdem dolores mortales persistebant, immò in renibus acerbiores patebant. Fuerunt replicata enemata carminatiua, fumenta, & vnctiones, sed absque iuuaminis signo; post meridiem fuit denuò præstita cassiæ vnc: 1., cremoris tartari dragm: 3.; post duas horas fuit datum serum caprinum ad libras duas, neque euacuauit, nec minxit. In vespere præscripsi tria clysteria, vnum propè alium cùm vino reguli, & post duas horas euacuauit per secessum multas feces durissimas, indè multa biliosa, & obscura, dolor autem in pectine, & renibus acerbus continuabat. Transacta medietate noctis erat quasi cadauer, vndè iussi phlœbotomiam in pede, & à vena malleoli fuerunt extractæ vnc: 8. sanguinis, qui exeundo diminuebat dolorem; post emissionem sanguinis cæpit mingere, & minxit multùm cùm 17. calculis; in mane sequenti iussi aquæ maluæ, parietariæ, camomillę an: vnc: 4., salis fabarum, parietariæ, florum salis ammoniaci an: scrup: 1., spiritus therebinthi g: 20. cap:; sumpsit in duabus vicibus, & in die emisit 23. calculos, sicque continuando hanc aquam per tres dies, cùm regula victus, conualuit.

Aliud.

DOminus Franciscus Massarius ab Hortona ad mare, annorum 53., temperamenti atrabilaris, postquàm fuerant adhibita varia remedia, enemata, splenia, vnctiones &c., sed absque iuuamine, peruentus erat quasi ad extremum vitæ; cùm in quinto morbi die iussi sectionem venæ pedis, sicque dùm sanguis exibat, dolor euanescebat, indè minxit cùm emissione multorum calculorum, & posteà cùm aquis, salibus, & alijs rebus diureticis sospes euasit.

Aliud.

DOminus Eques Massarius frater supradicti, annorum 56., ijsdem doloribus laborabat, & cùm ijsdem signis, & cùm aquis diureticis, spiritu therebinthi, & salibus, vt sale stibij, desierunt; indè cùm medicamentis vsualibus purgatus optimè conualuit; sed transactis duobus annis cùm fuisset factus Gubernator Ciuitatis Pennę, &

cùm

cùm nimius labor officio fuisset aggregatus, ijdem dolores redierunt, vndè regressus in patriam spacio 12. dierum obijt, & dolores fuerunt adeò acerbi, vt Medicus, qui eum curabat, non agnouisset febrem, nisi in die morbi vndecimo.

Aliud.

MAgister Carolus Doliarius ab eadem Ciuitate, annorum 41., ab vndecim diebus laborauerat præfatis doloribus, ità vt redactus fuisset ad extremum vitæ. In statu morbi tàm pessimo fui vocatus, & inueni ægrotum mingendo omninò impotentem, immò cùm morte acerrimè pugnantem. Iussi statìm tria clysteria in vna nocte, cùm vino Calicis, cùmque therebinthina, & per os præbui confection: hyacinth: drag: 1., cùm gr: 3. laudani; in nocte paulispèr quieuit, & in mane multa fætentissima per secessum excretus est, & mediocritèr minxit, indè propinaui sequens compositum ℞: aquæ maluæ, pimpinellæ, acrimoniæ an: vnc: 2., sal: prunellæ, salis cristalli rubei, salis parietariæ, salis perlarum, salis coralliorum, salis stibij an: dragm: ß:, aquæ flor: aranc:, rosar:, meliss: an: vnc: 3., confect: Alcherm:, hyacinth: an: dragm: 1., iulep: gemmat: dragm: 3., tincturæ stibij aureatæ nostræ dragm: 1. ß:, syr: acredin: citr: vnc: 2., spirit: calchant: gut: 10., m:, & cap: vnc: 1. prò vice; hoc sumebat qualibet hora, & talibus medicamentis optimè restauratus, mingendo, et euacuando multa fętida, sanatus est ab omni dolore.

Aliud.

FIlius cuiusdam Marci Picæni in eadem Ciuitate, laborabat vrinæ stillicidio continuo, ità vt omnes vestes fracescerent; vocatus autem obseruaui puerum esse humidum, & cacheticum. Iussi quosdam syr: aperitiuos, & vinum Calicis Chymici; vltrà vomitum verò obseruaui, quòd cùm vrina exibat quædam arena alba, ità vt arbitratus fuerim habere lapidem in vesica, sicque de die in diem obseruabam, & vrina cùm aliqua viscositate, & cruda exibat; quare præbui denuò vinum Calicis bìs, & in illis diebus mingebat multam arenam. Euenit, quod post aliquos dies illùc peruenit quidam Nursinus, qui duobus alijs fregerat vesicam, & extraxerat lapidem, ità vt, me suadente, etiam dictus Marcus incisioni, ad extrahendum lapidem, filium submitteret, & dictus Nursinus facta incisione extraxit lapidem ad formam oui gallinæ, sed in duabus partibus apparebat consumptus, atque corrosus, & quasi quarta deficiebat pars. Alteri duo lapides, qui ab eodem fuerunt extracti non erant nisi ad magnitudinem oui pernicis absque deficientia, & corrosione vllius partis; ex quo arbitror, iuxtà opinionem Sancti Clossij, & Patris Basilij Valentini vinum Galicis, ab illo puero sumptum, et non ab alijs duobus, causauisse deficientiam in lapide prædictam, renes enim, iuxtà præcitatorum Authorum opiniones, mundificat, frangit lapidem, calculos, arenam expellit, et similia.

Id ego etiam expertus sum, nàm cùm Iuuentute laborarem doloribus in vesica cùm difficultate mingendi, postquàm habui in vsu Vinum Emeticum, dolores, et difficultas mingendi euanuere, et vsque adhuc omninò ab huiuscemodi morbis, Omnipotentis gratia, semper liber extiti.

Aliud.

Aliud.

PEtrus Felix Carlottus à Vastria, ann: 34., à 22. diebus laborabat dolore nephritico cùm vitæ periculo, & infrà hoc tempus parùm mingebat, & parùm euacuabat, & frustrà fuerat à Medico ordinario curatus. Vocatus iussi conditum liquidum in forma supradicta in quarto exemplo huiuscemet cap:, & spacio trium dierum conualuit.

Aliud.

FAustina Hyacinthi à Vastria, annorum 52., temperamenti pletorici à quinque diebus ad extremum vitæ erat redacta propter mingendi impotentiam, namque infrà hoc spatium guttam vrinæ non emiserat. Iussi vt decoquerentur summitates fabarum, lini, & maluæ, & cùm pauco oleo therebinthi, & scorpionum immisceri, & immitti in naturam, quo facto per tres vices, copiosè minxit, posteà verò fuit cùm rebus cordialibus restaurata, & liberata est.

Aliud.

ANgela Melsa à Luignano à nouem diebus nusquam minxerat, ità vt ad extremam vnctionem peruenta, expectaret animæ à corpore diuisionem. Iussi idem decoctum, & in eadem forma, sicque emittendo quantitatem vrinæ, & 12. calculos, morbus discessit.

Aliud.

HOrtonæ ad mare quædam mulier annorum 55., à sex diebus euaserat mingendi impotens, & vocatus ego iussi idem decoctum, quod postquàm fuit immissum in natura minxit tantam vrinæ copiam, vt madefecerit totum cubile, cùm qua emissione vrinæ fuit ab hoc morbo liberata.

In tanta igitur morborum varietate innumera adsunt remedia, sed ego illis, quæ validiora, & aptiora inueni, semper sum vsus; sæpè enim ad simplicia præfata recurro, splenia, & supradicta medicamenta. Tamen quæ re vera mirum in his morbis iuuamen inducunt sunt enemata carminatiua, vina emetica, emplastra, vnctiones; quando ægri nequeunt quiescere propter dolorum vehementiam laudano nepent: sum vsus, iuxtà patientis vires; multotiès cordialibus, aquis aperitiuis, salibus, spiritibus therebint:, salis, & salibus cùm aquis aperitiuis immixtis &c.

Caput LX. De Inflammatione, Abscessu, & Vlceratione Renum.

DOctor egregie. In causa ægritudinis huius ægri Nephritis mihi videtur esse, quæ nil aliud est, quàm renum phlegmen cùm dolore vehementi, interdùm cùm mingendi difficultate, ac fibrosis, vel arenosis excrementis cùm modico sanguine, abscessu, vlceratione, & similibus vt Gal: lib: defin: Med:, & 10. de compositione Med: per loc: cap: 1. Causæ inflamationum renum extrinsecæ sunt equitationes, percussiones, attritiones, plagæ, pharmacorum potiones, & similia. Causæ intrinsecæ sunt repletio totius corporis, vel membrorum consentientium, vel sanguinis mala qualitas, vel excoriatio lapidis, vel vrinæ retentio renes extendens, indè si inflammatio esset in vesica, dolor erit in pube, sed quia ardor, & dolor cùm grauitate sunt in ilijs, & dorso, ergo inflammatio est in renibus, & adest febris inæqualis, mentis alienatio, & bilis sinceræ vomitus, & impotentia mingendi, vt inquit Hypp: aphor: 3. aphor: 36., & aphor: 4., aphor: 75. 76., & 77., & Gal: 6. de loc: aff: cap: 2., & Auic: 18. tract: 2. cap: 2., & Arculanus 9. Almansoris, sic,

& ætas,

& ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositionem in cap: de renum inflamatione à mala qualitate sanguinis,& ob repletionem totius corporis ponendam esse, nulli dubium esse poterit.

Circà prognosticum Hipp: aphor: 6. aphor: 11. *atrabile vexatis, & renum passionibus hæmorrhoides superuenientes, bonum.* & Auic: 18. tract: 2. cap: 1. *omnia renum apostemata velocia sunt ad hoc vt in lapidem conuertantur, & quando apostema calidum est in rene, & non sit vacuum à febre, deindè accidat commixtio rationis, tunc est mortale,* & hæc de prognostico.

Cura consistit in ablatione causæ, causa autem est influxus sanguinis, vndè prohibendum est ne fluat, diuertendo cùm sectione venarum, quæ in cruribus circà poplitem consistunt, & cùm cucurbitulis, frictionibus &c. Deindè quod iam fluxum est per euacuationem sanguinis incumbito, & inflammationi ipsi per cataplasmata, & fotus medicandum, ità tamen vt si ad resolutionem tendat cùm his, quæ pluriès dicta sunt, sicuti in primo cùm reprimentibus, in vigore cùm mixtis, in decremento cùm resoluentibus, consistat, & indè cùm his, quæ cicatricem inducunt, ac consolidant. Tres igitur in hac curatione sunt intentiones, quarum prima est victus ratio, in qua dieta sit tenuis, & frigida, vndè vti ptisana hordeacea, pane loto, spinacijs, blite, lacte amygd: dulc:, iure paruæ pullæ laudatur, omittendo vinum, carnes, & oua vsque ad statum inclusiuè, & bibat aquam hordei, aut sacchari non multùm, sed paulatìm sugiendo, & posteà augeatur dieta paulatìm, vt cùm carnibus, vino lymphato, & ouis; scilicèt concedi possunt carnes animalium, & auium coctæ, & conditæ cùm cucurbitis, lactucis, portulacis, aut cùm fæniculo, petroselino, & borragine, vel spinacijs, & condiantur cùm puluere specierum vel cùm synapi, melle; vti possumus etiam saccharo,riso,fare,& farina hordei conditis cùm lacte amygd:, vel lacte caprino,& alijs similibus. Secunda intentio est euacuatio, & diuersio, vndè in primis fiat clyster ex aqua hordei, maluarum, violarum, aut similium lenientium, deindè fiat phlœbotomia ex basilica eiusdem lateris, & soluatur venter cùm clystere, in quo sint mucilaginis sem: maluarum, maluauisci, lini, fænugræci, flor: camomillæ, mellíloti, anethi, & similia; ex oleis ponatur violaceum, amygd: dulc:, sisaminum; ex medullis medulla vituli, cerui, & similes, & ex pinguedinibus, pinguedo gallinæ, anatis, anseris, butyrum, & similia; deindè phlœbothometur vena curuaturæ poplitis, idest saphæna eiusdem lateris, & sumat in potu aquas frigidas cordiales, & similia; hinc digeratur cùm syr: viol:, melle ros:, oxymelle simp:, aut syr: de pomis dulcibus, & cùm aqua hordei, passularum, aqua mellis, aut aqua lactis, & similibus. Euacuatio fit cùm cassia, manna, electuar: de sebesten, & cùm aquis supradictis. Tertia est resolutio, aut consolidatio cùm sedatione doloris, vndè in primo ℞: olei ros:, aut aquæ ros:, succi foliorum salicis an: partem vnam, aceti partem mediam, misce, & cùm eis regio membri apostemati epithymetur, & possumus addere succum plantaginis, semperuiuæ, solatri, & similia, hoc tempore administrando semper clysteria ex aqua hordei, oleo viol:, aut ex lacte, & possumus administrare emplastra ex farina hordei, fabarum cùm oleo ros:, & pauco aceto, posteà in statu adde fænugræcum, camomillam, anethum, semen lini, oleum sisaminum, & similia. Clysteria sint eiusdem intentionis, & sint in eis mucilago maluauisci, fęnugręci, semin: lini, & olea, medullę, pinguedines, & similia prout suprà, sed si dolor non sedatur cùm anodinis dictis, fumentatione opus est cùm spongijs de filtro infusis in decoctionibus seminis lini, anethi, fęnugręci, parietarię, florum camomillę, melliloti, & similium; item vesicis plenis his decoctionibus, & oleis huic spectantibus intentioni, & his non sufficientibus, stupefaciendum est dando laudanum nepentes, requiem, aut phylonium; item applicando hyoscyamum, opium, & huiusmodi cùm anodinis, & similia; si verò saniem mingere inceperit, excusati erimus à fricationibus, & complexionibus fortibus, & leuibus, & tunc opus est curare vlcus, dando ei in potu mundificatiuum vice vna, & consolidatiuum vice alia, faciendo sic continuè donec facta sit consolidatio, & mundificatio, sicut mundificatiuum, quod fit ex aqua mellis, in qua ponitur semen apij, & lactucarum, & ciceris sacerdotalis, & gummus arabicus, qui datur cùm trochis: alchechengi;

chengi; & consolidatiuum sicut electuarium de thure, vel trochisci de bolo, qui dantur post mundificationem causa consolidationis, vndè locus mundificatur cùm aqua mellis, decoctione sem: endiuiæ, lactucarum, & cicorij, cyperi, & ciceris sacerdotalis, & sem: althææ, & maluæ, in qua dissoluantur troch: alchechengi vice vna, & vice alia sumat trochiscos consolidatiuos de bolo, qui sic fiunt ℞: boli arm:, charabis an: drag: 5., acatię, balaustij, gummi arab:, hypocistidis an: drag: 1. ß:, sem: apij, hyoscyami an: drag: 1. fiant trochisci cùm succo berberis, vel myrthillorum, & sit pondus vniuscuiusque drag: 2. Datur cùm aqua decoctionis myrthillorum, vel berberis, aut sumach, & scias, quòd trochisci alchechengi consolidant, & incarnant cùm istis aquis, aut similibus. Super renes in extrinseco ponatur emplastrum, quod sic fit ℞: bolarm:, myrrhæ, mumiæ, thuris, mastichis, pulueris nucis cupressus, & myrthillorum an: vnc: ß:, tragachanti, gummi arab:, sang: draconis an: drag: 3., misceantur cùm oleo de mastichæ, & cera, & extendantur super corium, & posteà cooperiantur ex panno subtili valdè, & suatur cùm corio benè, & firmitèr, & similia.

Exempla ad hoc.

ALoysius Crescentius à Luignano, annorum 28., temperamenti biliosi, laborabat à multis mensibus gonorrhæa, quæ vsu multorum medicamentorum desijt; euenit posteà, quod propter nimium laborem in quodam itinere cæpit ægrotare maximo dolore renum, qui fuit iudicatus nephriticus; fuerunt facta clysteria carminatiua, & refrigerantia, sed frustrà; dùm autem apponebantur res refrigerantes renibus quiescebat paulispèr. Verens ego inflamationem (laborabat enim febre continua) iussi emissionem libræ vnius sanguinis à brachio, & in vespere drag: 1. à pede, & sic conualuit cùm potione aquarum refrigerantium.

Aliud.

ANtonius Furanus ab eodem loco annorum 54., temperamenti sanguinei, sed atrabilaris, à quinque mensibus mingebat cùm quadam sanguinolentia viscositati mixta, & habebat dolorem semper fixum in renibus. Superuenit illi febris, & vrinæ fuit impedita emissio, dolorque factus fuit acerbior; à Medico ordinario multa fuerant adhibita remedia, sed febris, & dolor augebatur, absque eò quod ægrotus posset mingere. Vocatus iussi phlœbotomiam in pede ad extractionem vnc: 8. sanguinis, indè adhibui aquas refrigerantes cùm salibus refrigerantibus, & aperitiuis, sicque cæpit æger mingere, sed vrina erat purulenta, putrida, fætida, & nigra; fuerunt continuatæ dictæ aquæ cùm cordialibus, & fuit reiterata phlœbotomia, & sic emisit per quinque dies per virgam pus putridum; immitebantur etiam per virgam quædam aquæ refrigerantes, & abstersiuæ (ignorabatur enim an vlcus foret in vesica, an in renibus,) & sic morbus discessit.

Caput LXI. De Diabete.

DOctor egregie. Hæc est indispositio Diabetis, & nil aliud est, quàm renum affectio, in qua potio statim qualis assumpta est per vrinam reijcitur, & rarò accidere solet. Causæ sunt vel retentricis facultatis imbecillitas, vel facultatis attractoriæ vehementia. Prima fit à mala intemperie frigida intrinsecùs, & extrinsecùs adueniente; secunda fit à vehementi renum calore attrahens à venis emulgentibus, & ex eis ad hepar extenditur, & ex hepate ad stomachum, & ad omnia membra, vndè humiditates membra irrorantes attrahit, & fit sitis vehemens, quæ potu non sedatur, à quo siticulus morbus dictus est; porrò si fuerit à frigiditate, tunc circà lumbos perciperetur frigus, & vrina in primo erit quantitatis consuetæ, deindè multiplicatur, & erit sicuti lotura carnis, sed

quia

quia fit ex caliditate ideò adsunt caliditas lumborum, vrina multa in principio rubea, & deindè in qualitate, & colore potus egreditur, & adest semper sitis, nec ex bibitis satiatur, sed quò plùs sunt potæ plus sitiuntur aquæ, vt Gal: inquit 6. de loc:aff: cap:2., & Auic: 19. cap: 17., & Paul: lib: 3. cap: 43., sic, & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de Diabete à nimia caliditate hepatis, & renum ponenda est.

Circà prognosticum Aetius ser: 11. cap: 1.: *si ampliùs mordens caliditas in visceribus augeatur, venter superior corrugatur, & venæ in ipso eleuantur, & vniuersum habent gracilem habitum, & tabes totius corporis accidit; qui verò non mingunt, nec ex eis potus transpirat, ob potus satietatem, & humoris inundationem, & vessicæ circùm tensione, aceruatim ventre rumpuntur*, & hæc de prognostico.

Cura in duabus intentionibus consistit, quarum altera ad ablationem causæ studet, altera ad membrorum vrinæ roborationem. Si causa igitur fuerit acritudo humorum, euacuatione demitur, deindè renes intrinsecæ, & extrinsecæ cùm succo granatorum, & licuatione demitur, ... romonum infrigidentur; si causa fuerit frigiditas, ex qua retentrix facultas imbecillis sit, roboranda erit cùm calidis stypticis, sicut cùm decocto myrthi, sumach, balaustiorum, absynthij, cùm vino calybeato, aut cùm puluere tali ℞: cupularum glandium drag: 1., thuris, myrrhæ an: drag: ß., pelliculæ stomacorum gallinarum drag: 3., misce, & fiat puluis. Conueniunt etiam troch: de spodio cùm syr: acetosæ, troc: de terra sigillata, de balustijs, cùm vino vel aqua absynthij; sed quia causa est vehementia attractoriæ facultatis à superflua caliditate innata, expedit infrigidare, & stypticare, cui rationi conueniunt syr: de agresta, de acetositate citri, cùm aquis portulacæ, lactucæ, & vnguentum sandalinum, comitissæ, infrigid: Gal:, & similia. Si causa esset relaxatio musculorum colli vessicæ, conueniunt quæcunque de paralysi scripta sunt, qualis est diacorus, acorus conditus, & similia. Sitis remouetur si dato potu euomatur donec sitis extinguatur, & aquositas à renibus diuertatur, &c.; somnus etiam hac in re comendatur. Quod si prædicta morbum omninò non abstulerint, non erit præter rem si stuporem inducentibus vtamur, sicuti lactuca, papauere, vel ceratis ex succo papaueris admotis; item conferentia Diabeti infrigidant renes; Diabeti autem conferunt camphura illinita, vel bibita, cassia syliqua, cucurbitæ conditæ, oleum cucurbitæ, plumbum, & similia.

Exempla ad hoc.

ANgelus Paulinus à Vasria, annorum 36., temperamenti adusti, laborabat à multis mensibus Diabete, & debilitatæ erant digestiuæ stomachi facultates, & aluus adstricta ità vt triciès in die mingeret, & in nocte copiosiùs. Propinaui quasdam pillulas ex aloe lotas cùm succo rosarum, mastiche, myrrha, eorumque correctiuis, quas sumebat bìs in hæbdomada; fiebant renibus vnctiones vnguenti comitissæ, sicque euacuando per secessum vrina fuit remissa, & ægrotus conualuit.

Aliud.

QVidam Narcissus ab eodem loco, annorum 22., ad omne spatium dimidij quadrantis horæ mingebat, & fuit purgatus cùm medicamentis ordinarijs cassiæ; indè sumpsit per aliquot dies consolidæ conseruam cùm specie diarrhodon: abbatis, diacydonide, & triasandalis; ferebat renibus ceratum adstringens, & stomacho ceratum stomachale, & cùm vsu horum medicamentorum euasit incolumis.

Caput LXII. De Vrinæ Stillicidio, & eius difficultate.

Doctor egregie. Mingendi actio bifariam diuiditur in emittendo scilicèt vrinam, & in retinendo. Actio emittendi vrinam, vel abolita est, vel imbecillis, vel deprauata; si abolita tunc ischuria dicitur, & est cùm nullo pacto æger mingere potest, si verò imbecillis fuerit tunc vrinæ difficultas à Latinis dicitur, quæ nil aliud est, quàm meiendi desiderium cùm vrinæ difficultate, si verò actio mingendi fuerit deprauata tunc excretio vrinæ non nisi guttatìm destillabitur, & vocatur stranguria, vel vrinæ stillicidium, vndè dùm ægrum guttatìm stranguria mingere cogit, supprimit vrinam, sed non dissuria semper, & lotij quidquam non vult ischuria reddi, & similia. Præsens indispositio igitur erit stranguria, quia vrinæ excretionem, nisi guttatìm destillat æger, & cùm magno ardore, & grauissima difficultate. Causæ primitiuæ sunt extrinsecæ, qualis est casus, percussio, & læsio instrumentorum vrinæ; vel non extrinsecæ sicut sex res non naturales assumptæ causæ antecedentes, quæ triplices sunt; vel ex parte vessicæ, aut à læsione facultatum eius, aut à dispositione vrinæ. Potest etiam esse imbecillitas renum non valens aquositatem attrahere, vel expellere ob malam intemperiem frigidam, aut calidam, aut ob earum obstructionem, & per consensum ex parte hepatis in sequestratione aquæ deficientis. Signa still cidij vrinæ, & eius difficultatis ex se manifesta sunt, & si prouenerit à frigore erit vrinæ tenuitas, & crassities cùm albore, & frigus sentiretur, sed quia prouenit ab humorum acrimonia, ideò habentur signa ex vrina atrabilem attestante, & ab habitu ipso, & calore, & ab his, quæ intemperiem calidam denotant, vt Gal: inquit 6. de sympt: cau: cap: 2., & aphor: 5. com: 58., & Auic: 19. tract: 2. cap: 7., & Paul: lib: 3. cap: 45.; sic, & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de stranguria ab intemperie calida per consensum ex mala dispositione hepatis ponenda est, & hæc de morbi assentia.

Circà prognosticum Hippocr: aphor: 6. *renum, & vessicæ vitia in senibus difficultèr sanantur*, & aphor: 49. lib: 7. *vrinæ stillicidium, & mingendi difficultatem, vini potio, & venæ sectio soluit, incidere autem interiores in talo est bonum*, & Auic: expertus est in pluribus hominibus, vt ait: *qui habet difficultatem vrinæ, & aduenit ei postea tenasmon moritur in septimo, nisi accidat febris, & plurimam prouocationem vrinæ faciat*, & hæc de prognostico.

Cura huius morbi consistit tantummodò in eius causarum ablatione, ac in vrinæ prouocatione, nàm si fuerit à frigore, tunc calefaciendo, & regimen calefaciens instituendo facilè curabitur; iuuabunt interìm clysteres ex rebus calidis, iunctiones, & fotus calidi, & similia. In hac igitur, post institutam victus rationem, curatur cùm syr: bysanthino, de duabus rad:, & de quinque, oxymelle simp:, & alijs, cùm aquis fæniculi, apij, petroselini, & similium; deindè vrinæ optima est prouocatio, quæ multifariam fieri potest; primò leuitèr vessicam comprimendo, vel cùm suppositorio ex sal gemeo, vel cùm titillatione in capite virgæ, cùm fricatione in collo vessicę propè anum; indè vrinam cient validiùs inunctiones ex oleo scorpionum, & liliorum alborum, nàm pręter quòd calefaciunt etiam resoluunt, ac relaxant; similitèr fumenta ex parietaria cùm dictis oleis in sartagine frixa, & pubi admota, vel ex rebus calidioribus vt cùm calamento, pulegio, sabina, & similibus. Intrinsecùs conueniunt clysteres ex hyera picra, benedicta, cassia, sacchаro, & oleis scorpionum; conueniunt etiam decocta fęniculi, asparagi, brusci, apij, petroselini, vel decoctum iuniperi, & sabinę; item puluis corticis oui, à quo pullus egressus sit à suo cortice depurati ad quantitatem drag: vnius; conferunt etiam sales antiscorbutici Riueriani, sales fabarum, parietarię, saxifragię, petroselini, genistę etc., sic etiam semimineralium vtpotè tartari cùm sale ammoniaco, Martis, nitri cùm Marte; sic etiam spiritus salis nitri, salis ammoniaci, vitrioli, sulphuris, et similium; ità magisteria lincis, Armenadis, matriperl:, corticum locustarum, occulorum cancrorum, corticum limacium, et omnium lapidum, qui inueniuntur in piscibus, auibus etc. Item rubea tinctorum, cantharides

apposita pedibus, & alia prouocant etiam vrinam; dialacca, diacurcuma, iustinianum, & confectio de cineribus scorpionum, & alia similia. Conferuntur stranguriæ decoctio acori, cap: Ven:, althææ, allij, amygdalum amarum, apium, cassia lignea, cicer, cyperus, sem: cucurbitæ, gladiolus, gramen, chamædrys, assarum, phu, cardamomum, locustæ suffumigium, maiorana, mel, meu, mezereon, millefolium, ruta, serpyllum, sisymbrium, asparagus, scylla, therebinthus, procellion, virga pastoris, vsoea, rapa, satiua, rhaphanus, millium, panicum. Composita sunt confectio alchechengi Auic:, egezea conf: Mes:, phylonium Rom:, mithridatum, oleum amygdalorum, de sabina, de ossibus persicorum, oxymel scylliticum, socrita conf: Hali, theriaca, troc: de absynthio, essentia therebinthi, spiritus therebinthi, therebinthina redacta in forma potabili, bolus therebinthi cùm sale prunellæ, & radicibus liquiritiæ &c.

Caput LXIII. De Vrinæ retentione.

DOctor egregie. Indispositio, quæ à Græcis Iscuria dicitur, nil aliud est, quàm exacta prorsùs vrinæ retentio periculum afferens, quod attestatur Galen: libr: definit: Med:, *ibi ischuria est exacta prorsùs &c.* Causæ huius effectus sunt octo scilicèt inflammatio, durities, sanguinis grumus, expultricis resolutio, lapidis procidentia, membrorum compassio, vlceratio, & obstructio; retinetur etiam vrina ob negotiorum importunitatem, vel per somnum; hæc igitur prouenit ob obstructione ex crassis, ac viscidis humoribus, & cognoscitur ex victu præcedente in otio educto, & quia multis cibis crassis, ac viscidis humores generantibus vsus est, vt inquit Gal: 6. de loc: aff: cap: 3., & Auic: 19. tract: 2. cap: 8., & Aetius ser: 2. cap: 21.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant vndè eius indispositio in cap: de retentione vrinæ ob obstructione, ex humoribus crassis, ac viscidis ponenda est.

Circà prognosticum Hipp: aphor: 4. aphor: 80. *si sanguinem mingat, & grumos, & stillicidium vrinæ habeant, & dolor in vnum incidat ventrem, & pecten, & fæmen, circà vessicam labor est*, & 82. *quibus in vrinariæ fistula tubercula nascuntur, ijs suppuratione facta, & eruptione, solutio*; & hæc de prognostico.

Cura quàm primùm ischuriæ causam agnoueris valdè facilis erit, quoniam suppressionis vrinæ causas ammouere est curatio, si igitur inflammatio causa sit retentionis vrinæ curetur inflammationum curatione; quod si pus, vel tumor, vel sanguis & grumus in causa sit per dissoluentia pubi admota (vitatis vrinam cientibus, ne maior vel obstructio, vel extensio circà vessicam fiat) statìm curabis, vel his non conducentibus ea immittenda sunt in vesicam, quæ dissoluant per syringam, si verò propter obtusum vesicæ sensum vrina supprimatur, irritando excitare eius actionem expedit cùm insessionibus, aut cimicibus capiti virgæ admotis. Si causa sit lapis, tunc admota syringa lapis excutiendus est, & sic de singulis, prout suprà de distillationis vrinæ cura dictum est, aduertendo etiam quæcunque à Paul: superiùs de regimine dicta sunt.

Cura etiam huius ægritudinis perficitur quatuor intentionibus, quarum prima est digestio, & euacuatio vt sic ℞: mellis ros: sol:, syr: de bysantijs, oxymellis simp: an: vnc: ſſ:, aquæ melissæ, fæniculi, absynthij an: vnc: 1., misce, & exhibeatur. Euacuatio, digesta materia, fit aut cùm cassia, aut manna, aut rhabar:, diacatholic:, & similibus, aut sic ℞: florum borraginis, buglossæ, capill: Ven: an: manip: ſſ:, passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ an: vnc: ſſ:, sebesten num: 8., sem: fæniculi, anisi an: manip: ſſ:, fiat decoctio s: art:, de qua accipiatur q: s: & addantur disoluendæ diacatholiconis drag: 5., diaphiniconis drag: 2., electu: Indi maioris drag: 1. ſſ:, misce, & exhibeatur vt decet. Conferunt etiam in huiuscemodi morbis medicamenta facta in forma extractuum, vtpotè extractus compositi, aut vina medicata, aut in aquis compositis, cùm salium additione, & spirituum in capitulo antecedenti adnotatorum, aut cùm vomitiuis antimonialibus, aut sic ℞: pillularum aggregatiuarum drag: 2. ſſ:, Indarum drag: 1., diagridij g: 2., & fiant pillulæ numero 7. cùm syr: de bysantijs, vel cùm melle ros:, & facta euacuatione erit completa intentio

tio prima. Secunda intentio prouocat vrinam cùm his, quæ sumuntur ad intrà, & ab extrà sicut tale fumentum: ℞: parietariæ, foliorum maluarum, radicum maluauisci, absynthij, petroselini, foliorum anethi, apij, artemisiæ, arthetica an: manip: ß:, contundantur, & bulliant in s: q: aquæ fluuialis ad consumptionem tertiæ partis, deindè accipiatur spongia, & infundatur in prædicta decoctione, & expressa, calida ponatur supra ventrem, vel pecten, deindè iungatur sic ℞: olei de scorpionibus, liliorum alborum, anethini an: vnc: ß:, parietariæ siccæ, seminis dauci, apij, cymini an: drag: 1., puluerizentur, & cùm modica cera fiat vnguentum molle, cùm quo vngantur loca prædicta.

Alia ad idem mollificantia, & prouocantia sunt ℞: olei de scorpionibus, amyg: dulc:, liliacei albi an: vnc: ß:, pinguedinis gallinæ, medullæ cruris vituli, æsypi humidi an: vnc: ß:, liquefiat adeps, & cùm pauca cera fiat vnctio mollis.

Item emplastrum vt ℞: radic: pastinacę syluestris manip: 1., parietarię, sisymbr: aquat:, maluarum cùm radicibus, foliorum apij, petroselini, anethi, origani, calamenti an: manip: ß:, farinę sem: lini, fęnugręci an: vnc: 1., bulliant s: art:, & cùm prędicta decoctione, & oleo scorpionum fiat emplastrum, quod fęmori applicetur.

Aliud emplastrum Nic: ad idem ex parietaria lentissimo igne in sartagine fricta, & apponatur vt suprà, & alia à Leonello descripta. Tertia est accidentium correctio, & hęc fit cùm anodinis, & sedantibus dolores, vt suprà. Quarta est victus ratio, in qua dieta tenuis in principio vtendum est, dimittendo carnes, vinum, & oua. Item conferunt strangurię, & ischurię abrotanum, acorus, agaricus, allium, althęa, ameos, amygd: amar:, anethum, apium, artemisia, bacca lauri, balsamum, baucia, chamędrys, chamępithys, carpobalsamum, castoreum, centaureum, cyminum, cimices, cynnamomum, cyperus, cuscuta, crocus, daucus, elenium, epithymum, fæniculus, fex viniusta, filipendula auis, furfur tritici, galbanum, genista, melanthium, iuniperus, cassia, therebinthus, lappatium, litospermon, locustarum suffumigium, lumbrici terreni, maiorana, matricaria, myrthus, nasturtium, origanum, ocymum, parietaria, peonia, peucedanum, cap: Ven:, portulaca, rhaphanus, rapa satiua, siser, ruta, rosmarinus, saluia, sabina, saxifragia, serapias, sępia, serpyllum, siler, sisymbrium, sinapis, scordion, asparagus, schænanthos, stęchas, tamariscus, trifolium, betonica, vinum scylliticum, hypericon, hyringus, iris, porrum, cæpa, asphodellus, petroselinum, iuncus odoratus, calamus odoratus, resina nuclei pini, lentiscus, hordeum, mel, eruum, pepo, piper, cappar. Composita sunt aureum vnguentum Nic:, diaprassium, diapyrethrum Nic:, iustinianum, confect: Nic:, electuaria nucium, pillulæ diacastoreæ Nic:, vnguentum mellinum Diosc:, antidotum hæmagogum Nic:, & alia multiplicia.

Suriæ, dissuriæ, stranguriæ, & stillicidia vrinæ persæpè contingunt, ideò tantùm hìc adnotabo vsum meum pręcipuum in huiuscemodi morbis curandis. Vtor itaque diureticis, aquis, salibus, spiritibus terebinthi, salis, nitri, succini, & similibus. In omni autem cura semper prospexi ad roboranda viscera, vt medicamenta maioris ęgroto forent iuuaminis.

Caput LXIV. De Vrinæ incontinentia.

DOctor egregie. Cùm vrina inuoluntariè excernitur, tunc resolutione vesicam laborare dicimus. In causa sunt vt plurimùm resolutio musculi, qui ceruicem vesicę ambit; item facultatis retentorię imbecillitas, & nimius potus, hepatis imbecillitas segregare aquositatem non valens, nimia renum caliditas, & acuitas vrinę, vel luxatio vertebrarum spinę; hęc igitur fit à nimio potu, & imbecillitate hepatis, & renum. Nota esse possunt signa tùm ex relatione infirmi, tùm ex ijs, quę clarè videntur quotiescunque copia vrinę frequentèr emittitur, & in minctione ardor sentitur, & magnam sitim noster ęger patitur vt Galen: inquit 6: de loc: aff: cap: 3., & Auic: 19. tract: 2. cap: 13. 15., & Aetius ser: 11. cap: 24., & Rasis 9. Almans:, sic & ętas, complexio, anni tempus, & pręcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de vrinę incon-

incontinentia à caliditate, debilitate hepatis, & renum, ponenda est.

Circà prognosticum Aetius ser: 11. cap: 24.: *qui præter voluntatem vrinam emittunt, quantò plus eis contingit, eò minùs periculo sunt obnoxij*, & hæc de prognostico.

Cura talis sit qualem diximus in cura Diabetis, prò qua legendus est diffusiùs Aetius ser: 11. cap: 24., & vbi ad eos, qui se in somno permingunt, remedia scribit, & Auic: vbi de minctu in lecto sermonem facit, & est fæn: 19. tract: 2. cap: 15.; item in cura de inuoluntario exitu vrinæ &c. Conferunt inuoluntario exitu vrinæ, & mollificationi vessicæ acetum scylliticum, acorus, calamus aromaticus, chamæpitys, cyminum, cinis vngularum apri, cyprus, codeæ, pulmo hædi, helenium, carnes eritij, fæniculum, agresta, chubebe, laurus, alexandrina, cerebrum, coagulum leporis, lignum aloes, mumia, ostreum, granipini, cortices pupuli, sisymbrium, scolopendria, vessica apri, mures elixæ, & comestæ, composita confectio Aristomachi Auic:, confectio phylosophorum Auic: ibi 15., vinum extinctionis ferri, oleum nardinum, oxymel scylliticum, electuarium piperis Hali, tamaricon, conf: Hali, triphera magna, triphera de scoria maior Auic:, trag: alchechengi Auic:, hyera Gal:. Conferunt etiam splenia adstringentia in renibus, nàmque roborant illas partes, sicque vessica non relaxat vrinam.

Exempla ad hoc.

CArolus Saladinus ab Orzena annorum 68., tali vrinæ incontinentia laborabat vt omni nocte mingeret in cubili, sicque etiam exibat in die. Curaui cùm vsu fumentorum, & spleniorum in pectine cùm consolida, & menta Romana; postea sumpsit per mensem confectionis xyloaloe, diacynnamomi an: vnc: ss:, conseru: flor: anthos vnc: 1., vessicæ scrofæ trituratæ drag: 3., m:, & cap: drag: 1. prò vice, & cùm his medicamentis conualuit.

Aliud.

RInaldus Darius à Luignano annorum 28, temperamenti humidi paritèr mingebat in cubili omni nocte. Iussi applicari ceratum in stomacho stomachale, & in renibus vnguentum sandalinum, & vnguentum comitissæ; in pectine vtebatur oleo philosophorum, & balsamo nostro adstringenti. Per os sumebat conseruam cydoniorum, florum granati, rosarum siccarum, florum anthos an: vnc: 1., cupular: glandium, & pulueris acori aromatici an: vnc: 1., m:, & cap:, de quo medicamento sumebat drag: 2. prò vice, sicque conualuit. In pueris vsus sum sæpè cùm optimo exitu puluere vessicæ scrofæ, cùm calamo aromatico puluerizato &c.

Caput LXV. De Hernijs.

DOctor egregie. Quod Ramicem siue Herniam Latinè dicimus, omnes ferè testium tumores vocantur, & sunt numero octo. Prima est tumorosa, secunda apostemosa, tertia Zirbalis, quarta intestinalis, quinta aquosa, sexta flatuosa, septima carnosa, octaua varicosa. Causæ, à quibus proueniunt sunt extrinsecæ, & intrinsecæ sicut casus, percussio, plaga, saltus, vel quicunque alius motus violentus. Causæ intrinsecæ sunt per se notæ, nàm à flatu flatuosa in parte abdominis contenta; varicosa à latitudine venarum, & ab earum imbecillitate prouenit; aquosa ab aqueo humore in scrotum delapso, & sic de reliquis. Hæc autem proueniunt peritoneo membrana, aut nimium extensa, aut rupta. Signum igitur commune omnibus rupturis est tumor inter abdomen, & peritoneum apparens; signa Herniç apostemosæ sunt signa abscessuum communia, scilicèt tumor, durities, grauitas, dolor, & quod paulatim augetur. Signa intestinalis sũt facilis reductio, & cùm resupinatur, rugit, dùm intromittitur, nisi vel flatus, vel siccæ feces in causa sint, nec tã citò introducitur, & est preterea magnæ molis, acciduntq; dolores vehemẽtissimi dùm oseũ

extendit, & testiculum comprimit. Signa aquosæ sunt, quod tactui cedit, & extenditur oseum, cognoscitur etiam per eius splendorem, & leuitatem; item quia cùm mollitie grauis est, & paulatìm fit, nec quocunque æger situetur interiora petit. Signa flatuosæ sunt quia redit absque dolore statìm facta compressione, absque eò quod æger resupinetur etiam percussa resonat, nec adest grauitas. Signa carnosæ sunt quia cùm duritie tumet, & est absque dolore, non augetur, nec minuitur; signa varicosæ sunt quia ipsa est dura oblonga veluti virga, cuius crassities extenditur ad crassitiem digiti, & cognoscitur etiam ex repletis venis. Sunt etiam tres species Herniæ scilicet enterocela, epiplocela, & hygrocela. Enterocela est quando intestina dilabuntur in scrotum, epiplocela quando omentum, hygrocela quando in alterum è testibus humor confluit. Hæc igitur, quam nunc præ manibus habemus est Zirbalis quia paulatìm aduenit, & non sentitur rugitus, & est paruæ quantitatis, nec multùm ad profundum osei se extendit, nec resupinato ægro ità facilè reuertitur ac intestinalis, vt Gal: inquit lib: de tumoribus præter naturam cap: 17., & 18., & Auic: 22. tract: 2. cap: 2., & 3., & Aetius ser: 14. cap: 22., & Arcul: 9. Almansi: sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de Hernia Zirbale à mala complexione intrinseca, ponenda est.

Circà prognosticum Auic: 22. cap: 2.: *& scias, quòd ramex intestinorum, & tribi, est ægritudo multùm difficilis quantumuis sit parua, & ramex aquæ est ægritudo facilis, & si sit magna, ramex verò ramicosus, ac carnosus, difficultèr, aut numquam sanatur, & tandèm omnes ramices inueterati, ac longo tempore facti suspecti sunt ne testes corrumpant*; & Aetius ser: 14. cap: 24. *cæterùm nosse expedit intestinorum Herniam qualiscunq; fuerit semper aquosa deteriorem*; & hæc de prognostico.

Circà curam scopus curandi flatuosum ramicem est causam, à qua humor aquosus vel flatuosus gignitur amouere. Id fit primò cùm phlegmagogis, vel aquosum humorem educentibus pharmacis, siuè clysteribus, deindè cùm resoluentibus, sicuti cùm farina fabarum, cymino, emplastro de baccis lauri, & similibus; deinceps prohibendum est ne noua in eodem loco aqua, vel flatus generetur, prohibent non nulli extrahendo aquam, alij cùm cauterijs vrendo vsque ad epidimim, quem Arabes didymum vocant, sed re vera in hoc casu vstionem valdè timeo, nàm si epidimis totus vratur, vereor ne testes corrumpantur sin minùs certum est, quòd per partē non vstam adhuc aqua descendet, quarè satiùs mihi videtur aquam resoluentibus extrahi, quàm vrentibus. Cura igitur Herniæ intestinalis, & Zirbalis in triplici intentione consistit, in reductione scilicèt intestinorum ad suum situm, & in retentione in situ suo conuenienti, & in constipatione, seù consolidatione rapti, ac laxati. Reducuntur ad suum situm intestina, & omentum, si resupinato patiente cùm cruribus sursùm versùs eleuatis, cùm leui manu comprimantur, & leuitèr agitentur, quibus obuentui renitentibus, primùm cùm resoluentibus, & dicutientibus, & mollientibus flatum succurrimus, vt cùm decocto althææ, camomillæ, melliloti, sem: lini, fænugræci, anisi, cymini cùm spongia applicato, vel cùm oleis camomillæ, anethi, amygd: dulc:; adhibita interìm diligentia, vt emollientibus, ac vnctuosis clysteribus feces extrahantur. Retinentur etiam in suo situ intestina pluribus remedijs; primò cùm fumentis ex aqua, vino, & aceto, decoctione gallarum, nucum cupressi, & aluminis. Secundò cùm cerato de pelle arietina, descriptione Gētilis, aut multis alijs compositis descriptis à P. Lauda, & à P. Gabriele Ferrara, stringendo locum, in quo eminentia apparet cùm angulo, vulgò bracherium dicto; non mutando id nisi ad 14. diem. Tertiò cùm potionibus constipantibus, vndè aliqui vtuntur scrupulo vno limaturæ calybis cùm vino, in quo hepatica terrestris, gallæ virides, & nuces cupressi incoctę fuerint. Quartò cùm manuali operatione, sicut cùm incisione, ac actuali, siuè potentiali vstione; modum autem incidendi docet Auic:, Albucasis, & plerique alij, quos videre possumus. Circà carnosæ Herniæ curam, eo modo erit perficienda, ac si esset quidam scyrrhus, & similitèr apostemosum ramicem curabis non alitèr, ac curari solent alij abscessus; eminentia verò vmbilici eandem ferè curationem requirit, quæ de Hernijs dicta est, & similia vt Gal: inquit 14. meth: cap: 13., & Auic: 32. cap: 5., & Aetius ser: 14. cap: 22. Conferunt enterocelis, & hydrocelis barba

hyrci,

hyrci, bdellium, adeps canis cùm alumine scisso, cupressi folia, & nuces, gluten de corijs, muscus herba, plantago, psyllium, sem: lini, cùm resina, & myrrha, pentaphyllon, ruta syluestris, symphytum, betonica, tritici palea, filix herba cùm axungia, lenticula in modum emplastri, peucedanum, ceratum de pelle arietina; lege de his in consilijs Montagnanæ, item Gord:, Sauonar, & Arcul:. Multi conualuerunt cùm splenijs consolidæ mediæ absolutæ.

Exempla ad hoc.

VAlerianus Ammonius à Luignano annorum 29., temperamenti humidi, laborabat Hernia aquosa à multo tempore. Primùm purgaui cùm medicamentis vsualibus, mox cùm varijs syrupis præparatis; indè sumpsit pillulas aggregatiuas, rhabarbari, & hyeræ Nicolai. Fuit facta incisio, & extracta aqua; posteà cùm decocto ex abrotano, pulegio, camomilla, calamento, origano, fabis, aniso, cymino, fæniculo, anetho; tèr, aut quatèr in die fiebant fumenta, indè fiebant vnctiones cùm oleis sequentibus. ℞: ol: philosophor:, canis compositi, rutacei, castorei, myrrhæ, camomillæ an: vnc: ss:, vngatur, indè aptato subligaculo cùm emplastro symphyti optimè conualuit.

Aliud.

MArcellus Leoninus ab eodem loco annorum 23., temperamenti mixti, laborabat eodem modo Hernia. Fuit paritèr facta incisio, & applicita eadem medicamenta, sed morbus persistebat, ità vt in quatuor mensibus tèr opus fuerit renouare incisionem, posteà per duos menses sumpsit decoct: ligni visci quercini, salsæ, & lentisci; tèr sumpsit vinum Calicis, & conualuit.

Aliud.

CRescentius Alberinus à Valle Radina annorum 28., temperamenti mixti, laborabat Hernia ventosa, quæ fuit incisa vtpotè in supradictis, adeò vt exiret humiditas, & posteà cùm eisdem medicamentis fuit curata incisio. Iussi per mensem sumere sequens vinum desiccans ℞: lentisci, visci quercini an: vnc: 1. ss:, sassafras vnc: 3., salsæ parillæ vnc: 6., antimonij redacti in Regulo primi gradus vnc: 1. ss:, cynnamomi, fæniculi an: vn: 1., vini generosi albi libras 12., fuerunt omnia infusa per tres dies, de quo vino sumebat patiens ad vnc: 4. quolibet mane, fuit posteà applicitum ceratum stibij ad partem, & cùm dieta necessaria tandèm euasit liber.

Aliud.

MArtha Sansonis ab Orzena, annorum 48., temperamenti humidi, laborabat Hernia ventosa in vmbilico ad formam vessicæ bouis tumefactæ. Fuit hæc incisa, & cùm fumentis, vnctionibus &c. fuit curata. Sumpsit patiens decocta ligni, fuerunt applicita splenia consolidæ maioris, & conualuit.

Aliud.

DOminicus Torres à Vasria, annorum 31., laborabat Hernia Zirbale, cuius gratia intestina descendebant in scrotum, nec absque doloribus acerbissimis, [illegible] difficultate redire in ventriculum valebant. Iussi aptari quoddam subligaculum ferri [illegible] pectine (aptius exemplar in tractatu de Chyrugia breui tempore Typis mittendo describetur)

tur) sicque fuit cùm remedijs ordinarijs, & desiccantibus purgatum corpus, & indè fuit applicitum ceratum descriptum à Leonello Fauentino in Capitulo de Hernia Zirbale, cùm quo vsu, intestinis ad suum locum reuersis, conualuit.

Aliud.

ANtonius Griffus ab eodem loco laborabat eodem modo Hernia intestinali, & applicitis omnibus præfatis medicamentis, morbus persistebat. Vsus sum nostris trochiscis contrà carbones, & causticaui locum, in quo descendebant intestina, posteà caustica fuerunt curata cùm nostro balsamo incarnatiuo, & sic euasi sospes.

Eodem modo innumeros curaui pueros, & in quibusdam addidi oleum iuniperi, & balsamum nostrum adstringens, & etiam cùm splenio consolidæ mediç, permutando eum bis in die. Nostrum balsamum adstringens applicitum per quadraginta dies in huiuscemodi morbis mirè confert etiam in hominibus 30. annorum, & ampliùs.

In Herniis varicalibus adest tantùm difficultas in ferendis ligaminibus arctis. In Hernia carnosa nunquam consului incisionem, quamuis aspexerim Nursinos quosdam eam cùm honore incidisse; hanc ego curaui cùm decoctis, & fumentis rerum adstringentium, & cùm vnctionibus adstrictiuis.

Caput LXVI. De Gonorrhæa.

DOctor egregie. Quod seminis profluuium Latinè dicitur Græcè Gonorrhæa appellata, nil aliud est, quàm inuita, ac præter voluntatem, & pudendi tensionem seminis excretio; sunt tamen qui differentiam inter semen, & genituram esse dicant, vt semen tantùm in his esse velint, qui generare adhuc non possunt è contra verò genituram. Causæ sunt vel spermatis copia, vel eius tenuitas, & acrimonia, vel multitudo eorum, quæ generant sperma, vel erunt imbecillitas retentricis, aut expulsoriæ facultatis fortitudo in seminarijs vasis, aut ex renibus ob eorum adipis liquefactionem, quæ fieri potest à nimio coitu, aut eius cogitatione. Signa si à conuulsione hoc malum prouenit videntur, quia adest erectio virgæ cùm dolore; signa imbecillitatis retentricis sunt quia sinè erectione virgæ semen egreditur; signa mordacitatis seminis sunt quia in exitu dolor percipitur, & vrinæ ardor, & calor eius ad flauitiem decliuis est. Hæc præsens igitur quia fit ex multitudine seminis, nulla ad copiam coitus imbecillitas corporis, siuè diminutio sequitur, vt Gal: inquit 6. de loc: aff: cap: 4., & 5., & Auic:20. fęn: cap: 30., & 31., & Aetius ser: 2. cap: 33.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de Gonorrhææ profluuio ex multitudine seminis ob malam dispositionem hepatis, & renum ponenda est.

Circà prognosticum Aetius ser: 11. cap: 33. *non solùm autem viris, sed etiam muliercu-lis hoc malum accidit, & in fœminis ægrè tollitur*, & hæc de prognostico.

Cura similis erit huic qualis in omni fluxu parari solet, & primò cùm pauco cibo, & potu, & si à læsa retentrice facultate Gonorrhæa oriatur, cataplasmatibus, insessionibus adstringentibus vtendum ex lentisco, rubo, myrtho, acatia, hypocistide paratis. Intrinsecùs opus est refrigerare, & mundificare renes à spermate corrupto, atque consolidare partes læsas cùm conseruis maluæ, syrupis maluæ, & therebintho in bolis cùm puluere liquiritiæ, sale prunellæ, camphura, & similibus, vel cùm therebinthina potabili, aut in spiritu, quæ medicamenta omnia alia debent præcedere. Conferunt etiam ptisanæ seminum peponum cùm cassia, & similia. Si fiat, vt dixi, à multitudine seminis euacuetur primùm, deindè sperma exsiccetur; exsiccant autem sperma rad: nenupharis, semin: lactucæ, portulacæ, rutæ, agni casti, folia salicis, cyminum, calamentum, myrrha, euphorbium, diacyminum, & similia. Si à tenuitate spermatis fit, temperandum est cùm stypticis calefacientibus exsiccando, & crassitiem inducendo; si à facultate expul-

expulsoria, tunc vtendum est frigidis, & parumpèr stupefacientibus. Conferunt Gonorrhææ agnus castus, aqua frigida, calamentum, camphura, lac capræ cùm melle potatum, castoreum cùm succo agni casti, hæmatites lapis, erucæ, lactucæ semen, nymphæa, portulaca, plumbum in lamina, spiritus therebinthi, vitrioli, sulphuris, sal prunellæ, crocus Martis, ruta, ireos, diaptassium Nic:, electuarium sanum, & alia similia.

Exempla ad hoc.

IOhannes Gratianus ab Orzena, annorum 34., temperamenti mixti propter vsum Venereum immoderatum in adolescentia, laborabat Gonorrhæa cùm maximo profluuio, quam in principio conatus fuit expellere cùm medicamentis ordinarijs, se purgando, & alia varia pharmaca sumendo, sed morbus euasit vitiosus, ità vt per 14. annos continuatus fuerit absque eò quod innumeris medicamentis, quibus infrà annum patiens vsus fuerat vellet cedere. Accersitus ego purgaui cùm cassia, indè præscripsi per 40. dies decocti salsæ, & sassafras an: vnc: 6., antimonij crud vnc: 4., pumicis vnc: 2., summitatum nucum viridium vnc: 1., therebinthinæ dissolutæ cùm vitellis ouorum, & vnitæ postquam decoctum est factum, lentoque digestum calore vnc: 4., sacchari quantum satis. Sumpsit per dictos dies hoc decoctum cùm vsu regulæ ordinariæ, & per siphonem in vessica immittebatur bìs in die aliquantum ipsius decocti, in quo addebatur camphuræ gr: 3., salis Saturni dissoluti cùm oleo therebinthi gr: 6., & cùm his medicamentis liberatus est.

Eodem modo Antonius Paulus Leonius ab eodem loco vexatus à Gonorrhæa per 9. annos remediorum præfatorum vsu extitit sanus.

Aliud.

PAulus Circius à Luignano, temperamenti ignei, à sex annis Gonorrhæa laborabat viridi, & vexabatur etiam gummis in capite, & alijs partibus. Curaui hunc per duos menses cùm decoctis ligni, salsæ &c., sed cùm morbus pertinax esset, præbui per 25. dies pillulas nostras antiuenereas, adhuc tamen non euanescebat; demùm iussi vngi per sex dies semèl in biduo cùm vnctione scripta à Gabrielle Falloppio cap: 78. de morbo Gallico, sicque exijt magna humorum copia per os, quibus humoribus, (quamuis ego iuberem accomodari aurum in ore, vtpotè est consuetum) adhuc tamen exulceratæ sunt fauces, & posteà cùm gargarismis desiccantibus, in quibus ingrediebatur oleum antimonij, sal Saturni cùm melle ros:, Gonorrhæa, gummæ, & vlcera euanuere.

Aliud.

QVidam vir, & vxor in Ciuitate Hortonæ ad mare, (quorum nomina multis de causis taceo) à 17. annis laborabant Gonorrhæa, & quamuis multis vsi fuerint remedijs, adhuc tamen morbus persistebat. Hoc tempore generauerant tres filios, quorum vnus quatuor annorum, ac altera fœmina septem habebant signa Gonorrhææ, emittebant enim quandam materiam corruptam albam, & purulentam per virgam, & naturam. Curaui omnes hos cùm vino medicato priùs infuso in Regulo, & posteà cùm ligno, salsa, sena &c. vtpotè est adnotatum in cap: de lue Venerea, de quo sumebat vir vnc: 5., vxor vnc: 3. per 40. dies. Hoc tempore immittebat vir virgæ lotiones factas cùm decocto ligni sancti, plantaginis, aluminis, camphuræ, & salis Saturni, quas easdem fœmina quoque immittebat in natura, sicque Gonorrhæa desijt. Posteà ad cautionem sumpserunt Panacæam nostram liquidam cùm auro, idest tincturam stibij, & cùm dicta tinctura fuerunt curati filij, quam sumpserunt per tres menses, & conualuerunt.

Caput LXVII. De Priapismo.

DOctor egregie. Priapismus nil aliud est, quàm genitalis membri tensio in longum, & latum citrà Veneris appetentiam aucta, & ei dominatur priapus, quod nomen tale membrum habuisse suaptè natura finxerunt. Differunt autem Priapismus, & Satyriasis, primò quia priapismus vltrà virgæ erectionem non habet desiderium coeundi, Satyriasis autem habet immoderatam voluntatem coeundi; secundò differunt, quia in Satyriasi postquam fit coitus, & expellitur semen, membrum amittit quodammodò vim erectionis, & statim incipit detumescere, & in Priapismo non emittitur semen, aut si emittitur paucum, & membrum remanet tensum, & erectum. Causæ huius effectus sunt tres; prima arteriarum ora immodicè patentia, & hæc vel ob humorum vitia, vel ob flatuosum spiritum sinè ordine, & violentèr euacuatum. Secunda vaporosus spiritus in fisticuloso neruo ortus, qui fit ab humore viscoso, crassoque cùm caloris paucitate. Tertia est rei Venereæ abstinentia, quæ accidit ob seminis retenti multitudinem. Hæc mihi videtur fieri ab humore viscoso, & crasso cùm paucitate caloris; & indicia per se sunt manifesta ex definitione data, ex infirmi relatione, & alijs signis, quæ clarè videntur vt Gal: inquit 14. meth: cap: 5., & 6. de loc: aff: cap: 5., & 9. de comp: Med: per loc: capit: 9., & Auic: 20. fen: cap: 37., & Aetius ser: 11. cap: 32.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositionem in cap: de Priapismo ab humore viscoso, & crasso ponenda est.

Circà prognosticum Auic: fen: 20. cap: 37. *& hoc accidens quando non curatur peruenit ad tetanum vasorum spermatis, & accidit apostema calidum cùm eo, & interficit*, & hæc de prognostico.

Circà curam tres medendi intentiones insurgunt, quarum prima est regimen victus; secunda est euacuatio; tertia materiæ discussio, & resolutio. Regimen igitur fit absque manifesta caliditate; euacuatio fit per sanguinis missionem, & per purgationem, tùm per vomitum, cùm per ea, quæ per inferiora soluunt; residuum materiæ discutitur per frictiones crebras, per exercitium, & balnea ex aquis digerentibus, & per ea, quæ vnico verbo calefaciunt, & exsiccant, sed interim per initia. Si calidior materia fuerit, ea imponenda, quæ caloris proportioni respondeant, vt cùm cerato rosaceo, infrigidante Gal:, cùm lamina plumbi, & similia. Digesta materia tunc ad dissoluentia accedendum sinè calefactione vehementi, sicut cùm camomilla, agno casto, sale plumbi, sale Iouis, anetho, rosis, & similibus. Prohibent Satyriasim, & Venerem vitex, allium, verbena, camphura, cicuta in cataplasmate, coriandrum, eruca, ruta, lactuca, menta, fimus muris, nymphæa, salicis folia, portulaca, rosa, plumbum, stagnum, nepita, faba, diaolibanum, & similia.

Exempla ad hoc.

AQuilæ quidam Iuuenis annorum 28., amore cuiusdam Monachæ deperditus transierat in Satyriasim, seù Priapismum à tribus diebus cùm erectione absque eò quod posset quiescere, & in illis tribus diebus vigesiès corruptus est, adhuc tamen virga semper manebat tensa. Vocatus iussi fieri vnctiones in pectine, & infrà testes, & anum cùm oleo nenuphar:, in quo erat dissoluta camphura, & sal Saturni, sic etiam in renibus. Per os dedi vinum Calicis, & multa euomuit, indè iussi sumere sequens decoctum ℞: summitatum salicis, rad: filicis an: pug: 1., verbenæ manip: ß:, mentæ siccatæ manip: 1., sem: agni casti vnc: ß:, salis Saturni, Iouis an: scrup: ß:, camphuræ gr: 10:, aquæ verbenæ q: s:, fiat decoct:, de quo sumebat libram in diem, & infrà triduum conualuit.

Aliud.

Aliud.

PLanellæ quidam Iuuenis, qui vexabatur ab eadem erectione à pluribus diebus, & coeundo non emittebat semen, fuit à me eodem modo curatus, & conualuit.

Aliud.

QVædã fęmina in Luignano laborabat tàm magno coeũdi appetitu, vt translatam rus se ipsam exhibuerit tribus Pastoribus, qui tamen per triduum mulieris impudicam ingluuiem explere non valebant. De hoc eius patrua conscia clausit eam in quadam domo, & vocauit me, vt curarem, cui iussi fieri vaporaria cùm cicuta, & hyoscyamo partibus naturæ. Sumpsit bìs vinum Calicis, & per aliquos dies decoctum verbenæ, & semin: agni casti cùm pauco sale Iouis, sicque appetitus defecit, & liberata fuit.

Aliud.

ALia fœmina in Oppido Planellæ, cuius vir erat extrà patriam, laborabat paritèr Veneris appetitu, ad quem satisfaciendum iussit vocari Medicum quendam, qui cùm adijsset, nullo morbo apparente in fœmina reperto, discessit. (pudor enìm amouerat à muliere audaciam petendi quod toto corde optabat.) Accersitus ego, & confidentèr redditus conscius de mulieris fomite applicui antedicta remedia, quorum vsu morbus omninò discessit.

Cap: LXVIII. De Suppressione menstruorum.

DOctor egregie. Menses sunt mulierum profluia à vitiato humore dependentia, talesque dicti sunt, quòd singulo mense accidant. Tempus durationis menstruorum multis mulieribus est à primo vsque ad tertium diem, non paucis à primo vsque quintum, alijs ad septimum, & raro ad duodecimum vsque extenditur prefluendo. Incipiunt fluere à quartodecimo anno, paucis antè 13., aut 12., nec vltrà quinquagesimum fieri solet, immò à triginta quinque annis, præsertim obesis mulieribus solet cessare. Menstrua supprimuntur, vel ex per se affecto vtero, vel per consensum; per se afficitur vterus, vel ex duritie contracta, vel ex venarum angustijs, vel ratione facultatis expultricæ, quæ ob malam intemperiem oriri solet; supprimuntur rursùs ob abscessum, vel carnem additam, & etiam si ad alia loca sanguis transferatur, vel ob varia excretionum genera. In causa igitur, quam nunc inquirimus, supprimuntur obstructis vasibus, quæ ad vterum descendunt, & hoc ratione caloris desiccantis, ob copiam humorum crassorum, & per consensum etiam hepatis sanguinem non ritè gignentis, & ex obstructis corporis membris particularibus; quæ autem fit ab abscessibus, vel carne addita, per obstetricem, cùm signis abscessuum cognoscitur; similitèr quæ fit à duritie, vel à conceptione, per obstetricem vteri ceruicem tangentem cognoscitur. Item à frigore cognoscitur, grauitate somni, coloris albedine, pulsus raritate, copia vrinæ, & excretione pituitosa. Fit igitur hæc à caliditate, & siccitate, vt patet ex inflatione, ac exsiccatione vteri, & ex his, quæ vterum radunt, ac mordent, & exæstuatione corporis, & venarum tenuitate, vt inquit Gal: 6. de sympt: cau: cap: 4., & aphor: 5. commento 57., & Auic: sen: 11. capit: 25., & 27., & Hipp: aphor: 5. aphor: 34., & Aetius ser: 16. cap: 51., & 54.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in capite de Suppresione menstruorum à copia humorum viscidorum, & crassorum ponenda est, & hæc de morbi essentia.

Circà prognosticum Hipp: aphor: 5. aphor: 34. *menstruis deficientibus sanguis ex naribus fluens, bonum*; & aphor: 57. eiusdem: *si menstrua plura fiant accidunt morbi, & si*

non fiant ex vtero morbi contingunt; & ibi: *si mulieri cessent purgationes, neque febris, neque rigor superueniant, & fastidia accidant iudica ipsam in vtero habere*; & Auic: 21. tract: 3. cap: 26.: *suppressis mensibus ei, cui virtus ad excernendum est potens, assimilatur vtri, & multiplicantur capilli, & nascitur ei veluti barba; quare frangitur forma eius, & incrassatur, deindè moritur, & interdùm prouenit antè mortem ad dispositionem, cùm qua non est possibile vt prouocentur menstrua*, & Aetius ser: 16. cap: 25.: *suppressis menstruis sanguinis, reiectationis, ac syderationis periculum imminet*; & hæc de prognostico.

Cura igitur retentionis menstruorum duplex est; prima in remouenda causa elaborat, altera in prouocandis menstruis operatur, quia verò causa est caliditas, & siccitas cohibens menstrua, ideò prouocare ea non licèt, cùm satis sit ab hoc calore superfluitates absumere, deindè materiam præparare, & præparatam euacuare. Præparatur crassa attenuando, & obstructa aperiendo, puta cùm oxymelle, syr: bysanthino, rosato, violato, de duabus rad: & de quinque, cùm aquis fæniculi, apij, cuscutæ, & similibus. Euacuatur cùm his, quæ humorem superfluum educunt vt cùm agarico, electuario Indo, diacatholicone, diaphinicone, aut extractis earundem rerum; sic etiam cùm vino emetico, Calicis, & similibus. Malam indè intemperiem derelictam debemus remouere cùm his, quæ stomachum, & hepar roborant, quales sunt multæ confectiones, vt triasandal:, diarrhod:, troch: de camphura, sacchar: ros:, buglos:, borrag:, & cùm epithemate, inunctionibus, & similibus. Prouocant quoque menstrua decoctum quinque rad: cùm sabina, pulegio, calamento, mentastro, origano, cùm syr: de duabus, vel quinque rad:, aut troch: Rasis, cassia lignea, crocus, cynnamomum, borax aurificum; item balnea, frictiones, & cucurbitulæ poplitibus, ac coxarum parti domesticæ applicatis; item saphenæ venæ incisio, & pessaria ex mercuriali, & melanthio cùm musco in rara syndone, & similia; absynthium, acorus, agaricus, agnus castus, allium, aloes, amaracum, amygd: amar:, abrotanum, artemisia, assarum, cyclamen, calamentum, chamædrys, chamæpitys, camomilla, cantarides, castoreum, centaurea, cyperus, cucumer agrestis, naucus, helenium, eupatorium, faseoli rub:, lens syluestris, galbanum, ammoniacum, iris, lupini, maiorana, cuscuta, laurus, marrubium, melissa, mentastrum, matricaria, mercurialis, myrrha, calybs præparatus aperitiuus, nasturtium, ouum anatis, origanum, ozimum, papauer rub:, pastinaca, peonia, peucedanum, pulegium, rhaphanus, rosmarinus, rubea tinctorum, ruta, sambucus, saluia, saturegia, sabina, serpyllum, synapis, scammonium, scylla, spica, vrtica, vsnea. Composita sunt diacalamentum, diatrion pipercon, diaprassium, troch: de myrrha, theriaca magna, triphera magna, pillulæ fætidæ, de serapino, decoctum splenis bouis Quercetani, & multa decocta, & extracta ab eodem descripta; confert etiam sal artemisiæ, matricariæ, fraxini, iuniperi, tamarisci, calybis, & similium.

Exempla ad hoc.

AGatha de Lucianis ab Orzena annorum 22., temperamenti atrabilaris, à quatuor annis menstruorum suppressione laborabat, & quamuis innumera experta fuisset medicamenta adhuc tamen nunquam fluxerant menstrua. Vocatus ego præbui vinum Calicis, & per sex dies sumpsit decoct: cicerum cùm radicibus petroselini, rubeæ tinctorum, & intùs immittebantur croci scrup: 1., salis artemisiæ calybeati drag: ß:, boracis gr: 3. In tertio fuit celebrata phlœbotomia in saphæna, & fuerunt extractæ vnc: 7. sanguinis, fiebant etiam fumenta in partibus cùm fecibus Reguli, & fuit posteà reiteratum vinum prædictum, qua eadem nocte apparuit aliquod beneficiorum signum; repetiuit dictos syr: per multos dies cùm confricationibus in humeris, & cucurbitulis non scarificatis in coxendicibus, & post nouem dies vberrimè menstrua emanarunt, & repetitis fumentis optimè se habuit.

Aliud.

Aliud.

ANna Maria de Susinis ab eodem loco, annorum 25., temperamenti humidi, à tribus mensibus non fuerat experta beneficia. Præscripsi præfata vaporaria, & per os præbui tincturæ croci scrup: ß:, olei myrrhæ g: 6., extractus sabinæ scrup: 1., tincturæ succini drag: ß., aquæ florum aranc: libr: ß:, quam dosem sumebat quolibet manè per septem dies, & sic menstrua redierunt, & optimè infirma conualuit.

Aliud.

LAura Saccona ab eodem loco, annorum 21., temperamenti imbecillis, absque calore in facie, comedebat gypsum, & calcem, & nunquam habuerat beneficia; huic præbui Aureati nostri gr: 4., & hanc dosem tèr sumpsit, tèrque polubrum pituitæ euomuit; posteà fuerunt facta fumenta supradicta, & applicitum ceratum stomachale stomacho, indè sequentes pillulas sumebat ℞: extractus sabinæ, aristolochiæ rotundæ an: drag: ß:, fæculæ brioniæ, castorei, myrrhæ an: scrup: 1., croci, salis calybis vitriolati an: scrup: 1. ß:, f: pill:, cap: drag: ß: prò vice, quam sumpsit dosem per mensem, & in manè sumebat iurem cicerum, & petroselini, vt suprà fuit dictum, & sic conualuit.

Caput LXIX. De Profluuio Mensium, & eius causis.

DOctor egregie. Duplicem hic affectus habet causam, vel ab vtero vndè emanat, vel ab ipso humore fluente. Prima fit, aut ab vteri imbecillitate, aut ab eius venarum aperitione, aut à quouis vlcere corrodente, vel scissura. Secunda bifariam fieri contingit, vel ab eius sanguinis quantitate, vel qualitate, & hæc aut causa caliditatis sanguinis, aut tenuitatis; interdùm etiam superfluunt menstrua causa obortiui fetus, vel ob partus grandiores. A quantitate superflua igitur prouenit hæc, cui nunc incumbimus, causa repletionis nimiùm corpus aggrauantis, vndè fit euacuatio, quæ non naturalis est, ob suam multitudinem, & dominium, ideò immodicè profluit. Signa repletionis sunt latitudo venarum exuberans faciei, & corporis repletio, quæ interdùm cùm dolore accidit, & calor fædus, & pedes tumescunt, concoctio vitiatur, & prosternit corporis robur, vt Gal: inquit aphor: 5. com: 57., & 6. de loc: aff: cap: 4., & Auic: 21. tract: 3. capit: 2., & 3., & Paul: lib: 3.; sic & ætas, complexio, anni tempus, & præcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de mensium profluuio à superflua quantitate causa repletionis nimiùm corpus aggrauantis, ponenda est.

Circà prognosticum Hipp: aphor: 5. aphor: 56. *in fluxu muliebri si conuulsio, & animi defectus aduenerint, malum*; & 57.: *si menstrua plura fiant accidunt morbi, & si non fiant ex vtero morbi contingunt*, & Auic: 21. cap: 2., & 3.: *& cùm superfluit sanguinis fluxus sequitur debilitas appetitus, & digestionis, aut extremitatum inflatio, & caloris malitia, & interdùm perducit ad hydropem*. Riu: de immodico fluxu ait: *omnis hæmorrhagia copiosior, vel diuturnior periculosa est, præcipuè ex vtero, quæ non solum indiuiduo, sed etiam speciei noxia est*.

Circà curam duæ requiruntur intentiones, quarum altera in remouenda fluxus causa consistit, altera in retinendo fluxu. Igitur cùm menstrua nunc superfluunt causa multitudinis sanguinis, ideò sectione venæ, victu tenui, qui sanguinem non adaugeat succurrendum est; deindè sanguinem alterare cùm syr: rosʼ:, de granatis, de succo acetosæ, violato, & cùm aquis acetosæ, portulacæ, plantaginis, & similibus. Mox euacuare cùm myrabolanis, cassia, & rhabarbaro, & sanguinis discrassia cùm diarrhodone, triasandalis, vel cùm epithemate ex aqua rosʼ:, plantaginis, & vnctionibus frigidis remoueatur. Secunda intentio est sanguinis cohibitio, quæ duobus medijs perfici potest; primò diuersione, vt sanguinem ad alias partes reuocemus; secundò cohibitione restringendo, & viam

& viam intercipiendo, per quam sanguis debet fluere. Diuersio igitur fit per sectionem venæ hepaticæ, vel basilicæ, aut per appositionem cucurbitularum sub mammis antè cibum, vel sub brachijs cùm vehementi frictione. Interceptio viarum per quos sanguis fluit tùm extrinsecè, cùm intrinsecè fieri potest; intrinsecè cùm syr: frigidis stypticis, qualis est syr: ros:, myrthinus, de portulaca, cùm aquis plantaginis, solatri, acetosæ, quibus addi possunt troch: de charabe, de terra sigillata, de spodio cùm semine acetosæ; item cùm pillulis coralliorum rub:, lapidis hæmatitis, electuaris de scoria ferri, & triphera ex arte paratis, & similibus. Valent etiam in hoc casu pessalia ex gossipio in suc: plantaginis immerso cùm bolarmeno, sanguine draconis, & similibus; item balnea, & inunctiones ex rebus stypticis, vt ex rosis, cort: granatorum, gallis, balaustijs, acatia, hypocistide &c. quæ omnia cùm nihil profecerint ad narcotica, considerata primùm virtute, refugiendum, qualia sunt laudanum nepentes, pillul: cinogloss:, theriaca recens, athanasia Nic:, & phylonium, & alia similia. Sistentia, ac supprimentia menstrua sunt acatia, acetosa, alumen, aizoon, aqua aluminosa, balaustia, barba hyrci, bolarmenus, blactæ, bysanthiæ, suffumigium castanearum corticis, cauda equina, cornu cerui vstum, cicuta, cydonia, coagula, consolida, corallia, coriandrum, lapis hæmatites, hepatica, vinum extinctionis ferri, fimus capræ, asininus, gallæ immaturæ, gypsum, gummus arab:, glandes, granatorum cort:, & flores, hyoscyamus, charabe, lapis hiaspis, lentes, lentiscus, licium, semen mandragoræ, margaritæ, mastix, menta, millefolium, myrrha, myrthus, frondes mori, mumia, nymphæa, olibanum, oliua, polygonon, portulaca, cortices interiores quercus, & vlmi, rosa, rubus, sanguis draconis, fabæ Ægyptiæ comestæ, solatrum, sumach, scoria ferri, vernix, spodium, spica Inda, virga pastoris, flores vitis agrestis, hypocistidis, succus pruni acerbi, & agrestis. Composita sunt pillulæ nostræ adstringentes, conf: alchechengi Nic:, conf: scotiæ Nic:, diaolibanum Nic:, theriaca recens, laudanum nepentes, phylonium Persicum Mes:, syr: de myrtho, de portulaca, theodoricum magnum, triphera minor, troch: de terra sigillata, de charabe, de spodio, micheleta, athanasia Hali, & alia similia.

Exempla ad hoc.

DOmina Camilla de Grisolis à Luignano, annorum 15., temperamenti sanguinei, laborabat profluuio menstruali tam copioso, vt in die quinque, aut sex sanguinis libræ exirent, & curabatur à Medico ordinario cùm sectione venæ brachij, & pedis, & alijs remedijs, sed frustrà. Vocatus ego statim præbui duas pillulas nostras adstringentes, & in nocte desijt profluuium; in manè iussi decoctum adstringens cùm aqua fabrorum, in qua ebullierant cupulæ glandium quercinarum, galla, cortices granatorum, succus acatiæ, hypocistidis, portulacæ, plantaginis, polygoni, bursæ pastoris, bolarmenus, sanguis draconis, & camphura, quod decoctum aliquantùm tepidum immittebatur in natura, & posteà immittebatur etiam nostrum balsamum adstringens, sicque desijt sanguinis profluuium; ad cautelam autem sumpsit dictas pillulas per decem dies, & fuerunt factæ lotiones per quindecim cùm eodem balsamo, & sic conualuit.

Aliud.

DOmina Veneranda de Griffonibus à Valle Radina, annorum 48., temperamenti biliosi, propter mensium profluuium erat quasi redacta ad vitæ extremum, & quamuis multa adhibuisset medicamina, adhuc tamen nullum experta fuerat iuuamen. Vocatus præbui dictas nostras pillulas adstringentes, & in nocte defecit profluuium; fuerunt factæ præfatæ lotiones, & sumendo pillulas dictas per quatuor dies, morbus euanuit, sed post duodecim dies redijt; quare fuerunt applicita eadem medicamina, & denuò profluuium discessit, sed post 20. dies vehementius regressum est; habuit in vsu prædicta pharmaca, & fuit paritèr pro alia vice liberata, at post mensem, denuò morbus reuersus

est,

est, quia verò corpus erat chacheticum, iussi sumere lac ferratum capræ, in quo sit ebullitum extractum consolidæ maioris, & sic absque eò quod ampliùs rediret morbus discessit.

Aliud.

SVsanna de Benedictis à Luignano, annorum 52., temperamenti biliosi, transierat in chachesiam cùm copia seri vberrima, & à 14. mensibus laborabat fluxu menstruali continuo, ità vt redacta ad magnam extenuationem, pulsus non reperiretur. Duas præbui præfatas pillulas nostras adstringentes ad pondus scrup: 1., & in nocte quieuit, & sanguis partim desijt, fuerunt per quinque dies factæ præfatæ lotiones, & intromissum balsamum vt suprà, & sanguinis profluuium euanuit; sed quia erat destructa, & cùm magna seri vbertate iussi sumere per duos menses continuos potionem compositam in sequentem modum quolibet mane ℞: chinæ teneræ, radicum arundinis an: drag: 2., lentisci, ligni visci quercini, & sandalorum rub: an: drag: 1. ſſ:, radicum bistortæ, consolidæ, tormentillæ an: drag: 1., aquæ ferratæ libr: 1. ſſ:, decoquantur omnia vsque ad consumptionem tertij, indè colentur, posteà ℞: viperam vnam decorticatam absque capite, cauda, intestinis, & pelle benè lotam cùm vino in quo sint ebullitæ dictami albi, & ecchij viperini an: pug: 1., carnis coxæ vituli vnc: 3., cynnamomi quantũ satis, fiat decoctio vsque quò euadat compositum aliquantùm viscidum ad formam mellaginosam, de quo sumebat in manè post ortum Solis cùm pane, & bibebat simul binas vini rub: crateras, cùm quo vsu non tantùm fuit à profluuio sanguinis libera, sed etiam redijt cùm optimo colore, & perfecta sanitate.

Aliud.

DOmina Antonia Paulina à Vasria, annorum 44., temperamenti biliosi, à nouem mensibus laborabat eodem fluxu, & erat ad extremam vnctionem peruenta. Præbui pillulam vnam ex præfatis semèl in die per nouem dies cùm multis cordialibus; fuerunt applicita splenia pectini cùm gypso, & oui albumine, & immittebatur etiam in natura balsamum nostrum adstringens, & sic desijt sanguis, posteà præscripsi compositum præfatum cùm viperis sumendum per mensem, & dimidium, & optimè conualuit.

Aliud.

IN eodem loco Margarita Liuij annorum 17., temperamenti humidi, melancholici, paritèr à maximo menstruorum profluuio vexabatur. Fuit à Medico ordinario præscripta phlœbotomia in brachio, & posteà in pede, indè fuerunt præstita varia pharmaca adstringentia, at absque fructu. Vocatus ego proposui pillulas nostras, sed cùm Medicus præfatus vellet scire compositum, renui manifestare earum compositionem, & consului harum vice tincturas corall:, lapidis hæmatitis, perlarum, & croci Martis an: dr: 1., de quibus dabatur scrup: ſſ: prò vice in aqua plantaginis, cùm quo medicamento sanguinis profluuium sistebatur aliquantulùm, sed non omninò discedebat; fuit indè præstita colophoniæ drag: 1. cùm succo plantaginis per tres dies, & paulispèr morbus desijt, sed cùm maiori vehementia posteà reuersus est; demùm mater ægrotæ iussit me iuxta voluntatem illi mederi, quare iussi sumendas duas pillulas nostras supradictas per dies sex, & posteà per duodecim dies præbebam vnam prò vice; fuerunt applicita emplastra verbenæ in regione splenis, & hepatis in pectine, & in vmbilico, & fuit immissa aqua adstringens superiùs notata in natura, & balsamum; posteà sumpsit per duos menses sequentem compositionem: ℞: fæculæ aronis, calami aromatici an: vnc: 2., diamargaritonis frigidi, diarrhodon: abb:, triasandal: an: drag: 1. ſſ:, magisterij occulorum cancrorum, magist: corticum ouorum, magist: coralliorum, magist: perlarum an: drag: 1., vitrioli Martis drag: 3., pulueris antihetici

hetici drag: 2., conseruæ ros:, nenuphar:, florum nucum, florum borraginis an: vnc: I.; misce, & cochlear vnum prò vice sumebat in manè tribus horis antè prandium, cùm quo vsu morbus discessit, & ipsa semper optima floruit sanitate.

Prefatę pillulę sunt mirabiles in omnibus sanguinis fluxionibus, vtpotè disinthęrijs, sputis sanguineis, hęmorrhagijs, & similibus, quę etiam ab excellentioribus huius Inclytę Vrbis Venetę Medicis sunt in vsu positę à me illis concessæ, vi quarum multa sanguinis profluuia amota fuere; sunt enim composita cùm multis cordialibus potentibus, adstringentibus, anodinis, & stupefacientibus, tandem, Deo fauente, optimos in huiusmodi morbis arcendis effectus produxere.

Caput LXX. De Doloribus iuncturarum, siuè Articulorum morbo, Podagra, & similibus.

DOctor egregie. Iuncturarum dolor est tristis sensatio earum à mala intemperie, vel à soluta continuitate eis accidente proueniens, cuius species sunt arthritis, podagra, ischias, gonagra, & chiragra. Podagra est affectio pedum ab humore calido, vel frigido dolorem inferens etiam neruis patientibus. Ischias est coxarum dolor diuturnus ac difficilis à materia fluente ad vertebras ossis scię, & ligamenta vsque ad poplites, & suras. Gonagra est inflatio genuum cùm intenso dolore. Chiragra est manuum dolor à materia in neruis, & tendonibus earum contenta. Pręsens igitur est morbus articularis, quem Gręci arthritidem vocant, nec aliud est, quàm defluxus humorum ad artus, siuè iuncturas pedum, ac manuum cùm dolore, & tumore. Causę sunt extrinsecę casus percussio, propulsus, vel luxatio, labor intempestiuus, nauseatiua satietas, nimia repletio, & omne, quod bonam digestionem impedit, & superfluitates multiplicat; item consuetarum euacuationum retentio, męrores, curę, & reliqua animi pathemata. Causę intrinsecę sunt mala complexio, & humores fluentes; in hac nostra est pituita mixta sanguini, & signa causarum extrinsecarum habentur ex relatione infirmi, vt dixit ipse; signa pituitę, & sanguinis sunt dispositio corporis sanguinea, & pituitosa, indè color liuidus, videlicèt albus cùm rubedine, dolor grauans, remissus, tumor magnus cùm mollitie, non sentit, dolor pungitiuus, vrina est sub alba, regimen pituitam, & sanguinem generans, & ętas idem significat vt Gal: inquit libr: sęn: Med:, & aphor: 6. com: 28., & 49., & Paul: lib: 3. cap: 77., & 78., & Auic: cap: 22. tract: 2. cap: de dol: iuncturarum; sic & ętas, complexio, anni tempus, & pręcedens regimen idem confirmant, vndè eius indispositio in cap: de articulari morbo à materia pituitosa mixta sanguini ponenda est.

Circà prognosticum Hipp: aphor: 2: aphor: 46.: *duobus doloribus simul eundem locum infestantibus vehementior alterum obscurat*, & aphor: 4. aphor: 45.: *quibus tubercula vel in articulis labores ex febribus accidunt ij pleniore vtuntur cibo*; & Auic: 22. tract: 3. cap: 7. de dol: iunctur:, sic ait: *humores crudi cùm retinenentur in corpore, nec euacuantur per egestionem, vel vrinam, nec per artem, non est longinquum quin currere faciant dolores iuncturarum, & præcipuè in senibus, & habentibus ægritudines cronicas, & conualescentibus qui non reguntur cùm rectificatione, & aptiora tempora ad dolores iuncturarum sunt ver propter motum sanguinis, & humorum, & autumnus propter malitiam humorum, & digestionis, & cùm succurritur doloribus iuncturarum in primis quando apparent, fit eorum cura facilis, quòd si confirmentur, & consuescant propriè illis, qui generati sunt, & humoribus diuersis, non curantur*; & hęc de prognostico.

Prò cura articularis morbi quatuor opus est intentionibus, quarum prima erit auersio, quę fit cùm sectione venę per rectum diametrum, & etiam cùm euacuatione minuendo materiam, sicuti cùm pillulis de herrmodactilis minoribus, cùm rhabarb:, aut cùm vomitu ex pręd ictis nostris in pluribus locis nominatis. Secunda est humoris digestio, & hęc fit cùm syr: ros:, de granatis, aut rhodomelle, syr: de stęchade cùm aquis plantaginis, acetosę, aut betonicę, absinthij, & saluię. Tertia intentio est præparati humoris omnimoda euacuatio, vndè conueniunt pillulæ de hermod: maioribus, aut minoribus cùm rhabarb:, aut

aut redactæ ad formam extractionis. Quarta est doloris prohibitio, quæ fieri potest cùm repercutientibus anodinis, qualis est cassia cùm oleo ros: dissoluta, vel cùm aqua solatri, & ros:, vel cùm medulla panis in lacte, cùm vitello oui. Anodina quoque conueniunt, sicuti camomilla, anethum, mellilotum, fænugræcum, verbena, & similia. Vlteriùs cùm his, quæ resoluunt, & emolliunt procedendum, sicut cùm oleo camomillę, & stercore vaccino, aut cùm balneo ex vino, & rebus stypticis, & similibus. Cibaria sint, vt ptisana hordeacea cùm saccharo, cucurbita, atriplices, cucumeres, & similia; vitentur dulcia, acria, & salsa, carnes, & vina; victus sit tenuis, & prò potu sit hydromel, & si materia in profundo lateat repellentibus in principio non vtimur.

Conferunt doloribus iuncturarum resoluentia quędam, ac liquefacientia materiam condensatam, vt crocus, mellilotum, anisum, altea, mastiche, iris, stęchas arab:. Quędam crassitiem attenuantia, & ex profundo attrahentia sicut caricę, mel, lentiscus, abrotanum, apium syluestre, calamentum, aristolochia, ruta cùm melle, vrtica, nasturcium, ruta syluestris, ammoniacum, galbanum, euphorbium, resina, therebinthina, costus, castoreum. Quędam attrahentia, & vesicantia vt cepę, allium, lac fici, anacardus, sapo, cortex nucis, nouum atramentum, fermentum, & similia. Quędam vrentia, & vlcerantia, vt atramentum, vitriolum, staphyssagria, fermentum, scylla, vernix pini, thapsia, cantarides. Quędam penetrantia in profundum vt aqua vitę, oleum therebenthinę, oleum philosophorum. Quędam lenientia, & mollificantia, vt adeps humanus, canis, anatis, anseris, vulpis, leonis, vrsi, medullę crurium vituli, cerui, asini, ęsypus, mucilago, sem: lini, fęnugręci, althęę, oleum vulpinum, costinum, liliorum, de castoreo, de synape, de nuce Romana cùm storace, & assa. Quędam euacuantia vt pillulę fętidę, aggregatiuę, de hermod:, de serapino, de oppopanace Mes:, pillulę arteticę Nic:, pillulę mastigeriales, conf: de turbith, & similia.

Exempla ad hoc.

LVcianus Marinus à Vafria, annorum 28., temperamenti pituitosi, à tribus mensibus laborabat acerbissimis iuncturarum doloribus, ità vt nequiret moueri in cubili, nec vti brachijs, cruribusuè, ex hic morbus erat productus à venatione, in qua humiditatem, & sudorem minimi fecerat. Vocatus iussi per 20. dies sequens vinum ℞: ligni sancti, salsę, sassafras, an: vnc: 3., lentisci, buxi, ligni visci quercini an: vnc: ß:, sandalorum vnc: 1., sem: anisi, fæniculi, carui, baccarum lauri, cardamomi an: vnc: ß:, senę vnc: 4., hermodactilorum vnc: 1., cynnamomi drag: 2., vini priùs infusi in Regulo antimonij lib. 12., infundantur omnes per dies quinque posteà cape vnc: 4. prò vice manè antè cibum 4. horis per dies 20. prædictos. Hoc tempore fiebant vaporaria sudorifera in eodem cubili cùm herbis aromaticis, & saxis ignitis iuxtà nostrum vsum descriptum in Arcanis; indè vngebantur partes cùm balsami canis rub:, bufonis, philosophorum an: partibus equalibus, & hæc vaporaria fiebant semèl in triduo, vnctionesque quolibet mane, & quolibet vespere, sicque in 9. diebus morbus discessit.

Angelus Franciscus Lupus ab eodem loco paritèr doloribus iuncturarum vexatus hoc medicamentorum vsu curatus conualuit.

Franciscus Antonius Fidelis ab eodem loco paritèr cùm eisdem remediis liberatus fuit.

Aliud.

SYmon Baptista de Baptistis à Luignano laborabat doloribus à lue venerea causatis; eodem modo, quo suprà curaui, & moderatus, at non remotus fuit morbus; iussi nostras pillulas antiuenereas per aliquos dies, & euasit sospes.

Aliud.

Aliud.

BArbara Lucijà Luignano, annorum 28., temperamenti humidi, vexabatur paritèr doloribus vt suprà; propinaui dictum vinum, fumenta, vnctionesque, & extitit sana.

Aliud.

LVcia filia Ambrosij ab eodem loco annorum 17., temperamenti imbecillis, non adhuc experta fuerat menstrua, adeò vt laboraret doloribus accerbissimis in toto corpore, & præcipuè in pectore, in costis, & per humerorum spondilia, ita vt de eius salute vererer. Propinaui sequens compositum ℞: extractus sabinæ, ligni sancti, sassafras an: vnc: ss:, extractus artemisiæ vnc: 1., fæculæ brioniæ drag: 2., extractus splenis bouis ad vsum Crollij drag: 6., pillularum de nitro vnc: 1. ss:, misce, & capiat drag: 1. prò vice quolibet vespere per dies 25.; vltrà hoc fuerunt facta fumenta, applicatæ vnctiones, sumpsit bìs vinum Calicis, sicque menstrua emanarunt, & ægrota conualuit.

Multi Nobiles podagra laborantes sumpserunt, me consulente, vinum Reguli cùm ligni sancti, & aliarum rerum infusione præfatum in vere, aut in autumno, sicque præseruati sunt à fluxione, nec ab eadem, quamuis rediret, acerbè molestati. Quòd si dicat aliquis, quòd vinum infusum in Regulo tertij gradus non solùm frigescit, sed etiam vtpotè sanguinis mundificatiuum alijs rebus eandem virtutem communicat, tamen multos nosco morbo præfato vexatos cùm hoc medicamento aliquantulùm præseruari.

PHAR-

PHARMACORVM OMNIVM,

Quæ in communi sunt Practicantium vsu Tabulæ, quarum prima de Syrupis, & Aquis vnumquemlibet humorem concoquentibus.

TABVLA PRIMA.

- Syrupi præparantes Pituitã.
  - Clemẽtiores
    - Mel rosʃ:
    - Oxymel simp:
    - Oxymel comp:
    - Syr: acetosus.
    - De Menta maior:, & minor:
    - De Prassio.
    - De Peonia.
    - De Hyssopo.
  - Validiores.
    - Oxymel scyllitic:
    - Syr: de Betonica.
    - De duabus radicibus.
    - De quinque radicibus.
    - De Stæchade.
    - De Calamintha.
    - De Arthemisia.
    - De Absynthio.
    - De cortic: Citr:
    - De Eupatorio.
    - De Rubea Tinctor:
- Aquæ
  - Fœniculi.
  - Apij.
  - Absynthij.
  - Saluiæ.
  - Nepetæ.
  - Asparagi.
  - Mentæ.
  - Petroselini.
  - Decoct: Rubeæ.
  - Basiliconis.
  - Maioranæ.

- Syrupi præparantes Bilem flauam.
  - Clemẽtiores.
    - Syr: Violaceus.
    - Rosatus.
    - De suc: Rosarum.
    - De Endiuia.
    - De Cicorio.
    - De Cicorio cũm Rhab:
    - De succo Acetosę.
    - De Agresta.
    - De Nymphæa.
    - De Portulaca.
    - De Berberibus.
    - De Cydonijs.
    - De Myrtho.
    - De Papauere.
  - Validiores.
    - Rob de Ribes.
    - Oxysaccharum.
    - Syr: de Granatis.
    - De Limonibus.
    - De acetositate Citri.
- Aquæ
  - Violarum.
  - Cucurbitæ.
  - Cydoniorum.
  - Rosæ.
  - Endiuiæ.
  - Acetosæ.
  - Cuscutæ.
  - Lactucæ.
  - Portulacæ.
  - Nymphææ.
  - Cicorij.
  - Plantaginis.
  - Solani.

Syrupi præparantes Bilem atram.

- Clemétiores.
  - Mel rof:
  - Oxymel fimpl:
  - Oxymel comp:
  - Syr: de Lupulis.
  - De fucco Borraginis.
  - De Capill: Veneris.
  - De Fumaria.
  - De Byfanthiis.
  - De Buglofsa.
- Valentiores.
  - Syr: de Thymo.
  - De Epithymo.
  - De Pomis.
  - De Calamento.
  - De Scolopendria.

Aquæ

- Pomor: redolentium.
- Meliffæ.
- Bafiliconis.
- Lupulorum.
- Fumariȩ.
- Abynthii.
- Borraginis.
- Buglofsȩ.
- Scolopendriȩ.
- Maioranȩ.
- Florum Sambuci.
- Florum Genifțȩ.

Syrupos hodiè Practici aquis diftillatis commifcere folent, & ità potandos prȩbent, obferuantque, vt fit dupla aquarum menfura ad vnam fyruporum, fyruporum autem, ac aquarum mixtionis quantitas non trafcendere debet vnc: 4.; exhibentur verò omnes Syrupi ex magna parte fummo manè, interdùm etiam vefpere circà ingreffum cubilis, illis potifsimùm, qui fomni conciliandi gratia eos fumunt.

Alium Syruporum Cathalogum, atque compofitionem vide apud Quercetanum pag: 99., ne ampliùs enìm in hac materia me protraham Lectorem ibi remitto.

De Syrupis, & Aquis cuilibet membro appropriatis.

TABVLA SECVNDA.

Syrupi concoquêtes Pituitã.

- Capiti.
  - Mel rof:
  - Syr: de Stæchade.
  - De Betonica.
  - De Peonia.
  - De Meliffa.
  - Aquȩ
    - Saluiæ.
    - Betonicæ.
    - Maioranæ.
    - Rorifmarini.
    - Meliffæ.
- Pectori.
  - Mel viol:
  - Syr: de Hyffopo.
  - De Prafsio.
  - De Calamento.
  - De fucco Scabiofȩ.
  - De Tufsilagine.
  - De Capil: Vener:
  - De Peto.
  - De fucco Hederæ terreftris.
  - De Hibifco.
  - De Pomis.
  - Aquæ
    - Scabiofæ.
    - Capill: Veneris.
    - Hyffopi.
    - Saluiæ.
    - Enulæ Campanæ.
- Ventriculo.
  - Mel rof:
  - Syr: de Menta.
  - De Rofis ficcis.
  - De Abfynthio.
  - Aquæ
    - Abfynthii.
    - Mentæ.
    - Meliffæ.
    - Fæniculi.

Syrupi concoquentes Pituitam.

- **Iecori.**
  - Oxymel simplex.
  - Oxymel compos:
  - Syr: de Absynthio.
  - De Eupatorio.
  - Aquæ: Cuscutæ. Absynthij. Cichorij. Apij. Eupatorij.
- **Lieni.**
  - Oxymel simpl:
  - Oxymel comp:
  - Syr: de Eupatorio.
  - De Thymo.
  - De Calamento.
  - De Pomis.
  - De Lupulis.
  - De Scolopendria.
  - De Fumaria.
  - Aquæ: Cuscutæ. Genistæ. Scolopendriæ. Calamenti. Buglossæ.
- **Renibus.**
  - Oxymel simpl:
  - Oxymel comp:
  - Syr: de duabus radic:
  - De Althæa.
  - De Alchechengi.
  - De Saxifragia.
  - Aquæ: Asparagi. Saxifragiæ. Fæniculi.
- **Vtero.**
  - Oxymel simpl:
  - Oxymel comp:
  - Syr: de Artemisia.
  - De Rubea Tinctorum.
  - De duabus, & quinque radic:
  - Aquæ: Artemisiæ. Matricariæ. Melissæ. Nepetæ. Fæniculi.

Syrupi concoquentes Bilem flauam.

- **Capiti.**
  - Syr: de Nymphæa.
  - De Papauere.
  - Aquæ: Lactucæ. Nenupharis. Plantaginis.
- **Pectori.**
  - Syr: viol:
  - De Iuiub:
  - De Liquiritia.
  - De Papauere.
  - Aquæ: Hordei. Violarum. Capil: Veneris.
- **Ventriculo.**
  - Syr: de Acetosa.
  - De Myrthillis.
  - De Cydonijs.
  - De Agresta.
  - De succo Acetosæ.
  - Aquæ: Lactucæ. Cichorii. Acetosæ. Plantaginis. Rosarum.
- **Cordi.**
  - Syr: de acredine Citri.
  - De succo Borraginis.
  - De Buglossa.
  - De succo Granatorum.
  - De Arancijs.
  - De Cerasis.
  - Aquæ: Melissæ. Borraginis. Buglossæ. Rosarum.

Syrupi concoquêtes Bilem flauam.

- Iecori.
  - Syr: de succo Endiuiæ.
  - De Cicorio cùm Rhabarbaro.
  - De succo Cicorij.
  - Acetosus simplex.
  - Acetosus compositus.
  - De Bysanthijs.
  - Aquæ: Endiuiæ. Acetosæ. Cicorij. Portulacæ.
- Lieni.
  - Syr: viol:
  - Acetosus simplex.
  - De duab: radic:
  - Aquæ: Borraginis. Endiuiæ. Buglossæ. Scolopendriæ.
- Renibus.
  - Syr: acetosus simpl:
  - Acetosus comp:
  - De Endiuia.
  - De Violis.
  - Aquæ: Endiuiæ. Maluæ. Sem: comun: frigid: Solatri.

Syrupi concoquêtes Bilem atram.

- Ventriculo, Hepati, & Lieni.
  - Oxymel.
  - Mel ros:
  - De Lupulis.
  - De Fumo terræ.
  - De Pomis.
  - De Epithymo.
  - De Thymo.
  - Aquæ: Melissæ. Basiliconis. Fumariæ. Buglossæ. Maioranæ. Borraginis. Scolopendriæ.

De Medicamentis purgantibus in forma liquida vnumquemlibet humorem.

TABVLA TERTIA:

Purgant Pituitam.

- Clementiora.
  - Hyera picra.
  - Agaricus.
  - Turbith.
  - Diaphinicon.
  - Hyera Pacchij.
- Valentiora.
  - Electuarium Elescoph.
  - Electuarium Indum.
  - Diacydonium.
  - Diacarthamus.
  - Diaturbith: maior Petri de Tuss:
  - Benedicta laxatiua.
  - Electuarium purgans Quercetani.
  - Extract: phlegmagogum eiusdem.

Purgant Bilem flauam.

- Clementiora.
  - Cassia fistularis.
  - Manna.
  - Mel ros: solut:
  - Diaprun: simpl:
  - Syr: ros: sol:
  - Catholic:
  - Rhabarbar:
  - Syr: viol: sol:
  - Elect: lenitiu: cùm Manna.
  - Pot: Magisterial: Sulphur:
- Valentiora.
  - De succo Rosar:
  - Diarhabarbar: Nic:
  - Diaprun: solut:
  - Stomachum laxat:.
  - De Psyllio.
  - Catharticum Imperiale.
  - Colagogum Quercetani.
  - Catholicum eiusdem.

Confert etiam, & est validius Catholicum nostrum, aqua nostra Catholica, Catholicum Veicardi &c.

Purgant Bilem atram.

- Clementiora.
  - Cassia fistularis.
  - Diacassia.
  - Diasena lenis.
  - Catholicon.
  - Triphera Persica.
- Validiora.
  - Confectio Amech maior, & minor.
  - Electuarium de Epithymo.
  - Diacydonium.
  - Electuarium purgans Quercetani.
  - Extractum Melanagogon Quercetani.
  - Electuaria appropriata partibus, vtpotè lenitiuum, antinephriticum Quercetani, hystericum, & similia.

A mitioribus semper inchoandum erit, quæ aluum leuitèr mouent, atque sinè tumultu exonerant, quorum dosis erit ad vnc: 1.; si de paulò autem validioribus drag: 6.; hodie aut paulò plùs, minùsue, prò ætatis, sexus, annique temporum ratione, & prò sumentis viribus Practici exhibere solent; sumuntur autem omnia medicamenta purgantia summo manè cùm ventriculus ciborum copia non grauatur.

De Medicamentis purgantibus solidis, siuè in forma Pillularum.

TABVLA QVARTA.

- Pituitam educunt.
  - Clementiora.
    - Alzaiereth.
    - De Hyera simpl.
    - Alephanginæ.
    - Imperiales.
    - De Agarico.
    - Stomatichæ.
  - Valentiora.
    - De Hyera cùm Agarico.
    - Cocchiæ.
    - Indæ.
    - Artheticæ.
    - Fætidæ.
    - Lucis.
    - De Hermodactilis.
    - De Euphorbio.
- Flauam Bilem educunt.
  - Clementiora.
    - De Rhabarbaro.
    - Sinè quibus.
    - Communes, siuè pestilentiales.
  - Valentiora.
    - Aggregatiuæ.
    - De Aloe.
    - Aureæ.
    - Chochiæ.
- Atram Bilem educunt.
  - Clementiora.
    - Indæ.
    - De Fumo terræ.
  - Valentiora.
    - De lapide Lazuli.
    - De lapide Armeno.

Hæc sunt pillulæ ordinariæ iuxtà antiquorum consuetudinem, sed iuxtà recentiorum vsum videndi sunt Quercetanus, Scroderus, & multa noua Antidotaria.

Pillulæ, quæ ad caput expurgandum hodiè exhibentur cæteris maiores esse debent, vt quò diutiùs ventriculo immorata potentiùs ad se noxios humores trahant, & hæ vespere, duabus, aut tribus horis à cœna sumuntur. Quædam minori forma parantur, vt sunt alephanginæ, & communes dictæ, vt statim in ventriculo dissoluantur; parùm purgant, sed ventriculum magìs confortant, & illæ solent exhiberi duabus horis antè cœnam. Quæ verò ad aluum deijciendam mediocri forma debent esse, & diluculò exhibentur. Dosis autem pillularum raro drag: 1. excedere debet nisi in corporibus expertis; volutantur in puluere, vel cynnamomi, vel liquiritiæ, nonnunquam etiam auro obducuntur, vt minori molestia accipi possint.

Vtor ego formis pillularum ad corpora malè habituata, idest cùm extractione Aloe ad vsum Quercetani, cui addo extract: sal:, & alia specifica, iuxtà indispositiones, & sumuntur in vespere absque custodia semèl in hæbdomada, aut bis in mense, quæ seruant corpora, arcent excrementa à visceribus, & à morbis præseruant.

De

De Bolo purgatorio.

BOlus purgatorius, idest Buccella, quantum Bucca, vna vice capi poteſt, & diuerſis formatur modis, aliquando ex ſimplicibus medicamentis, interdùm ex antidotis purgantibus liquidis, quæ excipiuntur ſaccharo, nonnunquam etiam ex ſolidis antidotis adiectis pulueribus, & ſpeciebus ad vehementiam quorundam corrigendam, atque ſyrupo, vel alio liquore excipiuntur, & in formam boli reducuntur. Quantitas autem boli numquam tranſire debet vnc: 2., & vna vice deuorandæ ſunt.

De Infuſionibus.

INfuſio hodiè dicitur liquor, in quo medicamenta parùm trita, vel pulueriżata, vel ſolida etiam integra macerantur abſque vlla decoctione per horas plures, noctem totam, biduum, vel triduum, prò natura medicamenti, vt virtus eius tota à liquore trahatur. Diuitibus, & delicatis exhibentur eò quòd gratiores ſunt huiuſmodi potiones purgatrices, quàm ipſa ſolidorum ſubſtantia, citiùs etiam diſtribuuntur liquida, quàm craſſa. Obſeruandum eſt quoque diligentè: vt ſemper medicamentis purgantibus adijciantur, quæ vehementiam eorum corrigere poſſunt, & quanto tempore maceranda ſint hodiè duodecim horas, nonnunquam integram noctem, & diem macerantur, quæ macerata valentiùs colando exprimuntur, aut per colum rariùs, vt per manicam Hippocr: transmittuntur; nonnunquam a nonnullis medicamenta purgantia liquida, & Syrupi vt gratior fiat potio ijs commiſcentur, alij alterant ſaccharo, aut cynnamomo, vt patiens ſe medicamentum ſumpſiſſe neſciat. Aliquando vice infuſionis iuſculo aliquo ſupradicta medicamenta noſmedulo ligata incoquimus. Quidam hodiè iuxtà humorum redundantiam decoctum prò medicamentis purgantibus parant, vt ſi pituita redundat, è ſeminibus, atque radicibus, quæ lentos, & craſſos humores incidunt, & obſtructiones liberant; ſi bilis flaua è violis, lactuca, cichorio, & eiuſmodi, quæ bilis acrimoniam refrænant, decocta faciunt, ſed primus modus eſt hodiè magìs in vſu. In infuſionibus in veſpere ſemper confert addere aliquem ſpiritum acidum, vtpotè vitrioli, aut tartari &c. præparati; extrahunt enìm meliùs ſimplicis virtutem; ſed ſi infuſio eſt in rebus mineralibus nil eſt meliùs, quàm vinum generoſum, aut acetum, iuxtà neceſſitatem, ac medendi rationem.

Medicamenta, quæ infunduntur, ſeù macerantur liquore aliquo, & primò de medicamentis ſimplicibus purgantibus Pituitam.

AGaricum eſt calidum in primo, & ſiccum in ſecundo gradu; naſcitur in arborum truncis, veluti fungus; eligendum eſt album, porroſum, leue, fragile, primo guſtu dulce. Corrigitur cùm oxymel: ſcyllitico, aut ſale gemmæ, vel zingibere, ſemper admiſcendo tertiam partem, & quia ventriculo aduerſatur debet corrigi cùm aliqua medicina ſtomachali ſicut cynnamomo, garyophyllis, maſtiche, aut calamo aromatico. Datur drag: 2. cùm oxymel:, vel melle roſ: macerato; poteſt dari in forma liquida, aut pillulari, vel in forma trochiſcorum. Habet facultatem inciſiuam, abſterſiuam, aperitque viſcerum obſtructiones, purgat pituitam craſſam, viſcoſamque, lentam, putridam, & bilem flauam, & atram, attrahendo omnes iſtos humores à capite, pectore, iecore &c., & ne aduerſetur ſtomacho, emendatur etiam cùm vino generoſo.

Mechoachan radix eſt Inda, quam aliqui appellant rhabarbarum album. Sumitur cùm iure carnis, vel vino abſynthiaco &c. à ſcrup: 2. ad drag: 1. Purgat pituitam, aquoſos humores ſinè moleſtia. Confert dolori capitis diuturno, febribus, colicis, hydropicis, & aſthmaticis &c.

Turbith calidum, & ſiccum in tertio; eſt optimum vacuum, arundinoſum, fragile, gummoſum, & albidum. Corrigitur cùm tertia parte zingiberis; datur cùm melle roſ:

aut conf: viol:, vel passularum decocto ad drag: 1., aut paulò plus prò sumentis viribus. Purgat lentam, & crassam pituitam; longis morbis medetur, apoplexiæ, epilepsiæ, insaniæ, & furori confert &c.

Carthamus semen datur à drag: 3. vsque ad drag: 5. cùm aqua mulsa, vel iure gallinaceo vel prisanæ cremore. Pituitam purgat, at stomacho aduersatur.

Colochynthis est cucurbitæ syluestris fructus. Huius medulla valdè est in vsu, sed semper eligenda candida, & recens. Corrigitur mastiche, zingibere, cynnamomo, garyophyllis, tragacantho, vel bdellio. Datur saltem robustis ad scrup: 1. cùm aqua mulsa. Pituitam, bilem, humoremque mucosum purgat. Confert cephalagiæ, hemicraniæ, epilepsiæ, apoplexiæ, vertigini, omnibusque capitis morbis. Confert etiam podagræ, coxendicum dolori, asthmati, tussi, & spirandi difficultati &c.

Hermodactilus est calidus, & siccus in secundo gradu. Probatur plenus, candidus, grauis; & quia aduersatur visceribus, corrigitur cùm cynnamomo, mastiche, zingibere, aut pipere longo. Datur ad drag: 1., paulò plus, minusuè, iuxtà sumentis vires. Purgat phlegma crassum, viscosumque ab omnibus articulis. Datur cùm melle rosato, vel oxymel: scyllitico. Fit etiam puluis hermodactilata, quæ inseruit doloribus arteticis.

Elaterium cucumeris syluestris succus est, quod extrahitur à dicta radice, vt corrigatur eius immoderata operatio. Corrigitur elaterium cùm tragacantho, mastiche, vel bdellio. Dosis est à gr: 10. vsque ad drag: ß. cùm lacte. Purgat pituitam, bilem, & aquam, specialitèr in hydropisi.

Mezereon est calidum, & siccum in tertio. Maceratur in aceto per diem, vt acrimoniam deponat. Datur à drag: ß: ad drag: 1., & corrigitur cùm Aromaticis. Purgat validissimè pituitam, præcipuè per inferiora.

Euphorbium gumma est. Corrigitur cùm mastiche aniso, & spica. Dosis est à gr: 4. vsque ad gr: 12. Præstat autem cùm melle cocto in pillulas digerere. Pituitam, & aquam subducit, medetur colicis, & aluum frigidiorem habentibus.

Myrabolani sunt frigidi in primo, & sicci in secundo, & sunt quintuplices, scilicèt citrini, chebuli, emblici, bellerici, & Indi. Citrini purgant bilem flauam; Indi melancholiam; chebuli pituitam, ventriculum, & intestina sua adstrictione roborant triti vsti aut eloti cæteri communes. Corriguntur cùm saccharo, amygdalis dulcibus, passulis, semini anisi in forma potabili. Dantur cùm decoctione communi, vel sero caprino. Citrini dantur cùm decoctione purgante bilem flauam. Indi cùm decoctione purgante atram bilem, ab alijs cùm illis, quæ pituitam. Dosis est à drag: 3. ad drag: 4. Succurrunt passionibus cordiacis, purificant sanguinem, placidè purgant, & roborant stomachum, ac hepar.

Opopanax ferulæ liquor est optimus, qui intùs albus, foris flauus, amarus, fragilis, odoris boni. Corrigitur cùm mastiche, & spica. Datur à drag: 1. ad drag: 2. Purgat pituitam crassam, & lentam à cerebro, neruis, pectore, & iuncturis.

Serapinum ferulaceæ herbæ succus est, est optimum fuluum, intus album, & acre; corrigitur mastiche, spica &c. Datur à drag: ß. ad drag: 1. cùm aqua rutæ, vel enulæ; purgat pituitam, humores crassos, & lentos, & aquas in ventriculo.

Ialappa est calida in primo, & sicca in secundo. Purgat vniuersalitèr omnes humores, & præcipuè serosos, subtilesque. Datur in omnibus corporibus ad extrahendam aquam à drag: ß. ad scrup: 1. ß: cùm iure, aut vino generoso cùm cynnamomo &c.

De Medicamentis purgantibus bilem flauam simplicibus.

ALoe succus est calidus, & siccus in secundo. Optimus est pinguis, rufi coloris, friabilis, facilè liquescens, odoratus, & amarissimus. Dosis est ad drag: 2. cùm aqua mulsa. Bilem, & pituitam purgat; affectibus ventriculi, & cerebri confert; hepari, atque icteritiæ inseruit.

Cassia nigra est fructus oblongus, & est humida in primo gradu, cùm quadam inclinatione ad calidum. Eligenda est ponderosa, plena, quæ concussa clausis intus granis non strepat.

strepat. Extrahitur recens, daturque omni ætati, in omnibus febribus, & morbis calidis, in omnibus temporibus, idest in principio, augumento, statu, ac declinatione. Nocet stomachis debilibus cùm sit flatuosa aliquantulùm, ideò corrigitur cùm semine citri, aut cynnamomo. Confert ischirantiæ, fluxibusque cholericis, in quibus datur cùm pulu: tamarind: . Datur imbecillioribus ad drag: 4., robustioribus, ac adultis ad vnc: ſs: , & vnc: 1., vel drag: 10. manè, vel antè cœnam. Clementèr, atque innoxiè à ventriculo bilem, & pituitam purgat leniendo. Confert febribus heticis, atque Phthysi.

Manna est æqualis temperamenti cùm quadam paritèr inclinatione ad calidum, estque ros, qui herbis, arboribus, & lapidibus interdùm inhærere inuenitur. Præfertur Calabra; vnitur cùm melle rof: , & cùm cremore tartari, & aqua fit iuleb: nobilimum. Dosis est a drag: 6. vsque ad vnc: 3. Est amica stomachi, & bilem flauam clementèr purgat.

Scammonium, idest diagrydium est calidum, & siccum in tertio. Corrigitur decoquendo in cydonio. Admiscetur ijs, quæ iucundum spirant odorem, & stomachum confortant, vt anisum, mastiche, thymus, aut pulegium &c. Præparatur etiam cùm sulphure, & etiam ex eo conficiuntur rasina, & magisteria. Venetijs autem admiscetur cùm Mechoacam. Datur per se cùm melle, aut prisanæ cremore, vel cùm aqua myrabolan: citrinor: cùm saccharo viol: , vel ros: syr: . Alij macerant in oleo violato. Dosis est à scrup: ſs: ad scrup: 1. Cordi, iecori, ventriculoque opem suam præstat. Deijcit bilem valentissimè.

Succus rosarum, vel infusio ipsarum datur ab vnc: 1. ad vnc: 2.

Rhabarbarum radix est crassa. Est calidum, & siccum in secundo. Laudatur Indicum, recens, graue, confractum. Corrigitur cùm tertia parte spicæ Indicæ, vel cynnamomi, vel iunci odorati, aut mastiches. Datur cùm sero lactis, aut succo cichorij, vel cùm decoctione purgante bilem flauam. Maceratur in ijsdem decoctis, aut in aquis distillatis, idque in æstate; in hyeme vero in vino albo optimo; in substantia datur à drag: 2. vsque ad drag: 4., in infusione autem à drag: 2. vsque ad drag: 5. Purgat bilem flauam. Datur in omnibus ætatibus, & complexionibus. Mundificat pectus, roborat stomachum, aperit obstructiones omnium viscerum, in icteritia, & fluxibus contumacibus confert.

Tamarindi dactili sunt acidi, fructus palmæ sylvestris Indicæ, frigidi, & sicci in secundo. Probantur recentes, pingues. Dantur in febribus ardentibus cùm rhabarbaro, & cassia. Contunduntur, & contusi in aliquo liquore miscentur, vt in hepatis passionibus, in aqua endiuiæ, in ventriculi, in mentę, deindè colando exprimuntur vt aliquid substantiæ eorum exprimatur. Dantur ab vnc: 2. ad vnc: 5., purgant bilem flauam, sitim estinguunt, febresque acutas sanant.

De Medicamentis simplicibus purgantibus atram Bilem.

SEna est calida in primo; eligenda est Alexandrina folijs viridibus, subalbidis. Corrigitur cùm zingibere, vel datur cùm iure gallinæ, pulli, carniumque. Dosis in puluere est drag: 1., in infusione verò, vel decocto ad vnc: ſs: . Purgat bilem atram, flauam, & pituitam citrà noxam. Confert in obstructionibus omnium viscerum, & quia turbat stomachum corrigitur etiam cùm cynnamomo, garyophyllis, & fæniculo; in febribus diuturnis, morbisque cronicis mirè confert.

Epithymum est calidum, & siccum in tertio. Datur cùm oxymel: , in puluere ad scrup: 5. ad drag: 2., in decoctione verò à drag: 5. ad drag: 20.; non detur in æstate, & parùm coquatur. Corrigitur adiecta tertia parte salis gemmæ, vel salis Indi, & oleo amygdalorum. Incorporetur, & exhibeatur cùm decoctione myrabolanorum Indorum, mellis, & passularum. Atram bilem purgat; confert in affectibus melancholicis, in obstructionibus, passionibus lienis, in scabie, & vlceribus.

Helleborus niger radicem habeat nigram, corpulentam, plenam, & acrem. Corrigitur cùm seminibus odoratis, vt cynnamomo, fæniculo, aniso, mastiche, & oxymellite. Datur dosis ad scrup: 2 Atram bilem, flauamque à toto corpore trahit.

Hyera picra multùm de se debilis est, per se enim data non operatur, nisi in debilibus.

Poteſt dari in potionibus, ſed propter eius amaritudinem præſtabit potiùs dare in farina pillulari, quamuis in potione potentiùs operetur. In potione datur ad dragm: ß. Purgat atram, flauamque bilem, purificat ſanguinem, mundificat cerebrum, & in longæuis capitis doloribus confert.

Lapis Armenius præparatur ſuper lapidem. Lauatur octo viciès cùm aqua, aut deciès cùm aqua roſ: Adminiſtratur cùm diaborraginato, vel aqua bugloſſæ, vinoque odorifero. Datur ad ſcrup: 4. Atram bilem, & omnem lentum, craſſumque humorem educit citrà moleſtiam.

Lapis Lazuli, ſeu ſtellatus præparatur eodem modo, quo Lapis Armenius. Corrigitur vt lapis Armenius. Doſis eſt à dragm: 1. ad dragm: 2. Purgat melancholiam egregiè, ſed magis Armenio lapide turbat.

Polypodium eſt calidum & ſiccum in 2. Probatur quercinum, recens, dulce, auſterum. Corrigitur cùm aniſo, zingibere, garyophyllis, cynnamomo, & ſimilibus. Doſis eſt ad dragm: 2. cùm aqua mulſa. Mediocritèr aluum ciet, ſi detur in iure gallinaceo, aut in cremore ptiſanæ cocta radix. Bilem atram, & pituitam purgat; aperit obſtructiones viſcerum; eſt aliquantiſpèr flatuoſum, & ſtomachum turbat, vndè cum ſuprà notatis correctiuis opus eſt corrigere.

De Decoctis.

Decocta parantur ex ſeminibus, folijs, radicibus, & plantarum floribus. Folia, & flores manipulis, fructus numero, radices, & ſemina pondere æſtimentur. Radicum quantitas vnc: 3., ad ſummum vnc: 5., foliorum, faſciculorum manipul: 5., ſeminum dragm: 4., aut dragm: 6., florum manipul: 4. non excedat; aquæ menſura, in qua decoquuntur ſupradicta lib: 3. tranſire non debet. Cæterùm cuilibet libræ aquæ, libra ſemis ſacchari, & mellis admiſceatur; ſi verò decoctio odoramentis, vt iucundior fiat, parari opus fuerit, cuilibet libræ decocti drag: 2. odoramentorum commiſcendæ erunt.

De Clyſteribus.

Clyſteriorum varia ſunt genera, ad quorum compoſitionem quatuor rebus opus eſt; primò aliquo liquore, vt piſorum, cicerum, pulli, gallinæ, capi caſtratorum, vel aliarum carnium, aut decocti, aut lactis, iuxtà morbi naturam variari ſolet; aliquando enim abſtergendum, glutinandum &c. Secundò medicamenta purgantia requiruntur, quæ duplo pondere dantur ad ea, quæ deuorantur. Tertiò ſunt olea, & pinguedines, quæ etiam prò morbi diuerſitate variantur. Quartò ſalis genera, vt facultatem excretoriam excitent; præterea aliquando mel, aut ſaccharum, aut butyrum, aut vitell: ouorum, prout morbus expoſtulat, adijciuntur, & eſt communis regula, quòd ad iuris decocti, vel alterius libram vnam, oleorum vnc: 4., vel 3. pinguedinum, mellis, butyri, ſacchari vnc: 1., aut ß., vitell: ouorum vnc: 2., aut vnc: 3., ſalis verò dragm: 1., plus, minuſue. Clyſteres quidam ſunt debiles, quibus vtimur in febribus, & in his, qui longo morbo debilitati, in ſenibus, & inteſtinorum torminibus, vehementioribus, & acribus, in morbis frigidis, longis, & qui exitiale venenum ſumpſerunt.

Herbæ quinque cõmunes. { Malua. Althæa. Mater Viol: Atriplex. Mercurialis. } Singulorum quantitas poteſt eſſe man: 1:; decoquuntur ad tertias, & colo diffundantur, accipianturque iuris decocti lib: 1., medullæ caſſiæ vnc: 1., adijcitur interdùm hyeræ picræ vnc: ß: cùm mell: roſ: dragm: 3., olei vnc: 3., & ſalis dragm: 1.

Clyſteres inijci poſſunt omni tempore, modo duabus, aut tribus horis, vel longiùs à cibo adhibeantur.

De Suppositorijs.

SVppositoria sunt triplicis generis. Quædam leuia, & ista nobis sunt familiaria, fiunt enim ex radice betæ, caulis, vel mercurialis, lardo, caseo, stercore humano exsiccato, melle peruncta, suillo adipe sale consperso, fico inuerso, & butyro, adiecto sale. Quædam verò mediocria, & fiunt è vitello oui, croco, additis melle, & sale, vel aqua, & sale, & melle componuntur. Quædam sunt vehementiora, vt quæ recipiunt euphorbium, scammonium, helleborum, & huiusmodi pulueres, quibus magna necessitate vtimur in morbis magnis. Danda est opera vt dragm: I. specierum, & salis vnc: I., addantur pulueres triti, cùm melle cocto, aut cera, & oleo, donec in vnum cohæreant. Dùm subijciuntur priùs oleo, butyro, aut alia pinguedine illita esse oportet; si voluerit Medicus fortificare virtutem expulsiuam, subijciat suppositorium in signis Luna existente frigidis, sicut in Cancro, Scorpione, & Piscibus.

De Speciebus Aromaticis, siuè confectionibus vnamquamlibet partem roborantibus.

TABVLA QVINTA.

Respiciunt.	Caput.	Frigida	Diarrhodon Abbatis. Diacorallia. Manus Christi.	Ad cerebri passiones calidas.
		Calida.	Diambra. Mitridatum. Diamarg: calidum. Electuarium pliris arcoticon.	Apoplexiæ, Epilepsiæ, & affectibus melancholicis medentur.
	Pectus.	Frigida	Tragachantum frigidum. Diapapauer.	Distillationibus ad pectoralia calidis exhibentur.
		Calida.	Diapenidion. Tragachantum calidum. Diacalamentum. Diaprassium. Diairis Salomon.	Ad pectoris, & pulmonum vitia, vt sputa lenta, crassa in pectoralibus contenta.
	Ventriculum.	Calida	Rosata nouella. Aromaticum ros. D. G. Aromatic. garyophyl: Diatrion pipereon. Diagalanga. Diacyminum. Diazingiber. Dianisum. Diacynnamomum. Confectio de Xyloaloe.	Ad prauam ventriculi concoctionem, flatus, acidosque ructus.
		Frigida	Triasandali. Diarrhodon Abbatis. Diacydonium.	Aduersus ventriculi, & iecoris calorem.

Respiciunt.

- Cor.
  - Frigida
    - Manus Christi.
    - Diamargarit: frigid:
    - Diacorallia.
    - Triasandali.
    - — Deiectis viribus, & febribus ardentibus medentur.
  - Calida
    - Confectio Alchermes.
    - Diamargar: calid:
    - Confectio de Musco dulc:
    - Diambra.
    - Diacameron.
    - Electuar: lætitiæ Galen:
    - Rosata nouella.
    - Mithridatum.
    - Theriaca.
    - — Aduersùs cordis palpitationem.
- Hepar.
  - Frigida
    - Diarrhodon Abbatis.
    - Triasandali.
    - — Aduersùs iecoris calores.
  - Calida.
    - Dialacca.
    - Dicurcuma.
    - — Ad iecoris, & lienis obstructioné, ac aquã inter cutẽ.

Componuntur magna ex parte hæ confectiones è speciebus multorum antidotorum, adiectis quibusdam nouis, & recentibus; vocantur hodiè à nostris Practicis rotulæ, seù tabulæ, quoniam formam orbicularem accipiunt; quæ verò forma sunt longa, morselli, & lozengiæ dicuntur. Modus exhibitionis drag: 1. ß:, aut drag: 2. prò sumentis habitu, & affectu. Dantur diluculò, & in vespere tribus, aut quatuor horis à cœna elapsis.

Quia compositiones omnium harum specierum aromaticarum sunt ad vsum antiquum, ideò in meis Obseruationibus raro inueniuntur; si verò cupis Lector compositiones hodiernas, vide Sgobium, & Donzellium, apud quos omnes enumerantur.

De Conseruis, siuè hodiè Conditis vocatis, nec non, & Trochiscis, atque Eligmatibus.

Respiciunt.

- Calida Caput.
  - Anthos.
  - Acori.
  - Lauandulæ.
  - Betonicæ.
  - Peoniæ.
  - — Aduersùs Comitialem morbũ, Apoplexiam, & alia Capitis, & neruorum frigida mala.
- Frigida Caput.
  - Nenupharis.
  - Rosarum.
  - Violarum.
  - Prunella.
  - — Ad vapores in cerebrum irrepentes reprimendos.
- Pectus
  - Enulæ Campanæ.
  - Capill: Veneris.
  - — Ad viscida, & lenta sputa in pectoralibus educenda.
- Cor.
  - Borraginis.
  - Buglossæ.
  - Acetosæ.
  - — Palpitationi, melancholicis, & tristibus auxiliantur.

Respiciunt ventriculum.	Calida.	Absynthij. Zingiber: condit: Acori condit: Saluiæ. Citra Condita.	Ventriculum firmant, concoctionem iuuant, orisque suauitatem efficiunt.
	Frigida	Rosarum. Cicorij. Acetosæ. Cydonia Condita. Nenupharis.	Acrimoniam bilis obtundunt, vehemẽtioribus febribus subueniunt, dolores, quos bilis creat, & capitis sedat.

Nullus in ijs sumendis præscriptus est modus, vsus hodiè seruat, vt manè, & vespere nucis iuglandis quantitate exhibeatur. His nunquam admiscentur pulueres aromatici, & cùm saccharo, vel syrupo appropriato, mixtura, quam vocant, conficitur.

De Trochiscis.

TABVLA SEXTA.

Trochisci.	Aperitiui.	De Rhabarbaro. De Eupatorio. De Myrrha.	Ad Hepatis obstructiones, & febrium horrores, quos pituita creat, nec non aquam inter cutem.
	Constrictiui.	De Spodio. De Vessicaria. De Terralemnia.	Ad febres ardentes, iecoris calefactionem, atque ventris profluuium.
		De Camphura. De Berberibus.	

Trochisci, cùm vsus postulat triti ex aqua, aut vino, aut aliquouis liquore ebibendi exhibentur; nonnunquam antidotis, saccharo, pillulis, clysteribus, vnguentis, alijsque huiuscemodi exhibentur. Trochiscorum, qui sinè alia medicamentorum mixtione sumuntur, dosis non debet transire drag: 1., vel drag: 1. ss:, & drag: 2.; illi verò, quorum compositionem opium ingreditur ad scrup: 1., aut drag: ss: dantur.

De Loch, siue Eligmate.

Loch.	Mitiora.	De Pino Mes: De Pulmone Vulpis Mes: De Caulibus Gordonij.	Tussi diuturnæ, & Asthmati medentur.
	Valentiora.	Sanum, & expertum. De Squilla.	Asthmati antiquæ à crassis, & viscidis humoribus auxiliantur.
	Frigidũ	De Papauere.	Tussi à caliditate, & siccitate subuenit.

Possunt sumi omni hora, præter Loch de Papauere, qui datur vna hora post cœnam.

Stupe-

De Stupefacientibus, somnum prouocantibus, & de his, quæ vomitum prouocant.

TABVLA SEPTIMA.

- Stupefacientia, & somnũ prouocantia interiùs sumenda.
  - Mitiora.
    - Syr: violaceus.
    - De Papauere.
    - Succus Lactucæ.
    - Semperuiui.
    - Solatri.
    - Portulacæ.
    - Cicutæ.
    - Conserua Violarum.
    - Nymphææ.
  - Valentiora.
    - Phylonium antidotum.
    - Athanasia.
    - Diaolibanum.
    - Diacodion.
    - Micbleta.
    - Laudan: nepent: Quercetani.
    - Vehementioribus nonnisi maxima necessitate vtendum est, neque continuis diebus, sed ex interuallis talia sunt danda. Dosis est à scrup: 2. vsque ad drag: 1. cum syr: ros:
- Exteriùs admouenda.
  - Oleum Violaceum.
  - Semen Papaueris.
  - Oleum Mandragoræ.
  - Vnguentum Populeonis.
  - Decoctum corticis Mandragoræ.
  - Semen Hyoscyami.
  - Lac Muliebre.
  - Decoctum Salicis.
  - Opium.
  - Anethum viride in oleo coctum.
  - Consultiùs est primò his, quæ extrinsecùs admouentur vti scilicèt temporibus illiniantur, quàm intrà corpus sumantur.

Cauendum ne vnquam membris principalibus, vt cerebro, cordi, iecori adhibeantur, neque pueris, senioribus, grauidis, ac alijs imbecillioribus applicentur.

- Mitiora simplicia vomitũ eliciẽtia.
  - Aqua calida.
  - Hordei decoctum.
  - Ficorum recentium longa comestio.
  - Oleum crudum digitis, aut penna in os dimissum.
  - Sumuntur cùm vnctuosis, vel sinè.
- Mediocria.
  - Atriplicis semen, & radix.
  - Semen Raparum.
  - Nasturcij.
  - Erucæ.
  - Peponum.
  - Nasturcium.
  - Cucumer Asininum.
  - Radix Betonicæ.
  - Ista in aqua decoquuntur, & cùm oleo, vel vnctuosis assumuntur.
- Composita.
  - Syr: acetosus simpl:, & comp:
  - Oxymel, aut Hydromel.
  - A cibo sumuntur ad vnc: ℥.

Valen-

Valentiora.
- Radix Rhaphani, & semen.
- Cæpæ, & semen.
- Baurach.
- Vterque Helleborus.
- Titimali.
- Assara.
- Radix Cucumeris.
- Flores Sparti.
- Nux vomica.
- Esula.

Sumpturis ista vehementiora confert præsumere paucum cibum, neque hæc imperari debent, nisi vbi strangulationis suspicio imminet.

Aduertendum, quòd Potiones, quæ vomitus ciendi gratia bibuntur, tepidas, affatìmque sumendas esse, valentiora autem in hoc sunt vomitiua ad vsum Spargyricum, vtpotè sal Vitrioli, sal Ammoniacum sublimatum, Antimonialia, & similia.

De Errhinis, Masticatorijs, Odoramentis, & Suffumigationibus.

TABVLA OCTAVA.

Errhina.

- **Mitiora.**
  - Aquæ distillatæ Capitales.
  - Anagallidis vtriusque succus.
  - Succus Cæparum.
  - Cyclaminis.
  - Brassicæ.
  - Foliorum Enulæ Campanæ.

  Liquida naribus illinuntur, aut inijciuntur interdùm oleis, & speciebus aromaticis calidis admiscentur.

- **Valentiora.**
  - Succus Struthij.
  - Radic. Nigellæ.
  - Marrubij.
  - Castoreum.
  - Piper, & Helleborum album.

  Quæ in forma melaginosa redigi possunt turundę ad instàr immittuntur naribus, vel aliquo liquore, aut cera componuntur, & filo naribus paritèr immittuntur.

Liquorum vnc:ss: vna vice infudisse sufficit, vnicè tamen obseruandum, vt qui sumunt, priùs os aqua impleant, ne è naribus per vias, siuè meatus defluant succi, ac caput in posteriora reclinandum, neque his vtendum, nisi corpus priùs euacuatum fuerit medicamento deiectorio, aut phlœbotomia. Horum vsus est in longis Capitis morbis, præsertìm morbo comitiali, narium obstructionibus, odoratus difficultate, & oculorũ affectibus antiquis.

De Masticatorijs, siuè Apophlegmatismis.

Masticatoria.

- **Mitiora.**
  - Hissopus.
  - Origanum.
  - Thymum.
  - Pulegium.
  - Cappar.
  - Synapium.

- **Valentiora.**
  - Mastiche.
  - Radix Acori.
  - Zingiber.
  - Piper.
  - Pyrethrum.

  Retinentur in ore, & commanducantur, dentibusque confriguntur, aut contusa, & liquore aliquo vel melle excipiuntur, & mansiles pastilli formantur.

Vtendum Masticatorijs maximè matutino tempore, cùm corpus expurgandum est à reliquis excrementis, atque post illorũ vsum os abluendũ est aqua, vel melicrato, aut ptisana.

Calida

De Odoramentis.

Calida Odoramenta.	Lignum Aloe. Cynnamomum. Laudanum. Lauandula. Macer. Mastiche. Muscus. Nigella. Iuniperus. Genista. Maiorana. Garyophyllum.	Citrà Ignis accessionem fiunt. Odore cerebrum alterant, oleo, vel aliquo liquore orbiculi ad vsum formantur, aut vnguenta, vel poma trita excipiuntur liquore.
Frigida	Thus. Nenuphar. Oleum Violat. De Papauere. Rosæ. Violæ. Sandali. Camphura. Vnguentum Populeonis. Mandragora.	Vsus horum est ad iucundum odorem faciendum, ad pestilentiæ contagia arcenda, ad distillationes à capite, ad pectoralia, tuncque naribus admouentur.
Composita.	Balsama apopletica &c.	

De Suffumigationibus.

Saluia. Rosmarinus. Macer. Cynnamomum. Thus. Myrrha. Carabe. Maiorana. Basilicon. Garyophylla. Lignum Aloes.

Trita ista excipiuntur liquore, incenduntur, aut ignitis carbonibus iniiciuntur.

Vsus est ad odorem gratum comparandum, ad distillationes à capite, ad pectoralia, ad pestilentiæ contagia arcenda, & tunc naribus admouentur. Conueniunt Asthmaticis, vbi vapor per os recipiendus.

De

De Oleis, Vnguentis, Linimentis, Emplastris, & Cataplasmatibus.

TABVLA NONA.

Repellentia frigida, & adstringẽtia.
- Oleum rof: Omphacinum.
- Myrthinum.
- Violarum.
- Nimphææ.
- Papaueris.
- Cydoniorum.

Refrigerant, adstringunt, incandescentibus inflammationum feruoribus medentur.

Digerentia siuè rarefaciẽtia.

Mitiora.
- Oleum Camomel:
- Anethinum.
- Rosarum completum.
- De Nucibus.
- Amigdal: dulc:

Ista temperato calore rarefaciunt; ad longas maximè febres discutiendas accomodantur.

Valentiora.
- De Iunipero.
- Laurinum.
- Costinum.
- Rutaceum.
- Mastichinum.
- Absynthij.
- Nardinum.
- Vulpium.
- Canium.
- Scorpionum.
- Amigdal: dulc:

Calefaciunt, resiccant, membra refrigerata, & imbecillia roborant, neruorum morbis medentur.

Olea ad vsum Spargyricum composita sunt videnda apud Quercetanum, Io: Fabris, Scroderum, Donzellium, & Sgobium, & alios, ad quos remitto.

De Vnguentis.

Vnguenta repellentia frigida.
- Populeon.
- Infrigid: Gal:
- Sandalinum.
- De Bolo.

Ad partes refrigerandas accomodantur, erysipilæ, alijsque calidis inflammationibus medentur.

Calida valentèr rarefaciẽtia, siuè digerentia.
- Aregon.
- Martiatum.
- Agrippa.
- Dialtheæ.
- De Melliloto.
- Alabastrum.

Aduersùs frigida corporis mala resolutionem, coxendicum, nephritidem, febrium pituitosarum horrores maximè faciunt, emolliunt duritieś &c.

Vnguenta componuntur è speciebus, iuxtà morbi naturam oleis, & cera. Interdùm adhibentur adipes, medullæ, butyrum, & similia, aliquando gummi commiscentur, nonnunquam succi, at ingredientia quædam seorsùm debent pulueri zari. De cera non datur præscriptus modus, nisi ad consistentiam vnguenti adijcitur. Hodiè in componendis vnguentis Practici obseruant, vt vnc: 1. oleorum, vel alteriùs liquoris admisceantur drag: 1. pulueris, & vnc: 2. ceræ, sed præstat arbitrio Medici ceræ quantitatem relinquere.

De

De Linimentis.

LInimenta ex eisdem ferè rebus fiunt, quibus vnguenta, dempta sola cera, consistentiam paulò mollitam, & liquidiorem accipere debent. Hora applicandi vnguenta, & linimenta laudabilior est post vniuersas euacuationes.

De Emplastris.

EMplastra ex herbis, floribus, radicibus, speciebus grossa arte contusis cùm oleis, vel aliis liquoribus simul mixtis, vel bullitis; herbæ, & flores per manip: numerantur; radices per drag:, aut vnc:, & similitèr pulueres, & farinæ. Obseruant hodiè in componendis emplastris, vt cuilibet manipulo, oleorum, aut alteriùs liquoris vnc: 1., aut vnc: 1. ss: commisceantur; præterea emplastra ex herbis viridibus, & radicibus, si quando Medicus componere intendit tantùm bulliri ista oportet, donec ad spissitudinem veniant; deindè adduntur liquores vt oleum, adeps, butyrum, & huiusmodi, iuxtà Medici arbitrium, volentis vel digerere, vel suppurare. Si verò cùm melle Emplastrum sit componendum prò libra vna mellis, specierum vnc: 4. admiscentur; compositum Emplastrum linteolo affectæ parti adhuc calidum illitum admoueatur.

De Cataplasmatibus.

CAtaplasmata ab Emplastris differunt, quæ fiunt tantùm è plantis viridibus contusis, vel iisdem ad mollitudinem vsque in aqua decoctis, absque aliquo liquore pingui, hypocondriis adhiberi solent, aliisque partibus, & suspecta semper erunt, nisi priùs corpus euacuetur.

FINIS.

PATRIS FRATRIS

BERNARDINI CHRISTINI

A IUUELLINA CYRNEI

Ordinis Minorum Obser: Sancti Francisci,

ET PRIVILEGIO SENATUS VENETI CIVIS,

Antè Religionis ingressum Lazari Riuerij Discipuli, & vtriusque Medicinæ Doctoris

OBSERVATIONUM MEDICARUM

Curationum Insignium

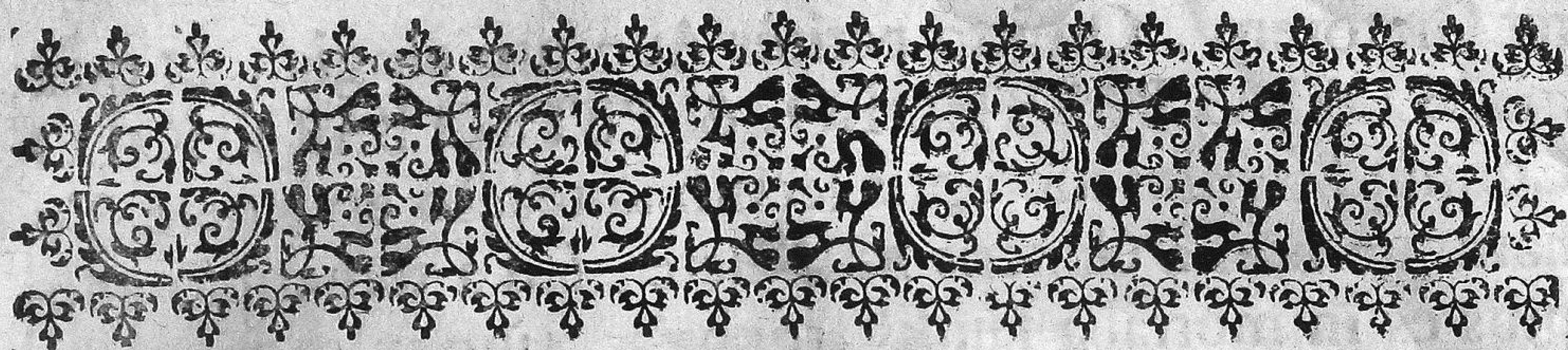
CENTURIAE QUINQUE.

VENETIIS, M.DC.LXXVI.

Typis Bartholomæi Tramontini.

SUPERIORUM PERMISSU, ET PRIVILEGIIS.

Illustrissimo Domino, Domino meo Colendissimo

COMITI
ANTONIO BARTHOLO.

ILLVSTRISSIME DOMINE.

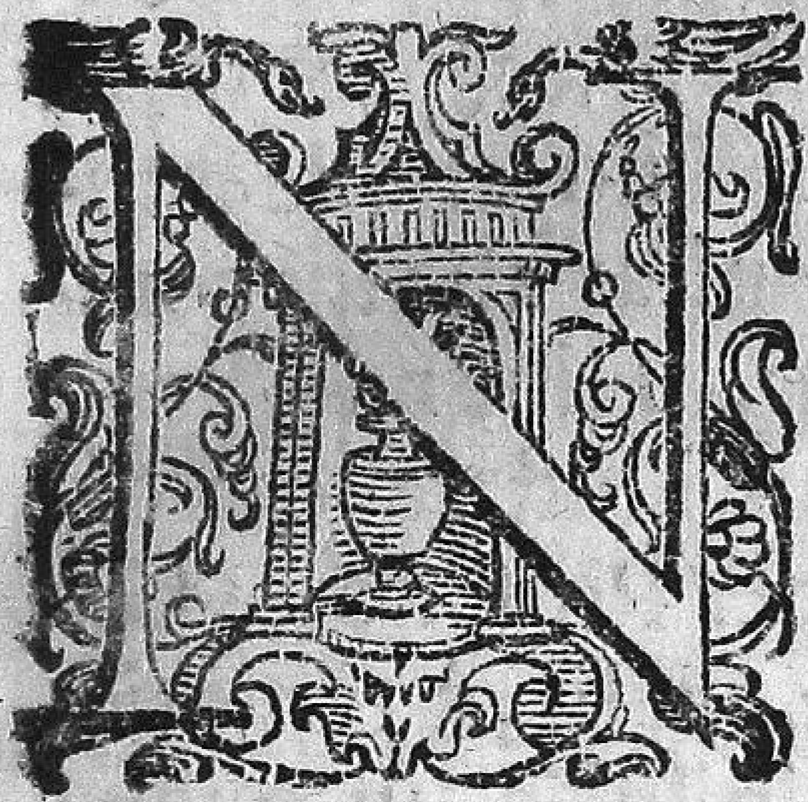

MVltum venerationis habuit apud veteres Gentilitatis Pugnatores, peracto bello, Numinum Delubris arma suspendere, atque sub tutela, auspicioque Iouis, seù Martis, clypeum, & ensem Æternitati sacrare. Pugnaui diù Illustrissime Domine, cùm varijs corporum affectionibus, morbisuè, vndè impar non sum opinatus, arma, cùm quibus vici, hisce meis Obseruationibus inserta, tuo Nomini deuouere, vt sibi non dubium tutamen vindicent, ac tanto patrocinio complexa in lucem prodeant illæsa. Hoc grati animi monumentum ne quæso despicias, benignissime Comes, aliud enìm meæ obseruantiæ symbolum dare non potui, quàm ista Medica Exempla ex penè innumeris meis curationibus recollecta, quæ nil dignius erunt consequuta, quàm posse sub tuę humanitatis vmbra quiescere. Nec, vti moris est, Nobilis BARTHOLORVM Prosapia breui hac Epistola extollenda venit, opus enim longiorem exposceret Orationem, facundiorem expete-

ret Oratorem. Omitto paritèr Auorum elogia, & quæ in ALOYSIO BARTHOLO, & PETRO BARTHOLO Consilij Patauini membris sęculo anteacto emicuere, Tu namque non à Generis nobilitate, sed à temetipso adeptus es immortalia laudis trophæa, cùm in te vno antiquorum omnium Heroum gloria cumulata reuiuiscere aspiciatur; Tu Comitatis idea, humilitatis simulacrum, probitatis norma, generositatis exemplar, adeò tibi omnium affectus deuinxisti, vt anceps hæream, vtrùm magis in temetipso, an verò in alienis animis viuas; Principibus carus, quot honorum testimonijs es insignitus? Sapientiæ deditus, consilio præditus, prudentia pollens, quot votis, quot precibus locupletatus? Quid tuis decentissimis moribus iucundius, suauius? At silendum, ne dum ANTONIVM quæro, in ANTONIO me perdam. Hæ Obseruationes, cùm sint eorum, qui mea ope ictus mortis vitarunt, tuo Nomini mortis non compoti iure meritò dicandæ; efficias Illustrissime Domine, vt in quibus Parca stamina non fregit, inuidia morsus non imprimat, & quod salutiferæ meæ Obseruationes lethalibus alienæ maledicentiæ venenis non aspergantur. Cæterùm, precor, hoc paruum munus in signum meæ deuotionis præstitum, hilaritèr complectere, sic tutus numquàm obliuionem experturum Libellum, qui Heroem in fronte gerit Æternitati conscriptum. Deus Optimus te quàm diutissimè incolumem seruet.

AD

AD LECTOREM.

NOstras en, Munificentissime Lector, à ritu Canonico longè remotas Excellentissimorum Medicorum Centurias ad litteram descriptas, non ab antecedentibus dissimiles post Consultationes præbeo; descripti enim ad assuetum vsum Casus, quos quotidiè Professores adhibent per me non obseruationes, sed obseruationes non vulgares euentus, ac portentosi nuncupantur, primi autem euentus vetustæ Medicæ, ac nullius momenti effectus appello. Hippocrates Princeps Medicorum Diuinus à posteribus nominatus, vt ex eius adnotationibus colligitur obseruationes minutim adnotauit, longoque, ni fallor, temporis interuallo, eò quia canescentes tali in professione annos adduxerit. Hoc sat patèns diuersorum locorum à scriptis cernimus, vt in Epidemijs, in Taso, in Abdèris, sicque diuersis alijs in locis, in quibus distinctissimè signa apparentia illis in infirmitatibus, sudores effundentium primo, secundo, tertio, alijsque diebus, vrinarum aspectum, concoctionem, substantias, colores, mutationes excrementorum omnium, omniaque necessaria signa, quæ in ægro se se præbebant ostendit. In dies istis ab obseruationibus substántiam extraxit, formauitque aphorismata cognitionum, morborumque prognosticationes, nec inopinatè singulorum medicamentorum qualitates præterijt, quæ passìm accuratè infirmis administrabat, ne per posteros contumeliæ, glosæque acuto dente dilaniaretur. Sicuti sanè eiusdem scriptis non paucis ne quidem parcant Galenus, nec non alij Authores, qui in supradictum Hippocratem commentarunt diffusè in arte Medica scribentes, quam illustrauere, verèque aptissimo modo ad sydera extulere, attamen si casum aliquem narrant, obitèr tangunt, non autem ad litteram, dilucidèque exprimunt.

Amatus Lusitanus Medicus Hebræus doctissimus septem Centurias methodico ritu edidit, & ad defensionem in vnaquaque earum scoliationes opinionis Antiquorum exarauit, ac earum intelligentiam, & tamen non laude decoratur. Martinus Rolandus Spargyricus nouem descripsit Centurias ad vsum vt plurimùm Spargyricæ equiuocis celans multorum remediorum nomina, Antimonio, alijsque compacta, & quia Galenici odio insectabantur, vocat nomine terræ sanctæ, aquæ benedictæ, olei Heraclij, & aliorum nonnullorum, quod per Professores passim reprobatur. Ex recentioribus Petrus Poterius Spargyricus tunc temporis insignis quatuor scriptitauit Centurias doctrina cumulatas,

& re-

& reprobatur penitùs, sordescitque nomen eius. Petrus Iohannes de Fabris dictus nomine Sapiens septem edidit in lucem libros maximæ subtilitatis, cùm Spargyricam autem profitteretur itidem scripsit Centuriam vnam, & exilio compuluntur. Dilectissimus mihi Præceptor meus Lazarus Riuerius quamquàm Opus eius omnes læto animo amplectantur, quatuor attamen Centurias ab ipso effectas, & multas ab alijs communicatas, plurimi illas faciunt, alij verò contemnunt. Hinc mihi haud absonum dicere erit, quòd si tot homines Professionis illustres, qui casus scripserunt in vituperationis scopulum inciderunt per Professores Galenicos, multò magis meæ hæc Centuriæ duobus de causis, à remotione hodierni scilicèt vsus, & ab ortu earum mendicis in locis, in quibus tanta inerat Medicorum, pharmaciæ, ac nutriminis inopia, vilipendio complebuntur. Roma nunc, Venetiæ, Neapolis, Mediolanus, Italiæve aliæ Ciuitates si Spargyrici medicaminis audiant nomen non tanto obsistunt odio, Medici multi, & præcipuè Tyrones aliquod Spargyricum Consilium capiunt, vbique Spargyrici nunc etiam viuunt, & aliquatenùs pompescunt. Spargyricam verò artem viginti ab hinc annis lesæ Maiestatis crimen erat fari nomen, ac perindè à veneno mortifero omnes aufugiebant, Excellentissimi quippè Medici abominationem insinuabant; vndè cùm ego ætate illa sortitus potiùs fuissem Spargyrici nomen, quàm Galenici ad me non recurrebant, nisi deserti à Galenicis medicaminibus, alioque ordine medicinam sumere exoptabant, quapropter curas non vulgares, quæ extrà assuetum ordinem accidebant adnotabam. Totis viribus Galenicorum amicitiam prosequebar, illisq; me me humiliabam, dum autem in eorum comitatu aderam, illis opinionem meam exponebam, & si quid Spargyricum à me propositum, quod interdùm ægroto ministrabant, prosperè operatum esset, non mihi, sed socio laus erat. Multi gratum mihi exhibuere animum, strictamque amicitiam multi me me à tergo mormorationis dente dilacerabant; nihilominùs nonnullos Spargyricæ amore inflammaui, multi meam amplexi sunt methodum. Loca posteà iam dicta, in quibus versatus fui, fecique tales Obseruationes, vt plurimùm pauperrimi Coloni calcabant, & dùm illos inuisebam, non solùm expensis non sufficiebant medicamentorum, sed charitatis opus erat illis pecuniam aliquam concedere, vt pullum emerent vt iure aliquo recrearentur, inopiæ demùm tales erant vt lacrymas à corde extraherent; hinc Galenico ordine illis mederi maximè mihi erat scrupuli tùm ob expensas, tùm etiam ob lentas operationes, nám optimè robur, ac valorem vniuscuiusque callebam, non eò quia casu vel ego, vel professores alij Pharmacis illis ad experimentum medicati fuerint. Ego quoque mille Obseruationum collectam facere potuissem ordinario stylo factarum, sed

inutile

inutile papyrum fædare illis duxi; eas igitùr exprimo, quæ ordinarium excellunt effectum, & prodierunt ex paupertate, & cùm vtilitatis fuissent pauperibus, eędem diuites iuuare poterant tùm lucri tùm breuitatis causa, & vbicunque fui breuiori via, me me Spargyricæ, quám Galenicæ ad gloriam perduxi; Iuuenili mea ętate curiositas me impulit ad multorum amicitiam, vt differentias vsuum obseruarem; versatus igitur fui intèr magnos Medicos Galenicos, vidique curas pulcherrimas; expertus sum Chymicos celebres, vidique itidem speciosissimas, & ab incurabilibus infirmitatibus non sinè stupore liberatos spectaui; vidi paritèr Empyricos, & eorum pulcherrima opera, simpliciumque ignauarum Mulierculatum; sed tám Galenicis Medicis, quám Spargyricis, quám Empiricis vidi medicamina administrantibus mortem, & vitam succedere, vndè natura est, quæ medetur. Obseruaui in Terris pauperrimis, quæ nec Medicos, nec medicamenta possidebant, naturali ordine sanitati suæ consulere, maiorique mori numero vbi Medici, & medicamina erant, quàm vbi desiderabantur: iuxtá illud Dauid *Deus dat niuem sicut lanam*. Natura scilicèt operatur secundùm vires quamuis longè clariùs pateat cùm Medicus, aut minister remedia apta porrigit maiori facilitate infirmum refocilari. At frustraneum multiplicare prolixitatibus circá cauillationes duco, quas in ludis ducunt rudes discipuli de administratione medicamentorum in morborum exordio, cùm Hippocrates illas exilio damnet vbi ait: *Concocta medicari, atque mouere non cruda, nec in principijs, nisi turgeant, vt plurimùm verò non turgeant*. Illius resolutio ardua est, quamuis nondum per Galenum commentetur, sed per plurimos; & iure quia crudorum humorum crassities, & frigiditas ad motum pigra est, nec purganti medicamento obedientiam præstat, & ratio est quia frigoris natura est meatus venarum arctare, itá vt viscosus humor in illis detentus, & succus immaturus obedientiæ obsistat; id autem quisque peritus intueri debet. Vsus hodierni lenire est in principio, & posteá concoctionem quærere vsque dùm humor præparetur; remedia ista expurgantia apud hodiernos nomine benedicta Hippocratica ætate adhuc latebant, quinimmò adhibebantur remedia, quę nunc habentur á nobis fortissima, ac venenosa. Hac de causa Hippocrates se se cauebat ab illis, quæ sua acrimonia, & venenositate in egro accidentia excitabant; cassia vsum non habebat, manna, rhabarbarum, mechoocanis, aut sena; non composita diacatholicum, diaprunum simplex, non syrupus rosatus, aut violatus solutiuus vigebat, potionesue solutiuæ tenues varijs sub formis, quas etiam hodiè formantur. Remedia purgantia per extracta, tám in forma solida, quám in liquores reducta, quæ subtil a sunt, & á crassitie denudata, non grauant, nec molestia afficiunt dum pondere, & mensura iuxtá necessitatem naturę ministrantur.

Si in

Si in vsu mearum Obseruationum, benignissime Lector, qualitas remediorum purgantium in principio infirmitatis tibi non arrideat, nè mireris, quia reducta sunt à puritate subtilia, & sua cùm subtilitate, ac actiuitate non afferunt accidentium periculum, quia humor crassus per illa inciditur, resoluitur, ac expellitur ad vias, per quas natura magìs procliuis est; in corpore non remanent, vel radices obfirmant, quæ facilè causare potest remedium mixtum suis cùm partibus crassis; & impuris, vndè si aliquid inest, quod tibi vtilitatis videatur esse posse, accipies vt Professor, quando verò gustui tuo non adaptetur saltèm Authorem vituperosa laude non compleas, quia tot homines tot sententiæ, vsus differentias admittunt, & scriptor omnium voluntates explere non potest. Vale.

AD

Adm: Reuer:

ET EXIMIO PATRI BERNARDINO CHRISTINI,

Incomparabili Religionis Sacerdoti,
Publicæ Securitatis Auctori,
Salutis Reparatori, Mortis Extinctori,
A Venetis Patricijs omnibus suffragijs intèr Ciues adscito,
A Fama omnibus votis intèr gloriosissimos cooptato,
Quòd dùm in lucem Obseruationes edit
Mortalitatem ludat, obliuionem lædat,
Et quòd
Dum Exempla promit, Mortem premat
Gratulatur
AEmilianus Trauaglinus V. I. D.

b INDEX

INDEX RERUM NOTABILIUM,

Quæ in hac Secunda Parte continentur.

Fistu.

Ver-

CLossium Sancti titulo decoratum, Beatique nomine Basilium Valentini insignitum sæpè, ac sæpiùs inueniens, cùm verò apud plerosque tales non habeantur, omne dubium sublaturus, Sanctorum Cathalogum accuratè explorare libuit, neque tamen ipsos reperire concessum est. Sanctos Medicos hìc subnecto, à quorum Artis Medicæ integritate discant hodierni Medici, quòd nisi ægrorum morbos quàm citiùs euellere totis viribus curauissent, immò extorturi pecuniam remedia meliora (vt non pauci hodiè solent) procrastinassent, sanctitatis apicem non attigissent, eorumque effigies vt Orbis miracula, Cælique incolas minimè veneraremur. In libro Titulo Sanctorum P. Teophili ex Societate Iesu adscriptus sequens Cathalogus.

SS. Cyrus, & Iohannes 31. Ianuarij.
S. Cæsarius Frater Gregorij Theologi 25. Februarij.
S. Dionysius 28. Februarij.
S. Codratus Corinthius 10. Martij.
S. Papilus Pergamenus 13. Aprilis.
S. Iuuenalis posteà Episcopus Narniensis 3. Maij.
S. Ioachinus Iaponius prò fide cæsus 15. Maij.
S. Thalalæus 20. Maij.
S. Alexander Lugdun. 2. Iunij.
S. Vrsicinus 19. Iunij.
S. Otricularius 29. Iunij.
S. Sampson 27. Iunij.
S. Antiocus 15. Iulij.
S. Hermolaus 27. Iulij.
S. Pantaleon 27. Iulij.
S. Diomedes Cilix 16. Augusti.
SS. Leontius, & Carpophorus 20. Augusti.
S. Philippus Benitius Ord. Seru. 28. Augusti.
S. Eusebius 26. Septembris.
SS. Cosmus, & Damianus 27. Septembris.
S. Lucas 18. Octobris.
S. Zenobius 30. Octobris.
S. Theodorus Laodiconus 2. Nouembris.
S. Arestes 9. Nouembris.
S. Æmilianus 6. Decembris.
S. Alquirinus Cisterciensis.
S. Gennadius.
S. Nicerata.

Pharmacopola.

S. Aumilianus 6. Decembris.

Chyrurgus.

S. Athanasius 3. Aprilis.

OBSER-

OBSERVATIONVM MEDICARVM CVRATIONVM INSIGNIVM

P. Fratris Bernardini Christini 2. à Iuuellina Cyrnei Min: Obser: S. Francisci

CENTVRIA PRIMA.

Romæ. Minctio Sanguinis. Obseru. 1.

DIe 5. Iunij Dominus Petrus de Rubeis in Suburbio S. Petri annorum 65. emittebat per virgam sanguinem rubicundissimum ab hinc diebus 15.; hunc sibi morbum conciliauerat iter faciendo, (senibus enìm talis indispositio propè oritur à violenti motu) sed tamen remanebat dubitandi locus, nàm periti in arte volunt sanguinis emissionem pacto, quo suprà à quatuor oriri posse causis, scilicèt vel à percussione recepta in visceribus, sicque frangitur vena caua, & emittitur per vrinam, vel à qualitate humoris stabilis corrodentis, vel à motu violenti, vel à coitu immoderato. Quomodocunque esset, vt diuerterem fluxum sanguinis ordinaui sectionem venæ brachij dexteri ad vnc:4., & quotidiè sumendum propinaui per os syr: myrthin:, rosar: aridar:, oxysacchar: an: vnc:1., mastich: elect:, sem: lapatij acut:, & plantag: an: drag: ß:, tinctur: corall: drag: 1.; post quinque dies purgatus fuit prout sequitur ℞: rhabarbar: torrefact: drag: 2., myrabolan: citrin:, & emblic: decoct: cùm plantag:, equiseti an: man: ß:, semin: ameos, fænicul:, anisor: an: drag: 1., flor: trium cordial: an: pugill: 1.; sextiès per aluum euacuauit, iamque sanguis non ità perfluebat; posteà exhibui cons: cydonior:, & flor: granator: an: vnc: 1., trochisc: carab:, corn: ceru:, corall:, croci Mart: adstringentis an: drag: ß:, de quo sumebat vnc: ß: prò qualibet vice, sicque liber euasit.

Romæ. Suffocatio Vterina. Obseru. 2.

DIe 7. Iunij D. Olympia Lorii annor: ferè 26. patiebatur dolores capitis, ventris, & stomachi, & hi forsitan ei acciderant, quia iuuenis carnosa, & Venerea erat, & coniuge carebat, cùm menstruis paucis, ex quibus factum est, vt pluribus symptomatibus afficeretur, & in hac die præcipuè ei tale accidit symptoma, vt 9. horarum spacio sinè pulsu, sinè respiratione, nec per os, nec per nares permansit, & venter solus calidus erat. Aduenerunt Medici multi, & applicauerunt naribus varios fumos asæ fætidæ, & similium; constrinxere vinculis coxas, & pedes, sed frustrà, vndè tanquàm mortua dimissa fuit, adeò vt eius patruus ceram ad funus emendam curauit. Aduertens autem ego in ventre, & vmbilico calorem residere curaui; vt mulier duos digitos intinctos extracto musci, & zibetti in vuluam ad instàr coeuntis immitteret, vsque dum pertingeret partes matricis; eodem tempore confricabantur ab alia muliere ægrotantis pedes aceto, & sale, & ab alia applicari pectini, & vmbilico iussi cucurbitulam magnam, egoque calamo per os infundebam spiritum vitrioli, & per nares transmittebam fumum carab:. Elapsa hora surrexit è somno quasi stolida plorans, & subitò positum fuit ceratum su-

per umbilicum de Tacchamacha Benioi cùm gr: 8. zibetti, & musci, & per os sumpsit aquæ hirundinum compositæ ad usum Quercetani unc: 2., cùm puluere de guttera Riueriano, quæ iterùm resumpsit, & posteà formaui electuarium hoc ℞: sem: agn: cast: unc: 1., folior: mentastri pug: 1., suc: rutæ, mentæ an: unc: ß:, cyperi, semin: cymini, balaust: an: drag: 2. sal: smaragd: drag: ß:, de quo sumebat drag: 2. prò uice, & antè dictam confectionem purgata fuit cùm Mercurio vitæ, sumendo de dicto gr: 8., deindè emittendum iussi sanguinem à pede dextero ad unc: 10., sicque cessarunt uertigines, & syncopationes, & optimè conualuit.

Romæ. *Colicus Dolor.* *Obseru.* 3.

DIe 11. Iunii Orsilius ab Alexano in Corsicà natus, tunc Romæ miles, per quinque dies uexabatur à doloribus Colicis, & præcipuè in stomacho, & umbilico dolor urgebat. Aptatá fuerunt per Medicos 26. clysteria carminatiua ordinaria, pauca restituit, & dolor permanebat; uaria per os sumenda præbuere remedia, ut theriac:, mitridat:, phylon: Rom:, requiem Nicol:, pill: de cinoglos:, & nihil profuerunt. Vocatus ipse ordinaui clysterium factum cùm decoct; camomill:, de sem: lini, & miscui unc: 9. uini, in quo ebullierat croci metallor: drag: 1., & dimidium octauæ pulpæ colochynthidis, cùm semin: anisorum, & fænicul:; posteà per os sumendum præbui ol: amygdalorum dulcium, & recentium unc: 6.. cùm syr: cynnam:, & anisor: an: unc: ß., sed nihil profuit. Vespere sumpsit Laudani nepent: Quercetani g: 5. cùm confect: hyacinth: drag: 1., in nocte quieuit parùm, perturbatus à doloribus; die sequenti exhibui ei g: 5. nostri Aureati uomitiui, & trium horarum spacio euomuit multa uiridacea, & tenacis materiæ, & per secessum quatèr eiusmodi materias euacuauit, sicque cessarunt dolores, nec aliud sumere uoluit, quàm nutrimentum corroborans.

Romæ. *Asthma.* *Obser.* 4.

IVuenis quidam Vrbinatensis, uineæ custos propè Portam Populi annorum ferè 26., affligebatur à duobus annis ab Asthmate, ut uix moueri posset; corpus eius erat phlegmaticum, undè præscripsi syr: de hysop:, calament:, oxymel: simpl: an: unc: ß:, aq: de hysop:, fænicul:, capill: Vener: an: unc: 1. ß:; sumpsit per quinque dies quolibet manè; manè paritèr, & uespere leniebam pectus cùm unguento dialthææ maioris, & ferebat cartam linitam dicto unguento suprà pectus; posteà præbui mannæ recent: de Calabria unc: 3. dissolutæ cùm unc: 4. decoct: passularum, & liquirit:, add: syr: uiolar: sol: unc: 1. ß:, quibus sumptis euacuauit multas feces; indè prosequendo unctionem, minoratoque corpore, duobus elapsis diebus iussi sanguinis missionem à basilica dextera ad unc: 8., qui erat putridus, & per septem dies præbui sumendam sequent: composit: ℞: loch san:, loch de pino, de pulm: uulpis an: unc: 1., rad: irid:, enulæ campan: an: drag: 2., passular: enucleatar: unc: ß:, cons: uiolar: unc: 3., m:, de qua sumebat unc: 1. ß: per diem. Tertio die completo exhibui ei potionem sequentem ℞: flor: borrag:, buglos:, capill: Vener:, hysop:, passul: enucleat: an: pug: 1., liquirit:, rasæ, iridis, prassij an: drag: 1. ß:, agaric: drag: 2., zingiber:, sal: gemm: an: g: 6., infundantur per noctem in oxymel: simplic: q: s:, de reliquis fiat decoct:, de quo accipiat drag: 6., & diss: elect: de cass:, diacatholic: an: drag: 2., diaphin:, & indi an: dragm. 1., & cùm express: decoct: fiat pot:, add: syr: uiol: sol: unc: 1. Sumpsit, & optimè operauit, posteà ad quindecim dies uenturos sequens electuar: ordinaui sumendum ad dragm: 2. uespere, & manè: ℞: pulm: uulpis sicc: puluer: drag: 4., rad: ireos pulueriz:, extract: liquirit: an: drag: 2., enulæ campanæ drag: 1. ß:, rob de vino, aut sapæ vnc: 3., croci drag: ß:, ol: carab: drag: ß:, buthyr: sulphur: unc: ß:, sacch: q: s: fiat elect: sec: art:; sanatus est omninò, & post annos quatuor vidi prædictum sospitem.

Romæ. *Malus habitus cùm Icteritia.* Obseru. 5.

DIe 14. Iunij Roccus Ianninus faber lignarius annorum 58., laborabat obstructione pulmonis, hepatis, & lienis; color eius erat plumbeus, oculi perobscuri, & flaui coloris. Huic altera accessit infirmitas, & fuit subreptio quantitatis pecuniæ, vndè Icteritia non modica cùm febre causata est. Indicauerāt de eo malè Medici moti ab aphor: Hip: *morbo regio laborantibus, si fiat hepar durum, malum*, & tanquam desperatum reliquerunt. Accessi ipse, & statìm ordinaui syr: endiu:, succ. acetos:, oxysacchar:, acred: citr: an: vnc: 1. sumendum per tres dies cùm aq: cichor:, lupulor:, flor: genist:, & chelidon: an: vnc: 4.; parti hepatis epictymas refrigerantes adhibui, parti splenis resoluentes. Elapsa tertia die exhibui ei pillul: sequentes ℞. Aloe lot: drag: 1., agaric:, & rhabarbar: puluer: an: drag: ß., cùm succ: chelidon:, quibus sumptis euacuauit sextiès feces pessimas; posteà sequens decoct: iussi ℞. chelidon:, flor: genist:, summitat: marrubij an: pug: 1., radic: petrosel:, endiu:, rusci, rubeæ tinctorum an: vnc: 1., fol: cetrach: linguæ ceruin:, centaur: min:, & capill: Vener: an: vnc: ß., & posteà facta est decoctio, quam per dies sex ad vnc: 5. in die sumebat cùm sacchar: vnc: ß. Iterùm præbui alias pillulas confectas seq: modo. ℞. aloë lot: drag: 1., scammon: præparat: cùm floribus sulphur: scrup: ß., agarici, & rhabarbari an: scrup: 1., succ: eupat: q: s:, f: pillul:, & euacuauit quantitatem materiæ, & desijt icteritia, posteà præparaui pillulas de Aloe ex Riu: ad conseruandam sanitatem, & ex his sumebat semèl in hæbdomada, vndè perfectè sanatus est, nolui huic applicare remedia Chymica, sed tamen Galenica, vtpotè magìs adaptata huic morbo.

Romæ. *Febris Synocha.* Obseru. 6.

DIe 20. Iunii Dominicus Sauinus annorum 24., temperamenti inter calidum, & siccum ægrotabat febre continua, & per biduum non agnoscebatur nec principium, nec augumentum, nec status, nec declinatio febris. Vrina erat aliquantùm cruda, pulsus vehemens, plenus, vndosus, & frequens; acerbè laborabat capitis dolore, vitam habebat doloribus vexatam, & humeros flatibus, faciem valdè rubeam, & venas plenas. Clysterium ipsi impositum fuit, cùm sectione basilicæ ad vnc: 10. sanguinis, attamen febris eodem modo, ipsisque signis se habebat, absque vlla diminutione, quia verò pauper erat, sequenti die exhibui ei vinum ex Calice Chymico vnc: 8., euomuit multa mixta, & sextiès per aluum euacuauit, & sic omninò febris euanuit.

Romæ. *Febris Synocha.* Obseru. 7.

DIe 22. Iunij D. Angela de Auanzatis ann: 21., temperamenti calidi, & humidi laborabat febre cōtinua, & à Medicis prò Synocha putredinosa habita fuit. Prçter modum viuendi fuit datum hoc minoratiuum ℞ cass: recent: extracta, elect: lenitiu:, diaprun: lenitiu: an: dr: 3., electuar: de diacti': dr: 1. ß., dissolu: cùm decoct: cord: q: s:, st pot: cap:. Sex vicibus euacuauit, deindè adhibita sunt digestiua idest ℞ syr: acetos:, endiu:, boragir: an: vnc: ß. cùm aq: lupulor: endiu: an: vnc: 2. prò vice more solito. Post aliquos dies facta fuit phlœbotomia in pede sinistro ad vnc: 6., attamen febris continuabat. Septimus transiuit aliqua suspectione, & valdè eneruatæ sunt vires, ità vt Medici decreuerint, & iusserint ipsi non præberi alia medicamenta præterquàm digestiua, & roborantia. Inter alios ego eram diuersus in opinione à Medicis, vndè ægrotantis frater audiens casum in vltimo desperationis esse à Medicis, auidus suæ salutis accessit ad me, & sic præbuimus duo grana Aureati, & duo florum Antimonij nostri correcti; non euomuit, sed per secessum octiès fætida, & putrida, vnà cùm quantitate vermium eiecit, & sic cæpit aliquantulùm meliùs se habere, ità vt quando Medici reuersi sunt, admirati fuerint; deindè balsamo corroborauimus corpus media octaua prò vice in singulos dies, & duorum dierum

ſpacio bis prò die adhibebatur bezoard: Iouial: ſcrup: 1., paſtill: Aurei noſtri, & balſam: ſalutis an: ſcrup: ſſ., ſic decimo die omnium ſtupore conualuit.

Romæ. *Febris Symptomatica.* *Obſeru.* 8.

DIe 28. Iunij ægrotabat ſenex vocatus Carolus Roſatus Marcheſanus annorum 72., iracundus, & ſanguineus, qui repentè vexatus fuit acceſſione adeò vehementi, vt omnes arbitrati fuerint ipſum paucis ab illinc horis moriturum. Accedebat febris vnà cùm maximo frigore, ità vt etiam vngues nigræ euaſerint, deindè fumi aſcendebant ad caput, vt pene poſſet reſpondere circumſtantibus, & ſic abſque vllo remedio permanſit 24. horis, & abſque vlla ſumptione prærerquàm aquæ. Iuſſi ego catharticum compoſitum vitriolo, ſtibio, & aloe noſtro ad gr: 9., & ſeptiès per aluum euacuauit res putrefactas, & aliquantulùm reſpirauit; deindè iterùm iuſſi eſſentiæ: alexipharmacæ: noſtræ: cùm vnc: 1. ſyr: acred: citr: cochlear vnum prò vice bis in die ſumendum, & ſeptimo die febris euanuit.

Romæ. *Vomitus à multis menſibus.* *Obſeru.* 9.

DOmina Angela Muſetta annorum 38. circitèr, temperamenti bilioſi, à paſsionibus, & doloribus hyſtericis à multis menſibus laborabat vomitu, ità vt nec minimum in ſtomacho cibum retinere valeret, eòque debilitata erat, vt cadauer ſpirans videretur. Adhibuerant varia remedia Phyſici, ſed in caſſum, fruſtràque fuit venæ ſectio celebrata. Vocatus ego hæc præſcripſi ℞. iuris pulli vnc:4., ſal: abſynth: drag: 2.; poſt quatuor horas exhibui aq: artemiſ:, roſar:, flor: aranc: an: vnc: 1., aq: cynnamom: vnc: ſſ., conſ: hyacinth: drag: 1., pulu: elect: diamargar: frig: ſcrup: ſs., eſsent: croc: g: 5., m:, & ſumpſit, & tunc penitùs ceſſauit vomitus. Die ſequenti dicta remedia iterùm ſumpſit, deindè duo exteriora cerata adhibui, unum noſtrum vſuale ſtomacho, aliud umbilico ad formam nummi argentei compoſitum ex tacchamacha drag: ſſ., myrrh:, thuris, maſtiches, benioi, ſtorac: calamit: an: ſcrup: ſs., lign: aloe ſcrup: 1., muſc: gr: 4., ol: abietini q: ſ:, fiat ceratum, quo poſito ſuper umbilicum, ut dictum, ſanata eſt.

Romæ. *Tertiana Febris.* *Obſeru.* 10.

DIe prædicto Puella filia D. Ioſephi de Horatijs in foro Hiſpanico annorum 13., temperam: delicati, & bilioſi à principio mẽſis Aprilis febre Tertiana uitioſa affligebatur. Adfuere Medici, qui eam purgauerant uarijs adhibitis remedijs, tandèm de ſalute deſperatam dereliquerunt, ex eò uidelicèt, quòd nec typum acceſsionis mutare potuiſſent. Vocatus ego eodem die Antifebril: Riueriani exhibui ſcrup: 2., & quinquiès euacuauit multa bilioſa, & craſsa, ex quo factum eſt, ut ueſpere febris mitior appareret. Tribus diebus ſubſequentibus ſumendum dedi ſyr: ſucc: borragin:, lupulor:, abſynth: an: unc: ſs: cùm drag: ſs: ſalis abſynthij uitriolati. Quarta die ſumpſit uinum Calicis Chymici, undè euomuit uermen ſerpentis ad inſtàr, cùm materia porracea, & per ſeceſsum multa putrida, ſicque ad priſtinam ſalutem reſtituta fuit.

Romæ. *Sputus Sanguinis.* *Obſeru.* 11.

DIe 18. Auguſti Filius Nobilis Leonardi Ferrandini annor: 18., temperam: delicati, procliuis ad Phthyſim, expuebat per modũ ſaliuę ſanguinẽ, undè pręſtita à Medicis nõ uulgari diligẽtia in cognoſcẽda morbi radice, arbitrati fuerũt, ſanguinẽ proſilire à pectore, ex eò quia laborabat tuſsi. Vocatus ego præbui ſtatìm aquæ ex plantag: ſtillatæ, papauer: errat:, urtic:, roſ: an: unc: ſs:, cùm qua miſcui ſyr: de corall: drag: ſs:, quam manè ſumebat, ueſpere autem magiſter: de corall: rubeis, de carab:, de ſanguin: dracon:

in

in lacrima an: scrup: 1. laudan: nep: Quercetani gr: 2., cons: flor: granator: vnc: ss:, & sic durauit duodecim diebus, & cessauit sanguis, & destructa fuit tussis; ferebat ceratum capitale in commissura coronali, & elapsis diebus, vt suprà, fuerunt paratæ decem viperæ decorticatæ, & absque capite, carn: de testudin: lib: 1., cancr: fluuiatil:, & lumacarum an: num: 8:, & radic: de pimpinel:, quę compositio redigebatur in consumatum cùm carne caponis, sicque per 12. dies bibit, post hoc sumendam præbui hanc tincturam. ℞: radic: Chinæ vnc: 5., lentisci vnc: 3., ligni visci quercini vnc: 1., ligni aloes drag: 1., & facta fuit tinctura sec: art:, ex qua sumpsit prò qualibet vice vnc: 1., sicque conualuit.

Romæ. *Febris Continua.* Obseru: 12.

FRater suprà dicti, annor: 28: detinebatur febre continua per plurimos menses; exhibui ei vinum infusum Calic: Chymic: vnc: 4., & per secessum sexties sinè vomitu, euacuauit, & posteà præbui drag: 2: cortic: Chinæ, vndè cessauit febris; deindè adaptaui ceratum stomachale nostrum, & per os 26. dierum spacio sumpsit vnc: ss: prò qualibet vice, puluer: cachetici Quercetani, qui sic operatus est, vt colorem, & temperamentum mutaret.

Romæ. *Vlcus Cancerosum.* Obseru: 13.

DIe 26. Augusti Præsbyter quidam Alexander de Sannis vlcus cancerosum in tibia dextera à sex annis habebat, & curatus fuerat à diuersis Chyrurghis, sed frustrà. Vlcus erat grande, cùm alijs paruulis, quæ ipsum circumdabant, caro nigra, & peracerbi dolores. Præscripsi cibum tenuem, refrigerantem, & super plagam applicata fuerunt lintea madefacta sæpè in sequenti decocto ℞: fol: plantag:, radic: aron:, caprifolii: an: pugill: 1:, folior: vitis manip: 1., aq: fabri ferrar:, in qua ferrum extinguitur lib: 3., & fact: est decoct: add: alum: drag: 1., sal: Saturni drag: 1. ss:, & die, vespereque vlcus humectabat, & posteà vtebatur vnguento lytargir: facto ex oleo rosat: sinè acet:, cerus:, camphor: add:, & pauco præcipitato dulcificato, deindè bis vsus est vino Calic: Chymic:, quod fuit causa magnæ emissionis rerum porracearum per seccessum, sicque aliquantùm purificato vlcere ab excrescente carne, vsus sum emplastro styptico Crollii, & 30. elapso die conualuit.

Romæ. *Dolor Colicus, & Nephriticus.* Obseru. 14.

DIe 26. Augusti Maria Mausonis annorum 26., temperamenti pituitosi angebatur à 12. diebus doloribus colicis, & hoc tempore curata fuit à diuersis Physicis cùm clysterijs carminatiuis, & vnctionibus, bìs sanguinem hauriendo à saphæna, & alijs remedijs vsualibus sinè fructu. Accersitus ego inueni eam debilem, & simul cùm doloribus nephriticis, & colicis; habebat etiam maximam difficultatem mingendi, quare existimaui fuisse calculum, ideò exhibui extract: nostri antecolici dragm: 1., sal: nephritic: drag. ss:, spirit: therebint: g: 20., m: in forma pillulari, & sumpsit; in eadem hora iussi clysterium compositum cùm decoct: sassifrag:, parietar:, & radic: rhaphan:, semin: anisor:, fænicul:, addito vino infuso in Calic: Chymic: ad dimidium, cùm oleo sem: lini q: s:. Multas feces per aluum emisit, sic etiam vrinæ dolorem aliquantulùm mitigauit; vespere dedi ei denuò extract: supradicti cùm sale prædicto an: drag: ss:, laud: nepent: g: 3., spirit: therebint: g: 15., & nocte meliùs ses habuit. Die sequenti reiteratus fuit clyster supradictus, & in ipsa die expulsit calculos quatuor per vrinam, ad instàr fabarum, & sanata est.

Romæ. *Febris maligna.* *Obseru: 15.*

PErillustris, & Reuerendus Canonicus Rogerius Florianus annorum circitèr 42., laborabat febre maligna à 7. diebus, sicque destitutus erat viribus, vt non posset moueri. Ordinauerat eius Physicus propinandas confectiones, syrup:, bis sanguinis emissionem, sed in cassum; insupèr dederat sumendum bezoard: orient: perfectissimum, & nihil operatum est. Dùm ægrotus laborabat in extremis accersitus ego præscripsi aqu: theriacal: Riuerian: paratam cùm succ: limon: vnc: 5., bezoard: solar: scrup: ß:, confect: alchermes dragm: 1., quibus sumptis in nocte emisit sudorem in quantitate. Manè iussi clysteria cùm iure, diacatholic:, & mell: ros: an: vnc: ß:, vitell: ouor:, sacchar: rub: an: vnc: 1., & per os sequens conditum ℞: aqu: flor: borragin:, buglos:, rosar:, scorzoner:, rut: caprar: an: vnc: 1., flor: aranc: vnc: 2., margarit:, corall: rubeorum magisteriator: an: drag: ß:, essentiæ angelicæ, carlinæ, bistortæ, tormentillæ, contrhyeruæ cortic: citri an: g: 15., elexir vitæ maioris Serenissimi Magni Ducis dragm: ß:, sal: smaragd:, topatij, hyacinth: an: dragm: ß:, vnicorn:, bezoard: an: scrup: 1., spirit: calchant: dragm: ß:, fol: auri numero 6., misce, & propinabam ei parumpèr prò vice quinquiès, & sextiès in die, & in iure sumebat bezoard: miner:, & iouial: ad g: 10., hocque in vespere; vndè in nocte euacuauit excrementa fætida, ex quo factum est vt in manè pulsus esset validior, & vrina melior. Summo manè accessit Medicus eius ordinarius, & iudicauit excrementa mortalia, & remedia applicata vtpotè inualida delusit, ità vt irasceretur infirmus, & à se Medicum expelleret, cupiens omnimodè me curam prosequi, quo circà sumendum dedi dictum bezoard: mineral:, & Iouial:, & ipse eadem euacuauit per aluum excrementa. Vespere, & manè antè cibum epithyma cordialia adhibebat. Die 13. maiori gustu sumpsit cibum, & eodem die conditum supradictum, & bezoard: in iure eodem consueto, & bìs euacuauit. Die 14. cessauit euacuare atrabilaria per secessum. Agitabatur etiam febre, & tunc ordinaui aq: de cichor: vnc: 4., senæ scrup: 2., spirit: calchant: g: 6., infundantur per noctem, & sumpsit manè cùm vnc: 1. syr: ros: sol:, & bìs euacuauit; spacio 17. dierum sumpsit cons: borrag:, viol: an: vnc: 1., iulep: gemmat:, perlat: an: dragm: ß:, bezoard: iouial: g: 12., sicque cessauit febris, cibos corroborantes interìm dabam, & breui tempore conualuit.

Romæ. *Passio Hysterica.* *Obseru. 16.*

DOmina Magdalena Doria annorum circitèr 35., temperamenti biliosi, faciei rubeæ, & aliquantùm crassæ. Die supradicto hæc oppressa erat hysterica passione, adeò vt per plures horas mortua videretur. Applicui ceratum compositum ex sacchamac:, benioi, myrrh:, mastich:, carab: an: dragm: 1., ligni aloes scrup: 1., musci, & ambrę grisæ an: g: 3. super vmbilicum, & eodem tempore recepit clysterium de oxysaccharo, quod effecit vt reuiuisceret. Postera die accesserunt tremores, vndè propinaui extractum de carab: dragm: ß:, cùm iulep: viol:, & sal: Iouis gr: 6., sicque cessarunt passiones, & conualuit.

Romæ. *Dolor Nephriticus.* *Obseru: 17.*

IN ædibus S. Francisci de Ripa 29. Augusti ægrotabat Pater Franciscus de Montesperello, annorum 34., temperamenti circitèr adusti, patiebatur dolores nephriticos stomachi, & laterum correspondentes hepati. Applicauere alij diuersa Clysteria carminatiua, & varia fumenta partibus suppositis offensis, sed frustrà. Adiui ipse, & vespere ordinaui sumendum laudan: nepent: Quercetani g: 4., sed nihil profuit; postera die sumpsit ol: amygdalor: dulc: recent: vnc: 5. cùm syr: violat: vnc: 1., & adhuc vigebat dolor; altera die sumpsit essent: therebint: Cypr: drag: 1., spirit: vitriol: scrup: ß:, essent:

anisor:

anisor: iulepat: dragm: ſſ: , vndè non ſuperuenerunt dolores ità violenti. Hinc ordinaui card: agreſt:, radic: liquiritiæ an: vnc:2., ex quibus conficiebam decoctum, quod ſumpſit 15. diebus, & emiſſis calculis paruis multis ſanatus eſt, & longo tempore talem non eſt paſſus morbum, prout ſeptem iam elapſis annis redijt, & curatus fuit cùm oſſibus, & inteſtinis lupi pulueriżatis ſumptis ad dragm: 1. prò vice per dies 15.

Romæ. *Conuulſio cùm febre.* *Obſeru:* 18.

DIe prædicto filius Dominæ Angelæ Fuſoriæ viduæ, annorum trium, opprimebatur febre vndecim ab hinc diebus, ſimulque à varijs accidentibus conuulſiuis. Varia adhibuerunt Medici remedia, ſed fruſtrà, & accerſitus ego præbui duo cerata noſtra ex aloe contrà vermes compoſita, vnum ad regionem ſtomachi, alterum ad cor, & per os propinaui aqu: hirundin: compoſit: Quercetani ad vnc: 2., vnde ceſſarunt accidentia conuulſiua, & vt tutior eſſet ſupradicta iterùm ſumpſit, vltrà quæ præbui ſal: margarit:, corall: an: ſcrup: 1., ſal: ſmaragd: g: 6., ſpirit: theriac: dragm: 1., aq: rut: caprar: vnc:2., m:, quibus ſumptis euaſit liber.

Romæ. *Menſtruorum ſuppreſſio cùm obſtructione lienis, & dolore.* *Obſeru:* 19.

DIe 30. Auguſti Illuſtriſſimæ Dominæ Catherinæ Foreſtæ Neapolitanæ, annorum ferè 28., obſcura facie, pallida, & oppilata, à quinque annis euanuerant menſtrua. Huic applicuere Medici bìs chinam ſumendam multo temporis interuallo, ſicut & diuerſas res aperitiuas, ſed fruſtrà. Accerſitus ego obſeruaui hanc habere obſtructionem duriſſimam in regione lienis cùm dolore acerbiſſimo, & per multam debilitatem ſtomachi; eodem die applicui duo cerata, vnum ſuprà regionem ſtomachi, & eſt vſuale noſtrum, & alterum ſuper regionem lienis, & fuit ſequens ℞. ſucc: cicut: condenſat: vnc: 1: ſſ:, gum: ammoniaci diſſoluti in aceto vnc: 2., ſucc: cucumeris aſinini, follior: cappar: an: vnc: ſſ:, extract: cortic: fraxin: dragm: 6., fiat ceratum ſec: art:, & eodem die ſumpſit per os bìs aq: ſtillat: de camomill:, flor: nucum, flor: tamaricis an: vnc: 1., ſal: abſynthij calybeati, tamaric: an: ſcrup: ſſ:, tinctur: croci ſcrup: 2., ſyr: artemiſ: vnc: 1., ſicque per tres dies proſequendo ceſſauit dolor, meliùſque ſtomachum appetebat. Quarta die fumentum feci partibus inferioribus cùm fecibus Reguli Antimonij, prout infra vnc: ſſ: Reguli Antimonij ebullire faciebam in vaſæ cùm vini, ſaluiæ, pulegij, ſpicæ Romanæ, artemiſ:, matricar:, iuæ arteticæ an: man: 1:, ſicque fumum accipiebat ipſa, donec calor euaneſceret. Indè ſumebat extract: lienis bouis deſcriptum à Crollio ad vnc: ſſ:, addita aqua ſupradicta, hoc attamen ſeruato, vt totum compoſitum diuideretur veſpere, & manè tribus horis antè cibum, & hunc ordinem per quinque dies ſeruauit. Deindè ſumpſit per os vnc: 6. vini infuſi in Calice Chymico, vndè euomuit multa viridacea, & nigra, & ſextiès excretus eſt multa obſcura per ſeceſſum, & veſpere meliùs ſe habuit. Aduenerunt interìm menſtura perobſcura, & ad ſex dies mediocritèr durarunt; interìm ſumebat aq: camomill:, artemiſ:, matricar:, flor: arancior: an: vnc: 1., ſal: abſynth:, artem: an: dragm: ſſ:, vndè cæpit facies rubeſcere, & dolores lienis omninò ceſſare. Hinc applicui remedia, vt vigorem acciperet, & menſe continuotèr, quatèrue in hæbdomada ſumebat eſſent: roſ: ordinar:, angelic:, carlin:, cortic: citr: an: gutt: 10. tincturæ, ſeù Panacęę noſtrę liquidę vniuerſalis cùm auro g: 12., & benè conualuit, priſtinum vigorem reaſſumpſit, & paruo tempore elapſo facta eſt grauida, & peperit filium.

Romæ. *Febris Continua cùm dolore Capitis.* *Obseru.* 20.

DIe 3. Septembris Nobilis quidam Olysipi natus laborabat febre continua à sexdecim diebus, cùm dolore acerbissimo capitis. Accessere Medici, ac ordinarunt poculum medicinale ad quantitatem syr:, & quatèr fuit secata vena, quo factum est vt febris diminueretur, sed capitis dolor adhuc non cessabat. Vocatus iussi laudan: nepent: ad vsum Quercetani g: 4., & nocte meliùs se habuit, & requieuit, quia verò iuuenis erat, ideòque accensus sanguine, iussi emissionem vnc. 5. sanguinis à saphæna, & statìm desiit dolor, & sanatus est. Motus fui in hac cura ab exemplo posito in Obseru: 40. Centuriæ 5. Preceproris mei Riuerii.

Romæ. *Febris Continua.* *Obseru.* 21.

DIe supradicto Miles quidam Matthæus Nomine Corsicæ in Bastilica natus, in Hospitali PP., Italicè *Buon Fratelli*, commorabatur. Febre hic maligna continua à duodecim euolutis diebus affligebatur, addito singultu tàm vehementi, vt nec verbum proferre posset. Medicus ordinarius Hospitalis varia adhibuerat remedia, tèr sanguinis iussit emissionem, sed nihil profuit; ego accessi, nàmque rationalis erat, & ipsi præbui sequens remedium ℞: laudan: nepent: g: 3., item ℞. emuls: 4. semin: frigid: vnc: 6., sal: prunel: dissolut: drag: 1. ß:, vndè sumpto priùs laudano, & post duas horas supradicto cessauit singultus; posteà sumendum dedi bezoard: mineral: scrup: 1., iouialis g: 10. cùm iure optimo per tres dies, sicque sanus redditus fuit.

Romæ. *Febris Tertiana.* *Obseru.* 22.

DIe 5. Septembris Cæsar Castellanus annorum 24., temperamenti biliosi duobus ferè mensibus febre Tertiana notha opprimebatur. Ordinarunt Medici quatèr sanguinis emissionem, tèr medicinas, & confectiones varias, nec per horam admouerunt febrem. Vocatus præbui drag: 1. ß: Antifebril: Riueriani, vndè euacuatis excrementis biliosis septiès, cessauit febris, & euasit liber.

Romæ. *Hydropisis.* *Obseru.* 23.

DIe 7. Septembris Vxor Domini Procuratoris de Grisonis annor: 48., temperamenti humidi per 15. menses laborabat hydropisi grauissima. Consuluere Medici inter se, & varia præbuere medicamina, sed in cassum. Vocatus ego assumpsi solus hoc onus curandi morbum. Ventris non solùm tumor erat, sed & ad pedes vsque procedebat, vt paruum dolium videretur, quo factum est vt substentari non posset, vndè prò die sequenti ordinaui infrascriptum remedium. ℞: radic: aspar:, brusc., enulæ camp:, petros: an: vnc: 3., folior: acrim:, cetrach, linguæ ceruinæ, capill: Vener:, politric:, marrubij an: man: ß., coquantur ad vnc: 6., colat: add: senæ scrup: 2., anisor:, cynnamom: an: scrup: ß:, sal: tartar: vitriol: drag: ß:, magister: nostri tartar: g: 15., spirit: sal: comm:, & nitr: an: g: 10., m:, & cap:. Poculum horum sumpsit per nouem dies continuos, quo tempore vsus sum fumentis ordinarijs ad formam epithymę, & applicabam supra hepar, lien, & stomachum. Ventrem verò vngebam oleo bufon: descripto à Patre Lauda, cùm vnguento arthanitæ maioris, vndè & interiùs, & exteriùs res, & materias aquosas sextiès in die euacuabat. Nono elapso die præbui Mercurii dulcis nostri g: 20., magist: ialapp:, & scamm: an: g: 6., vndè euacuata fuit quantitas non modica materiæ aqueæ, & fetens, & diminutus est venter. Per decem dies sequentes sumebat aq: acrimon:, capill: Vener:, linguæ ceruinæ, cetrach, absynth: an: vnc: 1., & infundebam sal: absynth: vitriol:, ebul:, & tamarisc: an: scrup: ß:, spirit: sal: comm: g: 20., &

eodem

eodem tempore iterùm sumpsit Mercur: dulc: cùm reliquis, vt suprà. Iam incipiebat ambulare, & semèl in die à domo exibat exercitij gratia; septem alijs diebus sumpsit aquas, vt suprà, posteà propinaui vinum infusum in Calic: Chymic: ad vnc: 6., quod mirabilitèr operatum fuit per secessum; posteà composui confect: specier: dyarrhod: Abbat:, diamarg: calidi an: drag: 3., pulu: radic: aron: præparat: vnc: 2., rad: vincetossic: pulu: vnc: ß., herbæ Turcicæ, & baccarum lauri an: vnc: ß:, vnicorn:, corall: rub: an: drag: 2., syr: de duab: radicibus, acredin: citr:, de pom: an: vnc: 2., & facta est confectio, de qua sumebat cochlear vnum manè, & alterum vespere ad tres horas antè cibum. Super stomachum applicui ceratum nostrum stomachale, & post vini supradicti potionem accesserunt menstrua, & sanata est. Posteà conferi pillulas ex extracto aloe ad vsum Riuerij, quas sumebat semèl in hæbdomada, & cùm his optimè se conseruabat.

Romæ. *Dolores Hypocondriaci*. *Obseru*. 24.

Die 7. Septembris Iohannes Antonius Ansouinus à Sermoneta annorum 36., laborabat à nouem mensibus doloribus hypocondriacis. Multa, ac multa remedia adaptata fuerunt à diuersis Physicis, tàm ad vsum Galenicum, quam Spargyricum, sed frustrà. Accersitus exhibui ei vnc: 1. oxymel: compositi ad vsum Quercetani, cùm addit: salis absynthij, & salis Antiscorbutici nostri an: scrup: 1. prò vice per dies sexdecim, & omninò sanatus est.

Romæ. *Dysinthæria cùm febre*. *Obseru*. 25.

Die 11. Septembris Carolus Florianus Mercator annorum 35., temperamenti biliosi patiebatur ab hinc decem diebus, dysinthæriam cùm febre qualitatis malignæ, & in extremo redactus à Physico ordinario purgatus est multis remedijs à principio morbi vsque ad diem prædictum, & semper deteriùs se habuit. Vocatus ego propinaui ei extract: symphyti maioris drag: ß:, tincturæ corall:, tormentillæ, bistortæ, & vitrioli stupefactiui an: g: 10., croc: Mart: adstringentis, & camphuræ an: g: 7., misce, & cap: in duabus vicibus. Posteà iussi clysteria duo composita in hunc modum ℞: fol: plantag:, tass: barbas:, caudæ equinæ, polygoni an: man: 2., aquæ in quà faber ferrarius extinguit ferrum lib: 4., camphuræ, mastich: an: drag: 1., bull:, & fiat decoct:, add: vitell: ouor:, butyri, & sacchar: rub: q: s:, & f: vt dictum. Nocte meliùs se habuit, & cessauit dysinthæria, roboratus fuit aqua caponum distillata composita à P. Ferrara, esentiaque, aut spiritu Panis nostro composito, & optimè conualuit.

Romæ. *Febris Tertiana*. *Obseru*. 26.

Die eodem Puella annorum 11., temperamenti delicati à tribus mensibus patiebatur febrem Tertianam. Die accessionis præbui puluer: angelici Algerott: g: 7. infusi in vino, & per os parùm euomuit, sed per secessum euacuauit multa mixta, & eadem die redijt validior febris accesio, vndè arbitratus sum corpus non sufficientèr purgatum fuisse, sicque ordinaui aquam chamædryos, acrimoniæ, capill: Vener: an: vnc: 1., spirit: vitriol: g: 8., sal: absynthii calybeati drag: 1., per tres dies, vndè minorata est febris; quarto die exhibui Antifebril: nostri drag: ß:, & febris euanuit.

Romæ. *Vapores Vterini, cùm effectibus Hypocondriacis.* *Obseru.27.*

DIe 14. Septembris Domina Martia Vagnucia annorum 25., temperamenti biliosi, per quatuor annos vaporibus vterinis mixtis cùm effectibus hypocōdriacis ęgrotauerat, qui sensus deprauauerant. Multa remedia à Physicis adaptata fuere, sed in cassum; quarè vocatus ego proposui catharticum Antimonij cùm Aloe nostrum semèl in hæbdomada, cùm fumentis quoque herbarum aromaticarum, & fecum Reguli semèl in die; per dies 40. vsa est his remedijs, & meliùs se habuit, posteà sumpsit extract: vterin: Quercetani semèl in die in hora somni scrup: 1. prò vice, cùm guttis quatuor spiritus succini, & g: 2: laudan: nepent: Quercetani per dies 30., & sospes euasit.

Romæ. *Dolores Articulares, & Gonorrhæa.* *Obseru.28.*

DIe 15. Septembris Eques Cosimus Iudicellus Neapolitanus annorum 28., temperamenti mixti intèr calidum, & siccum laborabat à quatuor annis gonorrhęa, cùm doloribus articularibus, quo tempore nunquàm desijt vsum medicamentorum, nempè decoct: sudoriferorum, purgantium, vaporariorum &c., sed frustrà. Vocauit me, & dedi ei per 60. dies pillulam vnam prò vice compositam modo sequenti ℞ extract: lign: sanct:, sassafr:, lign: visc: quercin: an: vnc: ß., Mercur: dulc: nostri, rasinæ scammon:, extract: rhabarbar:, & hellebor: nigr: an: vnc: 2., Panacææ nostræ liquidæ vniuersalis, & spirit: therebinthi an: vnc: 2. ß:, imbibantur, & ad solem, vel cinerem calidam restringantur ad sufficientia, donec reducantur mass: pill., & huius sumptionis drag: ß: sanum totalitèr reddidit.

Romæ. *Febris continua.* *Obseru: 29.*

DIe 17. Septembris Vnus ex Proceribus Poloniæ annorum ferè 34. magno multorum comitatu peruenerat ad Vrbem, & quatuor elapsis mensibus, quibus ibi habitauerat, incidit in febrem continuam; adducique iussit plures Medicos, qui consuluere de corpore minorando, & de emissione sanguinis, prout Galenicus requirit vsus; & prò sequenti manè ordinarunt cons: de acred: citr: cùm semine sancto, & potionem aquæ decisoriæ. Die sequenti accessit ad eum videndum nobilis Æques Germanus nomine Io: Petrus Rouparterus, qui eodem anno à me curatus, & Dei gratia sanatus fuerat, & ad medendum proposuit me, vndè dimissis alijs, ego assumpsi onus medendi illum more Gallico, & reperij cùm febre, & dolore capitis acutissimo, vrina crassa, & onusta, pulsu paruulo, & per totam noctem elapsam insomnis laborauerat siti intollerabili, vndè valdè timebat, & instirit vt Chymicè quam citò curaretur. Vespere ego applicui fronti emulsiones refrigerantes, & extupefacientes; renibus vnguentum sandalorum, & refrigeratiuum Galeni, & per os potionem aq: scorzoneræ cùm sal: prunel: perlat: drag: 1. ß: sinè alio cibo; sequenti manè clysterium ordinaui ex decocto herbarum ordin:, & miscui in eo diacathol: vnc: ß:, mell: rof: solut: vnc: 2., ol: viol: vnc: 3., & hora elapsa euacuauit multa biliosa. Interìm vrina grauis, & accensa erat, nec nocte illa, sicut in antecedenti fuit depressus, immò manè extraxi sanguinem à basilica brachij dexteri ad vnc: 8., qui crassus, putridus, & accensus erat; posteà sumpsit acred: citr: vnc: 1., spirit: sulphur: acidi scrup: ß:, aq: de scorzonera vnc: 6. In die applicui anodinantia fronti, & potionem dedi hordeaceam cùm semin: peponis ad vnc: 10, sal: prunell: perlat: drag: 1.: vespere ordinaui laudan: stupefactiuum ex vitriolo descriptum à Scrodero ad gr: 7., cùm iulep: perlat: drag: 1., aq: de scorzoner. vnc: 6. quo requieuit in nocte, & diminutus est calor. Manè autem oriente die sumendam dedi nostri Antifebrilis drag: 1. ß:, quarè octiès euacuauit mixta sinè alteratione, & molestia. Vespere satis debilis erat,

erat, iam capitis dolor nullus, & febris ad statum naturalem redijt; ideò exhibui ei eadem hora conſ: bugloſ:, borragin:, roſar:, violat: an: vnc. ſſ:, ſyr: acred: citr: vnc: 1., confect: hyacinth: drag: 1., m:, & cap:; nocte ſequenti ſumpſit aq: tot: citri, ſcorzoneræ an: vnc: 1. ſſ:, eſsent: cortic: citri:, tormentill:, contrhyeru:, elex: propriet:, Panacææ noſtræ liquidæ vniuerſal: an: g: 12., ſpirit: calchant: g: 10., ſpirit: camphur: g: 4., m:, & meliùs ſe habuit, & benè requieuit; manè ſequenti vrina erat bona, & febris nulla, tamen voluit iterùm ſumere confectionem ſupradictam, deindè aquam acrimoniæ; poſtera die cibus conceſſus eſt plenior, in quem margar:, & bezoard: Iouial: ponebam ad gr: 15., & hoc per nouem dies, vndè optimè conualuit.

Romæ. *Habitus Cacheticus cùm fluxu ſanguineo menſtruali.* *Obſeru. 30.*

DIe 18. Septembris vxor Domini Chriſtophori Ricci, annorum ferè 36. per nouem menſes integros patiebatur fluxum ſanguinis menſtrualis, vndè ad habitum cacheticum trahebatur cùm notabili virium deficientia. Adfuere Medici, & diuerſa præſtitere remedia tàm purgantia, quàm adſtringentia. Vocatus ordinaui ſequentia ℞. conſ: flor: nucum iuglandium vnc: 2:, croc: Mart: adſtringentis drag: 1., trochiſc: carab: drag: 2., ſpetiei diarrhod: abbat: drag: 1., tinctur: corall: rub: drag: 2., & propinaui hanc confect: per dies 15. horis 2: antè cibum cochlear: ſſ. prò vice. Interìm accipiebat in eadem hora vnc: 2. aquæ compoſitæ Quercetani ad ſputum, ſanguinis, & fluxus diminutus eſt. Poſt hoc iuſſi ſucc: plantag: clarificat: vnc: 4., colophoniæ drag: 1., & ſtatìm ceſſauit; cùmque eneruata eſſet, ad reſtaurationem virium exhibui ei per dies 20. confection: noſtræ antiheticæ drag: 1., & optimè conualuit.

Romæ. *Gonorrhæa antiqua.* *Obſeru. 31.*

DIe 21. Septembris Nobilis Eques Peruſinus gonorrhæam veterem quinque abhinc annis habebat, quo tempore dolores in lateribus, genibus, & pedibus non modicos patiebatur, ideò ſumendum præbui vinum ex Calice Chymico duobus diebus ſequentibus in manè ad vnc: 6. prò qualibet die, vndè euanuere dolores; poſt hoc pillulas antiuenereas Riuerianas noſtras integro menſe ſumpſit ad drag: 1. prò qualibet vice, & poſt eas aquam dicti Auctoris contrà Gonorrhæam ſumebat, & perfectè eſt ſanatus.

Romæ. *Febris lenta continua.* *Obſeru. 32.*

DIe 24. Septembris filius Domini Marci de Iannuccis annorum octo affligebatur febre continua lenta à multis menſibus, eòque oppreſſus erat, vt deſtitutus videretur, & procliuis ad Phthyſim, & dolores continuos in lumbis, & pedibus habebat, & hoc propter debilitatem. Ad hunc curandum diuerſis vſi erant Phyſici remedijs, ſed fruſtà, qua proptèr vocatus ſtatìm ordinaui calomelani Riueriani g: 10., raſin: mechoocan:, ſcammon: an: g: 3. cùm conſeru: violar:, & quatèr euacuauit; poſteà iuſſi cynnamomi drag: 2., puluer: corall: præparat:, margar: præpar:, an: drag: ſſ:, diarrhodon: Abb: ſcrup: 1., pulueris antihetici noſtri drag: 2., fæcul: aron: præpar: vnc: ſſ:, vincetoſſic:, herbæ Turcicæ an: drag: ſſ:, conſ: borragin:, bugloſſ: an: vnc: 2., m:, & bis in die hora vna antè cibum ſumebat drag: 1. prò vice. Die 30. dicti menſis replicaui calomelanum ſupradictum in eadem doſi, & multa farinacea per aluum emiſit, & febris euanuit; ad roborandum verò iuſſi chinam in vſu conſumati cùm iure pulli, & benè vires accepit.

Romæ. *Fluxus dysinthæricus.* *Obseru:* 33.

DIe 8. Octobris Domina Catharina Bardocchia annorum circitèr 46., temperamenti phlegmatici, laborabat quinque ab hinc mensibus continuo corporis fluxu, tàmque acritèr augebatur, vt die, ac nocte quinque libras circitèr materiæ biliosæ euacuaret. Huius morbi causa ea esse potuit, quòd cùm infirmaretur in vere nullam adhibuerit medicinam, nullaque regula viuendi vsa est, immò, vt mos est mulierum, ijs cibis, qui noxij erant, vescebatur, & præterea anni elapso cursu ignorabat menstrua. Vocatus poculum ad euacuationem humorum pessimorum stomachi ordinaui, videlicèt rhabarb: elect: drag: 1., myrabolan: citrin: drag: ß:, sand: citr: scrup: ß:, infund: in aqua plantagin: cùm spirit: vitriol. g: 4., deìn exprimantur, & addatur syr: ros: sol: vnc: 1. ß:, rhabarbar: rasp: drag: ß:, misce; sumpsit, multaque biliosa eiecit, posteà iussi clysteria facta cùm aqua fabrorum ferrariorum, in qua decocta erant fol: plantagin:, polygoni, equiseti, summitat: rubi, balaustij, sem: sumach cùm addit: oleorum cydoniorum vnc: 4. prò vice; ad stomachum applicui ceratum nostrum stomachale; tertia die post potionem facta fuit phlœbotomia saphænæ ad vnc: 6. sanguinis, & per os sumebat bis in die tinctur: croc: Matt: adstringentis, corall: an: drag: ß:, succini scrup: 1., conf: alcherm: scrup: 2., bezoard: iouial: scrup: ß:, spirit: calchant: g: 4., aq: stillat: persicariæ maculatæ vnc: 3., cap: vnc: 1. ß: prò vice, & vsu prædicto infrà spatium nouem dierum conualuit.

Romæ. *Gonorrhæa antiqua.* *Obseru:* 34.

PRædicti mensis die 11. Iuuenis quidam venator temperamenti biliosi, annorum circitèr 28. affligebatur à Gonorrhæa inueterata trium annorum, ad quam expellendam innumera remedia applicauerat. Vocatus ego inueni ægrotum impatientèr dietare; ideòque sequens vinum medicatum præstiti: ℞: lign: sanct: torref:, cort: eiusd: an: vnc: 3., sassafras: vnc: 1. ß:, senæ Orient: vnc: 2., turbit:, hermodactil:, mechoocan: an: drag: 2., sand: citr:, rubei an: drag: 3., summitat: nucum virid: vnc: 2., salsæ parill: vnc: 1. ß., vini optimi lib: 8.; triturentur, & infundantur per sex dies in loco frigido, & posteà sumpsit vnc: 6. prò vice diluculò more solito. Finita potione supradicta, ad cautelam exhibui ei tabulæ nostræ adstringentis contrà veteres Gonorrhæas septiès scrup: 1. prò vice semèl in die, optimèque sanatus est.

Romæ. *Pleuritis.* *Obseru:* 35.

DIe 14. Octobris Custos Vinææ Illustrissimi Domini Marchionis Eugenij Muti annorum circitèr 23. febre, & peracerbo dolore in latere sinistro cruciabatur, vltrà quod difficultatem patiebatur respirandi, & pulsus erat acutus, & tremens, & vrina cruda, vndè eius morbus adiudicatus fuerat, vt communitèr aiunt, punctura, iam verò tertia elapsa erat dies, à qua incæperat. Vocatus ordinaui sectionem venæ basilicæ sinistræ, & emisionem vnc: 6. sanguinis; vespere circà 22. horam tantundem è basilica dextera emittendum iussi, & per os exhibui ei pomum descriptum à Quercetano cùm aqua cardi sancti ad vnc: 4.; in parte dolenti applicui ei oleum nostrum antipleuriticum, & emplastrum nostrum vsuale, sicut & in opposita; die sequenti tendebat in peiùs, vndè præbui aqu: benedict: Quercetani vnc: 5., & multa euomens meliùs se habuit; sumpsit posteà confect: lambitiuam ex syr: de pomis, iuiub:, capill: Vener:, papauer: errat: an: vnc: 1., sulphur: diaphoret: nostri, corall: præp:, dentis apri, maxill: lucior:, flor: buxi, cortic: inter: auellan: an: drag: ß:; m:, & cap: in duabus vicibus; sudauit, & per os expuit multùm, & perfectè sanatus est.

Romæ.

Romæ. *Febris Quotidiana intermittens.* Obseru: 36.

DIe 16. Octobris Mulier quædam annorum 27., dedita luxui Venereo, temperamenti delicati, à septem mensibus febrem patiebatur quotidianam intermittentem, quæ illam circà meridiem accessu infallibili aggrediebatur, sed moderato. Varijs vsa est remedijs, sed sinè fructu, vndè de sanitate desperans inordinatè viuebat, atque carnalitèr persæpè delectabatur. Verebar ne lue Venerea laboraret, attamen propinaui ei decoct: flor: camomill:, summitat: absynth: an: pug: 1., de quo sumebat vnc: 3. matutino tempore, cùm drag: ss: pill: nostræ Antiueneraæ; quarta die sumpsit Antifebril: nostri scrup: 4., sicque febris euanuit; & iterùm sumens per 20. dies decoctum prædictum cùm pillulis, perfectam valetudinem accepit.

Romæ. *Febris Quartana.* Obseru. 37.

DIe 20. Octobris Magdalena Baldana annorum 28. à duobus annis febre laborabat quartana, qua de causa diuersa adhibuerat remedia, sed in cassum. Grana 30. Febrifugi nostri Riueriani sumenda præbui, & porraceas bìs per os, & sextiès per secessum materias eiecit, nihilominùs febris augebatur, ità vt accessionis tempore magìs acerba appareret. Idem in 3. accessione præbui remedium, & magìs febris vrgebat; die sequenti emissionem sanguinis à pede ordinaui ad vnc: 4., & adhuc persistebat, vndè Antifebrile nostrum sumendum curaui ad scrup: 4. cùm quo septiès euacuauit, & libera euasit.

Romæ. *Angina.* Obseru. 38.

DIe 23. Octobris Pistor Germanus Angina oppressus morti proximus redactus erat, absque verbo, & facultate recipiendi nec guttam aquæ. A Medicis ad reuulsionem cucurbitulæ collo, & humeris applicatæ, sanguis à basilica, & à lingua detractus, pluraque alia adhibita remedia, at semper in cassum. Accerserunt me, & obseruaui sub lingua carnis quantitatem creuisse, quam proprijs præcidi manibus ad pondus vnc: 1., vndè sanguinis non modica effusio facta fuit; deindè candela guttur aperui, & emplastrum ex nido hirundinis, & malua confectum gutturi applicaui, & per syphonem in os transmisi vnc: 5. aquæ benedictæ Quercetani, quo facto duobus elapsis horis euomuit, & apostema putrefactum erupit, materiaque cùm phlegmatis quantitate exijt, & perfectè sanatus est.

Romæ. *Scyatica.* Obseru: 39.

DIe 28. Octobris Dominus Paulus Florianus Ligur annorum 40., temperamenti biliosi, à multis annis Scyaticam patiebatur, quo tempore eò creuit dolor vt moueri nequiret. Adhibui clysteria carminatiua, addidi petiam perfusam colochynthide ad drag: 1. ss: & bìs in die fumenta ad coxam applicui confecta ex herbis aromaticis cùm lapidibus ignitis ad vsum nostrum, quæ iterata fuere, indè vngendam iussi partem offensam aqua uitæ, in qua instillatæ erant radices brioniæ, iuæ arteticæ, & pinguedo canis rubei, tribus diebus cessit dolor. His omnibus addidi vnc: 7. vini Calicis Chymici, quod mirabilitèr operatum est, & per vomitum, & per secessum multa euacuauit, sicque extitit liber.

Romæ. *Fluxio pituitosa, quasi Phthysis.* *Obseru. 40.*

DIe 4. Nouembris Dominus Georgius Carlinus Mediolanensis annorum 21., temperamenti delicati, Vrbem petierat diebus feruidissimis Iulij, factumque est, vt ægrotaret. A Medicis curatus fuit, sed cùm non perfectè purgatus, accessit fluxio pituitosa cùm tussi. Interim calore elapso æstiuo cruditatem pectoris, & difficultatem respirandi patiebatur, vndè omnes arbitrabantur ipsum prima specie phthysis laborare, ex eò quod febricula quasi impercæptibili torqueretur. Iussi mannæ vnc: 2. ß: cùm decoct: passular:, & liquiritiæ q: s:, post quæ ordinaui syr: pectorales, vt de pom:, iuiub:, capill: Vener:, hibisc: an: vnc: ß:, aq: hyssopi, capill: Vener: an: vnc: 2. ß:, lact: sulphur: scrup: 1., cap: per septem dies; quarta die secata fuit basilica ad vnc: 4. sanguinis; die sequenti causticum brachio sinistro factum fuit, & electuar: sequens composui ℞: semin: papauer: alb:, portulac:, malu:, cucurb:, pepon:, cucum: tusi an: drag: 10., extract: cardi sancti, liquirit:, & iuniperi an: vnc: ß:, succ: hederæ terrestr: depurati, veronicæ, scabiosæ an: vnc: 5., butyri sulphuris, magister: carab: an: drag: 2., sal: corall:, margarit: an: drag: 1., diapenidij vnc: 2., fiat electuar: cùm mell: q: s: sec: art:, & sumpsit in quolibet die dr: 2. vsque ad quadragintesimũ, & benè se habuit, complexionemque innouauit.

Romæ. *Febris cùm Pituita.* *Obseru: 41.*

DIe 7. Nouembris Dominus Antonius Sotianus annor: 36. detinebatur febre cùm pituita, & raucedine. Vocatus iussi ptisanam laxantem nostram ad vsum Riuerianum cùm hordeo, sena, & manna, sed nihil profuit. Tertia die aperui venam brachij dexteri, & hausi vnc: 5. sanguinis, sed raucedo prosequebatur, sicut & febris; vndè ordinaui turbitt: Croll: gr: 4., rasinæ, ialappæ, & scammon: an: g: 6., sicque febris, & raucedo euanuerunt.

Romæ. *Pleuritis.* *Obseru: 42.*

EOdem tempore Antonius quidam Sutor Bononiensis, annorum 34. laborabat Pleuritide, nec ibi error vllus, dùm omnia signa huiusce morbi apparebant. Huic tàm à dextero, quàm à sinistro fuit ordinata sectio venę ad vnc: 7. prò qualibet vice; præbui eodem die pomum descriptum à Quercetano cùm aq: theriacal: ad vnc: 2.; die sequenti accepit puluerem nostrum Antipleuriticum ad drag: 1., diaphoretic: aureati g: 15., & vltrà hoc varia sumpsit lambitiua, & in septimo sanus factus est.

Romæ. *Dolores Partus.* *Obseru: 43.*

DIe 23. Nouembris Domina Francisca de Rubeis annorum ferè 24. à tribus diebus angebatur doloribus partus, & obstetrices adstantes non poterant fætum videre, vndè in iudicium pessimum ducebantur. Ab his vocatus adhibui vnctionem ad latera, & vmbilicum ex rebus calidis; & per os exhibui dictami crytici, aristoloch: long:, & rotund:, myrrh: an: scrup: 1., croci, cynnamom: an: scrup: ß:, conf: alcherm:, iulep: gemmat: an: drag: ß., aquar: artemisiæ, flor: aranc: an: vnc: 1. ß:, illicòque peperit filiam, & sana facta est.

Romæ. *Phthysica desperata.* *Obseru: 44.*

DIe 16. Nouembris Agatha Manfredi annorum 31., habitus pessimi, phthysi duobus ab hinc annis afflicta, sic destructa erat, vt à Medicis tanquàm de eius salute desperantibus, dimissa esset. Hunc morbum illi conciliauerat menstruorum

reten-

retentio, angustiæque, quibus ità angebatur, vt dies integros transigeret modico, & quasi nullo contenta victu, adeò vt corpus ossibus tantùm, neruisque compactum videretur. Propter imbecillitatem nullum cibum retinebat, & quamuis absque vitæ spe omninò esset tamen vt parentibus instantibus, rogantibusque satisfacerem subsequentia remedia præbui. ℞: pulpæ caponis, vitulinæ, veruecinæ an: vnc: 4., cùm additione sal: Iouis scrup: ß:, corall:, margarit:, viperar: an: drag: ß:, Panacææ liquidæ solaris nostræ g: 20., aq: tot: citr:, & flor: aranc: an: partem æqualem q: s:, & confice consumatum sec: art:, de quo cap: cochlearia duo prò vice quatèr, aut quinquiès in die; præterea applicaui epictimas cordiales cordi, stomachales stomacho; linitiones indè iussi ex ol: cortic: citr: distill:, ol: mastic:, cydonior:, & prò potu sumebat aq: cordialis stillat: cùm capon: descripta à Pater Gabriele Ferrara c: 437.; post quatuor dies in cibum panatellas sumpsit, paulatìm augendo, sicque intèr dies 15. stomachus satis roboratus est; post hoc per dies 30. cæpit sequentem compositionem matutino tempore, videlicèt ℞: viperæ viuæ decorticatæ absque capite, cauda, & interioribus, carnis pulli sinè adipe, & cute an: vnc: 2., rad: borragin:, buglos:, scorzoner:, cortic: citr: cùm sacchar: condit: an: vnc: ß:, sal: margaritar:, corall:, smaragdor:, Iouis an: scrup: ß:, Panacææ nostræ antihecticæ drag: ß:, lact: semin: pepon: vnc: 1., aquæ hordei q: s:, fiat consumatum sec: art: cùm omni diligentia. Quotidiè hanc compositionem cùm vipera recenti faciebant in propria eius domo, tepidamque sumebat; ad cautelam per duos alios menses ex mammis mulieris ore proprio lactem hausit, sicque sanata est, cùm superuentu menstruorum.

Romæ. *Epilepsia cùm febre acuta verminosa.* *Obseru: 45.*

Die 21. Nouembris filius Domini Marci Antonij de Rubeis, olìm fabricæ Diui Petri, & totius Cameræ Apostolicæ Præfecti, mensium 6. febri verminosa acuta vexatus, ac accidente epileptico oppressus per horam omnium stupore verbum amittebat. Vocatus adhibui puluer: de guttera nostri drag: ß:, cùm aquæ hirundinum compositæ ad vsum Quercetani vnc: 2., & illicò sensus recepit, erat autem dies septimus ab initio morbi, sicque die octo hoc catharticum iussi ℞: calomelan: nostri, cathartici nostri de vitriol: an: g: 6., misce, & sumpsit sextiès, quarè feces cretaceas per aluum emissit. In alijs diebus sequentibus sæpè, & sæpiùs sumebat conditum liquidum prò potu, videlicèt ℞: aq: theriac: nostræ vnc: ß:, rut: caprar: vnc: 1., scord:, acetos: an: vnc: 2., spirit: calchant: g: 5., puluer: de guttera, cornu cer: præparat:, vnicorn:, corall: præpar:, semin: santonic: an: scrup: 1., in linteolo infundantur, & in phiala sæpè agitentur; & sic intrà dies quinque benè sanatus est.

Romæ. *Intestina in Scrotum descensa.* *Obseru: 46.*

Die 26. Nouembris Dominus Io: Dominicus de Grassis annorum 26. cruciabatur à multis annis vehementibus doloribus causatis à dimissione intestinorum. Accessi vocatus, & ferreo amoto instrumento, quo ad ea subleuanda vtor, aliud magis commodum adaptaui, consuluique curam prosequendam, & spem quasi certam salutis, ex eò videlicèt, quòd Iuuenis foret, arbitratus sum, vndè regula viuendi præstita, subsequens remedium applicui ℞: sanguinis dracon:, mumiæ, mastich:, thuris, bolarm: pretios:, limacum nudarum siccarum, rad: symphyti maioris, succini an: vnc: ß:, ol: iuniper:, & cupressus per descessum, therebinthinæ, abietis q: s:, fiat ceratum sec: art:. Per mensem exhibui per os drag: 2. huius confectionis. ℞: estract: symphyti maioris, tormentill: an: drag: ß:, terræ sigill:, corn: ceru: præparat:, sanguin: dracon: in lacryma an: scrup: ß:, cons: flor: granator: vnc: 1., sicque cùm vsu prædictorum medicaminum liber euasit.

Romæ. *Apoplexia fortis.* *Obseru.* 47.

Die 29. Nouembris Dominicus Rouisius annorum 46. circitèr, temperamenti humidi, corporis aliquantùm crassi, cùm benè se haberet repentè in nocte morbo oppressus fuit, & sinè verbo, aliaque sensuum operatione inuentus. Oculos tenebat apertos, eosque vndiquè circumuoluebat, quasi ad estasim suspiciens, & omnia obseruans absque signo nec gaudij, nec mæstitiæ, neque cognitionis aliorum. Conuocati fuere Medici non pauci, & ab omnibus cognita fuit Apoplexia, varijsque vsi sunt remedijs, sed frustrà; ideoque morbum desperatum arbitrati sunt. Assumpsi onus ego curandi, cùm protestatione accipiendi illum vtpotè mortuum, motus ab Aphor: *soluere apoplexiam fortem impossibile &c.* Cōfestìm iussi sectionem venæ malleoli in dextero pede ad vnc: 8. sanguinis, indè humeris cucurbitulas apposui, iam autem præcesserant clysteria ità composita ℞: centaureæ min:, pulegij, calamenti, origani, sticados arab:, fol: rutæ, betonicæ an: man: 1., sem: carthami contusi vnc: 1., anis:, fænicul:, carui an: drag: 2., colochynthidis, & agarici an: vnc: 3., in linteolo decoquantur sec: art: ad vnc: 15., post add: hyeræ pigræ, hyeralogod: an: vnc: ss:, diaphinicon:, diasenæ an: drag: 3., ol: rutae: vnc: 4., fiat clyster:. Per os præbendas dedi confection: anacardin: drag: 3., mithridat:, theriac: Androm: an: drag: 1., sic etiam eodem die composui sternutatoria, videlicèt ℞: hellebor: alb: g: 6., piper: alb:, pyrethri, euphorbij an: gr: 10., sinapis scup: ss:, m:, & insuflata fuere per narices; clyster verò operatus est benè, starnutatoria nihil. Nocte sequenti permansit in eodem statu; die sequenti adaptaui cucurbitulam occipiti, & excarificaui antequàm sentiret, posteà applicui ceratum stibij Paracelsi descriptum à Crollio. Eodem manè aperui venam frontis, ex qua exiuit sangnis ad vnc: 6., indè posui vesicatorium in commissura coronali, reiterando clysteria. Die sequenti ordinaui Aureati nostri correcti g: 8., nec operata sunt per vomitum, sed per secessum. Vespere inuasit eum calor, quarè iussi confectionem sequentem ℞: sem: peoniæ, coriandri, nucis moscatæ, ligni visci quercini in puluere an: vnc: ss:, cubebe, galangæ, macropiperis, tormentillæ, zingiberis an: drag: 1., florum anthos ad vsum conseruæ vnc: 3., misce, & cochlear vnum prò vice sumebat; manè sequenti loquutus est, dùm applicabam cucurbitulam humeris, & confectionem vt suprà, sed adhuc quasi stolidus erat; adhibui vaporaria nostra vsualia in cubili herbis aromaticis, & lapidibus ignitis, per osque propinaui decoct: hoc ligni sancti: ℞: lign: sanct:, cortic: eiusdem an: vnc: 4., sassafras vnc: 1., salsæ parillæ vnc: 3., lign: lentisc:, quercini visci, an: dragm: 2., anisor:, zingiber:, bacc: laur:, iuniperi an: vnc: ss:, gran: paradisi, sem: card: sancti an: drag: 2., f: decoct:, & sumpsit vnc: 6. per dies 40. cùm regimine, quo spacio perfectè sanatus est.

Romæ. *Gonorrhæa cùm doloribus Articularibus.* *Obseru.* 48.

Die 5. Decembris Domina quædam viro coniuncta pesimo dolosè ab eodem infecta fuerat quinque ab hinc mensibus gonorrhea cùm doloribus in omnibus articulis. Hæc erat annorum fermè 25., temperamenti pituitosi, & eò peruenit, vt nec voluere se posset. Elaborauere Medici, sed nemo poterat eam hortari, vt medicamenta sumeret, nauseabat enìm. Vocatus ipse, suasaque ægra vt sineret curari, iussi calomelan: nostri Riueriani g: 15. cùm rasina scammon: g: 10., posteà hoc vinum præbui ℞: lign: sanct: torref:, cortic: eiusdem an: vnc: 3., sassafras vnc: 1., salsæ parill: vnc: 2., sandal: citr:, & alb: an: vnc: ss:, senæ vnc: 2: ss:, hermodactil:, turbitt:, agaric: an: drag: 2., semin: anisor:, fæniculor:, cardi sancti, gran: paradisi, cynnamom: an: drag: 1., vini priùs infusi in nostro Calice lib: 8., triturentur, & infundantur per dies sex in loco frigido, vase vitreo benè obturato, quo facto quolibet manè vnc: 2. ss: sumebat. Septima transacta die sumptionem potionis omisit per duos dies; tertio indè calomelanum sum-

sumpsit, vt suprà, posteà repetiit potionem vini, vsque quò habuit, sicque à doloribus, & gonorrhæa sanata fuit, deindè vt tutiùs agerem, ordinaui dictum Calomelanum ad duas vices sumendum cùm interpellatione ad grana 12. prò qualibet vice, & sic perfectè sanata fuit.

Romæ. *Lues Venerea corrosiua.* *Obseru. 49.*

Die prædicto filius dictæ Dominæ eundem sibi vindicauerat morbum, erat autem annorum sex, totoque corpore infectus erat hac lue. Præbui sumenda Calomelani gr: 6., rasinæ scamm: g: 12., & 20. dierum spatio sumpsit pillularum Antiuenerearum nostrarum g: 8. prò quolibet manè, & aquam fermentatam cùm sale fumariæ, & cùm aqua nostra contrà humores salsos abluebat morbum, & integram salutem recuperauit.

Romæ. *Adstrictio vuluæ vrinæ exitum intercludens.* *Obseru. 50.*

Die 8. Decembris Domina Catharina Baldina annorum 28., à tribus annis pepererat, sed infæliciter, nàm ità vuluæ erant dilatatæ fauces, vt impotens ad retentionem cuiuslibet excrementi redderetur. Huic ab obstetrice diuersa applicata fuere remedia Medicorum consilio adstringentia, quæ sic vuluam compresserant, vt vix modica vrina exire posset, venter tumescens, menstruaque tribus ab annis continuis nulla. Adiui ego, & præcipui speculo matricis vuluam adaperiri, vndè tanta vrina prosiliit, vt catinum impleretur. Applicui posteà Pessarium radicis brioniæ subtile ad formam Indicis perlongam ad mensuram quasi palmi, & tribus elapsis horis sanguis corruptus aquæ admixtus ad quantitatem non modicam exiuit; insuper per applicationem clysterii ordinarii percruda euacuauit. Sequenti die Mercurium dulcem præbui, idest ℞: Mercur: dulcis g: 12., fæculæ brioniæ gr: 15., & per aluum multas feces emisit; post hoc syr: digest: accepit artemisiæ, capill: Vener: cùm aqua eiusdem artemisiæ vnc: 5., sal: artemisiæ, absynthii calybeati an: scrup: ß: per dies quinque, & posteà facta fuere fumenta ad partes, vinumque in Calice Chymico infusum sumpsit ad vnc: 6., cùm quo multùm euomuit, fluxerunt ei mestrua, & sanata est.

Romæ. *Fluxus Sanguinis immodicus.* *Obseru. 51.*

Die 12. Decembris Domina Margarita Vriani annorum 36. circitèr, temperamenti biliosi, laborabat quatuor ab hinc mensibus fluxu sanguinis per naturam maxima quantitate, ità vt maximè debilitata esset. Multa remedia à Physicis adaptata fuere, sed sinè fructu; quapropter accersitus dedi ei hoc medicamen ℞: lapid: hæmatitis magisteriati, sanguinis draconis in lacryma an: drag: ß:, colophon: puluerizat: drag: 1., mastic: scrup: 2., flor: nucis puluerizat: drag: 1. ß:, syr: succ: plantag: vnc: 4., misce, & cæpit in duabus vicibus, & statìm fluxus euanuit. Ceratum nostrum stomachiale in regione stomachi applicui, & sequentes pillulas vnam prò qualibet die per dies 15. sumpsit in hora somni, cùm fumentis nostris vsualibus ad partes, sicque non solùm fluxus immodicus remotus est, sed recepit vires cùm omni valetudine. Pillulæ hæc sunt ℞: feculæ aronis drag: 3., extract: cynnamomi drag: 1., extract: sabinæ drag: ß:, extract: gentianæ, aristolochiæ rotundæ an: drag: 1. ß:, aloes benè loti cùm sacchar: rosi: vnc: ß:, laudani nepent: scrup: 2., f: forma pillul:, & cap: scrup: 2. prò vice.

Tiburis. *Menstrua alba.* *Obseru. 52.*

DIe 13. Decembris Domina Anna Guerina Aquilana annorum 40., temperamenti pituitosi, patiebatur menstrua alba quinque ab hinc annis, & hoc propter imbecillitatem virium, & quamuis multa ad hoc remedia Medici administrauissent, semper deteriùs. Vocatus accessi, & exhibui extract: catholic: nostri drag: ß:, magister: mecchiocanis g: 10., essent: cynnamom: scrup: ß:, m:, & cap:, & hac sumptione meliùs se habuit; optimè posteà conualuit capiendo hanc formam pillularum ℞: extract: artemisiæ, sal: eiusdem an: dr: 1, extract: lienis bouis drag: 3., extract: sabinæ scrup: 4., extract: cynnamom: drag: 5., croci scrup: 1., m:, &c:

Tiburis. *Sputum, & Vomitus Sanguinis.* *Obseru. 53.*

DIe 14. Decembris filius Symonis de Dominicis annorum 22., temperamenti gracilis procliuis ad phthysicum, laborabat sputo sanguinis à duobus mensibus cùm tussi, ex qua pluriès per vomitum emittebat sanguinem ad libram vnam, duas, vel tres. A Medicis ordinarijs factæ fuere emissiones sanguinis ex basilica, & saphæna, cùm alijs varijs medicamentis, sed tamen sanguis prosequebatur. Accersitus ego præbui Pillularum nostratum ad sputum sanguinis scrup: 1. in hora somni prò qualibet vice, & die sequenti paucum expuit sanguinem; item composui syr: nostrum ad sputum sanguinis, de quo sumebat vnc: ß: manè diluculò, & serò in hora somni per dies 30., & sanguis ampliùs per os non apparuit; nihilominùs restaurauimus eum cùm hoc medicamine per alium mensem ℞: rad: chinæ recent: vnc: 6., rad: arund: vnc: 8., lentisci, visci quercini, sandal: citr:, alb: an: vnc: 1., cynnamom:, sem: anisor:, fæniculi an: drag: 1. ß:, f: infusio in aqua, vbi coctæ fuerint limaces cùm melle, digerantur per triduum in balneo, posteà decoquantur ad consumptionem tertiæ partis, per torculum extrahe, & f: syrupus, de quo sumebat vnc: 3. prò qualibet vice cùm regimine victus, & perfectè sanatus extitit.

Romæ. *Passio Hypocondriaca.* *Obseru. 54.*

DIe 17. Decembris Antonius Ambrosinus Apulus dictus annorum 44., duobus ab hinc annis acerbissimis vexabatur doloribus stomachi, laterum, & totius corporis. Fixa hunc tenebat opinio fascinationibus infici, morbus autem hic erat passio hypocondriaca. Medici multa remedia exhibuerant, sed tandèm ipsum vtpotè medendo non aptum, reliquerant. Vocatus ego suasi remedium, quod exhibiturus eram, omnia maleficia expulsurum, & purgaui cùm nostro catholico semèl, aqua indè nostra catholica, & iurem galli præbui ad vsum Riuerij, in quo dabantur quotidiè gr: 15. capitis mortui nostri magisterialis. Vespere cùm eodem iure dabatur scrup: 1. elexir Proprietatis nostri Antiscorbutici, ità vt alter gallus repetitus fuerit, & 30. diebus sumpserit supradicta remedia. Hoc tempore bìs in hæbdomada propinabatur aqua capill: Vener: ad vnc: 6., in qua per noctem infusæ fuerant cynnamom: drag: ß:, spirit: vitriol: gut: 3., magister: tartar: nostri gutt: 20., atque hoc modo conualuit, omnesque euanuere prauæ apprehensiones.

Romæ. *Febricula lenta.* *Obseru. 55.*

DIe 21. Decembris filiæ duæ Domini Nanzalaui, altera annorum 11., & altera 13. lenta ambæ febricula laborabant multis ab hinc mensibus, & corpora macie confecta erant, dubitabatur autem ne febris in ambobns putrida esset; sex enìm ab mensibus etiam alteram sororem amiserant Phthysi infectam. Curam harum suscepi, & primò purgaui cùm nostræ aquæ catholicæ minoris dragm: 1., & scrup: 2., & maioris

drag:

drag: 2., ex qua ambæ moderatè euacuauerunt; morsellos indè accomodaui ex his compositos: ℞: fæcul: aron: vnc: 4., pulu: antihetici nostri vnc: 2., sal: perlar:, & corall: an: vnc: ß:, vitriol: Mart: drag: 3., sacchar: rosat: ad pondus omnium, farin: hordei incretæ q: s:, & f: morsell:, quorum vnum sumebat vnaquæque ad pondus vnc: ß: prò quolibet, atque hoc vsu trium mensium spatio benè se habuerunt; maior præthereà tumorem habebat in pede, qui cerato styptico Crollij euanuit.

Romæ. *Febris Putrida ex retentione menstruorum.* *Obseru. 56.*

DIe 28. Decembris Antonia Hieronymi Viterbiensis annorum 21., ex oppilatione, & suppressione menstruorum à febricula putrida aggressa est, & per menses quinque à diuersis Medicis remedia multa sumpserat, sed malum semper in peiùs euadebat. Vocatus ego iussi medicamenta, quæ vires debilitare non possent; in comedendo decoctum dabam ex vnc: 3. radic: arundinis, vnc: ß: lentisci, & drag: 2. sandal: citr:. In hoc decocto coquebatur caro ad ipsius nutritionem, quolibetque manè propinabatur vnc: 6. de dicto iure, immixtis guttis 12. Panacææ nostræ liquidæ cùm auro, & scrup: 1. pulu: nostri antihetici. Fumenta insuper adhibebantur bìs, vel tèr in die partibus locorum ex fecibus Reguli, quarè duorum mensium spatio vires, optimumque colorem recepit, discessit febris, menstruaque fluxerunt in sufficienti copia.

Romæ. *Dolores Ventris.* *Obseru. 57.*

DIe 4. Ianuarij Domina Francisca Prunelli annorum 34., temperamenti humidi, ex partu ventris doloribus ferè quotidiè cruciabatur; id autem arbitror euenisse ex eò quòd satìs in ipso eodem partu non purgaretur. Tres annos his afflicta doloribus transegerat infinita remedia sumens nullo iuuamine. Dedi ego elexir nostrum Proprietatis vterinum, & illicò cessauere dolores, de hoc enim sumebat drag: ß: cùm iuribus ciceris prò vice duodeciès, vel quindeciès. Post duos menses accesserunt iterùm dolores, sed remedio eodem repulsi sunt, ità vt ex eo libera euaserit, bìs, vel tèr in hæbdomada vtendo, grauidaque indè iterùm facta peperit, absque quòd ampliùs hosce dolores pateretur.

Romæ. *Dolores Nephritici.* *Obseru. 58.*

DIe 9. Ianuarij Hieronymus Fabriani Sarcinator annorum 48., corporis impuri, sæpe à doloribus maximis nephriticis vexatus albam arenam mingebat. In extremis tandem laborabat propter nimios cruciatus ab istis prouenientes, quarè à Medicis fuerunt iussa carminatiua clysteria, dolores autem non quiescebant. Dedi ego elexir nostrum Nephriticum tèr ad drag: ß: prò vice, doloresque recesserunt; pluribus diebus idem pharmacum repetiit, & multam eiecit vrinam cùm cretosis, quare annis multis benè se habuit. Mira de hoc elexir vidi contrà huiusmodi morbos, ità & de extracto nostro composito Antinephritico.

Romæ. *Sputum cùm Vomitu cruento.* *Obseru. 59.*

DIe 11. Ianuarii Antonius Ganassinus Pictor Allobrox annorum 27., temperamenti biliosi, & gracilis, septem ab hinc annis sanguinem ab ore cùm tussi expuerat, & ab Excellentissimo Guidarello curatus, & sanatus fuerat; annorum autem erat 25. cùm magna pituita. Tussicula illa superuenit, quam tulit mensibus 18.; tandèm die quadam cùm Pyrgis esset vnà cùm multis aliis ex tussi supradicta sanguinem iterùm expuit, sed quia modicum prò nihilo habuit, reliquum diei cùm sputis plerisque cruentis transegit, & nocte sanguinem euomuit multum ad pondus librarum 9. absque illo,

qui solum, & vestimenta irrigauerat. Medici conuocati sunt multi, subitòque reuolutionem curauere sanguinem ex pede, & brachiis haurientes, indèque Romam lectica vectus est. Nocte insequenti sanguis iterùm exiit ad lib: 5., ità vt corpus iam ferè exangue euaderet, attamen non sistebatur, immò cùm rebus densis, & pituita maiori fluebat impetu; videbantur autem pulmonum substantiæ. Vocatus ego illicò dedi drag: 1. pillul: nostrarum adstringentium prò talibus effectibus cùm aq: nostræ paritèr adstring: vnc: 3., & sanguinem ampliùs non euomuit. Duobus diebus sequentibus repetitæ sunt dictæ pillulæ ad drag: ß:, & aquæ vnc: 2. prò vice manè, & vespere, quarè sputum tantummodò cruentum apparuit; supradicta eadem replicata sunt additis sy: ex China vnc: 5., lentisci, sandal: an: drag: 2., succi hederæ terrestris lib: 1. ß:, succi veronicæ, herbæ sanctę Crucis an: lib: 1., appennit: sacchar: q: s:, de quo sumebat vnc: 1. cùm gut: 6. spirit: sulphur: dulcific: suprà limaturam ferream ad vsum nostrum, tincturæ perlarum, & corall: an: gut: 8. prò vice, atque hoc vsu per menses tres, optimè conualuit.

Romæ. *Effectus Hypocondriaci.* *Obseru. 60.*

Die 16. Ianuarii Antonius Iohannes Zicauus Cyrneus annorum 48., temperamenti adusti multis ab hinc annis effectus patiebatur hypocondriacos, atque hoc tempore infinita à Medicis proposita remedia sumpserat, sed frustrà. Morbus hic erat cruditas ventriculi, flatusque cùm doloribus in hypocondrio, humeris, renibus, & etiam capite. Sæpissimè cerebro fluctuabat, turbidisque agitabatur apprehensionibus. Primò igitur vinum Calicis exhibui sextiès interpellatìm, pillul: indè composit: ex extract: nostro Antihypocondr: vnc: 3., sal: nostri Antihypocondr: vnc: ß., tincturæ nostræ elect: vnc: ß:, hæc omnia cùm pillulis miscebantur, & capiebat drag: 1. prò vice tèr in hæbdomada, & salutem pristinam adeptus est. Hinc per dies 20. sumpsit gut: 12. de tinctura nostra elect:, qua optimè conualuit.

Romæ. *Dolores Ventris.* *Obseru. 61.*

Die 16. Ianuarii Domina Camilla Griffonia Ferrariensis annor: 36. ex partu maximis doloribus ventris afflicta est, & quamuis multa applicarentur medicamenta, tamen eò magìs dolores augebantur; sex annos hoc modo transegit ferè semper in cubili iacens, præ dolore enìm nec stare, nec ambulare poterat. Hanc ego curaui dans hoc compositum bìs in die, manè, & vespere per mensem, hoc est ℞: extract: de sem: sambuc: vnc: 3., laudan: Iouis scrup: 3., extract: nostri hysteric: vnc: 1., resolue, & misce, de quibus capiebat drag: ß: prò vice; fumenta quoque adhibita ex fecibus Reguli multotiès ad partes, optimoque exitu omni destituta est dolore.

Romæ. *Humores Corrosiui.* *Obseru. 62.*

Die 19. Ianuarii Domina Iohanna Orioli annorum 24., temperamenti biliosi, ex impura suimet copia, repentè naso, & palato infecta est ab inflammatione, postque paucos dies in partibus etiam interioribus nasi, & palato in humores corrosiuos inflammatio conuersa est, ità vt amisionem nasi vererer. Ipsam hoc modo curaui; primò purgaui potione nostra Magisteriali, sumpsit indè decocta ex ligno, & salsa ad vsum diebus multis, sanguinis hausta est bìs libra, semis prò vice; ad infectas partes adhibebatur tinctura Saturni, & ol: Antimonii dulcis, & diebus 50. libera euasit perindè ac si nullum penitùs morbum passa fuisset.

Romæ. *Sputum Cruentum.* *Obseru.* 63.

DIe 20. Ianuarij Marco Follia Lanio annorum 22., corporis imbecillis accessit Tussicula, cùm qua sæpè sanguinem emittebat, & supradicto die, præcipuè cùm sanguis multus exiret, accesserunt Medici, & reuoluerunt cursum ex brachio, & pede, quarè sanguis ampliùs decurrebat. Post mensem sanguinis profluuius iterùm apparuit maiori copia, & accerserunt me; dedi illicò pillul: nostrarum adstringentium drag: ss:, & de his sumebat manè, & vespere scrup; 2. prò vice; in bibendo dabatur aqua decocta ferrata, additis qualibet vice vnc:4. aquæ nostræ contrà vomitus cruentos, in qua solutum erat extractum eiusdem compositionis, nec sanguis ampliùs exibat; ad corpus purgandum exhibui syr: magisterialem ex succo veronicæ, hederæ terrestris, nicotiana, vua Corinthia, passulis, tussilagine, & scabiosa sec: art:; de hoc sumebat vnc: 1. in die cùm gut:5. ol: nostri sulphur: dulcificat: Panacææ nostræ liquidæ, & tincturæ margarit: an: gut: 8., & vires recepit ità vt numquàm in similes morbos irruperit; vsum autem supradictum repetiuit tribus mensibus cùm regulis illis, quæ per artem requiruntur.

Romæ. *Epilepsia.* *Obseru.* 64.

DIe 26. Ianuarii Filius Domini Simonis Dornes annorum 16., temperamenti humidi, tribus ab hinc annis epilepsiam patiebatur, & bis in mense plerumquè cadebat. Bis nostrum dedi catharticum Antimon:, & semel pillul: de extract: hellebori nigri; post dies 15. sumpsit scrup: 1. de nostro composito specifico quolibet manè ieiuno corpore, luna deficiente, & perfectè conualuit.

Moriconis. *Dolores Articulares.* *Obseru.* 65.

PAter Bonauentura à Bariletta Scolarum Piarum, & Magister eo tempore Gymnasij illius terræ, quatuor ab hinc mensibus passus fuerat dolores articulares absque eò quod posset se mouere à cubili; bibit vinum Calicis Chymici bis, nempè duobus sequentibus diebus, & in proprio cubili accomodaui vaporaria cùm cistillis plenis herbis aromaticis, & saxis ignitis; postquàm sudauerat vngebatur oleo canis rubri, & spatio quatuor dierum in Ecclesiam ad sacrum celebrandum perrexit, qui diuturno spacio Ecclesiam cernere nequierat.

Ibidem. *Dolores Vterini.* *Obseru.* 66.

EOdem tempore curaui mulierem annorum 36., quæ patiebatur dolores maximos vterinos cùm febre; erat autē temperam: biliosi, & multo ab hinc tempore vexabatur hoc morbo; bibit vinum supradictum, & multum euomuit; deindè sumpsit decocta aperitiua, in quibus infusus erat sal artemisiæ, absynthij calybeati an: dragm: 1., sal: Iouis gr: sex; adhibui etiam fumenta aperitiua partibus locorum, & sexta die concessi extracti nostri catholici Chymici scrup: 2., multa euacuauit, & sana euasit.

Ibidem. *Febris lenta.* *Obseru.* 67.

ARchangelus Augustini annorum 28., laborabat febre lenta continua multis ab hinc mensibus cùm Tussi sicca; ore sumpsit vnc:3. mannæ, accomodaui ceratum capitale commissutis coronalibus, pectori vnctiones buthyri, & olei amygdalorū dulcium, syr: refrigerātes, & pectorales, & mēse cōtinuo sumpsit lac capræ vnà cū morsulis

drag: 1. ſſ. prò mane, qui morſuli tali modo conficiuntur ℞. maſsæ fermentatæ tritici vnc: 1., fæculæ aronis drag: 2., corall: præparat: drag: 1., radic: farfarellæ drag: 1. ſſ., m: , & fiat ſecundum art: , & ex illis ſumebat vnum doſis ſupradictæ prò vice , & hoc vſu ſanitatem recepit .

Ibidem . *Febris putridinoſa , & Vermes .* *Obſeru. 68.*

VNdecim pueri diuerſimodæ ætatis curati fuerunt à vermibus , inter quos tres ſummoperè excruciabantur à febre putridinoſa , & maligna , applicando ſtomacho ceratum Aloe compoſitum ad tales effectus, & vmbilicum benè vnxi vnguento noſtro ſolutiuo contrà Vermes . Ore ſumebat aquam coctam infuſo Mercurio , & vnicornu , quare nonnulli euacuauere multos vermes, alij res crudas, & illis, in quibus vnguentum non impellebat euacuationes , adhibebantur clyſteria lactis , & mellis , & ſic omnes ſani euaſere .

Ibidem . *Herpes in Crure .* *Obſeru: 69.*

QVidam Crucianus annorum 62. vexabatur ab Herpete in crure multis cùm foraminibus profundis . Præbui vinum Calicis , vbi fuerant infuſæ lign: ſanct: , cortic: eiuſdem an: vnc: 3., ſalſæ parill: vnc: 2. , lentiſci , ſandali citrini an: vnc: 1., ſem: card: ſanct: , cardamom: , aniſor: , cynnamom: an: drag: ſſ., ſenæ vnc: 2. ſſ. , ſumebat vnc: 2. pro manè, & de ſeptem in ſeptem dies ſumebat catharticum noſtrum, madefaciebat quoque dicta vlcera eodem vino , & illi addebat prò lauacris præter ſupradictam compoſitionem ſal: Saturni , & vitriol: Cypri drag: 2., & ſanatus eſt 22. dierum ſpacio .

Ibidem . *Tertianæ ſimplices .* *Obſeru: 70.*

SAnæ factæ fuerunt etiam quinque mulieres à tertianis ſimplicibus vexatæ ſumendo drag: 1. Antifebril: noſtri Riueriani abſque alijs pharmacis , & cùm emiſſione ſanguinis tàm à ſaphæna , quàm à brachio .

In Podeo Donadei . *Hæmorrhagia Sanguinis .* *Obſeru. 71.*

DIe 12. Iunij Filius Gratiani Gratiani annorum 5., temperamenti gracilis , cachetici , & deſtructi ob habitum hericiũ Matris patiebatur hęmorrhagiã ſanguinis tàm copioſè , vt multis rebus adſtringentibus nunquàm potuerint eam impedire ; accomodaui ego sãguini puluerem ſympaticum vitrioli ad Solem combuſtum, quæ etiam in naſo poſita fuerat cùm goſſipio , ſicque ſanguis ceſſauit; ſupradictus tunc ſanatus fuit, ſed ſubſequenti anno phthyſicus mortuus .

Ibidem . *Fluxio Sanguinis per Virgam .* *Obſeru. 72.*

DIe 17. Iunij Magiſter Quintilianus faber ferrarius annorum 48., aduſti temperamenti ab hinc multis diebus mingebat ſanguinem cùm peracerbo dolore . Iuſſi eum bibere aq: plantag: , & equiſet: an: libr: 1. in quibus diſſoluebatur coagulum hædorum , deindè renes vnctæ ſunt vnguento ſandalino , & abſque alijs remedijs conualuit .

Ibidem. *Spina Ventosa.* *Obseru. 73.*

DIe 23. Iunij Filius Dominæ Mariæ Paoletti annorum quatuor laborabat anno ab hinc quodam tumore, vulgò *Spina ventosa* in asse regente pedem vlcerato, & putrefato; is curatus fuerat à Chyrurgo loci. Vocatus ego, & cùm ipso, Medicoque consultus multa remedia adhibui, & sic paucis diebus vlcera benè se habebant, & putabatur vtpotè sanus; vocatus alibi, relictaque cura supradicto Chyrurgo à meis regulis deuio in tres annos curam protraxit, demùmque æger remansit claudicans.

Ibidem. *Febris Maligna.* *Obseru. 74.*

DIe 3. Iulij Filia supradictæ Mariæ Paoletti annorum 5., temperamenti tenuissimi, laborabat 14. ab hinc diebus febre maligna, ac putredinosa cùm pustulis nigris, & tanquàm mortua habita fuit; iussi aquæ nostræ febrifugæ vnc: 3., ceratum contrà vermes stomacho, & vnctiones vnguenti solutiui, & cordi vnctiones cordiales; aquas scorzoneræ, sonci, scordij an: vnc: 4. spirit: calchan: g: 6., vnicorn:, confect: hyacint: an: drag: ss:, m:, & cæpit, illicò sanata est, multosque vermes è corpore eiecit.

Ibidem. *Febris continua.* *Obseru. 75.*

DIe 6. Iulii Dominus Iacobus Philippus Oriteus annorum 42., ab hinc sex diebus laborabat febri continua; iussu Medici soliti facta est phlœbotomia, iuresque alterati cùm seminibus præstiti. Vocatus ego reperii ægrotum maximo doloris capite vexatum, vrina crassa erat, & rubea, pulsus frequens, & sitis maxima; in eodem vespere iussi vnicorn: drag: ss:, sal: prunel: drag: 1., aquæ febrifugæ nostræ vnc: 6., quæ omnia cæpit, & noctē meliorē transiuit; in die septimo aliquantulùm grauiùs se habuit; in octauo sumpsit Antifebril: nostri Riueriani dr: 1., Aureati cathartici nostri g. 4., & nouiès euacuauit; febris euanuit; in die nono meliùs se habuit, & in decimo multò meliùs, neque aliud pharmacum adhibitum fuit.

Ibidem. *Tertiana duplex.* *Obseru. 76.*

DIe 9. Iulii Soror cuiusdam Venantii annorum 24., excruciabatur à Tertiana dupliei ab hinc quinque diebus. Bibit vinum Calicis ad vnc: 7., & multa euomuit, haustus est sanguis à pede ad vnc: 10., febrisque absque aliis remediis euanuit.

Ibidem. *Febris lenta.* *Obseru. 77.*

DIe 10. Iulii Nicolaus Ciccarellus annorum 22., temperamenti gracilis, agitabatur à febri lenta multis ab hinc diebus; sumpsit Antifebril:, & pauca per secessum emisit, attamen febris perseuerabat, quarè iussi decoctum pectorale, vbi accomodaui splenium Stronbelbergeri pulsibus, tribus diebus, cessauit febris, optimèque se habuit.

Ibidem. *Dolores Vterini.* *Obseru. 78.*

DIe 18. Iulii Famula Domini Francisci Antonii Ciccarelli annorum 18., patiebatur dolores maximos vterinos. Postquàm multa fuerant adhibita remedia, vocatus ego præbui vinum Calicis, & euomuit multa, subitò fluxerunt mestrua, & euanuerunt dolores, quibus, quotiescunque accedebant mestrua, laborabat. Cùm potione dicti vini, præbui etiam multos iures aperitiuos, & fumenta fecibus reguli adhibui partibus locorum,

rum, & ità cessauerunt dolores, immò duobus ab hinc annis se in matrimonium coniunxit, absque eò quod amplius talibus doloribus afficeretur.

Ibidem. *Dolores Ventris, & Renium.* *Obseru. 79.*

Die 23. Iulij quædam Clara annorum 32., ægrotabat dolore maximo ventris, & renium ab hinc tribus diebus, & maximè in mingendo patiebatur difficultatem, menstruaque amiserat ab hinc sex mensibus; bibit vinum Calicis ad vnc: 7., euacuauitque, multaque fætida mingendo emisit, euanuerunt dolores, & post duos dies fluxerunt menstrua, sed pauca, iterùm bibit vinum, multaque emanarunt, & optimè conualuit.

Ibidem. *Dolores Ventris.* *Obseru. 80.*

Die 28. Iulii Filia Petri Pauli Benedicti annorum 5., laborabat maximis doloribus ventris; iussi clysterium carminatiuum, cùm dimidia parte vini Calicis, & ventri adhibitum fuit splenium farinarum lupinorum amarorum, mellis, & cymini, subitòque cessarunt dolores, & benè se habuit.

Ibidem. *Febris continua.* *Obseru. 81.*

Die 8. Augusti Domina Maria Paoletta annorum 26., temperamenti tenuis, humidi, ac biliosi, multis ab hinc diebus vexabatur à febre continua producta à retentione menstruorum; hæc visa fuit à Medico ordinario, sed infructuosè; vocatus ego iussi decoct: aperitiuum, in quo semper sumebat Panacæam nostram vniuersalem ad g: 12., sal: artemisiæ drag: ß., octo dierum spacio variæ vnctiones adhibitæ sunt cordi, & stomacho, sicut etiam vnguentum contrà vermes, quorum multos per partem inferiorem emisit, deindè sumpsit Antifebril: nostri drag: 1., cessauitque febris, hinc paulò post fluxerunt menstrua sufficientèr, multisque diebus sequuta fuit supradicta decocta vnà cùm Panacæa, & salibus.

Ibidem. *Inflammatio Corporis.* *Obseru. 82.*

Die 17. Augusti Filius Domini Iacobi Philippi Oritei annorum 5. laborabat quadam inflammatione per totum corpus, ità vt arderet, & clamoribus continuis miserationem in circumstantibus induceret, & patiebatur etiam febrem magnam cùm siti. Cucurbitulas ad humeros adhibui, & phlœbotomiam ad vnc: 2., quia verò valdè sanguineus erat iussi lactis mulieris vnc: 4., succi sonci, semperuiui, ol: rosat:, albumin: ou: an: dragm: 1., sal: Saturni dragm: 1., omnia hæc simul mixta fuere, & bibebat aquam sonci cùm sal: prunel:, & tribus vicibus operatum est, cessauit ille ardor, febrisque, & conualuit.

Ibidem. *Dolores Artetici.* *Obseru. 83.*

Die 22. Nouembris Christophorus Bracci annorum 24. patiebatur dolores Arteticos in omnibus iuncturis, ità vt in cubili à se ipso non posset volui; bibit vinum Calicis bis, vaporaria quoque accomodata sunt in cubili cùm herbis aromaticis iuxtà nostrum vsum pluriès, & vngebantur partes dolentes oleo canis rubri, & aqua vitæ; tunc temporis non conualuit, sed adeò morbus diminutus est, vt deambularet; ore nil aliud sumere voluit, quia inops erat, sed post aliquos dies vinum Calicis denuò bibit, & sanatus est.

Ibidem. *Tumor cùm vlcere in genu.* *Obseru. 84.*

DIe 18. Decembris Iustina famula Domini Bernardini Angelici annorum 24., temperamenti robusti infirmata erat ob tumorem in genu multo ab hinc tempore, & nullo modo deambulare poterat, immò ex mala cura nata erat plaga, ità vt sub genu totum crus putrefactum esset, & dum tangebatur specillo multa exibant aquosa, & multa caro se corruperat. Vocatus ego institi ne alius mea medicamenta interrumperet, indè, quia ægra ab vno, & ampliùs anno ignorauerat menstrua præbui tribus vicibus vinum Calicis, adhibui etiam ad partes fumenta cùm herbis, & fece reguli; vlceri imponebatur nostrum basilicon Chymicum, & summitati genu imponebatur ceratum stypticum calaminare Paracelsi, & 16. diebus sanata est, fluxerunt mestrua, & optimè conualuit.

Ibidem. *Febris maligna, & Pustulæ.* *Obseru. 85.*

DIe 25. Ianuarii Soror cuiusdam Bonauenturæ annorum 21., apud Annunciationem B. Mariæ, temperamenti melancholici, patiebatur tumorem frigidum in cubito brachii vlcerato multo ab hinc tempore, & malè se habebat ex corruptione carnis, & simul laborabat febre maligna, & pustulis, quia duobus ab hinc annis non cognouerat menstrua. Vocatus ego cæpi aliquibus diebus eam curare nostro vnguento basilicone adstringente, concoquente, & remouente dolores, nec aliud fieri poterat, quia curis maioribus in diuersis locis incumbebam; quapropter cùm redibam vlcera reperiebam eodem modo, quo priùs, itàque dixi, quod solus esse volebam in cura, deindè vnguento nostro Basilicone Chymico, & cerato calaminari Paracelsi benè sanata est vndecim dierum spacio, iterùm sumpsit vinum Calicis bìs, & iures aperitiuos vnà cùm extracto splenis bouis, & iuxtà eius voluntatem menstrua emanarunt.

Ibidem. *Pleuritis.* *Obseru. 86.*

IO: Baptista filius Catini annorum circitèr 30., temperamenti melancholici laborabat pleuritide legitima cùm omnibus signis à Galeno propositis prò pleuritidis notitia; iussi statim sectionem venæ brachii ad lib: 1., & vespere denuò fuit in altero brachio renouata phlœbotomia ad vnc. 5. circitèr; imposui ad partem doloris splenium nostrum antipleuriticum, & alterum in parte opposita, postque unxi cùm oleo nostro antipleuritico; per os sumpsit extract: nostrum antipleuriticum ad drag: 1. ß:, nocte sequenti meliùs se habuit; die sequenti sumpsit unc. 1. cass: recent: extract:, & quatèr euacuauit, in nocte subsequenti dedi eundem bolum cùm g: 15. diaphoretic: aureati, & per tres uices cùm confection: hyacinth:; altero die repetitum est idem diaphoreticum, & in quarta nocte adfuit crisis cùm permulta sudoris copia, ità ut bìs opus fuerit lintea permutare, & omninò liber euasit.

Ibidem. *Pleuritis.* *Obseru. 87.*

DIe 25. Ianuarii Olympia Ciccatella annorum 68. laborabat summoperè pleuritide cùm signis ut suprà; iussi emissionem sanguinis à brachio, & erat corruptus, & putridus. Sumpsit pomum Quercetani bìs, deindè puluerem nostrum contrà pleuritidem; adhibita sunt duo splenia antipleuretica nostra usualia composita cùm sapone &c. unum dolori applicaui, & alterum parti oppositæ, quod maximè profuit, multi syr: lambitiui dati sunt, & die octauo iussi clysterium uini, ubi ebullierat drag: 2. croci metallorum, quare multa euacuauit, & sequenti die optimè se habuit.

Ibidem. *Paralysis.* *Obseru. 88.*

DIe 27. Ianuarij Magister Saulus Pictor annorum 74. summus bibax paralyticus erat ex nimio vino, & ortus est accidens apopleticus ex quo dimidium corporis insensibile euasit, ità vt parùm loqui posset. Huic adhibui vnctiones oleo canis rubei nucæ, & spondilibus, & alijs partibus corporis, addita aqua vitæ ardenti; etiam adhibita sunt quinque vicibus fumenta cùm cistulis herbarum aromaticarum, saxorumque ignitorum; ore sumpsit decoct: confect: ligno sancto, lentisco, quercino, & salsa nostrali; bis sumpsit vinum Calicis, & tandèm consolidatæ sunt partes, & liberè deambulabat, absque eò quod claudicaret.

Ibidem. *Fluxus sanguinis.* *Obseru. 89.*

DIe 29. Ianuarij Vxor Gratiani annorum 54., biliosa, & hetica, ab hinc pluribus annis patiebatur fluxum sanguinis; iussi gran: actes Quercetani drag: 1., croci Martis adstringentis scrup: 1., succi clarificati vrticæ, & plantaginis an: vnc: 2., m:, & cap:, & hoc compositum tribus diebus sumpsit, fluxus cessauit, indè verò post annum mortua est hetica.

Ibidem. *Tussis quasi Phthysis.* *Obseru: 90.*

DIe 3. Februarij Dominicus Frater supradicti Gratiani annor: 22., patiebatur tussim siccā, & inueteratam, ità vt quasi phthysicus esset; iussi decoct: pectorale compositum ex scabiosa, farfarella, ligno lentisco, visco quercino, liquiritia, ficis, iuiubis, passulis, & melle quantum sufficit; bis in die bibebat cyathum illius quotidiè, pectus vngebat vnguento dialthect:, sicut etiam ceratum capitale in commissuris coronalibus gerebat, bis sumpsit extract: rhabarbar: drag: ß:, cathartici nostri Aureat: gr: 5., extract: liquiritiæ, magister: tartari solut: an: scrup: 1., m:, & cœpit, & sanatus extitit.

Ibidem. *Punctura spinæ.* *Obseru. 91.*

DIe 5. Februarii Fabius Palmerius annorum 48., temperamenti biliosi punctus fuerat spina in digito, quam nihili fecerat, ità vt adeò maligna euaserit, vt tota manus intumuerit, & pollex laceratus fuerit. Curatus fuit nostro vnguento Basilicone Chymico, & madefactus aqua noli me tangere descripta à Patre Lauda; adhibitum quoque fuit ceratum calaminare Paracelsi, & sparadappum nostrum consolidæ, & 14. diebus conualuit, qui verebatur, ne totam manum perderet, quam rescindere Chyrurgus loci consuluerat.

Ibidem. *Pollex è loco suo retortus.* *Obseru: 92.*

DIe 6. Februarii Magister Petrus Lauretus in ostentione virium sibi è loco pollicem retorsit, acerbissimo cùm dolore, quem Chyrurgi magno studio curauere in pristinum locum suum componere, sed is digitus indirectus remansit, dolorque durabat; adhibui parti dolenti fumenta aceto, herbis aromaticis, & saxis ignitis, & leuitèr remoui digitum, ità vt in suum locum pertexerit, deindè in promptu mihi erat quoddam emplastrum ex farinæ partibus duobus, thur:, fuligin: an: p: 1., albuminis ouorum quantum sufficit, & ità hæc applicata ad dies quinque, & posteà digito perfectè vncto oleo canis rubri conualuit, non alitèr ac si talem morbum nunquàm passus fuisset.

Ibidem. *Vulnera in multis partibus.* *Obseru: 93.*

DIe 14. Februarij Bernardinus à Frasso nuncupatus Mogio, vulneratus fuerat cùm sparo in septem locis; duo vulnera erant magna in capite, quæ rescindebant partem ossis occipitis, & vnum ex his tangebat commissuras coronales, alterum autem erat super auriculam, vnum in humeris, alterum in cubitu, alterum in talone brachij, duoque in manu, omnia cùm magno periculo, quia percussor erat valdè robustus, & quilibet ictus ossa offenserat, neruosque in manu. Adfuimus vnà cùm Chyrurgo solito, mundata sunt vulnera, & à dicto Chyrurgo benè inuoluta; eodemque tempore Vxor offensi, quæ aderat, dum percussor acertimè virum vulnerabat, cùm detinere vellet, ne ictibus ampliùs afficeret, percussa manubrio dicti ferri in capite est, & in terra distensa, ità vt misera semiuiua remanserit, & carebat pulsu, & halitu, & per totum corpus vsque natices frigescebat. Adhibiti fuerunt calores, acetum etiam ad faciem absque vllo signo vitæ per mediam horam; huic ego illicò iussi fumenta naso assæ fætidæ, euphorbij, & similia, capillos recidi, & vidi apud commissuram magnam fracturam, adhibui dictæ parti cucurbitulam magnam, quæ cùm adhærebat cuti, eam cùm impetu tollebam; hoc autem modo tèr, quare in se reuersa est eiulans; posteà recidi partem, vbi posita fuerat cucurbitula, exiitque sanguis niger, & offensus, deindè iussi poni ceratum calaminare Paracelsi in loco; ore sumpsit multos liquores cordiales, hausi sanguinem à bracchio ad vnc: 4., & sanata est summoperè, dubitabatur autem ne suffocaretur, quia inter totum tempus ferè vnius horæ spacium transiuit.

Curauit vulnera supradicta Chyrurgus loci, sed spacio 18. dierum semper in deteriùs tendebant, vndè vocatus ego inueni ægrotantem plenum putredine, carneque acri super orta; adhibui vinum Calicis addita myrrha, & aloe calefacto prò lauacris quatuor diebus, & ponebam balsamum therebinthinæ, oleum ceræ, balsamum ad vulnera nostrum Riuerianum vulneribus humerorum, brachiorum, & manus, illis verò capitis imponebam ceratum molle betonicæ mixtum oleo rosato, & balsamo supradicto ad vulnera Riueriano. In interno purgaui corpus extract: catholic: dr: ss:, extract: senæ scrup: 2:, magister: tartar: nostri scrup: ss:, multisque aliis digerentibus, & ità sanatus est vndecim diebus vulneribus; in cicatricibus verò adhibui ceratum Paracelsi calaminare, & sanatus est.

Ibidem. *Phthysis.* *Obseru: 94.*

DIe 18. Februarii quidam Bonauentura cùm amisisset fratrem teneræ ætatis Phthysi laborantem, ipse quoque tali vexabatur ægritudine, scilicèt quadam febri continua, & tussi, ità vt à Medicis habitus fuerit vt Phthysicus tertiæ speciei, indèque vt mortuus. Iussi nonnullos iures compositos pullo, testudine, carne limacis, & cancris, sicut etiam pulmēta hordei spissa; posui ceratum ex nostris stomachalibus stomacho, & in dictis iuribus 12. diebus sumpsit Panaceæ nostræ vniuersalis g: 10. prò vice, meliusque se habuit, deindè 30. diebus iussi fæculæ aron: vnc: 1., puluer: nostræ antihetic: drag. 6., vnicorn:, sal: prunel: an: drag: 2., cæpit drag: 1. prò vice, & sic conualuit.

Ibidem. *Morsus Viperinus.* *Obseru: 95.*

DIe 22. Martii Vxor cuiusdam Susini ann: 56., vulnerata est à serpente viperino in manu, statìmque ortæ sunt syncopationes, & somnum; ducta est in Terrā iussi theriac:, nullum autē iuuamen ideò cernebatur; partē offensam recidi, & ipsi adhibui cucurbitulas attracturus venenum, deindè posui galbanum liquefactum cùm acetò, dictamum criticū, vnicor:, & theriac:; ore sūpsit vnicor: dr: 1., & sic tumidę manus, brachia, & humeri ad pristinum reuersa sunt, euanuerunt syncopationes, & perfectam sanitatem consequuta est.

Ibidem.

Ibidem. *Vulnus in manu.* *Obseru. 96.*

DIe 27. Martij Filia Dominæ Angelicæ Iuliani annorum 6. fuso sibi adeò manum pertransiuit vt è foramine à tergo eiusdem manus sanguis exiret. Illicò iussi nostrum balsamum magisteriale adstringens, & quinque diebus sanata est absque ulla corruptione, & absque eò quod nerui minima afficerentur perpessione.

Ibidem. *Vulnus in fronte.* *Obser. 97.*

DIe 29. Martij Filius Lignani annorum 5. in saxis cecidit, & fronte adeò vulneratus est, vt supercilium caderet, quod duobus punctis vniri necesse fuit, & timebatur de amisione oculi; adhibui nostrum balsamum magisteriale adstringens, & quatuor diebus sanatus est, & optimè conualuit.

Ibidem. *Febris Continua.* *Obseru: 98.*

EOdem die eiusdem mensis filius supradicti annorum 7. multis ab hinc mensibus laborabat febre continua cùm destructione corporis, velut heticus; iussi eum sumere pluribus diebus fæcul: aron: vnc: 1., puluer: nostri antihetic: drag: 5., unicorn: dragm: 2., componatur cùm farin: vnc: 1. ß:, saccar: rosat: q: s: panis paruulus dulciarius, & ex his vnum prò manè manducabat, in quo drag: 1. supradictarum rerum erat, & sic multò meliùs se habuit; indè præscripsi lac asinæ, quod sumpsit multis diebus, & ità conualuit.

Ibidem. *Menstrua alba.* *Obseru. 99.*

DIe 4. Aprilis Domina Angelica Iuliani annor: 46. ab hinc tribus mensibus continuis fluxum menstruorum alborum habebat; bibit vinum Calicis, deindè accomodaui duo cerata vnum stomacho ex nostris stomachalibus, alterum renibus Patris Laudæ; ore bibit syr: compos: succ: vrticæ, petroselini, acrimoniæ an: vnc: ß: prò vice, & intùs sumebat puluerem granorum actes Quercetani drag: ß:, croc: Mart: scrup: ß:, sumpsitque hanc compositionem quindecim diebus, posteà bibit vinum iterùm Calicis, & sic omnis morbus euanuit, optimèque conualuit.

Ibidem. *Dolores Capitis, & Vmbelici.* *Obseru: 100.*

DIe 6. Aprilis Vxor Domini Bernardini Angelici annorum 22. patiebatur dolores acerbissimos capitis respondentes vmbilico, & stomacho, & propter magnum dolorem delirabat. Vnctum est totum ventrem quinta essentia rorismarini, ore sumpsit essent: lauri, rosmarini an: g:6., vnicorn: drag. ß:, conseru: borrag: vnc: 1., m:, & cape, & quamuis trium noctium, dierumque spacio langueret, statìm ac virtus talis pharmaci ad stomachum peruenit sanata est, cessantibus doloribus, nec imposterùm talem morbum passa fuit.

CEN-

CENTVRIA SECVNDA.

In Podeo Donadei. *Carbo Malignus.* *Obseru.* 1.

DIe 8. Aprilis filius Domini Gaspari Berardelli laborabat carbone in coxendice maligno; adhibui vnum ex nostris trochiscis, & escarauit, attamen vnguento Apostolorum, & nostro Basilicone quinque dierum spatio sanatus est.

Ibidem. *Percussio calcei equi.* *Obseru.* 2.

DIe 28. Iunii filius Fabii Palmerii annorum 9. recalcitratu equi vulneratus est in ancipite frontis super oculum, & propè auriculam cùm fractione ossis, & venæ arterialis, ex qua maxima copia sanguinis exibat, sed adhibito balsamo nostro Magisteriali adstringenti cessauit. Chyrurgus curauit vulnera, sed transacto spatio nouem dierum erant valdè exacerbata, oculusque tumefactus magno cùm tumore; corpus irregulatum erat, impatiensque, quare adhibui vnguenta solita, & abstersiua; sed coactus pergere Asculum, spatio 24. dierum curam reliqui; dum redij, reperij tumefactum collum apud aures, sicut etiam maxillam, vulneraque plena magno humore corrupto. Applicui ego tumoribus, & plagis ceratum calaminare Paracelsi, in cuius medio ponebam trochiscum corrosiuum ad euellenda follicula, quæ orta erant in plagis, quod optimè euenit, deindè applicaui vnguentum nostrum basilicon Chymicum, & spatio 22. dierum curatus est.

Ibidem. *Vomitus Sanguinis.* *Obser.* 3.

DIe 29. Iunij Vxor Magistri Laureti Sarcinatoris annorum 42., dùm apud clibanum panem formaret, repentè accessit vomitus sanguinis. Vocatus statìm iussi vinciri partes extremas, & cucurbitulas iecori, & emissionem sanguinis à saphæna. Ore sumpsit sanguin: dracon: in lacryma, croci Martis adstringentis, extract: carab:, vnicorn: an: drag: ß:, aq: equiseti, plantaginis an: vnc: 4., balsami nostri Magisterialis adstringentis drag: 3., sicque confestim cessauit, nec ampliùs exijt.

Ibidem. *Dolores Colici.* *Obseru.* 4.

DIe 30. Iunij filius Susini annorum 19. ab hinc quinque diebus laborabat doloribus Colicis maximis, & à Medico, & Chyrurgo ordinario adhibita erant multa pharmaca, sed nullo fructu. Iussi clysteria composita vino Calicis, & oleo sem: lini an: vnc: 4., & hæc omnia operata sunt; ore sumpsit extract: nostri Antecolic: drag: 1., herb: Turc:, & vnicorn: an: drag: ß:, m:, & cap:, statìmque cessauere dolores.

Ibidem. *Febris Putrida, & Continua.* *Obseru.* 5.

DIe 7. Iulij Anna Ascanii Valentini annor: 17. laborabat febre continua putrida deducta à retentione menstruorum. Principio morbi vermes per aluum emisit absque medicamento; quarta die febris exacerbata est, & die quinta peiùs se habuit, quo eodem die vocatus fui, iussique sanguinis à vena pedis emissionem ad vnc: 8.; die sexta ordinaui extract: rhabarbar: drag: ß:, cathartici aureat: gr: 4., m:, & cap: sex vicibus euacuauit; die verò septima mediocritèr se habuit, octaua peiùs. Exhibui Bezoard: Iouial:, mineral: an: scrup: ß:, vnicorn: scrup: 1., m:, & sumebat dictam compositionem bìs in die, sicque die vndecima fluxerunt ei menstrua, & sanata est.

Ibidem.

Ibidem. *Febris Continua.* *Obseru.* 6.

DIe prima Augusti filia D. Hieronymæ Argentinæ annorum 18. tribus ab hinc diebus laborabat febre continua; pulsum languidum habebat vrinam rubeam, & accensam, sitim magnam, linguam obscuram, & aridam. Bibit vinum Calicis, & euomuit valdè, euanuitque febris; sequenti die facta est phlœbotomia in brachio, & perfectè sanata est.

Ibidem. *Febris Continua.* *Obseru.* 7.

DIe 5. Augusti altera filia supradictæ Dominæ Hieronymæ Argentinę annorum 12. agitabatur septem ab hinc diebus à febre continua vnà cùm languore, & syncopationibus. Huic iussa fuerat à Medico consueto emissio sanguinis, & nonnulli syrupi refrigerantes. Accersitus ego inueni eam pulsu intermittenti, vrina crassa, doloribus mordicantibus in visceribus, sitique inextinguibili. Credens ibi magnam esse putredinem iussi ceratum contrà vermes ex aloe stomacho, & vnctiones cordi ex vnguento cordiali addita essentia corticum citri, & aloe; ore sumpsit vnicorn:, sal: prunel:, puluer: nostri alexipharmaci an: scrup: 1., & eodem die tàm ex ore, quàm secessu eiecit multos vermes. Bis in die repetiuit idem Alexipharmacum, & sic euanuerunt vermes; adhibita etiam fuerunt nonnulla clysteria lactis, ac mellis, deindè nona die sumpsit spirit: cathartic: nostri g: 12. prò vice bis, & sanitati pristinæ fuit reddita.

Ibidem. *Humor in Vulnere.* *Obseru.* 8.

DIe 5. Augusti Syluester Terrentij ex vulnere non purgato, quod nihili faciebat, ad arua progressus, humor omnis in vnum decucurrit, adeòque creuit, vt dubitaretur de recisione illius partis iuxtà opinionem Chyrurgi consueti. Vocatus ego præbui nostrum balsamum Alexipharmacum compositum, & spatio 6. dierum sanatus extitit.

Ibidem. *Carbo Malignus.* *Obseru.* 9.

DIe 11. Augusti Io: Panichella laborabat in pede carbone crasso, nigro, & maligno. Adhibitum est vnum ex nostris trochiscis illi tumori, deindè nostro vnguento basilicone, splenio mugilaginis, theriaca, post sex dies conualuit.

Ibidem. *Plaga in Crure.* *Obseru.* 10.

DIe 11. Augusti Fabius Palmerius, temperamenti sanguinei, & aliquantulùm adusti excruciabatur à plaga in crure acri, atque mordaci, pessimæque qualitatis, ità vt dubitaretur ne cresceret per totum crus. Accersitus ego ordinaui defensiuum solitum circà plagam, abluebaturque cùm aqua plantag:, & sonci, in qua infusa fuerant sal Saturni, terra Samia, bolarmenum, rutia, semper miscendo vas, vt euaderet ad instar lactis quotiescunque hac vtendum erat, & absque alijs remedijs sanatus est.

Ibidem. *Hydropisis.* *Obseru.* 11.

DIe 16. Augusti Victoria Lucij Coctoroni annor: 23. patiebatur hydropisim aquosam anno ab hinc, & ampliùs, ac summoperè tumida euaserat cùm febre continua, & corpore eneruato, & suprà vmbilicum iacebat quoddam tumidum sicut ouum Strutij. Bibit vinum Calicis Chymici vnc: 7., & parùm euomuit, sed per secessum nouiès euacuauit.

euauit. Iussi vt ipsi fierent tria clysteria ex vino infuso in diuersis Calicibus, quæ cùm statìm poni non possent ob carentiam instrumenti apti, ægra ignorantèr per os sumpsit dictum vinum diuersis vicibus, & post dies 12. remeans ad illam sanissimam inueni, absque vllo alio remedio.

Ibidem. *Dolores Colici.* *Obseru.* 12.

DIe 5. Septembris Magister Lactãtius Figulinus angebatur à doloribus Colicis multis ab hinc diebus, & varia fuerant adhibita remedia, sed frustrà. Vocatus ego iussi extract: Antecolic: nostri dragm: 1., intestini lupi præparati, & vnicorn: an: scrup: 1., doloresque subitò euanuerunt, absque eò quòd redirent.

Ibidem. *Febris Maligna.* *Obseru.* 13.

DIe 8. Septembris Laurentius Sauiola annor: 14., temperamenti adusti, vexabatur multis ab hinc diebus à febre maligna, & à Medico consueto multa adhibita fuerant remedia, sed infructuosè. Vocatus exhibui bezoard: Iouial:, vnicorn:, sal: prunel: an: scrup: 1., addita confectione consueta cordiali; adhuc tamen nihil sudauit, sed bìs euacuauit res atrabilares; idem repetitum est bìs in die prò tribus diebus, & sic multa per secessum emisit, cessauit febris, & optimè conualuit.

Ibidem. *Tumor Frigidus.* *Obseru.* 14.

DIe 16. Septembris filius Marci nomine Marchesius annorum quatuor, patiebatur tumorem ex natura frigidum in cubito brachij multis ab hinc diebus. Adhibui ceratum calaminare Paracelsi, quod maturauit, & dùm talis tumor apertus est (id autem nouem diebus factum est) putredo concocta exijt, & eodem cerato, & nostro basilico vnguento Chymico sex diebus sanus euasit.

Ibidem. *Percussio Pectoris.* *Obseru.* 15.

DIe 22. Septembris Olympia Ciccarella annor: 68., adeò grauitèr percusit pectus, vt semiuiua extiterit, indè verò penè amens euaserit. Hanc ego curaui, & sic ore primò sumpsit elexir Vitæ nostrum, & iulep: gemmat:, & aliquantulùm in se reuersa est, deindè humeris cucurbitulas iusi, & totos humeros oleo composito canis rubei vnxi, & sic parùm subleuata est; sequenti die maximè verebatur ne moriretur, sed cordialibus adhibitis, maximaque cura adiuta conualuit.

Ibidem. *Febris Maligna.* *Obseru.* 16.

DIe 22 Septembris Gratiosa Pretiosi annor: 48., temperamenti intèr biliosum, & melancholicum miserrima, ab hinc octo diebus laborabat febre maligna vnà cùm pustulis obscuris, lingua nigra, siti acerrima, vrina viridacea, & cruda, pulsu debili, & inæquali. Nonnulli iures alterati à Medico solito dati fuere vnà cùm herbis refrigerantibus, & sanguinem extrahi à vena communi, & nil aliud. Ego eodem die dedi extract: rhabarbar:, & Antifebril: nostri Riueriani an: drag: ß:, & sex vicibus euacuauit multa fætentissima; vespere verò iusi condit: aq: rutæ captar:, acetos:, & scord: an vnc: 2., spirit: vitriol: g: 10., vnicorn:, corall: rub: præparat:, puluer: nostri alexipharmac: an: drag: ß:, m:, & cæpit. Sequenti manè positum est clysterium refrigerans, & euacuauit 24. vermes mortuos; iterùm eandem compositionem replicaui aquarum, & aliorum benè incorporatorum tribus vicibus, deindè iusi vesicantia cruribus, & brachijs, & die 12. febris discessit. Valdè eneruata ex imbecillitate erat, & multi transie-

runt

sunt dies, quibus nullo modo potuit vires recuperare, deindè accomodaui radic: arom præparat: vnc: ß:, sal: tartar: calybeat:, vnicorn:, corall: præparat:, puluer: P. Basil: Valentin: fixi an: drag: 1. ß:, m:, & drag: ß. prò vice sumpsit multis diebus, & sana euasit.

Desunt hic multæ Obseruationes factæ in eadem Terra, quæ subreptæ fuerunt.

Ibidem. *Febris Putrida.* *Obseru.* 17.

DIe prima Augusti filia Dominæ Liuiæ Andreæ annorum 12. cruciabatur à febre putrida, & maligna. Celebrata venæ sectione, vocatus ego eam reperii cùm pustulis obscuris, lingua nigra, pulsu debili, inæquali, vrina inflammata, vexabatur ab inquietitudine maxima, sæpissimèque exclamabat maximo cùm horrore. Propinaui conditum prò potione, vnà cùm aq: borragin:, scorzoneræ, rutæ caprar:, acetos: an: vnc: 4., conf: hyacinth:, alcherm: an: drag: ß:, bezoard: Iouial:, mineral:, vnicorn:, sal: prunel:, corn: ceru: præparat:, puluer: alexipharmac: an: drag: 1., m:, & bibit semper agitando; septima die magìs grauis extitit, vessicantia noluit; fricatoria, sicut etiam cucurbitulæ applicatæ sunt humeris, & per totum corpus, deindè repetitum est idem conditum. Die octaua adhibita sunt clysteria, quibus euacuabat semper vermes; adiunctæ fuere epictimæ cordiales, & stomachales, & nona die delirabat; accomodaui cataplasmata limacum crudorum benè pistorum pedibus, & deliratio euanuit; supradictum conditum tribus aliis diebus repetiui, & sic cessauit febris. Post sex dies, quia comederat multos fructus, & præcipuè pyra, & persica acerba, orta est noua febricula vitiosa, & sic sumpsit nostram potionem catholicam cùm senæ vnc: 4. prò duabus vicibus, & febris euanuit.

Ibidem. *Febris cùm Dysinthæria.* *Obseru.* 18.

DIe 7. Septembris cùm esset supradicta irregulatissima, denuò ægrotauit vnà cùm dysinthæria, & febre, & iterùm velut mortua iudicabatur, tàm ob paucas vires, quàm ob exacerbationem morbi. Adhibita sunt multa clysteria lactis ferrati, iurium capitis, & pedum veruecinorum, vnctiones stomacho, & corpori, confectiones ori granatorum florum, pomorum punicorum, addito puluere croc: Mart: adstringentis, corall:, terræ sigillatæ, & aliorum; sanguis deficere cæpit, & surrexit è cubili, sed quia apud domum erat vitis, & de vua acerba sæpè comedebat, denuò eadem dysinthæria orta est, & iterùm cecidit in imbecillitatem, multosque ore eiecit vermes, deniquè mortua est.

Ibidem. *Vermes.* *Obseru.* 19.

FIlia cuiusdam Margaritæ vxor Ianuensis laborabat à duobus diebus peracerbo ventris dolore. Præbui aq: nostræ contrà vermes vnc: 4. cùm g: 6. spirit: vitriol:, & drag: ß: vnicorn:, & per os, & per secessum multos eiecit vermes, & sic perfectè conualuit.

Ibidem. *Tenasmus.* *Obseru.* 20.

DIe 2. Augusti filius Francisci Palmerii duorum annorum agitabatur à Tenasmo, & intestinus colon extrà suas partes exiit, nec multa remedia in suum locum reponere valuerunt. Iussi eum vngi oleo amygdalorum dulcium, sic leuitèr rediit in suum locum. Illicò adhibui fumenta calida facta ex herba tasso barbasso, corticibus granatorum, cupulis glandium, moris acerbis ruuorum, nucibus cupressi decocti cùm vino multis vicibus, & ità sanatus est.

Ibidem. *Fluxus dysinthæricus.* *Obseru.* 21.

DIe 3. Augusti filia Troiani Figuli vnius anni patiebatur fluxum dysinthæricum; & iam Deo spiritum reddìtura erat. Adhibita sunt clysteria lactis, in quo extinctus fuerat calybs ignitus, & ore sumebat aquam equiseti vnà cùm infusione vnicornu, croci Martis adstringentis, & gran: actes Quercetani, & sic sanata est.

Eodem modo alij nouem, aut decem pueri eiusdem ætatis circitèr ab vno anno vsque ad octo curati sunt ab eodem morbo, inter quos sola quædam fœmina mortua est, & propinabatur hæc aqua vsque ad satietatem illis.

Ibidem. *Dolores Colici.* *Obseru.* 22.

DIe 3. Augusti filius Laurentij Sauiolæ annorum 11. laborabat maximis doloribus Colicis, ab hinc quinque diebus, & adhibita fuerunt multa remedia cùm clysterijs carminatiuis, sed absque vllo fructu. Vocatus ego statìm iussi drag: ss: extract: Antecolic: nostri, & drag: ss: intestini lupi, & omnis dolor cessauit.

Ibidem. *Vulnus labij.* *Obseru.* 23.

DIe dicto filia Dominæ Hieronymæ Argentinæ annorum 8. ob percussionem ex alto apertum est vnum ex labijs vsque ad narem, ob quod deformis, immò monstruosa videbatur. Filo partes, vt mos est, annexæ nostro balsamo magistrali adstringenti à me curatæ sunt, & quinque diebus sana perfectissimè euasit; inde verò vt euanesceret parua cicatrix, quæ remanserat, adhibui oleum myrrhæ, vitell: ouor:, ceræ, & sic talia remedia operata sunt vt cicatrix omninò euanuerit.

Ibidem. *Tumor in genu.* *Obseru.* 24.

DIe 6. Augusti filia Marci Carabacchi annorum 8., valdè sanguinea laborabat summoperè tumiditate in genu, & hoc totum inflammatum erat; pars pessima erat, tumor crassus, & periculosus. Adhibitum est partibus vnguentum defensiuum Galeni, in quo erat camphura, & circùm ponebatur, addito buthyro plumbeo. In medio super tumorem adhibui ceratum calaminare Paracelsi, & maturus euasit quinque diebus; deindè ferro recisus est, & exijt plusquàm libra putredinis concoctæ, denique nostro balsamo magistrali adstringenti sanata est.

Ibidem. *Morsus Crabronum.* *Obseru.* 25.

DIe 6. Augusti Carolus Nepos Susini cùm in summitate arboris esset fructus carpturus, cùmque ibi laterent multi Crabones, ab illis circùm aggressus est, & quatuor vulneribus in capite affectus, ità vt ob magnum dolorem ex vertice arboris in terram se præcipitem eiecerit, quâ percussione coxa tumida euasit, & caput iuxtà magnitudinem capitis bouis creuerat. Ad me is accessit, cui applicui stercoris vaccæ recentis q: s:, addidi vnicorn:, baccar: lauri, dictam: an: drag: 1., theriacæ dragm: 2., & hæc omnia simul valdè mixta posita sunt super partes offensas. Ore sumpsit theriacam Andromaci ad drag: 1. ss:, vnicorn: drag: ss:, quare cæpit dolor ille deficere, & 24. horis ille tumor euanuit. Coxa posteà accomodata est addita colla farinæ, thuris, fuliginis, & albuminis oui, & sic conualuit.

Ibidem. *Febricula Continua.* *Obseru.* 26.

DIe 7. Augusti Maria filia Margaritæ Stephani annorum 19. anno præterito passa fuerat hydropisim, & hanc curauit Medicus Ansouinus, & euanuit ille tumor. Hoc tempore iterùm tumefacta erat cùm febricula continua, & adeò sicca euaserat, vt solùm terga conspicerentur, & ossa. Varia remedia adhibui; ore sumpsit tribus vicibus rasin: ialapp: gr: 12., prò vice vnà cùm drag: ß: extract: ebul:, & radic: ireos, sicque multam aquam emittebat, tribus vicibus in hæbdomada; adhibita sunt clysteria composita decocto ebuli, cyclaminis, brioniæ, ireos, anisor:, & medietatis vini Calicis Chymici, similitèrque multa aquosa euacuauit. Iussi etiam vnctiones corpori vnguento arthanitæ, & oleo bufonis, & hæc omnia desiccabant. Adhibitæ sunt etiam epictimæ stomacho, & iecori roborantes, cùm parsimonia edendi, atque bibendi quantum fieri potuit. Prò potione bibebat vinum leue, in quo infusæ erant bacchæ iuniperi, atque lauri, & in die ob magnam sitim sumebat aquam coctam cùm radicibus asparag:, brusci, & petroselini, in qua ingrediebantur spiritus salis communis, & tincturæ Martis infrascriptæ an: g: 8., & aqua benè acida erat; formula tincturæ hæc est: ℞: vitriol: rubific:, sal: commun: decrepit: an: lib: ß., terræ samiæ vnc: 8., spirit: sal: comm: q: s: ad imbibendam terram, cùm vitriol:, & sal: s: pill:, & exsicca, denique per retortam eijce spiritus more solito, semèlque rectifica, posteà spiritus prædictus ponatur in noua sartagine ferrea ad ignem lentum vsque quò euaporatus sit, semper agitando cùm spatula ferrea, in fundo sartaginis manebit puluis rubicundus, cùm spiritu vini digeratur fimo equino per hæbdomadam, posteà per Balneum Mariæ exhala spiritum more solito tincturæ, & habebis remedium destructiuum excellentissimum. Cùm his remedijs tumiditas ventris euanuit omninò, & aliquantùm conualuit, ità vt quidquid fœmina operari potest ipsa ageret domi. Colorita euasit, noua carne se induit, & sic se habuit 15. mensibus, deindè cecidit in eandem febriculam propter magna fastidia, & sic neminis auxilio phthysica spiritum exhalauit.

Ibidem. *Tertiana duplex.* *Obseru.* 27.

DIe 7. Augusti Vxor Francisci Catini laborabat Tertiana duplici ab hinc 18. diebus, & dubium erat ne in malignam conuerteretur, quia pessimè se habebat, & delirabat. Iussi Antifebril: Riueriani drag: 1., & sex vicibus euacuauit, sed febris nullo modo diminuta est; ipsi adhibui tribus diebus iures refrigerantes, & aperitiuos, deindè Febrifug: Riuerian: gr: 28. exhibui, septiésque euacuauit, & sequenti die febris acerbior eam aggressa est; expectaui diem tertium priorem, & iterùm repetiui gr: 30. Febrifugi supradicti, & ex ore emisit vermem maximum immensum, qui videbatur serpens cùm multis rebus viridaceis, & nigris, & febris euanuit. Arbitror illum vermem fuisse causam perseuerantiæ febris adeò acerrimæ.

Ibidem. *Febris Quartana.* *Obseru.* 28.

DIe supradicto Io: Baptista Panziera annorum 30. ab hinc vno mense patiebatur febrem Quartanam. Iussi gr: 35. Febrifugi, & multa biliosa euomuit, & per secessum penè nihil; febris mitior euasit, sed in alia accessione ab initio frigoris dedi gr: 30. alia eiusdem Febrifugi, sicque tèr euacuauit, febrisque discessit absque eò quòd ampliùs redderet.

Ibidem. *Pleuritis.* *Obseru.* 29.

DIe 8. Augusti filius Bastiani Cichoriæ annorum 3. grauitèr iacebat cùm febre, & dolorem patiebatur in vbere sinistro, vt non posset respirare, quod iudicata fuit pleuritis; statìm imposita fuit hirudo brachio, subitòque iussi syr: papauer:, sicut etiam adhibuimus nostra splenia saponis antipleuritica, & clysteria cùm lacte, & melle, & sic euanuit dolor, & febris, & sanatus est.

Ibidem. *Tertiana Simplex.* *Obseru.* 30.

DIe 8. Augusti Christina Fabij Palmerij annorum 12. ab hinc mense laborabat tertiana simplici. Iussi Antifebrilis Riuer: drag: ß:, Febrifugi eiusdem g: 7., m:, & cap:, & expulit illam febrem pauca euacuatione, sed crus adeò tumefactum fuit, vt hauserim sanguinem à brachio; deindè curata fuit buthyro lytargirij, & optimè sanata est.

Ibidem. *Tertianæ.* *Obseru.* 31.

MVlti fuerunt, qui laborantes Tertianis duplicibus, & simplicibus optimè sanati sunt illicò Antifebrili Riueriano, & nonnullis dabatur Febrifugum eiusdem Riuerij; sicut etiam multi pauperes conualuerunt potione vini Calicis, vnà cùm emissione sanguinis vbi necesse erat.

Ibidem. *Tertiana duplex.* *Obseru.* 32.

DIe 8. Augusti Vxor Domini Iacobi Philippi Orithei annorum 44. laborabat Tertiana duplici, & simùl cùm grauissimo dolore corporis quotiescunque adueniebat accessio febris. Iusi drag: 1. extract: Antifebril: ità vt febris euanuerit pauca euacuatione, sed dolores persistebant; adhibui clysteria carminatiua, sed nihil operata sunt. Iusi etiam vnctiones partibus dolentibus cùm essentia lauri, & rosmarini, sed frustrà; dedi hyacinth: drag: ß:, addit: g: 3. laudan: nepen:, & sic parùm diminuti sunt; sequenti vespere sumpsit eadem remedia, sed nepent: gr: tantùm 2., meliùsque se habuit, denique sumpto nepent: gr: 1. ad quatuor vices hora somni optimè conualuit.

Ibidem. *Dolores Colici.* *Obseru.* 33.

DIe 8. Augusti Dominus Martius Paschasius annorum 60. vexabatur doloribus Colicis. Iusi dr: ß. extract: nostri Antecolic:, drag: 1. vnicorn:, scrup: 1. intestini lupi præpar:, drag: ß: sal: prunel:, cons: violar: q: s: ad incorporandos dictos pulueres, & statìm cessauere dolores.

Ibidem. *Febris Continua.* *Obseru.* 34.

DIe 8. Augusti Elisabeth Frassa annorum 36. mense ab hinc laborabat febre continua in cronicam conuersa debilem, & die, nocteque quatèr exacerbabatur hæc febris; quia verò erant humores mixti iusi Antifebril: drag: 1. ß:, & octiès euacuauit, febrisque mitior euasit, posteà adhibui pulsibus splenium Strombelberger, & quinque diebus liberata est omninò à febre.

Ibidem. *Fluxus Dysinthæricus.* *Obseru.* 35.

DIe eodem filia Dominæ Angelicæ Iuliani annorum 7., nouem ab hinc diebus patiebatur fluxum dysinthæricum, & fex adeò acris erat, & mordax, vt corrosum fuerit etiam intestinum, & orificia ani; varia clysteria adhibita fuere, sicut etiam confectiones adstringentes, sed hæc omnia absque vllo iuuamine. Iussi gr: 2. laudan: nepent: cùm gr: 10. croci Mart: adstringentis, & drag: 1. vnicorn: incorporati cùm confectione hyacinthi, & quieuit ea nocte. Iterùm die sequenti repetitum est idem pharmacum, similitèrque operatum est; iterùm tertia vice hoc factum est, & omninò morbus discessit.

Ibidem. *Fluxus Dysinthæricus.* *Obseru.* 36.

IDem quoque datum est filio Francisci Catini eiusdem loci annorum 5., qui eodem modo se habebat, & sanatus est.

Ibidem. *Dysinthæria.* *Obseru.* 37.

DIe 9. Augusti Bartholomæus Lanius annorum 28., laborabat eadem dysinthæria, & patiebatur maximos dolores, prout dictus morbus afferre solet. Adhibita sunt clysteria lactis ferrati, iuris capitis, & pedum agnorum, alia adstringentia, vnctiones ordinariæ propositæ ab Auctoribus, sed omnia absque fructu. Iussi eum sumere quatuor diebus sequentibus in vespere sequentem compositionem ℞: miuæ cydoniorum, conf: corniorum an: vnc: ſs:, gran: actes Quercetani drag: 1., vnicorn:, sal: prunel: ana drag: ſs:, croc: Martis scrup: 1., laudan: nepent g: 3., & cap; conualuit.

Ibidem. *Dysinthæriæ.* *Obseru.* 38.

HÆc compositio mirabilitèr operata est in multis hominibus, & mulieribus hoc morbo laborantibus in tribus diebus, vel quatuor; nepentes autem qui comedebat gr: 2., qui 3., qui 4., & ibi eo tempore plusquàm 30. hoc medicamine liberati fuerunt à dysinthæria.

Ibidem. *Minctio Sanguinis.* *Obseru.* 39.

DIe 9. Augusti Io: Baptista Petruccius annorum 62., temperamenti sanguinei, cùm diù equitasset, renes magnoperè passi fuere, ità vt sanguinem è membro emitteret. Is valdè timuit, cruciabaturque dolore pungenti in mingendo. Quarè accessit ad me, & iussi aq: equiseti, & plantag: an: lib: ſs., spirit: therebint: scrup: 2., croc: Mart: drag: 1., & sic cępit cessare; repetiuit dictum remedium, & sanatus est.

Ibidem. *Febris Continua.* *Obseru.* 40.

DIe eodem Lucia filia Susini annorum 9. laborabat febre continua; sumpserat nonnulla pharmaca à Physico ordinario præscripta, nihilominùs febris perseuerabat. Vocatus iusi Antifebril: Riueriani scrup: 2., parùm euacuauit, febrisque duobus diebus transactis redijt. Sumpsit iures, vbi ebullita fuerant chamædrios, chelidoniæ, & centaureæ min: an: pug: ſs:, sacchar: q: s: vt dulcis fieret, & ità conualuit.

Ibidem.

Ibidem. *Febris Quartana.* *Obseru.* 41.

DIe 9. Augusti Carolus Patruelis Pauli Valentini mense ab hinc patiebatur febrem Quartanam. Exhibui Febrifug. Riueriani gr: 36., & euomuit, sicut etiam euacuauit multa obscura. Accessio vehementiori ardore redijt, & prò alia sequenti iterùm repetiui idem Febrifugum eudem modo, denuò res nigras per secessum emisit, & febris in Tertianam commutata est; transacta sequenti accessione iterùm tertia vice repetiui aliam mensuram, & pondus Febrifugi, quod poterat esse gr: 30., & sic morbus omninò euanuit, & vir perfectè conualuit.

Ibidem. *Quartana.* *Obseru.* 42.

DIe 16. Augusti filia Pauli Borsoni annorum 18., temperamenti mixti ab hinc mense laborabat Quartana. Sumpsit Febrifugi Riueriani gr: 28., sexties euacuauit, & febris eam dereliquit.

Ibidem. *Quartana.* *Obseru.* 43.

SImilitèr filius cuiusdam Petrus à Tossia annorum 9. laborabat Quartana duobus ab hinc mensibus, & exhibitis gr: 16. dicti Febrifugi liberatus est.

Ibidem. *Tertiana duplex.* *Obseru.* 44.

DIe 16. Augusti Vxor Ministri Hospitalis ex Sabaudia annor:61. cruciabatur à Tertiana duplici ab hinc 16. diebus, quæ lethalis credebatur, quia habebat annexa multa signa mortalia, & cùm esset mulier pauperrima nullum pharmacum sumpserat. Vocatus ego iussi Antifebril: Riueriani drag: 1., & octiès per secessum euacuauit, quod valdè fuit vtile, deindè sumpsit nostri Diaphoretici fixi drag. ß. duabus vicibus in diem, octo diebus, & optimè conualuit.

Ibidem. *Tumor in Tergo.* *Obseru.* 45.

PAtritia Vxor Pauli Valentini temperamenti atrabilaris, & peradmodùm biliosi, annorum 34. patiebatur tumorem in tergo durum multo ab hinc tempore, qui iudicatus est scyrrhus à Medico ordinario loci. A Chyrurgo tentatum est splenijs maturantibus eum educere, quibus de causis exacerbatus est, & cancer manifestus euasit, qui dilatabatur carne adusta, & porrosa, dolore pungenti, & vehemens euadebat, vt solent huiusmodi morbi. Ab hac vocatus fui, & principio adhibui emplastra composita cancris crudis, vt sæpiùs scripsimus, deindè circumdedi locum ferro ignito, & adhibui vnguentum Patris Gabrielis Ferraræ à me auctum, & paulatìm malignitas euanuit; posteà curatus est cùm oleo Antimonij dulcis, oleo bufonis, & puluere eiusdem bufonis. In interno sumpsit dictæ nostræ aquæ catholicæ purgantis vniuersalis drag: 3. prò vice, & eam bibit quatèr; alijs diebus sumpsit Panacææ nostræ liquidæ vniuersalis g. 12. prò qualibet vice in vino, & 28. diebus optimè conualuit.

Ibidem. *Scyrrhus in Vtero.* *Obseru.* 46.

IVuenis quædam vidua patiebatur ab hinc sex annis scyrrhum in vtero, semperque duritiem, & dolorem pungentem intùs habebat. Dedi ei pluriès vinum Calicis, haustus fuit sanguis à saphæna, & à venis hæmorrhoidalibus cùm hirudinibus; sæpè sæpiùs vsa fuit fumentis partibus locorum emollientibus herbis in vino ebullitis, adiun-

ctis fecibu[illegible]guli, & cùm ijsdem fumentis bìs, aut tèr in die madefaciebat partes, & prou[illegible]tæ sunt hæmorrhoides, & menstrua in sufficienti quantitate, sicque sana[illegible]est.

Ibidem. *Lues Venerea.* *Obseru. 47.*

EOdem tempore curaui multos tàm masculos, quàm fœminas à lue Venerea vexatos, aliquos cùm bubonibus, & gonorrhæis inueteratis, aliquos cùm vlceribus malignis in pudendis, aliquos cùm vlceribus malignis, acribus, & mordacibus, corrosiuisque in ore, vulua, & ano. Speciebus medicamentorum vsus fui, quibus in alijs Obseruationibus in talibus morbis.

In Terra Moriconis. *Febris Causonis.* *Obseru. 48.*

DIe 20. Martij Iuuenis Rusticus nomine Dominicus Sauini annorum 24., temperamenti inter calidum, & siccum, sed fortis, ægrotabat febre continua, ità vt duorum dierum spatio febris magnitudo non agnosceretur, nec principium, nec augumentum, nec status, nec declinatio. Vrina erat aliquantulùm cruda, pulsatilis vena vehemens, plena, vndosa, frequens; acerbè laborabat capite, vita eius doloribus, humeri flatibus vexabantur, accensa maximè facies, plenæque venæ. Clysterium ipsi impositum fuit cùm sectione basilicæ ad vnc: 10. sanguinis, attamen febris, nec ardentior, nec humilior eodem modo, ipsisque signis miserum premebat; altera die sumpsit vinum Calic: Chymici ad vnc: 8., multaque mixta euomuit, & sexiès per secessum euacuauit, & febris euanuit.

Ibidem. *Febris Causonis.* *Obseru. 49.*

EOdem die in Montorio Nerolæ Angela Fabricij filia miserrima annorum 32., biliosi temperamenti die sexto Iunij ab acerrima febre continua aggressa est, & quia menstrua iam dispersa erant, præter febrem continuam vrina rubea, & rudis erat, pulsus frequens, ac vndosus, facies rubescens, atque inflammata; dolore capitis cruciabatur, siti maxima laborabat, & ex deficientia Chyrurgi ab ipsa hauriri sanguinem impossibile fuit, vndè secunda morbi die præbui Aureat: nostri in rosarum conserua gr: 4., paulòque post multa porracea euomuit, ac per secessum tèr multa fætida euacuauit, quamobrèm eodem die meliùs se habuit. Sequenti die dedi vinum Calic: Chymic: ad vnc: 5., atque denuò multa per secessum eiecit, atque ipsa nocte menstrua abundantèr aperta sunt, pristinæque restituta saluti.

Multi, & multi egeni vsum habuerunt sumendi in medicamenta ob paupertatem vinum Calicis, Aureatum, Calomelanum, seù Antifebrile, cùm quibus absque alia sumptione optimè sanati fuerunt.

Scandriliæ. *Pleuritis.* *Obseru. 50.*

DIe 25. Martij Ludouica Orlandi annorum 65. vexabatur tribus ab hinc diebus dolore in latere sinistro respondente parti oppositæ, cùm febre, tussi molesta, atque continua, nec poterat quidquam ex ore spuere, sed tantummodò vi exibat sputum crudum, tenax, & magna anxietate, ità vt respirare nequiret, & pulsus pungens erat, & frequens. Visa est à Theodoro fratre meo, qui eo tempore ibi morans iussit hauriri sanguinem à brachio sinistro ad vnc: 6., qui erat putrefactus, deindè statuit fieri duo splenia, scilicèt nostra vsualia dicta Antepleuritica vnà cùm sapone, scilicèt vnum calidum positum fuit parti dolenti, & vnum oppositæ parti. Iussit clysteria, & cucurbitulas in humeris, & per os sumptionem pomi Quercetani vnà cùm thure, additis Aureati nostri diaphore-

phoretici, sal: prunel: an: g. 12., & sic sudauit aliquantulum; replicatum p[illegible] pomum, magisque sudauit, ità vt febris cæperit diminui, sicut & dolor, & abijt ide[illegible] uit. Indè iussi ego ad coctionem eius cruditatis oximel: compos:, confect: ex decoct: sca- biosæ, farfarellæ an: pug: 2., fæniculi, & florum violarum pug: 1., mellis quantùm sufficit, & acetum; quinque dierum spatio hoc pharmacum adhibuit, & magnam à pectore extraxit humorum quantitatem, & benè se habuit.

Ibidem. *Ptherigiu in oculo.* *Obseru. 51.*

EOdem die Iohanna Egidij Testæ annorum 12. varolarum causa impediebatur oculo sinistro duabus maculis, quæ simul coeuntes pupillam occupabant, ità vt nihil penitùs per illum oculum cerneret. Cùm graue malum esset, iussi parti occipitis cucurbitulam imponi, & optimè eam scarificari, vt fluxio remoueretur; deindè eadem hora applicatæ sunt humeris, & posteà renibus absque sanguine, vt humor attrhaeretur. Sequenti die vinum Calicis Chymici præbui ad vnc: 4., postque duas horas partìm euomuit, sed multa per secessum euacuauit. Iuuenis ipsa quartana febre anteà laborauerat, quamobrèm supradicti vini purgatio necessaria maxima erat; deindè sequens collyrium factum fuit ℞: vini infusi in Calice Chymico vnc: 3., vitriol: Cypr: scrup: 3., infundatur vsque coloratum sit, & vtere frigidi tèr, aut quatèr in die g: 2., vel 4., aut 5. prò vice, & in 20. diebus omninò liberata fuit.

Ibidem. *Schirantia.* *Obseru. 52.*

DOmina Barbara Lupa annorum 33. laborabat stomachi perturbatione, vomitibusque biliosis, & mixtis; eius gula adeò inflammata, & accensa, vt glutire non posset, laborabatque febre. Illicò sanguinem à brachio extrahi iussi, deindè à saphæna eodem die, attamen gulæ inflammatio eodem modo firma nihil remedia patiebat. Sole occidente clysterium commune cùm vino Calicis iussi, & eodem vespere adhibitum est emplastrum gulæ nidi hirundinum, sicut consuetum, deindè posuimus cucurbitulas humeris, & gargarismata sæpè vsualia; fuerunt repetita tèr clysteria cùm vino Calicis, sicque emanarunt vberrimè menstrua, & liberata est.

Ibidem. *Pleuritis.* *Obseru. 53.*

DIe 30. supradicti Archileus Ludouici rusticus annorum 27. ægrotabat febre, grauique dolore in parte dextera pungentissimo cùm signis quinque à Galeno declaratis de Pleuritide exquisita. A brachio dextero sanguinem hauriri iussi ad vnc: 9., qui corruptus, & putridus erat; præterea dati sunt syr: pectorales de pomis, liquiritiæ, althææ, & violarum an: vnc: 1., papauerorum vnc: 2.; ità etiam vnctiones suprà pectus vnguenti pectoralis, buthyri, & suprà folij brassicæ tepidi; adhibita quoque sunt nostra splenia antepleuritica cùm sapone suprà partem dolentem, sicut & in opposita; nihilominùs breuissimæ vitæ signa præbebat ægrotus, habebat enim oculum vitreum, atque horridum, pulsum serinum, ac frequentem cùm respirationis deficientia. Iussi sumere per os prætèr pharmaca prædicta lambitiua, duo poma cùm thure decocta more Quercetani, addito sulphur: diaphoretici gr: 15., vnicorn:, sal: prunel: an: drꝭ., at in sequenti die peiùs se habebat; fuerunt extractæ vnc: 6. sanguinis à brachio, attamen funeralia ipsi parabantur. Fuit iterùm data compositio subscripta: ℞: syr: de pomis, de papau: an: vnc: 1., de viol: vnc: 2., extract: nostri Antipleuritic: dragm: 2., m: & cap: cochlear vnum prò vice tèr, aut quatèr in die; acerbissimè diem illum transegit signis euidentissimis mortis semper delirando. Nocte adhibita sunt clysteria communia cùm additione vini Calicis Chymici ad vnc: 8., & tèr euacuauit multa fætentissima; in sequenti die fumenta sudorifera facta sunt in cubili herbis aromaticis ad vsum nostrum alibi descri-

 ptum,

ptum, quod ... in maximum sudorem erumpens, cessantibus symptomatibus optimè conualuit pauperes talibus sudoriferis sumentis conualuerunt celerrimè, vbi vires resistere potuerunt.

Ibidem. *Scabies cùm Febre.* *Obseru.* 54.

MIchael Brandus rusticus annorum 55. laborabat febre continua multis ab hinc diebus, & prætèr febrem tali circumdabatur scabie, vt dùm in cubili volueretur pellem linteis affixam relinqueret. Præbui vinum Calicis Chymici ad vnc: 6., & post duos dies sectionem venæ dexteri brachij à qua fuerunt extractæ vnc: 8. sanguinis, & facti sunt decocti alterati fumariæ, scabiosæ, borraginis, lupulorum; prò vnctione vnguentum dabatur sumendo succi fumariæ vnc: 6., succi foliorum leandræ vnc: 3., olei rosati, & ceræ quantum sufficit, & f: vnguentum sec: art:, & sic quinquiès se vnxit, liberque à febre euasit.

Ibidem. *Grauiditas vndecim mensium cùm Cancro in mammis.* *Obseru.* 55.

DIe 7. Aprilis Maria Liuia Brandi ann: 29. cùm vndecim ab hinc mensibus esset grauida, sicut ipsa, aliæque fœminæ affirmabant, quia hoc tempore malè se longis febribus habuerat, orta fuerat hyposarcha, hoc est facies, brachia, pectus, cruraque tumuerant, ideòque ob exiguas vires partum in lucem edere non poterat, sicut etiam in corpore nullum infantis motum senserat, ità vt ipsum iam mortuum crederet multis ab hinc diebus. Vnctionem iussi in omnibus partibus, vbi erat tumor de oleo bufonis, cùm oleo amygdalorum dulcium, & spirit: sulphur:; per os sumenda multa cordialia præbui, intèr quæ elexir proprietatis cùm essentiæ absynthij, elexir vterini an: drag: 1., balsami potabilis cordialis scrup: 1., syr: de pomis, de capill: Vener: an: vnc: 2., spirit: sal: comun: g: 6., m:, & cap: in quatuor vicibus. Die sequenti adhibui stomacho nostrum ceratum stomachale, vnctumque fuit totum corpus, sicut & renes oleo supradicto, ità vt moueri cæperit infans, & partus dolores accedere; iterùm supradicta cordialis compositio adhibita est, & die sequenti filiam viuam, integraque præditam valetudine peperit. Ipsamet mulier nouem anteà partus ediderat, parùmque, quatenùs dicebat, purgata fuerat, & mala simul in mammis acerbissima experta vnà cùm plagis, vbi in ipsarum altera tumor quidam creuerat durus, liuidus, obscurus, pungentique dolore. Hoc modo post partum creuit, & cancer iudicatus est; similitèr alia mamma tumida euasit, iussique multas vnctiones pomi cocti vnà cùm lacte, & panis particula, sed frustrà; bibit vinum Calicis Chymici ad vnc: 5. per 15. horas infusum, & multa aquatica euacuauit, optimèque de fœminarum more purgata est. Iterùm cordialia adhibita sunt, & mammæ, vbi erat scyrrhus, ceratum calaminare Paracelsi applicui, in alio verò loco oleum ceræ, sacchari, vitell: ouor:, & essentiæ camphoræ, ità vt benè conualuerit; per illam itaque lactem præbebat; altera verò maturationi repugnabat. Adhibui oleum Antimonij dulcis, hoc est tincturam croci metallorum per multos dies in partibus, per osque accipiebat g: 10. prò vice quotidiè, & super scyrrhum, qui cæperat aliquantulùm mulceri, adhibui prædicta cerata; repetiui iterùm ad magnitudinem vnguis, indè nostro basilico Chymico addita ibi tinctura Antimonij 18. diebus conualuit. Iterata est potio vini Calicis bìs in diebus 16. tumores quoque manè, & vespere eodem vino lauabat, ex quo integræ restituta est saluti, & ex hyposarca, & tumoribus naturales obtinuit colores, optimèque filiam aluit, quod re vera mirabile extitit.

Ibidem. Dolor Stomachi cùm syncopationibus ob menstruorum retentionem. Obseru. 56.

EOdem die Vrsula Saluensis annorum 26. ob menstrua retenta vexabatur maximis stomachi doloribus, & sæpissimè syncopationes patiebatur, quæ ipsi maximè cor occupabant. Iussi vinum Calicis Chymici infusum per horas 24., partìmque euomuit, at peradmodùm dolorem minuit; altera die denuò ipsum potauit, & multa per aluum eiecit, menstrua abundantèr emanarunt, & optimè conualuit.

Ibidem. *Vertigo.* Obseru. 57.

EOdem die Victorinus Scoccia Saltator sæpissimè scotomiam patiebatur, irà vt multotiès multo temporis spatio penè stupidus euaderet. Præbui vinum Calicis Chymici ad vnc: 8., multaque per secessum euacuauit, & euomuit, ex quo tribus alijs annis, quibus illic moratus sum, numquam ampliùs vertigines passus est.

Ibidem. *Dolores Articulares.* Obseru. 58.

DIe 8. Aprilis Iohannes Franciscus Buccettus annorum 23., temperamenti mixti, doloribus affligebatur arteticis in quacunque iunctura quatuor ab hinc mensibus, irà vt pedibus difficilimè niti posset. Accomodaui quinque infusiones vini nostri in Calice ad dosem librar: 4. in totum, & intùs addidi lign: sanct:, cortic: eiusd: an: vnc: 3., salsæ nostralis vnc: 5., lentisc:, sandal: citrin:, lign: visc: quercin: vnc: ß:, sem: card: sanct:, gran: paradisi, fænicul:, cynnamom: an: vnc: 1., hermodactil:, agaric: an: vnc: ß:, senæ oriental: vnc: 2.; hæc omnia infusa fuerunt in supradicto vino quatuor dierum spatio, deindè semèl prò manè ipsius vini vnc: 4. bibebat, tèr euacuabat in die, & vespere faciebat vaporaria sicca herbis aromaticis in proprio cubili, deindè partes dolentes vngebat nostro balsamo canis rubei, & adhibuit vaporaria quinque diebus vespertinis, & nouem diebus vinum, deindè bibit vinum Calicis supradicti ad vnc: 6., optimèque se habuit absque vlla ostensione.

Ibidem. *Hypocondriacus destructus.* Obseru. 59.

DIe 14. Aprilis Felix Lucius annorum 48., temperamenti mixti, & corporis cachomici, rusticus miserrimus, quatuor ab hinc annis maximos patiebatur dolores stomachi, & hypocondriacos, quibus malum in statum peruenerat, cùm tussi maxima, & pituita plurima ob damna, quæ patiebatur in aruis. Iussi vinum Calicis Chymici ad vnc: 8., multaque per os, perque secessum eiecit, deindè præbui puluerem radic: aron: præparat: more Quercetani vnc: 2., puluer: baccar: lauri vnc: 1., puluer: angelicæ, carlinæ, vincetossic: an: dragm: 5., cynnamom:, vnicorn:, sal: tartar: vitriolati an: drag: 2., fuerunt hæc omnia mixta, & sumebat drag: 1. in vino infusam, indè præbui lac caprinum, & liberatus est.

Ibidem. *Asthma.* Obseru. 60.

DIe 16. Aprilis Lucia Ancilla Pyrrhi Pallantis annorum 36., temperamenti biliosi, debilis, & mali habitus, antiquitùs angustiam respirationis patiebatur. Hæc vinum Calicis Chymici sumpsit, multaque euomuit, adeò vt aliquantulùm à morbo subleuata fuerit; indè præbui per 15. dies extract: tussilaginis, & scabiosæ an: dragm: 5., flor: sulphur: drag: 1., fæcul: brioniæ, & aron: an: drag: 2., m:, & cap: hæc quotidiè, sicque conualuit.

Ibid. *Strumæ.* *Obseru.* 61.

DIe 24. Aprilis filius Iacobi Torquati annorum 12., temperamenti humidi, & mixti, peradmodùm vexabatur in capite à strumis, quarum vna profunda erat, sed quia corpus malè se agebat materiam igneam euacuabat, & follicula profunda habebat. Adhibui ceratum in partibus dictum calaminare Paracelsi, & suprà folliculum nostrum trochiscum causticalem ità vt duorum dierum spatio exierint follicula ab apertis. Adhibui supradictos trochiscos in duabus alijs strumis, & ità illam quoque extraxerunt; curatus indè est à me balsamo incarnatiuo nostro, iussique ore sumere decocta ligni lentisci, ligni visci quercini, & 14. diebus conualuit.

Ibidem. *Dislocatio Articuli.* *Obseru.* 62.

IO: Baptista Colantonius annorum 28. propter casum sibi brachium fregit, & ob vim iunctura eiusdem manus è suo loco secessit. Ipsemet, & meus frater accomodauimus iuncturam, & fracturam, indè adhibito cerato nostro ad tales causas, absque alijs remedijs sanatus est.

Ibidem. *Carbo Malignus.* *Obseru.* 63.

DIe 26. Aprilis Franciscus Blanchinus annorum 22., irritatus ob callum, quem patiebatur in manu, adeò malum creuit, vt nigra omninò manus euaserit, caroque porrosa creuerat, & incipiebat à monte Lunæ occupans concauum manus, montemque Iouis, & Saturni. Adhibitum est in hoc morbo oleum Antimonij corrosiui, ne in peiùs euaderet, quoniam intèr hæc olea, & splenia roborantia cæpit deficere tumor, & manus nigredo, & supradictis oleis curatus fuit quinque diebus, deindè adhibitum est oleum Antimonij dulcis, oleum myrrhæ, oleum ceræ, oleum vitell: ouor:, oleum therebint:, & vnguent: basilicon, & quamuis vsque ad ossa caro aperta, & fracta esset, attamen 9. diebus optimè conualuit.

Ibidem. *Casus in Ignem.* *Obseru.* 64.

PVer trium mensium filius Dominici Picaroni, cùm à matre apud ignem in cunabulis relictus fuisset, dùm ipsa ad cubiculum pergeret, capite medio in ignem cecidit, atque ità combustus est in tota facie, oculis, & fronte vsque ad connexuras coronales. Dùm igitur reuersa est mater puerum inuenit facie, & penè capite assatum, cùmque carbones cuti adnexi essent, rudis mulier incomptum accepit linteum remouendi causa carbones; verùm cùm carbonibus totam pellem euulsit à puero, ità vt monstrum videretur. Vocatus ego statim, leuandi causa puerum, arcendique à metu, & clamoribus, acetum tepidum adhibui, vngens omnes partes adustas, fragmentis linteorum in aceto madefactis circitèr viciès, deindè curatus est nostro vnguento contrà ignem; oculi iam clausi erant, & aliqua pars labiorum cadendo cæsa erat, ità vt sublimior remanserit, cæterùm liber euasit; cicatrices malæ fuerunt, quia pellis iam deerat, sed facies omninò noua videbatur.

Ibidem. *Fractura Ossium.* *Obseru.* 65.

DIe 3. Maij filius Sancti Nerolæ trium annorum ex quadam scala cecidit valdè sublimi, ità vt à circumstantibus tamquàm mortuus brachijs exceptus fuerit, atque hoc modo sinè verbo quadrantem transiuit. Theodorus frater meus omnem nauauit operam, & coxendicem in frustrà fractam inuenit, linteoque inuoluit vnà cùm

nostro

nostro emplastro talem ad vsum accomodato, non tantùm verò ex pedis partibus, quàm toto corpore fractus erat. Bis in die canis rubei balsamo vngebat, quia puer nullo modo, siuè vlla parte corporis quiescere poterat; accessit febris, & sic iussimus aquam nigri corticis, vbi alicornu infusum fuerat quadrantis spatio; supradicto spatio vsi sunt aliquibus diebus, & spatio 24. dierum absque vlla læsione ambulabat.

Ibidem. *Species Pleuritidis.* *Obseru. 66.*

DIe 8. Maij filius Caroli Molitoris Reatini annorum 2. à duobus diebus agitabatur à febre vehementi, & maximo dolore in parte sinistra costarum. Vnxi eum oleo Antepleuritico, & suprà stomachum ceratum quoddam contrà vermes; iussi ipsum bibere aquam cardi sancti, addita infusione vnicornu multotiès, & duobus diebus è cubili liber è morbo surrexit.

Ibidem. *Dolor in Hypocondrijs cùm Tussi.* *Obseru. 67.*

EOdem die Leonardus Licentia annorum 49. patiebatur dolores hypocondriacos, & tussim maximam. Vinum petijt Calicis Chymici, & bibit ad unc: 6.; multa per os, & per secessum euacuauit, & adeò leuatus est, ut omnium admiratione paucis diebus à tussi, & omnibus alijs morbis relictus fuerit.

Ibidem. *Punctura dumi malignata.* *Obseru. 68.*

PEtrus Blanchinus annorum 24., temperamenti mixti, transfixus fuerat in manu à pungenti dumo, & quia ipse, absque eò quòd illum uideret, manum exercuerat laboribus, tumefacta indurabatur, nec ipsam ullo modo, non solùm adhibere, sed neque mouere poterat. Vidi ego, & ad curandam aliqua adhibui fumenta, & madefeci, sed nihil profuit; iussi indè Balsamum bezoard: tribus vicibus, & trium dierum spatio exorti sunt tres nigri tumores, unus in pollice, & alteri duo in manus tergo; hausi sanguinem à brachio ad unc: 6., deindè composui defensiuum Galeni, quod brachio adhibui, & suprà carbones usus sum nostris trochiscis, nec magis creuerunt; sequenti diè tumuerant, sed unguento dialthææ, theriacæ, oleo Philosophorum, bufonis, antimonij dulcis, & uitell: ouor: maturati sunt, & septem diebus conualuit bis uinum Calicis bibens.

Ibidem. *Morsus Viperinus.* *Obseru. 69.*

DIe 14. Maij Magdalena Caroli Buccacci annorum 18. à dente uiperino icta fuit intèr digitum anularem, & medium, dùm in aruis triticum mundabat. Tumefacta est manus, & brachium; & quadrantis spatio accesserunt nonnullæ syncopationes, & somnus profundus. Illicò ducta fuit ad me pænè mortua, statìmque partem illam excarnificaui, & cucurbitulam applicui ad malè affectum humorem extrahendum. Ore iussi sumere unicornu drag: 1., unà cùm theriaca, suprà que eandem partem apposui unicornu, & theriacam. Tota dies, & nox transiuit, nec à somno remouere ipsam poterant, adeò ut frater meus Theodorus per totam terram illa nocte euehi iusserit; altero autem manè nostri contrauenení illi datæ sunt Riuerianí drag: 2., & suprà partem affectam applicatum fuit; indè haustus est ab eodem brachio sanguis, & ibi appositum unguentum ad usum Galeni, atque ideò benè transiuit. In sequenti die uinum Calicis sumpsit, & duodeciès euacuauit spumam mucilaginosam, & optimè se habuit.

Ibidem. *Cancer in Tibia.* *Obseru.* 70.

DIe 19. Maij Narcissus annorum 29. Romæ fuerat, & porrum magnum tanquam nummum argenteum habebat in cruribus nigrum, & durum, ità vt Romæ summoperè creuerit, & à multis Medicis, & Chyrurgis prò cancro habitus est, nec aliquis illum mederi voluit; reuersus in Patriam ad me est ductus, ipsumque hoc modo curaui. Adhibui vnguentum Patris Gabrielis Ferraræ prò cancris, quod etiam prò Patritia Valentini iuuit; hoc vnguentum porrum iam exulceratum moderauit, illudque leuauit ardorem; posteà trochiscum nostrum causticalem accomodaui iuxtà morbi magnitudinem, & maximo dolore sustulit 24. horis. In sequenti die dictum vnguentum adhibui, oleum busonis, & oleum antimonij, & per os iussi dandum pharmacum nomine Catharticum vitriolatum ad gr: 14., multaque adusta euacuauit; indè præbui Panacæ Antimonialis gr: 10. semèl in manè, septem dierum spatio, & iussi alium trochiscum dari iuxtà primi magnitudinem, & illum integrum extraxit, tandèm mundificatum, & incarnatum est vulnus nostro balsamo.

Ibidem. *Epilepsia in Puella.* *Obseru.* 71.

DIe 20. Maij Maria filia Francisci Buccacci annorum 14., temperamenti mixti, & imbecillis pluribus ab hinc annis epilepsiam patiebatur, & bìs, vel tèr in die in terram cadebat iuxtà accidentis euentum; sentiebat à pede tremorem vnà cùm terrore moueri, & statìm violentèr ad caput ascendere, nec priùs super terram poterat accomodari, sed præceps impellebatur multisque agitabatur tumultuantibus gestis exeunte de ore spuma. Præbui vinum Calicis, & parùm euomuit; in sequenti die sumpsit electuarium compositum puluere guttetæ de Riuerio idest ℞: puluer: guttet: drag: 3., lign: sanct:, hellebori, fæcul: brioniæ, aron:, semin: palm: Christi, vnicorn: an: drag: 1., mellis q: s: ad electuarium conficiendum, cuius sumebat quotidiè drag: 1. ss: tàm manè quàm vespere; fiebant vnctiones nostro balsamo canis rubei super nucam, spinalem medullam, & pedes; per septem dies concedebatur purgans, idest Cathartic: vitriolat: drag: ss:, & aliquando vinum Calicis. Quadraginta diebus hoc electuarium repetiuit, nec ampliùs cadebat, sed tantùm aliquantulùm vertigines patiebatur cùm omnium stupore. Ipsamet Iuuenis toto capite tinea laborabat cùm putredine ad altitudinem medij digiti, & nondùm menstrua passa fuerat. Caput paulatìm capillis omninò caruit, & oleo bufonis, & vnguento prò tinea Patris Ferraræ curata fuit. Prò supradicto morbo alia remedia adhibui, idest semin: peoniæ, radic: eiusdem, flor: tiliar:, lign: quercin:, betonic:, artetic: puluerat: an: drag: 2., cran: human: in puluer: redact:, semin: palm: Christi, stercoris pauonis fæminæ, fæcul: brioniæ drag: 1., puluer: fixi Antimonij Patris Basilij Valentini an: drag: ss. in manè, & sic sana euasit à tinea, & epilepsia, & tunc ceciderunt capilli de capite eius; attamen trium mensium spatio innouati alij pulcherrimi germinarunt, immò hoc etiam considerandum, quod ab initio morbi pallida, pusillæ staturæ, indisposita, & turpis erant, & trium mensium spatio pulcherrima euasit, adeòque statura creuit, carne, & colore, vt trium annorum maior videretur. Hoc temporis interuallo in menstrua soluta est vberrimè, pectus summoperè creuit, indèque transacto anno peperit.

Ibidem. *Tumor in pede.* *Obseru.* 72.

GRegorius Liberatus annorum 36. dumo transfixus tumorem in pede dextero maximo cùm dolore patiebatur. Tumor hic venenosus erat, & multis vnctionibus maturatiuis nolebat maturescere, immò scaturiginem duorum carbonum ibi præmonstrabat; iam nigra euaserat caro, maximoque somno vexabatur. Adhibiti sunt duo nostri trochisci contrà carbones; atque applicatum tumoribus, & circùm vlcus ceratum

ratum diaquilonis cùm gumma, & theriaca incorporatis, & totus perunctus fuit balsamo alexipharmaco Riueriano; ore gustauit nostrum contrauenenum, vnà cùm vnicornu drag: 5., trochisci detinuerunt, ne multùm ampliùs cresceret, & fecerunt escaram; cerato factum est, quod exierunt duo follicula, quę erant radices malignitatis, deindè nostro vnguento basilico Chymico, & incarnatiuo diebus duodecim optimè valuit.

Ibidem. *Dolores Artetici.* *Obseru. 73.*

EOdem die Dominicus Pallozzus faber annorum 34., temperamenti mixti, multis ab hinc annis dolores patiebatur arteticos ità vt corpus esset tali mixtura plenum. Prætereà venator erat, & sæpè sudabat absque eò quòd subuculam mutaret. Sumpsit nostrum vinum Reguli ad vnc: 8., in quo positū fuit lignum sanctum helleboratum, & cortic: ligni ad vnc: 3., sassafras manip: ſſ:, senæ vnc: 4., salsæ nostralis manip: 4., anis:, cynnamom:, gran: paradisi., semin: cardi sancti vnc: 1.; hæc omnia infusa fuerunt tribus diebus, ipsorumque sumebat vnc: 2. in manè; adhibitæ sunt etiam vnctiones cùm nostro balsamo canis rubei super omnes dolores, quo vsu salutem adeptus est.

Ibidem. *Febris Continua.* *Obseru. 74.*

VAlentinus Hieronymi Venturæ octo ab hinc diebus vexabatur febre continua, hic autem erat naturæ validæ, annorum 28., multaque passus fuerat in carceribus incommoda, ideòque laborabat febre; sumpsit scrup: ſſ: cathartici nostri mixti cùm gutta gummæ, & euacuauit septiès, & febris subitò euanuit.

Ibidem. *Oppilatio ex suppressione Menstruorum.* *Obseru. 75.*

DIe 30: Maij Maria Annibalis de Cruce annorum 24. eneruata, & pallida febriculam patiebatur continuam tanquàm heticam; menstrua nesciebat, & ità se habebat, vt ampliùs deambulare nequiret ob lassitudinem magnam crurium, & vndiquè obstructiones sentiebat, præcipuè in stomacho, & erat miserrima. Præbui vinum Calicis ad vnc: 6., sed parùm profuit, adhibui decocta composita herbis aperitiuis, & fumentis vespere cùm herbis aromaticis meis solitis in partibus vteri; post quinque dies iterùm eumdem vinum iussi, cæpitque aliquo modo habere paulispèr solatij, & ità ambulabat, menstrua autem non emanabant; iterauit potionem supradictorum decoctorum, & vsus sum extracto splenis bouis Crollij in eodem decocto ad vnc: ſſ: prò vice in septem dies, neque vllum apparuit iuuaminis signum. Cæpi à vicinis de vita illius sciscitari, audiuique quotidiè eam gypsum edere; non mirum igitur, si talem ferebat colorem; repetiui iterùm eundem vinum, & ceratum nostrum stomachale adhibui stomacho, iubens eam domi claudi, multùm reprehendens de tali comestione; ipsa verò spopondit numquàm ampliùs talem cibum sumpturam, excusando se non credidisse sibi tanti futurum esse detrimenti. Accomodaui fæcul: aron: vnc: 4., brioniæ dragm: 1., sal: calybis compositi spiritu vitrioli, puluer: aristolochiæ rotundæ, baccarum lauri, herbæ turcicæ, sal: artemisiæ, & matricariæ an: drag: 2., mel: quantum sufficit ad formandum electuarium, de quo sumebat drag: 2. quotidiè, manè, & vespere. Vsa est etiam fumentis multis diebus, illique apparuerunt menstrua, atque aliquantùm conualuit, attamen aliquid patiebatur in stomacho, & desijt dolor, scilicèt oppilatio, & ab hypocondrijs durities.

Ibidem. *Vlcus Varicale.* *Obseru. 76.*

DIe 8. Iunij Anna filia Magistri Petri Ludouici annorum 29. multis ab hinc annis patiebatur plagam qualitatis malignæ in crure, & erat varicalis, quoniam in eodem crure ostendebat multas venas tumidas, & maximas. Hæc erat temperamenti humidi, & mixti, & quia menstrua non patiebatur multis ab hinc annis pallidissima erat; iussi decocta radicibus quinque composita aperitiuis, & fumenta supradicta in alia Obseruatione, & sumpsit vinum Calicis Chymici bis, deindè facta est sectio saphenæ, & post tres dies adhibitum fuit cauterium fæmori opposito varici, & menstrua decucurrerunt sufficienti copia; plaga curata fuit vnguentis abstersiuis, & mundificatiuis, attamen ardor non poterat estingui; præbui vinum accomodatum ad desiccandum, quod est scriptum à Quercetano contrà mala antiqua, sicut in pagina 342. cuiusdam Empirici Germani, qui 30. dierum spatio dictum vinum gustauit, eodemque bis in die vulnus lauabat, vnà cùm vino Calicis Chymici, atque intùs aluminis crudi q: s:; infrà 30. dies vinum Calicis bis sumpsit, atque hoc vsu vulnus euanuit, diminutæ sunt venæ varicales, fluxerunt menstrua, & optimè restituta est saluti.

Scandriliæ. *Asthma cùm Tussi molesta.* *Obseru. 77.*

DIe 8. Iunij Victoria Vxor Iohannis Francisci Tubicenis annorum 44. laborabat tussi, & respirationis defectu ità vt spiritum ducere nequiret facilè multis ab hinc annis; iussi decoctum compositum scabiosæ manip: 2., radicum farfaræ vnc: 3., radicum enulæ campanæ vnc: 1., lentisci, & ligni visci quercini an: vnc: 3., passularum, & iuiubarum an: vnc: 5., fiat decoctum sec: artem, cuius summebat vnc: 6. prò manè, & totidem prò vespere, atque diebus quinque adhibuit decocta. Bibit vinum ex Calice Chymico ad vnc: 6., & euomuit multa putrida; iterùm post sex alios dies sumpsit, & euacuauit. In commissuris coronalibus gerebat ceratum capitale cùm tertia parte carabum, & optimè conualuit; imposui tandèm cauterium coxendici, quod fuit pro præseruatiuo.

Ibidem. *Accidens propter suppressionem menstruorum.* *Obseru. 78.*

DIe 17. Iunij Victoria Vxor Rubei annorum 26. dùm lintea lauaret ad flumen sensit sibi menstrua decurrere, verùm nihili faciens in aqua iacebat, quamobrèm diffusa sunt. Accessit febris, & cùm ipsa crus tumefactum est, & inflammatum; haustus est igitur sanguis à saphæna pedis oppositi vnc: 7., atque adhibita refrigerantia vbi erat inflammatio. Sumpsit vinum ex Calice Chymico vnc: 7., euomuitque multa mixta & sextiès per seccessum euacuauit; febris die insequenti nullo modo recedebat, iussique decocta refrigerantia, indè per tres dies iterùm vinum bibit, atque ideò febris, atque ardor euanuit.

Ibidem. *Febris continua cùm dolore.* *Obseru. 79.*

DIe 18. Iunij Magister Petrus Ludouici annorum 76., temperamenti biliosi vexabatur quindecim ab hinc diebus febre continua, cùm maximo dolore capitis. Me absente vocauerunt Theodorum fratrem meum, vt aliquantum vini ex Calice Chymico concederet, deditque vnc: 5., quarè euomuit, & eiecit per seccessum multa; aliquantum dolor capitis leuatus est, & altera die cucurbitulas adhibui humeris, atque conualuit absque alijs remedijs.

Ibidem. *Strumæ, & Scrophulæ.* *Obseru.* 80.

DIe eodem filius Felicitæ Andreæ annorum 8. agitabatur strumis, quarum vna fracta erat, & quia puer erat humidissimus capite, & mæstus, magnam patiebatur fluxionem sanguinis, atque curatus est à Theodoro fratre Basilicone nostro, & trochiscis ad euellendum fulliculum, itaque sumpsit vinum Calicis vnc. 4., & euomuit multa porracea, sed exigua molestia. Iussi ego decoctum lentisci, ligni visci quercini, & scruphulariæ vnà cùm sandalis, & bibebat cùm vino ad consuetum dictum decoctum, & curatus est.

Ibidem. *Oculorum fluxio.* *Obseru.* 81.

DIe 22. Iunij Anna Maria Lupi annorum 23., temperamenti humidi, & rudis, afflicta oculis periculosa fluxione, atque humorum quantitate acri. Frater meus me absente adhibuit cucurbitulas humeris, deindè lateribus attrahendi causa humores, & haustus est statim sanguis à saphæna ad vnc. 10.; oculis prò collyrio adhibebat sæpissimè vinum ex Calice Chymico, in quo fuerat parum vitrioli Cyprij; post duos dies dedit illi vini ex Calice vnc. 7., & multa euomuit, sic etiam per secessum multa eiecit. Repetiuit iterùm per duos dies frictiones ab humeris vsque ad pedes, ideòque decucurrerunt menstrua, ex quo euanuit fluxio absque eò quòd oculos læderet.

Ibidem. *Febris, & tumor sexus.* *Obseru.* 82.

DIe 6. Iulij Iohannes Ciardafellus laborabat febre continua, erat autem temperamenti mixti, annorum 46. Curatus fuit à Medico Fido vnà cùm Theodoro, hauriendo scilicèt sanguinem, & quia agnoscebantur signa malignitatis adhibita sunt quatuor vesicatoria, sed natura transmisit humorem in partem impropriam, & fuit tumor propinquus sexui. Frater meus scalpro aperijt, & tribus diebus nostro basilico Chymico eum curauit omnium maxima circumstantium admiratione. Ægrotus propter inualetudinem sumpsit multa alexipharmaca, & cordialia, quarè optimè se habuit.

Ibidem. *Vulnus in capite cùm fractione Arteriæ.* *Obseru.* 83.

DIe 7. Iulij filius Mariæ Liuiæ Brandi annorum 5. cecidit ex scala, & caput percussit in saxum, quarè patuerunt duæ cicatrices, altera suprà auriculam, atque altera apud commissuram coronalem; arteria fracta erat, & cicatrices ambæ difficiles, quia os contusum erat; arteria, & cicatrices curatæ fuerunt nostro balsamo magisteriali astringenti; quinque diebus cicatrices in vnum venerunt, & nihil aliud adhibitum ad, quam ceratum Paracelsi calaminare.

Ibidem. *Carbones.* *Obseru.* 84.

DIe 8. Iulij Franciscus Pastor pecudum tumorem in pede patiebatur, & orti sunt duo carbones nigri; illicò adhibiti sunt trochisci contrà carbones, atque vnxit partem illam splenio mucilaginis, & theriacæ, & fracti sunt, quocircà concurrebant multi humores putridi in illam partem, vt quinque diebus nollent cedere. Bibit vinum ex Calice, & post illam perturbationem tribus diebus optimè curatus est cerato calaminari Paracelsi.

Ibidem. *Carbones.* *Obseru.* 85.

DIe 9. Iulij Domina Barbara Lupi annorum 33. afflicta à carbone in manu, quorum multi anno illo percurrebant. Adhibitus est trochiscus ad magnitudinem bullæ, deindè vnctiones mucilaginis vnà cùm theriaca, itàque carbo apertus est, deindè curata fuit nostro vng: basil: Chym:, ore sumpsit vinum Calicis, nàm loco illo tanti faciebant Calicem istum, vt impossibile existimaretur absque illius sumptione salutem adipisci, immò ipsi ægri vi ipsum gustandum expetebant. Fuerunt circitèr 36. homines, qui eo tempore laborauerunt his carbonibus nigris, & malignis, vnà cùm febre, & somno, qualitate quoque periculosis; omnes curati sunt facilimè vsu supradictorum trochiscorum, & simul maturatiuis herbis, vnà cùm rebus contrà venenum, & vt caro nasceretur vbi erant dicti carbones, & roborandi causa partem illam, nihil aliud adhibitum est, quàm nostrum basilicum Chymicum.

Ibidem. *Pleuritis.* *Obseru.* 86.

DIe ipso Franciscus Græcus annorum 46., temperamenti mixti, & adusti, pauperrimus ægrotauit rigore frigoris, sed simul accessit pungentissimus dolor in mamma sinistra, vt spiritum ampliùs ducere non posset. Habitus est vt flatus, ideòque perunctus fuit oleo amygdalorum dulcium, verùm nihil diminutus est dolor; obseruaui indè pulsum esse ferinum, sputum rude, & cruentum, spirationem difficilem, & vrinam immaturam, omnia nempè signa Pleuritidis, sed tempus calidissimum. Die insequenti ipsa eadem patebant signa, & ex communi vena sanguinis vnc: 6. extrahi iussi, qui omninò putridus erat, ex alio quoque brachio totidem extrahi eodem vespere, qui eo modo ac primus putridus erat; per os iussi summere syr: refriger: idest syr: de pomis, de liquiritia, de hibisco, de violis simplicibus, de acri citrino, & de scordio an: vnc: 1., in quo posui extracti Antipleuritici, bezoardici Iouialis, mineralis, vnicornu, sal: prunellæ an: drag: ß., misce, & cap: lambendo; dolor nihilominùs non recedebat; quamobrèm adhibui vnctiones pectorales, & duas antipleuriticas nostras saponis, & sic aliqua parte leuatus est dolor; quarto indè die bibit vinum Calicis, & euomuit multa mixta, multaque per secessum; quinto die mediocriùs se habuit; sexto conualuit omninò, & febris euanuit. Scio vinum illum vituperandum à multis, sed in his magnas vidi optimas operationes.

Ibidem. *Tumor in Mamma.* *Obseru.* 87.

DIe ipso antedicto Magdalena Fœlicis annorum 19. virgo passa fuit tumorem in mamma, & quia in virginibus pauca istorum malorum cernuntur, maximè erat suspectum; verùm hoc procedebat à quadam menstruorum oppresione. Composita sunt nonnulla emplastra maturatiua vsque quò prosilijt, deindè oleo vitelli oui, ol: ceræ, ol: therebinthino, ol: Antimonij dulcis, ol: myrrhæ, & spiritu camphuræ, & ceræ q: s: ad constructionem vnguenti curata est sex diebus.

Ibidem. *Febris Catarrhosa Acuta.* *Obseru.* 88.

DIe 19. Iulij Magister Paulus Palloccius annorum 72. vexabatur à febre catarrhosa, quæ vt plùrimùm occidit senes. Possum equidem testari vt maximum prodigium, salutem huius senis; habebat enìm pulsum languidum, & intermittentem cùm pituita respirationi opposita, cùm febre continua, & signis acutis; sæpè delirabat, & quasi amens agitabatur. Eo tempore illùc venerat cohors Collis Veteris, nempè satellites, & in carcerem duxerunt eius nepotem, vt verò concederetur, quòd absque vinculis

culis duci posset, Cancellarius poscebat pignus, & quia nocte antecedenti nepotes vt se ipsos defenderent, curauerant quoque fugere, vnus inter alios pessimè vulneratus est. Miser ille senex ferè obmutuit talibus nuncijs; filij autem illius sponsionem dederunt se ipsos, suaque bona prò suis consobrinis, & Cancellarius votum etiam poposcit senis, vbi ego aderam, ità vt manum eius vi super cartham imponerent, nec quid facere sciret, nec quid responderet, & tandèm conualuit. Remedia autem adhibita sunt hæc; cucurbitulæ humeris recisæ; me absente etiam ab Anna nostra consanguinea datum fuit vinum Calicis ad vnc:4., quarè euomuit venenosam bilem,& per secessum similia. Indè dedi spiritus panis vnc: 1., essentiæ corticum citrinorum, compositi cordialis, elexir proprietatis an: drag: 1., syr: acet:, de pomis an: vnc: 2., m:, & cap: cochlear vnum prò vice, & tèr in die; epictyma cordialis adhibita est, atque iterùm replicatum fuit secundum compositum, & bìs hæc cordialia; optimè tandèm conualuit; mirum dictu.

Ibidem. *Febris Continua.* *Obseru. 89.*

DIe 21. Iulij Dominicus Palloccius annorum 76. ægrotabat febre continua, & plenitudine pituitæ; voluit vinum Calicis, & illicò febris euanuit, & quinque dierum spatio liber deambulabat.

Ibidem. *Febris Maligna.* *Obseru. 90.*

DIe eodem Anna Palloccia annorum 24., temperamenti imbecillis, & virgo ægrotabat febre continua, & maligna, hanc verò passa fuit septem diebus, tertio scilicèt afflicta est quadam conuulsione, quæ timorem in omnes mouit ne ipsa effocata moriretur, & eodem tempore menstrua actualitèr patiebatur. Tunc ipse non aderam, sed Frater meus vnà cùm Medico Fido accessit; adhibitæ sunt ex parte Medici nonnullæ vnctiones nucæ, & spondilibus etiam, ore pillulæ, & à pede haustus sanguis. Pillulæ parùm profuerunt, ideòque febris eò magis aucta est; vesperè etiam passa fuit nonnullas simcopationes, vt Theodorus iusserit iulep: gem:, tincturæ policrestæ, alexipharmaci, essent: cort: citri an: prò quolib: cùm acred: citri vnc: 2:. Lingua nigra euaserat, vrina viridacea, pulsus frequens, & languidus. Accessi ego, & dedi Aureati nostri correcti gr: 6., crem: vitrioli gr: 3., euacuauit sextiès magnam vermium quantitatem. Præterita conuulsio os indirectum illi reliquerat, quarè sequenti die hauriri sanguinem iussi à brachio dextero vnc: 4., qui putridus erat; nucæ, & spinali medullæ adhibitum ol: canis rubei, vnà cùm balsamo apopletico Riuerij, quibus vngebat quoque sæpè maxillas, quarè suum in locum regressæ sunt. Pertimescebant nouam futuram conuulsionem quippè lingua seruabat nigredinem, nec os patere poterat, ideòque iussi vesicatoria cruribus, & brachijs; per os verò dedi compositum alexipharmacum, idest: ℞: conseru: acr: citr:, rosarum, violarum, flor: borraginis an: vnc: 1., pulu: contrà vermes, pulu: alexipharm: an: dr:1., bez: Iouial:, miner: an:drag:5., trochisc: trium nostror: alexipharm:an: scrup: 2., sal: prunel: perl: drag: 1., m:, & cap: tèr in die, & iam adhibitæ sunt epictymæ cordiales cordi; in vndecimo die eadem passa est menstrua vberrima, nec tribus diebus vnquàm discesserunt; quia verò sufferre non poterat supradictam compositionem in reiteratione, ideò liquida illi data sunt, nempè tincturæ policrestæ, bals: vitæ, spir: cortic: citri, Panacæ liquidæ, elex: vitæ, elex: proprietatis an: g: 12., syr: de scord:, de acet:, de pom: an: vnc: 1. ß:, spiritus panis vnc:1., aq: cort: nigr:, borrag:, rosarum an: vnc:6., hæc omnia mixta sumebat; discessit febris sed debilem adeò reliquit, vt futura videretur febris hetica, non poterat enìm vires resumere, quamobrèm verebamur aliquantum febriculæ remansisse. Adhibui ceratum nostrum stomachale, & quindecim diebus sumpsit per os feculæ aronis drag: ß:, vnicornu scrup: 1., crem: sulph: g: 4., sal: prunel:, coral: an: scrup:ß:, spec: diarrhod: abbatis scrup:ß:, m:, & cap: in conseru: borragin:, ità vt benè se habuerit, & pinguior euaserit.

Ibidem. *Febris Putrida Maligna.* *Obseru.* 91.

DIe 23. Iulij filius Pauli Palmieri annorum 5. maximè laborabat febre putrida, & dubium erat de eius vita, nàm os claudebat, nec quidquam gustare volebat, quàm aquam; multotiès exanimis cadebat symptomaticè, & obmutescebat quasi mortuus; iussi clysteria lactis cùm melle, & suprà stomachum vng: contrà vermes, sicut etiam suprà vmbilicum; cordi verò adhibebatur essent: cortic: citri. Per os summebat aquam scorzoneræ, rutæ caprar: an: vnc: 6., spiritus vittioli g: 6., vnicornu infus:, & sic per secessum multos vermes eiecit, cessauit febris, & non ampliùs semianimis cadebat.

Aquæ supradictæ, & similes, sicut etiam aq: coct: cùm gramin: infuso vnicornu eo anno, & multis alijs concedebantur malis puerorum, & equidem miracula expertus sum millia; ità etiam vsus prædictorum clyster:, & vng: contrà vermes, sicut & ceratorum nostrorum vsualium contrà vermes.

Ibidem. *Scyrrhus in Collo.* *Obseru.* 92.

DIe 23. Iulij Martha Herculis annorum 64., sed fortis, diù passa fuerat scyrrhum in collo, nempè intèr gulam, & collum, directiuè oppositum auriculæ apud venas iugulares, & arterias; hoc tempore euaserat aliquantùm liquidus, & obscurus, dolore pungenti, & mordenti; ex partibus cernebantur nigræ venæ, hùc, atque illùc ferri, & affligebatur etiam dolore acerbissimo capitis continuo, prædictum scyrrhum optimè agnoscebatur erumpere velle, & magni erat periculi; ipse ego itaque, & Frater meus Theodorus quid faciendum consuluimus, & curare illam placuit, habitis priùs nostris declarationibus, ipsa enìm mori, aut viuere per nos volebat. Compositum fuit ceratum diaquil: magn: cùm gummis vnc: 2., & hoc diffundebatur in fragmento lintei, suprà verò pellem fragm: lint:, & suprà hoc ceratum, quod comp: erat cantharides drag: 1., euphorb:, & sem: synap: an: dragm: ß:, m:; per os sumpsit vini ex Calice vnc: 6., & euomuit multa, & per secessum multa demisit; appositum fuit cauterium brachio opposito, & à pede haustus est sanguis; per os semèl in manè summebat g: 10. Panacææ liq: stibij scriptæ in nostris Arcanis. Sunt etiam adhibita varia splenia farinæ, cùm cancris fluuiatilibus, & adipis, attamèn maxima erat suspect o inflammationis, & pars erat adhibendo igni deuia, ob neruorum propinquitatem, & venarum. Composui iterùm supradict: ceratum diaquil: cùm alijs rebus; in medio perforaui ceratum, & ibi posui trochiscum contrà carbones ex nostris consuetum, leniter extenuatum fuit, & idem ceratum iterùm replicatum eodem in loco sextiès, & eo tempore ægra passa fuit nonnullas syncopationes, quarè diuersis diebus manè sumpsit ore tincturæ policrestæ alexipharm: drag: 6., Panacææ supradict: g: 10., vnà cùm vino; trochiscus corrosit, & morbus non ampliùs creuit; deindè adhibita sunt emplastra cùm cancris, additis quinque farinis cùm radicibus iridis, & aronis, ità vt malum desierit, & incæperit exire putredo; indè talis morbus curatus fuit nostro vng: basilicone Chymico, & 24. diebus sanata fuit; semèl iterùm sumpsit vinum Calicis, & remansit quædam cicatrix valdè nigra, sed tribus annis quibus illic moratus sum, omne signum euanuit, & validam duxit vitam.

Ibidem. *Dolor Colicus cùm Nephritico.* *Obseru.* 93.

DIe 24. Iulij filius Dominici Lupi annorum 14., temperamenti ostructi, & humidi passus fuerat aliquibus diebus febrim quamuis non magnam, tamen nullo remedio se ipsam curauerat, ità vt inordinatè viuendo, malum valdè creuerit, quarè ipso die maximos expertus est dolores stomachi, & circà vmbilicum, & renes, cùm difficultate vrinæ; iussi clysteria carminatiua tria, sed parùm vtilia; vnctiones etiam suprà

stoma-

stomachum quint: essent: rosmar:, & bacch: lauri, sed frustrà; ore sumpsit extracti Antecolici nostri, sal: saxifragiæ, sal: cammom: an: scrup: 1., vnicornu dr: ss:, aqu: absynth: vnc: 3., horæ vnius spatio emisit ex ore libras 3. rerum mixtarum, & minxit multam vrinam rudem, & igneam; euanuit dolor, & die altera conualuit, nec alia sumere voluit remedia.

Ibidem. *Colicus Dolor cùm Febre.* *Obseru.* 94.

Die eodem Maria Cherubina Lupi annorum 35., temperamenti biliosi, tribus ab hinc diebus laborabat febre maximis cùm doloribus stomachi, & totius corporis, paucum autem beneficium menstruorum experta fuerat; bìs præbui, ad dolorem remouendum, extracti nostri Antecolici, vnicornu, herbæ turcicæ, bacch: lauri puluериz:, cynnamomi an: drag: 5. vnà cùm conserua borraginis, & haustus est sanguis à saphæna ad vnc: 8.; dolor recessit aliquantùm, sed febris persistebat; octaua die dedi extracti Antifeb:, quarè euomuit, atque sextiès euacuauit, & sic febris omninò discessit.

Ibidem. *Vulnera.* *Obseru.* 95.

Die eodem Dominicus Palloccius annorum 31. captus à satellitibus adeò oppressus fuit, vt verberibus, & punctutis in multis partibus corporis grauissimè vulneratus fuerit, præcipuè tempora lacerata, & contusa cùm fractione ferè arteriæ; curatus fuit à me nostro bals: adstringenti magisteriali, & illicò operatum est in roborandis partibus, & conualuit è vulnere, quod iudicatum fuerat in querela mortale; cicatricibus adhibitum est nostrum oleum canis rubei, & solutus est toto corpore. Eadem antecedenti nocte, qua hoc accidit, grauitèr vulneratus est Antonius Palloccius eius frater annorum 40. adustus; is non solùm percussus fuit multis scloporum ictibus, absque pietate percutientis, sed etiam ligno humeri fracti sunt, vnà cùm brachijs, pectore, toto corpore, & coxendice pessimè lacerata. Primò adhibitæ sunt cucurbitulæ humeris, & toti corpori, totus indè oleo canis rubei perunctus fuit. Natus est dolor in pectore inter costas, ità vt respirare non posset; adhibita est sectio venæ in brachio, deindè fumenta toti corpori in cubili herbis aromaticis, & saxis igniris ad nostram consuetudinem, & indè dicto oleo vngebatur coxendix sed multis diebus dolorem tulit, ità vt non ampliùs deambulaturum existimaretur. Ore sumpsit vinum Calicis, & prò clystere decoctum commune, & optimè conualuit.

Ibidem. *Vertigines cùm passione Stomachi.* *Obseru.* 96.

Die 30. Iulij Seraphinus Grisciolus annorum 54., multis ab hinc annis vertigines patiebatur cùm passione stomachi; gustauit vinum Calicis bìs alternatim, cùm decocto composito ex ligno visci, lentisco, betonica, herba Sanctæ Mariæ, & septem diebus liber omninò euasit.

Ibidem. *Epilepsia.* *Obseru.* 97.

Die eodem filia Caroli Palmieri annorum 1. laborauit Epilepsia; adhibui aq: comp: hirundinibus Quercetani vnc: 2., extracti cranij humani, & peoniæ an: scrup: ss:, sal: prunel: perlat:, vnicornu an: dragm: 1., & hoc sumpsit tribus vicibus, cerato iam apposito stomacho contrà vermes, & conualuit, absque eò quòd vnquàm de illa ampliùs pateretur.

Ibidem. *Febris Maligna.* *Obseru. 98.*

DIe eodem filia Augustini Orlandi annorum 2. laborabat febre maligna, & ortæ sunt nigræ pustulæ, & morbus grauis adeò erat vt respirare non posset, nec respondere; febrim ardentissimam patiebatur; pulsus celer erat, atque subtilis; antequàm erumperent pustulæ applicata fuerat hirudo brachio, sicut etiam vnctiones contrà vermes, & clysteria cùm lacte, & melle, sed morbus eò magis augebatur; compositum fuit conditum liquidum hoc modo ℞: aq: rosː, florum aranc: an: vnc: 1., aq: scorzonigr:, buglossæ, acet:, scordij an: vnc: 3., confect: hyacinthi, alcherm: an: drag: ß:, bezoard: Iouial:, animal: an: g: 5., vnicornu, sal: prunel: cùm unionibus an: scrup: 2., essentiæ panis, angelicæ, contrahyeruæ, theriacæ, cort: citr:, spirit: uitriol: an: g: 6., m:; & cap: in pluribus uicibus paulatìm. Euanuerunt pustulæ, & febris; benè itàque conualuit iam intèr mortuas adscripta.

Ibidem. *Carbones.* *Obseru. 99.*

DIe eodem Victoria Vxor Rubei annorum 35. passa fuit in manu carbonem ex supradictis nigrum, atque malignum, ex quibus Scandriliæ, Ponticelli, Nerolæ, & Montorio quingenti orti sunt. Hæc laborabat semper febre, sicut & nocte profundo sepelliebatur somno, & quasi amens furebat. Insequenti die excarnatus est à partibus deindè trochiscus adhibitus fuit, qui difficilimè carbonem illum occidit, quia cedere nolebat, attamen radix euulsa est ui spleniorum emollientium, indè curata fuit sex diebus basilico suprad: multis in locis.

Ibidem. *Tumor in Mamma.* *Obseru. 100.*

DIe primo Augusti Clara filia Mali hominis, tali nomine uocabatur, annorum 23., uirgo paupertima ob menstruorum parsimoniam affligebatur à dolore tumoris in mamma duobus ab hinc mensibus, durus autem tumor, & rubeus, nec maturabatur, nec soluebatur, & ob paupertatem, & pudorem non patiebatur curari. Dicto die mihi ostendit, sicut & Theodoro Fratri, & tanquàm scyrrhus habitus est, & exitu pessimus. Iussi fumenta aperitiua partibus, sanguinem hauriri à saphæna, & suprà partem offensam unctiones maturantes. Sequenti die sumpsit uinum Calicis ad unc: 7., quarè euomuit, & euacuauit multa. Emplastra quotidiè fortiora repetebantur, quoniam nulla resolutionis spes uidebatur, & ad sextam tandèm unctionem bona patuerunt signa, quarè incisione ulcus apertum est, & curatum digestiuis, ol: uitel: oui, & ceræ; putredo concocta fluebat, & paucis diebus dedit conualescentiæ signa, sed quia ad arua tendens multos edebat fructus, iterùm mamma tumefacta est, & ex ipsa aq: hycarosa procedebat, & sinum profundum monstrabat cùm duritiæ. Iterùm ad meliorem regulam redacta est, composito nostro basil: Chymico, & suprà duritiem positum fuit ceratum calaminare Paracelsi. Bìs sumpsit uinum Calicis, ità ut emanauerint menstrua uberrima, & indè semper benè se habuerit.

CENTVRIA TERTIA.

Standriliæ. *Febris Continua.* *Obseru.* 1.

DIe 6. Augusti Ioseph Lucæ annorum 18., temperamenti atrabilaris vexabatur duobus ab hinc diebus febre continua. Adhibita sunt decocta alterata, clysteria, & haustus est sanguis à vena media ad vnc: 8. Febris eò magis augebatur, quarè vinũ Calicis ex se ipso postulauit ad vnc: 8., & euomuit multa atrabilaria, & per secessum septiès supradicta. Altera die benè se habebat, & sequenti die absque alijs remedijs liber remansit sinè febre. Hoc iuuentutis causa factum credi potest, sed circà morbi qualitatem, & corporis mixti, & melancholici, natura ratò facit crysim à se ipsa, nisi magna longitudine, vt accidit in melancholicis.

Ibidem. *Pleuritis Spurialis.* *Obseru.* 2.

DIe 7. Augusti Ioseph Stuppę venditor annorum 24. iter habuerat ad Diuum Franciscum de Assisio, & redeundo ægrotauit; eodem die febris accessit cùm dolore pungentissimo in parte sinistra, respondente parti oppositæ retrorsùm; parùm poterat respirare, & hoc ortum erat, quia bibebat aquas frigidas ad fontes dùm valdè sudauerat; adhibitum est clysterium, indè haustus est sanguis à vena communi brachij sinistri ad vnc: 8.; die insequenti Frater meus iussit vini Calicis vnc: 8., petente vxore illius, & euomuit catinum rerum mixtarum, pituitosarum, viridacearum, & amatarum, & per secessum semèl tantummodò, & sic euanuit dolor, & febris.

Ibidem. *Poronychia.* *Obseru.* 3.

DIe eodem Bernardus Marchesanus annorum 82., sed fortis, transfixus fuit in manu à dumento, attamen nihili faciendo puncturam, madefaciendo manum, illamque exercendo laboribus, tumor maximus ortus est, ità vt non ampliùs illam posset mouere, nec dùm exercere præ maximis doloribus. Accessit ad me, & iussi fumenta herbis aromaticis, saxis ignitis vnà cùm aceto tribus vicibus, deindè splenia seminis lini, maluæ, & cochlearum, verùm videbam nolle maturari dictum tumorem; repetiui iterùm dicta fumenta, & perungebam partem illam nostro balsamo alexipharmaco, & 16. diebus desijt omnis tumor, ità vt exerceret illam sicut anteà, & in hoc mirùm magìs ætas, quàm aliud.

Ibidem. *Febris Maligna.* *Obseru.* 4.

DIe 10. Augusti filius Francisci Carauitæ annorum 3. maxima vexabatur à febre quinque ab hinc diebus cùm pustulis nigris, pulsus frequens erat, sitis ardentissima. Adhibita erant clysteria cùm lacte, & melle, vnctiones contrà vermes stomacho, cordiales cordi; ore autem sumpsit aq: scorzonigr:, rutę capr:, card: sanct: addito spiritu vitrioli, & intùs vnicornu, & cornu cerui in fragm: lint: cùm pillu: contrà vermes cùm syr: acr: citr:, attamen in extremis versabatur. Adibitum est clysterium vini ex Calice Chymico, & hoc tenuit quatuor horis, indè accessit dolor ventris, & septiès per secessum demisit multa putrida, & mortuos vermes; magno iuuamine leuatus est, & ijs aquis magnum expertus est leuamen; ore verò, vt corpus aleret, sumpsit panis spiritum cùm melissa, & cornu cerui crudi simul stillati, & octauo die curatus optimè fuit.

Ibidem. *Icteritia, & Dolor Dentium.* *Obseru. 5.*

DIe 14. Augusti Vxor Chiarantis annorum 44. cachomici temperamenti Icteritiam cùm oppilatione patiebatur, & maximam humorum fluxionem in maxilla cùm dolore dentium acerbo; vncta fuit oleo buxi, & aliquantùm minuebatur dolor, at vehementior reuertebatur; adhibuit pyrethrum, & alia remedia, sed dens eodem modo affligebatur, nec qua in parte putresceret agnosci poterat; iussi cucurbitulam capiti in occipite, deindè humeris. Altera die præbui vinum Calicis ad vnc: 6., & catinum putredinis euomuit viridaceæ, & obscuræ. Fluxio euanuit, iterùmque iussi decocta marrubij, chelidoniæ, flor: genistæ, cap: Veneris, cetrachæ, corticum fraxini, cynnamomi, anis: quantum suf: quinque diebus, indè iterùm sumpsit dictum vinum, & per inferiora multa eiecit, sed nihil euomuit, tandèm ab Icteritia liber euasit, & pristinas recepit vires.

Ibidem. *Vertigines.* *Obseru. 6.*

DIe 16. Augusti Camilla Lupi annorum 64. diù vertigines passa fuerat, & eo die accessit accidens conuulsiuus, ità vt os, oculi, & pars capitis indirecta remaneret, & lingua tumida adeò euasit, vt parùm loqui posset. Deteriùs verens iussi cucurbitulam capiti in occipite, & commissuris coronalibus; adhibitum fuit ceratum ex succino, & aceto compositum; collum verò, spondilia, & nucam vngebam bals: apopletico Riueriano; vespere ad vigesimam secundam horam iussi Aureati nostri g: 6., ideò tamen nihil euomuit, sed tèr euacuauit, soluit quoque linguam, & os in pristinum reuersum est, atque oculus minor euasit. In sequenti die corpus calefactum fuerat, quarè clysteria communia adhibita sunt, & iterabantur vnctiones; tertia die vinum Calicis sumpsit, & euomendo, euacuandoque operatum est, atque hoc modo pristinæ est restitutus, ac meliori saluti.

Ibidem. *Febris Maligna Cosmatica.* *Obseru. 7.*

DIe 17. Augusti Ioseph Vignola annor: 36., temper: biliosi, iter faciendo Romã versùs à febre, & premitibus vnà cùm doloribus corporis aggressus est, & erant excrementa pessima cùm fluxione sanguinis. Die insequenti reuersus domum signis supradictis in cubile se extendit somno profundo, sed dormiens semper loquebatur; vocatus ego inueni pulsum frequentem, & saltitantem, vrinam rubeam, & valdè rudem, linguam aridam, atque obscuram; statìm iussi hauriri sanguinem à brachio dextero ad vnc: 6., sicut & syr: borrag:, suc: acet:, scord: an: vnc: ß:, aq: eorumdem &c., corpus arietis rete inuolutum est calefacta cùm oleo hypericonis; noctem alteram somno eodem transiuit, sicut & loquendo, ac delirando; die insequenti iussi Aureati nostri correcti gr: 6., & euomuit multa putrida, sicut etiam per partes inferiores multos vermes, & ex ijs sexdecim ex ore. Insequenti nocte cessauit somnolentia illa, & delirium, indè iussi compositum, nempè ℞: syr: de scord:, acet:, acr: citr:, ros: conseru:, viol:, flor: borrag: an: vnc: ß:, vnicornu, terræ sigill:, pulu: contr: verm:, sal: prun: an: scrup: 1., trochisc: alexipharm: secundi vnc: ß:, misce, & cap: cochl: vnum prò vice, tèr, aut quatèr in die. Premitus cessarunt, sicut & dolores corporis; iterùm sumpsit dictum compositum semèl, & decimo die omninò caruit febre.

Ibidem. *Vlcer in crure inflammatum.* *Obseru. 8.*

DIe 19. Augusti filius Seraphini Muti scilicèt maior, quia ambo muti erant, percussus fuerat calcitratu equi in crure, ità vt pars illa contusa esset. Ad me accessit, & apposui defensiuum commune circùm, in medio verò oui albumen; nihil aliud adhibitum est, & deambulabat. Humores cæperunt confluere illùc, & tamen id spernebat, immò pergebat extrà terram ad oues pascendas. Crus suprà modum creuit, & tumuit magna cùm inflammatione, & vbi erat ictus equi, factum erat vlcus, & caro mala magna cùm acrimonia. Latus fuit domum laborans febre, & maximè clamitabat dolore crurium; inflammationi adhibui buthyr: Saturni, & vlceri vng: rof: lytarg: cùm ol: rof: comp: non cùm acet: camphur:. Cæpit diminui ardor, & iussi vinum sumere ex Calice Chymico, multa euomuit biliosa, & valdè vtile fuit cruri. Inflammatio duodecim horis euanuit; vlceri indè adhibita sunt lauacra desiccantia vnà cùm vnguent: suprad:, deindè ceratum sparadapp: consolidæ comp:, itàque sex diebus conualuit, & liber extitit à febre, & omni malo.

Ibidem. *Febris Continua.* *Obseru. 9.*

DIe eodem Gaudentia filia Pauli Pallocci annorum 28., temperamenti imbecillis passa fuerat tribus ab hinc diebus febrim continuam, atque hoc tempore ob acerrimum dolorem capitis, quo laborabat, impositæ sunt cucurbitulæ, verùm eò magis malum creuerat. Insequenti die iussi vinum ex Calice ad vnc: 6., euomuit, atque euacuauit multa, sed tali de causa adeò turbata est vt imbecillima euaserit. Magno impetu me vocauerunt, quia affligebatur dolore renium, & vmbilici; illicò iussi clysterium carminatiuum, sed nihil omninò profuit; ore iussi vnicornu, sal: prun:, herb: turcic:, bacch: lauri puluerìz: an: scrup: 1., atque hæc iure; iterùm euomuit multa amarissima; vespere eodem emanarunt menstrua, sicut & altera die, quarè conualuit.

Ibidem. *Febris Tertiana duplex.* *Obseru. 10.*

DIe 20. Augusti Annibal Herculis annorum 22. iam tribus ab hinc diebus vexabatur à tertiana duplici vehementi, & prima alteram sequebatur. Insequenti die vinum Calicis bibit ad vnc: 7., & duos vermes ex ore euomuit, vnà cùm multa bili amarissima, per secessum verò quatuor vermes viuos emisit, vnà cùm multis excrementis. Altera die mitiori febre facta, sanguinis à brachio haustæ sunt vnc: 8., atque compositum contrà vermes illi datum, idest ℞: syr: acet: citr:, scord:, acetos: an: vnc: 1., conseru: ros:, borrag:, viol: an: vnc: ß:, puluis ad vermes, trochisc: alexipharm: secundi, vnicorn:, sal: prun: an: vnc: ß., misc:, & cap. cochlear vnum prò vice, bis, aut tèr in die. Quinque alijs diebus febris exarsit, verùm non adeò vehemens; octauo morbi die extract: Antifebr: iussi drag: 1., & sextiès euacuauit, ex quo febris euanuit.

Ibidem. *Febris Continua.* *Obseru. 11.*

DIe eodem Petronella N. annorum 54., paupertima tribus ab hinc diebus agitabatur febre continua, & quia corpus non optimè se habebat, humores mixti erant, & duas exacerbationes faciebat febris, alteram die, nocte alteram. Iussi clysterium commune, & die insequenti vinum sumpsit ex Calice Chymico ad vnc: 6., multaque porracea ex ore emisit, & pinguia, mirum dictu; meliùs aliquantùm se habuit, sed febris eadē. Hæc decocta sunt adhibita ℞: chamædrios, beton:, borrag:, cichor:, capil: Ven:, cuscut:, pimpinel:, artemis: an: pug: 1., aq: commun: q: s:; ex illo sumebat vnc: 6. prò manè septem dierum spatio; indè dedi Antifebr: Riu: vnc: 1.; nouiès euacuauit, & libera euasit.

Ibidem. *Vena Arteria fracta.* *Obseru.* 12.

DIe eodem Sanctes Nitrarius à Ponticello non multùm procul, dentem sibi auferri iusserat, & ob vim ab illo factam, qui dentem euulsit, maxilla fracta erat vnà cùm vena arteria. Principio sanguis nihili habitus fuit, neque enim tàm copiosè fluebat; tamen totam diem transegit spuendo, appositis etiam varijs adstringentibus. Die insequenti creuit concursus sanguinis, ità vt maiori impetu ab ore decurreret, quàm à vena brachij cùm scalpro secata, nec sciebant modum impediendi illum, his enim duobus diebus miser ille nullo modo comedere poterat, quippè quòd sanguinis concursus os illi implebat, atque eum suffocabat. Die ipso delatus est ad me asino impositus, tanquàm stramentum quatuor hominum adiumento ob imbecillitatem; quia verò sanguis exibat, retinere illum curabat digito, sed non poterat. Aderat & ibi meus Frater Theodorus, quarè simul curauimus venam cernere, quæ aperta erat ad latitudinem naris, & vehementèr adeò fluebat sanguis, perindè ac si foramen esset dolij dùm vinum hauritur. Illìc adhibuimus splenia adstringentia pilo leporis combusto, vnà cùm vittiolo rubif:, bals: puro, sang: draconis in lacryma, & mastiche, quæ suprà digitum applicabat. Ligamina adhibita sunt cruribus, cucurbitulæ humeris, & splenia adstringentia pulu: adstrict: partibus colli, quò transeunt venæ, atque ideò cessauit. Reposuimus illum in cubili, vt quiesceret, nihil enìm somni duobus diebus cæperat, atque ego in cubili proximo. Tribus horis antequàm sol oriretur iterùm eodem impetu sanguinis fluxio erupit, ità vt miser ille verba proferre non posset ob lassitudinem, sicut & quia sanguis fluebat per gulam. Rumorem audiui, atque illicò digitum applicui venæ cùm splenijs supradictis adstring:, & pulu:, ille enim omnibus viribus prorsùs carebat. Confessus igitur est, & Frater meus iterùm adhibuit strictoria, & emplastra supradicta; orto die iussi vt nullo modo remoueret digitum ab illo loco, deindè accepi bals: adstring: nostrum magisteriale, ipsoque fomitem, quo ignis accenditur impleui, & venæ applicui; Frater verò meus mediæ horæ spatio fomitem illum balsamo pinguem appositum tenuit, & sic desijt, neque ampliùs sanguis emanauit. Corpus eò deuenerat vt vllum membrum mouere non posset, quamobrèm pertimuimus ne breuì moriretur. Restaurauimus illum iulep: gemmato, elexir vitæ, & spiritu, aut essentia panis, & essentia cornu cerui crudi; vires itaque aliquantùm recepit, & glutire cæpit carnem pulli pisti in his liquoribus, & delatus est ad suam terram, benèque conualuit. Mirum equidem, quia foramen erat in loco vbi videri non poterat, & bals: operatum est, vt in omnibus venis cuiuscumque generis recisis, nil simile inuenitur, & si nocte illâ id habuissem, durum adeò ad salutem non fuisset, & difficile. Sanguis frigefactus, qui collectus est ea nocte in catinis pondus quinque librarum excedebat; plusquàm libram profectò hùc, illùcque per domum, & in linteis eiecerat, considerandum igitur quantus anteà exierit, & per viam; quamquàm quousque æger vires habuit, copiosè adeò exisse non existimo.

Ibidem. *Dolor Colicus cùm Nephritico.* *Obseru.* 13.

DIe 23. Augusti Vxor Pauli Palloccij annorum 36., temperamenti cacherhici alens filium acerbis aggressa est stomacho doloribus, pectore, vmbilico, & renibus, ità vt mori existimaret. Iussi clysteria carminatiua, sed frustrà; mixtum fuit cùm vno illorum vinum, in quo concocta erat drag: 1. croci metallor:, & multa euacuauit; ore sumpsit extracti colici, herb: turcic:, vnicornu an: drag: ß:, & desiere dolores absque alijs remedijs.

Ibidem. *Dolor Colicus.* *Obseru.* 14.

Die eodem Carolus Spinellus annorum 56. dolores Colicos multis ab hinc diebus patiebatur. Adhibita sunt clysteria carminatiua, emplastra; fumenta calida partibus doloris, iures sumpsit cùm herba turcica, baccis lauri sed nihil profuerunt. Dicto die sumpsit vinum Calicis ad vnc: 6., & multa porracea euomuit, & tèr euacuauit, ex quo liber euasit.

Ibidem. *Febris Maligna.* *Obseru.* 15.

Die eodem filia Caroli Pallocci annorum 8. ab hinc diebus laborabat febre continua, & maligna, & habebat pustulas nigras per totum corpus; erat hæc imbecillis, linguam habebat nigram, atque aridam, pulsum lassissimum. Iussi clysterium cùm lacte, & vino Cal: Chym:; ore autem sumpsit hoc conditum liquidum ℞: aq: scorzonigr:, acetos:, scord:, borrag:, rosar: an: vnc:4., vnicornu, trochisci nostri secundi alexipharm:, pulu: ad verm: an: drag: ss:, in petia, spirit: calchantis g: 10., syr: acr: citr: vnc: 1., m:, & cap: vnc: 2. prò vice, quotiescumquè volebat; vndecimo die occurrit accidens conuulsiuus, & paulò post multi secuti sunt, os contorquendo, & omnia membra, iussi aq: hirundinum compositam Quercetani, & spir: vitrioli g: 3., & euanuerunt, & eo die desijt quoque febris.

Ibidem. *Fixuræ labiorum.* *Obseru.* 16.

Die 24. Augusti Iohannes Petri Sancti stabularius Illustrissimi Domini Angeli Mereri annorum 26., temperamenti biliosi, & sanguinei, ob sanguinis abundantiam tumuerant labia, & in ipsis multæ factæ sunt fixuræ, ob quas non poterat dolorem sufferre, nec comedere, nec bibere. Aperui venas in partibus interioribus labiorum, quarè emanauit aliquantum sanguinis, ibique positum fuit mel rosatum vnà cùm puluere masticbum, neque tamen tumor ille cedere volebat. Iussi vini ex Calice vnc: 8., & multa mixta euomuit, multaque per secessum; indè os lauabat eodem vino, atque intùs infusum aliquantum aluminis, deindè mel rosatum vnà cùm mastiche, & duobus diebus conualuit.

Ibidem. *Febris Putrida, & Maligna.* *Obseru.* 17.

Die 26. Augusti filia Augustini Orlandi mensium 18. multis ab hinc diebus laborabat febre putredinosa, & eò peruenerat, vt nec oculos posset aperire, sed semper mori videbatur. Adhibitæ sunt multæ vnctiones, & cordialia fumenta contrà vermes; perunctum etiam fuit cor vng: cordiali Guainierij addito vnicornu, & essentia corticum citri. Cor signa dedit roborationis, ità vt lac sumere cæperit à matre, duobus enim diebus renuerat; datum quoque fuit conditum liquidum suprà descriptum alibi in casibus puerorum, quod paulatìm ebibit; prætereà adhibitum clysteria lactis, & sacchari, ex quo euacuauit sex ingentes vermes, & saluti est restituta.

Ibidem. *Febris Maligna innouata.* *Obseru.* 18.

Die 26. Augusti Iohannes Sanctes filius Gentilis annorum 24. ex laboribus, & perpessionibus itineris ægrotauit extrà terram, quarè Medicus quidam misit eum ad patriam, iussitque modum ipsi habendum, & minoratiuum recepit. Facta fuit sectio venæ, atque adhibita multa decocta alterata, & cordialia. Septimo morbi die pessimè se habuit, & syncopationibus agitatus est. Me vocarunt, & eius oculos inueni turbidos, pulsum

pulsum inæqualem, vrinam lucidam, & crudam, & singultus patiebatur. Illicò iussi
quatuor vesicatoria brachijs, & cruribus. Adhibui epictymas cordiales cordi; testibus,
& stomacho epictymas stomachales eo modo, quo docet Donzellius. Ore iussi aq:
acetos:, aq: corr: nigr: an: vnc: 2., spirit: vitriol: g: 6.; vespere pluriès se impulit ad vo-
mitum; vires non omninò erant exhaustæ, ideòque die octauo iussi vinum Calicis ad
vnc: 4., & euomuit multa biliosa, atque atra, nihil verò per secessum; vespere iussi cly-
sterium ex communi decocto, & vini suprad: vnc: 10., & multa putrida euacuauit, &
singultus quieuit. Datum fuit bezoard: Iouialis, & mineralis an: drag: ss:, Panacææ li-
quidæ nostræ vniuersalis drag: 1., syr: scord:, acetos:, citr:, borrag: an: vnc: 1., confect:
hyacinth: drag: 1., m:, & cap: bis aut tèr in die cochlear vnum prò vice; magnoperè ves-
sicatoria operata sunt, atque adeò obscurata, & nigra vt cancrænarum timuerimus or-
tum, ideòque adhibitum est vng: rosatum cùm vng: Apostolorum. Decimo die grauis-
simè se habebat. Vespere iussi g: 15. bezoard: Iouialis, sulphutis diaphoretici an: g: 10.,
vnicorn: scrup: 1.; nocte copiosè sudauit, & manè sequentis diei scilicèt 11. meliùs se ha-
bebat. Die 12. adhibitum est clysterium vini ex Calicis vnà cùm communi decocto, &
multa euacuauit, perindè ac si medicinam sumpsisset; 13. meliùs se habuit, & sinè febro
octo diebus; verùm quia fructus comedebat immoderatè, iterùm cecidit in febrim con-
tinuam; denuò remedia repetita sunt per epicrasim hoc est: ℞: sen: Oriental: dragm: 1.,
rhabarb: scrup: 1., agaric: trochisc: drag: ss:, aq: capil: Ven: vnc: 5., spirit: calchant: gutt:
5., infundantur per noctem, & manè cap: expressionem; hoc sumpsit tribus diebus al-
ternatìm; alijs diebus vacantibus sumebat decoctum compositum ex chamædr:, capil:
Ven:, pimpinel:, betonic:, ling: ceruina, vnc: 4. decocti, atque intùs sal: absynthij vi-
triolati, sal: tart: calybeati an: drag: 1. febris in tertianam conuersa est, & consumptutus
eam adhibui extractum Antifebrile Riuerianum, & sic discessit febris.

Ibidem. *Phthysis.* *Obseru.* 19.

Die 2. Septembris Catharina vxor Magistri Iacobi fabri murarij annorum 31., tem-
peramenti erat lassi, tendentis ad Phthysim, & hoc tempore principium non ha-
bebat, quia semper febriculam continuam gerebat, absque eò quòd vllum augu-
mentum ostenderet; facies pallida erat, & sicca, oculi aquosi, atque obscuri, pulsus fre-
quens, & languidus, vrina cruda, viresque declinabant. Iussi multis diebus decoctum
compositum hordei, passularum, radicum arundinum, lentisci an: drag: ss:, cochleis
num: 6., cancris fluuiatilibus num: 4., dimidia testudine, & dimidio pullo. Priùs sum-
psit vinum ex Calice, quod multùm à febre leuauit; iterùm repetiuit aliam compositio-
nē supradicti decocti, deindè adhibui ceratum stomachale stomacho, & 20. diebus vt refri-
geraretur iussi radicum aronis præparat: vnc: 3., sal: absynthij calybeat: vnc: ss:, radic: vin-
cetossici puluerizatæ dr: 6., pulu: antihetic: Riuerij vnc: 1. ss:, m:, & cap: drag: 1. prò
vice bis in die, duabus horis antè cibum, & optimè conualuit, atque pinguior euasit.

Ibidem. *Phthysis.* *Obseru.* 20.

Die eodem Nepos Antonij Palloccij annorum 11., vno ab hinc anno lentam patie-
batur febriculam, absque eò quòd vllum vmquàm remedium applicuisset. His
diebus hæc creuerat rigoribus frigoris; initio accessionis faciem habebat hypo-
craticam, obstructiones in visceribus, vbiquè exiguas vires, pulsum languidissimum,
attamen eius patruus voluit vt concederetur vinum Calicis ad vnc: 4., & multos ver-
mes viuos euomuit, multosque per inferiores partes eiecit; accomodaui puluerem supra-
dictum aronis radicum eodem modo, & eadem quantitate, vt sumeret drag: 1. in diem,
& sumpsit in forma electuarij 20. diebus, & conualuit.

Ibidem.

Ibidem. *Febris Continua.* *Obseru. 21.*

DIe eodem Lucia Pachionis annorum 46. nouem ab hinc diebus laborabat febre continua, atque hoc tempore noluit Medicos. Insequenti die, immò ipso die accessit quædam syncopatio, & malè se habebat. Me vocarunt, & inueni pulsum inæqualem, & intermittentem, vrinam subtilem, sed viridaceam, linguam albam, sed maxima cùm siti, & dùm aquam demittebat in stomacho dolores experiebatur. Quinque iam dies transierant, quibus nunquàm euacuauerat, ideòque iussi clysterium ex decocto solito, unà cùm uino Calicis, decocti autem unc: 12., & multa per secessum eiecit putrida, dura, & adusta. Ore sumpsit conseru: acr: citr: cùm pulu: alexipharm: drag: 1.; decimus illi pessimus fuit, quarè iterata sunt clysteria, iterùmque uermes eiecit cùm multis fecibus fætentibus, undecimo accesserunt syncopationes, & per quadrantem extrà sensus iacebat immobilis. Iussi elexir ex cornu cerui, & melissæ drag: 1., elexir proprietatis Halmontij drag: ß., syr: de pomis unc: 1., m:, & cap:, recepit aliquantùm spiritus, & eo die meliùs se habuit. Die 12. dedi Elex: proprietatis purgantis drag: 1. magisterij tartari nostri g: 12.; euacuauit octiès, & uespere maioribus pollebat uiribus, quarè eo die meliùs se habuit. Die 13. iterùm sumpsit Elex: proprietatis Halmontij drag: 1., ex quo febris euanuit, & saluti est restitutus.

Ibidem. *Icteritia.* *Obseru. 22.*

DIe 3. Septembris filia Ludouici Orlandi annorum 24. ob repressionem menstruorum dolores patiebatur Illiacos, simulque Icteritiam flauam, ità ut cutem, oculosque flauos ad instàr croci teneret. Iussi extract: nostri Antecolici drag: 1., extract: chelidoniæ, florum genistæ an: scrup: ß:, herbæ turcicæ, stercoris gallinæ scilicèt albedinis an: drag: 1., conseru: borrag: unc: ß:, m:, & hoc compositum quindecim diebus sumpsit, sed parùm flauedo illa tollebatur, dolores autem aliquantùm mites euaserant. Vini ex Calice Chymico sumpsit unc: 6., & multa putrefacta ad duarum librarum pondus euacuauit, pluraque per secessum eiecit, flauedo euanuit, & dolores. Insequenti die menstrua fluxerunt, eiusdemque coloris erant, & ubertima, ideòque libera omninò extitit.

Ibidem. *Sciatica.* *Obseru. 23.*

DIe 6. Septembris Laurentius Orlandi annorum 54. multo ab hinc tempore Sciaticam patiebatur, maximosque dolores. Clysteria nonnulla iussi unà cùm rebus carminatiuis, & solutiuis, attamen dolor non deficiebat. Ei exhibui uinum ex Calice ad unc: 6., & quatuor horis transactis multa porracea euomuit, multaque serosa per secessum eiecit; suprà uerò partem ad cautionem adhibitum est ceratum picis castri, multoque tempore usus est maximo iuuamine, & conualuit.

Ibidem. *Febris Quartana.* *Obseru. 24.*

DIe 7. Septembris Damianus Talleua annorum 51. sex ab hinc diebus laborabat quartana febre, & maximo dolore in humeris, febris autem illum affligebat uiginti quatuor horis calore, & frigore; quarè bono illi die cucurbitulas iussi humeris recisas, & haustæ sunt unc: 10. sanguinis. Die insequenti bibit uinum Calicis Chymici unc: 7., & multa mixta per omnes partes emisit; altera die febris iterùm accessit, sed multò minor præcedenti die, optimo scilicèt facta est sectio mediæ ad unc: 8. sanguinis, & euanuit febris.

Ibidem. *Dolores Colici.* *Obseru.* 25.

DIe 14. Septembris Iuuenis quidam mutus Seraphini filius annorum 22. doloribus stomachi vexabatur, simul & ventris, viscerumque acerbis, adeò vt miser ille totum corpus contorqueret, se in terram prosternens, & ingentem dolorum sæuitiem significans adstantibus, ex quo exanimis penè videbatur. In vomitus prorumpebat, ex quibus non solùm cibi substantia cernebatur, verùm etiam stercoris signa, quocirca voluulum dubitaui; à me, & Fratre meo Theodoro clysteria adhibita sunt carminatiua, ore quoque extractum sumpsit Antecolicum vnà cùm vnicornu, essent: iuniperi, bacchis lauri, rosmar:, ol: amygdalorum dulcium; impositæ sunt cucurbitulæ magnę suprà vmbilicum, vnctiones quoque ex ol: rosmar:, laur:, anis:, & similibus, attamen nullo leuabatur iuuamine. Vespere sumpsit laudan: nepent: Quercetani gr: 5., vnà cùm drag: 1. extracti Antecolici, & nocte meliùs se habuit. Die insequenti clysterium iussi ex vino, in quo ebulliuerat colochynth:, & croc: metallorum, ideòque aliquantùm diminutus est dolor; altera die vinum ex Calice bibit, & multa euomuit, & per secessum eiecit, optimèque se habuit.

Ibidem. *Febris Putredinosa.* *Obseru.* 26.

DIe eodem filia Domini Pyrrhi Pallantis annorum 3. laborabat febre putredinosa; quia uerò ex ore multos uermes uiuos eiecerat, nimisque euacuabat, clysterium iussi ex lacte, & melle; suprà cor ceratum aolè imposui, addito unicornu, & essent: cort: citr:, suprà stomachum quoque unum ex nostris usualibus contrà uermes; ore sumpsit aq: nostram contrà uermes unicornu infuso, & uiginti quatuor uermibus per secessum eiectis, libera omninò euasit.

Ibidem. *Vertigines cùm signis Epilepticis.* *Obseru.* 27.

DIe 18. Septembris Soror Hieronymi Græci annorum 45., temperamenti tenuis, ac mixti multo ab hinc tempore uertigines patiebatur, & malum eò creuerat, ut dùm caput extolleret pronus in terram sterneretur, signa dans epilepsiæ, quod processerat ex uterinis effectibus. Die supradicto aperta sunt menstrua, & quia maduit capite exanimis penè cecidit, ut duabus horis extrà sensus extiterit, nec caput extollere posset. Iussi aq: hirundinum Quercetani unc: 4., essent: saluiæ, nardi, peoniæ, cranij humani, & succini an: scrup: ß:; omnia in suprad: aq: immixta sunt, & aliquantùm excitari cæpit, & nocte meliùs se habuit. Die insequenti clysterium iussi, & sanguinem hausi à pede ad unc: 6., eodemque die extracti dedi nostri uterini drag: 1., extracti pauonis fœminæ scrup: 1., quod pharmacum tribus diebus adhibuit; indè aquam nostram exhibui catholicam purgantem, & nouiès per secessum euacuauit; indè per septem dies supradicti extracti sumpsit cùm stercore pauonis fœminæ, & optimè conualuit.

Ibidem. *Febris Continua cùm Icteritia.* *Obseru.* 28.

DIe 18. Septembris Magdalena Hieronymi Venturæ annorum 23. 15. ab hinc diebus laborabat febre continua, & hoc temporis interuallo nullum sibi remedium applicuerat, quarè imbecillima euaserat. Morbi huius origo ex formidine processerat, ità ut menstrua cursum detinuerint, quamquàm & anteà non multa emanauerant; unà uerò cùm febre aliquantùm Icteritiam patiebatur. Adhibita sunt decocta aperitiua cùm fumentis, indè uinum Calicis Chymici sumpsit ad unc: 5., & multoties euomuit,

muit, & per secessum nouiès euacuauit, quod maximè profuit; illis autem decoctis, & fumentis salutem adepta est; emissio indè sanguinis à pede post vini potionem menstrua attraxit.

Ibidem. *Febris Tertiana duplex.* *Obseru.* 29.

DIe 23. Septembris Dominicus Orlandus annorum 28., temperamenti fortis quatuor ab hinc diebus tertiana duplici affligebatur, prima enim febris alteram illicò insequebatur; accessiones maximo impetu ægrotum agitabant, ità vt in malignam haberetur; lingua alba, & humida erat, & maxima ardebat siti; oculi obscuri, pulsatilis vena dura, pungens, & immoderata, vrina citrina, & subtilis. Hoc iussi purgans: ℞: diacathol: dragm: 1., diaphinic: dragm: 2., electuar: Ind: dragm: 1. ß:, m: cùm decocto cordiali, add: vnc: 1. mellis ros: solut:, & quatèr hoc remedio euacuauit. Die 25. haustus est sanguis à communi vena ad vnc: 6., & facti multi syr: digestiui, & cordiales, attamen febris non minuebatur, sed non adeò vehemens erat; 14. diem maxima cùm angustia transegit æger, deindè facta est febris quasi vitiosa non furentèr adeò agitans. Sumpsit aq: nostram Catholicam purgantem, & octiès euacuauit, ex quo aliquantùm diminuta est febris, & in tertianam simplicem conuersa. Iussi decocta refrigerantia, & aperitiua quinque diebus, indè Antifebrilis nostri drag: 1. ß: dedi, atque ideò febris omninò euanuit.

Ibidem. *Vulnus cùm Putredine.* *Obseru.* 30.

DIe eodem Mariani Blanchini filius annorum 7. saxi ictu vulneratus est in fronte, & os contusum erat; initio remedia non adhibita sunt, ideòque vsque ad os foramen accesserat fistulæ ad instàr cùm putredine, oculi quoque tumuerant, & nasus, quarè oculorum periculum dubitabamus. Vlcus curaui Balsamo vitæ, sicut & perunctæ sunt partes tumidæ, & quinque diebus liber omninò conualuit.

Ibidem. *Tussis molesta, & Carbo.* *Obseru.* 31.

DIe eodem Ægidius Testa annorum 38., temperamenti adusti toto æstiuo tempore equis triticum triuerat, ideòque ex puluere molestam adeò apprehenserat tussim, vt spiritum ducere difficilitèr posset. Prætereà carbonem habebat malignum in iunctura manus, is autem curatus est, immò compressus nostris trochiscis; maturuit indè splenijs emollientibus, & exiuit radix; curatus tandèm nostro basilico Chymico. Ore sumpsit vinum Calicis, & multa euomuit fulliginis in speciem, statìmque salutem adeptus.

Ibidem. *Fucorum morsus.* *Obseru.* 32.

DIe 26. Septembris Dominicus Falzica annorum 31. transiens per loca quædam vbi Fuci morabantur, vulgò Calafrones, agressus ab his quatuor punctus est aculeis in capite, intèr quos ab vno in fronte, eò vt caput immensè tumuerit, & facies. Ad me accessit febre laborans, & collo tumescens, iussique cucurbitulas humeris illum remoturas humorem; indè rasis capillis dùm illa in fronte rescindebatur exclamans dixit cor, & stomachum à se abire, & ad hæc in nigrum colorem mutata est facies, frigidusque fluxit sudor, ore obmutuit, & cecidit exanimis. Illicò apertis vi dentibus immisi hæc liquida ℞: bals: nostr: vitæ, viperarum tinctur:, elex: vitæ mag: nostri an: g: 10., & cæpit excitari; indè exhibui cùm vino vnicorn: dragm: 1., & statìm multa-

euacua-

euacuauit, morsus quippè illi totum corpus commouerant. Hausi iterùm sanguinem ex partibus nempè cucurbitulis, ibique apposui nostri electuarij contraueneni vnc: 1., vnicornu drag: 2., capita viperarum occisarum, & scorpiones in oleo mortuos an: num: 3., ideòque ad se venenum attraxere, ex quo tumor capitis, & faciei duobus diebus euanuit vnà cùm febre.

Ibidem. *Ostructio Splenis, cùm Febre Continua.* *Obseru. 33.*

DIe eodem Conconellus cognomine Pozzaglia vocatus annorum 38. terram arauerat in Romæ aruis, vbi loca aquosa, & malignantia, corruptaque aeris temperies, ideòque multis ab hinc annis veteri laborabat ostructione, & febre vitiosa continua. VInum ex Calice Chymico sumpsit ad vnc: 8. (ostructiones enim lienis, & iecuris patiebatur) & magnoperè profuit, euomendo & euacuando; quia verò duritiem in lienis partibus experiebatur ad petræ similitudinem cùm dolore maximo, necesse fuit nonnulla fumenta componere ex folijs salicis, & vino multotiès, quarè quarto die euanuit. Præscripsi iures galli veteris cùm cetrac:, & cap: Ven: alijsque herbis aperitiuis compositos. Indè iterùm vinum ex Calice sumpsit, & febris discessit; prò suprad: autem ostructione adhibita sunt emplastra verbenæ, cicutæ, & cùm armoniaco, ex quo optimæ est saluti restitutus.

Ibidem. *Menstruorum Suppressio.* *Obseru. 34.*

DIe 28. Septembris Domina Brigida Palloccia annorum 19., temperamenti biliosi, & delicatissimi, eò imbecillis euaserat ex menstruorum retentione, vt erigere corpus minimè posset; stomachi quoque passione, & subtili febricula vexabatur. Vinum exhibui Calice Chymico ad vnc: 8., & multa euomuit porracea; eodem & ipso die menstrua aperta sunt, sed non sufficienti copia. Iures aperitiuos iussi quinque diebus, sicut & ad partes adhibita sunt fumenta cùm fecibus Reguli ebullitis, artemis:, matricar:, & similibus, indè sumpsit iterùm vini suprad: vnc: 8., & conualuit. Ad stomachum ceratum apposui ex nostris stomachalibus, & duodecim ab hinc diebus vberrima fluxerunt menstrua, & facies eius pristinum recepit colorem.

Ibidem. *Icteritia cùm Febre.* *Obseru. 35.*

DIe ipso Fràciscus Grecus annorum 45. melancholicus, & pauper plurima oppressus infantium familia, obstructionibus affligebatur, plerumquè enim ad pessimum aerem bubulos custodiebat, terram arabat, & triticum conterebat. In suam reuersus est regionem nempè Scandriliam cùm febre continua, & acuta, & cùm pessima Icteritia; facies atque oculi flaui, corpusque totum impurum, sed ob paupertatem remedia comparare non licebat. Concesi vinum Calicis ad vnc: 6., & per vomitum, & secessum maximè operatum est ità vt febris diminuta aliquantùm fuerit. Syr: indè iussi ex succo chelidon:, genistæ floribus, succo marrub:, rucula agresti, borrag:, cichor:, omnes simul clarific:, & sacch: q: s: fiat syr:, de quo cap: vnc: 1. ß:, pro vice manè, & vespere. Prætereà dedi Elex: proprietatis Crolliani multotiès ad pondus scrup: 1. prò vice, ità etiam dedi vnicornu, & bezoard: Iouial: multotiès scrup: 1. prò vice. Die 12. euacuare cæpit, vt multa biliosa exierint per tres dies; his verò tribus diebus restauratus est suprad: Elex: proprietatis, alijsque rebus cordialibus. Die 14. recessit euacuatio, & liber extitit; natura quippè eo fluxu quidquid vsque in illum diem impuri intulerat absque remedijs expulit.

Ibidem.

Ibidem. *Colli Dolor.* *Obseru.* 36.

DIe 10. Octobris Virginia vxor Caroli Palmieri annorum 36., temperamenti imbecillis multis ab hinc annis dolorem in venis iugularibus patiebatur cùm tumore, qui è capite humores demittebat, & vena celeri agitabatur motu. Haustæ sunt à saphæna vnc: 4. sanguinis, & ore vinum Calicis sumpsit ad vnc: 6.; suprà verò partem adhibitum est splenium ex folijs hederæ, ol: camom:, & aliquanto aceti, & conualuit.

Ibidem. *Fractura Cruris.* *Obseru.* 37.

DIe 14. Octobris Angelus Paletta annorum 28. vrna plena onustus cecidit, ità vt vrna crus comprimens ossem fregerit. Ego, & Frater meus Theodorus accessimus, & frusta ossis accomodauimus in locum suum, & ligauimus nostra apposita colla talem ad vsum composita, & assulis; verùm segmentorum, & vinculorum vi tumefactus est pes, & multis diebus febre laborauit. Sex diebus transactis collam remouimus, & ceratum Oxycrocei apposuimus, & quadraginta diebus liber euasit, absque eò, quòd claudicaret. Iuncturas quotidiè roborauimus vnctione olei nostri canis rubei, immò eodem in crure vetera, & fætida habebat vlcera, & curata sunt vng: Ranierij, & omninò conualuit.

Ibidem. *Febris Continua.* *Obseru.* 38.

DIe eodem Magister Carolus Spinellus annorum 58. multis ab hinc diebus febre affligebatur continua, nec quodquam sumpserat remedium ob paupertatem. Vocatus accessi, & pulsum inueni frequentem, ac immoderatum, vrinam turbidam cùm fecibus atrabilaribus, cùm dolore capitis, & humerorum, cùm languore in visceribus. Bis accessio infirmum agitabat, semèl scilicèt in die, & semèl in nocte; siti maxima ardebat; fricationes humeris iussi, & cucurbitulas absque sanguine. Die insequenti sanguis haustus est à communi vena dexteri brachij ad vnc: 5., sed nullo modo mutatus est. Altera die vini Calicis bibit vnc: 5., & gr: 2. Aureati nostri euomitiui, & multa euomuit vnà cùm vermibus, multaque per secessum, quarè febris discessit absque alio remedio.

Ibidem. *Vulnus labij.* *Obseru.* 39.

DIe 16. Octobris Magdalena vxor Iosephi carminatoris lanæ annorum 23. labio uulnerata est, & diuisa usque ad nasi radices, neque uerò futuram pati uoluit; quarè uulnus constrictum est duo apponendo fragmenta lini cùm extracto symphyti maioris, uisco quercus, colla ceruina simul mixta sunt, ut uulnus in unum contraherent, in medio uerò adhibitum nostrum bals: Magisteriale adstringens, & (mirum dictu) tribus diebus adeò coniunctum est, ità ut neque cicatrix appareret, quamquàm uulnus tanti erat habendum, ut labium in duas partes diuisum fore dubitaretur.

Ibidem. *Bullæ per totum corpus repentinæ.* *Obseru.* 40.

DIe 5. Nouembris Maria mulier Francisci Buccetti annorum 20., temperamenti inter bilem, & pituitam cùm die quodam lintea ad flumen lauaret, ab inflammatione aggressa est repentè, quæ per totum eius corpus decucurrit bullarum ad instàr feruenti aqua excitatarum, & maximum patiebatur pruritum cùm febre, & die elapso dolore stomachi afflicta fuerat. Vespere bibit aq: ros:, & scorzoneræ an: unc: 4.;

corpus

corpus autem aq: plantag: lauit, succo semperuiui, & aceto rosato. Insequenti nocte eosdem ac anteà dolores stomachi experta est; manè altero pedes valdè tumidi erant, quarè hausi à saphæna pedis, quæ penè non agnoscebatur, vnc: 6. sanguinis, attamen inflammatio non minuebatur. Die insequenti vinum ex Calice iussi ad vnc: 7., & multa euomuit, sicut & per secessum; menstrua quoque aperta sunt, & inflammatio euanuit cùm omni morbo.

Ibidem. *Dolor Capitis cùm Febre continua.* *Obseru. 41.*

DIe 6. Nouembris Magdalena Brigidellæ annorum 48. miserrima, temperamenti pituitosi, nouem ab hinc diebus dolore acerbissimo capitis, & febre continua vexabatur. Eodem die cucurbitulam iussi recisam in capite suprà nucam occipitis, indè alias quatuor eodem modo in humeris, & partim quieuit dolor. Altero manè vini bibit ex Calice Chymico vnc: 6., & multa eijciens per omnes partes salutem adepta est.

Ibidem. *Catarrhus, Febris, & Diarrhæa.* *Obseru. 42.*

DIe 19. Nouembris Puella Iohannis Tomæi mensium vndecim suffocantem patiebatur catarrhum vnà cùm diarrhæa, atque vomitu, ità vt lac, quod ex vberibus sumebat per vomitum emitteret, laborabatque febre valdè acuta. Adhibitæ sunt vnctiones stomacho, & vmbilico nostri bals: salutis, & essent: cort: citr:, vespere etiam olei Matthioli. Ore sumebat aq: Sassoniæ cordialis infuso vnicornu, & nonnullis guttis nostri bals: salut:, elex: vitæ, iulep: gemmati, spirit: vitrioli, Panacææ nostræ liquidæ an: g: 5., quarè his adhibendis ferè exanguis iacebat, & irremediabilis habebatur, diarrhæa enim non recedebat. Iussi clysterium cùm lacte optimè ferrato, vitellis ouorum, & oleo myrrhæ, & benè se habuit.

Ibidem. *Squamæ ligneæ in oculo percussio.* *Obseru. 43.*

DIe 21. Nouembris Iohannes Ciardafella annorum 33. dùm nemus excideret, ligni squamula eius in oculum maximo impetu introiuit, & incessit ad magnitudinem dimidij vnguis, ità vt palpebra superior oculum tegere non posset, quippè quia dimidium squamulæ, quæ extrà oculum remanserat subleuatam arcebat palpebram, squamula fixa erat, & inter oculum, & ipsam spatium non erat crassitudo duorum capillorum. Theodorus frater meus primùm vocatus est, & cautè ægrum accomodauit eo modo, quo stare poterat dùm vulneratus est, & molibus squamam extraxit, absque eò quòd tuniculas illas læderet, indè vino Reguli, & aq: ros: oculum lauit, & oui apposuit albumen; ipse autem ceratum compegit ex mastiche, myrrha, thure, galbano in acetum soluto, & therebintinæ quantum suff: ad compositionem, atque hoc fluxionem arcebat, immò ad se trahebat, & tegebat circùm in speciem dimidiæ lunæ; in oculo tèr, aut quatèr in die lac imponebatur validæ fœminæ vbera præbentis masculo, aq: ros:, chelidon:, & eufrag:, & ideò quinque diebus liber omninò extitit, & absque signo.

Ibidem. *Tertiana duplex.* *Obseru. 44.*

DIe 22. Nouembris Dominus Iohannes Filippus Ciardafella annorum 24., temperamenti melancholici 14. Septembris Romæ ægrotauit tertiana duplici, & à multis Medicis remedia adhibita sunt, neque illam expellere poterant, immò excrescebat. Suaserunt illum vt natiuum peteret aerem, & Scandriliam venit, vbi à Medicis Trollio, Fido, & Pallante pharmaca adhibita sunt, sed semper peiùs se habebat. Ego vnà cùm Fratre diuersis adfuimus consilijs cùm suprad. Medicis; nullum autem à nobis

nobis propositum exequi voluere; tandèm salutem eius desperatam conclamantes abierunt, timebant quippè ne in Hydropisim conuerteretur hic morbus, ex quo æger certam prosiliret in mortem. Eius frater vocauit me dicens, quod aut moriretur, aut viueret, remedia quoque mea experiri vellet; quarè die ipso dedi Febrifugi Riuerij g: 35., & multos humores euacuauit, & febris euanuit; indè 15. diebus sumpsit salis nostri Riueriani Antiscorbutici scrup: 1., salis absynthij drag: ß: cùm iuribus aperitiuis; composita quoque sunt splenia verbenæ multis diebus suprà obstructionem, & integram adeptus est salutem.

Ibidem. *Tinea.* *Obseru. 45.*

DIe 27. Nouembris infans Andreæ Poletrani mensium 18. duas tineæ albæ maculas habebat in capite ad magnitudinem nummi argentei. Crustas abdomine emolliui, & vrina puellæ eiusdem, indè crustis remotis, busonis oleo à P. Lauda scripto perun̄cta est, & duodecim, aut quindecim vicibus omnis morbus euanuit.

Ibidem. *Hyposarca cùm Febre.* *Obseru. 46.*

DIe eodem Soror Domini Petri Palmieri temperamenti cachomici ob repressionem mēstruorum tumuerat facie, brachijs, & cruribus, ità vt perfecta euaserit Hyposarca; febre laborabat languore, vt nullo modo erigi posset. Decoctum iussi aperitiuum magisteriale vnà cùm radicibus aperitiuis, cùm artemis:, matricar:, & croco, cùm salib: artemis:, & tamaric:. Quinto die vinum ex Calice sumpsit ad vnc: 8., & multa per secessum eiecit porracea, & aquosa; repetiuit iterùm eadem decocta, & fumenta herbis aromaticis composita, & Reguli fecibus ad locorum partes; vespere verò sumebat pulueris vterini Riueriani drag: ß: prò vice. Post septem dies suprad: vinum resumpsit, & multa per omnes partes fætida emisit; quarè menstrua fluxerunt aliquantùm. Fæculam addidi aronis vnà cùm pulueribus supradictis, stomacho quoque ceratum stomachale; sicque optimè conualuit, colorem viuum recepit, atque omne malum expulit.

Ibidem. *Vulnus in capite.* *Obseru. 47.*

DIe 18. Decembris Antonius Marci Antonij montis Roseti custos agrorum in illa Terra certans aliquibus alijs vulneratus est ictu securis à parte malei, & vulnus erat in vertice capitis ad partem dexteram occiput versus; cutis vsque ad pericranium fracta erat, & os contusum aliquantùm. Initio curatus est à Chyrurgo, ego enìm Romæ morabar vnà cùm fratre meo; Chyrurgus parùm diligens fuit, mederi quippè fracturæ cutis tantummodò curabat; quamobrèm infęlix ille febre laborabat, & doloribus maximis capitis. Perueni ego, & vulnus explorans detegi struem putridi, & corrupti sanguinis ibi confluxi cùm osse nigro. Curatum fuit, & purgatum aqua Paracelsi, aut bals: tertio ipsius; incarnatum indè vng: incarnatiuo, & digestiuo Patris Ferraræ prò vulneribus capitis, & cerato betonicæ mollis; ore sumpsit nostræ aq: Catholicæ purgantis drag: 2., & 14. diebus conualuit.

Ibidem. *Vulnus in manu.* *Obseru. 48.*

DIe ipso, eodemque certamine Bernardus Pręco vulneratus fuerat in manu à securis acie in furca inter indicem, & pollicem, & deueniebat vulnus ad angulum ferè Martis, & dimidiū lineæ Vitalis, & nerui læsi erant cū osse indicis. Chyrurgus suprad: filo vulnus connexit, & nonnulla apposuit splenia, verū fractū est filū, & vulnus distensū est cū corruptione humorū, & carne porrosa, & quasi vlcerosa; purgaui Bals: Antim: nostri prò vlceribus, & vulneribus; indè nostro Basilicone Chymico 18. diebus curatus est absque eò quòd impediretur; timebamus enìm quòd manu illa captus futurus esset.

Ibidem. *Dolores ventris.* Obseru. 49.

DIe 4. Ianuarij filius Ronzettæ annorum 9. doloribus acerrimis adeò corripiebatur, vt nigra tota facies cùm toto corpore euaserit, atque eò deuenerat, vt circumstantes ampliùs non agnosceret. Pulsus intermittens erat, & verebar de voluulo, seù miserere mei, ideòque adhibita sunt clysteria carminatiua, sed nihil proderant. Vi os aperuimus ligno dentibus interposito, atque hæc liquida transmisimus: ℞: ol: amygdal: dulcium nouitèr emulsi vnc: 4., elex: vitæ, elex: proprietatis, essent: bacch: lauri, essent: anisorum, essent: rosmar:, bals: nostri vitæ an: g: 5., & statim dolores discesserunt, pulsus meliùs se habuit, & nigredo illa in cute, quæ venenorum videbatur effectus euanuit. Rursus adhibita sunt clysteria, neque verò illa emittebat. Nocte idem repetiuimus oleum cùm liquoribus ijsdem, & abierunt. Indè post tres dies vinum ex Calice sumpsit ad vnc: 3., & optimè se habuit.

Ibidem. *Tumor in genu.* Obseru. 50.

DIe eodem Io: Baptista Palloccius saltator coactus iter pedibus habuerat, quamuis annorum 70., sed fortis, & tumor in eius genu defluxerat, vt ambulare non posset. Emplastrum compositum fuit placentæ ad instar ex capræ stercore, oleo, & aceto, & sub splenio perungebatur oleo Philosophorum, & liber euasit, deambulabat quoque vllo absque impedimento, & choreas discipulis docebat.

Ibidem. *Dissolutio ossium.* Obseru. 51.

DIe 9. Ianuarij filiola Petri Neapolitani fabri murarij mensium 6. dissoluta erat humero, & cubito brachij. In suum locum composui, nostro indè emplastro adstringente apposito sanata est.

Ibidem. *Dissolutio pedis.* Obseru. 52.

DIe 11. Ianuarij Marghàrita Portiæ annorum 23. cecidit capite ferens maximum pondus, & pedem sibi reuoluit, ità vt extrà commissuram lapsus fuerit, neque cùm illo solùm premere poterat. Suum in locum composui, & eodem suprad: emplastro adstringente sanitatem adepta est.

Ibidem. Obseru. 53.

SImiles euentus hìc, alibique quamplurimi acciderunt, nec ad ipsorum salutem aptius inueni, quàm optima sedulitas accomodandis, & componendis partibus fractis proprio loco, indè supradicto vti splenio adstringente, & assulis, & fascijs partes connexas constringere ne remoueri possint, quousque splenium arescat; & quamquàm pars læsa tumescat, hoc procedit ex vi emplastri.

Ibidem. *Podagra.* Obseru. 54.

DIe 16. Ianuarij Iacobus faber murarius Podagra laborabat, quæ omnes vinciebat iuncturas, & bis maximè profuit ad fluxionis dissolutionem sumere vinum Calicis ad vnc: 7., aut 8.; indè vnctionibus canis rubei oleo, & fumentis apertus est sudor.

Ibidem.

Ibidem. *Lapsus cùm humerorum percussione.* *Obseru. 55.*

DIe 19. Ianuarij Laurentia vxor Camilli annorum 62. ex arbore oliuæ cecidit alta 20. palmis, & humeris terram percussit; à multis delata est in propriam Terram, & illicò iussi cucurbitulas humeris, & costis mendosis, nonnullæ quippè ipsarum flexæ fuerant; magna vis in ijs componendis adhibebatur, atque indè ex fimo bouis fœminæ recenti, ex torrefacto absynthio, & cùm vino calefacto in sartagine compactum est splenium prò totis humeris, & repetitum est tèr prò quibuscumque duodecim horis. Haustus est sanguis illicò ad vnc. 4., indè adhibitum ol: can: rub:, & 9. diebus malum euanuit, & salute integerrima fruebatur.

Ibidem. *Phthysis.* *Obseru. 56.*

DIe eodem filia Gentilis de Camerino annorum 35., temperamenti destructi, & imbecillis in habitum phthysis cùm principio; hæc Romæ famulabatur, & in morbum incidit maximæ distillationis, siccæ tussis, & febris. Medicus quidam remedia adhibuerat, sed quia periculum intellexerunt, quòd Medicus auspicatus fuerat, lectica eam detulere Scandriliam, vbi frater eius morabatur, me quoque admonendo de eiusdem cura. Egena erat, & imbecillima, prætèrque prædicta signa, dolore fixo lateribus vexabatur; quarè ipsam redegi ad viuendi regulam, atque vnctiones apposui pectori pectorales, ceratumque capitale commissuris coronalibus, immixtæ cui erant charabes. Leuitèr illam expurgaui vnc: 1. mannæ in iure solutæ, & drag: 1. aq: nostræ catholicæ purgantis; indè pro dolore lateris iussi clysteria carminatiua, sicut & cataplasmata composita anisi, pecudisque fimo, vnà cùm ouis frictis, cùm oleo seminis lini instàr lagani, quæ omnia dolorem minuebant. Ore sumpsit pulueris ossium lupi tèr dragm: 1. prò vice, atque penitùs dolores euanuerunt. Prò cæteris autem inualetudinibus subscript: puluerem per mensem dedi, & conualuit. ℞: fæcul: aronis vnc: 2., pulu: antihectici Riueriani vnc: 1., croci Martis aperitiui, lactis sulphuris an: vnc: ß:

Ibidem. *Dolores Articulares.* *Obseru. 57.*

DIe 21. Ianuarij Dominicus Palloccius annorum 46. venator nihili faciens pluuias, & niues, quibus sæpè madefiebat, dolores exceperat articulares quibuscumque iuncturis, ità vt corpus vllo modo mouere nequiret; vaporaria sicca adhibita sunt pluriès herbis aromaticis, & saxis ignitis, indè vngebantur ol: canis rubei partes afflictæ; quarto die dedi vinum ex Calice ad vnc: 8., atque hoc modo sexto die è cubili surrexit, & libèr deambulabat.

Ibidem. *Humeri percussio.* *Obseru. 58.*

DIe 23. Ianuarij Franciscus pecudum pastor annorum 46. humero percussus fuit, & quia initio nullum apposuit remedium quia pars illa offensa, & infirma erat, multi flatus, humoresque confluxere, ex quibus spiritum ducere non facilè poterat, maximumque experiebatur dolorem Pleuritidis ad instàr. Iussi cucurbitulas recisas, indè vnctionem nostram Antepleuriticam læsæ parti, anteriorique etiam vbi dolor respondebat, & salutem adeptus est.

Ibidem. *Tumor mammæ.* *Obseru.* 59.

DIe 26. Ianuarij Maria Liuia Brandi annorum 29. inflammationem in vbere patiebatur, quippè quòd anteà eodem loco mala ingentia experta fuerat, & à febre simul aggressa est. Tumor lenitus est hoc splenio ℞: panis medullæ lacte mulieris impletæ, pulpæ pomi apij glutini ad instàr cùm lacte decoctæ, camphuræ an: drag: ß:, ideòque detumuit inflammatio; attamen insequenti die sumpsit vinum Calicis ad vnc: 6., simul & iussi fumenta locis matricalibus, & per os iures aperitiuos. Menstrua fluxerunt, & à malo vberis remansit libera, vbi olìm cancro quoque afflicta fuerat.

Ibidem. *Dolor auriculæ cùm Febre.* *Obseru.* 60.

DIe 26. Februarij Carolus Dominici Charus amor vocatus graui vexabatur febre, simul & dolore auriculæ. Adhibui fumenta in auribus multis herbis in vino ebullitis, sicut & nonnullas vnctiones varijs compositas oleis, sed nihil proderant. Prò febre quosdam iussi syrup: digestiu:, & sanguinem hauriri à brachio à parte auriculæ, nihilominùs nullius erant iuuaminis, nec prò febre, nec prò dolore. Octauo die vinum Calicis exhibui ad vnc: 7., & per vomitum, & secessum multa eijciens, expulit quoque febrem, & auriculæ dolorem.

Ibidem. *Pleuritis.* *Obseru.* 61.

DIe primo Martij Balthasar Marchesianus Mulio annorum 36., temperamenti mixti Romam petens à Pleuritide aggressus est; quia verò itinere ipso immoderatè vino corpus impleuerat, voluptati omninò indulgens, morbus eò creuerat, vt miserum morti penè proximum impulerit. Scandriliam delatus est tanquàm cadauer, quippè quia integra à Galeno scripta signa quinque habebat de Pleuritide exquisita; prætereà oculum vitreum, aç turbidum, pulsum formicantem, & singultum, sed rarum, vnà cùm turbatione mentis. Eodem die haustus est sanguis ad vnc: 6., qui putrefactus erat, & vespere iterùm aliæ vnc: 4:. Vngebatur indè locus doloris oleo Antipleurit: nostro; emplastra quoque duo ex nostris Antepleuriticis compositis imponebat vnum parti doloris, atque alterum parti oppositæ. Ore illicò iussi drag: 1. extracti nostri Antepleuritici, & horis singulis cochlear vnum syr: lambit: pector:, immixta cui erat confect: hyacinthi. Vespere dedi scrup: 1. extract: suprad: Antepleu:, drag: 1. confect: hyacinthi, & g: 3. laudan: nepent:, & se meliùs habuit. Emplastra sunt repetita, & vnctiones frequentes; suprad: extract: sumpsit tèr, quarè diminutus est dolor. Multa fætida, & cruenta expuit, & febre nono die recedente, liber extitit.

Ibidem. *Dolores stomachi, & laterum.* *Obseru.* 62.

DIe 2. Martij Dorothæa Petrucci annor: 52. à maximis affligebatur doloribus stomachi, & laterum multis ab hinc diebus, & morti proxima videbatur. Tria iussi carminatiua clysteria, neque verò dolores eam relinquebant; ore sumpsit drag: 1. extracti nostri Antecol:, & dolores abierunt aliquantùm; vinum Calicis bibit ad vnc: 5., ex quo euanuere, & benè se habuit. Eadem post nonnullos dies ex ripa cecidit, & sibi genu è loco suo retorsit, quod à me compositum est, & emplastrum nostrum adstringens applicui, atque indè ceratum oxycrocei, quarè conualuit.

Ibidem. *Febris continua cùm dolore in humero.* *Obseru. 63.*

DIe 17. Martij Aurelia filia Francisci Græci annorum 17., temperamenti humidi, & valdè delicati febre laborabat continua quinque ab hinc diebus. Pulsus formicans erat, maxima sitis, oculus horrens, & vitreus, anxieras frequens, vrina rubea, sed præcipuè dolore in humero vexabatur. Eodem die sanguinis hausi vnc: 6. à pede, & paulò post factæ sunt nonnullæ syncopationes; cordi verò adhibita sunt fumenta cordialibus herbis, atque ore sumpsit confect: hyacinthi drag: 1., cornu cerui præparati, vnicornu, corall: rub: præpar: an: scrup: 1:. Iussi prò vespere clysteria ordinaria, & insequenti die Aureati nostri euomitiui sumpsit g: 3., multa euomens, & eijciens per omnes partes. Indè sumpsit bìs compositionem hanc cordialem ℞: conseru: borrag:, viol:, rosar: an: vnc: 1., cornu cerui præpar:, corall: rub: præpar:, vnicornu, bezoard: Iouial, & miner: an: drag: 1., misce, & cap: cochlear vnum prò vice. Decimo die febris non accessit magna omnium admiratione, quia maximi putabatur periculi.

Ibidem. *Diarrhæa cruenta.* *Obseru. 64.*

DIe 22. Martij Claudia Brunellæ annorum 48., temperamenti cachomici, gracilis, & macie horrens nouem ab hinc mensibus fluxum passa fuerat dyarrhææ ad instàr; eo tempore verò erat, vt dysinthæria, hoc est sanguinis tinctura. Febricula quoque putrida vexabatur, nihilominùs primo die iussi Aureati nostri g: 3., & multa euacuauit. Indè ceratum composui ex mastiche apponendum stomacho, & vmbilico; ore autem dedi grana Actes Quercetani drag: ß:, vnicorn:, mastich:, nucis muscatæ an: scrup: 1.; compositionem hanc semèl in die gustabat, & quinque diebus omne malum abijt.

Ibidem. *Dolor coxendicis, & oculi inflammatio.* *Obseru. 65.*

DIe primo Aprilis Magister Iohannes Palloccius annor: 70. oculo cæcus erat multis ab hinc annis, oculus autem omninò albus. Hic perpessione quadam, dolore vexabatur maximo in coxendice, in osse scilicèt scio; ad læsum oculum indè ascendit, vnà cùm inflammatione; quarè prò oculo sæpè aqua optalmica Quercetani adhibita est. Prò osse verò clysteria iussi carminatiua cùm vino, in quo ebulliuerat croc: metall: cùm anis:, & fæniculorum sem:, attamen mala non leuabantur. Iusi vinum cùm scrup: ß: pulu: osium lupi calcinat: prò qualibet vice tribus diebus manè, & vespere, ex quo salutem integram excepit.

Ibidem. *Febris Tertiana.* *Obseru. 66.*

DIe 5. Aprilis Dominicus Petri Pauli annorum 24., temperamenti sanguinei à febre agitabatur tertiana sex ab hinc mensibus; sumpsit Antifebr: nostri drag: 1., & febris illicò euanuit; sed post 45. dies inflammatus est brachio ab humore ingenti, qui maturuit vng: maturatiuis, atque indè intèr sex dies nostro Chymico Basilicone curatus.

Ibidem. *Cruris inflammatio.* *Obseru. 67.*

DIe ipso Iulianus Pilati annorum 18., temperamenti biliosi vexabatur ab inflammatione in pulpa cruris, vnà cùm febre, & maturationis signa dabat. Sanguinem à brachio hausi ad vnc: 6., ibique appositus est succus semperuiui, sonci, & butbyri Saturni, atque absque maturatione conualuit.

Ibidem. *Vulnera in capite, & toto corpore.* *Obseru. 68.*

DIe 9. Maij Honorius Salnitrarius annorum 24. quadam nocte dormiens sub macera valdè sublimi, ab ipsa cadente oppressus, & sepultus est, ità vt absque multorum auxilio ex illa prodire non posset. Saxa ingentia erant, quarè in capite pluribus percussus est vulneribus, osse etiam contuso; in occipite quoque super nucam, in vertice super auriculam, in manus neruis, & carne, in humeris, in costis, & lateribus vbique vulneratus est. Multas adhibui cucurbitulas recisas, multisque diebus perunctus est oleo nostro canis rubei toto corpore; capitis vulnera crucis ad instar aperui, deindè digestiuo Patris Ferraræ capitali, & bals: secundo Paracelsi ea curaui; manum ipso paritèr eodem bals:, & oleo therebinthinæ vnxi, & sexdecim diebus sanatus est.

Ibidem. *Febris Continua.* *Obseru. 69.*

DIe 26. Maij Domina Barbara Lupi annorum 31. quinque diebus ab hinc febre laborabat continua. Clysteria iussi, & à saphæna sanguinem hausi; die insequenti vinum Calicis bibit ad vnc: 7., quod multa per omnes partes eiecit, & libera extitit.

Ibidem. *Febricula Vitiosa.* *Obseru. 70.*

DIe 30. Maij Domina Anna Maria Lupi annorum 24., temperamenti humidi, & pinguis in illa Terra educata, & adulta fuerat liberè, quapropter cùm ducta fuisset Romæ vnà cùm Matre ad consanguineos inuisendos, nobilissimi quippè ibi erant, consuetæ libertatis expers ægrotauit febricula vitiosa, & è pingui in gracilem conuersa est. Medici plerique multa adhibuere remedia, sed cùm nullum ferent iuuamen ad aerem natiuum remiserunt illam. Vespere, quo Scandriliam peruenit fæssa itinere diurno, aggressa est ab agitationibus symptomaticis, ità vt bìs obmutuerit; tremoribus côcutiebatur, cor eius insolito palpitabat motu, stomachus doloribus affligebatur, ità vt mori videretur. Illicò dedi Bals: nostri vitæ, Elex: vitæ, Balsam: aureat: an: scrup: ss:, confect: Alchermes scrup: 2., ideòque syncopationes euanuerunt vsque ad dimidiam noctem, tunc verò iterùm accesserunt. Ego itaque vocatus vidi ipsam eructare cùm magna vi, & impetu, quarè supradicta iterùm sumpsit. Clysteria iussi carminatiua, nec verò remouebantur. Antequàm dies elucesceret dedi g: 3. Aureati nostri euomitiui, & hora vna dieì elapsa, multa porracea euomuit, & euacuauit, ex quo dolores, & syncopationes abierunt. Sumpsit indè pulu: cachetic: Quercetani drag: ss: prò vice, mense integro, octo immixtis Panacææ nostræ liquidæ guttis prò vice, & benè se habuit. Menstrua quoque iam suspensa pharmacis antedict: fluxerunt iuxtà consuetudinem.

Ibidem. *Pallor, & Febricula ex Menstruorum repressione.* *Obseru. 71.*

DIe 8. Septembris Domina Elisabeth Lupi annorum 22., temperamenti biliosi, vel ex apprehensione, vel retentione menstruorum, aggressa est à pallore faciei, vnà cùm febricula subtili; quia verò dormiebat eodem in cubili cùm Anna Maria sorore, quæ malum idem passa fuerat, abire iussi in aliud cubili. Sumpsit vnc: 8. vini ex Calice, quod multa eiecit vomitu, & secessu; indè iussi decocta composita radicibus aperitiuis, & fumenta fecibus Reguli partibus locorum. Fluxerunt menstrua vberrima, & valens omnino euasit.

Ibidem. *Tertiana duplex.* *Obseru.* 72.

Die 15. Septembris Ioseph Ventura annorum 28., temperamenti adusti homo erat laboribus assuetus, ideòque Romæ arua coluerat vbi palustria loca, atque aeris mala temperies est, quarè obstructionibus toto corpore constrictus est, & in patriam rediјt cùm febre tertiana duplici multis ab hinc diebus. Cupiebat is Galeni pharmacis purgari, & iussi elect: Ind: drag: 2. ß:, agarici infusi secundùm artem scrup: 2., senæ infusæ drag: ß:, elect: hamech: drag: 1., diacathol: drag: 3., decocti scolopendriati, & fæniculati vnc: 6., clarif: sec: artem, & cap: in aurora, add: diaphoret: ; crem: tart: an: drag: 1. ß:, & octiès per secessum hæc omnia operata sunt, febris autem eodem die reuersa est. Post duos dies iussi sanguinem extrahi ex communi vena ad vnc: 8., & iures aperitiuos sumere per quinque dies, attamen febris non recedebat, sed diminuta erat. Exhibui Febrifug: Riuer: g: 35., ideòque vnà cùm multis per secessum expulsis sextiès euomuit febris, nec ampliùs regressa.

Ibidem. *Vulnus Capitis.* *Obseru.* 73.

Die 20. Septembris Valentinus Ventura annorum 26., temperamenti fortis vulneratus est in capite in commissuris coronalibus, cùm fractione ossis, quia baculo percussus fuerat ab homine robusto ictu vehementissimo, ità vt hebes extiterit, & paulò post euomuit. Vocatus vulnus aperui in modum crucis, & instrumento extraxi aliquantum rudis sanguinis gelidi, & aliquantum ossis, indè appositum est oui albumen, & digestiua capitalia scripta à Patre Gabriele Ferrara quinque diebus. Accessit febris, & grauitèr septimo die se habebat; octauo os curaui, & nonnulla ipsius frusta remoui, indè verò applicui ceratum calaminare Paracelsi, in vulnere scilicèt posita sunt fila cùm balsamo secundo Paracelsi, & dicto cerato; 26. verò diebus conualuit.

Ibidem. *Carbo in Facie.* *Obseru.* 74.

Die 27. Septembris Catharina famula Domini Annibalis Transarelli annorum 48. carbonem habebat in media facie à sinistra parte, quia verò Medicus Pallans vt consanguineus supradictum Annibalem inuisebat, intercidit circum, & apposuit quoddam ceratum. Quinque transierunt dies semper cùm mali augumento. Quinto vocatus sum ego, & carbonem inueni, qui amplum circumstruxerat nidum magna cùm amplificatione, & caput miseræ illius tumescebat. Nil adhibere volui, quia parum bonę erat inter illum, & me amicitiæ; vespere autem vocauit me idem Medicus, rogauitque, vt quidquid possibile esset agerem, carbo quippè omnem occuparat faciem, & vsque ad oculum, & auriculam peruenerat; neque solùm caput, verùm etiam collum, & pectus tumescere incæperat, & febre laborare periodica. Illicò vndecim apposui trochiscos ex nostris contrà carbones, tot enìm necessaria erant ad malum omne tegendum, quislibet verò trochiscus ad magnitudinem dimidij nummi argentei erat. Suprà trochiscos dictos impositum est splenium ex lilijs, romice, & scabiosa cùm adipe. Ore sumpsit Elex: proprietatis, Elex: vitæ, Bals: nostri Alexipharm: an: g: 15., cùm succo sonci clarific:, & sacchar: ; paulò post dedi vnicornu drag: 1., & intèr horas quatuor detumescere cæperant caput, collum, & pectus, nec malum progredi ausit, immò trociscorum vis venenum ad se attrahebat. Manè altero trochiscos remouimus, qui ingentem composuerant escaram, & aliquantùm cultro rescidimus, eosdem iterùm trochiscos imponendo, & emplastra 24. horis non remota sunt, atque indè splenijs maturatiuis, & ol: Antim: maturuere circùm partes, & omnis radix euulsa est, ità vt mira cauerna cerneretur, osque solum apparebat. Diebus 16. incarnata est nostro vng: basilicone Chymico, & libera euasit ità vt exiguam tantùm cicatricem omnium admiratione ostenderet.

Ibidem. *Dolor laterum.* *Obseru.* 75.

DIe 29. Septembris Martinus Porronis annorum 56., temperamenti humidi, & melancholici, vir rusticus multo ab hinc tempore dolore affligebatur in sinistro latere, ità vt aliquando spiritum ducere non posset; dolores quoque patiebatur in hypocondrijs, & lateribus. Hoc tempore creuerunt dolores cùm febre, & ad me accessit, vt illi mederer. Pauper erat, ideòque cucurbitulas iussi humeris recisas, atque indè applicui nostrum saponis emplastrum. Ore dedi vinum Calicis ad vnc: 6., & multa euomuit viridacea; iussi etiam clysteria communia, & ore diaphoret: nostri fixi sulphuris Antim: drag: ß:, sal: diuretic: Riuer: dragm: 1., electuar: baccar: lauri drag: 2., conseru: acr: citr: vnc: 1., atque sumpsit modis quatuor. Dedi insuper g: 4. Aureati nostri euomitiui, & iterùm catinum mixtorum euomuit, per secessum verò sextiès, quarè paucis diebus conualuit.

Ibidem. *Carbones.* *Obseru.* 76.

DIe 30. Octobris Magdalenæ vxori Felicis Lucij annorum 54., & egenæ ortus est carbo niger in menti fastigio diffusus per gulam cùm tumore pectoris, & colli, & à febre vexabatur. Nostri illicò adhibiti sunt trochisci, & fecerunt escaram, neque ampliùs carbo amplificatus est; indè vng: maturatiuis extracta est radix, & splenijs gumma elemi incarnata est pars nouem diebus, & libera extitit.

Multæ hic desunt Obseruationes vbi curæ erant notatu dignæ, quæ vnà cùm alijs scriptis dispersæ sunt; hic verò nonnullas extrà regulam subijciemus.

Ibidem. *Pleuritis.* *Obseru.* 77.

DIe 6. Martij Ægidius Testa annorum 36. antecedenti nocte laborabat pungenti dolore in sinistro latere respondente parti oppositæ retrorsùm, cùm difficultate respirationis, tussi molesta, sputo cruento, vrina cruda, febre ardenti, pulsuque serino. Hic aliquibus diebus lassus fuerat causa multorum laborum, & nocte eadem, qua ab hoc malo aggressus est, bis cùm vxore coierat. Clysteria iussi, duo ex nostris emplastris saponis composui; perunxi partem ol: tepido nostro antepleuritico; syr: sumpsit lambit:, & pectorales; & vespere ipso dedi extract: nostri antepleurit: drag: 1. cùm malo appio Quercetani. Die inseq: ex se multa euomuit cruda sinè pharmaco; die altera haustus est sanguis à vena brachij sinistri ad vnc: 10., qui putridus erat; vespere inseq: aliæ iterùm vnc: 5. haustæ sunt, & putridus erat. Tribus diebus decoctum sumpsit pectorale infuso vnicornu, sal: prunel:, & sulph: diaphoretic: prò qualibet vice gr: 12. Vnctiones suprad: iteratæ sunt, & emplastra. Die quinto expuit, & euomuit è pectore sanguinem cùm putredine. & conualuit.

Ibidem. *Pleuritis.* *Obseru.* 78.

DIe 9. Martij filius Francisci Rosati annorum 10. legitima affligebatur pleuritide cùm signis quinque à Galeno scriptis, & illicò haustus est sanguis vnc:6., & composita emplastra, & vnctiones. Ore sumpsit extracti antipleuritici dragm: ß:, verùm febris, & signa non minuebantur, immò corpus putredine abundabat. Clysteria iussi ex lacte, & melle, & multos vermes per secessum eiecit. Iteratum est, & ore sumpsit etiam lambitiua vnà cùm puluere contrà vermes Donzellij, & vermes iterùm euomuit, intèr quos vnum valdè ingentem. Auctus est puluis cùm vnicornu, perunctùm quoque cor ol: Matthioli, & stomachum pluriès; iterata etiam clysteria, & 12. die salutem adeptus est.

Ibidem. *Pleuritis.* *Obseru.* 79.

DIe 11. Martij filius Francisci Græci annorum 5. ægrotauit ijsdem suprad: sign's, & breui dubitabatur de morte. Emplastra, & vnctiones adhibitæ sunt partibus doloris; sanguis haustus ad vnc: 4., ceratum appositum stomacho contrà vermes, & clysteria vt suprà. Aq: bibebat cort: nigr:, rutæ caprar:, cardi sancti an: vnc: 3., immixta quibus erat drag: 1. extracti antepleurit:, & multos vermes euacuauit, & benè se habuit.

Ibidem. *Pleuritis.* *Obseru.* 80.

DIe 13. Martij P. F. Iacobus Vicarius Min: Obseru: Sancti Francisci Diuæ Mariæ Gratiarum annorum 74. ijsdem signis iacebat Pleuritidis exquisitę, atque is quoque multa euomuit cruda. Emplastra, & vnctiones adhibitæ sunt; vespere sumpsit extracti antepleurit: drag: 1. cùm aq: cardi sancti. Manè inseq: haustus est sanguis ad vnc: 5., & clysteria iussi. Sumpsit syr: de hibisco, de pomis, & iuiubis, vnà cùm vnicornu, & pulu: antepleurit: nostro; septimo apparuit sputum, & hoc modo paulatìm conualuit.

Ibidem. *Vulnus in pede.* *Obseru.* 81.

DOminus Ioseph Palloccius securis ictu vulneratus est in crure, ità vt os mazzillum tetigerit, & cecidit vsque ad pecten; læserat quoque tendones, & neruos, non autem resciderat. Vulnus insolitum, & difficile erat, & maximo cùm dolore; illud laui, & filo coactus sum connectere eiusdem labia, vt conuenirent, multùm quippè inter se discesserant, magnaque erat sanguinis fluxio. Post hæc nostrum adhibui bals: adstringens, & quinque diebus liber è vulnere euasit, neque aliud adhibitum, quàm suprad: bals; bìs in die.

Ibidem. *Vulnus in Crure.* *Obseru.* 82.

DOminus Antonius Feronius de Ponticello annorum 24. vulnerauit se securi in crure, & ictus os quoque aliquantùm penetrarat. Supradictum adhibui balsamum, & inter dies tres salutem habuit.

Vulnera hæc notatu digna sunt, in partibus quippè malis fuere; crura enim quacumque exigua læsione tumescunt, & vlcera euadunt maligna, in his autem humores non confluxerunt.

Tribus annis in Terra prædicta moratus sum, & quamquàm cùm ibi cùm Fratre meo perueni, moraretur Medicus Trollius, tamen parùm illi fortuna arridebat, quarè discessit; cùm igitur nec Medicus, neque Chyrurgus adesset, omnes ad nos concurrebant.

Placuit itaque quodcumque genus morborum scribere, qui acciderunt, quamuis multò plura fuerint his, qui leguntur; febres enim tertianas, & quædam mala leuiora, quæ hìc etiam notata non sunt, ego curabam vino Calicis Chymici, & decoctis, iuxtà morborum varietates; locus quippè ille hominum erat abiectorum, & egenorum.

Carbonibus multis remedia adhibui supradicta, sicut & morbis puerorum putrefactis quamplurimis, & similibus.

Multos tenebam casus de dysinthærijs, quæ anno integro acciderunt, & de malis gulæ, sed vnà cùm alijs euanuerunt.

Ex hac Terra penè quotidiè discedebam per alias proximas, Montorium scilicèt, Nerolam, Ponticellum, Podium Mianum, Canem mortuum, & Pozzaliam; longinqua etiam visebam sæpè, Rheatinam scilicèt Ciuitatem, Faram, & Territorium,

Castrum

Castrum nouum, Montem Sanctæ Mariæ, Collem Longum, Mompæum, Montem nigrum, Mantopolim, Arcem antiquam, & Tophiam; anno transacto loca etiam Sancti Saluatoris, & alia. In omnibus his locis non exiguæ considerationis morbos curaui, & magni fiebam in hac exercitatione.

Nonnullas curas aspicies lector adnotatas, sed quamplurimæ amissæ sunt.

Ibidem. *Ischiadica.* *Obseru. 83.*

IOhannes filius Marci à Cummulo coxendicis dolore quodam antiquo vexari solebat, prò quo propulsando ad S. Casiani balneum olìm aduolauerat, sed nihil profuerat; post ea ad guaiaci decoctum peruenit, & se peiùs habuit; tandèm meo consilio vino medicato descripto pag: 41. per 25. dies vsus est, & optimè ab illo dolore liber euasit.

Ibidem. *Angina.* *Obseru. 84.*

SAnctus Mosellus à Matelica Angina graui affligebatur, & Corresij habitabat; post multa adhibita remedia, ad eum perueni, quem cùm sic laborantem aspicerem, & ceream candelam illi per os tentandi gratia immitterem, repentè pus per eius os effluere cæpit, & ipse à tàm sæuo morbo liberari; deploratum autem Medici ipsum reliquerant, & vt strangulatum deiectum habebant.

Canneti Territorij Faræ in Sabina. *Febris Maligna.* *Obseru. 85.*

DIe vndecima Iulij Iacobus Zanna annorum 35., temperamenti adusti nouem ab hinc diebus febre laborabat maligna; haustus fuerat hoc tempore sanguis, multa immò pharmaca sumpserat solito Medico præscribente. Nono die Medicus abijt, & adstantes consuluit vt funera pararent, conclamatum enìm erat saluti ægrotantis, nonnullas quippè vidit pustulas violaceas, & singultus, sed rarus apparuit. Me vocauerunt, & singultum inueni frequentem, linguam nigram, sed non aridam, sensus parùm aptos, & vrinam crudam, immò rudem. Quatuor habebat vesicatoria, duo scilicèt brachijs, & duo cruribus, sed nihil profuerant, nihil enìm attraxerant, & neque euacuabat. Clysteria iussi herbis communibus composita, brionia, & vino, in quo ebulliuerat drag: 1. croc: metall:, & multa eiecit atrabilaria. Emplastrum composui plantis pedum ex brionia, cyclamine, & cochleis crudis simul contritis. Epictymas iussi cordiales cordi, cùm vnctionibus cordialibus; ore verò confect: hyacinthi, Alchermes an: drag: ſs:, bezoard: animal: gr: 12., bezoardici Iouial:, vnicorn:, sal: prunel: an: gr: 15. Facta est ptisana hordei vt biberet, vnà cùm aq: sonci, & acetos:, immixto autem sale prunel:, atque hæc ardentem extinxit sitim; noctibus multis somnum non cæperat, & vespere sumpsit laudan: nepentes nostri gr: 3., quarè noctem illam transegit placidiorem. Die 11. vesicatoria putrescentis aliquantum materiæ transmiserunt; iterata sunt pedibus cataplasmata, cordialia, & epictymæ cordi. Aquam bibebat cùm sale prunel: decoctam vsque dùm sitim expleret. Euanuerunt singultus, & pustulæ, & vrina concoctionis signa dabat. Repetebantur clysteria supradicta vnum in die, & 12. recessit febris; corpus in cadauer conuersum multis pistis, & cordialibus instauratum est; atque omnium admiratione integram adeptus est salutem.

Ibidem. *Febris Tertiana.* *Obseru. 86.*

DIe prædicta Vxor supradicti Iacobi annorum 26., temperamenti biliosi tertiana duplici ægrotabat, vnà cùm duobus filijs, altero annorum trium, atque altero annorum quinque, ambo verò tertiana duplici infecti erant. Omnes inter se distabant,

stabant, & in locis morabantur seiunctis, ne alter alterum conturbaret. Mulier sumpsit gr: 30. Febrifugi Riuer:, & febris in tertianam simplicem redacta est; decocta indè ex milio Sancti Ambrosij iussi, & tribus diebus à febre immunis euasit.

Ibidem. *Obseru. 87.*

Filius maior gr: 16. dicti Febrifugi sumpsit, & febris omninò discessit, nec amplius reuersa.

Ibidem. *Obseru. 88.*

Minor gr: 10. sumpsit eiusd Febrifug:, & febris diminuta est, sed non penitùs euanuit, quarè compositum est decoctum cùm iulep:, & saccharo, ex succo chamædryos, cichorij, borraginis, cap: Veneris, & acrimonia, immixto quoque aliquanto salis prunel:, & vnicornu. Stomacho apponebatur vng: contrà vermes, & vmbilico, quinque verò diebus febris omninò euanuit:

In Terra Corresij. *Vlcus in crure.* *Obseru. 89.*

Die 21. Iulij Homo quidam pauper annorum 48., temperamenti cachomici vlcere maligno corrodebatur in crure, & quia egenus erat iussi vt cinerem ilicis cùm oleo componeret, & immisceret emplastri ad instàr, indè vlceri applicaret, postquàm illud lauisset aq: fabrorum, in quo ebulliuisset myrtella, plantago, balaustia, summitates ruui, & aliquantum aluminis, atque id fecit. Vlcus putridum, & maximè fætidum erat, & carnem multis penetrabat saniei foraminibus. Miser ille è cubili non surgebat, nullo quippè modo erigi poterat, & 45. circitèr diebus supradicto remedio liber extitit, neque alia pharmaca adhibita sunt.

In Arce antiqua. *Conuulsio.* *Obseru. 90.*

Die 23. Iulij Dominus Iulianus Valentinus Physicus Doctor ex veteris morbi Venerei reliquia ardentissima laborabat inflammatione iecoris, & sæpissimè syncopationibus conuulsiuis agitabatur, quæ nucam affligebant, spinalem medullam, pectus, atque os stomachi ingentibus adeò doloribus, vt oculus, atque os obliquum permaneret. Multa is adhibuerat remedia, neque magìs profuerat, quàm Cornachinæ puluis ab ipso compositus, sed quia familiaris adeò illi euaserat, iuuamina non experiebatur primiora. Die 20. Iulij syncopationes miserum agressæ sunt, atque illicò nuntiauerunt mihi nouem milliaribus absenti vt accederem. Accucurri, & ægrotum inueni maximis vexatum doloribus; quamquàm verò ait Hippocrates: *ante canem, & sub canem difficiles sunt purgationes*; attamen gr: 5. Aureati nostri dedi ipsius auctoritate, & atrabilaria euomuit ad trium librarum pondus; quinquiès per secessum euacuauit, quarè dolores eum reliquerunt, & liberatus est. Sequenti die orta est gumma, siuè milleceride in parte anteriore frontis, & ceratum composui, illud nempè diaquilonis cùm gumma ad vnc: ss:, pulu: Iridis drag: ss:, cantharid: scrup: ss:, pulu: synap: scrup: I., mixta simul, indèque imponebatur tenuissimo lini fragmento, sub quo gumma, & hoc modo, absque eò quòd maturesceret, consumpta est æqualem relinquens locum, ità vt non agnosceretur signum. Reliquum indè vitę cùm salute optima transegit, atque ipsum tribus elapsis annis inueni, dixitque nullam adhuc à curatione conuulsionem passum fuisse.

In

In Colle longo Sabinæ. *Febricula Continua.* *Obseru. 91.*

DIe 28. Iulij Antonia filia Francisci Lombardi annorum 23., temperamenti gracilis, & pessimi in prima Phthysis specie febricula laborabat continua, & fixam ferebat opinionem illatis sibi fascinationibus vexari. Sumpsit primò Calicis vinum, & multa euomuit, & euacuauit; hoc indè decoctum composui ℞: radic: arundin:, farfarel:, scabiosæ an: pugil: vnum, ligni visci quercini, ligni lentisci, sandal: citrin: an: vnc: ss:, melissæ, florum borrag:, viol:, & rosarum an: pugil: ss:, pimpinel:, betonic:, matricar:, artemis: an: pugil: 2.; hæc omnia simul coquebantur vsque ad consumptionem tertiæ partis, colabantur indè, & clarificabantur; accepto posteà dimidio pullo, dimidia testudine, quinque cochleis, & decem cancris, hæc quoque bulliebant vsque quò in consumata redagerentur, sacchato indè rosato accomodabantur, & ex his medium cyathum sumebat manè, & medium vespere duabus horis antè cibum. Stomacho nostrum apponebat ceratum stomachale; tèr verò supradictum cæpit compositum, & iterùm purgata est extract: rhabarbari, senæ an: drag: ss:, fæculæ brioniæ scrup: ss:, ol: cynnamomi quanto sufficit. Meliùs indè se habens sumpsit iterùm per mensem integrum quolibet manè drag: 2. huiusce compositi ℞: fæcul: aronis vnc: 3., pulu: nostri Antihetici vnc: 1., sal: Iouis drag: 1. ss:, conseru: viol: vnc: 4., syr: betonicæ quantum suf: ad hæc componenda in formam confect:. His conualuit, & consului insuper, vt lac asinæ caperet per mensem alium, ex quo pinguis euasit, atque optimum colorem recepit.

Ibidem. *Febris Continua cùm Phthysi.* *Obseru. 92.*

DIe 24. Augusti Adriana quædam ann: 55. gracilis erat, & consumpta febre continua sex mensibus ab hinc, & Phthysica. Sup rad: sumpsit decocta in consumata vt suprà, & lac, non verò confectum, comodum quippè illi non erat. Sumpsit confectum tantummodò ex aronis fæcula, & passularum conserua cùm saccharo, & saluti est restituta.

Ibidem. *Dolores Colici.* *Obseru. 93.*

DIe 3. Septembris Carolus Faustinus annorum 48. nouem ab hinc diebus Colicis cruciabatur doloribus, & à solito Medico præscripta fuerant clysteria, & remedia. Vinum exhibui ex Calice ad vnc: 6., & multa euomuit, & euacuauit, ex quo dolores maximè diminuti sunt. Pulueris indè baccarum lauri sumpsit, & herbæ Turcicæ an: drag: 1., vnicornu, nucis myristicæ an: scrup: 1., m:, & cap:, & repentè dolores euanuerunt.

Ibidem. *Dolores Colici.* *Obseru. 94.*

DIe 8. Septembris filius hortorum cultoris Illustrissimi Domini Marchionis Canalis Rheatini annorum 14. gymnasium petens in dicta Terra acerbissimos dolores Colicos experiebatur, & multa adhibita erant remedia, sed frustrà. Ore pharmaca sumere nolebat, quarè clysterium iussi ex vino Reguli, & emplastrum ex ouis in sartagine cùm ol: camomillæ, & caprino stercore, & dolor discessit. Cæpit indè pulu: ex baccis lauri, herbæ Turcicæ an: drag: ss:, vnicornu scrup: 1., ol: anisi guttas 5., conseru: viol: vnc: ss:, m:, & benè se habuit.

In Territorio Faræ Canneto. Pleuritis. Obseru. 95.

DIe 9. Nouembris Victoria proxima Zannæ annorum 52., temperamenti humidi febre laborabat maligna cùm signis Pleuritidis quatuor ab hinc diebus; pulsum enim habebat ferinum, ac pungentem, respirationis difficultatem, tussim molestam, doloremque pungentissimum in parte sinistra, ità vt morti proxima videretur; ardentissima æstuabat siti, carpum habebat, idest pilos stragulæ carpebat, oculos habebat vitreos, atque horridos, angustia pectoris stringebatur. Haustus illicò est sanguis ex brachio eodem ad vnc: 6., qui putridus erat, præcedente autem clysterio; apposita indè sunt cataplasmata duo nostra Antepleuritica saponis, vnum parti doloris, & alterum oppositæ. Ore nostri sumpsit extracti antipleurit: drag: 1., vnicornu drag: ſſ:, sal: prunellæ perlati drag: 1., conseru: viol: drag: 1. ſſ:, misce, & cap: duobus vicibus à vespere vigesima prima hora; iterùm iussi sanguinis missionem à pede vnc: 4; & insequenti die meliùs se habebat, carpus nil ampliùs apparuit, neque oculus horrebat adeò. Supradictum indè compositum resumpsit, & syr: lambit:, quarè libera extitit.

Ibidem. Febris Maligna, & Continua. Obseru. 96.

DIe 10. Nouembris Puella anni vnius nouem ab hinc diebus febre laborabat continua, & maligna, cùm syncopationibus conuulsiuis vermium, neque oculos vllo modo aperiebat; lac ex vbere sumere non poterat, pulsus euanuerat, vultusque defunctæ colore pingebatur. Emplastrum composui stomacho, & vmbilico, aliud quippè nobis non occurrebat cùm in aruis moraremur, ex ruta scilicèt, absynthio, plantag:, polygono, persicaria, lupinorum amarorum farina benè contritorum, & melle ad ignem calefacto. Plantis pedum applicui splenium ex cochleis crudis contritis absolutè; ore autem aquam decocti graminis, & rutæ caprat: cùm vnicornu aliquantùm contrito, & immixto, & 24. horis salutem pristinam habuit.

Ibidem. Asthma. Obseru. 97.

DIe 26. Nouembris Vxor Iohannis Donati annorum 20. angebatur vsque ab infantia Asthmate, ambulando scilicèt spiritum reuocare non poterat, & egena erat. Iussi vt papyri folium butyro perunctum stomacho appositum semper ferret, bìs verò, vel tèr in die dimidium cyati sumeret oxymel: prò vice leui hoc modo concocti ℞: scabios:, radic: farfarellæ an: manip: 1., hyssop: manip: ſſ:, lign: lentisc:, & querc: an: vnc: 2., caricas num: 8., passularum pug: 1., aq: quantum suf:, & ex his decoctum componebatur vsque ad consumptionem dimidij; exprimebatur indè, & aceti decocto vnc: 3. adiungebatur mellis libra 1., clarificatum verò redagebatur ad cocturam iulep: longi, atque hoc consumpto aliud præ manibus habebatur. Hoc duobus mensibus iterauit, & Asthma eum reliquit. Multa adhibita sunt fumenta fecibus Reguli, & menstrua fluxerunt vberrima, sicut & extractio sanguinis à pede facta est.

In Corresio. Pleuritis. Obseru. 98.

Die 29. Nouembris Paulus Antonij Marchesiani aruorum cultor quinque ab hinc diebus Pleuritide vexabatur exquisita, & graui adeò, vt de morte dubitaretur, quinque enìm signa à Galeno tradita habebat; corpus autem forte erat, & pingue, sed anxium. Libram illicò sanguinis iussi extrahi ex brachio dextero, qui corruptus erat, precedente verò clysterio. Splenia verbenæ adhibita sunt læsæ parti, atque alterum oppositæ ex herba contrita, farina hordei, & ouorum albumine cùm pomo Quercetani. Die insequenti vinum Calicis dedi ad vnc: 8., & multos humores euomuit, vnà cùm putredine concocta, & corrupto sanguine; statìm autem diminutus est dolor, febris euanuit, & conualuit. Verbena mitem aliquantùm reddiderat dolorem, & sanguinem aquosum extraxit vt solet.

In Cotodino Territorio Faræ. Spondile dorsi è loco lapsum. Obseru. 99.

Die 9. Aprilis Nepos Domini Francisci Zannæ annorum 19. ingens gerens capite pondus maximo adeò dolore renium agressa est, vt in terram præceps procubuerit, neque vllo modo erigi poterit, nec deambulare. In cubile eam collocarunt, & credebant spondilia tergi fracta esse. Vocatus accessi, & spondile inueni è loco suo remotum, quarè cucurbitulam illi appositam illicò per vim rapimus, circùm verò siccas adhibui, eo modo scilicèt, quo vtimur dùm flexa est costa. Indè splenium adstringens composui ex farinæ partibus duobus, fulliginis camini parte vna, bolarmeni, & thuris an: parte ss:, croco aliquanto, & oui albumine quanto suff: ad cataplasma compingendum; hoc doloris parti applicatum est quinque diebus, & tanquàm gluten carni se constrinxerat, quo ablato adhibitum est ol: canis rub: sæpiùs, quarè in locum suum redactum est spondile, & benè se habuit.

Ibidem. Dolores Artetici. Obseru. 100.

Die 11. Aprilis Soror Domini Dominici Manfredi annorum 32., temperamenti melancholici, sed maximè gracilis quinque ab hinc mensibus è lecto ex doloribus arteticis non surgebat, quippè quia quolibet tenebatur membrorum articulo; locus, in quo degebat humidus erat aquis præcinctus paludosis. Bìs Reguli vinum sumpsit, & 20. decocta ex lentisco, visco quercino, salsa nostrali, siuè smilace aspera, iua artetica, & betonica. Vaporaria sicca adhibita sunt herbis aromaticis, ignitisque saxis in cubili cùm cistellulis alibi notatis; ad quodcumque verò fumentum corpus linteis, & sudarijs exsiccabatur, & nostra aq: vitæ contrà dolores scripta in Arcanis perungebatur; hoc modo vsa est octiès, & dolores discesserunt, à quibus nunquàm vexata est multis annis.

CEN-

CENTVRIA QVARTA.

In Mantopoli. *Febris Continua, & Paroxys apud auriculam.* *Obseru. 1.*

DIe 13. Aprilis Domina Fœlicita Montesperelli annorum 63. febre continua multis ab hinc diebus laborabat; hoc tempore verò curata est à Medico ordinario. Paroxys illi apparuit sub auricula, quæ fauces inflammauit, & quia intèr languorem ægritudinis, & ætatem breuì dubitabatur de periculo, emplastra adhibita sunt maturatiua fortia, & gargarismata frequentia; ad alimentum dabatur spiritus panis ex melissæ, & cornu cerui drag: 1., balsi: nostri cordialis, & vitalis an: g: 3., pulli liquidè contriti dimidium cyathum prò vice, bis nempè in die. Tumor non leuabatur, quarè ignito ferro ad talem vsum accomodato transfixus est, & putredo super os erat; adhibita sunt digestiua cùm ol: therebinthi, vitelli oui, ol: Philosophorum, & ceræ, atque indè Paracelsi cerato sanata est, & etiam liquoribus vires obtinuit.

Ibidem. *Tumor in pede.* *Obseru. 2.*

DIe 14. Aprilis Puer annorum 12. multo ab hinc tempore tumorem in pede patiebatur, qui spina vulgò vocatur ventosa, & à Chyrurgis curatus fuerat, sed quia corpus impurum erat, tria patuerant foramina, nec claudebantur, quippè quòd læsum os erat; hoc modò illum fœlici exitu curaui nempè ℞: decoct: ex ligno sancto, salsa nostrali, seù smilace aspera, radicibus arundinum, & lentisco per mensem composita iuxtà vsum; ità etiam eodem decocto vlcer lauabat bìs in die, & addebatur aliquantum vitrioli Cyprini; vng: indè basiliconis vnc: 1., ol: philosoph:, therebinthi, & sulphuris fætidi an: drag: 2. mixtis vtebatur prò foraminibus, circùm verò in locis scyrrhosis, & callosis apponebam ceratum diaquil: cùm gumma, attamen pertinax cedere nollebat. Nostros adhibui trochiscos in foraminibus, & multam fecerunt escaram; supradicto verò vng:, addito vng: mucilaginis per dimidium, maturuit, & radix exiuit vt os cerneretur, quod curaui, & suprad: primo vng: incarnatum est; quarè conualuit absque eò quòd claudicaret.

Ibidem. *Spinæ ventosæ.* *Obseru. 3.*

DIe 14. Aprilis Puella filia Scarpinelli annorum 4. spinas ipsa quoque ventosas patiebatur, in pede scilicèt, in manu, & in pectore; vbique patebant vlcera, sed ex illis nil aliud, quàm aqua turbida exibat. Decoctis, & lauacris curata est eodem modo, solùm tamen in pectore non adhibiti sunt trochisci, sed vng:, & benè se habuit. Hæc verò non curata est suprà os, sed per syphonem transmissum est balsi: dulce Antimonij potabilis.

Ibidem. *Dolores stomachi.* *Obseru. 4.*

DIe 16. Aprilis iuxtà domum Dominorum Montesperelli erat vidua annorum 28. circitèr, temperamenti humidi, quæ multis ab hinc diebus grauissimis vexabatur doloribus stomachi, vmbilici, renium, & hypocondriorum; vinum Calicis bibit ad vnc: 8., & multa euomuit porracea, & sextiès euacuauit, ex quo dolores omninò illam reliquerant.

In Fara. *Podagra.* *Obseru. 5.*

DIe 16. Aprilis Carolus Manfredi annorum 53., temperamenti biliosi, & fortis, sed bibax multis ab hinc annis Podagra laborabat, & anno illo octo mensibus deambulare non poterat. Hic cùm vidisset suam consobrinam ope mea à doloribus liberam, aliquantum vnctionis illius expostulauit ab ipsa; erat autem aqua vitæ composita contrà dolores adnotata curæ consobrinæ eiusdem. Ad crura, & pedes adhibuit, & iuuamen aliquod expertus est; quarè illicò ad me misit Podei Natiui morantem, vt aquæ vitæ ampullam concederem; ego itaque existimans, quòd prò frigido singulari dolore adhibenda esset, vnc: 6. misi. Ipse apud ignem cæpit perungere crus, genu, & pedem, vxor indè partem alteram, sed certatìm caro absorbebat, ità vt horæ vnius spatio aqua defuerit. Calceos induxit, & erigi conatus, viribus pollebat, vt si nullo excruciatus fuisset morbo. E domo exiuit, in qua mensibus multis incoluerat, & multis occurrens gratulantibus de salute exclamabat: ò miraculum aquæ, ò prodigium. Hoc modo hic liber extitit, & quatuor annis, quibus ibi moratus sum vllum podagræ dolorem expertus est. Multi, & multi podagra vexati exemplo ipsius hac voluerunt aqua vti, & intèr cæteros Dominus Medicus Fidi vir dignissimus, atque doctissimus, celebriorque locis illis, sed prò salute comparanda membris penè captos se reddiderunt.

In Canneto Faræ. *Carbones.* *Obseru. 6.*

DIe 17. Aprilis Dominæ Annæ Mariæ Zannæ annorum 23., temperamenti biliosi carbo ortus est in collo in venis iugularibus malignus, & quia remedia non apposita sunt citiùs, 24. horis amplificatus est ad magnitudinem quatuor digitorum cùm febre, & symptomatibus. Me vocauerunt, & non tantùm amplificationem inueni suprad:, sed tumorem quoque capitis, pectoris, faciei, humerorum, & faucium inflammationem. Defensiua illicò facta sunt ex vng: defensiuo Galeni, addita camphura aliquanta in locis quibuslibet circùm proximis. Suprà tumores, & carbonem trochiscos imposui ex nostris ad talem vsum, & suprà trochiscos vng: Egyptiacum. Carbo non ampliùs explicatus est, trochiscos quippè venenum ad se attrahebant. Ore bals: vitæ dedi, bals: cordialis an: gut: 5., contraueneni nostri drag: 2., vnicornu drag: ß:, misce, & cap:, & gargarismata quoque adhibita sunt. Die insequenti trochiscos remoui, qui magnam coagulauerant escaram, cuius partem cultro recidi; vbi verò sanguis detegebatur, immatura quippè pars erat, iterùm ibi trochiscos apponebam, & replicata tèr fuerunt; ol: indè Antimonii ex fecibus Reguli extracto, sanguis ampliùs non surgebat, & maturuit vng: basilicone, & mucilaginis. Adhibitum est etiam vng: abstersiuum Isis Galeni Apostolorum, & incarnatus est vng: gummæ elemi Patris Ferraræ; ægra verò à febre immunis euasit ab initiis, & cùm cæpit extrahi radix purgata fuit bìs vino Calicis, & haustus est sanguis à pede; quarè menstrua fluxerunt vberrima, ab ipsis enìm morbus processerat. Die quadam speculo se intueri voluit, & maximas erupit in lacrimas ad cauernosæ adeò speluncæ cauitatem, horrida quippè dubitabat de cicatrice, & libentiùs mortem dixit se subituram, quàm corpus deforme adeò gerere; animum addidi, vt re ipsa vsu vng: supradictorum, atque indè ol: myrrhæ, vitelli oui, & ceræ nulla remansit ferè cicatrix, ità vt illis, quibus nota non erat fœmina neque appareret signum.

In Corresio. *Venenum boletorum.* *Obseru. 7.*

DIe 20. Aprilis sedentes ad conuiuium quatuor fungos comederunt, & vitam penè cùm morte commutarunt, Domina scilicèt Magdalena Angelora annorum 50., Dominus Antonius Ganassinus annorum 24., vxor dicti Antonii grauida ann: 30., & fratruus eiusdem de Monte Rotundo ann: 35., qui primus post conuiuium illicò discessit

Sali-

Saliscianum versùs. Dùm Faræ fuit ex equo lapsus est; cùm ecce occurrit P. F. Franciscus Montesperelli Vicarius, iussitque ad Conuentum deferri; vinum indè cùm vnicornu dedit, quod ego manè illo donaueram ipsi, atque hoc modo à veneno immò à morte liber euasit.

Ibidem. *Venenum.* *Obseru. 8.*

ALij in Corresio oculorum acie derelinqui cæperunt, atque indè paralysi circumdari. Me vocauerunt, & Dominam Magdalenam inueni, quæ loquelam amiserat, & iam extremæ vnctionis sacramento munita è mundo migrabat; exhibui statìm drag: 1. vnicornu, & euomens meliùs se habuit, & in hanc vitam reuocata est.

Ibidem. *Venenum.* *Obseru. 9.*

ANtonius Ganassinus quoque cùm vxore prò defunctis habebantur, sed peiùs vir, quàm fœmina; octauam vnicornu singuli sumpserunt, atque salutem repentè pristinam adepti sunt; & Antonius ingenti adeò tremore concutebatur, vt quinque homines eùm sistere non possent.

Multi vsu vnicornu tantùm ope mea à veneno liberati sunt.

Ibidem. *Oppilationes.* *Obseru. 10.*

IN eadem Terra, pessima quippè aeris temperies est, multa inusitata mala acciderunt morborum, & in salutem redacta sunt auxiliante Deo paucissimis remedijs, & plerumquè Calicis vino. Vt Dominus Marcus Angelorus vnum habebat ex his Calicibus, & officina aromataria erat loci illius fælicibus euentibus. Fuerunt præcipuè multæ adolescentulæ, quæ propter aerem, herbas crudas, & alia, quæ vere, & autumno comedebant, menstruorum carebant beneficio ex oppilationibus. Septem intèr cæteras, quæ nondùm menstrua expertæ erant, & ætatem iam ipsorum transegerant, sumendo vinum Calicis bìs, vel tèr alternatìm, vacuis verò diebus aperitiua decocta cùm sectione venæ pedis, & nonnullis etiam fumenta herbis aromaticis adhibebantur, & aliquibus feces Reguli.

Ibidem. *Oppilationes.* *Obseru. 11.*

MVltis quoque pueris, & puellis annorum 4., 5., 6., 7., vsque ad 12. obstructionibus oppilatis, alijsque morbis vexatis datum est vinum ad vnc: 1. ß:, vnc:2., vsque ad vnc: 4. fœlici exitu.

In Monte Rotundo. *Debilitas neruorum.* *Obseru. 12.*

DIe 22. Aprilis Admod: Reuer: Pater Magister Petrus Maria Minor Conuentualis Sancti Francisci annorum 40., temperamenti biliosi, gracilis, & cachetici edendo, & bibendo immoderatus erat, ideòq; colore flauo, & seroso toto corpore tinctus ardebat. Pater hic Prouincialis fuerat Bisantij, & quia vadem se dederat prò captiuo, captiuus autem promissam non præstiterat fidem, ipsius in locum captus est, & quinquennio vitam duxit miseratione dignam in captiuitate; quarè ex perpessionibus dimidij corporis viribus destitutus, pedes, crura, & coxendices nullo modo sustinere, neque illis erigi poterat. Adhibita sunt remedia à Chyrurgo Gallo, & aliquantùm vim resumpsit, & Romam redijt. Romæ eodem modo ægrotauit, varijsque modis à Romanis Medicis curatũ est vt curaretur, nullo verò iuuamine. Ad Montem Rotundum delatus est, eius nempè patriam, & me vocauerunt; fama enim erat me Medicorum

destitutis auxilio, & doctrina salutem afferre. Corpus malè se habebat, vt dictum est, ità vt in eius cura de decore meo dubitarem; nihilominùs illum purgare cæpi extract: rhabarbari, senæ, & catholici nostri Riueriani an: drag: ß:, multis indè syr: refrig:, attenuant:, & roborant:; datum indè est extracti rhabarb: drag: ß:, guttæ gummæ redactæ in magisterium ad vsum nostrum gr: 8., Aureat: nostri correcti cathartici gr: 3., m:, & multa euacuauit aquosa, serosa scilicèt cùm bile. Tempore eodem adhibita sunt vaporaria herbis aromaticis, ignitisque saxis vespere alternatim. In sedem scilicèt accomodabatur sedens, pedesque sediculæ, sub quibus canistra ponebantur herbis, & saxis, vt in capite proprio narrabitur; exsiccato autem sudore, quo pedes, crura, & coxendices manabant, in cubile collocabatur, & rubei canis oleo tota illa pars corporis perungebatur. Hæc duodeciès adhibita sunt, vnctio verò non relinquebatur oleo suprad:, & aq: vitæ nostra ad tales effectus composita. His diebus etiam bis vinum sumpsit Calicis, quod multa biliosa, & porracea extraxit, quarè pedibus niti cæpit, atque optimè deambulabat absque baculo, aut auxilio. Diù salutem integram tuitus est, sed quia viuendo immoderatam vitam traduxit, dubito ne de ægritude ipsa mortem sit sibi comparaturus.

In assiduitate ad curam Patris suprad: ad salutem multos reuocaui à Medicis destitutos, & Physicus Doctor nomine Dominus Paulus de Grandis celeberrimus maximam habebat in voluptatem multis adesse, vt optimos spectatus est euentus, quorum multi obseruatione digni sunt.

Ibidem. *Febris Tertiana.* *Obseru.* 13.

Die 24. Aprilis filia Fœlicis Tartaglini annorum 12. laborabat à sex mensibus febre tertiana simplici; exhibui ei drag: 1. Antifebrilis nostri, & sana euasit.

Ibidem. *Oculorum luminis carentia.* *Obseru.* 14.

Die 24. Aprilis in Conuentu suprad: Pater erat quidam nomine Bitonte Musicus, qui oculorum aciem multis ab hinc annis amiserat, quarè parùm luce fruebatur. Temperamenti erat hic biliosi, annorum 58., & Medici consilio semèl in hæbdomada catapotia nonnulla sumebat ex varijs composita prò oculorum beneficio, semèlque in hæbdomada hirudines apponebat partibus inferioribus, vsque dùm duæ, vel tres vnc: sanguinis exirent, & ex his iuuamen aliquod excipiebat. Intrà mensem, quo illìc moratus sum, bis vinum Calicis bibit, & aliquantum accomodauimus ex illo in infusione, idest ℞: vini Calicis libras 3., eufragiæ libr: 1., cæterùm compositionem, de qua scribit P. Lauda in Elect: de visu roborando; postquàm autem quinque diebus infusum fuerat, seiunctæ sunt drag: 4., & addebatur vitriol: Cyprini, tutiæ an: scrup: 1., ex his verò tres, vel quatuor guttas bis, vel tèr in die oculis stillabat, reliquique vini quolibet manè sumebat vnc: 1. ß:; quapropter intèr alterum, & alterum adeptus est visum, ità vt pristinam reiecerit difficultatem videndi, & congruè sacrum celebrauerit, optimè quippè ad lectionem oculorum lumine vtebatur.

Ibidem. *Oculorum morbus.* *Obseru.* 15.

Die 26. Aprilis Puella annorum 8. humidi capitis, & carnosi, ipsa autem valdè bibax, ex quo cæca ferè erat, oculis carne abundantibus, & rubeis. Vini Calicis dedi vnc: 4., & multa euomuit; haustus est à brachio sanguis ad vnc: 4, setaciumque collo adhibitum est. Vino Calicis vsi sumus accomodato modo suprad: Patris Bitontis, & 20. diebus humor ille euanuit, atque oculi claruerunt.

Ibidem. *Dolores Hypocondriaci.* *Obseru.* 16.

DIe 28. Aprilis Fœlix Tartaglinus annorum 47., temperamenti adusti, sed obstructionibus plenus, totoque corpore incompositus, pluribus ab hinc annis hypocondriacis cruciabatur à doloribus atrocissimis, & quamuis pluriès remedia applicuisset, nullum vnquàm expertus est iuuamen. Curatus est à me, & vinum exhibui Calicis, quarè multa euomuit biliosa non verò per secessum. Iures indè iussi aperitiuos, quia pauper erat, ex asparagis, lupulis, cronopo, cap: Veneris, cetraca, pimpinella, borragine, & intubo, (immixta quibus salis absynthij calybeati drag: ß: prò vice sumebat. Septem post dies Romam vocatus sum ægrotum inuisurus, & vinum infusum reliqui in Calice Patri Bitonti, vt horis 24. transactis Tartaglino suprad: daret; oblitus est Pater, & 48. horis prò 24. infusum fuit, atque æger hoc modo sumpsit, ex quo turbatus est, neque multùm euomuit. Vespere ipso, quo vinum sumpserat ille Tartaglinus redij, illumque ab acerbissimis inueni doloribus afflictũ in parte dextera, in iecuris regione, ingens autem adeò dolor erat, vt miser ille ex hac vita migrare videretur, sanguinem atrum, & fætidum per secessum eijciens, sicut etiam ex ore transmiserat. Iuleb: dedi gemmati drag: 1., Bals: salutis, Bals: cordial: an: gut: 5., vnicornu, essent: smaragdi an: gr: 8., misce, & cap:. Nocte vrina multa de corpore illius exijt, & dolores eum destituerunt; manè insequenti meliùs se habuit, & roboratus est; continui transiere dolores, cùm duritie, qua tenebatur in iecure. Cura hæc cùm periculo fuit, de morte enim verebar, erratum autem illud salutem ipsi attulit, malum quippè tantum nunquàm passus fuit.

Ibidem. *Epilepsia.* *Obseru.* 17.

DIe 28. Aprilis Filius Fœlicis Zingari annorum 6., humidus, & viuax quatuor ab hinc annis effectibus vexabatur ab epilepticis, & ex conuulsionibus flexũ remanserat corpus, ità vt pars ipsius imbecillima esset, & retorta, dùmque deambulabat sæpissimè cadebat. Vinum iussi Calicis ad vnc: 3., atque indè extracti Antepileptici maioris Quercetani 25. diebus scrup: 1. prò vice. Facta sunt quoque vaporaria sicca herbis aromaticis, & saxis ignitis octiès, semperque perunctæ ol: canis rubei nostro comp: nuca, spinalis medulla spondiliorum, latusque infirmum, nostraque aqua vitæ composita, & liber extitit.

Ibidem. *Carbones, & deformitas monstruosa.* *Obseru.* 18.

DIe 28. Aprilis Fratria erat suprad: Fœlicis Zingari annorum 18., temperamenti sanguinei, quam narrabant omnibus Terræ illius pulchritudine antecelluisse, Terra autem est ad Ciuitatis amplitudinem, & milliaribus decem distat ab Vrbe. Tempore hoc mulier erat adeò deformis, vt illam aspicientes terrore afficerentur; onerabant enim ipsius caput, collum, humeros, brachia, totumque corpus caliginosi carbones, qui teterrimam reddebant. Quinque ab hinc mensibus hoc morbo laborabat, absque cò quòd vllum iuuamen exciperet ex multis remedijs, quæ adhibuerat. Menstrua quinque his mensibus nunquàm fluxerant, quapropter ex hoc dubitaui ne morbus procederet. Bis vinum Calicis dedi, & multa porracea, & pinguia euomuit quacunque vice. Ipsa tamen, & consanguinei suspicabantur ne supernaturalia ipsam vexarent, scilicèt fascinationes, & eò magis sibi suadebant ex coloribus illis, & pinguedinibus, quas emiserat. Iures exhibui aperitiuos ex herbis, cùm sale artemisiæ, & matricariæ, & fumenta ex fecibus Reguli, atque herbis adhibita sunt, quarè meliùs se habuit, partim tamen carbones recesserunt, quamuis menstrua defluxissent, & ambulando meliùs incederet quàm anteà. Tempore, quo ex Terra illa discessi, salutem obtinere credebat; totius

enim corporis color ipsam ornare cæperat; paucis autem diebus transactis paulatim iterùm innouabantur carbones, qui tali nomine vocari poterant, bullæ quippè siuè pustulæ erant ingentes, & nigerrimæ. Romam igitur delata est, & multis à Medicis applicata remedia multa, nullo verò iuuamine. Consanguinei videntes hoc dixerunt me vnum miseræ fuisse adiumento, quapropter Medici hortati sunt vt ad me mitteretur, impossibile enim esse aiebant illam aliorum auxilio curari; hoc autem ad meam vituperationem arbitror dixisse. Iter hi susceperunt Ciuitatem versus Rheatinam, vbi morabar, verùm, quia incumbebam ad salutem Illustrissimi Domini Fabritij Aligeri, aliorumque Nobilium assiduitate quotidiana, nil agere concessum est mihi ad ipsius vtilitatem. In patriam reuersi sunt absque alijs remedijs, & infœlix, vt mihi nuntiatum est litteris, post menses tres vitam cùm morte commutauit. Mirum autem est hoc, quod statìm ac anima corpus dereliquit, discessit & deformitas, quarè mortua pulchra erat absque macula, & facies pallore tantùm mortis inficiebatur. Quò humorum illorum copia abierit cogita Lector, ego enìm ignoro; atque hoc non litteris tantummodò ad me peruenit, sed multi, & multi ad maiorem veritatem affirmarunt.

Ibidem. *Tumor in manu.* *Obseru.* 19.

DIe 30. Aprilis Filia cuiusdam Fabritij annorum 13., temperamenti biliosi versans intèr pueros infectos vlceribus tumorum frigidorum, qui spinæ ventosæ vocantur, siuè elephantiasi, ipsi quoque gumma, siuè tumor in manu ortus erat, & malignus. Sumpsit bìs vini Calicis vnc: 5. prò vice alternatìm, cùm decoctis ex ligno sancto, salsa nostrali, radicibus arundinum, & lentisco; suprà verò tumorem fragmentum lintei, suprà quod ceratum diaquil: compositum ex cantharide alibi descriptum, & libera euasit omninò.

Ibidem. *Tumor in maxilla, in lateribus, & in brachio.* *Obseru.* 20.

DIe 30. Aprilis Filius cuiusdam Carlotti mensium 18. tumorem habebat in maxilla, qui fractus erat, alterum suprà caput laterum non fractum, atque alterum in brachio neque fractum. Illis, qui fracti non erant appositum est ceratum diaquil:, & humores paulatìm euanuerunt. Ad maxillam vng: adhibita sunt abstersiua, sed quia nullum bonum signum videbatur trochiscum ex nostris apposui, escaram fecit, & cerato diaquilonis cùm gumma, & mugilagine maturuit, & extractum est fulliculum. Adhibui indè bals: dulce Antim:, cùm ol: therebinthinæ,& ceræ ad partem roborandam, additus est illis puluis sarcoticus, atque optimè incarnatus est. Ore decoctum hoc sumpsit ℞: radic: bordanæ maioris libr: ß:, radic: arundinis vnc: ß:, ligni lentisci, visci quercini an: drag: 2., sem: cardi sancti, gran: Paradisi an: drag: 1., rasinæ ialappæ scrup: ß:, senæ Orientalis vnc: ß:, infund: in libr: 6. vini albi, & coquantur per balneum ad consumptionem tertiæ partis, atque indè addantur sacchari vnc:3. ß:, cynnamomi drag:2., cap: vnc: 1. prò vice, & his pharmacis salutem obtinuit integram.

Ibidem. *Dolores Artetici.* *Obseru.* 21.

DIe 1. Maij Angela Thomæ pauperrima annorum 36. multis ab hinc mensibus laborabat arteticis doloribus, neque è cubili surgere poterat. Vinum bibit Calicis ad vnc: 7., & vaporatia facta sunt sicca cùm herbis, & saxis, atque indè vnctiones ol: canis rubei multotiès, & conualuit.

Ibidem. *Dolores Artetici.* *Obseru.* 22.

REmedia eadem, eodemque modo salutem attulerunt homini annorum 52., apud ostium Terræ ipsius, qui membris captus erat, & eisdem doloribus annis ab hinc duobus, & benè se habuit.

Ibidem. *Morbi Venerei reliquia.* *Obseru.* 23.

DIe 3. Maij Iohannes Carlotti annorum 26. tribus ab hinc annis bubones passus fuerat, aliosq; fructus Venereos, sed quia purgatus omninò non erat, conuersi fuerant in dolores articulares, corpusque inficiebant adeò pessimo habitu, vt phthysicum inclinaret. Sumpsit decocta ad vsum nostrum ex ligno 21. diebus, & prò quibuslibet septem diebus vinum Calicis, indè autem ad eum roborandum datæ sunt radic: aronis præparat: ad vsum Quercetani vnc: 4. composit: cùm pane dulciario, & sumebat drag: 2. illarum cùm vnc: 4. lactis caprini puri quousquè habuit ex compositione supradicta, & penitùs liber extitit.

Ibidem. *Ruptura panniculorum.* *Obseru.* 24.

DIe 3. Maij Iulianus Augustini annorum 18. tribus ab hinc mensibus fractos gerebat omnes tres panniculos, ità vt intestina multa in mitram descenderet. Ferreum iussi torcular sinè circulo à me descriptum suo loco, & accuratè ascenderunt viscera; ceratum indè adstringens imposui pectini, quod ceratum scribitur à Patre Lauda ad rupturam, coarctabaturque ferro suprad: die, & nocte, non enim illi molestum erat. Ore 15. diebus sumpsit cyathum decocti ex his compositi ℞: radic: consolidæ maioris vnc: 3., pimpinellæ, caudæ equinæ, cronopi an: manip: 1., herniariæ vnc: 2., vini rubei lib: 8., infundantur per horas 24., indè decoquantur per balneum ad consumptionem tertiæ partis, post cap: vnc: 3. prò vice, & inter sex menses ferreum remouit instrumentum & salutem adeptus est.

Ibidem. *Vrinæ difficultas.* *Obseru.* 25.

DIe 4. Maij Franciscus Maria Moricone annorum 38. multis ab hinc diebus maximis cruciabatur ab vrinæ doloribus, ità vt mingere non posset nisi guttatim. Pleraque remedia illis à Medicis applicata sunt nullo iuuamine; pluriès à Chyrurgis syringatus est, & cùm syringa quædam durities inueniebatur, quæ per vessicam quoque diffundebatur, statim ac verò extrahebatur syringa, & candelæ, nonnullæ egrediebantur guttæ vrinæ, atque indè claudebatur. Ipse ego fumenta multa adhibui ex parietaria, ex appio agresti, sysymbrio aquatico suprà pecten, & turundam accomodaui longam, subtilem cùm corticibus gentianæ, ipsam vinciendo filis duplicibus sericis, atque vngendo essentia therebinti, & ol: scorpionis in virgam immissum fuit paulatìm. Nocte integra hæc operata sunt, repetendo quoque fumenta herbis, & ol: camomillæ, & scorpionis ad pecten, & totam virgam emplastri ad instar. Laboriosè noctem transegit, & manè turundam paulatìm extraximus, membrum enìm tumuerat vt ingens brachium, & turunda vt digitum manus. In vessica calculus erat ad magnitudinem oui passeris, & vessica vrina impleta, dùm autem exijt turunda, vrinæ vi calculus ad virgæ fauces impulsus est, & turunda extracta calculus magno impetu erupit multam simul vrinam abducens, & conualuit. Varia igitur quærenda remedia in ægrotorum salutem. Calculus ille, aut lapis dùm siccus fuit ad drag: 2., & duodecim granorum pondus grauè erat.

Ibidem. *Effectus hysterici.* *Obseru.* 26.

DIe 4. Maij filia aut nepos Trauaglini annorum 24. multo ab hinc tempore effectus patiebatur hystericos, & sæpissimis agrediebatur à syncopationibus, ita vt sensibus destitueretur dimidiæ horæ spatio, Dolore continuo cruciabatur stomachi, insolito cordis palpitatu, vertiginibus, & perturbatione capitis, & doloribus ventris, & in hypocondrijs, omnia verò ex vterinis effectibus procedebant. Vinum Calicis iussi ad vnc: 7., & multa porracea, & ruginosa euomuit. Insequenti die hoc dedi compositum, cuius drag: 1. in die sumeret 15. diebus ℞: pulu: bacc: lauri, herb: Turcic: puluerizat:, pulu: peoniæ an: drag: 3., fæculæ brioniæ dragm: 1. ß:, magister: succini, sal: Iouis an: drag: 1., vnicornu, sal: prunel: an: drag: 2., m:, & cap:. Septimo die sumptis his, cathartici nostri Aureati sumpsit gr. 7.; applicatum stomacho gerebat ceratum ex nostris stomachalibus, alterumque vmbilico cùm musco ad vsum nostrum, & 15. dierum spatio salutem habuit perfectam, multisque annis illam tuitus est absque alijs remedijs.

Ibidem. *Hethisia.* *Obseru.* 27.

DIe 5. Maij Priuigna D. Doctoris Physici de Grandis annorum 19. tribus ab hinc annis pessimo infecta fuerat habitu ad Phthysim inclinante, atque hoc tempore menstrua non defluxerant. Pallentissima erat delicata, & imbecillis; febricula laborabat continua, idest de cachesia virginum. Vinum Calicis bibit ad vnc: 6. prò vice duobus diebus nullo alterius diei interposito interuallo, semèl in die. Primo multa euomuit porracea, & obscura, die altero parùm ore emisit, sed nouiès per secessum. Diebus ijsdem signa apparuerunt menstruorum, sed pauca, & sinè colore. Nostra iussi fumenta herbis, saxis, & fecibus Reguli 15. diebus, vespere cùm dormitum ad cubile petebat. Ore sumpsit decocta ex quinque radicibus aperitiuis, addita artemisia, matricaria, & rubia tinctorum cùm drag: 3. sabinæ, diebus quindecim; quotiescunquè autem sumebat addebatur extracti splenis bouis Crollij drag: 1. prò vice, atque ex his non solùm menstrua fluxerunt copiosa, & colorata, sed benè conualuit. Sumpsit etiam vinum Calicis in fine decoctorum, & haustus est à pede sanguis ad vnc: 6., quarè viuo prædita erat colore, & integram sibi salutem comparauit.

Ibidem. *Menstruorum retentiones.* *Obseru.* 28.

TEmpore hoc quia rudis erat acris temperies, & fœminæ quotidiè ad multos incumbebant labores, præcipuè in aruis ad triticum expurgandum, aut metendum, & in vineis fructuum acerborum vbertate, multisque syluestribus prunellis, persicis, alijsque fructibus, quos comedunt pleræque oppilatione adstringuntur, nec menstruorum beneficio gaudent. Tempore, inquam, hoc multis remedia adhibui virginibus, & fœminis 15. annorum vsque ad 30. circitèr vino Calicis, cui bis, cui tèr, vni quoque quatèr, cùm suprad: fumentis, & decoctis, cui verò magisterialibus, & cui iuxtà possibile, Nonnullis haustus est sanguis à pede, & nonnullis à brachio, & omnes liberæ omninò euaserunt, vinum enìm illud mirabile est, & singulare in his effectibus.

Ibidem. *Tinea.* *Obseru.* 29.

DIe 6. Maij Carolus Stephani annorum 19. duodecim ab hinc annis tinea laborabat, sed arida. Vt deglabraretur iussi capite toto, mense verò integro se perungeret vng: composito ex ol: bufonis, & vbiquè pestis illa discessit, ità vt viderim adolescentem illum post annos duos pulcherrima ornatum cæsarie.

Ibidem. *Tumores in mamma vlcerati.* *Obseru.* 30.

DIe 6. Maij Maria quædam Angeli annor: 23. duobus à tumoribus in mamma vlceratis anno ab hinc vexabatur, atque hi processerant ex lacte concreto; quia verò malè curata fuerant vlcera amplificata sunt duris, & obscuris callis circumdata, & corrosiua, ità vt ab humoribus pupilla mammæ corrosa fuerit. Apposui ego vng: bufonis immixto cancrorum pulu:, & ol: Antim: dulcis; durities maturuit, & caro mala paulatìm absque dolore consumpta est; vng: indè nostrum adhibui compositum ex gumma elemi, & sanata est.

Ibidem. *Dolor renium.* *Obseru.* 31.

DIe 9. Maij Homo egenus annorum 38. multo ab hinc tempore à renium dolore atrocissimo cruciabatur, & flexus ambulando incedebat. Vrina valdè cruda erat, quapropter vinum iussi Calicis, quod multa vomitu, & secessu emisit. Quod autem obseruandum est, duobus diebus multissima exiuit vrina crumentum arenatum simul abducens. Repetitum est vinum, & penitùs euanuit dolor, ità vt erectus miser ille ambularet. Arbitror in parte illa simul tartarea multa conuenisse, sed vino immisso consumpta ipsius quoque vi per vrinam expulsa sunt.

Ibidem. *Vlcera corrosiua.* *Obseru.* 32.

DIe 17. Maij Ciuium familia, vir scilicèt, vxor, & duæ filiæ, vna annorum 4., atque altera 6., quorum nomen non licet explicare, vlcera patiebantur corrosiua ex morbo producta Venereo, quo Romæ Nobilis infectus fuerat. Fædissima hac peste inquinati erant faucibus, ore, & sexu, vxorque, & filiæ in partibus etiam anterioribus, & posterioribus; omnes sanguinei erant, sed euentus teterrimus. Maritus, & coniux decocta sumpserunt ex ligno, & salsa ad vsum; aquam etiam secundæ decoctionis. Purgati ambo anteà sunt nostra aq: Catholica purgante vniuersali, maritus drag: 3. ß:, vxor drag: 2. ß: quibuslibet septem diebus; lauacra quoque adhibebant eodem decocto ligni, immixtum cui sal erat Saturni, litargyrium, terra sigillata, & camphura, atque intèr 22. dies liberi exititerunt ambo ex vlceribus. Ad illa verò oris adhibebatur decoctum idem cùm alumine crudo, & ol: antimonij, croc: metall:. Lauacris ijsdem puellæ diluebantur, & sumere decocta iussi suprad: diebus 35.; diebus autem 20. transactis adderentur sumendæ simul ambobus guttæ 12. Panacææ liquidæ vniuersalis. Adolescentula annorum sex electuarium sumpsit scriptum à P. Lauda contrà huiusmodi morbos, ipsique incorporata gr: 10. diaphoretici nostri fixi, & gut: 6. Panacææ supradictæ prò qualibet vice, & benè se habuit. Illa annorum 4. extractum ligni sancti capiebat ad drag: ß: in aqua stillata ex bardana, & cardo sancto cùm guttis 12. Panacææ liquidæ, & aliquanto iuleb:, quarè omnes quatuor liberi exititerunt, ipsosque vidi post annos duodecim, absque eò quod vllum vnquàm morbum passi fuissent.

Multa alia mala 45. dierum spatio curaui optimo exitu, atque hinc vocatus discessi ad Faræ Territorium, vbi nonnulli erant ægroti, quorum Adnotationes inuenies, atque anteà scriptas iam legeris.

In Canneto Territorio Faræ. *Febris Maligna.* *Obseru.* 33.

DIe 6. Iunij Coniux Domini Francisci Zannæ annorum 52., temperamenti biliosi quinque ab hinc diebus febre laborabat maligna cùm pustulis nigris, delirio, pulsu frequenti, & immoderato, vrina rubea, & inflammata, lingua arida, siti ardentissima, & pectoris angustia. Nullum applicuerant remedium, quia mihi soli curam hanc trade-

re volebant. Die eodem clysteria iussi communia, atque extractionem sanguinis ad vnc: 8.; ore dedi aquas cordiales cùm acr: citr:, & spiritu vitrioli; die verò insequenti præspiciens malum septimi, sexto aq: exhibui nostræ catholicæ purgantis drag: 3., & multa biliosa noniès per secessum eiecit, vesper transigendo quietum. Septimo nihilominùs natura sudorem emittere conata est, vt videbatur, & ego quoque curaui vt maiorem haberet vim cùm drag: ß: diaphoretici nostri fixi, verùm non multùm operata est. Circà meridiem accessit syncope, quarè sumpsit Elex: vitæ, Elex: proprietatis, essent: contrahyeruæ, tormentillæ, & theriacæ an: drag: ß: cùm aqua lactucæ, in qua infusum fuerat vnicornu, & vires aliquantùm recepit. Vespere insequenti supradictam repetiui compositionem, & vessicatoria apposita sunt cruribus, & brachijs; ore autem sumpsit bezoard: Iouialis, & diaphoretici nostri fixi an: scrup: 1., & hæc tribus diebus repetiuit. Vndecimo commotum est corpus diarrhææ ad instàr octiès, quarè de morte dubitabatur, sed pulsus validior erat. Duodecimo quoque die fluxit diarrhæa, & decimotertio febris discessit, sed miseram reliquit imbecillimam, & viribus omninò exhaustam; optimis nutritiuis recreata est, & benè se habuit.

Ibidem. *Vulnera.* *Obseru.* 34.

Die Ascensionis Domini Nostri Iesu Christi, quo nullus homo per loca Faræ transire, aut morari videbatur, omnes enìm ad festiuitatem confluxerant, quæ in Ecclesia Corresio proxima celebrabatur, hoc accidit. Nepos erat Francisci Zannæ, qui filiam Andreæ Lombardi vxorem duxerat; hæc post menses multos à marito ad patrem confugit varias adducens causarum species. Maritus multos exercuit modos, & minas vt coniugem haberet, sed frustrà. Die igitur ipso supradictus Andreas vnà cùm filia nupta, altero filio, vxore, alijsque fœminis templum suprad: petijt, quia verò Generum vidit armatum discessit illicò cùm filia, filio, & coniuge. In reditu nullum aliud itèr suscipere poterant, quàm domui Generi finitimum; Iuueni autem nupto breuiores viæ non defuerunt vt illos præcederet, & primus ad prædictum locum peruentus propè domum, ad insidias paratus se ipsum abscondit. Transientibus repentè prosilijt, deprehensamque coniugem brachio in domum impulsurus attraxit; Socer, & Cognatus ad hoc arma capiunt in iuuenem, qui vxorem è manu elabi sinens, tribus plumbeis globulis per sclopum emissis, quem habebat, Magistrum Andream vulnerauit propè vmbilicum, ità vt glandulæ illæ plumbeæ per caput renium exirent; Cognatum ictu sicæ percussit in capite, & arteriam rescidit; robusta autem adeò percutientis manus fuit, vt os penetrauerit, & pugio, quem vulneratus præ manibus habebat, plusquàm passibus decem ab ingenti adeò vi delatus fuerit. Vestigia indè coniugis assectatus est, quæ sola per viam fugerat, ipsamque fugam properantem vndecim sauciauit vulneribus insolitis, septem scilicèt in capite, vno in collo, & quatuor in brachio, in cubitu nempè, in talone, in manu, & in digitis. Caput lancinatum erat vt cæpa, quippè quòd miseram insequens semper percusserat; vulnus habebat propè occiput, aliud ad commissuras coronales, alia erant auriculæ proxima, alia suprà nucam viçariam, & ad capillorum radices, nasusque recisus in terram ceciderat. Aduolaui ego, & sclopo eiusdem iam anteà extorto timorem incutiens abire iussi, & abijt. Ipse nasum sumpsi, & loco suo repositum, linteolo, quod collo gestabat, inuolui, & accomodaui; indè verò ira succensum insecutus sum, qui ad Matrem vxoris peruenerat, & iam ictu gladij in capite petierat ictu cuspidis in collum penetrante quatuor digitis, ità vt iugularis vena læsa aliquantùm fuerit. Homines multi interuenere, & iuuenis discesit: Imposibile est narrare quomodo ego, aut qualibus versabar in perturbationibus, ad tot vulneribus remedia adhibenda, mulieres enìm perterrefactæ sanguinis ad copiam exangues penè cadebant, neque erat qui ad miseros fasciandos mihi auxiliaretur, nisi quidam sutor. Ille qui ab istello paruulo, idest à plumbeis glandibus vulneratus fuerant, læsus erat in intestinis, tantula enim feces reperiebam, quare Sacramentis munitus est; oui tantum albumina adhibuimus, & cordialibus

libus roborauimus. Alij, filius nempè, filia, & mater, ni fortè meum balſ: Magiſteriale adſtringens mecum habuiſſem, non poterant quin ex hac vita migrarent; Mater enim iugularibus ſaucia venis vberrimè adeò ſanguinem emiſerat, vt neque iugulata vacca tanta copia effundat, & exanimen ſe deſtituerat; balſ: autem, & filis lini ſanguinis impetum interclusi. Filio, qui vulnere affectus fuerat in cute, & per arua proxima fugerat, venæ relaxata eſt, & ſanguinem profundebat, perindè ac ſi vinum ex ingenti dolio hauriretur; ibi quoque appoſitum eſt balſ:, neque ampliùs fluebat cruor. Illa, quæ vndecim cæſa fuerat plagis, bis ceciderat exanimis, iamque ſepulcrum parandum omnes arbitrabantur; ſanguinem cohibui per tres reciſos atteriarum ramos ſurgentem, vnà quarum ſecta erat in brachio; naſum indè, qui iàm anteà amputatus fuerat, acu, & filis ſericis loco ſuo connexi, & balſ: ſuprad: perunxi. Balſ: quoque eodem cætera ſanata ſunt vulnera; ad aliud autem ſumendum domum miſi, multum ex illo quippè non ſuffecit, & intèr 17. dies omnes liberi euaſerunt, locorum illorum admiratione, præterquàm ille, qui ſclopi ictu percuſſus eſt, ipſe enim poſt horas 22. è vita migrauit. Admirabile quidem fuit de naſo, à cuius reciſione ad connexionem hora ferè elapſa eſt, quamuis aliquantùm affixus fuerit linteolo, vt ſuprà dixi. Vulnera quoque à robuſto brachio infixa fuerant, & ferrum veſtes, carnem, & oſſa penetrarat.

Balſamica balſamum componentia materiæ non permittunt corruptionem, & ex hoc nulla ferè putredo fuit in vulneribus ſupradictis; naſus immò diſtrictè adeò ſe loco ſuo coniunxerat, vt niſi qui attentè animaduerteret, cicatricem videret, atque hoc contrà antiquorum dictionem eſt, res cartilaginoſas coniunctionem pati non poſſe, vt videmus in neruis, & venis &c.

In Fara. *Febricula Continua cùm Diarrhæa.* *Obſeru. 35.*

DIe 14. Iunij Filius Domini Io: Baptiſtę Caſtellani annorum 4. nouem ab hinc menſibus febricula laborabat continua vnà cùm Diarrhæa. Rampazzolius, & alij multi Medici remedia applicuerant, ſed fruſtrà. Curam mihi tradiderunt, & quaſi cadauer erat, imbecille, & odioſum alentibus. Nonnullas feci compoſitiones ex farina, ſaccharo, & ouis, prò quacumque autem horum libra immiſcebantur vnc: 3. pulueris contrà malè affectos Quercetani, & ad vermes expellendos vnc: ſſ: vnicornu, ex quibus omnibus conficiebantur offæ, & puer comedat hoc modo medicamentum, abſque faſtidio. Stomacho appoſitum eſt ceratum ſtomachale ex duabus partibus tachamacæ, atque vna aloè compoſiti cùm ſuccino, & corallijs. Ad bibendum dabatur aqua decocta cùm hordeo, herba Turcica, polygono, & curiandulis. Fumenta adhibebantur vmbilico herbis adſtringentibus, & odoriferis; clyſteria quoq; duo in die hoc modo ℞: aq:, in qua ignita ferrea extinguunt fabri lagenas duas, & in ipſa benè decoquantur plantago, herba Turcica, polygonus, equiſetum, burſa paſtoris, virga paſtoris, taxum barbaſſum, cymæ ſyluestrium prunelorum, & ruuorum an: manip: ſſ:, ſacchar: rub:, & uitell: ouorum quantum ſufficit, & ex his componebantur clyſteria. Mediocritèr ſe habuit quinque diebus, cùm nocte quadam, ut potè quæ nutrix puero propinare ſolebat bìs aut tèr in nocte, errauit illa, & prò aqua bibenda compoſitionem clyſteriorum propinauit, quarè manè facto pluſquàm duo mille uermes inuenti ſunt in ſcaphio ubi puer euacuauerat, eorumque nonnulli ingentes erant, nonnulli exigui, alij rubei, aut albi, alijque caput habentes nigrum, mirum equidem, & inſolitum uiſu; hoc autem factum eſt quia omnes illæ compoſitiones contrà huiuſmodi peſtem erant. Puer non ampliùs imbecillis ut anteà, ſed uiuacior extitit; ſupradictæ offulæ repetebantur, immò in ipſis efficiendis immiſcebantur etiam fæcula aronis, uniones, & corallia, quarè optimè conualuit, & poſt duos annos inſtructa eſt ſaltatio Chyronomica, in qua ipſe ſtrenuior, & uenuſtior omnibus emicuit.

Ibidem:

Ibidem. *Vlcera corrosiua.* *Obseru: 36.*

DIe 16. Iunij Coniux cuiusdam nomine vocati Farani annorum 42., temperamenti incompositi lue Venerea tempore hoc vlceribus corrosa erat palato, faucibus, ore, alijsque partibus &c.; ol: primùm perungebatur sulphuris extracto per campanam, & ol: Antim: extracti ex fecibus reguli per humidum, fiebant indè gargarismata, & lauacra ex decocto corticum ligni sancti, buxi, oliuæ, summitatum ruui, acrimoniæ, plantag:, sonci an: pug: 1., aluminis drag: 2., mellis rosati, rosarum siccarum, & diamoronis an: vnc: ss:, & paulatim moderata est. Bis vinum Calicis sumpsit, atque indè quinque diebus pillulas antiuenereas Riuerianas, ex quo benè se habuit, quamuis & anteà remedia sumpsisset à Rampazzolio, & alijs Medicis nullo iuuamine.

In Faræ Territorio. *Dolor in genu, & Carbo.* *Obseru. 37.*

DIe prædicta Maria Angela Floriani annorum 31., temperamenti adusti dolore affligebatur in genu, ità vt nullo modo posset ambulare; carbo indè niger, & ingens ortus est illi in cruris pulpa eiusdem genu, & trium horarum spatio amplificatus fuerat ad magnitudinem manus, cùm tumore quoque, & inflammatione cruris. Nostros apposui trochiscos suprà carbonem, nec ampliùs se explicauit; circùm verò applicui defensiua ad vsum Galeni cùm buthyro, quarè magnam fecerunt escaram, radix euulsa fuit cùm scalpello scarificando, & repetendo iterùm trochiscos, & defensiua. Ore sumpsit vinum Calicis ad vnc: 6., & multa atrabilaria euomuit. Datæ quoque sunt nostri pulueris Alexipharmaci drag: 3. tribus vicibus, vno verò die, quia de morte dubitabam, crebra enìm agrediebatur à syncope. Circùm indè maturatus est cerato diaquilonis cùm gumma, & vng: mugilaginis, & fulliculum exiuit quinque vnciarum ponderis. Inter quatuor dies appositum est vng: gummæ elemi, & nostrum basilicon Chymicum, & diebus 16. conualuit, dolorque simul genu euanuit.

In Fara. *Vlcera Venerea.* *Obseru. 38.*

DIe 19. Iunij Adolescens quidam Nobilis, cuius nomen proferre non licèt, vlceribus infectus fuerat, alijsque morbis Venereis; quia verò malè curatus fuerat exacerbata sunt dicta vlcera, & partem membri virilis corroserant; panum quoque fistulosum habebat sex ab hinc mensibus. Romam petijt, & ad celebriorem Chyrurgum Hospitalis Consolationis accessit, qui membrum ipsi amputare volebat; iuuenis verò exterritus in patriam reuersus est. Me vocauit, & illicò iussi vt 40. diebus quocunque manè sumeret scrupulum pillularum antiuener: Riuer:, membro autem adhibebatur decoctum ex ligno sancto, eiusque corticibus cùm sale Saturni, camphura, & alumine, atque hæc ad lauacrum; vnguentum erat ex litargyrio composito ex oleo rosato, & camphura, vsque dùm acrimonia illa extingueretur. Curatus indè fuit vng: basilicone, & cerato Paracelsi calaminare, quarè salutem habuit.

Ibidem. *Febris Maligna.* *Obseru. 39.*

DIe 20. Iunij Puella annorum 2. tribus ab hinc diebus febre laborabat ardentissima, neque verbum proferebat, & sinè motu corporis quadam quasi somnolentiæ spetie consepulta iacebat. Hirudo apposita est brachio, & aqua ad bibendum data est cùm hordeo decocta, intùs etiam immixtis sal: prunel: drag: ss:, sal: absynthij drag: 2:. Per vim indè propinauimus syr: acr: citr: vnc: 1., cùm aq: tot: citr: drag: ss:, cùm vnicornu, & Panacææ

nacææ fixæ an: scrup: 1., mirificè sudor emanauit subitus, & intrà duos dies impleta est varolis, ità vt integer carbo videretur; suprad: aqua reperita est cùm aq: etiam lentis, & citò conualuit absque cicatricibus.

Ibidem. *Obseru.* 40.

EO tempore multæ fuerunt varolæ in Terra illa, & obseruaui illas leuitèr curari; initio scilicèt priusquàm germinarent, hauriendo sanguinem, atque hoc modo vires secare; alijs etiam dabantur euomitiua iuxtà corpora; antimonialia quoque ex vino Calicis, aut Aureato nostro; aquæ indè adhibebantur decoctæ cùm hordeo, aut lente, immixto sale prunel:, vnicornu, panacæa liqu:, vel diaphoreticis. Modis his sæpè curabantur pueri, aut iuuenes, absque eò quòd tumoribus impedirentur, vel oculorum maculis, & neque signa apparebant in facie; hæc quippè cùm sanguinis mundificatiua essent, plusquàm alia remedia operabantur. Obseruaui etiam non multis curatos remedijs perire, aut signa retinere, nonnullos etiam oculorum vngulis impeditos, aut per corpus tumoribus cruciatos; & curati sanè anno illo à Rampazzolio, quamuis viro insigni in Spargytica, attamen multi moriebantur, ignoro tamen quæ adhibebat remedia. Adhibui etiam multotiès fœlici exitu pulueres viperarum cùm vnicornu, & sale prunel:, sicut & illarum tincturam ad vsum Quercetani.

Omnia loca scripta in his primis Centurijs propè Romam sunt in Sabina; dùm enim in Podeo Natiuo, Scandrilia, & Rheato morabar, me vocabant nunc hùc, nunc illùc, quapropter dùm mihi tempus erat casus obseruatione dignos adnotabam.

In Colle longo. *Suffusio oculorum.* *Obseru.* 41.

DIe 23. Iunij Sanctæ Iacobi annorum 23. ob fluxionem pituitosam, & menstruorum retentionem occupauerat oculum caro quædam rubea multis ab hinc diebus. Purgata est à me nostro Aureato cathartico, & cucurbitula occipiti recisa apposita est, atque indè sex aliæ non recisæ humeris impetu remotæ ad humores repellendos; ceratum verò applicatum est oculo ex mastiche, & thure; sicut & cauterium coxendici eiusdem partis. Fricationes fiebant semèl in die, incipiendo primò cùm pectine à sincipite ad nucam, indè verò manibus à nuca vsque ad pedes; cucurbitulæ adhibebantur coxendicibus ad interiorem partem, & locorum partibus fumenta herbis, & fecibus reguli. Oculo quatèr, vel quinquiès in die instillabantur tres, vel quatuor guttæ aq: optalmicæ Quercetani. Ore sumpsit iures aperitiuos, & vinum Calicis bìs alternatìm, quarè salutem oculi penitùs habuit; & menstrua fluxerunt vberrima.

Ibidem. *Dolores Artetici.* *Obseru.* 42.

DIe 23. Iunij Augustinus Magistri Francisci Lombardi annorum 26. multis ab hinc mensibus à doloribus cruciabatur articularibus, ità vt in cubili ex se volui non posset, linteis autem illum voluebant. Adustus erat, melancholicus, apprehensiuus, & à morbo debilitatus; quia uerò in quadam sua cella uinaria nodum rerum non legitimarum olìm inuenerat, capillorum scilicèt, sericorum fragmentorum, acuum, aliorumque nugarum, hæc apprehensio non pauco fuerat illi nocumento. Vinum exhibui Calicis, & multa euomuit porracea, quæ fascinationes esse ægrotum persuasimus; gauderet autem quia liber erat. Vaporaria sicca adhibita sunt in cubili canistrinis, herbis aromaticis, & saxis ignitis septiès, diebus septem alternatìm, semèl in die, exsiccatum uerò à sudore ungebamus oleo nostro composito canis rubei partibus doloris. Ore sumebat decocta ex cort: buxi, salsa nostrali, lentisco, radic: arund:, sandalis, & quibuslibet septem

diebus unum suprad:, quod tèr sumpsit; & 24. diebus benè se habuit ac si nullum unquàm morbum passus fuisset, sicut & liber extitit ex apprehensione illa; fidem enìm mihi habuit dicenti remedium illud omnem, si esset, fascinationem expellere.

Ibidem. *Febricula Continua.* *Obseru.* 43.

DIe 23. Iunij Filia Io: Iacobi annorum 12., temperamenti extenuati, pessimique habitus multo ab hinc tempore febricula laborabat continua, & remedijs sumendis impatientissima euaserat. Bìs ipsam purgaui absque eò quòd remedium nec videret, nec sentiret; primùm cùm iure exhibui drag: 2. aq: nostræ catholicæ purgantis, & duodecim vermes per secessum emisit; aqua indè, quam bibebat decocta erat cùm hordeo, & radic: arund:, atque infundebatur sal prunel:, vnicornu, & pulu: noster contrà vermes, hæc omnia in fragmento lintei. Stomacho applicatum est ceratum ex nostris tacchamacæ cùm dimidio illorum contrà vermes. Iussi quoque vt illi accomodarentur in pane fæculæ aronis vnc. 5., herbæ Turcicę vnc: ß:, vnicornu dr: 2., pulu: contrà vermes drag: 2. pulu: Antihetic: Riuerij vnc: 2., farinæ, & sacchari quant: suff:, & ex his componebantur panes dulciarij. Semèl sumpsit prò purgante confectum ex gr: 5. Aureati cathartici nostri, quarè benè se habuit, optimumque recepit colorem.

In Podeo Donadei. *Asthma antiquum.* *Obseru.* 44.

DIe 24. Iunij dedita opera venit ad Dominum Franciscum Antonium Farmacopolam iuuenis quædam vidua Corresij annorum 27., vt ab asthmate antiquo auxilio meo libera euaderet, quod vsque ab infantia patiebatur, ità vt prò quolibet exiguo motu spiritum ducere non posset. Sæpiùs vinum sumpsit Calicis, & oxymel compositum ex decocto scabiosæ, farfarellæ, & ligni visci quercini, atque ex his bibebat dimidium cyathum prò manè, & æquè ad vesperas. Multis quoque diebus aq: bibit ex visco suprad: stillatam, & pectus perungebat vnguento dialthææ. Multotiès fumentis vtebatur aperitiuis ex herbis aromaticis, & fecibus reguli ad partes locorum; sumpsit etiam extractum ex succino in ijsdem oxymel:, & aquis, atque hoc vsu integram adeò sibi comparauit salutem, ut maritum iterùm cæperit, & diù à malo immunis extiterit.

In Oseo Abbatię S. Saluatoris. *Hysterica passio.* *Obseru.* 45.

DIe 24. Iulij Soror Domini Francisci Iacobutij annorum 28. dùm ex passionibus hystericis exanimis caderet, gula tumuit, & de morte dubitabatur. Fumenta iussi naso ex fumo tabaci, nihil enìm aliud præ manibus habebam; & spiritus hùc, illùcque diffusi redierunt. Magnis in utero cruciabatur à doloribus, quapropter ore sumpsit extracti nostri Anthysterici dragm: 1. cùm sal: artemisiæ, matricariæ, & sabinæ an: scrup: ß:, vnicornu scrup: 1., m:, & cap:, & dolores euanuerunt, sicut & gula detumuit. Post duos dies vinum exhibui Calicis ad vnc: 7. ad cautionem, & multa emisit porracea per os, & per secessum. Die ipso emanarunt menstrua vberrima, & colorata, ex quo conualuit, sex enìm ab hinc mensibus nunquàm ipsorum experta erat beneficium.

Ibidem. *Dolor in coxendice.* *Obseru.* 46.

DIe 24. Iulij Pauper quidam homo à sciatica cruciabatur, dolore scilicèt coxendicis in osse scio, neque poterat deambulare. Fumenta iussi herbis aromaticis, & carminatiua clysteria. Ore vinum Calicis bibit, atque hoc dolores recesserunt, sed cùm deambulando pars illa debilis esset, ceratum apposui picis castri, quarè fortis euasit.

In

In Petrella Cicolina. *Febres malignæ ex ingenti dolore capitis incipientes.* *Obseru.* 47.

IAm multis ab hinc diebus Terram illam inficiebat lues quędam febrium malignarum, quibus laborantes moriebantur, & epidemiales erant; quotquot enim cùm ægrotis versabantur peribant omnes, & iuuenes robusti plerumquè agrediebantur. Incipiebant hæ acerbissimis doloribus capitis, qui vsque ad vndecimum perseuerabant; tunc autem, aut etiam nono die miseri ægrotantes in delirium erumpebant, & decimo quarto ex hac vita migrabant. Illius Terræ Medicus Staffoli multa adhibuerat remedia, neque vllius vitam seruare potuit. Litteras misit ad Aquilanos Medicos, & Rheatinos, vt iudicium suum super hoc rescriberent, verùm omnia in cassum experiebatur. Me vocauerunt, qui iam Ofei morabar, & statìm ac illùc peruenio, Præsbyter quidam, cuius nomen non recordor, occurrit curandus inter cæteros, annorum autem 35., & pessimè se habebat. Tenebat hic pixydem liquorum prætiosorum ex illis, quos Serenissimus Magnus Etruriæ Dux distribuit, quapropter nonnullos ex illis Alexipharmacis sumere iussi, qui salutem illi attulerunt. In domo suprad: eiusdem Præsbyteri multi habiti sunt sermones cùm supradicto Medico de peste adeò maligna coràm nonnullis ex Oppidanis, intèr quos præcipuè suprad: Dominus Franciscus Iacobutij de Ofeo, qui mecum illùc deuenerat. Post multa à multis disserta Medico illi, coràm cæteris narraui, quòd cùm in Gallia essem Montis Pessulani hoc acciderat. Huiusmodi lues suprad: dominabatur Terræ, quæ dolore capitis incipiebat, & varijs paroxysmis, & symptomatibus prosequebatur, permanente verò capitis dolore eo modo, quo in Terra Petrellæ. Multa à Medicis Collegij illius, maius quippè, & celebriùs non est in Gallia, sunt adhibita remedia, neque verò patebat causa: Corpora pleraque Anotomicè explorata sunt, & viscera reperiebantur sinè putredine, sanguis inflammatus, non verò corruptus. Ad capitis tandem Anotomiam peruentum est, & in osse cranij iuxtà commissuras coronales pullulabat vermiculus ad similitudinem cariei; suprà verò dictum os extendebatur venicula arteria, in qua sanguis ater fluebat; vermis violaceus erat, & viuebat, quapropter Medici acceptum eum fecerunt in amaris liquoribus rerum diuersarum, at vermis prò morte viuaciores attrahere spiritus ex illis videbatur. Tunc senex Medicus cognomine Platinus Medicina quondàm perillustris, tunc verò apud omnes decoquerat ex auditus defectione, & quia decrepitus erat, proposuit vt vermis vino immergeretur. Nullus huic aures præbuit, sed ille famulo iussit vinum sibi afferri temetum, in quo infudit proprijs manibus vermem, qui subitò elongato corpore mortuus est. Hoc viso adstantes nonnulli dixere tormenta, quibus amaris liquoribus cruciatus fuerat mortem illi attulisse, alij vinum omninò aduersum arbitrati sunt. Alius ex alijs corporibus extractus est vermis, qui vino naufragus vitam euomebat; ex quo vinum bonum propinabatur ægrotis, & salutem obtinebant.

His enarratis illinc Ofeum versus discessi atque indè Podeum Donadeum vbi incolebam. Post quinque dies iuuenis quidam fortis ex illis, qui aderant sermoni suprad: ægrotauit morbo, qui suprà, signis ijsdem, & absque eò quòd Medico consuleret vinum bibebat generosum, atque illicò salutem sibi comparauit. Litteras paucis diebus transactis accepi à prædicto Domino Francisco Iacobutio, ex quibus perspexi in Petrella ægrotos salutem adipisci vinum purum bibentes ad satietatem; didicerant autem hoc ex eo, quod à me audiuerant, ità vt omnes hoc modo contrà talem morbum vterentur.

In Pozzalia. *Herpes malignus.* *Obseru.* 48.

DIe 6. Augusti Carolus Santinus ann: 24. multis ab hinc annis Herpetem patiebatur in coxendice, & tunc in lupum conuersus erat idest foraminibus sordidis, profundis, ac corrosiuis maximis doloribus, & patefieri volebàt cācerosa. Sūpsit primò vinū Calicis,

atque

atque indè extracti ligni sancti drag: ß:, cùm gr: 12. cerusæ antimon: nostræ quocunque manè 30. dierum, & quibuslibet septem diebus vinum suprad:. Morbum bìs in die, manè scilicet, & vespere diluebat decocto ligni sancti, in quo liquefiebant psimmythij, tutiæ, vnicornu, aluminis, & camphuræ an: drag: 2. prò quibuslibet duobus libris decocti, atque hæc omnia simul miscebantur. Vnguenta erant ex litargyrio sinè aceto composita, sed prò illo ol: violarum, vng: rosat:, vng: populeon:, vng: isis Galeni an: vnc: 1., camphuræ drag: ß:, simul mixta lintei filis vlceribus imponebantur bìs in die. Post dies 15. addebatur ijsdem vng: vnicornu pulueriz: drag: 2., ol: antim: Basilij Valentini dulcific: drag: 1., & quadraginta diebus liber euasit, absque eò quòd claudicaret, qui anteà membro illo captus incedebat.

In Terra Porcilis. *Hyposarca.* *Obseru.* 49.

DIe 13. Augusti Gregorius de Dominico annorum 26. ex eò quòd manserat multis annis in aruis Romę hydropicus euaserat, nempè hyposarcus, tumuerant enim illi caput, facies, collum, brachia, & crura, ità vt illum deformem redderent; obstructionibus prætereà tenebatur in ambis partibus hypocondrijs, atque his laborabat morbis duobus ab hinc annis; carnes autem habebat nigerrimas, vt si assatæ essent. Accessi vocatus, & supradictis eum inueni signis, cùm febre continua, & tenue, pulsu imbecilli, vrina naturali, & siti ardentissima. Adhibui primò fumenta in cubili herbis aromaticis, & saxis ignitis quinquiès, vespere alternatìm, exsiccatum verò corpus à sudore perungebatur ol: bufonis, & ligni sancti. Quinquiès vinum Calicis sumpsit quibuslibet septem diebus, & sextiès in clysterijs, cùm decoctis ireos, branca vrsina, radic: elaterij, malua, matricaria, parietaria, anisis, & oleis; cæteris diebus decoctum hoc sumebat ℞: conseru: ex cymis, & radic: vincetossici vnc: 1. ß:, conseru: viol: & rosat: an: vnc: 1., pulu: radic: aronis præparati vnc: 1., sal: calybis cùm vitriolo vnc: ß:, Panacææ nostræ liqu: vniuersalis drag: 3., m:, & cap:; hæc omnia tèr cæpit, atque optimè conualuit ac si nullum vnquàm passus fuisset morbum.

Ibidem. *Epilepsia.* *Obseru.* 50.

DIe eodem Consanguineus, aut nepos Archipresbyteri annorum 14. quinque ab hinc annis ab Epilepsia vexabatur, & sæpè cadebat. Quatèr vinum Calicis sumpsit quibuslibet septem diebus, & cæteris diebus hoc confectum ℞: conseru: florum betonicæ vnc: 3., conseru: flor: peoniæ, conseru: flor: tiliæ an: vnc: 2., pulu: ligni visci quercini, radic: peoniæ, sem: cardi sancti, sem: anisi an: drag: 1., sal: antim: cùm spiritu vitrioli composit: drag: 2., m: & cap:, & benè se habuit, neque vnquàm à malo illo vexatus est.

In Cane mortuo. *Morbus Venereus.* *Obseru.* 51.

DIe 11. Septembris Agnes de Caroleto annorum 29. Romæ fuerat, & maritus pano ipsam infecerat, à quo noluit curari præ pudore, quapropter panus in se redijt, & in dolores toto corpore conuersus est. Gummæ indè apparuerunt in capite, in cruribus, & multis corporis partibus, & morbus peior euasit, humor enìm ortus est salsus, acer, & corrodens, qui ipsius ora, fauces, mammas, vuluam, & sexum affligebat. Hæc adhibui ℞: vini Calicis nostri libr: 6. 24. horis infusi, atque indè immisceantur ligni sancti, & corticis eiusdem an: vnc: 3., salsæ parillę vnc: 2., cym: nucum viridacearum vnc: 1., senę vnc: 4., sem: cardi sancti, anisorum, cynnamomi an: drag: 1., hęc omnia per infusionem sex diebus, quorum sumebat vnc: 3. prò vice, & tèr, aut quatèr in die euacuabat. Partes lęsas humore salso bìs, vel tèr in die diluebat eodem reguli vino, in quo ebullijuerat vnc: ß: ligni sancti, corticis oliui, & salsę an: drag: 2., aluminis crudi drag:

drag: 1. ſſ: ſuprà gummas imponebatur ceratum Iohannis Vici de ranis, immixto oleo per deſcenſum ligni ſancti, & buxi. Suprad: vino confecto nondùm omninò libera euaſerat, quapropter iuſſi drag: 1. electuarij infraſcripti 25. diebus hoc eſt ℞: extract: ligni ſancti, extract: buxi an: vnc: 1., ceruſæ antim: noſtræ drag: 6., panacææ vitrioli drag: 3., radic: aronis præparat: vnc: 1., mellis quantum ſuff:, & hoc optimè conualuit, abſq; eò quòd ſignum permaneret, quamuis humor ille corroſiuus iam cæpiſſet corrodere partes omnes ſupradictas.

In Colle paruo. *Hypocondriaci dolores.* *Obſeru.* 52.

DIe 12. Aprilis Antonius Marci annorum 41., temperamenti melancholici à doloribus affligebatur hypocondriacis frequentiſſimis, & ingentibus, ità vt, niſi illi inuigilaſſent, & cuſtodiſſent, ſe de feneſtra præcipitem deieciſſet. Tèr vinum Calicis exhibui nempè quibuslibet ſeptem diebus, & cæteris diebus elect: compoſitum hoc modo ℞: radic: aronis præparat: vnc: 3., radic: vincetoſſici, carlinæ, angelicæ an: vnc: ſſ:, herb: turcic:, bacc: lauri, radic: valerianæ an: vnc: 1., ſalis abſynthij vitriolati, ſalis tartari, ſalis calybis, magiſterij lapidis lazuli, vnicornu, margaritarum præparat: an: drag: 1. ſſ:, mellis quant: ſuff:, & factum eſt electuar:, cuius drag: 2. ſumebat in die bìs, ideſt manè, & veſpere duabus horis antè cibum, & conualuit.

Ibidem. *Paralyſia.* *Obſeru.* 53.

DIe ſupradicto Presbyter quidam erat, qui præcedenti hyeme captus fuerat deſcenſu furibundo capitis ex frigoribus, quæ paſſus fuerat, ità vt verba partìm non ſolùm amiſerit, ipſa nempè proferre abſolutè non poterat, ſed etiam vires dimidij corporis. Hoc laborauit morbo tribus menſibus, Ianuario ſcilicèt, Februario, & Martio, cuius temporis fine ægrotum curaui uaporarijs adhibendis ſemèl in die ſiccis 15. diebus iuxtà noſtrum uſum in cubili herbis aromaticis, & ſaxis ignitis. Ore ſumpſit diebus 50. decocta ex ligni ſancti, eiuſque corticum an: unc: 3., ſalſæ noſtralis unc: 4., buxi, & ſaſſafras an: unc: 1., betonicæ, radic: peoniæ, lentiſci, ligni uiſci quercini an: unc: ſſ., ſem: coriandri, cardi ſancti, cardamomi, aniſorum an: dr: 2., aq: com: libr: 15. f: ſec: artem. Infrà hoc tempus ſumpſit Aureati noſtri gr: 6. prò uice, tèr, quibuslibet nempè decem diebus. Poſt fumenta ungebatur ol: canis rubr:, cùm ol: ſaxi, iuniperi, & ligni ſancti facto per deſcenſum; quarè duobus menſibus ſalutem habuit, in ità ut ſacrum celebrauerit, & partes ualidæ euaſerit.

In Oppido veteri. *Dolor Vterinus.* *Obſeru.* 54.

DIe 13. Aprilis Maria Iacobi annorum 36. uidua, temp: humidi duobus ab hinc menſibus à dolore cruciabatur uterino, in ſtomacho ſcilicèt, umbilico, & renibus; impedebatur illi caput fumis, ità ut iniurioſè loqueretur, & à multis habebatur ut mente capta, vel Diabolis inuaſa. Vinum Calicis dedi ad vnc: 6. duobus diebus, atque indè iures aperitiuos quinque radicibus aperitiuis 12. diebus; fumenta quoque adhibita ad partes naturæ ex ſabina, ſaluia, ſpica, abſynthio, artemiſia, matricaria, & iua artetica, & libera omninò euaſit abſque alijs remedijs.

Ibidem. *Epilepſia.* *Obſeru.* 55.

DIe ſupradicto Filius Andrææ Caroli annorum 12. ſex ab hinc annis Epilepſia laborabat, & ſemèl in hæbdomada cadebat, aut ſæpiùs. Tèr vini Calicis bibit hoc eſt quibuslibet diebus ſeptem, & cæteris diebus ſumebat unc: ſſ: huiuſce compoſiti ℞: aq: hirundinum compoſit: Quercetani, aq: flor: lilior: conual., aq: peoniæ an: libr: 1.

ſyr:

syr: betonicę, stæchadis an: vnc:2., extract: cranij hum:, ligni visci quercini, tinct: antim:, extract: ex croco metall: cùm crusta panis ad vsum Quercetani drag: 1., spiritus vitrioli drag: ß., m:, & cap:, & benè conualuit.

Ibidem. *Hydrops.* *Obseru. 56.*

Die eodem suprad: Antonia Hieronymi pauperrima annorum 24. Hydropem patiebatur aquosam, & suprà vmbilicum tumorem habebat vessicæ ad instàr. Tinct: sumpsit antimonij hyacinthini compositam cùm spiritu sulphuris ad gut: 12. prò vice quinque diebus alternatìm cùm aq: cort: sambuci. Octo adhibita sunt clysteria ex vino, in quo ebulliuerat drag: 1. croc: metall:, anis:, & drag: 2. colochynthidis; vnctiones quoque ventri ex ol: bufonis, & renibus, atque his salutem habuit, & menstrua fluxerunt, quæ iam euanuerant.

Dùm aliquem inuisebam locum omnia mala morborum à Medicis destituta mihi seruabantur meo aduentu.

In Podeo Miano. *Hydrops.* *Obseru. 57.*

Die 17. Aprilis quædam Hydropica annorum 32. vidua, eò deuenerat imbecillitatis, vt erigi non posset. Eodem modo iisdemq; remedijs libera euasit; addita solùm sunt fumenta herbis aromaticis, & saxis multis diebus.

Nerolæ. *Corpus igne incensum.* *Obseru. 58.*

Raimundus Raimundi Locator Eminentissimi Domini Cardinalis Francisci Barberini annorum 45., temperamenti biliosi, & sanguinei in proprio cubiculo arcam tenebat ad seruandum scripturas, numos, multaque alia, inter quæ paruum sclopum oneratum, & sex libras nitrati pulueris. Quodam itaque vespere lucernam manu gerens arcam aperijt Codicillos nonnullos arrepturus; verùm, vel lucernæ scintilla in puluerem descenderet, vel sclopus ex se concepto igne in ignatio plumbeas glandes expelleret, accensus est puluis, eodemque tempore sclopus tonauit, quarè Raimundus curuatus in arcam, vt dictum est, ignis impetu eleuatus tectum vsque percussit toto corpore, vestibusque, capillis, & membris omnibus ardebat, perindè ac si stuppa pice polluta circumdaretur. Domestici accurrentes neque valebant ignem extinguere, vel illum exuendo vestibus, vel alijs appositis pannis ad partes ardentes, quos cùm remouerent, pellem simul e cute, facie, pectore, & brachijs, maximo infelicis illius dolore detraxerunt. Nuncium illicò ad me misere duobus milliaribus ab illo loco procul distanti, acceptaque lagena aquæ stillatæ gambarorum, & felicis iter suscepi. Accessi, & aquæ supradictæ addendo aliquantum camphuræ, ipsaque diluendo læsas partes dolor subitò euanuit; folijs indè fabarum tenerarum (aliud enim præ manibus nobis aptius non erat) appositis infrà dies duodecim sanatus est, absq; alijs remedijs, pulchriorque euasit facie quàm anteà ex pellis innouatione.

Scandriliæ. *Lapsus cùm percussione.* *Obseru: 59.*

Anna Valentini mihi nepos adoptiua annorum 17. marmoreo nixa mæniano vnà cùm eodem præceps cecidit ex altitudine septem cannarum. Ipsam illicò exanguem sinè verbo, iamque mortuam habitam in domum tulerunt, & per ampullæ rostrum immissis in os elexyr vitæ nostri drag: 2. excitata est, exclamans coxendicem, & brachium illi fractum esse, vt re ipsa inuenimus. Sanguinem hausi, accomodatoque brachio, quod in frustra erat apud humeros, & coxendice, quæ in medio, nostrum apposui emplastrum adstringens cùm segmentis ligneis optimè circumuinctis. Hinc vidimus mul-

multum sanguinis è natura decurrere, ideòque arbitratus in interno læsam esse repetiui elexir cùm tinctura nostra electri, & aqua nostra vulneraria. Post octo dies remota sunt splenia adstringentia, & segmenta, & bìs in die vngebantur oleo canis rubei, & tinctura policresta non solùm læsæ partes, verùm etiam totum corpus, adhibendo fracturis cerata oxycrocei. Bìs in die sumebat de liquoribus suprad: an: g: 20., & vnc: 3. aq: suprad:, hoc enim vsu 30. diebus sana, & integra omninò euasit, absque eò quòd vel claudicaret, vel alijs membris imperfecta, & incomposita esset omnium stupore.

In Moricone. *Febris Maligna.* *Obseru. 60.*

Dominicus Aimoni annorum 52., temperamenti adusti, & melancholici septem ab hinc diebus febre laborabat maligna, neque vllum hoc tempore vocauerat Medicum, in proprio quippè loco non erat, sed solùm Chyrurgum. In septimo accessit symptoma conuulsiuum cùm singultu, cùm quo qualibet vice fiebat attractio conuulsiua. Tunc tres vocati sunt Medici, quorum vnus ego, sed duo signa supradicta videntes illicò abierunt, absque eò quòd neque quid faciendum consulerent. Fortunam itaquè tentans ego dedi de Aureato nostro gr: 7., & post horas quinque nouiès euacuauit fætentissima cùm atrabilaribus, ex quo cessauit singultus, & conuulsio. Dedi indè de trochiscis nostris alexipharm: primis, margarit: præp:, & diaphoretico nostro an: scrup: ß: prò vice in consummatis tèr in die. Vesicantia apposui brachijs, & cruribus, multas cordiales epictymas cordi, atque hoc modo die duodecimo meimetipsius admiratione liber, & sanus euasit.

In Ginestra. *Febris Tertiana.* *Obseru. 61.*

Die 19. Aprilis Pauper mendicus annorum 68. sex ab hinc mensibus febre tertiana laborabat, & imbecillis adeò euaserat, vt ad vicina loca se conferre non posset ad eleemosynam expetendam. Dedi drag: 1. extracti Antifebrilis Riueriani, & nouiès euacuauit, quarè febris discesit absque alijs remedijs.

Ibidem. *Vlcera in pede.* *Obseru. 62.*

Die 19. Aprilis Virgo ann: 18. ab humore affligebatur frigido in pede, qui in tumores conuersus erat, hoc est spinam ventosam in osse mazzillo, quatuor apertus foraminibus. Varia Chyrurghi multi adhibuerant remedia absque vllo vnquàm iuuamine, quapropter iussi ego vinum Calicis ore tèr, scilicèt quibuslibet septem diebus; cæteris diebus decocta sumebat ex salsæ nostralis vnc: 5., ligni sancti, & cort: eiusdem, lentisci, visci quercini, buxi an: vnc; 2., sem: anis:, fænicul: an: vnc: ß:, quocunque manè vnc: 6.; vlcera quoque diluebantur bìs in die eodem decocto, in quo addebatur immixta vitrioli Cyprini drag: 1. prò libra. Specilla facta sunt ex spongia, & gentiana vt foramina amplificarentur; intùs immittebatur per syphonem ol: antim: ex saccharo, & alumine cùm bals: tertio Paracelsi scripto in sua Chyrurgia parua; à partibus adhibebatur emplastrum stypticum Paracelsi dictum calaminare scriptum à Crollio; atque his 28. dierum spatio conualuit à prædicto morbo, menstrua fluxerunt vberrima, & colorem viuum recepit.

Ibidem. *Febris Quartana duplex.* *Obseru. 63.*

Die 23. Aprilis Puer annorum 11. anno ab hinc febre ægrotabat quartana, & in duplicem conuersa erat; tenebatur præthereà obstructione splenis, ità ut iam inciperet in hydropem inclinare. In hora accessionis dedi gr: 15. Febrifugi Riuerij, quarè febris non ampliùs regressa est; octo diebus iussi emplastra ex uerbena suprà partem

 lienis,

lien s, quibuslibet 24. horis, & quotiescunquè splenium mutabat multos inueniebat numores extractos, & ab omnibus liber extitit.

Ibidem. *Ex lapsu corpus percussum.* *Obseru. 64.*

DIe eodem Iohannes Iacobi annorum 26. cecidit ex arbore præalta quercus, ità vt latere, capite, & coxendice percussus fuerit. Dubitabatur de coxendicis fractura, & costarum, vectus enìm est suprà pheretrum, quia ex se corpus erigere non poterat. Sedulò, & accuratè animaduertens obseruaui non esse fracturam, sed tantùm corpus contusum. Iussi illicò vt haurirentur vnc: 6. sanguinis, & cucurbitulæ imponerentur non recisæ humeris, & coxendicibus, indè verò accomodaui lectum ex folijs ebuli, in quo sepelliri ipsum iussi 15. horis, quibus elapsis alia mutarentur folia, ex quo multùm sudauit, & corpus soluit. Ore sumpsit vini Calicis vnc: 8., & absque alijs pharmacis optimè se habuit, vt si nunquàm cecidisset.

In Turricella. *Punctura venenosa.* *Obseru. 65.*

DIe 28. Aprilis Iosepho Antonij annorum 28. ex transfixione manus à dumo venenoso ortus est tumor, & quasi sfacelum euaserat. Multa applicuerant Chyrurgi emplastra, & tandèm manum amputare decreuerunt; vocatus accessi, & eorum opinioni cùm aduersarer discesserunt. Ipsum curaui bals: sulphuris fætentis, ol: ceræ, therebinthinæ, ol: philosophorum an: vnc: ß:; ad comprimendum manus tumorem iussi fumenta bìs in die herbis aromaticis, desiccantibus, & saxis ignitis cùm aceto suprà aspersso. Suprà vlcer semper erat ceratum Paracelsi calaminare, atque ore bìs vinum Calicis exhibui, quapropter diebus sexdecim sanatus est absque eò quòd manus impediretur.

Ibidem. *Ruptura.* *Obseru. 66.*

DIe 29. Aprilis Puer ruptus, cui descendebant in bursam intestina, sanatus est apposito fæmorali ex tela, & cataplasmata ex symphyto maiori, & minori, cùm puluc: croc: Martis adstring:, corymbis glandium, & balaustijs, & inter 24. dies integram habuit salutem.

Ibidem. *Menstruorum retentiones.* *Obseru. 67.*

DIe 30. Aprilis Menstrua reuocata sunt tribus puellis oppilatis, sumendo bìs vinum Calicis, & adhibendo fumenta alibi descripta additis fecibus reguli. Decocta quoque pluribus diebus ex his composita ℞: quinque radic: aperitiu: an: pugil: 1., artemisiæ, matricar:, rubiæ tinctorum, primul: veris, iuæ arteticæ an: manip: ß:, atque hoc modo omnes tres menstruorum expertæ sunt beneficium, quæ nondùm fluxerant, quamuis vna annorum esset 18., altera 19., & tertia 22.

In Terra Ornani. *Epilepsia.* *Obseru. 68.*

DIe 12. Iunij Angelę Collis longi annorum 46., temperamenti melancholici ex dolore mortui filij menstrua suppressa sunt, quæ vberrima semper fuerant. Post menses sex epilepsia ægrotauit, ità vt non videret, & per horæ quadrantem affligebatur, dùm verò spiritus boni rediebant per alium horæ quadrantem verba non proferrebat, sed quasi hebes erat. Ipsam hoc modo curaui, dando primùm Aureati nostri in confect: gr: 6., & multa euomuit porracea, & biliosa. Die insequenti vini Calicis bibit vnc: 6., & iterùm euomuit, perque secessum sextiès. Multis diebus indè quolibet manè drag: 1. huiusce

com-

compositi ℞: extract: peoniæ, flor: tiliæ, cerasorum amarorum, visci quercini an: vnc: ß, essent: cranij humani drag: ß., vnguis Alcis scrup: 1., vnguis asinini scrup: 2., cerusæ antim: drag: 6., conseru: betonicæ vnc: 2., fæculæ aronis, & fæculæ brioniæ an: drag: 2., salis artemisiæ, & matricariæ an: drag: 1. ß:, m:, & cap:, atque horum vsu nunquàm amplius cecidit, & menstrua intèr mensem, & dimidium iterùm experta est.

Ibidem. *Arteria recisa.* *Obseru. 69.*

DIe 3. Iulij Adolescens ligna secans in nemoribus ictu securis se vulnerauit in pede ad partem interiorem, & pellem rescidit, venas, & ferè neruos; arteria quoque recisa est, nec multis remedijs adstringentibus à Galeno propositis, & à Chyrurgis adhibitis vnquàm possibile fuit vt se coniungeret, & clauderetur sanguinis exitus; ignem quoque adhibuerunt, sed frustrà, immò eò magìs duo capita arteriæ recisa intèr se discesserant vt solent. Me aduocauerunt, & miserum inueni imbecillimum; dùm autem soluebantur fasciæ sanguis fluebat magna copia. Nostrum illicò bals: apposui adstringens cùm filis, & sinè alijs remediis non ampliùs exibat sanguis, & quinque diebus benè se habuit.

In Ciuitate Rheatina. *Herpes in lupum.* *Obseru. 70.*

DIe 17. Nouembris Illustris: Dominus Fabritius Aligeri consobrinus carnalis Eminentissimi Cardinalis Vecchiarelli annorum 36. captus erat coxendice, & crure multis ab hinc annis ex herpete, quia nempè corpus adustum erat, & atrabilare, acris euaserat supradicta pars, cùm vlceribus profundis corrosiuis, & malignis à Paracelso vocatis nomine luporum; vlcera autem, & foramina erant 85. Dominus hic multa expertus fuerat Chyrurgorum, & Medicorum remedia, sed nullo iuuamine, immò ex varietate medicamentorum morbus eò magìs sæuiebat. Varias ego in Sabina egeram curas morborum incurabilium fœlici exitu, tàm in Medicina, quàm in tumoribus frigidis, & acribus dictis elephantiasi, vel spinæ ventosæ, & multum honoris apud omnes mihi comparaueram; ipse itàque fidens nomini, & precibus amicorum me vocauit; quia verò tempestas rigescebat primùm iussi vt cubiculum circùm obduceretur auleis, atque intùs ignem accendi temperatum, vt aer quasi veris esset. Ægrum purgaui remediis ordinariis cùm digestiuis, & vltimò exradicatiuo, quod assensu Medici ordinarii factum est. Formam indè iussi decoctorum ligni, salsæ, quæ est compositio tertia, quam scribit Andreas Calmatthæus in suo Enchiridione. Decoctum sumebat bìs in die, manè, & vespere, cùm regula, quam ars exquirit, in quocunque autem eorum immiscebam gut: 10. tincturæ stybii nostræ vniuersalis, & triginta diebus his vsus est. In partibus dolentibus, & vlceratis primò adhibebam tribus diebus vng: populeonis, rosati, litargyrii cùm ol: rof: composit: an: vn: 1., camphuræ drag: 1. ß., m:; affecta loca diluebã tèr, aut quatèr in die aq: ros:, in qua infusum erat psimmythium, litargyrium, turia, bolarmenum sæpè sæpiùs agitando phialam. Statìm ac purgari cæpit, dolor, qui infirmum vexabat discessit omninò, ex camphura, quæ ad tales effectus vnica est. Addebam indè vnguentis bals: dulce antim: nostri, buthyrum plumbeum, & essent: camphuræ, ex quibus multam vlcera emiserunt putredinem, & foramina radiculam vermiculi ad instàr. Balsamum quoque adhibui ex myrrha, mastiche, sarcocolla, thure, aloe, & multis vegetabilibus, quod scriptum est in Arcanis, & 44. dierum spatio sanata sunt vlcera. Apposui etiam bal: canis rubei nostrum compositum ad neruos roborandos, anteà enim claudicabat, & incedendo crus illud multùm descendebat. Die supradicto 44. de domo simùl egressi sumus, & optimè deambulabat, quamobrèm liber extitit, absque eò quòd vllo vnquàm morbo vexaretur per annos multos usque nunc, qui sanus est ex gratia Saluatoris nostri Iesu Christi.

Tempore, quo in suprad: Ciuitate moratus sum multas obuiam habui curas, quæ cùm fælici complerentur exitu, necesse fuit uere insequenti ibi permanere, ideòque multos curaui morbos in Ciuitate, & proximis locis, quorum hìc nonnullos adnotatos aspicies.

Ibidem. *Morbus Venereus antiquus.* *Obseru.* 71.

DIe 23. Nouembris Illustrissimus D. Franciscus Maria Aligeri frater supradicti, annorum 27., temperamenti biliosi, pilique rubei quia immoderatè voluptatibus Venereis se immerserat, ipsarum fructus extrà limites colligens, ipsarum quoq; cespites, & dumos legit acerbos, quibus huiusmodi venatores transfigi plerumquè solent. Rus indè petijt multis mensibus varias ferens perpessiones, & infectus est pessima corporis habitudine. Doloribus cruciabatur acerbissimis, & eò deuenerat viribus destitutus, pallens, oculisque recedentibus, vt flexus incederet, & ossa spondilia renium vt gummas emitterent, se seque è loco suo impellerent. Sæpè symptomaticis accidentibus deficiebat cor, ità vt sensibus destitueretur, & verbis, nihilominùs dùm spiritus recuperabat ambulare conabatur. Tempore supradicto vaporaria adhibita sunt pluriès herbis, & saxis, atque indè vngebatur bals: canis rub:, ex quo dolores ampliùs non acesserunt. Cordi appositum est vng: cordiale Guainerij cùm essent: cort: citr:, & bals: nostrum cordiale sæpiùs; stomacho ceratum nostrum stomachale. Multotiès ore sumpsit bals: nostrum cordiale, bals: salutis, elexir vitæ, vnicornu, essent: cort:citr:, & tincturam stybij vniuersalis. Moderatè hyemem transegit, curam verò distulimus ad ver, quia homo erat immoderatus. Vere, quia impatiens erat, & nausea afficiebatur, iussi extract: arundinum, lentisci, & ligni sancti an: scrup: ss:, Panacææ nostræ fixæ g: 15., m:, & sumebat vt pillulam opportunè quolibet manè, & vnc: ss: aq: nostræ sudoriferæ, sed parùm sudabat, quia sistere quantum oportebat non patiebatur. Hoc vsu 30. diebus salutem habuit, neque vllo vnquàm laborauit morbo ampliùs; vxorem duxit, & filios habet, verebantur autem ne extingueretur progenies, cùm in domo illa nullus esset ad vxorem ducendam aptus.

Ibidem. *Hemophthysis.* *Obseru.* 72.

DIe 28. Nouembris Dominus Io: Franciscus Buccini Nobilis diues Ciuitatis illius annor: 23. ex assiduitate studiorum, quibus operam dederat Perusiæ, debilitatus adeò erat stomacho, & capite, vt ex distillatione, quæ descendebat in pectore ortum fuerit sputum cruentum cùm tussi; pallidus erat, & gracilis, eò vt Phthysicus haberetur. Ego vnus ipsum curaui, non enim alios voluit, neque consilijs, purgatus est primò vnc: 3. nostræ aquæ catholicæ purgantis, atque indè syr: accomodaui antiheticum Riuer: ad vnc: 1. ss:, in quo immiscebantur quotidiè drag: ss: pulu: Antihetici nostri, & 20. gut: nostri bals: magisterialis correctiui, de quo syr: sumpsit 25. diebus. Infrà diem sumebat prò potione aq: stillatam ex scabiosa, ligno lentisco, ligno quercino, cùm hordeo, atque intùs lactis sulphuris gut: 10.. Stomachum perunctum gerebat pectorali vnguento; vinum quoque voluit Calicis, quod me inuito bibit, & magno illi fuit iuuamine; tandèm iterùm purgatus est aqua supradicta, & optimè conualuit. Purgari iterùm vere voluit, sumendo lac capræ, neque vnquàm morbo illo laborauit.

Ibidem. *Paralysis.* *Obseru.* 73.

DIe 6. Decembris Famula Illustr: M. Episcopi Valentini de Ciuitate Ducali ann: 66. vel ex frigore, vel calore ignis, quia coqua erat, debilis aliquantùm euaserat, & repentina fluxione capitis in formam apoplexiæ loquela impediebatur nō solùm, sed etiam viribus omninò destituta erat brachij, cruris, & totius illius partis ità vt vllo modo erigere se non posset. Rheatū delata est tanquā cadauer spe salutis derelictū; vocatus accessi, & vaporaria adhibui saxis, & herbis ad vsum nostrum, atque indè vnctiones ol: nostro composito canis rub:. Sæpiùs mirè soluta est lingua, & aliquantum roboris brachium, & crus excepit, ità vt deābularet; etiāsi verò perfectè omninò libera nō euasit, attamē necessaria agebat multorū admiratione senis enìm erat, & morbus spe derelictus habitus fuerat.

Ibidem.

Ibidem. *Passio Hysterica.* *Obseru. 74.*

DIe 3. Ianuarij Domina Flauia Sanitij annorum 36. Monaca in Monasterio Diui Benedicti à passione affligebatur symptomatica cordis, & imbecillitate virium, & viscerorum languebat, ità vt dùm cibum sumpserat quamquàm tenuissimum, attamèn si vllo modo mouebatur, illicò agrediebatur à syncope, vomitibus, doloribus capitis, stomachi, & similibus, hoc autem sex ab hinc annis; corpus delicatissimum erat, parùmque menstruorum experiebatur beneficium. Infrà hoc tempus remedia sumpserat à multis Medicis, verùm pro iuuamine imbecillitate maiore ex illis tenebatur. Nullum suauem, aut pessimum odorem naribus excipere poterat, immò ab ipsis omninò abhorrebat. Vnctionem iussi stomacho ex ruta, absynthio, cort: citri, & mali medici, calamento, & vino ad vsum. Ad partem cordis adhibebatur ol: cort: citri per expressionem; vinum indè dedi Calicis Chymici, & multos eiecit humores per vomitum, & secessum. Accomodaui quoque confectum hoc modo ℞: cornu cerui præpar:, vnicornu, sal: prunel: corallat: an: drag: 1. ß:, pulu: nostri Antihetici drag: 3., fæculæ aronis, vincetossici an: vnc: 1., oculorum gambarorum, brioniæ in fæcula an: drag: 2., conseru: ex cymis, & floribus melissæ vnc: 4., m:, & cap: drag: 1. ß: manè ieiuno corpore; bibebat insuper aq: melissæ, tantoque fuerunt illi iuuamine hæc remedia, vt ad nouam vitam se reuocatam fateretur; vires recepit, & integra floruit salute.

Ibidem. *Menstruorum retentio.* *Obseru. 75.*

DIe prædicto Domina Androsilla Vincenti annorum 35., temperamenti mixti, & delicati ex menstruorum retentione doloribus cruciabatur ab acerbissimis capitis, & stomachi, & à syncope etiam interdùm ex vaporibus, qui cor illi occupabant. Ceratum iussi ex nostris stomachalibus, atque ore vini Calicis vnc: 5., quarè multa biliosa euomuit, & euacuauit. Post nonnullos dies dedi syr: artemisiæ, matricariæ, & quinque radic: aperitiu: an: vnc: ß:, sal: absynthij calybeati, & artemis: an: scrup: 1., m:, & cap:; fumenta quoque adhibita partibus locorum, herbis aromat:, & reguli fecibus, ex quibus menstrua fluxerunt, & benè se habuit.

Ibidem. *Epilepsia.* *Obseru. 76.*

DIe 6. Ianuarij Filius cuiusdam vocati Falzapellis annorum 13. multis agitatus fuerat ab epilepticis accidentibus, & parte dimidij corporis destitutus est, ità vt caderet, neque pedibus erigi posset, quia pars imbecillima euaserat. Caput prætereà habebat deforme, & ingens, faciem obliquam, & linguam non penitùs absolutam; imperfectissima erat oculorum acies, crebrisque agrediebatur à vertiginibus, & timoribus. Diù Medicus Pallans medicamenta applicauerat, sed in peiùs tendebat morbus; quia verò Medicus ego eram ægrotis omni salutis spe derelictis, rogatus sum à multis vt accederem curaturus. Quapropter in primis exhibui vinum Calicis, cuius ope multa exierunt per vomitum, & secessum; vinum indè composui hoc modo ℞: ligni sancti rasi, cort: eiusdem an: vnc: 3., flor: lil: conual:, peoniæ, tiliæ, borrag:, bugloss:, rosmar:, saluiæ, lauandæ seù spicæ an: vnc: ß:, ligni lentisci, visci quercini, salsę parill: an: vnc: 2., betonicæ, pimpinel:, saxifragiæ, cetrac: an: pug: ß:, eufragiæ, chelidon: an: manip: 3., stæchadis vnc: 6., gran: Paradisi, sem: cardi sancti, anisorum, baccarum iuniperi an: drag: 2., nucis muscat:, macis, cynnamomi an: scrup: 2., conterantur omnia, & infundantur in libr: 15. vini generosi per sex dies in loco frigido, de quo sumebat vnc: 4. manè ieiuno corpore, & vespere tribus horis antè cibum, cùm regimine viuendi. Quibuslibet septem diebus vinum Calicis bibebat, & nouiès facta sunt fumenta in cubili herbis, & saxis ad usum nostrum; atque indè ungebatur nuca, spinalis medulla, & partes uiribus destitutæ oleo nostro

canis rubei, ideòque solutum est corpus, optimèque incedebat, roborata sunt membra imbecillia, & oculorum aciem recepit. Non autem perfectam habuit salutem, sed è periculo illo liber euasit.

Ibidem. *Dolores Colici.* *Obseru. 77.*

DIe 8. Ianuarij Adolescens propè Clarellos à doloribus affligebatur Colicis acerbissimis, atque ad hoc multa adhibita fuerant clysteria carminatiua, aliaque remedia, sed frustrà. Accessi ego vocatus, & dedi extract: nostri Antecolici drag: 1., vnicornu scrup: 1., m:, & ab eo dolore penitùs liberatus est.

Ibidem. *Passio Hysterica.* *Obseru. 78.*

DIe 12. Ianuarij Barbara Fornara Illustrissimorum Dominorum Aligeri ancilla ingentes dolores vterinos patiebatur, cùm passionibus hystericis, & syncopationibus. Bis vinum exhibui Calicis, sumpsit etiam confect: comp: ex conserua rosarum vnc: 3., conseru: anthos, & flor: nuc: an: vnc: 1., sal: artemis:, & matricar:, sabinæ, vnicornu an: drag: 1., fæcul: brioniæ drag: 1. ß:, cynnamomi drag: 3., fæcul: aronis vnc: 1., m:, & cap: cochlear vnum prò vice semèl in manè. Menstrua fluxerunt, omne malum enìm ex illorum suppressione ortum erat, & conualuit.

Ibidem. *Oppilatio Hypocondriorum.* *Obseru. 79.*

DIe 19. Ianuarij Illustrissima Domina Antonina Aligeri annorum 69. multo ab hinc tempore laborabat oppilatione hypocondr:, & corporis tumore, quamobrèm dedi vnc: 6. vini Calicis, & multam euomuit pituitam; per secessum verò quindeciès absque eò quòd labefactaretur, immò recreata est. Emplastra indè apposita quinque diebus suprà partes oppilatas ex verbena, farina hordei, & oui albumine, quarè expers à morbo illo remansit.

Ibidem. *Hydrops vterina.* *Obseru. 80.*

DIe eodem Illustrissima Domina Catharina Cefonij annorum 32., temperamenti humidi, & valdè pinguis, nouem in lucem ediderat partus, & quia parùm in illis purgata erat, hydrops accesserat vterina, non verò cùm febre, sed solùm expedita non erat ad necessaria prò domo. Vini sumpsit Calicis vnc: 6., & multa aquosa per secessum expulit, pauca verò per vomitum. Iussi indè fæcul: iridis, & brioniæ an: scrup: 1., cùm ol: anis:, & cynnamomi an: g: 6., quibus aquam multam euacuauit, & benè se habuit; quia enìm à malo illo leuata videbatur, nulla alia voluit remedia, quapropter octo post annos illam vidi cùm pristino ferè ventris tumore. Multa iterùm iussi, sed ignoro an conualuerit.

Ibidem. *Asthma antiquum.* *Obseru. 81.*

DIe 19. Ianuarij Oliua nutrix supradictæ Dominæ multo ab hinc tempore asthma patiebatur, ideòque pectorales iussi vnctiones pectori, & ore vsum oxymel: facti ex decocto ligni visci quercini, scabiosæ, tussilaginis, caricarum, iuiubar:, liquiritiæ, mellis, & aceti sec: artem, de quo sumebat vnc: 1. ß: prò manè. Bibit etiam vinum Calicis, quod morbum illum repulit.

Ibidem. *Dolor Nephriticus.* *Obseru.* 82.

DIe 21. Ianuarij Illustrissimus Dominus Dux Adrianus Ceronij multis ab hinc diebus dolore cruciabatur nephritico. Medicus Pallans clysteria iusserat, & vsualia remedia, sed frustrà; vinum ego Calicis dedi, & liber à dolore extitit absque alijs pharmacis.

Ibidem. *Passio Hypocondriaca.* *Obseru.* 83.

DIe 23. Ianuarij Thomas sericarum mercator ligularum annorum 37. multis ab hinc mensibus passione, & dolore stomachi affligebatur, qui ex hypocondriaca passione processerat. Pallans multa exhibuerat remedia, sed nullo iuuamine. Vinum dedi Calicis, quarè multa per vomitum exierunt; ceratum apposui stomacho nostrum stomachale, & sumpsit nostri salis antiscorbutici scrup: 1. prò vice, salis absynthij calybeati scrup: 1. cùm iuribus carnis, multis diebus, & bis iterùm vinum sumendo liberatus est.

Ibidem. *Pleuritis.* *Obseru.* 84.

DIe 26. Ianuarij ad Casalia Dominorum Aligeri in Pistignano corũ Villicus annorum 28., temperamenti mixti quatuor ab hinc diebus pleuritide laborabat, & maximo periculo, in illo enim quinque erant signa à Galeno proposita. Signa prætereà habebat mortifera ex illis, quæ in extremis apparent, oculos nempè vmbrosos, & vitreos, & carpum habebat, sicut & cùm aliquid bibendum propinabatur ei, omnia voraturus videbatur. Nullum adhibitum erat remedium, & vinum duobus diebus biberat, quod pleuriticis purum venenum est. Clysterium illicò iussi commune, & extrahendas indè sanguinis vena communi vnc: 6., qui putridus erat. Dedi indè dr: 1. pulu: nostri Antipleurit:, & cataplasmata duo Antepleu: cùm sapone applicaui vnum suprà dolorem, & alterum suprà partem oppositam; perunctus quoque fuit ad suprad: partes nostro ol: Antepleurit:. Ore sumpsit lambitiuum compositum ex syr: pectoralibus, in quibus posita est margarit:, vnicornu, corall: rub:, diaphoretici nostri fixi an: dragm: ß:. Insequenti manè repetitus est puluis Antepleurit:, quarè tumor fractus est, ità vt circà libr: 3. putridarum pituitarum, & mirificè sanatus est.

Ibidem. *Cachesia, & oculorum impedimentum.* *Obseru.* 85.

DIe 26. Ianuarij Vxor cuiusdam ferrarij, qui propè D. Aligeros incolebat annorum 36., temperamenti melancholici mala affecta erat salute ex habitu cachetico, & amborum oculorum cæca erat, illorum enim acies imperfectissima. Fixam ferebat opinionem fascinationibus illatis vexari, neque ab ipsa vllus eam remouere poterat. Bis vinum Calicis exhibui, quarè multa viridacea, obscura, & crassa euomuit, quæ fascinationes esse ægrotanti significauimus, & iam exijsse. Nostrum stomachale ceratum stomacho apposui, & nucem auellanam argento viuo completam aliquantùm exagitato succis à Vilant propositis contrà maleficia, quarè libera ex apprehensione illa meliùs se habuit. Ad oculos adhibebatur aq: nostra optalmica composita ferè vt illa Quercetani, & mensis vnius spatio optimè videbat, & sanata est omninò.

Ibidem. *Asthma antiquum.* *Obseru.* 86.

DIe 26. Ianuarij Magdalena filia Pignatelli annorum 24. tussim continuam patiebatur ab infantia, ideòque iussi vnctiones pectorales, & vinum Calicis exhibui, quod tale attulit iuuamẽ, vt libera omninò videretur. Idem etiã accidit Dominæ Lucretiæ Ceronii.

Ibidem. *Dolor capitis, & stomachi.* *Obseru.* 87.

DIe 27. Ianuarij Nouerca supradictæ vocata Oliua annorum 61. ab acerbissimo cruciabatur dolore capitis, & stomachi; ipsa quoque vinum Calicis sumpsit, & vterque dolor discessit.

Ibidem. *Arteria recisa cùm tumore sub auricula.* *Obseru.* 88.

DIe 28. Ianuarij Froscinus Scardalana incolens ad Puteum annorum 32., temperamenti melancholici tumorem habebat paroxydis ad instàr sub auricula frigidum, & difficilimum ad concoctionem. Medicus Pallans, & Puccius Chyrurgus remedia adhibuerant, sed frustrà, arbitrabantur enim morbum esse Gallicum, & talem ad effectum pillulas iusserant. Missionem prætereà sanguinis iusserunt, tonsor autem errauit, & arteriam recidit, ex qua tanta exiuit copia sanguinis, vt anaclinterium, & stramentum penetrans riuum sub cubile compegerit, præter illum, quem in linteis collegerant. Magno me impetu vocauerunt, atque illicò apposito nostro magisteriali bals: adstring: sanguis ampliùs non fluxit. Dimiserunt itàque Medicum, & Chyrurgum, & mei vnius remedia experiri voluerunt ad tumorem, quarè ceratum adhibui calaminare Paracelsi, quo maturatus est, & apertus; ingens quoque radix erat, quæ nostris trochiscis corrosiuis consumpta, atque indè curatus est nostro vng: basilicone, ità vt 16. diebus liber euaserit. Ex multo sanguine, qui exierat, vel quia infectus esset morbo, de quo dubitabatur, brachia erigere non poterat, & in iuncturis acerbos patiebatur dolores, quarè nostra iussi vaporaria, atque indè vnctiones oleo canis rub: sextiès, & sanatus est.

Ibidem. *Amentia.* aut furiosus *Obseru.* 89.

DIe 28. Ianuarij dùm in domo eram suprad: D. Aligeri delatus est adolescens annor: 26. de Moro Terra non multùm distante à Ciuitate, rusticus fortis, & temperam: melancholici. Hic in amentiam inciderat, ità vt ex ea deformem exceperit fisonomiam mensibus ab hinc. Septem dedi gr: Aureati nostri euomitiui, non autem euomuit, nec euacuauit. Die inseq: data est libra vini Calicis, & multa euomuit mixta, perque secessum sextiès. Retulerunt illum indè ad patriam dato regimine viuendi, decoctum nempè iussi ex gallo veteri compositum ad vsum Riuerij. Quibuslibet septem diebus vinum Calicis semèl sumebat, & diebus 34. transactis me inuisit liber, valens, & optimo colore, ità vt nunquàm amentiam passus videretur.

Ibidem. *Hydrops.* *Obseru.* 90.

DIe 29. Ianuarij Adolescens annorum 27. hydropicus erat, sed hydropem patiebatur complicatam, non solùm enim Ascites erat ventrem habens ingentem, verùm etiam hyposarca laborabat, tumens scilicèt capite, facie, brachijs, & cruribus. Mendicus erat hic, ideòque in eleemosinam concessi ol: bufonis, quo perungebat omnes partes tumidas. Ore sumebat septem diebus vini Calicis vnc: 3. prò quolibet manè, & euacuabat duodeciès, vel quindeciès in die aquosa. Venter detumuit multùm, sed obstructionem reliquit in regione splenis; quapropter iussi ol: bufonis, spicæ Romanæ, saluiæ, rosmar:, menthæ, nepetæ, abrotani, enulæ campanæ, verbenæ, rutæ, hyssopi, cort: fraxini, cappar: an: pug: ss:, & vinum; cùm illo autem oleo decoctio fiebat vsque ad consumptionem vini, vngebaturque pars lienis, interdùm iecuris, & stomachi. Suprà ventrem adhibebantur eadem addito pulu: cymini asperso, & benè se habuit. Prò præseruatiuo indè composui electuarium cùm pulu: radic: vincetosici, qui multo sunt iuuamine in his effectibus.

Ibidem. *Vomitus.* *Obseru. 91.*

DIe 30. Ianuarij Cynthia quædam in domo D.D. Aligeri annor: 32., temper: intemperati tali afficiebatur nausea, vt omnia, quæ comedebat, per vomitum reiceret, fixãq; apprehenserat opinionem maleficijs vexari. Vinũ exhibui Calicis ad vnc: 6., apposuique stomacho ceratum ex nostris stomachalibus, & conualuit. Voluit etiam auellanam secretis contrà maleficia plenam, & optimum resumpsit colorem.

Ibidem. *Infans in agonia.* *Obseru. 92.*

DIe 30. Ianuarij Infans octo mensiũ 15. ab hinc horis versabatur in agonia à Medico derelictus vt cadauer extinctum; videbatur tantùm tenuis ille motus, vt si anima è corpore discedere vellet, ideòque candela accensa benedicta morté pueri expectabant adstantes. Accessi, & per rostrum ampullę, quę adhibetur in sacris, immisi in illius os aq: tormentillæ, cùm gut: aliquot elexir vitę, & iulep: gemmati, infuso in suprad: aq: vnicornu. Cordi vngebatur essentia cort: citr:, & elexir vitæ, ità vt mirificè aperire oculos cæperit, cùm nutrice, & alijs familiaribus ridere, & vbera iterùm resumere.

Ibidem. *Agonia.* *Obseru. 93.*

ALtera similitèr puella in domo Illustrissimi Domini Ducis Ceronij mensium 18., cuius anima in linguæ cuspide egressura erat, iisdemque suprad: remedijs à morte, vt ità dicam, ad nouam vitam reuocata est. Multotiès hoc mihi accidit in similibus, multique salutem receperunt, multi extincti sunt iuxtà naturam, quæ vim habet aut non à remedijs auxilium sibi sumere. Neque igitur in extremis desperandum, roborantia enim interdùm vitam afferunt.

Ibidem. *Hydrops.* *Obseru. 94.*

DIe 2. Februarij Mater Risecci calceolarij annorum 65. tribus ab hinc annis quadam hydropis specie laborabat, valdè scilicèt tumidum habebat ventrem, & hypocondria, cruraque, & coxendices viribus erant destitutæ, ità vt corpus erigere non posset, nec baculis appositis sustinere. Fumenta adhibui coxendicibus, cruribusque herbis aromat:, & saxis ad vsum, atq; indè ol: canis rub: perungebatur. Ore sumpsit vinum Calicis, & stomacho applicatum ex nostris stomachalibus ceratum. Vinum parùm per vomitum, multa per secessum eiecit; vaporaria concesserunt vt per domum ambularet non autem libera penitùs; verùm inter anni spatium eadem infirmitas accessit, & ad sepulcrum arbitror illam detulisse.

In Terra Montis nigri. *Dolor in vulua.* *Obseru. 95.*

DIe 5. Februarij Mulier, cuius nomen scribere non licet à maximo in vulua dolore cruciabatur, & totum per ventrem respondebat in osse sacro, ità vt flecti non posset, erat autem dolor in vtero matricis multis ab hìnc diebus; vidua erat hæc annorum 36., & robusta. Vmbilico iussi cucurbitulas non recisas, atque indè emplastra ex baccis lauri, non verò meliùs se habebat; fumenta addidi ex sabina, artemisia, matricaria, & fecibus reguli, quibus leuatus est aliquantùm dolor, nihilominùs tamen ipsam affligebat. Explorari iussi, & naturæ labia tumescebant, ideòque sanguinem à brachio hausi ad vnc: 6:, parti verò apposui pessarium impletum lacte mulieris, cùm camphura dissoluta, & cerusa, atque his omne malum abijt, liberaque extitit illa, quæ præ dolore magno de morte verebatur.

Ibidem. *Vlcera corrosiua.* *Obseru.96.*

DIe 20. Iulij Dominicus filius Domini Doctoris Tassi de Mompæio annorum 18. temperamenti tenuis, & destructi, annorum 13. ætatis suæ tumore frigido captus est in maxillis, cui Medici, & Chyrurgi nonnulla adhibuerunt remedia, atque his remotus est illinc tumor ad pectus, aliasque partes, præcipuè in coxendice descendens. Emplastra ibi emollientia à multis apposita sunt, & similia, sed cùm humorem viderent pertinacem, aditum illi aperituri, foramen fecerunt à capite coxendicis vsque ferè ad genu, per quod foramen transibat setaceum. Corpus impurum erat, ideòque putruerunt partes illæ, ità vt omnis locus, quo agebatur setaceum in vlcer conuersus sit cùm humore corrosiuo, & putrido, qui venas etiam corrosit, & ad caput inguinis ortus est tumor scyrrhosus; pars enim illa est cameralis iecuris, & ex virium imbecilitate nunquàm suppurata est, ideòq; tumor ille in genu transmittens fluxionem in coxendice maturatus est, & ex mala curatione duo ingentes fistulæ remanserunt, quorum turundæ erant ad longitudinem digiti medij. Infælix hic annis quinque Medicorum, & Chyrurgorum se supposuit remedijs, sed morbus eò peior euasit, ità vt quatuor annis nunquàm se mouere potuerit, voluebatur autem, & ferebatur per domum à domesticis. Tempore illo multa curaueram mala in Rheatina Ciuitate, & alijs locis proximis, quarè de me fama volabat vbique; eger ille ideò Patrem exorauit vt ad me duceretur, & meum Fratrem, Scandriliam. Pater filij precibus annuit, & ad me delatus est in pheretro, quo defuncti feruntur ad sepulcrum, per septem milliarium itiner. Dominus Pompæius genitor tanquàm cadauer mihi illum tradidit, quod si fortuna faueret, inquit, Omnipotentis foret miraculum, corpus enim destructum est, & quinque ab hinc annis (vt diximus) vexatur. Tunc equidem dubitaui de infælici morbi illius exitu, ex quo mihi honor detraheretur; attamen ægroti fide, precibusque præspectis curam suscepi. Accomodaui primùm formam decocti ex smilace aspera, china, arundine, & sandalis multis diebus, purgauique medicamentis leuibus prò quibuslibet septèm diebus, aqua nostra catholica, aut Antifebrili nostro. Decoctum indè permutaui componens illud, quod scribit Gabriel Fallopius dictum Iudęi, & prò purgante dedi Aurearum nostrum correctum, vel interdùm vino Calicis. Duobus mensibus repetita sunt huiusmodi decocta, indè verò remedia adhibui cordialia, & contra oppilationem, de quibus infrà scribam. Vlcera ad caput inguinis curaui vt maturescerent emollientibus, sed quia humor immobilis perseuerabat, impossibile fuit; nostros itaque apposui trochiscos, & escara facta est, atque vnguentis maturatiuis, abstersiuis, & nostro basilicone Chymico diebus 35. incarnata sunt. Coxendicem quotiescumquè tangebant, vena frangebatur intùs, & cùm difficultate sanguinis profluuius intercludebatur, nisi nostro adstringenti bals: magisteriali, quapropèr necesse fuit vt iterùm ijsdem trochiscis tota panderetur, nostrisque abstersiuis, & digestiuis deueniretur vsque ad os, propè quod caries erat nigra, quæ curata est, & nostro basilicone incarnata. Fistulas sedulò dilataui specillis spongiæ, & radic: gent anæ, indèque nostrorum trochiscorum callos corrosimus, & basilicone Chymico curatæ sunt. Valens tandèm 75. dierum spatio ad patriam ductùs est mirificè magna equitum comitante caterua, perindè ac si nuptam maritus duceret, maximo consanguineorum gaudio, omniumque admiratione. Diù cordialia adhibuit, nostrum scilicèt compositum ex Panacæa fixa, cùm fæculæ aronis drag: 1. prò vice quotidiè; summebat etiam quolibet manè panacæam liquidam vniuersalem duobus mensibus, lac indè caprinum tribus, & optimè conualuit mutata iam complexione, ità vt Presbyterum se fecerit, & benè se habet, absque eò quòd claudus incedat.

Ibidem.

Ibidem. *Arteria recisa.* *Obseru. 97.*

MEnse Ianuario Adolescens, cuius nomen ignoro, cùm vites amputaret, se in manu cùm falce putatoria vulnerauit inter digitum pollicem, & indicem, ità vt ex recisa arteria magna flueret sanguinis copia. Multa à Chyrurgo terræ illius apposita sunt medicamenta adstringentia, & compressiua, tèrque ignis adhibitus, sanguis autem non retinebatur, ità vt miser ille ad mortem properaret. Me vocauerunt litteris Domini Pompæij Tassi septem distantem milliaribus, cumque perueni in extremis versabatur, & iam extremam dederant vnctionem. Applicaui illicò nostrum adstringens balsamum magisteriale, & suprà talum brachij glutinum ex nostris generosis compositum ex fulligine, & alijs, quarè sanguis ampliùs non fluxit. Ægrum restaurauimus spiritus panis nostri cordialis drag: 1., iuleb: gemmati, Elex: vitæ, Panacææ liquidæ nostræ vniuersalis an: drag: 1., atque indè consummatis, & pistis caponis benè breui tempore conualuit.

Ibidem. *Vterus extrà vuluam descensus.* *Obseru. 98.*

TEmpore eodem Iuuenis quædam annorum 23. duobus ab hinc annis nescio quo labore descendit illi vterus deorsum, crassis humoribus tumens, egrediebaturque de natura ad magnitudinem lagenæ. Remedio illo vsus sum, quod Præceptor meus Riuerius proponit ad Caput de Prolafsibus &c. Auenzoar, & Zaccuti. Accomodari scilicèt iussi suprà cubile cùm capite, pedibusque à mulieribus quatuor sustineri in aerem, inscia autem illa de remedio adhibendo. Tenebam ego musculum viuum vinctum in pixidula absque eò quòd mulier sciret, & repentè viam dedi musculo suprà coxendices apud naturam; illa motum illum sentiens, dubitansque ne aliquid magni fieret, terrore magno pedes, crura, totumque corpus ad se traxit, ex qua vehementia vterus in locum suum repositus est; tunc ego, qui tria cerata ex nostris adstringentia parauerám, vnum pecteni, vnum vmbilico cùm quatuor granis musci, alterumque renibus apposui, & libera extitit.

Remedium hoc sextiès fælici exitu adhibui, optimaque salute accidit; dùm verò ægra multo non afficitur metu, nihil prodest; mihi autem duobus tantùm non valuit ex ratione supradicta.

In Valle Rheatina. *Calculus in renibus.* *Obseru. 99.*

TEmpore eodem Augustinus Crassus annorum 44. temperamenti sanguinei pluribus ab hinc diebus angebatur à doloribus nephriticis, quamobrèm accersitus iussi aq: fragariæ, vini albi an: vnc: 2. ß., extract: esulæ drag: 1. ß:, m:, & horum colaturam bibendo calculus exiuit post duas horas ad amygdali magnitudinem, non ampliùs accesserunt symptomata, quæ crebrò apparebant, & sanus euasit.

Ibidem. *Dolores artetici.* *Obseru. 100.*

EOdem tempore Carolus Nouarinus annorum 34., temperamenti pituitosi quatuor ab hinc annis à doloribus affligebatur articularibus, neque multa à Medicis exhibita remedia profuerant. Vocatus præscripsi sequens decoctum, quod quotiescumquè sumebat precedere iussi bolum therebinthinæ cùm iua artetica, & ossibus humanis combustis ℞: salsæ vnc: 3., corticis ligni sancti vnc: 1. ß:, sassafras vnc: 2., ligni visci quercini vnc: 1., sandal: vnc: ß:, cynnamomi, sem: cardi sancti an: drag: 2., aq: communis libr: 10., infundantur per noctem addendo in petia lintea antimonij, & pomicis an: vnc: 3. optimè contrit:, summitatum nucum iuglandium vnc: 1. ß:, sed cauendum

ne

ne petia profundum pertingat, immò sustineatur; decoquantur indè in fictili vase vitreato ad consumptionem tertiæ partis. Mox colentur, & cap: vnc: 6. prò vice manè; & vespere quatuor horis antè cibum; hanc dosem sumpsit per 40. dies, in quibus vinum illi prohibui, & liber euasit à doloribus.

CENTVRIA QVINTA.

In Terra Nerolæ. *Vuluæ angustia.* *Obseru. 1.*

Nota

Die 22. Iulij Virgo, cui nomen non datur annorum 19. maritum cæpit, sed nunquàm possibile fuit, quod ab ipso stupraretur, sexque mensibus quamquàm omni eniteretur studio, & labore cùm ea coire non potuit. Animaduertit, & uidit mulierem formam naturæ habere apparentem, & fictam, foramen scilicèt tantùm, quod vrinæ sufficeret exitu. De hoc vtrumque pudebat, sed tandèm vir mihi omnia communicauit occultè, virginemque coràm marito inuisi. Omnibus accuratè exploratis, vtriusque assensu incidi instrumento argenteo ad instàr scalpelli fortissimum fibrosum pannum, ex quo aperto in duo fluxit magna sanguinis copia pondus duarum librarum excedens. Lauacra igitur adhibui roborantia ex vino tepido, indèque, libera sinè damno remansit. Ad partem verò, quæ dolebat roborandam applicui nostrum basilicon Chymicum. Satìs sit ipsam anni vnius spatio grauidam euasisse, atque optimè peperisse.

In Ornaro. *Cancer in vtero.* *Obseru. 2.*

Die 25. Iulij Mulier multis ab hinc annis à cancro affligebatur in vtero, & à Medico Pallante medicamenta sumpserat nullo vnquàm iuuamine. Vocatus sum ego, ipsamque fæliciter curaui emplastris cancrorum fluuiatilium crebris addita camphura, & sale Saturni. Crebrò fiebant lauacra ex malua, alijsque herbis emollientibus, & fumenta fecibus Reguli. Ore prò quibuslibet septem diebus vinum sumpsit Calicis, & multis diebus Panacæam liquidam; cancer enìm non exulceratus erat, sed niger, omnibusque signis patentibus cancri.

In Ciuitate Rheatina. *Elephantia.* *Obseru. 3.*

Die 5. Februarij Angela Borbonis annorum 46. multis ab hinc annis elephantia infecta erat toto corpore, temperamenti biliosi, & arida; magnam autem illi afferrebat ardentiam, & dolorem. Primùm, vt acrimonia illa extinguetetur, compositum est vnguentum ex vnguento rosato, populeone, in quo ingrediebatur sal Saturni, & camphura. Vinum indè iussi Calicis bìs, & ad partes adhibitum est ol: bufonis cùm ol: antim: dulcis, & sale Saturni. Ore sumebat Panacææ nostræ liqu: vniuersalis gut: 12., tinct: viperarum drag: ß: in vino, diebus 25., ex quibus omninò euanuit morbus, & benè se habuit.

Ibidem. *Cachesia.* *Obseru. 4.*

Die eodem Filius quidam muratoris annorum 19. duobus ab hinc annis pessimo angebatur ab habitu, cùm angustia pectoris, tussi, magnisque obstructionibus in partibus lienis, & iecuris. Facies illi pallidisима, & vix deambulare poterat; à Medico Pallante iàm anteà curatus fuerat nullo iuuamine, ipsumque reliquerat hydropicum, & phthysicum eum esse dicens, tempus autem hyemis erat. Stomacho ceratum ex nostris stomachalibus, pectori vnctiones pectorales, easdemque obstructionibus. Ore dedi vinum Calicis, atque indè compositum est oxymel: ex radic: farfarellæ, & scabiosæ, quod

quod per hyemem sæpè sumens hoc vsu benè ad ver deuenit. Tempore veris bis vinum bibit Calicis, & decoctum ex radicibus arund:, lentisco, ligno quercino, sandalis, cetraca, cap: Veneris, lingua ceruina, scabiosa, & farfarella multis diebus. Emplastra quoque ex verbena supra hypocondr: sexties adhibita sunt, & benè se habuit.

Ibidem. *Lues Venerea.* *Obseru. 5.*

DIe 6. Februarij Mulier annorum 28., temperamenti sanguinei morbo quodam infecta erat in natura multo ab hinc tempore; anteà enim polluta fuerat gonorrhæis, vlceribus, alijsq; pestibus productis à lue Venerea. Curata fuerat à Medico Pallante, & à Chyrurgo Pucci, ità vt gonorrhęam illam compresserint, morbosq; diffuderint, qui in partibus latentes videri non poterant. A dolore hæc angebatur acerbissimo in vtero, quapropter supradicti eam reliquerunt tanquàm ad salutem impossibilem. Accessi vocatus ego, speculoque matricis apertis partibus vteri, cancrenam detegimus, quæ curata est, & sanata transmittendo intùs per syphonem decoctum ex ligno sancto, & corticibus, prò qualibet vnc: erat dragm: ß: ol: antim: nostri dulcis, & scrup: 1. salis Saturni, & scrup: 1. aluminis crudi. Ore sumpsit quinquiès vinum Calicis alternatim, & decocta ex ligno 30. diebus, immixtis gut: 10. ol: Mercur: prò vice, & benè conualuit.

Multæ fuerant meretrices, quæ huiusmodi morbis in vulua inficiebantur, vlceribus nempè, tarolis, fistulis, alijsq; malis in vtero productis ex improba cura in bubonibus habitis, supradicto autem spatio liberatæ sunt, ijsdem lauacris, & ol: antim:, alumine, & sale suprad:. Ore verò aliæ decocta, aliæque extracta pillularum antiuener: Riuer: sumpserunt, omnesque meis remedijs optimam salutem adeptæ sunt.

In Valle Rheatina. *Phthysis.* *Obseru. 6.*

DIe 7. Februarij Filia Iacobi Catanei annorum 22., temperamenti gracilis, & imbecillis laborabat febre lenta cùm tussi sicca diù, noctùque perseuerante, & macie totum corpus tabescebat, inappetentia, & vigilijs. Accersitus iussi sanguinis missionem, & sumendas vnc: 3. mannæ cùm iure, victus verò ratio incrassans esset, & refrigerans. Post mannam propinaui iures pullorum, in quibus decocta erant sassafras, ligni sancti, salsæ an: vnc: 4. prò vice cùm sacchari rosati vnc: 2., bis in die per dies 60., atque id remedium febrem; tussim, aliaque symptomata sustulit.

Ibidem. *Lues Venerea.* *Obseru. 7.*

DIe eodem Iohannes Nigella annorum 34. anno ab hinc lue infectus erat Venerea, infinitaque sumpserat remedia, sed in cassum. Exhibui pillular: Antiuener:, & catholic: nostrar: an: drag: ß: prò vice per dies 30., & optimam salutem adeptus est.

In Ciuitate Rheatina. *Fistula in ano.* *Obseru. 8.*

DIe 8. Februarij Adolescens annorum 22., temperamenti incompositi, & melancholici fassus est multotiès in studijs patientem sustulisse sodomiam, ex qua orta est in sexu fistula. Composui illicò vinum medicatum Empyrici scriptum à Quercetano nonnullis additis ad roborandum. Purgatus est nostra aqua catholica pluries, corrosusque est callus in parte fistulę candela, vbi tegebatur materia nostror: trochiscorum corrosiuorum, atque indè ol: antimonij, spiritu camphuræ, & vng: nostro balsamico curatus est, & sanatus 24. dierum spatio.

Ibidem.

Ibidem: *Pleuritis.* *Obseru. 9.*

DIe 8. Februarij dùm Illustrissimum Dominum Fabritium Aligeri curabam, ad cæterorum etiam morbos curandos incumbebam, prout erat necessitas, quapropter quatuor mensibus ibi moratus sum in domo supradicti, dormiebamque in cubiculis inferioribus. Pretiosissimis erant hæc Phrygijs pannis ornata, ideòque frigus rigidiùs penetrabat. Inter cæteras itàque nocte quadam vehementi adeò à febre, & frigore captus sum, cùm pungitiuo dolore in sinistra mamma, & respirationis difficultate, vt iàm de me actum esse crediderim. Totum hoc deuenerat ex eò quòd tèr, vel quatèr in nocte surgebam, attentè cometam, quæ tempore illo fulgebat, aspecturus. Nix omnes Terras illas tegebat, quarè insequenti manè iussi vt radices maluæ remota niue de terra euellerent, ex quibus decoctum feci, additis radic: liquiritiæ, passulis, iuiubis, caricis, & melle, mihi sumendum. Duo quoque poma cùm thure cæpi ad vsum Quercetani, post quæ drag: 1. vnicornu cùm vnc: 4. aquæ theriacalis, non enìm mecum habebam pulueres meos Antepleuriticos, sudorque toto die emanauit. Domestici illi timentes de periculo Pallantem vocauerunt, qui de morbo malè cogitauit, nullaque iussit ex eò quòd prædicta sumpseram. Manè altero vinum bibi Calicis ad vnc: 8., quarè multis per vomitum expulsis, diminutus est dolor, & febris euanuit, cùm omni respirationis angustia, vt si à nullo morbo vexatus fuissem. Die eodem ad horam completorij vocatus sum ad infirmum inuisendum, illicòque accessi; mihi autem obuiam venit Pallans per viam, qui multùm obstupuit, pessimè enìm me me habere arbitratus fuerat, & Dei gratia liberatus sum.

Ibidem. *Gumma in manu.* *Obseru. 10.*

DIe 11. Februarij Monaca quædam in Monasterio Sanctæ Claræ tempore glaciei ceciderat, & manus è loco suo deflexa fuerat. Malè in locũ suum reposita est, malèque remedia adhibita, quarè gumma orta est, & manum adhibere non poterat. Præterea nauseam patiebatur, ità vt quidquid ore prò cibo sumeret, ore etiam per vomitum reijceret. Ad brachium fumenta iussi multotiès, atque indè vnctiones; ceratum quoque apposui diaquil: cùm gumma, cantharide, & euphorbio script: à P. Gabriele Ferrara prò talibus effectibus. Ore sumpsit vini Calicis vnc:6., stomachoque applicatum est ceratum stomachale, atque ab vtroq; libera extitit.

Ibidem. *Lues Venerea.* *Obseru. 11.*

DIe 9. Iulij Adolescentula erat annorum 24., temperamenti biliosi, sed incompositi, cuius pater lue infectus Venerea mortuus erat, & soror simul, sicut & ipsa à teneris annis dolores multos, humoresque salsos passa fuerat, à quibus liberata, maritum cæpit. Filiam habuit, & quia maritus à mulieribus alijs pollutus est vlceribus, panis, alijsque morbis, infecta est & ipsa non solùm ijsdem, sed etiam doloribus multis articularibus, & gummis in varijs partibus corporis, & filiola simul trium annorum. Remedia adhibita sunt multa à Pallante, & ab alijs Medicis nullo iuuamine. Curam itaq; suscepi, & vinum dedi nostrum medicatum secundum cùm infusione Calicis, descriptum in nostris Arcanis 35. dierum spatio. Fumenta iussi nostra sicca cùm vnctionibus Mercurij; ex vino sumebat vnc: 2. prò manè, & filia vnc: ß:, quæ sanata est; mulier verò à doloribus, cæterisque malis libera tantùm euasit, sed gummæ non euellebantur. Vnctiones adhibui Mercurij tertias, quas Andreas Calmatthæus scribit, quo tempore aurum tenebat in ore; nullo autem modo motum est, neque ad fauces, neque ad dentes, & nec dealbatum est vt solet dùm talia adhibentur remedia; apposui indè ceratum de ranis Io: Vici, & sanata est.

Ibidem.

Ibidem: *Icteritia.* *Obseru. 12.*

DIe 10. Iunij Serulator quidam annorum 26. apud Cantarum Luctatorem, ex viribus coactis in luctamine agressus est à dolore in hypocondrijs, ità vt multis diebus flexus incederet ex illius acerbitate; captus est obstructionibus magnis, & in parte dextera erat quasi à scyrrho; quapropter icteritia accessit toto corpore flaua, & obscura. Nonnulla à Medicis remedia sumpserat, sed frustrà ideòque mea expetiuit; vinum exhibui Calicis bìs, & flauedinem multam euomuit, melioremque recepit colorem. Fæculam indè aronis dedi ad vnc: 2., extract: stercoris paperinorum vnc: 1., salis calybis compositi cùm sublimationibus salis ammoniaci, & antimonij drag: 4., croci drag: 2., m:, & drag: 1. prò vice sumebat. Suprà hypocondr: quinquiès apposita sunt emplastra verbenæ, quæ valdè obscura remouebantur ex attracto sanguine, & sanatus est.

In S. Ruffina Regni. *Hydrops.* *Obseru: 13.*

DIe 10. Iunij Propè dictam Ciuitatem cùm vocarer ad ægros multos, erat Archipresbyter vocatus Dominus Sanctus Colaciccus nepos celebris Iulij Puzzoli annorum 56., temperamenti melancholici aliquantùm pinguis. Hic mense Martij præterito à scabie vexabatur, quarè cùm Medicus Pallans illi familiarissimus esset, ab eo purgari voluit. Medicus illicò sanguinem hauriri iussit à brachio, atq; indè hirudinibus à venis hæmorrhoidalibus. Quia verò (vt arbitror) sanguis exiit plusquàm necessitas postulabat, corpus ingenti Ascite tumuit, ità vt ad vsualia cingenda fæmoralia quatuor ligaminis palmi non sufficerent. Medicamina iussit suprad. Medicus, sed prò decrescendo, venter eò magis tumescebat. Medicus itàque ipsum reliquit, qui Sanctiss. omnibus Sacramentis munitus mortem expectabat. Attamen fidens nomini, quod de me audierat, qui salutem expirantibus animam afferebam, me vocauit, & per me mortem aut vitam obtinere velle dixit. Ego me ipsum cùm fratribus, & aliis explicaui, omniaque pactus curam suscepi, non solùm enim ingens Ascites erat, sed febricula, sitis ardentissima, faciesque carne nigra cooperta erat. Clysteria adhibui ex vino reguli, & herbis aperitiuis; vnctiones ol: bufonis, & vnguento artanitæ maioris ad ventrem. Ore vinum Calicis ebibit, quod multum profuit; in officina aromataria Stolæ syr: accomodaui aperitiuos ad vsum Riuerij, & prò quibuslibet quatuor diebus dabam nostri cathartici Aureati gr: 6., rasinæ ialappæ gr: 12., & multa aquosa per secessum exibant. Prò siti dabam aquam aperitiuam decoctam cùm cap: Ven:, spiritu salis gut: 10. prò vice grauido ex auro, & gr: 6. salis diuretici Riueriani. Die restaurabatur confecto cordiale, immixta cui erant inter cætera Elexir proprietatis Crolliani, essent: theriac:, & nostræ Panacææ liqu: vniuersalis an: g: 8. prò vice saltèm bìs in die. Cordi, iecuri, stomacho, & lieni apponebantur epictymæ cordiales bìs in die, atque vngebantur essentia corticis citri, essent: theriac: & Elexir vitæ. Cibus lentè dabatur, totumque vinum, quod bibebat infusum erat baccis lauri, & iuniperi maturis. Hoc vsu 20. dierum spatio meliùs se habebat, & per domum ambulabat; diebus quibus purgans non sumebat fiebant clysteria suprad: vino, & decocta suprad:; interdùm etiam infundebatur drag: 1. pulpæ colochynthidis in suprad: vino, & augebantur cordialia, vt conseru: rosar:, borrag:, viol:, flor: rosmar:, & supradicta intùs cùm margaritis, hyacynth:, Alchermes aliquando, quarè benè conualuit. Postquàm saluus fuit electuarium composui ex fæcula aronis, pulu: radic: vincetossici an: vnc: 3., bacc: lauri, bacc: iuniperi, herb: turcic: an: vnc: 1., pulu: diarrhodon: Abbat:, cynnamomi, lign: aloè an: drag: 2., mel: quantum sufficit, atque ex hoc elect: sumebat drag: 1. prò vice quosquè ex illo habuit, quarè valens omninò euasit, neque a liorum manu septem annis purgari uoluit, quàm mea, me enim semper uocabat. In Abrutium

tium indè transiens nihil ampliùs de illo audiui, sed benè se habuit vsq; annos 12. ex tempore hyeme autem mortuus est ex Apoplexia vt ex litteris cognoui.

In Oppido S. Io: de Valle Rheatina. *Carbo malignus.* *Obseru.* 14.

DIe 12. Iunij Adolescentula carbonem habebat nigrum, & malignum in facie propè oculum, ità vt caput, & collum tumuerint, febreq: laborabat. Perueni ego, atque illicò circùm rescidi aliquantùm nostros apponens trochiscos, neque ampliùs amplificatus est; caput quoque, & collum quatuor horarum spatio detumuit, quia trochiscus ad se venenum attrahebat. Ore dedi drag: 1. vnicornu, & insequenti die vinum Calicis, quod per vomitum, & secessum operatum est. Recisa indè fuit escara à trochisco composita, & repertus est trochiscus. Emplastris maturatiuis extracta est radix, atque incarnata vnguento nostro basilicone, optimè adeò, vt exigui vulneris cicatricem vix appareret.

Ibidem. *Crus inflammatum.* *Obseru.* 15.

DIe eodem Adolescentula tumorem cùm inflammatione patiebatur in crure, & vesicam componere videbatur, obscurabatur enim. Dubitauimus de Carbone, quapropter appositum est cataplasma ex sonco, sempreuiuo, solatro ortense, plantag: cùm oui albumine. Sanguinem hausi ex alio pede, & ore dedi gr: 3. Aureati nostri euomitiui, ideòque per vomitum, & secessum multa exierunt. Menstrua fluxerunt, & inflammatio ex sectione sanguinis, & medicamine euanuit eodem die, & sanata est:

Ibidem. *Pleuritis.* *Obseru.* 16.

DIe eodem Salnitrarius quidam grauissima laborabat pleuritide exquisita cùm signis quinque descriptis à Galeno tribus ab hinc diebus. Hausi itàque à brachio dextero sanguinis vnc: 8., qui putridus erat; emplastra apposui nostra antepleuritica vnum suprà dolorem, alterumque in parte opposita, illa pluriès repetendo. Vespere eodem haustus est sanguis à brachio sinistro ad vnc: 6., qui putridus & ipse erat, non verò vt alter. Ore dedi vnicornu drag: 1. diaphoret: aureati scrup: 1., quarè nocte illa sudor multus emanauit. Die inseq; dedi pomum Quercetani, & iterùm sudor extractus est; clysteria duo iussi carminatiua addito nostro vino Calicis; quarè intèr dies tres liber à febre, & omni morbo extitit.

In Ciuitate Rheatina. *Febris.* *Obseru.* 17.

DIe 13. Iunij Adolescentula annorum 18. propè Sanctum Augustinum multo ab hinc tempore febricula vexabatur, & imbecillima euaserat, neque vnquàm illi menstrua defluxerant. Vinum Calicis tèr exhibui alternatìm, cæterisq: diebus decocta sumebat composita ex radic: aperitiuis, immixta salis artemisiæ drag: ß: prò qualibet vice. Fumenta quoque iussi ex fecibus reguli, & menstrua fluxerunt, immunis à febre simul euadens.

Ibidem. *Icteritia.* *Obseru.* 18.

DIe 13. Iunij Barbara Iulij annorum 28., temperamenti debilis icterica erat anno ab hinc, & imbecillima. Vinum iussi Calicis, quo multa flaua euomuit; stomacho ceratum ex nostris apposui, & 18. diebus continuis sumpsit drag: 1. ß: in die huiusce compositi. ℞: fæcul: aronis vnc: 2., extract: paperin: vnc: 1. ß:, pulu: stercoris gallinæ albi sicci,

ſicci, & pulu: griſilis internæ gallinarum ſicc: an: dr: 1., croc:, florum centaureæ minoris, & ſucci chelidoniæ condenſati an: drag: 2., mellis quantum ſufficit, & factum eſt electuar:, quo benè conualuit ab omni morbo.

Ibidem. *Dolor Nephriticus.* *Obſeru.* 19.

DIe 14. Iunij Antonius Quintiliani annorum 44. maximis cruciabatur doloribus nephriticis, ità vt nullo modo mingere poſſet. Multa à Medico remedia adhibita fuerant, ſed nullo iuuamine. Vocatus ego iurem illicò dedi petroſelini cùm drag: 1. ſalis diuret: Riuer:, & drag: 1. ſpiritus therebinthini, & ſpatio elapſo duorum miſerere vnc: 6. circitèr vrinæ turbidæ, humorumque plenæ exierunt. Fumenta varia facta ſunt feruentia ex parietaria, & ſimilibus; attamen dolores eum non relinquebant, quãuis & anteà ſyringatus fuiſſet, ſed fruſtrà. Veſpere dedi laudani nepent: maioris Quercetani gr: 4., quatuor enim ab hinc diebus ſomnum non cæperat, & manè ſupradictum repetiui ſal, & therebinthum. Nocte quieſcerat, & dormierat aliquantùm, & die inſeq: minxit iterùm turbidiſſimam vrinam multam. Die altero vinum ſumpſit Calicis, quarè euomens à doloribus deſtitutus eſt, & ſinè difficultate mingebat. Nihilominùs multis diebus cùm ſuprad: iuribus repetiuit g: 10. ſalis ſuprad: cùm gut: 6. dicti ſpiritus prò vice, & optimè ſe habuit.

De ſale ſupradicto in his effectibus, euentus vidi pulcherrimos.

Ibidem. *Amentia.* *Obſeru.* 20.

DIe 14. Iunij Ad Puteum iuuenis erat annorum 28., temperamenti melancholici, & ruſticus ciuitatem peragrabat ſibi armorum fingens lineamenta, ſeque regem fieri velle, & eò magis augebatur amentia ex populi irridentis ſtimulis. Fefellimus illum die quadam, qua à Cap: Scordauonio ductus eſt in domo Illuſtriſſimi Domini Ducis Ceronij dicens ſe conſcribi velle in eius exercitu; quarè ſigna lætitiæ dedimus bibentibus omnibus, qui aderant; dùm verò in circumſtantium corona ad ſtultum deuenit is, qui propinabat, lagenam permutauit, quam ſimilem geſtabat, menteque capto bìs ingentem cyathum vino Calicis compleuit, ità vt ex illo biberit vnc: 12. prò vice. Domum indè à ſupradicto iterùm ductus multa euomuit, & per ſeceſſum expulit. Die inſequenti compoſueram confecta quædam ex Aureato noſtro ad pondus gr: 8., & cùm alijs multis ad eius domum acceſſi fingens gratulationem de ſuſcepto munere; ideòque ſtulti genitor adferri iuſſit bellaria, iuueni autem myſtica data ſunt, quapropter die illo euomuit iterùm, & euacuauit. Expurgatus eſt igitur intellectus, & ex vrbe diſceſſit ad ſua Caſalia, neque anno integro redire voluit, Ciues enim, vt aiebat, ipſius augebant amentiam. Non omninò liber euaſit, ſed intellectum recepit clariorem, vt ſuprà dictum eſt.

Ibidem. *Lues Venerea.* *Obſeru.* 21.

DIe 15. Iunij Soror vxoris Tõſoris Tholomæi peſſimo tenebatur ab habitu multis ab hinc annis, atque hoc ex lue Gallica proceſſerat, qua à marito infecta fuerat. Imbecillitatem virium hæc patiebatur, vt non niſi prò quibuslibet 24. horis comedere poſſet, & leuiſsimum cibum, humoreque corroſiuo cruciabatur in partibus locorum. Bìs primò vinum exhibui Calicis, quo multa per vomitum, & ſeceſſum expulſa ſunt qualibet vice, quarè ſtomachus roboratus eſt. Noſtrum prætereà ceratum ſtomachale appoſui, partibuſque lauacra fiebant bìs, vel tèr in die ex decocto ligni ſancti, plantag:, & roſar:, prò quacunque cuius libra immiſcebatur ſal: Saturni, camphuræ, aluminis, & ol: antim: ſaccharini an: drag: ß:, quibus lues extincta eſt; attamen ad maiorem ſecuritatem ore ſumpſit decocta ex ligno ſancto ad vſum noſtrum 25. diebus, & vinum ſuprad: ad vltimum, quo benè conualuit.

Ibidem. *Dolores capitis.* *Obseru.* 22.

DIe 15. Iunij Vetula quædam propè S. Franciscum annor: 78. ex doloribus capitis
acerbissimis penè insaniebat. Remedia pleraque à Pallante, & alijs iussa sumpserat,
sed frustrà; vinum ideò Calicis dedi ad vnc: 5.; ipsa verò vt iterùm concede-
rem exorauit, atque hoc modo dolores euanuere, de quo mira prædicabat.

Ibidem. *Vngula in oculo.* *Obseru.* 23.

DIe 15. Iunij propè Diuum Franciscum puer erat annorum 14., cuius oculus ab vn-
gula impediebatur, hæc autem à pustulis processerat, quibus paulò antè labora-
uerat, continuaque ex illo decurrebat lacryma. Cucurbitulam apposui recisam
occipiti; indè humeris non recisas; oculoque ceratum ex mastiche prò defensiuo. Vinum
dedi Calicis ad vnc: 5., de quo totidem vnc: post quatuor dies iterùm sumpsit. Oculus
per duos menses aqua nostra optalmica dilutus est, brachioque opposito factum est cau-
terium, quarè euanuit vngula, & lacrymatio discessit.

Ibidem. *Febris Tertiana vitiosa.* *Obseru.* 24.

DIe 23. Iunij Illustriss: D. Daniel Ceronius Ceronij annor: 15. in Seminario fuerat,
& ab illo egressus est febre tertiana vitiosa laborans. Medicus Pallans vocatus est,
sed ex ipsius remedijs, & præparato calybe etiam nullum prouenit iuuamen. Ac-
cessi ego, & sumere iussi decoctum S. Ambrosij scriptum à Quercetano tribus diebus,
manè, & febris eum destituit, cordialibus indè roboratus est. Tempore eodem tres ex
ipso Seminario iuuenes exierunt cùm febre eadem, & à Medico suprad: remedia sumpse-
runt quatuor mensibus, absque eò quòd minimam illis salutem afferret, immò semper eò
maiori opprimebantur imbecillitate; calybem quoque capiebant, sed prò oppilationum
consumptione ipsarum erat augmentum, hoc autem arbitror ex mala calybis præparatio-
ne. Necesse tandèm fuit vt drag: 1. prò quolibet Antifebrilis nostri ipsos purgarem, atque
indè emplastris ex verbena ad hypocondria salutem adipiscerentur.

Ibidem. *Tumor cruris.* *Obseru.* 25.

DIe 24. Iunii Aromatarius apud Portam Romanam annor: 42., temperamenti me-
lancholici fuit, cuius pes cùm crure ex edematoso humore tumuit, & eò magis
crescebat. Vocatus est Medicus Pallans, cùm Chyrurgo Petrucci, & me, vt curam
susciperemus, at meæ indulgere sententiæ supradicti duo nunquàm voluere; iubebam au-
tem fumenta herbis aromaticis ad vsum nostrum, indèque vnctiones vt resoluerentur
humores; ore Antiscorbutica remedia, subtilia, & cordialia, attamen ex à me propositis
nullum admissum est. Mensis spatio tumor ascendit ad genu, coxendicem, & caput late-
ris, indèque in testiculo, atque tunc miser ille ex hac vita migrauit. Ad causam quærendam
multa exagitanda sunt argumenta, certum equidem est, quòd nunquàm simile vidi.

Ibidem. *Hypocondriaci affectus.* *Obseru.* 26.

DIe 25. Iunii Magister Gabriel Surorius annorum 60. multis ab hinc diebus pessimè
hypocondriacis laborabat affectibus, & stolidus euaserat. Medicamenta iubebat
Pallans, & cùm illo ego quoque vocatus sum, sed ex meis nullo modo adhiberi
concedebat. Duobus mensibus ad curam hanc incubuit Medicus supradictus, sed tandèm
cùm nullum videretur iuuamen, ipsum abire iusserunt, meque accedere. Ipsum igitur
curaui Panacææ nostræ liquidæ aureatæ gutt: 8. prò manè, bals: nostri vitæ Alexipharm:
gut: 5.,

gut: 5., salis calybis, & antiscorbutici an: scrup: ss:, iuris aperitiui vnc: 5., atque his vsus est diebus 35., stomacho nostrum gerebat stomachale ceratum, & sanatus est.

Ibidem. *Amentia.* *Obseru. 27.*

DIe 25. Iunii in via, qua ad S. Antonium tenditur de Monte, Mulio quidam erat annor: 38., temperamenti adusti, & melancholici. Insanierat hic ex apprehensione ponderis ingentis auri, quod sibi ablatum dictitabat; falsum hoc autem erat. Stolidè plerumquè se habebat, facie horrebat teterrima, & deformi, inflammatus erat faucibus, magnaque in hypocondriis duritie tenebatur, attamen bibax erat, & helluo. Multis mensibus à Pallante medicinæ adhibitæ, sed cùm nullo essent leuamine dimiserunt eum, magnaque experiri voluerunt remedia. Dedi igitur primò gr: 9. Aureati nostri, & circitèr duas libras attrabilarium euomuit. Die inseq: vini sumpsit Calicis vnc: 8., & duodeciès euacuauit, multusque fluxit sudor è capite præcipuè. Quolibet indè manè 20. dierum sumere iussi Panacææ liqu: suprad: gut: 6., essent: succini, essent: hellebori nigri, elexir proprietatis Paracelsi, essent: iuniperi, angelicæ an: scrup: ss:, salis calybis, Antiscorbutici an: gr: 15., iuris galli veteris compositi Riuerii vnc: 6., m:, & cap:, atque his benè conualuit, & facies serenitatem recepit, perindè ac si nullum vnquàm morbum passus fuisset.

Ibidem. *Morsus Viperinus.* *Obseru. 28.*

DIe 25. Iunii Iuuenis quidam perscrutans nonnullas muri solo æquati ruinas læsus est in manu à viperino morsu. Accuratè Murettum exquisierunt, qui maximè in his callebat, sed non inuentus est. Venenum interìm diffundebatur, ità vt iam tumesceret brachium, pectus, & collum; ipse autem profundo somno sepelliebatur, ferebaturque hùc, atque illùc, absque eò quòd excitaretur. Ad me delatus est, læsaque illicò recisa parte, ibi cucurbitulas apposui, post quas emplastrum ex nostro contrà venenum cùm cinere capitum viperarum ad locum infectum. Ore dedi vnc: ss: elect: nostri dicti contrà venenum, cùm drag: 1. vnicornu, & remotum est venenum, tumor enìm videbatur ex collo, pectore, & brachio ad manum descendere, atque illinc paulatìm abire. Post quatuor horas eundem modum reperiuimus; sumpsit idest vnicornu cùm contraueneno, & permutatum est emplastrum electuarii cùm capitibus viperinis; appositum autem parti infectæ plenum aqua euaserat, ideòque die insequenti liber extitit. Attamen vt purgaretur vinum propinaui Calicis, & multa per vomitum, & secessum atrabilaria exierunt; hoc verò modo optimè se habuit.

Ibidem. *De Vino Calicis.* *Obseru. 29.*

VInũ supradictũ Calicis familiare adeò euaserat in hac Ciuitate, vt omnes, qui Medicos nolebãt, ipsum sumerẽt, & vere illo plusquã centũ homines ex eo biberunt. Vndecim erãt mihi Calices, & quotidiè vini inseruiebant infusioni ad febres vitiosas expellendas, mulieribus menstrua excitanda, multosque alios morbos extinguendos.

Ibidem. *Vini Calicis opus.* *Obseru. 30.*

CVm in domo Illustriss: DD. Ceroniorum essem, quotidiè, vt dictum est, vinum infundebatur; quapropter manè quodam filius dictorum DD. ann: 6. phialam inuenit vino Calicis plenam, & inscius septem, vel octo ipsius vnc: ebibit. Multùm itaquè Mater, & omnes de vita pueri verebantur, sed paulò post euomuit, & euacuauit plusquàm viginti vermes exigua vexatione, indèque ad mensam cùm cæteris accessit, absquè eò quòd vllis viribus destitueretur; immò ingens excepit iuuamen.

Ibidem. *Febres Putridæ, & Malignæ.* *Obseru.* 31.

MAgni in supradicta Ciuitate fiebam, ità vt cùm ad curas descriptas ibi morarer, plusquàm septuaginta pueros diuersę ætatis à febribus malignis, & putredinosis curauerim, qui ab alijs Medicis remediorum nauseam sufferre nolebant. Ego illis medicamenta præbebam cautè, dulcitèr, optimoque exitu tali pacto: Prò purgante vbi corpora repleta videbā dabatur Aureat: nostr: cathartic: à granis duobus ad sex iuxtà ætatem, ac vires. Non capacibus purgantium vngebam vmbilicum vnguento nostro solutiuo, & plantas pedis, clysteriaq; adhibebantur ex lacte, saccharo, & melle. Supradictum autem Aureatum accomodabatur in bellariola saccharina ad pueros alliciendos. Propinabantur præterea omnibus nostræ aquæ contrà vermes quā crebrò, tàm absolutæ, quàm alijs additis cordialibus; confect: scilicèt hyacinthina, alchermes, vnicornu, bezoard: Iouial:, mineral:, animal:, margarit:, corall:, cornu cerui, & similibus; syr: quoque acr: citr:, scordij, acetosæ, aliorumque interdùm ad oppilationes consumendas cùm necesse erat. Ità etiam sal: absynthij vitriolati, calybeati, & similium. Stomacho indè, & cordis regioni apponebantur cerata contrà vermes, sicut & vnctiones contrà vermes, cordialesq; cordi, atque hoc vsu fælici coronabantur curæ exitu, à multis itaquè vocabar, & desiderabar.

Ibidem. *Gonorrhææ.* *Obseru.* 32.

TEmpore eodem multos curaui homines, & mulieres ad numerū 34. à gonorrhæis quamuis antiquis annor: octo, quinque, & sex, anni etiam, & mensium. Remedia erant huiusmodi, magìs, aut minùs iuxtà temperamentum, ætatem, vel morbi pertinaciam. Primò ipsos purgabam nostro Cathartico vniuersali à gr: 15. ad 40. nonnullos interdùm euomitiuis, Aureato nempè, vel vino Calicis. Sumebant indè iures ex cymis maluæ, camomillæ, aut radicibus altææ, acrim:, cùm quo decocto, aut iuribus soluebam nostram therebinthitiā potabilem vitellis oui, & ex ea sumebant duodecim, vel quindecim diebus. Repetebam indè purgans, post quod pillulas iubebam Antiuenereas Riuerianas, cui per mensem, cui diù, cui per tempus breuius iuxtà morborum obstinationem; post pillulas bibebant qui tres, qui quatuor vnc: dicti compositi therebinthinati; in pillulis autem prætèr cōpositionē addebā salis calybis gr: 5., croci Martis adstringentis, sanguinis draconis in lacryma, & mastiches an: gr: 7. prò vice, & hoc modo omnes euulsi gonorrhæas absq; eò quòd vllus infectus remaneret lue, vt solent aliquando. Tribus ex suprad: necesse fuit prætèr supradicta repetere per mensem aquam contrà antiquas gonorrhæas Riuerianam; multos autem hoc modo curaui, quibus commodum fuit remedia repetere.

Ibidem. *Dolores articulares ex lue Venerea.* *Obseru.* 33.

MVltos ad numerum 17. à doloribus articularibus liberaui productis à lue Venerea; à panis nempè in corpus iterùm recessis, antiquis etiam, & cùm gummis. Vinum his accomodabam, vt scribit Quercetanus cùm multis alijs, ligno sancto, cortice eiusdem, salsa parilla, & alijs. Infundebam indè cùm supradictis, septem, aut octo diebus, quibus elapsis infundebam prò qualibet ipsius percolati libra vnc: 6. reguli nostri tertij in laminas, vel Calices, 24. horarum spatio tantummodò; in compositione supradicta dùm ligna ponebantur, addebantur etiam sena, turbit:, hermodactil:, & alia; nihilominùs in vnum conueniebant, ità vt ex illis darem duas, vel tres vncias prò manè. Vomitum nō prouocabant, sed breuissimo tēpore euellebāt humores illos pessimos paulatim per secessum, cui spatio dierū 15., cui 20., & cui 30. Adhibebantur anteà vaporaria quinquiès, aut sextiès ad vsum nostrum sicca, indèq; vnctiones bals: nostro canis rubei. Nonnullis pillulas præbebā sumendas Antiuenereas cùm gr: 6. extracti hermodactil:, spinæ Ponticæ, & turbit: prò vice, & conual e bant. Alibi alijs etiā vtebar, vt adnotatum videtur.

Ibidem.

Ibidem. *Dolores in corpore cachomico.* *Obseru.* 34.

DIe 27. Iunii Nobiles plerosque curaui, quorum corpora cachomica euaserant cùm doloribus ex morbo prædicto; inter verò cæteros nobili de stirpe mulierem doloribus non solùm afflictam, sed & corrosiua peste infectam faucibus, ano, & natura. Hosce primò purgaui nostris confect: chathartic:, & aq: nostra catholica purg:; pillulas indè iussi Antiuen: Riuer: additis gr: 15. Panacææ nostræ fixæ, & vnc: 1. aq: nostræ sudorif:. Prò quibuslibet septem diebus dabatur vel cathartic: nostrum, vel aq: suprad: Partes infectæ colluebantur aq: ad tales effectus, omnesq; 25., vel 30. diebus liberati sunt.

Ibidem. *Humor salsus.* *Obseru.* 35.

DIe 27. Iunij Mulier altera nobilis annorum 26., sanguinea, & biliosa humorem salsum patiebatur in ore cùm calore iecuris ardentissimo. Hæc multis à Medicis medicamenta diù sumpserat frustrà, quarè me vocauit, dedique vinum Calicis, & semèl confect: Aureat: euomitiu:; ad os aq: nostram suprad: adhibere iussi, & 10. diebus optimè sanata est.

Ibidem. *Bubones Venerei.* *Obseru.* 36.

INnumeros Panos, & Bubones Venereos breuissimo tempore consumpsi vinum reguli propinando, ceratumque apponendo partibus diaquil: cùm gumma, & vng: mugilaginis vnà compositis emplastri ad instàr, atque hoc modo citiùs maturescebant. Post incisionem nostro basilicone Chymico purifiebant, & curabantur, dùm verò conficienda erat cicatrix apponebam ceratum stypticum Paracelsi calaminare, atque ità sanabantur absque eò quòd vllis fistulæ succederent.

Ibidem. *Lues Venerea.* *Obseru.* 37.

DIe eodem in domo Nobilis, cuius nomen ex morbi turpitudine siletur, adolescens erat annorum 15., temperamenti sanguinei, & biliosi, & à fœminis morbo Gallico pollutus est; præ pudore autem nulli rem patefecit, ne ad Parentum aures perueniret. Anno integro hac peste laborauit cùm febricula, & salsis humoribus, ità vt ore infectus fuerit, & ano, & doloribus per articulos. Multos hic paruulos habebat fratres, & sorores, cùm quibus versans manducando, bibendo, interdùmque dormiendo, nonnullos ex ipsis peste eadem contaminauit; vnum nempè annorum vndecim, vnum septem, & fœminam sex. Omnes hi febricula laborabant, perque corpus orti erant nodiculi, qui efficiebantur callosi omnibus. Mandere nullus ex illis poterat, neque glutire, nisi maxima difficultate, partesque ani corrosæ erant ità vt nec sedere, neque deambulare possent per domum. Maior morbi ductor non solùm in ore, & ano inquinatus erat, sed etiam à doloribus vt dictum est cruciabatur, & inflammatio vt vertebra suræ eius occupauerat talos pedum, ossaque brachiorum, vbi non caro, sed pellis tantummodò erat. Parentes tandèm de omnibus conscios pudebat Medicis, Chyrurgisque consulere ne res per Ciuitatem diffunderetur. Me vocauerunt, omnesque infectos liberaui mensis spatio, his remediis. Maiorem primò purgaui gr: 18. nostri cathartici Aureati, indèque extract: fumariæ drag: ß:, pillul: Antiuen: Riuer: scrup: 2. prò vice, cùm vnc: 2. aq: nostræ sudorif: 24. diebus cùm regimine viuendi. Ad ossium inflammationes adhibebam decoctum ligni, & corticum, in quo ebullieuerat Mercur: dulc:, sal: Saturn:, alumin: an: drag: 1., paucisque diebus euanuit dolor, & inflammatio. Ore gargarismata iussi eodem decocto, sale Saturni, melle rosat:, & alum:, non verò Mercur:; cùm hoc anus etiam diluebatur, & liber omninò euasit.

Ibidem. *Lues Venerea.* *Obseru.* 38.

PVer ijsdem purgatus est remedijs, ille nempè annorum vndecim, sed dimidium illorum pondus sumebat prò vice, atque optimè conualuit, prætèrquam quòd in externo ex illis callosis, ad quæ consumenda aquam vitæ composui stillatam ligno sancto grauidam, indèque immixto intùs Mercur: dulc:, & sal: Saturn:, quæ eadem prò cæteris pueris adhibita est vt calliculi euanescerent.

Ibidem. *Lues Venerea.* *Obseru.* 39.

ALteri annorum septem, quia remedia respuebat, vinum dedi medicatum compositum hoc modo: ℞: ligni sancti, & cortic: eiusdem an: vnc: 4., sassafras, salsæ pariliæ an: vnc: 2., cardamom:, sem: cardi sancti, bardanæ siccæ, cynnamom:, anis: an: vnc: ſſ:, senæ vnc: 2., mechoocanis, agarici an: drag: 2., infundantur per quinque dies, & indè cap: de colatura vnc: 2. prò vice cùm regimine. Ad os, & sexum aquam iussi supradictam, & sanatus est.

Ibidem. *Lues Venerea.* *Obseru.* 40.

PVella eosdem habebat callos, morboque infecta erat in natura, & sexu vt cancrena, quamuis annorum 6. Curata est in partibus dictis aqua supradicta, addita camphura plure quàm alijs, & per corpus aq: vitæ suprad:. Ore huic dulcia placebant, quaproptèr electuar: composui ex extracti fumariæ vnc: 1., extracti ligni sancti, sassafras, salsæ an: vnc: ſſ:, Mercur: dulc: drag: 1. ſſ:, Panacææ nostræ fixæ diaphoret: drag: 2., syr: cynnamom:, & sacchar: quant: suf:, de quo sumebat drag: 1. ſſ: prò manè, atque hoc modo salutem omnibus attuli, qui imposterùm nullum vnquàm morbum passi sunt, sed integra floruerunt valetudine.

Ibidem. *Febris Vitiosa.* *Obseru.* 41.

DIe 6. Iunij Dominicus Mulio annorum 38. quinque ab hinc mensibus à vitiosa opprimebatur febricula, ex qua quotidiè aliquantùm rigescebat; sed iuxtà immoderatum illius viuendi regimen, crebrò pessimæ febres fiebant. Quinque à Medicis ordinarijs potiones sumpserat purgantes absque eò quòd febris recederet, multos syr: magisteriales, tèrque haustus fuerat sanguis nullo iuuamine. Me vocauit, dedique Antisebr: Riuer: drag: 1. ſſ:, quo parùm euacuauit, parùmque febris diminuta est. Die insequenti, alijsque diebus syr: sumpsit magisterialem puluerini ad vnc: 2., sal: absynthij calybeati, & tartari vitriolati an: scrup: ſſ:, & sex diebus euanuit penitùs febris. Iterùm illum indè purgaui drag: 2. aq: nostræ catholicæ purgantis, vtque obstructiones consummerentur, repetiuit sales suprad: cùm iuribus ordinarijs per mensem, quarè benè se habuit qui iam phthysicus à Medicis habitus fuerat.

Ibidem. *Quartanæ Febris.* *Obseru.* 42.

EX situ Ciuitatis, tùm quia circùm montibus septa altissimis toto hyeme niue albescentibus, tùm quia locus vallis ad instàr sepultus, humidusque est, & eò magis quòd flumine circumdatus, ingentique crudæ aquæ ductui sinum ad rapidissimum cursum aperiens, quæ multas euoluit moles incolarum beneficio, variæ ideò, insolitæque fiunt morborum species. Ex natura igitur loci, & frigoris asperitate, quod hyeme dominatur, multæ exoriuntur febres, quæ mensibus Septembris, atque Octobris accedere solent, totoque indè hyeme miseros affligere ægrotantes quartanis. Ex his ego plusquàm

sexa-

sexaginta liberaui tribus annis, quibus crebrò Ciuitatem illam inuisebam, omnesque Dei Omnipotentis gratia, breuissimo tempore ab his morbis destituebantur. Purgantia primò remedia erant Antifebr: Riuer:, quod multas expellebat febres absque alijs; interdùm cathartic: nostra Aureat:, & extract: catholici nostri; nonnullis etiam vinum Calicis dabatur, vel Aureat: euomitiu:. Cùm decoctis indè, vel syr: aperitiuis sumebam sales absynthij vitriolati, calybeati, & tartari calybeati, sales calybis, & sales nostros Antiscorbuticos iuxtà corpora. Aliquibus cerata apponebam stomachalia postquàm febris euanuerat; aliquibus lienis obstructionibus emplastra verbenæ, & nonnullis dabatur fæcula aronis vnà cùm alijs specificis iuxtà corpora.

Pertinacissimi ibi sunt morbi Gallici, multùmque repullulabant plusquàm in alijs locis; facilè etiam inclinat loci illius Cœlum ad fluxiones, Reumata, & Apoplexias.

Ibidem. *Apoplexia.* *Obseru.* 43.

DIe 24. Iulij Puer annorum 3. propè portam Cynthiam repentè cecidit, & duobus diebus nunquàm locutus est. Strictoria adhibuerunt illicò Medici, ignemque nucæ, sed nullo iuuamine. Hausi ego à pede sanguinem, & vi per os immisi aq: Apopletic: Riuer: drag: 2., quarè sensus aliquantùm recipere visus est. Vaporaria sicca iussi, ex quibus sudauit, indèque perunctus bals: Apoplet: Riuer: nuca, & spinali medulla, tunc autem lingua solutus verba protulit. Catharticum nostrum dedi compositum cùm vitriolo, quo meliùs se habuit, & tandèm sumere iussi decocta ex ligno lentisco, visco quercino, salsa patilla, & radicibus peoniæ, quibus integram linguæ absolutionem adeptus est.

Ibidem. *Paralysis.* *Obseru.* 44.

DIe 28. Iulij Adolescens Quintiliani annorum 19., temperamenti biliosi à maxima fluxione captus est, & tumuit lingua, ità vt loqui non posset. Viribus etiam destitutus est in brachio, & crure, vt membris illis vti non valeret, caputque motus minabatur sæpè conuulsiuos. Dedi statìm Aureati nostri euomitiui gr: 7., sed nec ad vomitum, nec per secessum prouocatus est (sicuti in his effectibus in multis vidi licere raro medicamenta adhibere purgantia,) sed lingua libera erat, & graues adeò partes non erant. Vinum indè exhibui Calicis ad vnc: 8., tuncque multas feces per secessum expulit. Sumere etiam iussi aq: flor: peoniæ, & liliorum conuallium stillatas ad libr: 2., in quibus ponerentur essent: rosmar:, iuniper:, spicæ, saluiæ, succini an: drag: 1., spirit: vitriol: g: 15., m:, & cap: vnc: 2. prò vice; nostra insuper adhibita fumenta, & perunctæ sunt partes oleo canis rubei composito, & nouem diebus liber ab omni morbo extitit.

Ibidem. *Paralysis.* *Obseru.* 45.

DIe 11. Nouembris Mulier similitèr Sanctæ Ruffinæ annorum 42. vnam ex his conuulsionibus passa fuerat, & dimidio corpore destituta erat, quamuis libera omninò linguæ. Aureati supradicti sumpsit gr: 7., indèque extract: panchimagogi Crolli drag: 1., & aq: supradictas. Eadem fumenta, & vnctiones ac suprà adhibita sunt, & decoctum sumpsit per mensem ex ligno lentisco, visco quercino, salsa nostrali, & liberata est.

Curæ, quæ mihi præ manibus oblatæ sunt in Rheatina Ciuitate multæ fuere, & Dei gratia exitu coronatæ fœlici ferè omnes. Ex his dùm mihi per tempus licebat multissimas adnotaui, multas adnotatas amisi, multasque scribere non concedebatur.

In Terra Cantalicis. *Febris Continua.* *Obseru.* 46.

DIe 29. Augusti Mater Dominici Minghini muratoris annorum 65. febre laborabat graue continua quatuor ab hinc diebus, vnà cùm maximis doloribus capitis, & renium. Sitis ardentissima illi erat, lingua arida, pulsus subtilis, & frequens, vrina crassa, & farinacea. Iussi extract: nostri rhabarb:, extract: catholici ordinarij an: drag: ß:, ol: cynnamomi g: 6., conseru: rosar: drag: 2., m:, & cap:, & euacuauit sextiès. Die insequenti febris melior apparuit; sexto inacerbata est; septimo peior cùm delirio; octauo, & nono eò semper in peiùs, & octauo quidem appositæ sunt cucurbitulæ extrahendo vnc: 5. sanguinis. Sumpsit nonnullos syr: digerentes,& roborantes cùm pulueribus contrà malignitatem inter quos vnicornu, sal prunellæ, & pulu: alexipharmacos nostros in confect:. Decimo dedi trochisci sygillati tertii dragm: ß:, trochisci secundi, bezoard: Iouialis an: scrup: 1., agred: citr: vnc: 1., m:, & cap: in duabus vicibus. Nocte multùm sudauit, meliùs se habuit, & tribus diebus febris eum destituit.

Ibidem. *Tertiana duplex.* *Obseru.* 47.

DIe 2. Septembris filius Marci Pattacchiora annorum 22., temperam: melancholici febre tertiana duplici grauatus quotidiè in peiùs tendebat. Iussi calomelani gr: 15., rasinæ scamm: gr: 10., crem: tart: scrup: 1., cons: viol. drag: 2., m:, & f: b:, cap:; octiès euacuauit, & febris euanuit, neque ampliùs reuersa; indè verò ad cautelam sumpsit multis diebus iures aperitiuos.

Ibidem. *Tertiana duplex.* *Obseru.* 48.

DIe 2. Septembris Liberatus Fuluij annorum 48., temperamenti biliosi viginti ab hinc diebus à tertiana duplici affligebatur, quarè dedi Mercurij dulcis solaris nostri gr: 12. in confect:, vini Calicis vnc: 6., & euacuauit sextiès, & multotiès per vomitum, ex quo febris in tertianam simplicem conuersa est. Die insequenti haustus est sanguis ad vnc: 5. ex vena saluatella, & febris discessit.

Ibidem. *Pustulæ seù Varolæ.* *Obseru.* 49.

DIe eodem filius Petri Dionysij annorum 5., temperamenti humidi octo ab hinc diebus varolis laborabat nigris, & malignis adeò, vt corpus non agnosceretur, nec eius pulsus. Fauces, & gula inflammatione tali ardebant, vt nihil deglutire posset; quarè emplastra ex malua cruda apposita snnt; in interno verò iuleb: cordial:, crebròque dabatur ℞: aq: card: sanct: vnc: 6., scorzoneræ vnc: 2., syr: acred: citri vnc: 1., tincturæ bezoard: Orient:, bezoard: solaris, vnicornu, viperarum, contrahyeru: an: dr: ß:, Panacææ liqu: nostræ stybij cùm auro, spiritus vitriol: vol: an: g: 12., m:, & cap: cochlearia duo prò vice, quæ quotiescunquè sumebat pulsus illi expergefactus agitabatur, quamuis per tres dies integros spiritum emittere videretur, attamen indè quotidiè meliùs se habuit, & sanatus est.

Ibidem. *Tertiana duplex.* *Obseru.* 50.

DIe 3. Septembris filius Iuliani Pianozzi annorum 28. octo ab hinc diebus à tertiana duplici vexabatur, & valdè debilis erat. Iussi Febrifug: Riuerij gr: 40., & multa euomuit, nihil verò per secessum, & die illa febris quieuit, sed die altera vehementiori frigore accessit. Decima abijt neque reuersa, & sudor copiosè adeò emanauit, vt subuculam, & lintea longè penetrauerit.

Ibidem. *Carbo Malignus.* Obseru. 51.

DIe 5. Septembris Liberata Temperantia annorum circitèr 60. cùm febre continua laboraret, carbone quoque nigro maligno infecta est. Trochiscis igitur nostris contrà carbones appositis, 24. horis escara facta est, & suprà trochiscos adhibebatur theriaca. Ore exhibui trochisc: nostrorum prim: contrà venena dragm: 1., vnicornu, salis prunellæ an: drag: ß; , syr: acred: citr., scordij an: vnc: 1., m:, & cap: cochlear vnum prò vice tèr in die. Prætereà aq: nostræ theriacalis vnc: 4., essent: theriacæ gemmatæ, bezoard: solaris, contrahyeru; an: dragm: 1., m:, & cap:, & multùm sudauit. Tandèm carbo fulliculum emisit, & mundificatus vnguento nostro basilicone Chymico sanus factus est, & febris quoque discessit.

Ibidem. *Febris Quartana.* Obseru. 52.

DIe supradicto Martinus Vanagillus annor: 38., temperamenti melancholici à quartana anno ab hinc angebatur. Sumpsit gr: 40. Febrifug: Riuer:, & febris in tertianam simplicem euasit. Post tres dies totidem grana data sunt in hora accessionis, nec febris ampliùs illùm inuasit.

Ibidem. *Vulnus in pede.* Obseru. 53.

DIe eodem filius Marthæ de Iaco Sancto annor: 18. dùm ligna secure percuteret, ipsa eadem ingenti ictu percussit pedem, ex osse nempè mazzillo vsque ad pecten recisa est pellis, caro, nerui, & tendones cùm dolore maximo. Læsas partes accomodaui, & filo in locum suum apposui, vnà cùm bals: nostro tertio ad vulnera, & ceratum sparadappi dictum de consolida nostrum, suprà verò balsamum adhibebatur ceratum Paracelsi dictum emplastrum stypticum scriptum à Crollio, & his remedijs quatuor diebus sanatus est absque eò quòd claudus incederet, de quo dubitabatur ex neruis recisis.

Ibidem. *Pustulæ malignæ seù Varolæ.* Obseru. 54.

DIe 6. Septembris Camilla Tauani annorum circitèr 14. laborare cæpit febre pustularum seù varolarum. Sciendum autem in terra supradicta, quasi contagiosa lue, tunc tres, vel quatuor in die infectos vitam cùm morte commutasse ex dictis malignis pustulis; quarè sanguinem extrahebam, & purgabam in principio, atque indè alexipharmacis vtebar. Supradicta erat temperamēti humidi; die secunda haustus est sanguis ad vnc: 6., tertia dedi Aureati nostri correcti gr: 4., rasinæ ialappæ gr: 10., crem: tart: scrup. 1., ol: cynnamom: g: 5., conser: rosarum quantum suf:, & sextiès euacuauit. Apparuerunt indè bullæ multæ, & illis diebus adhibita sunt cordialia, aq: cardi sancti, essent: contrahyeru:, theriacæ, tincturæ policrestæ an: dragm: 1., essent: viperarum dragm: 2., m:, & cap: vnc: 2. prò vice, & conualuit absque eò quòd cicatrices remanerent.

Ibidem. *Varolæ.* Obseru. 55.

INfluentia hæc in Terra illa vel occidebat, vel deformes reddebat, tumores enìm frigidi accedebant in maxillis, in humeris, in brachijs, vel in alijs corporis membris, fisicuti etiam lacrymationes oculorum; nonnulli monstruosi efficiebantur, vel facie perforata, itã vt eorum permutaretur fisonomia. Mirificè operabantur nostrum vinum Calicis Chymici, Aureatum nostrum, aquila alba, bezoard: Iouial:, mineralia, & solaria, tàm in pueris, quàm in adultis, & viris; nullus autem ex his, qui nostris curati sunt remedijs, vel maculatus, vel claudus, vel tumoribus supradictis infectus remansit, humor

enim ille malignus cùm in sanguine sit, validissima nostra purgantia sanguinem mundificabant. Inter centum octuaginta sex, quos præ manibus habui curandos, pueri, tantùm quatuor lactantes perierunt quatuor, vel sex mensium. De his centum octuaginta sex nouem mulieres grauidæ maximo periculo sanæ factæ sunt ijsdem supradictis purgantibus. Nonnullos tamen hic casus subiiciam de pustulis.

Ibidem. *Varolæ.* *Obseru. 56.*

DIe 7. Septembris Filius Petri Melarchiori annorum 8. duobus ab hinc diebus ardentissima continua affligebatur à febre, & de pustulis dubitabatur. Sanguis ideò haustus est ad vnc: 5., & die insequenti sumens vnc: 4. vini infusi in Calice multa euomuit; pustulæ indè apparuerunt, sed placidæ, & hoc tempore sumpsit juleb: longum compositum cùm aq; cardi sancti ad vnc: 6., scorzoneræ vnc: 4., acred: citr: vnc: 2., tincturæ stybij cùm auro drag: 1., tincturæ viperarum drag: 2., bezoard: Iouial: drag: 1., m:, & cap: sæpiùs, & sanatus est.

Ibidem. *Tertiana duplex cùm pustulis.* *Obseru. 57.*

DIe 8. Septembris Sanctus Caroli Cruciani annorum 22. plusquàm 20. ab hinc diebus tertiana duplice grauabatur, sed sumptis gr: 35. Febrifugi Riuer: multa per secessum emisit, & febris euanuit. Post dies quinque iterùm reuersa est, & haustis vnc: 8. sanguinis, die insequenti toto corpore pustulis coopertus est. Exhibui vnc: 8. vini Calicis, & multa mixta euomuit, ità vt inter dies quinque pustulæ retrogressæ sint, & optimè conualuit.

Ibidem. *Febris continua ad hetisiam inclinans.* *Obseru. 58.*

DIe supradicto Matthæus Carati annorum 35. febre continua mense ab hinc laborabat, & debilis erat cùm periculo in hetisiam incidendi. Iussi calomelani Riueriani gr: 15., rasinæ ialapp: gr: 12., salis tartari vitriolati gr: 10:, conseru: viol: vnc: ß:, m:, & cap:, atque his abijt febris, ità vt indè benè se habuerit.

Ibidem. *Febris putrida continua.* *Obseru. 59.*

DIe 9. Septembris Alter Matthæus Carati annorum 28. sex ab hinc diebus à febre vexabatur continua putrida qualitatis malignæ. Die supradicto vocatus inueni pullum vndosum, vrinam farinaceam, linguam humidam, sed nigram, & maximos dolores capitis. Vespere ex eò quòd nox illi erat septima iussi trochisc: sygillat: tertij, bezoard: Iouial:, mineral: an: scrup: 1., m:, & cùm confect: hyacinth: drag: 1., conseru: borrag: drag: 2. f: b:, & cap:, quarè nocte illa multùm sudauit, nihilominùs tamen febris persistebat, & octauo data sunt hæc ℞: calomelan: Riuer: scrup: 1., rasinæ ialapp: gr: 16., salis tartari vitriol: scrup: ß:, conseru: viol: drag: 2., f: b:, & cap:, quarè sexriès euacuauit. Nono mediocritèr se habuit, sed decimo signa pessima dabat. Die eodem appositæ sunt cucurbitulæ, & haustus est sanguis ad vnc: 6.; tandèm die vndecimo summens aq: theriac: nostræ vnc: 4., tinctur: policrest:, de conthyeru:, de tormentill:, de bistorta, Panacææ an: g: 15., spiritus vitrioli volatilis scrup: 1., decimo tertio die immunis à febre extitit.

Ibidem.

Ibidem. *Febris Continua putrida.* *Obseru. 60.*

DIe 11. Septembris Vxor Bernardini Lombardi annorum 30. febre laborabat continua putrida quinque ab hinc diebus cùm peticulis violaceis. Sitis ardentissima erat, pulsus frequens, inæqualis, vrina viridacea, tresque vermes ex ore euomuerat. Iussi sumendas vini Calicis vnc:6., Antifebrilis drag:ß: cùm conseru: ros: drag: 2., & multa per vomitum, & secessum emisit. Vespere altero quasi delirabat, ideòq; dedi ℞. confect: hyacinth: drag: 1., cornu ceru:, trochisc: tertij an: dragm: 1., pulu: Alexipharm: nostrorum drag: 1., conseru: borrag: vnc: ß:, laudan: nepent: gr: 3., & nocte euacuatis plusquam 20. vermibus quieuit, delirium cessauit, & meliùs se habuit. Die posita sunt vessicatoria brachijs, & cruribus, & 12. die benè se habuit.

Ibidem. *Pleuritis.* *Obseru. 61.*

DIe supradicto Franciscus Prouarane annorum 44. duobus ab hinc diebus pleuritide graui laborabat, omnia enim quinque signa aderant à Galeno descripta. Bis haustus est sanguis ad vnc: 7. prò vice. Ore sumpsit extract: nostri Antipleuritici drag: 1. tribus diebus semèl in die, sicut & vespere duorum dierum laudan: nep: gr: 3. Appositum est nostrum emplastrum saponis, cùm vnctionibus pectoralibus, & syr: lambitiuis, ità vt in decimo die optimè conualuerit.

Ibidem. *Dysintheria sanguinea.* *Obseru. 62.*

DIe 16. Septembris Io: Franciscus Dionysij annorum 18. duobus ab hinc diebus dysintheriam patiebatur sanguineam cùm febre nauseosa. Vinum exhibui Calicis ad vnc: 5. ad humores reuoluendos, & euomuit. Multotiès indè sumpsit gr: actes Quercetani adstring: cùm conseru: cydon:, croco Martis adstringenti, & laudano nep: hoc est ℞. gr: actes drag: 1., croci Martis g: 15., laudan: nep: gr: 3.. Ventri, & stomacho adhibitæ sunt vnctiones ex ol: mastiches, myrrhæ, myrthini, cydoniorum cùm mento castrati recentèr mactati, & nono die liber euasit, & sanatus est.

Multæ huiusmodi dysinteriæ per Terram illam vagabantur, & vsu eodem, cui plùs, cui minùs conualuerunt omnes excepto seni annorum 83.

Ibidem. *Febris Quartana.* *Obseru. 63.*

DIe 12. Septembris Hieronymus Dionysij annorum circà 35. duobus ab hinc mensibus à quartana affligebatur; dedi gr: 40. Febrifugi Riuer:, & multa emittens per vomitum, & secessum liberatus est.

Ibidem. *Febris Continua.* *Obseru. 64.*

DIe supradicto Filius Liuij annorum 12. febre laborabat continua, & vehemente. Haustus est sanguis ad vnc: 5.; die insequenti sumpsit vinum Calicis ad vnc: 5., & pustulæ apparuerunt copiosæ; vsu verò nonnullorum cordialium contrà malignitates nouem diebus benè conualuit, sicut & eodem modo duæ aliæ fæminæ domus eiusdem optimè se habuerunt.

Ibidem. *Pustulæ seù Varolæ.* *Obseru. 65.*

DIe 13. Septembris Filius Syluestri Angeli annorum 5. cùm ijsdem pustulis supradictis ęgrotabat, & sumendo vinum Calicis, indè cardum sanctū, & trochiscum viperinum sanatus est. Ità & filiæ Margharitæ Flauij primo haustus est sanguis, indè post vinum Calicis dati sunt trochisci viperini, & vnicornu, vt dictum est.

Hoc autem notandum nullum ex his, qui vinum Calicis sumpserunt mortuum esse, vel aliquo membrorum defectu impeditum, pueris enìm annorum duorum dabatur vinum ad vnc: 1., annorum trium ad vnc: 2., ß:, annorum quatuor ad vnc: 3., & adultis ad vnc: 6., 7., 8., & 10.

Ibidem. *Pustulæ seù Varolæ.* *Obseru. 66.*

DIe 16. Septembris Victoria Tauani annorum 21. ijsdem pustulis repleta est, quia verò pulchras viderat iuuenes hac lue vel mori, vel turpem in formam conuerti, timebat valdè. Attamen meis fidens verbis, qui dicebam, nullas bibendo vinum Calicis deformes permansisse, vel perijsse, vinum idem sumpsit bìs, sicut & alter frater, & soror eius, & non solùm breuì sanati sunt omnes, sed sinè deformitate, aut cicatricibus benè se habuerunt.

In hac Terra datum est dictum vinum mulieribus etiam grauidis ad eas à morbo supradicto liberandas, & sinè abortis sanatæ sunt, constat enìm non solùm ex encomijs, quibus à S. Clossio, & Basilio Valentini extollitur, in his effectibus mirabile esse, verùm etiam ex rerum magistra experientia patet nulli dubium incedendum in hoc cuilibet morbo propinando.

Ibidem. *Tumor frigidus in humero.* *Obseru. 67.*

DIe supradicto Faustina vxor Syluestri Bazosi annorum circà 24., temperamenti melancholici tumorem habebat frigidum in humero panis ad instàr, & ex se putrefactus fuerat, & febricula quoque laborabat continua. Purgata est Mercurij dulcis solaris g: 15., rasin: ialap: g: 12., essent: cynnamom: scrup: 1., conseru: borrag: drag: 2., f: b:. Indè per triginta dies dedi decoctum ex salsæ nostralis vnc. 10., ligni lentisci, iuniperini, & radic: arundinum an: vnc: 3., & prò quibuslibet septem diebus vini Calicis vnc: 6. prò uice. Tumor putridus hoc tempore curatus est primò digestiuo nostro Chymico per quinque dies, indè per 20. dies nostro basilicone Chymico, addito balsamo stybiato, atq; indè per decem alios dies cerato styptico calaminare Paracelsi, & sanata est.

Ibidem. *Tertiana duplex.* *Obseru. 68.*

DIe supradicto Filia Pasquatij Petrangeli annorum 18. mense ab hinc tertiana dupli ci laborabat, quarè iussi Antifebrilis nostri drag: 1., & febris euanuit, nec ampliùs ipsam uexauit.

Ibidem. *Tumores.* *Obseru. 69.*

TVmores, quos morbus supradictus reliquerat mense Iulio, & Augusto multi, & non exiguæ considerationis fuerunt, in illis uerò, quos ego non curaueram. Inter hos præcipuè 37. sanaui, qui huiusmodi tumoribus infecti remanserant uel in maxillis, uel in humero, uel in brachio, uel coxendice, ità ut claudicantes, aut deformes efficerentur. Hos humores omnes extrahebam ego crebribus primò unctionibus

aquæ

aquæ uitæ ad unctionem, indè mollificatiuis emplastris maturescebant, & tandem nostro basilicone Chymico, & calaminare cerato sanati sunt, aqua enim hæc nostra uitæ omnem frigiditatem, & cruditatem soluebat.

Ibidem. *Dolores maximi.* *Obseru. 70.*

DIe 18. Septembris Vxor Petri Prouaronis annorum circà 26. nouem ab hinc mensibus dolores patiebatur acerbissimos, prætèr quos nonnullas etiam habebat gummulas in capite, & brachijs; causa autem morbi huius tribuebatur viro, qui quandam detulisset gonorrhæam à Rheatina Ciuitate. Vinum Calicis tèr exhibui interpellatim, indè compositum est vinum hoc modo ℞: ligni sancti torn:, cortic: eiusdem an: vnc: 3., salsæ parillæ vnc: 6., sassafras vnc: 3., senæ Orient: vnc: 4. hermodact:, turbit: an: vnc: 1., cynnamom:, anis:, fænicul:, gran: Paradisi, sem cardi sancti an: drag: 3., vini optimi albi libr: 15., infunde per tres dies, & cap: manè, & serò tribus horis antè cibum, & sumens de vino Calicis prò quibuslibet septem diebus vnc: 6. prò vice gummas expulit, & libera à doloribus extitit.

Eodem modo sanatus est vir, qui doloribus ijsdem affligebatur, non verò adeò violentibus, & à gonorrhæa curatus est.

Ibidem. *Morbus Nolimetangere in labio.* *Obseru. 71.*

DIe 20. Septembris Camilla Fugnitti annorum circà 52. multis ab hinc annis infecta erat labio superiori à morbo nolimetangere, & totum ferè labium rusticatum erat, iamque corrodere cæperat. Primò curata est ol: antimonij Basilij Valentini tertio per mensem, apposito indè cerato styptico Paracelsi sanata est.

Ibidem. *Dolores Colici.* *Obseru. 72.*

DIe 25. Septembris Filius Bacchiosi annorum 14. à doloribus colicis angebatur acerbissimè tribus ab hinc diebus, prætèr quod valdè debilis erat ex pustulis. Dedi extracti antecolici nostri drag: 1., aquæ colicæ drag: 6., & aliquantùm quieuit. Vespere dedi laudan nepent: gr: 4., extracti Antecolici drag: 1., m:, & dolores omninò eum destituerunt.

Ibidem. *Febris Continua.* *Obseru. 73.*

DIe eodem Nurus Lebitti annorum 22. tribus ab hinc diebus febre laborabat continua; sitis ardentissima erat, lingua arida, & obscura, vrina rubea, & crassa, pulsus frequens, & pungens. Die ipso iussi clysteria, & sanguinem extrahi à pede ad vnc: 8., qui putridus erat. Datæ sunt prætereà acred: citri vnc: 1., pulu: nostri Alexipharmaci, salis prunellæ an: drag: 1. Die insequenti eodem modo se habebat, quarè repetitum est compositum supradictum. Quinto die morbi dedi catharticum nostrum compositum ex vitro, floribus antimonij, & vitriolo, & sextiès multa putrida euacuauit. Sexto morbus augebatur, & replicatum est confectum alexipharmacum cùm condito liquido nempè ℞: aq: scorzoneræ, acetosæ, scordij, rutæ capr: an: vnc: 6., spiritum vitrioli drag: ß:, vnicornu, corall:, margarit:, pulu: alexipharm: supradict:, iuleb: gemmat:, elex: vitæ, essent: angelicæ an: drag: 1., m:, & cap: cyathum prò vice semper miscendo. Septimo accessit delirium cùm halitu frequenti, attamen eadem repetita remedia. Octauo sanguinem hauriri iussi ex venis hæmorrhoidalibus ad vnc: 4., indèque apposita sunt quatuor vesicatoria. Nono dedi bezoard: ioual:, mineral: vnicornu an: drag: ß: cùm syr: scordij, & acred: citr: an: vnc: ß: ex quibus in copiosum erupit sudorem, quo caput valdè

valdè leuatum est. Decimo manè dosis eadem iterata est, iterùmque multùm sudauit; ità vt febris omninò recesserit eodem die.

Obseruatio adnotatu digna est ex subita adeò morbi mutatione.

In Terra Lisciani. Pustulæ, & Febris Maligna. Obseru. 74.

DIe supradicto Filius Sebastiani Faraglia annorum circà 18. multis ab hinc diebus febre laborabat maligna ex pustulis, quæ copiosæ adeò erant, & nigræ, vt facies eius nihil appareret, & singultum habebat. Vinum exhibui Calicis ad vnc: 5:, & per quinque dies quatèr, vel quinquiès in die dimidium cyathum prò vice huiusce compositi sumpsit, quod compositum operatum est in illo per secessum, per vrinam, & per transpirationem, ità vt qui neque loqui poterat, sanatus mirificè fuerit nempè. ℞: trochisc: prim:, secund:, & tert: nostrorum an: drag: 1., bezoard: solar:, & Iouial: drag: ß:, salis prunellæ corallati drag: 2:, salis smaragdorum scrup: 2:, essent: cortic: citri, viperarum, & contrahyeruæ an: drag: 1. ß:, aq: scorzoneræ, cardi sancti an: vnc: 8., m:, & agitando bibebat vt dictum est.

In Cantalice. Pustulæ. Obseru. 75.

DIe 28. Septembris Blasius Colasanti annorum 18., temperamenti sanguinei, & biliosi pustulis vndiquè coopertus erat nigerrimis, vnà cùm febre maligna. Decimo tertio die accessi, medicus verò Magini vocatus vnà cùm Chyrurgo nomine Iohanne de Ciuitate Ducali curam susceperat, ideòque meæ adhærere sententiæ noluerunt. Decimo sexto igitur die Medicus supradictus oculis imponi iussit ægrotantis (qui cooperti erant) aliquantum sacchari albi, quo pupilla illicò è proprio loco prosilijt, vnius verò tantùm oculi. Mira multa in hoc adolescente visa sunt, inter quæ hoc adnotandum, nempè pustulas tèr euasisse, tèrque iterùm alternatìm recessisse; tandèm cùm carbo integer esset facie, & toto corpore, multa sumpsit à Medico dicto iussa remedia, pratèr quæ multa condita ad vsum in supradicta Obseruatione, quæ non exigua salutis signa ediderunt. Facies personata erat crusta ad crassitudinem digiti, qua argenteo ablata instrumento vermiculi vndiquè subbulliebant nidi formicarum ad instàr, atque hi decocto centaureæ minoris omnes moriebantur. Toto corpore vulnera erant non exigua, acria, mordacia, & sordida præcipuè in coxendicibus, & cruribus, quæ per duos menses curata sunt aquis centaureæ minoris, in quibus ponebantur litargyrium, tutia, bolarmenum, & lac muliebre, & sanatus est absque eò quòd vlla in eo deformitas remaneret pratèr quàm pupilla oculi à sacchKaro supradicto illi detracta.

Ibidem. Pustulæ seù Varolæ. Obseru. 76.

DIe 28. Septembris tres masculi nepotes, & quatuor fæminæ Domini Baptistæ de Baptista, inter quos vnus annorum quatuor, alter sex, & tertius octo, aut nouem, & ex fæminis maior annorum sexdecim, omnes hi septem delicatissimi erant, sanguinei, & biliosi, & morbi suprad: pustularum adere signa præmonstrabant. Illicò sanguinem hausi iuxtà vires, indèque sumpserunt de Aureato nostro, ex quo euomuerunt aliquantùm. Hinc dedi iuleb: ex aquis cardi sancti, scorzoneræ cùm infusione vnicornu; trochiscos quoque viperinos nostros, bezoardica solaria, & Iouialia; de quibus omnibus remedijs tèr, & quatèr in die sumebant; hoc enim modo optimè conualuerunt absque macula in oculis, vel tumore in aliqua corporis parte.

Ibidem.

Ibidem. *Retentio menstruorum.* *Obseru.* 77.

DIe 29. Septembris Liberata soror Spianatoris annorum 22., temperamenti tenuis, & gracilis pallidissima erat, & multis ab hinc mensibus febricula lenta laborabat cùm oppilatione, & retentione menstruorum. Bis vinum Calicis bibit, & multa porracea euomuit. Fumenta iussi per mensem ad partes locorum ex fecibus reguli; ore sumpsit nostros pulueres Antiheticos cùm pulueribus cacheticis Quercetani per duos menses integros ad drag: ß: prò manè cùm iure; atque discessit febris, defluxerunt menstrua, optimumque colorem recepit.

Ibidem. *Obstructio, & Oppilatio.* *Obseru.* 78.

DIe supradicto Filia Andreæ Nobilis annorum 7. magna oppilatione valdè obstructa erat cùm ventris tumore, hydropis ad instàr. Emplastra apposui hypocondrijs ex verbena, stomacho ceratum nostrum stomachale, ventrique vnctiones oleo bufonis. Per os purgata est bìs aqua nostra catholica, & per multos dies sumens gr. 8. salis calybis cùm iuribus aperitiuis omninò sana facta est.

Ibidem. *Falsa vuluæ forma.* *Obseru.* 79.

DIe eodem Adolescentula annorum 20., cuius nomen non scribitur, optimi temperamenti cùm iam ad congruam ætatem peruenisset marito à parentibus iungenda erat. At obseruatum est vuluam non habere, sed solùm signum cùm foramine, per quod vrina transibat. Me itaquè consuluerunt, & coràm matre argenteo instrumento fixuram feci, in qua erat pannus fortis ad crassitudinem vnguis, cuius à capite paruulum apparebat membrum virile cùm mitra, & testibus vt infantis, quæ omnia à panno illo cooperiebantur; natura nihilominùs tamen fœminæ magìs erat, quàm masculi. Tandèm remotis, & extractis quibus necesse erant ingenti sanguinis effusione, diluta est aquis desiccantibus, & abstergentibus, ipsamque destitui, nescio verò an marito coniuncta fuerit.

Ibidem. *Effectus Hypocondriaci.* *Obseru.* 80.

DIe 30. Septembris Vxor Domini Francisci Mariæ Dionysij annorum 35., temperamenti biliosi effectus patiebatur hypocondriacos, & vterinos, qui caput illi dissoluebant, doloribusque inficiebant circà hypocondria, & flatibus totum ferè corpus, quarè nunquàm libentèr manducabat. Sumpsit aq: nostram Catholicam semèl prò purgante, drag: 3., elexir proprietatis Vterini nostri, elexir Antiscorbutici, & tincturæ succini an: scrup: ß: per multos dies in iure aperitiuo, & sanata est.

Ibidem. *Fractio coxendicis.* *Obseru.* 81.

DIe 2. Octobris soror Iuliani Pianozzi annorum 72. è ripa cecidit, & fregit sibi coxendicem. Accomodaui ossa fracta, & apposito nostro emplastro adstringente vinctum est cùm segmentis ligneis membrum illud, & hoc modo diebus nouem se habuit, ità vt emplastrum lacerauerit partem, doloresque maximos adeò experiebatur, vt nihil moueri posset. Remoto indè emplastro adhibitum est ceratum oxycrocei, crusque diluebatur decocto vini, in quo ebulliuerant herbæ multæ aromaticæ, atque indè vnguendo ol: canis rubei sexaginta dierum spatio liberata est absque eò quòd claudicaret.

Ibidem. *Gonorrhæa, & vlcera sordida in vulua.* *Obseru.* 82.

DIe 3. Octobris Puella annorum vndecim formosæ speciei dùm in aruis boues custodiret à venatore non solùm stuprata est, verùm etiam gonorrhæa infecta, qua ille ab alijs fæminis pollutus fuerat; quia verò hæc simplex diligentia nulla vtebatur vlcer magnum, & sordidum in vulua excreuerat. Hanc ego curaui primò quinque libris vini infusi in Calice Chymico cùm additione ligni, salsæ, & aliorum ad vsum nostrum, indè decocto nostro contrà gonorrhæas per 15. dies. Ad vlcer adhibui balsamum nostrum sulphuris factum cùm spiritu therebinthino, & initio multotiès præcipitatum dulce, & sana facta est.

Ibidem. *Lues Venerea.* *Obseru.* 83.

DIe supradicto Iuuenis supradictus infectus erat gonorrhæa, bubone, & vlceribus sordidis, & ipse quoque curatus est vino eodem, & præcipitato. Ad bubonem adhibita sunt emplastra emollientia, indèque vnguentum supradictum, & benè conualuit.

Ibidem. *Pleuritis.* *Obseru.* 84.

DIe eodem Vxor Octauij Mezanotte annorum 35., temperamenti mixti tribus abhinc diebus pleuritide laborabat legitima cùm quinque signis à Galeno propositis. Hausi illicò sanguinem ex media eiusdem partis dolentis ad vnc: 8., cùm vnctione nostri olei Antepleuritici; emplastra quoque nostra saponis apposita parti, & oppositæ. Ore dedi extractum nostrum Antepleuriticum dragm: ß: cùm syr: pectoralibus lambitiuis; vespere in hora somni repetitum est extractum cùm gr: 2. laudani nepent:, & septimo die benè se habuit.

Ibidem. *Dolores ventris, & capitis.* *Obseru.* 85.

DIe 5. Octobris Franciscus Vellutri nonnullas ficos comedit quodam in loco, quæ sublimato plenæ erant, & illicò maximi accesserunt dolores ventris, & capitis, vnà cùm lassitudine articulorum vt Terram versùs progredi minimè posset. Tandèm deuenit, & cùm ego non adessem postulauit ab Anna Valentini Nepote mea adoptiua remedium aliquod, quarè dedit ipsa drag: 1. vnicornu, cùm iure, & saccharo, quo factum est vt solueretur illicò aluus multis flatibus, & repetens idem vnicornu salutem habuit.

Die insequenti ex ficis ijsdem mortuus est puer 24. horis, qui morabatur propè Octauium Mezanotte, & eius nomen non recordor, sed tumefactus repentè est, & ex hac vita migrauit.

Ità etiam in Ciuitate Ducali mortui sunt duo alij pueri ijsdem diebus ex veneno posito inter ficos. Sicut & mulier quædam vnà cùm duobus filijs comedit vuam, & ficos in loco suspecto, de quibus ipsa theriacæ vi, aliorumq; remediorum salua facta est, & filij insolito tumore capti vita orbati sunt.

Ibidem. *Dolores ventris, & capitis.* *Obseru.* 86.

DIe 7. Octobris Spianator Cantalicis, ità vocatus, homo malus manducauit ipse quoque in loco dicto de ficis illis, & agressus est à doloribus acerbissimis ventris, capitis, & articulorum. Dedi ego tèr vnicornu drag: 1. prò vicè cùm iure optimo, & sanatus est.

Ibidem. *Febris Maligna.* *Obseru.* 87.

DIe 11. Octobris Fælix Tacconus annorum 40. temperamenti melancholici à febre oppressus est lenta, & doloribus capitis. Septimo febris patuit maligna. Ex Rheatina Ciuitate Medicum Magini vocauerunt, qui octauo die iussit purgans, & iures multos, nihil verò operatum est, regio enim illa de monte locus est, ideòq; populus rusticus, & robustus, quarè cassiæ, mannæ, & leuia remedia nihil proderant in illis corporibus. Nocte insolitum in delirium incidit, ità vt cohiberi non posset in cubili. Manè insequenti accessi ego, & hirudines apposui venis hæmorrhoidalibus; à multis autem strictè tenebatur, à Diabolo enim auferendum se esse mente conceperat. Dedi inde tincturæ de smaragdo, de auro, de electro stybiato, de contrahierua, de policresta, elexyr: proprietatis, essent: cortic: citri, spiritus vitrioli rosati an: drag: 1., & de his per ampullæ rostrum demittebantur in eius gutture drag: 2. prò vice. Vespere altero dedi laudan: nepent: nostri gr: 2., narcotici vitrioli gr: 6., confect: hyacinth:, alchermes an: drag: ß:, bezoard: solaris, & Iouialis an: gr: 10., & noctem meliùs transegit. Manè sumpsit gr: 5. Aureati nostri, & multa euomuit; die antecedenti iam posita fuerant vessicatoria, & ijsdem liquoribus repetitis decimo tertio die destitutus est à febre omnium stupore, & optimam recepit sanitatem.

Ibidem. *Apoplexia.* *Obseru.* 88.

DIe 13. Octobris Petrus Ciauatti annorum 34. repentè ex fluxione capitis impeditus est lingua aliquantùm, stupefactus est brachio, & dimidio latere cùm accidentibus conuulsiuis, qui eum nocte septiès vexauerunt semper qualibet vice relicta parte eò debiliore. Manè dedi Aureati nostri gr: 10., parùm autem euomuit, & per secessum expulit. Die insequenti dari iussi de eodem gr: 5. cùm scrup: extracti hellebori nigri, & multa euacuauit. Vnctiones indè adhibui nostra aqua vitæ composita ad nucam, & omnem partem debilitatam bis in die. Ore sumebat essent: rosmarini, saluiæ, spicæ, succini, angelicæ, iuniperi an: vnc: ß:, aquæ ex ligno quercino stillatæ libr: 2., m:, & cap:, atque his benè conualuit absq; alijs remedijs.

Ibidem. *Fistulæ, & vlcera sordida in ano.* *Obseru.* 89.

DIe prædicto Vir quidam, cuius nomen siletur, annorum 52. multis ab hinc annis infectus erat in ano tribus fistulis, ulceribus sordidis, & multis hæmorrhoidibus exulceratis, neque vlli vnquàm se fiderat de morbo, ità vt lues creuerit, & putridas feces, saniem, & sanguinem euacuabat, de cætero stypticissimus erat, & pallidissimus. Corpus bis purgaui aqua nostra catholica, sumpsitque iures galli veteris compositos ad vsũ Riuerij, & pillulas quasdam ex therebintho cùm magisterio lapidis lazuli. Multo tempore etiam bibit decoctum ex china, & antimonio diaphoretico, sicut & tincturam antimonij simplicis, & magisterium tartari cùm ijsdem iuribus. Infecta pars curata est varijs clysterijs abstersiuis, & vnguentis, nullo autem iuuamine. Tandèm recidere decreui, & omnes hæmorrhoides apparentes abstuli, inter quas venæ multæ putridæ crepuerunt, & sanguis multus exiuit ad libras circà tres, sed balsamo nostro adstringenti ampliùs non exiuit, & 48. dierum spatio expoliui, curaui, & incarnaui nostro ol: sulphuris dulcificato, tincturis Mercurij, & antimonij, indèq: nostro basilicone, ità vt sanatus fuerit.

Ibidem.

Ibidem. *Vulnus penetrans à renibus ad partem suppositam brachio.* *Obseru.* 90.

DIe 14. Octobris Adolescens, cuius cognomen Vanagilli annorum 26. ex arbore cecidit præalto, cinguloque cùm illi penderet sirpicula, qua vites putabat, ipsa transfixus est cadendo ità vt vulnus pateret à renibus ad partem lateris brachio suppositam, intestinaque exirent, & iecur. Modo illo per horam dimidiam moratus ibi est vt mortuus, cùm transiens illùc quisdam miserum illum domi detulit. Subitò vocatus accessi vnà cùm confessore, cui postquàm confessus est adolescens, ipsius intestina extraximus, pulmones autem ad ostium vulneris erant. Intestina laui, & pulmonem inque locum suum reposui; nouiès indè filo penetrato connexi partes, ibique imposui ceratum calaminare. Venæ quoque spermaticæ recisæ erant, & læsa aliquantùm ossa spondiliorum, sed adhibito balsamo nostro vulnerario mumiato vespere, & manè, quod erat prò defensiuo mei sparadappi consolidæ benè se habuit. Ore sumebat aq; nostram vulnerariam per dies 20., & 27. diebus sanus factus ludebat caseo vt mos est terræ illiùs absque eò quòd vllo impediretur defectu, omnium stupore; omnes enìm qui vulnus illud viderant exangues penè ceciderant præ timore.

Ibidem. *Percussio capitis.* *Obseru.* 91.

DIe 17. Octobris Filiola Io: Fælicis Colasanti annorum trium cecidit ex ligno altitudinis circà sex cannarum, & percussa est commissuris coronalibus, ità vt os comprimeretur; habita autem est mortua. Leuitèr os in locum suum reposui, & balsamo eodem supradicto, & cerato 22. diebus sanata est, & circùm vngebatur oleis rosaris ad inflammationem comprimendam.

In Terra Lisciani. *Tertiana duplex.* *Obseru.* 92.

DIe 26. Octobris Vnus ex Fusarijs sexdecim ab hinc diebus tertiana duplici laborabat absq; eò quòd vllum vnquàm sumpsisset remedium. Febrifugum dedi Riuerianum ad gr: 30., quo euomuit, & febris simplex facta est. Post duos dies dedi iterùm drag: 1. ß extracti Antifebrilis, ideòq; euanuit febris, & ille conualuit.

Ibidem. *Lues Venerea.* *Obseru.* 93.

DIe 2. Nouembris Mulier quædam annorum 28. duos habebat Venereos bubones, sed induratos, quorum alter per inguinem. Præterea vlcere corrodebatur in vulua prauo, sordido, & profundo. Accomodaui libras 9 vini infusi in Calice Chymico cùm infusione quoque ligni sancti, & aliorum, de quo sumebat vnc: 3. prò manè. Vlcer diluebat vino eodem, & intùs cùm turunda, qua vngebatur cùm tinctura Mercurij; bubones resoluti sunt emplastro styptico Crollij, & optimè se habuit.

Ibidem. *Pustulæ siuè Varolæ.* *Obseru.* 94.

IN Terra Lisciani, in Casalibus ad Macchiolas locum Lignani eadem erat pustularum varolarum influentia mensibus Septembris, Octobris, & Nouembris, quæ fuerat in Cantalice. Nullus erat qui 30. habens annos hoc morbo non inficeretur. In hac Terra cùm non esset Medicus, aut Chyrurgus, necessariò ego omnia agebam in ambis Terris. Prima febre sanguinem hauriebam antequàm pustulæ apparerent, & prò purgante dabam euomitiua supradicta, quæ sanguinem mundificabant. Remedia indè insequebantur Alexipharmaca contrà putredinem, vt ex descriptis patet Obseruationibus, cui plùs, cui minùs iuxtà necessitatem, omnes enìm erant malignæ, & cùm febribus pesti-

pestilentialibus. In hac Terra puer tantummodò, & puella perierunt inter tot, quos curaui, neque tamen claudi, vel cæci remanserunt, vel maculati in oculis auxiliante Deo, vt huiusmodi morbus plerumquè solet.

Tempore eodem influentia eadem dominabatur Ciuitati Ducali distanti septem milliaribus à Cantalice, ibique morabatur Medicus Montis Falchi homo peritus, qui cùm vidisset iam centum quinquaginta mortuos esse ex illis, quos curauerat à tali peste, timens discessit ex illa Terra, neque ampliùs apparuit. Multos indè curaui ego mense Ianuario, & Februario.

In Valle Radina. *Febris Causonis.* *Obseru. 95.*

DIe 12. Nouembris Franciscus Antonius Pelegrinus annorum 27., temperamenti calidi, & sicci ab acerrima febre peracuta agressus fuit cùm maximo impetu, vt videretur iam expirare velle, cùm magno calore, vomitu, & ventriculi mordicatione. Vocatus ego inueni eum anxium; pulsus erat frequens, durus, & velox, vrina ignea, subtilis cùm fætore, lingua nigra arida, & sitis inaccessibilis. Secunda die præcepi enema ordinarium, cùm syrupis refrigerantibus, idest ℞: syr: acred: citr:, acetos: an: vnc: ß., aq: endiu:, acetos: an: vnc: 2., spiritus calcanth: g: 10., sumpsit manè, & in hora 20. iussi ptisanæ hordeaceæ vnc: 8. cùm vnc: 1. salis prunellæ. Die 30. replicatus fuit clyster, & posteà emissus fuit sanguis ex basilica brachij dexteri ad vnc: 9.. Die 4. febris acritèr persistebat, & apparuerunt pustulæ violaceæ. Die 5. propinaui ei extr: Antisebrilis drag: 1., extr. rhabarbari scrup: 1., rasinæ scammon:, calomelanos an: g: 10., cons: borrag: vnc: ß:, misce, & cap:; nouiès per aluum euacuauit, & febris discessit eodem die penitùs, & conualuit.

Ibidem. *Febris Maligna.* *Obseru. 96.*

DIe 16. Nouembris Quædam Puella annorum 18. Filia Matthæi Titoni, temperamenti mixti inter bilem, & pituitam, laborans à sex diebus febre continua; die quarta apparuerunt ei menstrua in pauca quantitate, & quinta euanuerant; die sexta uocauit me, inueni pulsum subtilem, velocem, & tremulum, urina erat cruda, subtilis coloris, virideacea; statìm eadem hora iussi enema commune, & sectionem venæ saphenæ pedis dextri ad vnc: 6. sanguinis, & per os exhibui syr: acred: citr: vnc: 1: ß:, diaphoretici nostri correcti scrup: 1., nocte sequenti multas deiectiones mixtas fætidas tèr per aluum fecit; septima dies transiuit mediocritèr. Octaua die exhibui pharmacum idest ℞: extr: antifebrilis, extr: rhabarb: an: scrup: 2., sextiès per aluum eiecit feces mixtas. Nona die sumpsit idem diaphoreticum, & parùm sudauit. Die decima redierunt denuò signa menstruorum in pauca quantitate; in hora 20. vrina erat turbida crassa, suboscura, & delirabat. Applicata fuerunt vessicatoria quatuor in brachijs, & cruribus, & in hora somni propinaui ei laudani Nepentes g: 3:, conf: hyacinthinæ drag: 1. nocte, & meliùs se habuit. Die vndecima delirium perseuerauit, & exhibui ei hanc confectionem: ℞: diaphor: subd:, bezoardici Iouialis, mineralis an: gr: 15., vnicornu gr: 10., cornu cerui præparati, salis prunellæ corallati an: vnc: ß:, conf: borraginis, acred: citri an: vnc: 1., misce, & sumpsit in duabus vicibus, & per aluum feces fætentissimas emisit, ità eandem confectionem dosis similis per quatuor dies accepit, & in illis diebus eiecit tèr, aut quatèr per aluum feces putridas fætentes in die sexta decima febris omninò euanuit, & benè conualuit.

In Valle Rheatina. *Passio hysterica.* *Obseru. 97.*

AGatha Rancina annorum 27., temperamenti biliosi quibusdam à motibus conuulsiuis hystericis capta cecidit in medio cubiculi, eodemq; tempore cùm tumore gulæ, maxima afflictione, sinè loquela, & tandèm quasi mortua per tres horas habita est. Propinaui drag: 1. vnicornu cùm vino generoso, & sana facta est.

Pluriès dè vnicornu in talibus hystericis passionibus miracula spectatus sunt.

Ibidem. *Hydrops.* *Obseru. 98.*

MAgdalena Augustini annorum 16. hydrope laborabat, & sumendo electuarium ex fructibus brusci, baccis iuniperi, & passulis ad vnc: 1. prò vice manè, & vespere duorum mensium spatio, liberata est.

Ibidem. *Diarrhæa.* *Obseru. 99.*

CArolus Symonis postquàm destitutus est à nonnullis doloribus nephriticis, quos patiebatur, correptus est à diarthæa acri adeò, vt anum eroderet, & vrinæ ardorem concitaret. Iussi clysteria ex lacte, saccharo, & pauca camphura, & dedi gr: 4. laudani nostri, ex quibus euasit ab omni morbo.

Ibidem. *Febris Quartana.* *Obseru. 100.*

IOseph Pyrrhonus annorum 27. tribus ab hinc annis à quartana febre cruciabatur, neque ex multis medicaminibus sumptis minimo leuabatur iuuamine. Præbui ego Febrifugi Riuer: gr: 40., & bìs per vomitum, nouiès per secessum nigra exierunt, ex quo salutem habuit.

QVingentos habes, Lector, in his Obseruationibus euentus de die in diem expositos vt acciderunt dùm Romæ, Sabinæque morabar. Hos non rationum, ut plerique solent, testiumque magna comitante caterua cernis prosilire, dubitaui enim ne me in longum protrahens, tædium tibi dilecto inferrem, ex quo tua abuterer benignitate; & eò magìs, quòd non solùm Præceptor meus, sed & Professores omnes breuitati studuisse videantur, & studeant.

Chyrurgiam contexo bifrontem cùm additione Spargyricæ, vnam scilicèt Galenicam atque alteram Spargyricam arbitror traditurum. Harum vnaquæque sibi proprias afferet opiniones, ambæ verò remedia multa producent, octingentosque morborum curatorum casus, & ducentos alios à celebrioribus Italiæ Chyrurgis communicatos, vt alibi dictum est, & sequenti hoc anno typis tradetur Dei Omnipotentis auxilio.

FINIS.

Patris Fratris

BERNARDINI CHRISTINI

A IVVELLINA CYRNEI

Ordinis Minorum Obser: Sancti Francisci,

ET PRIVILEGIO SENATVS VENETI CIVIS,

Antè Religionis ingressum Lazari Riuerij Discipuli, & vtriusque Medicinæ Doctoris.

De Lue, seu Morbo Venereo.
De Febre Pestilentiali.
De Regulis Astrologicis ad Medicinam Spectantium.
Arcana Lazari Riuerij Consiliarij, & Medici Regis Christianissimi, & in Vniuersitate Monspeliensi Professoris, & Doctorum Monspeliensium Decani.

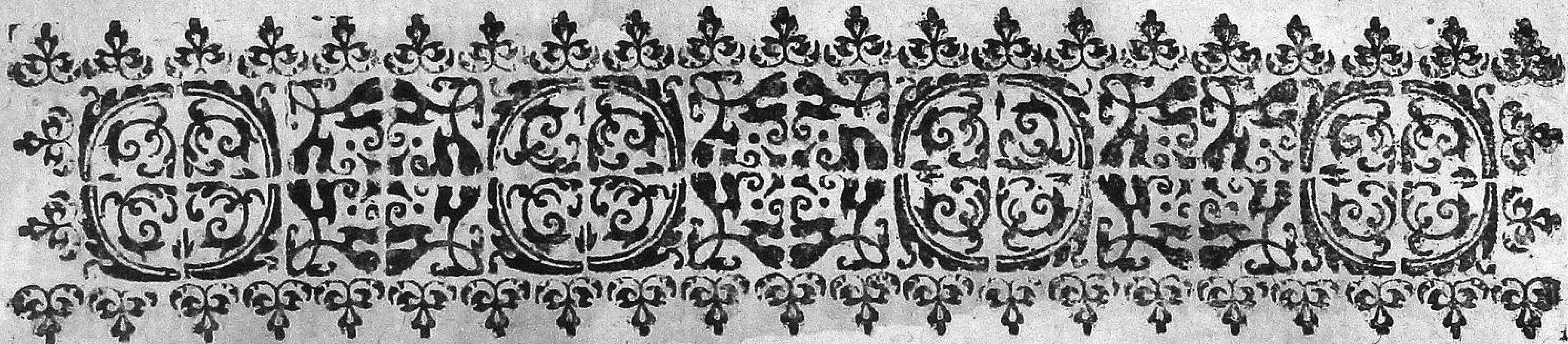
VENETIIS, M.DC.LXXVI.

Typis Bartholomæi Tramontini.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIIS.

Illustrissimo, Eruditissimo, ac Generosissimo D. D.

Equiti

HORATIO PENKELINO DE CARISSIMIS

Pro Serenissimo

RAYNVTIO II. FARNESIO PARMÆ DVCE &c.

In vtroque Aprutino eius Statu Auditori Generali Vigilantissimo.

FR. BERNARDINVS CHRISTINVS

Salutem, & Fælicitatem.

Opuscula hæc mea, quæ nunc in Mundum enitor, Vir Illustrissime, non alio melius sydere fortunata consului fore, quàm beneficis tuis AQVILÆ, ac TAVRI Insignibus; Tibi namquè bonarum Artium, & scientiarum omnium coryphęo hos meos (vtcumque euaserint) ingenij Partus, dicare non improprium fuit. Arcana Riuerij adhuc vsque tenebris inuoluta, nec non à plurimis auido concupita ingenio, in hanc denique lucem designaui; siquidem,

 cùm

cùm in primordio meæ exercitationis sub tanti Viri disciplina prima Artis rudimenta exugere mihi contigerit, ac vestigia sequi per Galliam, Italiamque peragrantis, dum penè in miracula celeberrimæ eius Curationes vndequaque adscriberentur, plurimum gloriæ dignissimo Præceptori subtrahere, si tanta Arcana reticuissem, mihi visum fuisset. Tractatus cæteros de Contagio, de Lue Venerea, & de Astrologicis Obseruationibus, quos per principia tàm selectæ doctrinæ multorum exercitio annorum congessi, typis insimul concedo, non quidem vt gloriosam meo nomini famam ambitiosè subnectam, sed tantummodò vt ægris iuuamen hominibus pręstem, qui aliquotiès (adeò inualuit vsus) nimis religiosa, vt ità dixerim, obseruantia vniuersalibus se mancipant non Galeni, sed Galenistarum Institutis. Tu scis modò, Eruditissime Eques, quot, & quanta in hæc discutienda, atque examinanda iterauerim experimenta, perquisiuerim causas; quandoquidem, & dum apud te eram Męcenatem meum, & dum vel Ciuitatibus, vel Oppidis Ditioni Tuæ subiectis Medicum me constitueras, sæpè vt animum à prolixa serietate, recreandi causa, auerteres, mecum & diligentèr recognoscere medicamina, & disceptationes acutissimè inire non dedignatus es. Itaquè, si non immeritò nutritori alicuius Plantæ eiusdem fructus debentur, studia hæc mea, & cuncta tua sunt, tibique dico. Ne despexeris quod tuum est, & ego quoque addictissimus tuus sum. Vale.

AD

AD LECTOREM.

E absurdum iudices, Benigne Lector, cur Praeceptoris mei Arcana, de quorum nomine totus hic meus Labor nomen primarium sortitus est, in eiusdem fine Operis constituantur. Nonne Regum Maiestates dum publicè prodeunt, à militum cohortibus, podromis, magistratibusque praeceduntur? Ità & ego mea haec disponens in tres diuisas partes primùm Institutiones, & Regulas, cùm Consultationibus, & Exemplis praemisi, mox Obseruationum Centurias adieci, demùm verò cùm Tractatu de Morbo Venereo, altero de Febre pestilentiali addita Romae contagij narratiuncula, & Astrologicis Regulis ad Medicinam spectantibus, Arcana Praeceptoris mei produco, vltimumque hunc locum dignissimum ratione dicta sum arbitratus.

Arcana lucidissimè patent, & longè procul ab equiuocis, ferè omnia ad vsum Spargyricum, quorum nonnulla quamuis tibi esse illis consimilia, quae apud alios leguntur Authores, attamen *nil dictum priùs dictum*, si benè consideres in aliquo differunt, manipulationibus quippè adaequatis referuntur, ità vt optimè per veros Professores manipulata, rectèque secundùm artem exhibita, miros edant effectus. Non multae sunt compositiones, sed, quod plurimùm confert, correctiones non fallunt, si vt hìc describuntur fiant; è contrà verò si ab imperitis manibus originem ducant, non nisi laesione esse possunt, quae interdùm infelici morte coronatur. Hinc Spargyrica conculcatur, hinc vt venenum à quibusdam habetur, diligentesque eius filij reprobantur; id autem ex ijs processit, qui Artem Italico sermone tot pharmacopaeis exponere voluere, quibus multi supremam sibi arrogantes disciplinam, teterrimos in errores incidunt. Quòd vegetabilium componant extractus, stillatas aquas, sales, & similia, transeat, quae omnia per exiguam euadunt diligentiam, verùm mineralia, vel semimineralia tractare non omnium est, arduo enim labore illis accedunt vel ij, qui triginta, aut quadraginta annos eadem in Arte consumpserunt. Horum sanè ferè nullus, qui Italicè manipulationes dictas mandarunt, Spargyricam callebant, immò non paucos, qui viam eiusdem adaperire putauerunt, descripsisse apertè patet, non verò rectè percaepisse eius robur, quod sapientes dictauere. Huiusmodi volumina Italica pessimas praebent manipulationes, praesertìm de Antimonio, Mercurio, Vitriolo, & similibus, quibus equidem Pharmacopolae multi, alijque sibi Chymici nomen

men vindicantes inhærent, & morte plurimos afferunt, vel saltèm infirmitatibus vinciunt, de quibus liber nunquàm æger potest euadere. Oh si peccati pondus perpenderent, scribentemque detrimento teneri, quo grauatur ægrotus, diligentiùs cribrarent mihi suadeo Receptas, quæ prò vita restituenda supremo versante in discrimine cædem valent euocare.

Mineralia dicta, Antimonium præcipuè, Mercurius, & Vitriolus, non solùm ex abundantia peccant partium mixtarum, & arsenicalium, quas in se continent, sed etiam in cruditatibus, in manipulationibus enim si graduum ignis ordinem corrumpamus, non ampliùs ad veram possumus redigere perfectionem, non mixtionem ab illis segregare, vel excitare augumentum. Sita est in his Ars: *solue, fige, coagula, & reitera*. Accuratè perpendens duodecim Basilij Valentini Portas, aliasque Riplei percurras, nam quid mineralia requirant vt mixtione destituantur, & optimam puritatem attingere possint, cognosces, quamuis aliqua ænigmatum nox ipsas obtenebret, cuius beneficio ad Philosophorum Lapidis compositionem peruenire quidam conentur. Basilij lapis non secùs est ac vniuersale fixum medicamentum, neque pretiosior lapis inueniri potest ad vitam hominum innouandam pharmaco perfecto validior. Exempla materialia commodè occurrunt circà mineralium, & semimineralium compositionem: obserua quæso quod de calce vsuuenit, dispositis nempè saxis ignem subijciunt fornacearij, semperque vehementiorem accendunt, at si fortè operariorum negligentia calor aliquantùm decrescat, acerbiorem pristina cruditatem saxa resumunt interiùs, neque reiteratum caloris robur valet ipsa concoquere, ità vt posita in foueis calce dissoluenda, omnis appareat petra exteriùs cocta, intùs verò lapideam seruet duritiem. Idem & figulis accidit, quoniam nisi rectum ignis ordinem exerceant, omnia in fornace pereunt. Non secùs tandèm communis vagatur de pane experientia, qui si frigefiat dum augumentum capturus est, quamuis indè aptus addatur calor veram ampliùs non recipit perfectionem. Quid igitur de venenosis mineralibus putas? In his si erratum aliquod labatur, separationes non fieri possunt, prò nihilo sunt fermentationes, digestiones, sublimationes, solutiones, perfecta denique non euadunt.

Arcana hæc, humanissime Lector, suscipe purissimè à Professore descripta, horum enìm à rectis manipulationibus optimi producentur effectus. Chyrurgiam, vt alibi multotiès dixi, breuì spero traditurum, quæ etiamsi duo se extendet in capita, vnum Galenicum, alterum Spargyricum, non nisi nomine amborum differentiam ostendam. Hanc non solùm circà mille Obseruationes associabunt, verùm & Spargyricarum manipulationum Tractatus cùm erroribus obuijs, nec non Arcanorum reliquijs, quæ supersunt.

INDEX RERUM NOTABILIUM,
Quæ in hac Tertia Parte continentur.

Luna

DE

DE LVE SEV MORBO VENEREO BREVIS INSTITVTIO

Cùm aliquibus medicamentorum Receptis, & Exemplis.

DOctor egregie. Omissis controuersijs, quæ innumeræ circà hunc morbum vndiquè vertunt, & argumentis, descendo ad essentiam, ipsiusque naturam, quæ essentia nequit innotescere, si priùs genus cùm suis differentijs essentialibus non constet. Sed genus etiam est dubium, licèt enìm genus, affectusque Venereus sit morbus, adhuc tamen in quo morbi genere sit constitutus non patet, diuersificè enim operatur in corporibus, vndè multi sunt opinati, huic affectui genus morbi distinctum præberi non posse. Multotiès comitatur genus trium morborum, causatque symptoma perpetuum, exustionem immoderatam, vt in principio morbi in multis apparet, siccitatem vitæ, squammam, seù furfurem in capite, corpus cariosum, colorem liuidum, aut nigrum, aridum, callosum, aut in partibus pudendis vlcera sordida, acria, tumores in inguinibus vtpotè partibus cameralibus, seù gonorrhæas. Accedit cùm inditijs caloris excessiui, vtpotè in bubonibus, qui interdùm sunt duri, & euadunt callosi proptèr adustionem, quod etiam in pure adusto innotescit. Fiunt etiam dolores in ossibus, iuncturisque, cùm periodo, habent enìm principium, augumentum, statum, ac declinationem; fiunt etiam corrosiones in partibus verendis, aut in ore, gengiuisque, cùm dentium amissione, pilorumque, in quibus adustio primùm fit manifesta. Hæc adustio nequit originem trahere, absque humorum corporis calidorum, & siccorum intemperie, (calori enìm, vt adurat, opus est siccitate) à quo prouenit, vt possimus hunc morbum vocare intemperiem calidam, & siccam. Hinc obseruandum est vtrùm hic morbus Venereus omnes, an præcipuas corporis partes afficiat, ad quod cùm omnium consensu, dico, quòd afficit, venenatque hepar, quod est basis, ac fundamentum nostri corporis, in quo causat eorundem intemperiem calidam, & siccam; sicque cùm hepar communicet venis sanguinem, & omnibus corporis partibus alimentum nutritiuum, cùm secum gerat eandem intemperiem, eam ministrat reliquis partibus corporis. Et quamuis sæpè appareant bubones, & gonorrhææ, & primi mundificentur, & maturescant, secundæ, postquàm aliquid purgauerint, sistantur, non ideò illud corpus est à morbo purificatum, natura enìm difficilitèr à se potest illum expellere omninò, sed massæ sanguineæ fit familiaris; hinc si quantitas morbi est pauca, parùm perturbat, si multa, redigit corpora affecta in miserrimum habitum. Comprobat esse intemperiem calidam, & siccam id, quod omnia corpora, quæ ad coeundum continuè sunt prona, apparent adustissima, quod magìs apparet in fœminis, quæ enìm meretrices, & de se multis copiam faciunt, in facie, & in omnibus operationibus, alijs pudicis, probisque fœminis adustiores videntur, vsus enìm Veneris immoderatus causat in eis notatam adustionem. Adnotatur etiam in Ciuitatibus, quod corporum physiono-

mia denotat adustionem magnam in suis Ciuibus, quæ in rurium, oppidorumque incolis non cernitur; hæc enim prouenit ab vsu illicito, ac immoderato coeundi, qui dissolutè practicatur in Ciuitatibus, moderatiùs autem in oppidis. Venetijs, si ægri consulant Medicum de proprijs morbis, statim opus esse refrigerandi dicunt, ipsi enim calore excessiuo laborare asserunt; à quo autem hic excessiuus calor prouenit? Arbitror, quòd in generatione fuerint semina hoc morbo affecta, ità vt fæto etiam participauerint; cùm enim intemperies calida, & sicca sit diuellendo difficilis, ideò semina in generando ab hac intemperie affecta dant filijs temperamentum prauum, malumque, ità vt etiam puri, & innocui videantur hoc morbo miserrimè laborare. Hinc prouenit, quòd Ciues (in Ciuitatibus enim commoditas coeundi est propinquior) sint adustiores rusticis, & oppidanis, nascuntur enim cùm intemperie calida, & sicca, quæ intemperies, cùm à sæculis à Patribus filijs, descendentibusque sit communicata, potest dici factam esse hæreditariam. Cùr adsunt tot Podagræ, Chyragræ, & alij dolores articulares, tot Calculi &c.? opinor originem ab hanc infectione trahi, & si hæc infectio non prouenit ab immoderato patientis coitu, puto esse in ægro hæreditariam.

Obseruaui in multis masculis, fæminisque, quæ frigidis humoribus laborant, in quibus tumores aut difficultèr maturescunt, aut cùm mala concoctione, & antequàm suppurentur externè contaminant ossa, & faciunt in eis cariem, qui morbi vulgò vocantur Spinæ ventosæ. Examinaui natiuitatem patientis hunc morbum, & semper inueni Patrem fuisse tempore generationis infectum lue Venerea, ex qua etiam malus habitus, prauumque temperamentum nato fuerat communicatum, in quo verificatur illud: *Patres comederunt fructus acerbos, & dentes filiorum obstupuere*. Longum esset narrare obseruationes præcipuas, ideò causa breuitatis omitto.

Et quia hic morbus totam corporis substantiam contaminat, ac corrumpit, ideò curari oportet cùm illis remedijs, regulisque toti substantiæ corporis conferentibus, & aptatis. Hæc intemperies calida, & sicca aliquando apparet cùm signis omninò contrarijs, idest calidis, & humidis, quod non est citrà rationem, cùm hic morbus afficiat partes molliores, quæ membra sunt humida; vltrà quod attrahitur per contagium, & cùm non detur contagium absque putredine, nec putredo absque humido, ideò potest etiam dici intemperies calida, & humida. Immò si ritè examinentur genera, & essentia huius morbi, calida, & humida intemperies poterit vocari, in corporibus enim pituitosis causat maiorem pituitæ, ac frigiditatis copiam, vndè est opus illis vti remedijs calidis, & siccis, vtpotè contrarijs ad desiccandam superfluitatem humoris, vtpotè ligno sancto, salsa &c. Ità hæc est malorum humorum intemperies, quæ si reperit complexionem calidam, & siccam, est calida, & sicca; si calidam, & humidam, discomponit illam temperiem in malam intemperiem; si accidit in corporibus pituitosis, frigidis, & humidis, discomponit paritèr illam tẽperiem, causat dolores, non permittit produci sanguinem bonum, parturit quantitatem serositatis; si in frigidis, & siccis contingit, distemperat paritèr illam temperiem, & causat mixtum pessimæ congeriei, ità vt in omnibus modis damna afferat notabilia. Multa quidẽ corpora robusta inueniuntur, quæ optimè organizata difficultèr hoc morbo afficiuntur, ni vsus continuus cùm fæminis infectis adsit. Ideò sic hunc morbum definiam, quòd scilicèt sit dispositio præter naturam, qua corporis actiones sensibilitèr læduntur, vel sic particularitèr, dicendo morbum Venereum esse multiplicem affectum, modò qualitate afficientem, modò in compositione, modò in solutione continui, modò cùm doloribus, modò cùm crustis, modò cùm tumoribus duris, modò cùm defluuio pilorum, dentium, vnguium casu, modò cùm oculorum amissione, modò cùm gonorrhæa, modò cùm omnibus simul coniugatis, à quibus infiniti posteà morbi causantur. Petrus Rossius 234. species connumerat. Quòd sit morbus contagiosus affirmat Antonius Francianus dicendo: *præterea non tantùm in his initium habet, sed in omnibus illis membris, quæ vel confricatione incalescunt, vel per contactum facilè sua natura contagium suscipiunt*; vndè sæpè contrahitur à pudendis, ab ore, à mamillis, & in consudantibus à cute, quæ sicca est valdè, licèt huiusmodi membra interdùm non videantur affecta.

Multi

Multi Astrologi causam huius morbi tribuere Saturno, multi alij motui, astrorumque luminibus, idest generatum esse asserunt in anno 1483. ab aeris corruptione ob pessimam constellationem, quæ accidit Idibus Octobris duabus horis post meridiem propter coniunctionem Martis, Iouis, Solis, & Mercurij in Libra in octaua domo, quæ est domus Martis, infirmitatumque, & Iuppiter erat combustus. Vltrà hanc coniunctionem, eodem anno, kalendis Nouembris, in eadem domo, & signo coniuncti fuerunt Mars, & Venus, sic etiam fuerũt obseruati in eodem loco Iuppiter, & Venus. Bìs in illo anno accidit Lunæ Ecclypsis, semèl in Scorpione, semèl in Tauro; Multa enìm portentosa, & pessima iudicia præbent huiuscemodi aspectibus Astrologi, & arbitrantur, quod ex eò quia in anno sequenti, in bello Gallorum, Hispanorumque in Regno Neapolitano fuerit dictus morbus patefactus, fuerit epidemialis ab astrorum pessimis ortus influxibus. Alij asserunt hunc morbum fuisse familiarem Indiarum Incolis, & quòd Hispani ab illa regione in Italiam gesserint, indè cùm in supradicto bello varijs fœminis vsi fuerint, illas omnes affecerint, quæ posteà cùm Gallis coniunctæ, ipsis communicauerint, & hinc morbus Gallus fuit dictus in Italia, in Hispania verò morbus Neapolitanus. Vtcunque sit, titulus luei Venereæ magìs eò competit, ab vsu enim Venereo oritur.

Nullus Author antè annum 1483. de hoc morbo mentionem facit, ex quo apparet, quod eo tempore in Italia innotuerit; & omisso vtrum ab astrorum vi, an ab Indorum contactu fuerit productus, certum est, quòd Iesus Christus noster Redemptor hunc permiserit morbum ad pęnam, flagellumque eorum, qui hoc inquinati vitio obliti sunt castitate, ac continentia.

Sicut, vt dictum est, difficultèr cognoscitur essentia huius morbi, & effectus, sic difficultèr possunt adduci differentiæ, multæ enìm sumptæ sunt à magnitudine, à paucitate, ab intemperie. Humorum intemperies efficit gradus magnitudinis, ac minoritatis; sæpè est in habitu, sæpè in affectu; multotiès sumitur à qualitatibus; hic enìm morbus cùm suaptè natura sit ferus, aliquando afficit corpus, aliquando partes genitales, aliquando omnes corporis partes. In aliquibus accedit mitis, itàut patiens, vtpotè sospitem se habeat; in aliquibus cùm gradibus maioribus, sed quia natura confestìm non apparet deficiens, ab ægro non æstimatur. Hinc paulatìm corpus distemperatur, & quando natura aliqua alia causa grauescit, omnia simul cõiuncta patefacit morbus incognitus, & obscurus, nec à Medico, nec à Patiente prò Venereo morbo iudicatur, sicque medendo difficillimus. Sæpè accedit cùm temporis diuturnitate, sæpè statìm manifestantur, vtpotè in complexionibus imbecillibus, quæ sunt aptæ corruptioni subitæ, sicque iuxtà habitudinem, ac corporis organizationem fiunt differentiæ huius morbi. In hoc tamen omnes Authores conueniunt, quòd in principio occupet hepar, & venas, & quòd insinuetur in sanguine, indè cùm circulatione, & nutritione omnium corporis partium omnibus corporis partibus communicetur, & quæ pars est debilior, ea est magìs affecta ab illo humore venenato. Hinc proueniunt vltrà supradictos morbos Podagræ, Cachesiæ, Phthyses, Hydropes, morbi Hypocondriaci &c., quæ omnia licèt sint persæpè absque mixtione morbi Venerei, adhuc tamen aliquando luem hanc comitantur.

Gonorrhæa potest causari à motu immoderato, ab equitando, propter dormitationem suprà renes &c., aliquando sumitur in concubitu inordinato, vel coeundo cùm fœmina menstruante; sed vt plurimùm sumitur à fœmina infecta, qui morbus posteà fit vitiosus, fætidus, cùm signis manifestis perniciei suprà alias huius morbi species, cùm sit acer, mordax, ac adustus.

Caries etiam vt plurimùm oritur ab hoc humore alterato, acri, & mordaci, & cõtingit persæpè in partibus verendis propter confricationum motum. Apparent etiam varruchę, & aliquæ infixuræ, aliæ callosæ, ac duræ, vt potè prouenientes à materijs crassis, & adustis. Sunt tumores, qui veniunt in emunctorijs, idest inguinibus, quæ sunt molles partes, vocatæ emunctoria, seù partes camerales hepatis, tunc enìm bubones demonstrant hepar imbibitum esse eo vapore, & humore venenoso. Ab eodem etiam oriuntur pustulæ, quæ interdùm cùm paruo tumore apparent in capite, interdùm in alijs corporis partibus.

Vlcera prauæ qualitatis familiarissima ab his humoribus originem trahunt, quæ iuxtà copiam, mixtionem, acredinem, & mordacitatem humorum fiunt in diuersis locis, vtpotè in partibus pudendis, in ano, in ore, in naso, in oculis, & in alijs partibus.

Tuphi, aut Gummæ sunt etiam huius influentiæ filij, idest tumores præternaturales causati à materia crassa, & frigida, qui fiunt in ossibus, aut in capite, aut in brachijs, aut cruribus, in iuncturis, in nodis, & sæpè cùm doloribus acerbissimis.

Dolores autem vehementissimi, qui fiunt in articulis, & in ossibus crurium, & brachiorum qui ferunt signa Podagræ, aut Chyragræ, sunt vt plurimùm hoc ab humore causati.

Pilarella, amissio oculorum, vnguium, dentium, & tot aliæ morborum huiusmodi species, ab hoc morbo Venereo præcipuè originem habent.

Huius morbi generatio, si optimè perpendatur, peradmodùm dubia est, nàm si ab astrorum influxibus fuerit ortus, vt est opinio Astrologorum, cur non est vniuersalis, sed tantùm in ijs, qui ad Venereum vsum sunt proni? Si ab India in Italiam latus, cur in varijs Regionibus eodem anno fuit patefactus, in quibus nemo affectus peruenerat, ità vt ex contactu originem traxerit? Multæ adsunt Regiones, in quibus nullum omninò signum huius morbi videtur; vtpotè in Oppidis Regni Cyrnei, (exceptis Ciuitatibus, in quibus vsus cùm meretricibus hunc morbum produxit.) in quibus huiuscemodi affectus non innotescit, fæminæ quippè illecebris Venereis incumbere non valent, vlciscuntur enim affines morte irremediabili minimam honoris offensam, ità vt clades deplorabiles, tàm in masculis, quàm in fæminis, si in honestate errauerint, (quod raro accidit) contingant; nec spes parcendi animos ad errores huiuscemodi propinquat, si enim in honore sint illorum Oppidorum incolæ offensi, adest infallibilis consequentia, quòd aut vindicati, aut irreconciliabiles euadunt. Hinc metu mortis feminæ continentes, de se copiam hominibus non faciunt, & sic morbus Venereus à mixtione seminum in vtero collectorum generatus illic locum non habet. Sed si aliquando eueniat, quòd fugiat aliqua iuuenis, & à ligaminibus affinium soluta euadat libera coeundi cùm quibuslibet, tunc adnotaui quamcitò hoc morbo affectam esse, & etiam afficere illos, qui cùm ea coibant. Hinc patet quod semina varia in vtero collecta, quæ postea putrefiunt, inficiunt corpus hoc morbo, indè fit contagiosus, & omnes cùm infecta versantes per contactum eo afficiuntur.

Addo, quòd antè annum 1483. in omnibus Regionibus adessent meretrices, & quòd fierent mixtiones, & putrefactiones seminum, adhuc tamen Authores antiqui de hoc morbo mentionem non faciunt. Si tunc temporis non aderat, oportet dicere, quòd aspectus astrorum pessimi disposuerint corpora ad recipiendum hunc morbum, ad quem recipiendum anteà forsan haud erant apta, sicut post diluuium reddita ab aere, & aspectibus Coeli natura imbecillis, fuerunt dies hominum abbreuiati, cùm anteà plura sæcula Mundi Viatores, optima aeris temperie adiuuante, fæliciter prospexerint.

Circà prognosticum non adsunt Hippocratis aphorismata, nec antiquorum authoritates, quæ de hoc morbo aliquid asserant, ipsis enim, vt dictum est, fuerat occultus, aut alia nomina dederunt. Sed si prognosis ab experientia pendeat, possumus dicere, quòd si patiens non curetur, & cùm exacta diligentia, atque dieta, & remedijs aptatis euellere morbum non tentet, & arcere illius pessimi humoris intemperiem, transit iuxtà temperamenti, & habitudinis corporis qualitatem in pessimum finem; in multis enim transit in scabiem fætentissimam, indè tabidi moriuntur, alij euadunt Hetici, alij Phthysici, alij Astmatici, alij Hydropici, alij doloribus articularibus cruciantur, alij gummis, alij vlceribus malignis, alij corrosionibus, quæ transeunt in cancros, vel in nolimetangere, in cancrænas, herpetes, & similia; alij adustionibus laborant, indè Marasmo vexantur, alij renella, alij viscositate, alij affectibus hypocondriacis, & alijs innumeris morborum speciebus vi quorum patientes miserrimè vitæ periodum terminant.

In principio huius infectionis opinor Medicos varijs vsos fuisse medicamentis, sed iuxtà illud, quod adnotatum est in Authoribus, ad Empirica se applicuere. Gabriel Falloppius ait, cap: 20. de morbo Gallico: *Rarum est genus morbi*, ideò proposuit frequentia tantùm, non quia fuit ei ignotum (loquitur de methodo;) colligo igitur, quòd

quòd dantur morbi in tota substantia, & sunt à veneficijs, a venenis, à maleficis aspectibus, & per contagium, & hi morbi occulti sunt, cæteri manifestissimi; possunt enim agnosci tribus inditijs. Primum est, quia non cedunt alicui medicamento inuento ratione, quotiès videtis aliquod genus morbi tractatum à Medico diligenti, in quo ex arte medicamenta applicentur, & quod non sanatur. Præterea aliùs Medicus alia tentat secundùm rationem, & frustrà laborat, dicatis esse naturam morbi occulti consistentem in tota substantia, & nescimus eam metiri. Pauli post idem Auctor ait: *His ità constitutis videamus modò an istæ notæ adsint in Lue Venerea, & primùm hæc est vna potissimum conditio, quòd non cedit medicamentis inuentis ratione*. Testantur Medici, qui aderant in principio, qui desperarunt in arte, cùm viderent methodo non potuisse inuenire rationem curandi, & erant in maximo despectu Medici tunc temporis apud omnes, & nisi Hispani illi superuenissent docti, quomodo ibi morbus sanaretur? & nisi fortè Chyrurgi audacissimi inuenissent hydrargyrium adhuc rebellis esset morbus, adhuc sæuiret. Præterea hepar est, quod inficitur, & hepar est pars nobilis, ergo adest secunda conditio; de tertia, quod tantùm hepar, & non aliæ partes patent, ego video puerulum conceptum in vtero matris ex materia Venerea, illi per spatium nouem mensium non est infectum nisi hepar, nonnè potuit infici cerebrum, & cor in illuuie? Ergo sciatis, quod Empirica est morbi curatio cùm habeat læsionem partis nobilis, & determinatæ, cumque sit affectus in tota substantia; sed quidam volunt reddere causam, cur hepar in hoc morbo inficitur, & hæc est: nos videmus, quòd inficitur homo per contagium, aut osculo, aut coitu, aut assidua tactus repetitione, sudoris in dormiendo mixtione, aut etiam sæpiùs eodem in Calice bibendo, in quo biberit infectus. Communicatio ista primùm fit ad venas, quàm ad arterias, quoniam copiosiores venę reperiuntur, & in coitu, & frictione aperiuntur; dilatatæ admittunt saniem illã, & materiam Veneream, & quia venæ citò pertingunt ad hepar, non ad cor, ideò &c. Hinc est, quòd in principio Medici cùm experientia, atque speculatione inuenerint multa specifica ad huic morbo medendum; Empirici antè methodicos curauere hanc ægritudinem cùm breuitate maiori; vndè ego cùm debeam proponere medicamenta ad Curam multa proponam Empirica, multa methodica, multaque Spargyrica.

Circà Curam quatuor conueniunt intentiones, quarum prima est victus ratio, secunda est lenitio ventris, & præparatio humorum, & malæ qualitatis eorum remotio, tertia est euacuatio, quarta est symptomatum correctio. Victus igitur sit aut tenuis, aut crassus, prout morbus requirit, tamen sit semper facilis digestionis, & boni succi generatiuus. Vsus ciborum in hoc morbo est rerum desiccãtium, & tenuium, qui genericè vocatur dieta, iuxtàque Medici periti rationem venit aptandus. Lenitio ventris debet fieri primùm cùm minoratiuis, aut clysteribus lenitiuis. Præparatio humorum fit cùm syrupis præparantibus aptatis generi morbi, & complexionis, & qui habeant qualitatem remouendi. Indè deueniatur ad purgantia aptata humori peccanti, & complexioni, cùm dose iuxtà vires, & hæc euacuatio debet fieri cùm omnibus illis remedijs specificis, quæ possint esse apta ad expellendum morbum, indè si non sufficit purgatio, fiunt decocta sec: art:, aut vina accomodata, aut electuaria, aut diaphoretica; exteriùs verò cùm vaporarijs, fumentis, vnctionibus, & similibus.

In celebranda Phlæbotomia in Lue Venerea multa sunt consideranda, scilicèt vtrùm humor peccet in qualitate, an quantitate; si in qualitate opus est secare venam, cum sumptione antecedenti leuis purgantis, vt ait idem Gabriel Falloppius cap: 20. de morbo Gall:. Cùm igitur euacuandum corpus, primò secamus venam, lenitione tamen alui præcedente, vel per cassiam, vel per serum, vel per syr: ros: solut: &c. Si minorato corpore secamus venam, primùm temperamus sanguinis ebullitionem in venis, & hepate, secundò diminuamus materiam alterandam à medicamentis, & euacuemus; 3. cùm morbus sit contagiosus, inficiatque hepar, & sectione venæ fiat reuulsio ab interno ad externum, hinc opus est obseruare temperamentum, ætatem, vires, & habitudinem corporis in omnibus enim nequit secari vena; nã ab illis, qui laborãt bubonibus, gonorrhęa &c. est arceda

phlœbotomia, fieret enim reuulsio contraria, & rediret in viscera quod natura tentat expellere per emunctoria.

Præparantia sunt aptanda iuxtà morbi speciem, idest in humoribus frigidis sunt aptata calida, in calidis frigida, & sic de singulis. Conferunt ad præparationem pituitæ oxymel: simpl:, mel: rof: an: vnc: ſſ:, syr: de cichor: vnc: 1., decoct: fumariæ, betonicæ, cichorij q: ſ:, & his similia, vtpotè syr: betonicæ, maioranæ, stæchadis, saluiæ, rosmarini, quæ omnia conferunt morbis lædentibus caput. Quibus offendunt pectus de capil: Vener:, hyssop:, de prassio, de calamento, de glycyrrhiza, de pomis. Quibus lædunt stomachum de menta, de absynthio, mel: rof:, oxymel simpl:, composit:, scyllitic:. Quibus lædunt hepar de duabus radicibus, de quinque radicibus, de eupatorio, de bisantinis. Quibus renes de malua, de duabus radicibus, aut de quinque, aut composit: cùm therebinth:. Offendentibus vterum artemisiæ, de calamento, de matricaria &c. Purgantia agaric:, turbit:, hermodactil:, & colochynthid:; aut composita vtpotè hiera picra, hiera Pacchij, diaphinicon, electuarium Indum, elescoph:, diacydonia, diacartham:, diaturbit:, benedicta lassatiua; aut illa ad vsum Spargyricum; sic etiam pillulæ, vtpotè de hermodactilis, fætidæ, cocchiæ; sic etiam roborantia, quæ sunt syr: antedicti, cùm additione specier: diarrhodon Abbat:, conseru: borragin:, buglosf:, cùm succ: scord: densati, aut pauco mithridato iuxtà necessitatem. Si habitudo corporis est biliosa, & vrina, fecesque demonstrent peccare bilem, priùs minoratur cùm syr: rosar: solutiuo, aut cassia, aut manna, aut similibus; indè præparatur cùm syr: endiuiæ, fumariæ &c. Sic etiam est respicienda pars, quæ magìs est affecta, nàm si est caput, conferunt syr: rosar: rubr:, nenuphar:, papauer:; si thorax, syr: de violis, de iuiubis; si cor, de succo acetosæ, acredin: citri, iulep: rof:; si stomachum, syr: acetosus, granator:, rof:, oxysacchari, myuæ cydoniorum, syr: aranc:; si hepar, endiuiæ, cichorij, fumariæ, acrimoniæ, & similia. Purgantia sunt aloe, cassia, manna, myrabolani citrini, succus rosarum, rhababar:, tamarind:, scammonea, & similia. Composita, diaprun: simpl:, & compos:, mel rof: sol:, syr: rof: solut:, diacatholicon, syr: de viol: solut:, magister: solut: ad vsum Venetum, diasebesten, electuarium de succo rosar:, diarhabarbari, de psyllio, catharticum imperiale, colagogum Quercetani, catholicum Quercetani, & alia in forma extract: ad vsum Spargyricum, aut pillulæ aureæ, sinè quibus, de rhabarbaro &c. Roborantia in hoc casu sunt sacchar: rof:, violat:, cùm puluere corallor:, eboris, semin: citri, succi concreti sonci, scordij &c. In habitudine corporis melancholica, (in hoc enìm casu difficillima est cura, morbus quippè est pertinax, & semper adurit) est opus attenuare, & incidere illum, nàm oportet diligentèr purgare, persæpè enìm subtiliora soluuntur, crassiora vitiantur, vndè primùm leuitèr est opus purgare, & concoquere, indè vti debemus minoratiuis proprijs, vtpotè cassia, diacassia, diasena lenitiua, diacatholicone, triphera Persica, & similibus. Concoquentia de syr: fumariæ, de epithymo, de polypodio simpl:, de lupulis, de cetrac:, scolopendriæ, pimpinellæ, borraginis, melissæ &c. Purgantia sunt sena, epithymus, fumus terræ, myrabolani Indi, lapis Armenus, lapis lazuli, polypodium, hellebor: nig:, & similia. Composita sunt confectio amech, diacydon:, electuarium de epithymo, electuarium purgans melancholiam Quercetani, aut extractum melanagogon Quercetani, & alia similia, aut pillulæ de fumaria, de lapide Armeno, de lapide lazuli, & similia.

Proposita remedia sunt ad vsum methodicum ordinarium, & cùm præparantibus sunt addendæ aquæ, & similia, aut decocta herbarum. Cùm hoc vsu credo antiquiores in principio huius morbi curasse, sed cùm exitu parùm fœlici. Adnoto etiam, quòd tempore præsenti hac via (ni alijs medicamentis vtamur) pauci conualescunt; sunt enìm hæc consulenda in principio morbi, sed si persistit ægritudo, tunc ad validiora procedendum.

Nostri Prædecessores, vt dictum, derelinquebant ægrotos antedictis medicamentis lassos, & ad Empiricos mittebant, & hi curabant posteà cùm purgantibus validissimis, vel cùm fumentis, in quibus ingrediebatur Mercurium, vel cùm vnctionibus paritèr

Mercurij, vel cùm vaporarijs sudoriferis, vel cùm decoctis sudoriferis, & dieta, sicque cæptum fuit diminuere pertinaciam, & feritatem huius morbi in magna ægrorum quantitate. Methodici posteà, obseruando horum medicaminum iuuamen, (iuxtà axioma: *facile est inuentis addere*) redigerunt hæc remedia Empirica ad meliorem vsum, & rationem. Hinc Spargyrici separando ab eisdem partes impuriores, in euulsione cisti huius morbi, modum curandi inuenere perfectum.

Multa ab experientia confirmata, vtpotè præcipua specifica, ad curam huius ægritudinis sunt in vsu, vtpotè lignum sanctum, eius cortex, salsa parilla, sassafras, china, &c. quæ omnia, vt ab India in nostras regiones translata, videntur vim habere maiorem, aptioremque virtutem. Multa etiam oriuntur in nostris Regionibus, quæ licèt eandem virtutem supradictarum non habeant, adhuc tamen aliquam retinent, & sunt salsa nostralis, vocata smilax asper, radix arundinis nostralis, vice chinæ, lignum lentiscum, lignum visci quercini, lignum buxi, iuniperi; hæc omnia sunt desiccantia, & sudorifera. Varijs etiam modis parantur, multotiès per se, aliquando aliarum rerum additione, interdùm in forma decocti, aut oxymelitis, aut stillata, aut infusa in vino generoso, aut in aquis stillatis, aut communibus, aut puluerizatis, in forma cartulæ, aut in forma boli, in electuarijs, in extractis, in spiritibus &c. Natura suprà notatorum medicamentorum cùm à multis sit descripta, ideò hìc non replicanda, tantùm descendo ad vsum.

Si decoctum fieri velit ex dictis rebus, hic seruatur ordo: Triturantur omnia, ex quibus fieri debet decoctum, indè in qualibet vncia materiei additur libra aquæ communis. Primùm calefit aqua in vase cretaceo optimè vitreato, aut æreo ritè stamnato, indè cuilibet libræ aquæ additur vnc: 1. ligni, aut radicis, vt dictum; stent hæc omnia in infusione per 12. horas, mox coquantur igne moderato vsque ad consumptionem tertiæ partis cùm vase cooperto, indè colentur, de quo decocto capiat patiens vnc:6. ad vnc: 8. in manè optimè coopertus in cubili, vt prouocetur sudor. Quæ remanent in vase denuò cùm mensura duplici aquæ coquantur vsque ad consumptionem medietatis, quod inseruiat ad temperandum vinum in prandio; & ieiunetur post supradictū decoctum per horas sex. Prandium, & cœna sint regulata, & tantùm bìs in die comedatur cùm dieta &c. Decocta composita fiunt eodem modo, idest trituratis ingredientibus cuilibet vnciæ rei addictur libra aquæ; aqua calefit, indè fit infusio; posteà coquantur ad consumptionem tertiæ partis, colentur, cap: &c. vt dictum.

In forma decoctorum compositorum debet obseruari complexio sumentis, vt temperetur compositio cùm rebus appropriatis, vtpotè ℞: ligni sancti, cortic: eiusdem an: vnc: 4., aquæ lib: 8., coquantur ad consumptionem tertiæ partis, addantur radices enulæ campanæ, buglossæ, lupuli, rusci, graminis an: vnc: 1., fumariæ, lapatij acuti, scabiosæ, pollitrici, adianti an: manip: ß:, liquiritiæ rasæ vnc: ß:, medullæ seminis carthami, senæ Orientalis an: vnc: 1., semin: citr:, cucurbit:, peponum, anisi, fæniculi an: drag: 1., passul: mundat:, iuiub:, & sebesten an: num: 6., flor: trium cordialium an: pug: ß:; addatur supradicto decocto aquæ fumariæ, & lupulorum an: lib: 1. ß:, decoq:, & col:, cap: vnc: 6. ad vnc: 8. vt dictum. Si humores sint ætherogenei, aut afficiant iuncturas fit in sequentem modum: ℞: ligni sancti, & cortic: eiusdem an: vnc: 4., rad: acori, galangæ an: drag: 3., rad: asparagi, filicis, rusci, graminis, enulæ campanæ, lapatij, acori an: drag: 1., fol: betonicæ, saluiæ, melissæ, gallitrici, chamædryos, primulæ veris, trifolij, fumariæ, hepaticæ, endiuiæ, buglossæ, quinque capill: an: manip: 1., sem: frigid: an: drag: ß:, semin: anisorum, fæniculi an: vnc: ß:, prunorum, caricarum, vuæ passulæ an: num: 6., polypod: querc: medull:, semin: carthami an: vnc: 2., senæ vnc: 1. ß:, agarici trochisc: vnc: ß:, hermodactil: vnc: ß:, colochynthid: drag: 2., hellebor: nigr: drag: 1. ß:, myrabolan: Ind:, & chebul: an: drag: 2., thymi, epithymi an: drag: 1., trium florum cordialium an: pug: 1., flor: genistæ, stæchadis an: pug: ß:, aquæ succi fumariæ, & seri caprini libr: 7., fiat decoct:, cap: vt dictum. Aut sic: ℞: ligni sancti torniti vnc: 6., cortic: eiusdem vnc: 4., salsæ parillæ, radic: petasitis an: vnc: 2., lign: radij torniti, lentisci an: drag: 6.,

semin: cardamomi, cardi benedicti, an: vnc: 1., limatur: eburis drag: 5., carab: vnc: ß: , flor: anthos, buglos:, stæchadis, summitatum fumariæ, lupuli, cronopi an: pug: 1., cynabri in petia ligati an: vnc: 1.; ponantur omnia ad macerandum in vase vitreo per horas 24., indè per balneum Mariæ f: decoct:, cap: vt dictum; potest etiam relinqui cynabrum, & poni vice eius antimonium crudum in petia ligatum, vt de cynabro est dictum; vel in formam sequentem fiat: ℞: lign: sanct: raspat: vnc: 6., sassafras, lentisci, chinæ an: vnc: 1., vlmariæ siccæ, cardi benedicti, gran: paradisi, baccarum iuniperi, milij an: vnc: 1., aquæ scabiosæ, fumariæ, seri caprini an: libr: 4., digerantur per 24. horas per balneum, & in eodem balneo decoque &c.

Cuilibet harum decoctionum addantur hodie pomicis, & antimonij crudi an: vnc: 4. ad sex, & in quibusdam summitates nucum viridarum, sic etiam eædem res possunt distillari &c. Decoctum Quercetani ad luem catarrhalem, quod est Secretum Empiricum Henrici Vonstran est ità ℞: lign: sanct: torniti lib: 2., salsæ parillæ, stæchados an: libr: ß:, gratiolæ manip: ß:, cardi benedicti manip: 3., semin: eiusdem vnc: 6., auriculæ muris, cùm radic: scabiosæ an: manip: 1., tormentillæ vnc: 1., rhabarbari drag: 2., polypodij drag: 1., hæc omnia contusa confundantur per sex dies in aquæ fontis libr: 30., aut 40., deinde omnia bulliant in vase magno oleorum extractioni apto, qui vocatur Tamburlanum, eoque clauso, vel in alembico cæco, vt nihil respirare possit per quinque, aut sex horas; adde huic decoctioni frustorum ferri, & calybis an: libr: 2., quibus peractis, denuò in vini mensura 4. seorsùm macera, indè ℞: corticum ligni guaiaci libr: ß:, hermodactil:, turbit:, gran: paradisi an: vnc: 4., omnia contusa in olla terrea vitreata operculo suo clausa per horam integram coquantur, confundantur posteà hæ duæ decoctiones, & denuò bulliant per aliquod tempus, deindè omnia simul per manicam traijciantur. Ab Empirico supradicto hoc decoctum præbebatur omnibus morbo Venereo affectis, præcipuè quando erat morbus inueteratus, ad vsum iam dictum, idest ciendo sudorem, per triginta, aut quadraginta dies cùm strictissima dieta, cùm quo euellebat morbum à radicibus, ægrosque sanitati restituebat.

Alia est forma decocti sudoriferi sinè purgantibus, quod mirabile experiri licet, vbi præcipuè lues articulos lædit. In hoc propinando Patienti vinum prohibendum per 20., vel 30., siuè 40. dies; dosis autem decocti ab vnc:4. ad 6. debet esse, & aqua cùm sequentibus decocta in prandio prò potione inseruiat. Decoctum est ℞: ligni sancti raspati, corticis eiusdem an: vnc: 4., sassafras vnc: 6., salsæ parillæ vnc: 10., ligni lentisci, visci quercini an: vnc: 2., cynnamomi, anisor: an: vnc: 2., aq: comm: libr: 28., antimonij crudi, pomicis an: vnc: 6.; hæc duo vltima hoc est antimonium, & pomex ponantur in petia lintea, quæ cauendum ne fundum ollæ tangant.

Ex his decoctis compositis formatur etiam oxymel iuxtà regulam Quercetani in cap: de oxymel: in Pharmacopæa, vbi ad exemplum imponit vnum dictorum oxymel: benedict:. Formantur etiam syr:, & etiam fiunt vina infusa, verbi gratia ℞: ligni sancti, cortic: eiusdem an: vnc: 4., sassafras, chinæ, salsæ an: vnc: 1. ß:, cardi benedicti sicci, scabiosæ, fumariæ an: pug: 1., senæ vnc: 4., hermodactilor:, turbit:, an: vnc: 1. ß:, epithymi manip: 1., semin: cardi sancti, anisorum, fæniculi, cynnamomi an vnc: ß:, vini albi optimi libr: 14., macerentur per dies sex, & cap: vnc: 4. ad vnc: 6., vt multotiès in nostris Obseruationibus inuenitur hoc medicamen, de quo sum vsus in pauperrimis ęgrotis. In aliquibus sum etiam vsus vino hemetico, idest quod priùs est per 24. horas infusum in regulo antimonij tertij gradus, aut cùm aureato, aut hyacinthino, indè facta infusione supradictarum rerum iuxtà necessitatem.

Fiunt etiam cartulæ, & hæ iuxtà nauseam infirmorum, quæ sæpè rediguntur in formam tabellarum sacchari in sequentem formam ℞: ligni sancti, corticis eiusdem an: dragm: 1. ß:, sassafras, salsæ parillæ, sandali citrini an: dragm: ß:, semin: cardi sancti, anisorum, fæniculi an: scrup: 1., senæ dragm: 1., hermodactil: dragm: 3., salis tartari scrup: 4., m:, puluerizentur omnia, & f: cartulæ, & cap: drag: 1. prò vice ad dragm: 2., & pos-

& possunt etiam componi in tabellas cùm saccharo, & qualitates ingredientium augentur, vel diminuuntur iuxtà morbum &c. Hæc eadem formantur in electuaria cùm eadem dosi ad arcendam infirmorum nauseam.

Omnia remedia suprà adnotata sunt proposita à Medicis Rationalibus, & Galenicis, & in diuersos modos componuntur; sed efficaciora medicamenta à mineralibus, semiminer:, salibus, & similibus extrahuntur; & primò veniunt extracta, idest lignum sanctum solum, vel quodlibet supradictorum, à quibus extrahitur tinctura, & substantia cùm spiritu vini, aut alio menstruo aptato, quæ magis conferunt, cùm à partibus crassioribus sint depurata, & ideò magis insinuentur in venis, & naturæ magis conueniant, vtpotè amplectendo faciliora; separato spiritu à tinctura dantur in substantia cùm iulapijs aptatis à dragm: 2. ad vnc: ß:; si posteà sit medicamen redactum ad duritiem mellaginosam, datur à dragm: ß: ad dragm: 1. Quercetanus multas huiuscemodi extractis laudes præbet, & nostrum Antiuenereum est omnium basis, vndè in qualibet talium morborum, specie confert solum, vel vnitum cùm diaphoreticis, vtpotè illis ex antimonio calcinato tèr cùm nitro, indè posito in fornace ad ignem reuerberis per tres dies, indè sublimato secundùm artem, & quando est sublimatum têr accenditur aqua vitæ rectificata, & de hoc diaphoretico ponitur dragm: ß: in qualibet dragma extracti, & sumitur dragm: 1. in die per triginta, aut quadraginta dies. Idem operantur pulueres fixati Antimonij Patris Basilij Valentini, qui sunt quatuor compositiones immensi iuuaminis, & quælibet illarum est tuta, ac validissima. Sic etiam tincturæ antimoniales factæ iuxtà nostrum vsum datæ in simul cùm decoctis, aut cùm extractis, aut solæ, vt in nostris Obseruationibus adnotatur, multùm in his morbis conferunt. Omnes præparationes antimoniales operantur, dummodò sint correctæ, in morbis Venereis mirum in modum, sed medicamento opus est vti iuxtà qualitatem morbi, vtpotè ait S. Clossius: *In quoto gradu quilibet morbus est, in eodem gradu recipiantur medicamina, & non secundùm quotam complexionem*. Multorum indè diaphoreticorum Mercurialium adest vsus ad hos morbos, & si optimus Spargyricus ea propinet, sunt miri iuuaminis in his morbis, & euellunt à radicibus luem, vtpotè bezoardica solaria, mineralia, Iouialia, Martialia, Veneralia, præcipitatum vomitiuum, & catharticum S. Clossij, præcipitatum solare regulinum, diaphoreticum Schroderi notatum in pagina 345. eius Pharmaceutici, Herucles Bouij in eadem pagina eiusdem Authoris, aurum vitæ S. Clossij in eodem Authore pagina 347. cùm sequentibus, sic etiam arcanum corallinum Paracelsi correctum, Mercurius solaris Schroderi in pagina 350., & arcanum correctum corallinum S. Clossij in pagina 350., & alia bezoardica descripta à Beguino, à Schrodero, & à multis alijs. Innumera medicamenta Mercurialia ad istum morbum inueniuntur, & omnia mirè conueniunt si à perfecto manipulatore efficiantur, Mercurius enim requirit optimam diligentiam in manipulationibus; & ad cognoscendam optimam præparationem Mercurij sumitur puluis præparatus, & confricatur suprà aurum, si inhæreat auro non est ritè præparatus, si non inhæreat, nec aurum albescat, præparatio est perfecta.

Dissertum est de remedijs Mercurialibus, & antimonialibus internis, quæ à perfecto Spargyrico sint præparata, & sint cùm suis dosibus aptatis, & temporibus opportunis præstita, sed si ab imperito sint præstita, & propinata, causant mortem, aut notabilem Patientis infælicitatem. Testificatur hoc quædam Iuuenis, quæ propter aliquam passionem ceciderat in affectum hypocondriacum, cùm fumis, atque vaporibus vterinis, erat enim adusta, ac biliosa, & cùm dolore capitis vehementi. Anno præterito in eadem indispositione vocauit me, & cùm remedijs vterinis transegit æstatem incolumis, atque hyemem. In vere redierunt dolores capitis, & accersiuit quendam Spargyricum Tyronem, & in Arte imperitum, qui præbuit Iuueni per duodecim dies quasdam pillulas Mercuriales pessimè paratas,

tas, ità vt in 29. dies illa ægra fuerit aggressa à febribus validissimis, cùm amissione omnium virium, exulceratione oris, faucium, gingiuarum, dolore dentium acerbo, & corpus in cadauer redactum. Accersiuit posteà me in hoc, & præbui multa repellentia, quæ licèt aliquod iuuamen præbeant, adhuc tamen sanitatem pristinam nunquàm restituent. Innumera huiuscemodi notantur exempla, vndè opus est diligentèr obseruare illum, qui curatur, ne in deteriorem statum morbus degeneret.

Sed quia de Mercurio dissero, subdo, quod multi horum morborum absque Mercurio diuelli nequeunt, & Antiquiores nullum remedium efficacius inuenere, quàm suffumigia cynnabaris, & vnctiones Mercuriales, accerata cùm eodem Mercurio mixta. Multos cognoui in Gallia, Neapoli, Roma, ac Venetijs, qui nil aliud habent in vsu, & cùm in hoc habeant praxim præcipuam, infinitos ab hoc morbo curant, quamuis hæc medicina sit Patientis martyrium. A multis Authoribus describitur horum remediorum forma, & ego etiam multotiès sum vsus ceratis, & vnctionibus cùm vtilitate in morbis pertinacissimis. Suffumigia cynnabaris nunquàm in vsu habui, ex herbis enim aromaticis, vtpotè in Obseruationibus adnotatur, fumenta præscribo, & sunt huiuscemodi fumenta supradicta cynnabaris.

Priùs vtuntur purgantibus, ità vt Patiens duobus, aut tribus vicibus sit optimè purgatus; indè iubent aptari ægrotum in aliquo loco, vt possit manere eleuatus à terra, & possit coopertus recipere fumum, ità vt nil exhalet, & Patiens aptat ori arundinem perforatam, per quam emittebat anhelitum, indè submittunt Patienti Thermoclinium carbonibus ignitis plenum, in quo ponunt pillulas compositas ex fumento, sicque infirmus recipit fumum, & quando adstantes agnoscunt patientem languere, abstergunt, & reponunt in alio cubili calido, & præbent aliquem vitellum oui, vel aliquod cordiale, & si aliquotiès æger patiatur deliquium, statìm cùm cordialibus restaurant. Vtentes his suffumigis laborant aliquando doloribus oris, maxillarum, inflammationibus, doloribus, fluxionibus dentium, interdùm fluxibus corporis, diarrhæis, dysintherijs &c.; hæc fumenta fiunt in hyeme, nunquàm in æstate.

Forma fumentorum est varia, verbi causa. ℞: zedoariæ, calami aromatici, balsami fodi an: vnc: ß:, thuris, mastiches an: vnc: 1., olybani, sandaracæ an: drag: 3., cynnabaris, cerussæ an: vnc: ß:, fiant trochisci in suffumigijs; vel ℞: mastich:, thur:, macis, ladani, hypocistidis, gummi hæderæ, iuniperini, seminis hypericonis an: vnc: ß:, iuæ arteticæ, nucum cupressus an: vnc: 1., cynnabaris vnc: 1., puluerizentur omnia, & cum therebinthina confice trochiscos. ℞: radicis iridis, dictami, zedoariæ an: vnc: ß:, ladani, maceris, storac: calamit:, thuris, mastich:, lign: aloes, ammoniaci, belzuini an: vnc: ß:, cynnabaris vnc: 3., therebinthinæ quantum s:, f: trochisc:. Alij addunt auripigmentum, videlicèt ℞: cynnabaris vnc: 3., auripigmenti, sandaracæ, gumm: hæderæ, aloes hepatici, ammoniaci, storac: calamit: an: vnc: ß:, benioi, ladani, thuris mastich:, myrrh: an: drag: 2., therebinthinæ q: s:, f: trochisc:; sed hæc omnia suffumigia sunt violenta; multotiès fiunt mitiora, quibus etiam ego vtor, & sunt hæc ℞: radic: iridis, spicæ nardi, cynnamomi, nucis muscat:, garyophil: an: drag: 1., storac: calamit:, carab:, myrrh: an: drag: 3., thuris, mastich:, aloes an: drag: 1. ß:, musc: gr: 3., f: trochisc:, vel ℞: sandaracæ, ladani, gumm: hæderæ an: drag: 1., benioi, storac: calamit: an: drag: ß:, mastich:, myrrh:, thuris, corticis mali aranc:, mal: app:, citri an: scrup: 2., zedoariæ, calami aromatici, semin: nigellæ, cortic: pini an: vnc: 1., therebinthinæ q: s:, f: trochisc: vel ℞: cynnamomi, maceris, macis, garyophil:, nucis muscat:, lign: aloes, sandali rubei, citrini, squinant:, balsami Peruiani an: drag: 1., storac: liquid: q: s:, f: trochisci. Nostra fumenta sæpiùs nominata in nostris Obseruationibus sunt differentis compositionis, & sunt huiuscemodi ℞: spicæ, saluiæ, rosmarini, abrotani, matricariæ, millefol:, calament:, puleg:, origani, menthæ, an: man: 4., fol: cupressus, fol: laur:, fol:, & cortic: hæderæ, fol:, & cortic: vlmi, vrticæ, fol: hebuli, iuæ arteticæ an: man: 6., triturentur omnia, & ponantur in quatuor, aut sex cistulis, indè aptatur Patiens dolores arteticos in cubili nudus, optimèque coopertus; mox calefiunt decem, aut plures silices, & igniti

& igniti ponuntur in dictis cistulis in medio herbarum triturartaum, & asperguntur paulispèr aceto, & posteà aptantur cistulæ propè ægrum ad humores, vel coxendices, in quibus à doloribus vexatur, ità vt fumus directè tendat ad partes offensas; postquàm sudauerit, & fumenta desierint, tergitur patiens, & in aliud cubile calefactum ponitur. Hic vsus est mihi familiaris, præcipuè in pauperrimis, cùm optimo successu.

Inter vnctiones, quibus sunt vsi supradicti Rationales, & Empitici, validiores fuerunt Mercutiales, & hodiè prò scabie à qualibet fœmina fiunt vnguenta cùm mixtione Mercurij absque detrimenti obseruatione.

Notetur tamen, quòd in suffumigijs, vnctionibusque, Patiens vitare debet aerem, & sumere decocta sudorifera, & nutriatur cibis perfecti nutrimenti, & sumat res cùm folijs auri, nàm hæc attrahunt Mercurium; sic etiam ponuntur in ore frusta auri, quia attrahunt, vt dictum, Mercurium, nec lædit maxillas, & fauces, & dummodò aurum albescit, ponitur in igne, vbi Mercurius euanescit, & aurum innatum colorem recuperat.

Vnctiones sunt hæc ℞: axungiæ lotæ suillæ lib: ſs:, buthyri recentis, pinguedin: anatris, aquilæ marinæ, gallinæ an: vnc: 1. ſs:, olei iuniperi facti per descensum vnc: ſs:, olei laurini vnc: 1., olei camomillini, liliorum, anethini an: vnc: 3., therebinthinæ lotæ in aqua vitæ vnc: 4., argenti viui mortificati cum sputo hominis vnc. 5., mastich:, myrrh:, thuris, benioi an: vnc: ſs:, rasinæ pini vnc: 2., ceræ q: s:, f: vnguentum; vel ℞: adipis gallinæ, anseris, aquilæ marinæ, equi, vrsi an: vnc: 1. ſs:, oleorum laurini, lini, amygdalorum dulcium, liliorum an: vnc: 2., hydrargyri mortificati vt suprà vnc: 6., thuris, macis, mastiches, storacis liquidæ an: vnc: ſs:, ceræ q: s:, f: vnguentum; si vti debemus in his, qui laborant tumoribus scyrrhosis, idest gummis, adduntur gummæ, id est ℞: gumm: bdellij, ammoniaci, galbani, sagapeni an: vnc: 2., dissoluantur cùm aqua vitæ, & redigantur in forma mugilaginosa, post addantur axungiæ suillæ, adipis gallinæ, anseris, vrsi an: vnc: 3., olei camomillini, liliorum an: vnc: 2. ſs:, storacis liquidæ, belzoi, thuris, therebinthinæ, & rasinæ pini an: vnc: 1. ſs:, ceræ q: s:, f: vnguentum; si per scabiem crassam vtatur gummarum, addatur puluis lithargyrij, cerussa, tutia, & alia desiccantia; & idem compositum opus est miscere per aliquod temporis spatium, vt Mercurius optimè incorporetur cùm vnguento.

Confert etiam aqua vitæ, in qua ebullierit diutiùs sublimatum descriptum à Beguino; sic etiam cerata Mercurialia, vt ℞: Mercurij benè mortificati vnc. 4., pinguedinis anseris vnc: 6., misce, & adde gumm: arabic:, mastich:, colophoniæ an: drag: 2., camphuræ drag: 1., mucilaginis psyllij unc: 1. ceræ, & rasinæ pini q: s:, f: ceratum, & alia similia. Cerata relinquuntur per decem, aut duodecim dies suprà iuncturas, suprà gummas, & suprà vlcera, quæ redduntur ità mitiora. Postquàm fuerint factæ vnctiones, fiunt per aliquot dies lotiones cùm aqua, & vino, in quibus ebullierint herbæ aromaticæ, & aliæ herbæ temperatæ, ad tollendam omnem vnctuositatem, aut portionem Mercurij, quæ maneret in cute, aut in partibus corporis.

Exempla ad hoc.

MVltæ Obseruationes in nostris Centurijs videndæ, hìc tantùm aliqua exempla notabilia scribo.

Romæ manebant in quodam Collegio multi Iuuenes Vltramontani occasione studij, qui nunquàm exibant à Collegio, nisi cùm magistris, ità vt aditum ad coeundum minimè haberent, sed quia vni Collegij parti respondebant cuiusdam meretricis fenestræ, ceperunt duodecim illorum cùm nutibus explicare animum illuc adeundi, quod fœmina non renuit, & quendam fregerunt in nocte parietem, ità vt omnes ad meretricem adierint, & tèr, aut quatèr singulatìm etiam coiuerint. Discesserunt, & vnus eorum 24. horarum spatio laborauit gonorrhæa cùm mordacitate vrinæ, atque incendio, vlceribus in glandula membri, palluit corpus, & quia ob verecundiam in principio non manife-

nifestauit morbum, cùm eadem gonorrhæa superuenerunt dolores non in articulis, sed in talonibus, in ossibus crurium, coxendicum, & brachiorum. Vocauit me, & primùm purgaui cùm nostro vino Calicis, indè præbui pillulas nostras Antiuenereas per 50. dies, idest sumebat drag: 1. pillularum supradictarum, & drag: 1. therebinthinæ Cypriæ lotæ cùm sale prunellæ, sicque conualuit. Alius habuit crassitiem magnam membri, idest pellis, quæ cooperit glandulam membri adeò inflata est, vt magnitudinem cruris assimilaret. Iussi balnea anodinantia, & refrigerantia, & dùm illa inflatio diminuebatur, crescebant in inguine duo bubones, qui posteà cùm splenijs ordinarijs maturuerunt, indè cùm digestiuis ordinarijs, & incarnatiuis fuerunt curati. Alter laborauit doloribus articularibus per totum corpus, ità vt moueri in cubili nequiret, nec extollere brachia, nec crura. Vltrà hos dolores vexabatur ab humore salso in ore, & naso, vt vereretur nè transiret in Nolimetangere. Nunc primùm purgaui cùm minoratiuo, indè cùm syrupis præparantibus, posteà sumpsit pillulas hermodactil:, & per 40. dies sumpsit etiam vinum medicatum ad vnc: 4. prò manè, quam compositionem notauimus in nostris Centurijs pag: 125.; in 15. diebus cæpit surgere à cubili, & in 40. conualuit; indè omnes tres sumpserunt per mensem drag: 1. electuarij adnotati in nostris Arcanis, sicque omninò conualuere. Hinc obseruandum, quod alij nouem fuerunt absque macula, hi tres laborauere morbo tàm magno, & insimul tàm diuerso, vt res mira videatur.

Aliud.

ROmæ paritèr vidi puerum nouem mensium, qui habebat in ano, vtpotè galli cristam, vocatam porrificus, & in ore magnam habebat salsediuem; fuit recisa crista, inde cùm oleo sulphuris conualuit. Hic morbus à matris vtero latus fuerat.

Aliud.

ROdianum propè Vafriam, qui est locus 90. domorum, aer sanus, gens valida, fuit transmissa ad Dominum Alexandrum Pernam quædam Nutrix ab Agnone ad alendum eius filiolum, quæ erat pulchra; & primùm affecit puerum sex mensium exulceratione in ore, & ano, indè etiam affecit Dominum, cùm quo coiuit; hic affecit vxorem, & quia puero aliæ etiam fæminæ lac præbebant, etiam istæ fuerunt affectæ in mammis, ità vt 48. incolæ in paruo temporis spatio fuerint infecti à morbis asperis in ore, in natura, & in mammillis, quidam cùm doloribus articularibus, quidam cùm bubonibus, cùm gonorrhæis, aut scabie. Vocauerunt me, & quinque mensium spatio omnes conualuerunt.

Aliud.

LAmæ Insulæ Cyrneæ quædam fæmina paritèr extera illùc peruenta affecit omnes, qui cùm ea coiere, & isti affecti afficiebant totam familiam comedendo, & insimul bibendo. Hos omnes curaui ego; cùm Domino Antonio Sancto Paganosa à Caccia in arte peritus.

Aliud.

VEnetijs vidi puellam sex annorum circitèr filiam cuiusdam lue Venerea affecti, quę per secessum, & per naturam emittebat pus simile gonorrhææ, & similitèr quamdam puellam annorum 9. filia alteri infecti, quæ laborat gonorrhæa maxima.

In vna familia paritèr curaui puerum 8. annorum, alterum 2. annorum, & puellam annorum 11., qui omnes erant filij vnius Patris, & laborabant bubonibus.

Obser-

Obseruaui etiam in hac Venetiarum Vrbe, quòd quidam homines optimi temperamenti, validi, & ritè organizati, quamuis coierint in iuuentute cùm meretricibus infectis, nullum morbum sumpserint, sed sumptis vxoribus optimæ complexionis, validisque, hæ infrà annum, vel duos transactæ sunt in morbos varios, vel in cachesiam, malamque habitudinem, in hydropem, in dolores articulares, multasque tabidas mortuas. Immò in his fæminis, quæ ad earum relationem in principio coniugij erant incolumes, & validæ, & posteà his morbis laborant, vtor eisdem medicaminibus, quibus in lue Venerea, vtpote extractis, Panacæis stybij, & in quibusdam Mercurialibus, cùm additione medicamentorum rationalium iuxtà morbi speciem. Opinor multa corpora esse hac lue venenata, sed quia non in magna quantitate, ideò patentèr non perturbari.

Multas etiam fæminas obseruo adustas, sanasque in ætate 25., aut 30. annorum constitutas, vel in 40., 60., & etiam 70., quæ in principio iuuentutis, vtpotè asserunt, erant humidæ, imbecilles, nec validæ, & parùm sanæ, indè euadere adustas, nec illis morbis ampliùs laborare, immò transire in passiones uterinas, affectus hypocondriacos, & quasdam remanere omninò incolumes. Hoc obseruo in meretricibus, quæ licèt coeant cùm varijs hominibus, adhuc tamen nunquàm nec bubonibus, gonorrhæis, aut alijs huius morbis speciebus laborant, asseruntque hoc illis non euenire quia semper per coitum abstergunt se à semine, nec permittunt illud in natura manere; à quo patet tantùm mixtionem seminis esse tot morborum originem. Atque hæc pauca de Lue, seù Morbo Venereo dicta sufficiant.

(.·.)

DE

DE FEBRE PESTILENTIALI OPVSCVLVM

Cùm Romæ Contagij descriptione contextum.

AVthorum omnium scripta de Febribus qualitates quoque malignarum, & pestilentialium attulere cùm distinctione, proprios cuilibet assignando capitulos. Nomine autem pestis illam dicunt, quæ à Græcis Epidemia, à Latinis malum commune, siuè pestis apellatur, nempè febris acuta, & maligna communicabilis. Febris maligna non solùm ea dicitur, quæ fit ex inflammata putredine dicta putrida maligna, sed illa etiam, quæ venenatæ qualitatis est, & infectantis, hoc est contagiosæ, & non solùm abundantiam causat humorum, sed illa, quæ ex infectione corrupti aeris prouenit, siuè ex vitiatis alimentis, quæ prauos gignunt humores, qualitatis est venenatæ, & sana valet corpora contaminare sola conuersatione. Pluribus attribui potest causa; & primùm Altissimi voluntati in pœnam nostrorum peccatorum, vt ex proposita Dauid Prophætæ electione belli, vel famis, aut pestis. Siuè astrorum vi vtpotè secundarum causarum, iuxtà dictum Astrologorum, quòd Deus Altissimus agat per superiora ad hæc inferiora, & per aspectus aerem, sanguinemque pati corruptelam; asserunt namquè, quòd quotiès in coniunctione Martis, & Saturni accidit Ecclypsis Lunaris, Mars verò dominetur, quòdque huiusmodi Ecclypsis in humano signo fiat, semper aeris, & sanguinis fit corruptio, quarè pestis debaccatur. Siuè etiam ex ventorum prædominio, vt ait Hippocrates: *quando aer in anno declinabit ad nimiam siccitatem, aut humiditatem superfluam, populares hi morbi contingunt*; nàm immodica siccitas febres acutas generat, ardentes, phrenitides, variolas, morbillos, optalmias, capitis affectus, dolores, ac similia. Humiditas superflua febres diuturnas, vel longas, alui profluuia, anginas, apoplexiam, desfluxus humorum, apostemata, & alia, quorum nonnulla subiungemus multis experimentis, ac rationibus stabilita.

Euri in anno dominantes passìm vagantes febres excitant, ardentes, biliosas, acutas, & in his exantemata, pustulas, carbunculos, tumores, efferuescentias, morbillos, varolas, & similia, quæ æstatis tempore accidunt. In hyeme rigidissimum tempus adducendo, oculos, nares, aliasque partes exasperant, & molestant. Subsolani in medio æstatis calorem adaugent, æstus, & bilem mouent, febres pariunt acutas cùm siti, ac siccitate maxima; hyeme verò, & vere (si diutiùs perdurant) catarrhos, ac fluxiones excitant, & mediocritèr flantes salubritatem adducunt. Euronoti humores exsiccant, hinc morbos atrabilares, & melancholicos generant omnium pessimos. Austri visum hebetant, caput grauant, humores dissoluunt, corpora putrefaciunt, humores, & fluxiones excitant in tonsillis, & pulmonibus, raucedines, tusses, apoplexiam, epilepsiam, surditatem, oculorum lippitudinem, mulierum abortiones, ac similia procreant, quos effectus venti etiam Austro collaterales producunt. Fauonius autumno eadem causat, quæ Auster, vere autem, & æstate est saluberrimus præsertim in Italia cùm sit frigidus. Circius, & Corus flant in principio Veris, & fine Autumni, quibus temporibus nimbos, procellas, fulmina, & similia adducunt; nocent musculis, neruis, articulis, generant rigores, pleuritides, lassitudines, artuum contractiones, & similia. Boreas catarrhos excitat, anginas, pleuritides, fluxiones in parte pectoris, & circumproximè adiacentibus. Aiunt Astrologi ventos eosdem ab Astris moueri, à Saturno scilicèt Orientales, à Ioue Boreales, à Marte Occidentales, à Venere Australes, & mutatione interdùm naturæ temporum aerem infici solere.

Nocent,

Nocent, & ad aeris infectionem concurrunt fulgura, caligines calidæ, & humidæ, tonitrua, ipsiusque aeris inflammationes.

Aerem quoque facilè corrumpunt corpora humana fætida, vel animalium irrationalium, latrinarum ductus fracti, stagnantes aquæ fouearum in Ciuitate, vel paludum, putridi tritici aceruí, molæ lina, canabesue macerantes, sata risis, & similia, quæ omnia ad aerem contaminandum aptissima sunt, ex calore quippè Solis, & Lunæ refrigeratione vaporum prouenit congelatio malorum, & secundùm supradictorum multiplicitatem maior, vel minor fit corruptio. Ex hac procedunt febres Epidemiales, cùm enim corporum primum alimentum sit aer, eorumdem humores corruptus facilè inficit, & nascitur morbus. Hoc definiunt quæ dicit Valerius: *Pestis est venenum leuitate aereum, occultum, & specificum primariò, & manifestum igneum secundariò, facultate allatum commune vno in loco, contagiosum, atque mortiferum, vt perniciosum tenori vitali humani cordis inimicum in actu operandi.* Inquit Mercurialis: *Febris pestilentialis duplex est, vera, & non vera; pestilentialis vera fit ab aere corrupto, & ideò febris hæc est contagiosa; pestilentialis autem non vera solùm per similitudinem pestilentialis vocatur, & est maligna, nec pendet ab aere corrupto, ideòque non est contagiosa.*

Febris vera pestilentialis est intemperies calida, & sicca cordis, totiusque corporis proueniens ex putredine perfectè consumpta in sinu cordis; qui humores insigniter adeò putrescunt, vt veneni vires acquirant, & sæua inferant symptomata. Ait dictus Mercurialis: *Primò enim quòd nedùm in aere est pestis, verùm etiam in fomitibus succedentibus, ceu aeris habituosis, & contagiosis communibus.* Secundò verò quod pestis non solùm venenum est calidum, sed veneficè corruptiuum, non autem putrefactiuum, immò corruptione venefica solùm sinè vlla putrefactione, cuius est rodere, ardere, fauillare, & interficere sinè vlla febre.

Vecherius veram febrem pestilentialem definit eam, quà fit morbus Epidemialis, perniciosus, & contagiosus ex humoribus putrescentibus, & ebullientibus cùm carbunculo externo, & cùm inflammatione interna, in maligna verò putredo humorum est in omnibus venis, & etiam in sinu cordis.

Capiuacca scribit: *Cognoscitur febris pestilentialis præsens in genere quando causæ sunt præsentes, & homo febricitat, nec virtus robur seruat, quoniam cor morbo afficitur calido, quo nec in Ephymeris, nec in putridis non pestilentialibus afficitur.*

Febris pestilentialis à cæteris differt, quia vel ex aere corrupto orta, vel ex causis suprà propositis semper est contagiosa, & signa quoque euidentia fert sibi iuncta, cuiusmodi sunt pustulæ humorales, carbones, & bubones, cætera enim inditia cùm cæteris febribus sunt communia non pestilentialibus. Humores nostrorum corporum dùm in visceribus putrescunt inuictum interdùm venenum conficiunt, illud nempè, quod in atrabile patet, & febribus putredinosis, & tunc febres euadunt malignæ, quarum eadem apparent signa, bubone excepto, carbone, & pustula nigra, siuè illa de morbillis, & varolis. Cæterùm deliria, sitis immoderata, ardor, & feruor insignis, quibus patiens internè exæstuat aliarum quoque febrium propria sunt, de quo supradictus ait Capiuacca: *Venenum enim calidum, siuè materia venefica, & calida vapores mittit in caput, vndè delirium in os ventriculi, vndè sitis in viscera, vndè vri videntur.* In multis magnum anhelitum cernimus, & frequentem, eò quòd succi vehementèr putrescunt. Inquietudine agitantur maxima, materia quippè vel maligna, vel pestilentialis turbat, læditque partes musculosas. In nonnullis arcetur somnus, & plerumquè pulsum habent frequentem, & humilem, in illis enim virtutem malignitas debilitat. Ità etiam sunt excretiones cretosæ, & cùm colliquatione, sed cùm fætore, cuius causa quantitas est putredinis, causa verò colliquationis est calor internus.

Alterum signum est quando extremitates congelantur, viscera autem ardent, ex eò quòd calor intùs coit ad lucernæ similitudinem oleo exhaustæ, quæ in extremis quammaximè elaborat, vt majus lumen appareat. Pustulæ indè apparent, carbones, bubones, parotides, tumores circà axillem, & in alijs partibus, vlcera maligna, & inflammationes

in

in faucibus, & in ore ex euaporatione.

Rationes attamen huius morbi disputandas in hoc capitulo non assumo, infinita enim de hac specie tot Authores ediderunt volumina, vt pulcherrima Lectoribus videre liceat; obseruata tantummodò in vltimo Romæ contagio anno 1655., & 1656. sum descripturus in hoc Opusculo, quod obseruationum base fundamentali erigitur.

Anno 1654. Insulam Sardiniam peste infectam esse fama erat, quarè ab omnium commercio interdicta est, & diligentissimè per totum Mediterraneum curatum est, vt ipsi commercium Insulæ negaretur. Anno subsequenti mense Aprilis in Neapolis Ciuitate apparuit eadem pestis, quam ab Hispanis fuisse communicatam iudicatum, qui per Sardiniam ibi aduenerant. Multi accidere euentus cùm signis contagiosis, sed vel Medicorum inertia, vel quia Ministri id nollent promulgare ne dicta Ciuitas ab aliarum commercio segreganda declararetur, malum auctum est, & maximus hominum numerus peribat. In eam vt caput omnium Regni totius partium vndiquè populi confluxerant, qui nonnullorum mortem repentino morbo videntes in patriam suam profugi redierunt, & ferè omnes infecti, ex eò quòd nullam exceptionem conuersando ignari seruauerant; ità vt huius gentis dissipatione integrum Regnum corruptum fuerit cùm extirpatione, & strage ferè ad tres ipsius partes.

Tempore eodem antequàm diuulgaretur suspitio multi Romam versùs discessere, alij Pyrgos, nonnulli Genuuam versùs, quibus hæc vrbes repentè læsæ remanserunt, sicut & loca in via Romana, nempè Terracina, Priuernum, Velitiæ, Viterbum, & Phalisci, cætera enim cauta aliquantùm fuere: Romæ præcipuè statìm ac prò indubitata diffusa est suspitio Neapolis, omnis adhibita est diligentia, & creati Deputati, quibus assistentibus ab armatis vigilijs portæ Vrbis custodiebantur, vt à Neapoli venientibus impedirent ingressum, immò ad Sanctum Pancratium mitterent; locus enìm hic ad infectorum expurgationem dessignatus fuerat primus ab initio contagij. Omnes qui Neapolis, & Pyrgis fuerant mense Aprili accuratè quærebantur, quia verò multi occultè primùm aduenerant, familiæ plurimæ contaminatæ sunt, de quibus horrida accidebant per Ciuitatem. In Vmbria Gualdus Nuceriæ tantummodò grauiorem sustulit infectionem à nonnullis, qui à Neapoli redierant; nàm de cætero omnis Romana Ditio, sic Deo volente, incorrupta seruata est; Roma verò non potuit quin læderetur.

Ibi nullus Medicus peste nascenti diuulgata tanto se exponere periculo audebat, ideòque Dominicus Guidarelli tunc Generalis Protomedicus me exorauit vt curas susciperem, quod libentèr acceptaui. Initio pauca signa apparebant, sed repentè adeò venerunt, vt nisi accuratissima diligentia, vt factum est, adhibita esset Roma profectò peior Neapoli euasisset.

Primus institutus locus in infectorum habitationem ad ipsos curandos fuit, vt dictum est, Sanctus Pancratius, vbi deferebantur illi, qui ex Neapoli, Sardinia, Pyrgis, & similibus Romam perueniebant. Deputatus indè est Casalottus Pij Quinti locus Ornani, multæque aliæ domus in parte illa in vineis, aliaque loca; indè verò Insula Sancti Bartholomæi. Publicè promulgatum est edictum, quòd sub pœna capitis Medici, vel alij, quibus aliquis notus esset infectus ipsum illicò Vicorum Deputatis describere tenerentur, qui Iudices certiores reddebant. Non solùm autem ad corruptorum locum mittebatur læsus, verùm etiam omnes illi, qui cùm eo versari fuerant, & versabantur, atque hoc primo rerum ardore multi etiam cùm bubonibus Venereis ad valetudinem in supradicto loco comparandam missi sunt.

Contagium hoc non ex aeris corrupta temperie processit, vt experientia docuit; nàm familiæ illæ, quibus comodum erat, omniaque sibi necessaria iam anteà parauerant, neque cùm alijs suspectis cautæ versatæ fuerant, integerrimam valetudinem incolumes seruauerunt. Qui è contra nullo contenti limite hùc, illùcque ferebant se cùm omnibus familiaritèr agentes, infecti sunt, quam eandem corruptionem patiebantur corpora, habitationes, & res eorum, quorum familiaritate vtebantur. Venenum sanè venenatorum vocari poterat, halitu quippè alter alterum contaminabat, vel tactu. Proh horrendum!

Vir

Vir fortis, optimique temperamenti solo rei tactu, quam manibus gestauerat infectus, ab illius veneni lue per transpirationem corde corripiebatur, exanimisque cadebat is, qui morbis ordinarijs resistere potuisset. Hic per viam deambulans, alter negotia tractans anima destituebatur. Multi florida sanitate domo discedebant, paulòque post vel extrinsecus, vel supremo in agone spiritum emittentes redibant cupedinariorum manibus. Vndiquè per Vrbem non nisi cadauerorum acerui patebant, quibus viatorum transitus intercludebantur; Roma demùm non Mundi caput, sed sepulcrum dici poterat, & Regni mortis Metropolis.

Mortiferæ huius pestilentiæ signa ferè omnia erant bubones, carbones, parotides, & similia nigra maligna, quæ in omnibus apparebant. Febris autem continua, & ardens cùm signis multis maior, vel minor nonnullos capiebat, iuxtà ipsorum temperamentum, & corporum materies. In aliquibus ardens erat cùm siti inextinguibile, in alijs cùm doloribus capitis, anginarum, auricularum, hypocondriorum, intestinorum, nephriticis, cardialgiæ, vterinis, cùm delirijs; & alias; pulsus ferè semper frequens, subtilis, & formicans ex vi malignitatis. In plurimis fiebant faucium, & oris inflammationes ex interno calore ascendentes; quo sitis causabatur, ideòque lingua nigra, & arida. Morbi prænuncium lassitudo erat virium, ipsiusque iam possessoris signa vultus coloris mutatio, alijs in rubeum, alijs in flauum, huic in pallidum, alteri in erisypilem, multique alij colores ipsorum faciem tenebant, sicuti enìm internæ erant viscerarum alterationes, ità signa emergebant ad externum.

Bubones nonnulli facilè, nonnulli verò difficillimè maturescebant iuxtà ægrotantis vires, & acerbitatem morbi, & partis, in qua apparebant; interdùm nempè sub maxillis, vel axillis, & sub auriculis, vel ferè in omnibus ad inguina vt partes lienis, iecurisque camerales. Magnus erat timor, & pudor miserarum mulierum, sed virginum præcipuè, dùm in inguinibus se infectas videbant, ità vt id negantes, ne curam subire deberent Chyrurgalem, quamplurimæ de vita migrabant. Multæ etiam statìm ac febris detegebatur bubonum argumentum, vi curabantur. Aliæ morbum nulli patefacere volentes, cùm filijs versabantur, eorumdemque causabant infectionem.

Vrinæ eorum variatæ erant, cui turbidæ, cui limpidæ; turbidæ subiugales erant, vel subalbidæ, vel nigræ viridaceæ, sed aquosæ, & tenues liuorem quemdam in superficie tenebant, & in superiori circulo signum oleositatis. Egestiones fætentissimæ, & in multis liquidæ atrabilares quantitatem putredinis ostendentes.

Obseruabatur etiam fulliginosos, & malignos vapores ad caput eorum ferè omnium ascendere, qui morbo corrupti erant, quarè deliria fiebant insolita, speciesque perturbationis intellectus similis erat actibus administrationis artium illarum, quas patiens exercebat; exempli gratia musici canebant, lyricines, & fidicines motum cùm manibus agebant vt solent, prædicatores prædicabant, præceptores argumentabantur, discipuli lectiones repetebant, sarcinatores vestimenta, calceos calceolarij suere fingebant, vel de his sermonem habebant. Puellæ, vel iuuenes amore capti de amore loquebantur amantes exprimentes passiones. Alij homines, vel mulieres contrà honestatem verba proferebant, qui commissa occultè promulgabant scelera, vel partes ostendebant impuras, & similia; quibus agendis multi animam expirabant. Deliria hæc initio apparebant vnà cùm bubonibus, vel dùm maturescebant, vel dùm pustulæ, carbones, aut bubones, qui iam apparuerant iterùm delitescebant; in aliquibus tamen à delirijs destituebantur tribus, aut quatuor horis antè mortem, hoc autem summæ Dei bonitati attribuo, qui id tempus ad Sacramenta sumenda concederet. Nonnulli adeò ab omnibus abhorrebant, vt nil penitùs appeterent ad vescendum, neque quid adaptari eis posset, quod libentèr sumerent. Alij valdè famelici erant, ità vt nil inueniri posse videretur eis, quod tantam explere valeret ingluuiem; clamabant autem vndique esurio, & comedentes, & bibentes moriebantur. Aliqui præ nimia raucedine loqui, nec respirare poterant, vel spissa in ore ascendebat pituita, qua lingua tumescebat. Quidam sæpè ab animi deliquijs capiebantur, cardialgijs, defectionibus cordis, vel infectionem non pati significare volentes,

& currere, siuè ambulare conantes exanimes ferè cadebant viribus exhausti. Multos ingens adeò tremor corripiebat, vt nullum cibum eorum ori præberi posset, multosque stu'titia.

Bubones, vt dictum est, omnes inficiebant secundùm humorum copiam, & corporum temperamenta; inflammati nempè, erysipilatosi, colericos, igneos, flegmonosi sanguineos, pituitosi humidos, vel edematosi, quorum multi acerbè indurabantur, neque vllo modo maturescere poterant. Carbones paritèr diuersas corporis partes occupabant præsertìm faciem, propè oculos, ad tempora, sub maxillis, vel gutture, pectus, coxendices, manus, vel pedes cùm vessica in medio liuida obscura, à latibus inflammata, vel pallida sese circùm obscurans violaceo colore; subtèr radix alebatur, quæ integra iam accepta malignitate partem tumidam reddebat; quapropter omnes his infecti, vel bubonibus, dùm remedia valida maturè non sumebant mortem habebant scopum indubitatum.

FEbrium pestilentialium curam bifariam diuido, altera scilicèt consistit in præseruatione ab illa, altera in eorum curatione, qui ipsa laborant. Præseruatio est causam remouere ab eo, quod ipsam influit, & talem procreat generationem, quæ mala est dispositio causæ internæ, vel externæ. Interna causa praua est dispositio corporum viatiatorum, pletoricorum, cachomicorum, siuè obstructorum, vel similium. Externa est aer infectus, vel mala contagij dispositio, cùm dispositione corporis ad venenum recipiendum. Verùm ne in longum tendat sermo, dicam supradictum contagium fuisse venenum, quod ferè in omnibus corporum speciebus, & cuiuscunque complexionis communicabatur. Concedo tamen ab aliquo influxu corpora fuisse disposita, sed id non ex aeris corruptione proueniebat, immò à proprio tactu, siuè vapore anhelitus. Præseruationis regula duobus fiebat modis; primus, & indubitatus erat se ab infectorum cauere conuersatione, alter valida alexipharmaca sumere, antidota contrà venenum, & putredinem, cautèque se moderata regula gubernare, obseruando id, quod ab Authoribus scribitur de sex rebus non naturalibus. Opponere quoque febri contraria, vt refrigerantia, & humectantia, putredini verò euacuantia, & alterantia.

De victus, cæterisque ex non naturalibus id fieri necesse erat, quod Authores de malignis febribus proponunt, & implicitis equidem versabar in ambagibus ex morbi continua, insolitaque mutatione, effectuum differentijs, ægrotorum multitudine. *Indicationes*, ait Capiuacca, *sumuntur à morbo, morbi causa, & viribus*; eadem est Galeni opinio: *Febris, & calida intemperies, & sicca, refrigerationem, & humectationem indicat secundùm rationem*. Scribit Mercurialis: *Causa vel est magnus humor putridus, in quo malignitas tractatur, vel venenum; aut venenum est penetrans*. Si humor est, ipsum considerare possumus secundùm substantiam, secundùm qualitatem, secundùm quantitatem, & motum. Quapropter aut humor est putrefactus, aut est putrefacturus; si putrefactus certum est, quòd euulsione radicis indiget proprijs purgantibus, & euacuantibus; si putrefacturus adhibenda remedia putrefactionem impedientia; hoc autem per sectionem venæ, per aluum, per sudorem, siuè per vomitum; rationem etenìm qualitatis sui indicat exsiccationem, humor quippè copiosus, & humidior facilè in venenum putrefactiuum conuertitur, ex eò quòd putredinis fons est humiditas, & vt mihi videtur magis indiget remedijs exsiccantibus, quàm humectantibus. Humor vaporosus è ventriculo, & visceribus vaporem fuliginosum veneficum transmittit ad caput, & succedunt deliria, sitis, calor, & similia. Cura ipsi contraria requirit; si videmus esse venenum, illud euellere debemus per alterantes ab omni forma. Massariæ verba sunt, præcipuam esse curationem per venæ sectionem, & ventris solutionem, à quibus est incipiendum. In hoc semper ad cordis roborationem necesse est respicere su's bezoardicis, secundò ad corporis conseruationem alimentis optimi succi, & facilis digestionis.

Harum prognosticum semper mortale est, vt inquit Galenus: *Febris pestilentialis citò hominem rapit*. Sanguis secundùm dicti Galeni capitulum de Epidem'js hauriendus est vt ait: *Conuenit venæ sectio si sanguis peccet, quia est morbus magnus si æger habet*

vires

vires, atque eas habiturus est vsque ad statum. Scribit Mercurialis, sanguinem esse mittendum vnica vice tantùm, siuè per venæ sectionem, siuè per cucurbitulas. Massariæ verba sunt: *Extrahe sanguinem ex vena basilica dexteri lateris*; Veccherij: *vena buboni proxima vt si ad aures, vel in gutture cæphalica, si sub alis media, si in inguinibus interior malleolo, vel exterior si in coxis. Tempus*, Veccherius dicit, *intrà viginti quatuor horas ab initio*. Capiuacca: *In pestilenti putrida illicò prima hora venam esse secandam, quia statim in hac febre vires prosternuntur, ideò antequàm prosternantur &c.* Quapropter sanguis ex necessitate extrahendus iudicatur, sed lenitiua apud paucos vsitata sunt, clysteria apud omnes, quæ quidem antè venæ sectionem arbitror necessaria varijs modis composita. Ordinaria ferè semper sunt ex decoctis maluæ, violarum, mercorellæ, vel lactucæ cùm melle rosato, sale, oleo violarum &c., siuè ex melle rosato, cùm electuario psyllij, siuè benedicta laxatiua; ego verò multotiès crocum metallorum decoctis addebam; immò cùm Veccherij sententia antè sanguinis extractionem bolos dabam cordiales, vt bolarmeni drag: 1., margaritarum, corallorum an: scrup: 1., vnicornu scrup: ß, misce, & cap: cùm conserua acred: citri, vel cùm aquis cardi sancti, vel cornu cerui, & lapid: bezoar, siuè confect: hiacynth:. Hæc tamen dare cordialia corpori impuro non ab omnibus laudatur, sed vbi malum est veneficum ipsa cordi auxiliari credendum est. Massaria lenitiua in principio comendat, vt cassia, pulpa tamarindi; à multis etiam prohibentur, & humorum confusionem iudicant. Inquit Valerius: *Nota, quòd hoc leniente possumus vti quando materia non est admodùm turgens, nec admodùm venefica*, humores etenim non cocti sunt, neque cùm febribus malignis decoquuntur. *Acutis morbis eodem die &c.* dicit Hippocrates. Mercurialis ad Caput de peste: *Cauendum est à cassia*. Idcòque ego vtor syr: ros: solut: vnc: 7., sicuti Massaria multa dat præparamenta cùm succis refrigerantibus. Capiuacca in febribus pestilentialibus non comprobari præparantia, quia materia est venefica, quæ statìm euacuanda. Veccherius quoque, primò euacuari debere materiam morbificam, & veneficam seù peccantem, & per aluum, & per vomitum, & per cutem, quod fieri debet circà principium. Tempus, in quo solutiua requiruntur purgantia, vt dictum est, debet esse initio, neque obseruandus Lunæ motus, vel sanguinis euacuationis vicinitas. Capiuacca asserit, hoc esse faciendum intrà decem, vel duodecim horas à venæ sectione, materia enìm venefica magis vrget, quàm turgens. Et Veccherius, quòd purgantia statìm ab initio præbenda sunt antequàm viginti quatuor horæ transgressæ fuerint, & si sanguinis missio antecesserit facienda erit purgatio transactis quinque, aut sex horis post venæ sectionem. Purgantis quantitas secundùm ætatem, complexionem, vel morbi qualitatem. Capiuacca, vtendum esse validioribus, & hoc propter venenum pestilens. Tàm in purgantibus, quàm in alijs remedijs immisceri semper necesse est Alexipharmaca vt Mercurialis docet, quòd semper purgantibus admiscere debemus bezoardica vt resistant putredini, & veneno. Euacuantia sunt etiam sanguis per cucurbitulas extractus, & per hirudines. Cucurbitulæ duobus modis conueniunt ex ratione febris, & ratione symptomatum; ratione febrium conueniunt partibus infernis, vt multi sentiunt, & præcipuè Oribasius; quando desunt vires, aut ætas apponendæ cùm recisione natibus, & cruribus, vt remoueatur materia à partibus cordis; ratione symptomatum, nempè respectu pustularum; applicantur paritèr partibus infernis, sed post cæteras euacuationes. Ità etiam, vt dictum est, apponuntur venis hæmorrhoidalibus quando ægrotus aliàs iuuamen excepit de sanguine hausto à venis hæmorrhoidalibus, sicuti & attrahunt ad partes ignobiles humores, quos à capite, & corde diuertunt.

Proponere hìc debeo remediorum vsum in dicto Romæ contagio adhibitorum à me, & de hoc dicam initio valdè timuisse tàm de sanguinis emissione, quàm de medicamentis purgantibus, certiores ideò distinctè reddebam de accidentibus, & morborum qualitatibus quotidiè Medicos, Guidarellum nempè, & alios de primatibus. Tali pacto per mentem me regere optimum iudicaui secundùm consiliorum solutionem à supradictis ad me transmissam. Horum vnanimi approbatione omnis adhibita est purgantium

species, mitium, mediocrium, & validorum, sanguinis emissio in principio; & in augumento, varijsque modis alexipharmaca; infecti nihilominùs peribant. Vsus sum floribus cassiæ recentèr extractis, manna, tamarindis, prunis præparatis, myrabolanis citrinis, & alijs, rhabarb:, syr: rosatum laxatiuo, diacatholico, triphera persica, extract: rhabarb:, elect: suc: ros:. Hæc omnia contrà bilem, vel in bolos, vel liquida exhibebam, exempli gratia: ℞: cassiæ nou: extract: vnc: 1., rhabarb: pulu: scrup: 4., crem: tart: drag: 1., misce, fiat bolus, & cap:; vel ℞: syr: ros: solut: vnc: 6, elect: succi rosarum drag: 1. ß:, aq: tot: citr:, acetosæ, scorzoneræ an: vnc: ß:, misce, & cap:; vel ℞: sebesten vnc: ß:, scordij, pimpin:, borrag: an: manip: ß:, sem: citri, acetosæ an: drag: 1. ß:, radic: vincetossici, bistortæ an: drag: 2., fiat decoct:, col:, & cap: vnc: 5., add: syr: ros: solut: vnc: 3., elect: succi ros: drag: 2., misce, & f: pot:, vel multis alijs modis. In aliquibus addebatur camphura, alijs diagrydium, atque his varijs mixturis varia fiebant purgantia.

In purgantibus contrà pituitam adhibebatur agaricus, sem: carthami, myrabolani chebuli, diaphinicon, trochisci alandoli, & similia addita cassia, manna, syr: ros:, & fiebant appropriata decocta.

Contrà melancholiam dabatur sena, myrabolani Indi, succus fumariæ, helleborus niger in extractum, confect: hamech, diasena, vnà cùm alijs vt iam dictum est. Dabam quoque pillulas, vt ex cocchis, eupatorio, mastichin:, fœtidis, de fumaria cùm alijs specificis. Prætereà purgantia ex præparantibus, vt syr: cuiuscunque speciei vnà semper cùm alexipharmacis; opplatæ concedebantur nostræ cùm alexipharmacis; apponebantur vessicantia varijs partibus; emplastra maturatiua bubonibus, causticalia carbonibus; adhibebantur aquæ refrigerantes alexipharmacæ varijs modis compositæ, fiebant epictymæ cordiales, & vnctiones, nihilominùs quamplurimi vitam linquebant. Hoc, si verum fateri velim, existimo successisse quia timor mortis causabat supradicta remedia proprijs horis non administrari præ confusione; famuli enìm parùm ægrotis assistebant, ideòque, soli Deo notum est, vt medicamina sumebant miseri infecti; id facilè perspectum esse potest hospitaliorum vsu practicis, multò magis verò tantæ considerandum influentiæ. Chyrurgi quidam dum emplastra applicare debebant bubonibus, & carbonibus, nonnulla instrumenta tenebant, cùm quibus à longè stantes patienti mederi possent, verùm pro bubonibus, partes non corruptas emplastro iungebant; ità etiam pro carbonibus expurgandis ignito instrumento, neruos, tendones, musculos aut venas adurebant; multi itaque viginti quinquè, aut triginta vexati carbonibus, ex pestilentia non solùm morti succumbebant verùm etiam martyres ex viginti quinque, vel triginta igneis ictibus. Nil mirum, Lector, ego etiam enìm timebam, & de die in diem vnum fore ex his martyribus dubitabam, Altissimi quamuis misericordia incolumis penitùs preseruatus fuerim. In alijs influentijs, non verò tàm acerbis, vsus fueram antimonialibus medicamentis, accessitque ad me supradicto Guidarello, Torello, & alijs Medicis, vt liceret dixi antiquum vsum seruare euomitiuorum, & diaphoreticorum, ad quod annuentes ipsi plenam concessere facultatem. Illicò adferri iussi circà triginta Calices Antimonij tertij gradus, multum hyacinthinum, de nostro Aureato, Mercurium vitæ, puluerem Aleherotti, de quibus in principio dabam doses adæquatas viribus, & ætati. Alijs repetebam bìs, vel tèr dicta euomitiua, nonnullis immiscendo etiam extracta purgantium, vt extract: rhabarb:, senæ, agarici, colochynthidis, turbittorum, hermodactil:, hellebor: nigr:, gratiolæ, & similium; paucis autem sanguinem extrahebam. Habebam etiam quasdam gummas factas ad vsum Spargyricum ex scammonæa, scialappa, mechoocane, turbittis, agarico, gentiana, aristolochia rotunda, aloe, ammoniaco, bdellio, euphorbio, & similibus, & ità Antimonium, vel Mercurium dulce sociebam cùm dose vnius alteri æquale, neque ad vomitum prouocabat nisi aliquando parùm, & optimus equidem exitus statim videbatur. Post corporis purgationem dabam Alexipharmaca ex descriptis in nostris Arcanis, nostros scilicèt alexipharmacos trochiscos ex primis, secundis, vel tertijs, nunc simul omnes, nunc segregatos, semper autem vnà cùm Bezoardicis mineralibus, Iouialibus, Sola-

ribus,

ribus, & similibus; de his bezoardicis plùs quàm de alijs dabam confirmatus à mei Præceptoris opinione, & experientijs; non tamen vt solent Medici semèl in hæbdomada, sed qualibet hora, vel saltèm quinquiès, aut sextiès in die ad octo, siuè decem grana prò vice simul cùm cæteris alexipharmacis. Illis, qui dicta alexipharmaca sumere non poterant cùm conseruis, aut bolis cordialibus, aquas ad hoc compositas propinabam, in quibus dicta bezoardica, & alia immiscebantur omnia simul agitando; horum nomen erat conditus, vt in multis ex nostris Obseruationibus paret, in quibus febres malignæ fuerunt, & putridæ. Partes cordis, pulsus, tempora, nares, & similia sæpè balsamo nostro salutis, & balsamo vitæ, vel essentijs corticis citri, theriacæ, camphuræ, contrahieruæ, angelicæ, carlinæ, rosmarini, iuniperi, tormentillæ, & similium perungebantur.

Horum medicaminum vsus animum excitauit timore antedicto oppressum in me, & in multis alijs Medicis; ità vt Medicus Torellus, qui præcedenti anno multa Spargyrica remedia ab origine compositionis à me didicerat, sed præcipuè supradicta bezoardica, & Mercurium vitæ, de ipsis tunc multa confecit publicè tradens vendenda Collegij permissu vtpotè remedia tutiora, de quibus paginam typis mandauit, vendendum autem cuidam dederat ad Leutarios. Ego primus ipsa adhibui, maiorique numero mea distributa sunt, nàm de his initio habentium ferè nullus moriebatur. Animo iterùm erectus sum, quarè proprijs manibus bubones omnes, & carbones curare non dubitabam, qui meis compositionibus facilè maturescebant, & breuissimo temporis spatio radicem emittebant hoc modo. Bubones, vt dictum est, in omnibus apparebant, & in multis iterùm retrocedentes delitescebant ex abundantia humorum mali succi, & maligni, & ex imbecillitate expulsionis, quæ emunctoriorum causa ipsos expellere non poterat. Applicabam emplastra mollificatiua, maturatiua, & attrahentia ex tribus compositionibus nempè ℞: radic: altææ decoct: libr: 1., conteratur, & misceatur cùm cerati diaquil: cùm gumma vnc: 6., adipis anseris, medul: ossium vituli an: vnc: 3., ol: camomill:, anethini, & lil: alb: an: q: s:, f: emplastrum. Vel ℞: radic: altææ vnc: 3., fol: maluæ, viol:, sonci an: manip: 1., fac bulliant, & postquàm expresseris adde vnguenti dialtææ, mugilaginis, buthyri, axungiæ porcinæ, & gallinæ veteris an: vnc: 1. ss:, misce, & fac emplastrum, quo calido vtare manè, & serò. Hæc plerumquè erat forma emplastrorum nunc dosem diminuendo, nunc augendo, sed bubonibus quibusdam, qui ex virium corporis imbecillitate, difficilitèr attrahi poterant ad suppurationem, emplastra apponebam vehementiora scilicèt ℞: maluæ, scabiosæ an: manip: 1., cæpæ squillæ, radicis narcissi an: vnc: 2., radicis iridis vnc: ss:, sem: synapis, sem: bombices an: drag: 6., farin: sem: lini vnc: ss:, fermenti acidi vnc: 1., limaces absque cortice num: 10., axungiæ porcinæ vnc: 4., theriacæ, mithridati an: vnc: 1., croci drag: 1., fiat emplastrum. Hoc quilibet humor, aut tumor quamuis frigidus breui maturescebat; splenium autem, quod ad emolliendos carbones adhibebatur meo vsu, hoc erat. Primò applicabam carbonis vessicæ vnum ex meis trochiscis contrà carbones scriptis in nostris Arcanis, qui omnem tegeret vessicam, & circùm hoc emplastrum ℞: vnguenti mugilaginis, altææ an: vnc: 2., axungiæ gallinæ veteranæ, porcinæ absque sale an: vnc: 1., caricarum vnc: 6., passularum enucleatarum vnc: 3., fermenti acidi vnc: ss:, farin: sem: lini, fænugræci an: vnc: 1., croci scrup: 2., ol: camomil:, liliorum an: vnc: 1., misce, & fac emplastrum. Trochisco supradicto fiebat escara, emplastro maturatio, ità vt viginti quatuor horis carbo cùm tota radice euelleretur. Trochiscus omnem attrahebat venenositatem, nec carbo ampliùs se diffundebat, expurgabam indè, & medebar vnguento nostro basilicone Chymico scripto in Arcanis nostris, quo fouea à radice infossa incarnabatur. Multos carbones pertinaces dictis viginti quatuor horis non cedentes circùm recidebam, cultroque remota escara, dùm viua caro succedebat trochiscum iterùm applicabam, & dictum emplastrum, quibus nisi cedebat carbo, tertiò reiterabam donec radix extirparetur. Tunc digestiuis etiam ordinarijs vtebar, & in bubonibus aperiendis, vnguentis abstersiuis, sed præcipuè nostro basilicone Chymico; facta autem incarnatione ad cicatricem omninò

claudendam adhibebam ceratum calaminare Paracelsi scriptum à Crollio nomine emplastrum stypticum. In bubonibus accuratè curandum erat vt emplastris maturescerent, ferroque aperirentur, vel ignito instrumento, ex se enim concrepantes difficilè multò magis curabantur. Quidam parotidibus obstinatis, & frigidis tumoribus inficiebantur, ad quorum maturationem validiora hæc fuere: ℞: cæpam crudam, & magnam, quam excauatum imple axungiæ gallinæ vnc: ß:, buthyri drag: 2., theriacæ veteris vnc: 1., croci drag: 1.; hanc papyro madida inuolue, & postquàm sub cinere tepido decoqueris, calidam quantùm ægrotus possit sufferre impone parti bìs in die. Aliæ parotides, bubones, vel similia nondùm penitùs emerserant, cùm retrocedebant; tunc autem præter interna proposita remedia columbum sumebam viuum, vel gallinam, quam à dorso apertam illicò calidam buboni apponebam, attrahebaturque venenum corporis iterùm ad partem illam, quod supradictis maturescebat emplastris.

In interno, vt dictum est, nil erat validius confectionibus restaurat:uis Alexipharmacis in solida forma, vel liquidis, sed præcipuè supradictis bezoardicis diaphoreticis. In forma solida sic fiebant ℞: cons: flor: borrag:, ros:, viol: an: vnc: ß:, flor: citr:, mali medici, anthos an: drag: 2., conseru: tot: citr:, cons: radic: tormentillæ, angelicæ, bistortæ, scorzoneræ, contrahieruæ an: drag: 1., confect: alcherm:, hyacinth: an: drag: 1. ß:, magister: omnium lapidum pretiosorum simul compositi, vnicornu veri, bezoardici animalis, corn: ceru:, corall: præpar:, margarit: præpar:, bezoard: Solaris, Iouialis, Lunaris, mineralis an: drag: ß:, m:, & cap: choclear vnum prò vice quinquiès, vel sextiès in die, sicut & in nocte. Vel in forma liquida scilicèt ℞: aq: cardi sancti, scorzoneræ, rutæ capr:, scordij, acetos:, borrag:, ros:, tot: citr: an: libr: ß:, spirit: sulph: drag: 1., tincturæ aureæ stybiatæ, idest Panacææ nostræ aureatæ drag: 3., spirit: smaragd: drag: ß:, essent: theriacæ, contrahieru:, iuniperi, angelicæ, carlinæ, tormentillæ, bistortæ, cort: citr:; elex: vitæ, elex: proprietatis, bals: vitæ, bals: salutis an: scrup: ß:, iulep: gemmat:, perlat: an: drag: 1. ß:, syr: acred: citr: vnc: 6., m:, & cap: vnc: 2. prò vice, quatèr vel quinquiès in die, & nocte paritèr. Addebantur etiam his confect: alcherm:, hyacinth:, interdùm etiam vniones, & cùm supradictis bezoardicis omnia agitabantur quotiescunquè infirmo erant propinanda, cui hæc omnia composita, cui minùs, secundùm corpora. Horum medicaminum species verè miracula efficiebat, ad nouam vitam homines reuocans, quæ quamuis impropria hoc vsu multis Medicis videri possit, nihilominùs ex infinitis, quæ adhibitæ sunt hæc fuit diuina. Nonnullis bolarmenum, terram sygillatam cùm bezoardicis dabam, quæ prò talibus effectibus mirabilia à multis prædicantur, attamen in hoc contagio soli malo inseruiebant, neque vnquàm bonum operabantur. Fumenta fiebant ægrorum habitationibus ne corruptis vaporibus valentium quoque domus deprauarentur; hæc autem ex lignis iuniperi, cupressus, thure, myrrha, belzoi, storace calamita, & similibus; validiora verò illa, quæ bìs in die meis, & amicorum cubiculis adhibebam, ex fecibus Reguli Antimonialis, sed cùm sit odor sulphureus ingratus addebam pastillas storace compositas, & similia, quarè Dei gratia ego, & omnes mei amici integerrimam seruauimus absque corruptionis læsione valetudinem. Defensiua, quibus vtebar pro me, & familiaribus erant sumere tèr in hæbdomada vespere antè cœnam drag: 1. pillularum scriptarum in Arcanis contrà pestilentiam; quocunque manè etiam vnc: 3., compositi liquidi supradicti additis gut: 3. essent: rosmar:, & 3. ol: carabis, quibus ijsdem tempora, nares, guttur, cor, & pulsus perungebam, & huiusmodi vsum plurimi Medici sequuti sunt. Cessauit tandèm hæc pessima lues Omnipotentis misericordia transijt ad Phaliscos, Viterbum, Gualdum Nuceriæ, nàm cætera Ditionis loca illæsa seruata sunt.

Quoniam de Romæ contagio sermo habitus est, mentionem facere lubet de malignarum, & putridarum febrium influentia, quæ anno 1670., & 1671. Aprutio dominata est. Hæc non pestis absolutè erat appellanda, sed contagiosæ ferè nomen sibi vindicabat; qui enìm cùm infirmo diutiùs versabatur eundem morbum in se recipiebat. Apparebant pustulæ violaceæ, deliria, sitis inextinguibilis, lethargi, cosmæ, linguæ nigræ, & aridæ, vrinæ turbidæ varijs coloribus subobscuræ, pulsus frequentes, subtiles, & inordinati,

quibus

quibus omnibus multorum vitæ finis imponebatur. Medicis non paucis de Ciuitatibus Theatis, Atri, Pennæ, Anziani, & aliis ex dicta Prouincia necesse fuit particularia amplecti experimenta, à solita tunc inualida methodo deuiando, sic crebris, sed frustrà, stantuentibus consultationibus. Ortonæ tunc temporis eram Nobilium Medicus declaratus; inseruiebam enim Illustrissimo Domino Equiti Horatio Penkelino prò Serenis: Parmensi Duci, omnium Ditionum eidem Serenissimo Duci in Aprutio subditarum Auditor Generalis, de cuius familia eram vt Medicus assistens, ideòque Nobiles illi me in Medicum assumere vnanimes voluerunt. Multæ acciderunt febres malignæ speciei supradictæ, quarè qui diuitiis florebant multis conuocatis Medicis ex Ciuitate Chieti, & aliarum, multa iubebant de propria salute consilia exagitari, tamen aliqui vitam, & aliqui mortem sibi comparabant. Multis ego quoque consiliis vocatus aderam, sed cùm cæteri Medici meis aduersarentur Spargyricorum medicaminum propositionibus, ego eorum annuebam confirmatiuè sententiis. Vbi verò pauperes erant, quibus non solùm plures conuocare Medicos, sed neque vni debitam erogare mercedem per inopiam non concedebatur, gratìs accedebam, vtebarque remediis in forma extracti, vt Antifebrili, extracto rhabarbari, catholico, & similium, additis Bezoardicis mineralibus, & Iouialibus; expurgato indè corpore supradictis, vel sanguinis extractione dabam alexipharmaca suprà descripta, vt in multis malignis specibus patet meis ab Obseruationibus. Huiusmodi fuit optima dictorum remediorum operatio in Domina Martia vxore Domini Vincentii Vrbisci cùm tribus filiis, & duabus filiabus, quæ omnes supremum iam vitæ limitem attingentes de manu mortis abreptæ sunt infinitos per vomitum, & secessum vermes expellendo. Mater è contra Illustrissimi supradicti Auditoris doctissimorum Medicorum assistentia, mea verò exclusa opinione morti succubuit. Vxor Magistri domus eiusdem Auditoris maligna eadem febre laborabat, sed quamuis alter accederet Medicus, attamen maritus meæ inhęrendum esse volebat sententiæ, quarè sanitati restituta est. Magistro ipsi, & filiis febre vehementi vexatis initio accessionis vehemens exhibui remedium, & sanati sunt. Mulio ipsius met Auditoris, cùm vxore, duabus filiabus, & filio eadem infecti influentia supremo versabatur in agone, & prædictorum remediorum vsu salutem sibi vindicarunt. In domo D. Equitis Massarii, ipse Eques, filia, & D. Franciscus frater iisdem agressi sunt à febribus, sed tectis dolore nephritico arenali, ità vt mortales haberentur, & hi omnes à me saluti restituti sunt. Soror supradicti Equitis eodem infecta morbo plures Medicos conuocauit, supradictis repulsis remediis, & vitam reliquit. Domina Osualda post extremam vnctionem in eadem domo iã mortua ab omnibus habita, ità vt funera pararentur, saluata est nostris medicaminibus; omnes autem contagiosa laborabant febre. Depositarius Excellentiss: Marchionis Vasti, & eius sorores inuisentes supradictos sibi fratres consobrinos, morbo eodem ab iis communicato mortui sunt.

In Ciuitate Lanciani intrà dies vndecim, qua eadem in domo altera soror dicti Equitis Massarii ipsamet febre capta vita discessit. Ancilla etiam eiusdem erat, cui Medici paucas vitæ horas præscripserant; huic dedi gr. 5. Aureati, & multa euomuit atrabilaria, & per secessum eiecit; repetiui indè confect. cùm prædictis bezoardicis, & trochiscis alexipharmacis, & sanata est. In hac Ciuitate omnes illi, quos solus visebam Dei auxilio saluti restituebantur supradicto vsu; adhibebam autem euomitiua pauca, Medicos quippè parùm familiares habebam. Et fortè Obseruationes distinctas omnium meis manibus sanatorum Ortonis publicè dabo, de quibus circà septuaginta quatuor duorum annorum apud me seruo.

In multis circumproximis locis vocabar præcipuè in Ciuitate Theatis, & vbiquè soli fortuna arridebat; cùm aliis Medicis neque os aperiebam certus meam repellendam esse sententiam.

In Terra Planellæ publicus ab illa Vniuersitate Medicus declaratus sum, vbi febrium supradictarum influentia furebat. Ibi duo erant Medici, quorum alter nomine Basilius mihi intrinsecus fieri gauisus est, neque mea perturbabat consilia, immò ipsis magna gloria vtebatur. Extracta Antifebrilia nostra, extractum nostrum catholicum, aliaque

extracta, bezoardica mineralia, Iouialia, trochiscos Alexipharmacos, essentias, & ex omnibus supra adnotatis remedijs Pharmacopolis tradidi, & prospera equidem fortuna res egit mihi secundas. Duobus annis quadringentos viginti quatuor infirmos curaui, quorum Obseruationes minutè possideo, & in his ferè omnibus febres fuere malignæ cùm signis pustularum, delirijs, lethargis, & alijs signis in Obseruationibus supradictis descriptis. Sub Medici Ranciaffi cura multi perierunt, multissimi sub Medico Francisco Antonio........ex Teramo, qui quamuis iam cessata influentia peruenisset, attamen, quia iuuenis erat, quot illius curæ supponebantur, tot morte finiebant. Tresdecim ex his, qui mihi se tradidere curandos mortui sunt, vt infrà patebit. Primus fuit Dominus Thomas Martini, cui ex eò quòd antè octauum exhiberi non potuit medicamentum purgans, vel extrahi sanguis, inter vndecim, qui eadem febre, in eadem domo, eodem mortis periculo se habebant, solus ex vita migrauit, & cæteri salutem adepti sunt; ad illum verò alij accesserunt Medici, cùm quibus Medicus Acticola. Secundus Pompæionus annorum septuaginta duorum, & huic adfuit etiam Basilius Medicus. Tertius Iacobus de Vicolo annorum septuaginta octo cùm febre maligna. Quartus Ollarius ex pleuritide annorum 58., multis ab annis emphiematicus. Quintus vxor Carosi, quæ post conualescentiam iterùm in febrem malignam ceciderat. Sextus Angela Polixena ex pleuritide, ad quam nisi in sexto vocatus sum, & septimo mortua est. Septimus Villicus D. Luciæ Martini ex pleuritide maligna in septem dies. Octauus eius frater, qui eadem hora ægrotauit, & mortuus est. Hi duo fratres magnam tritici putrefacti foueam perfoderant, quod nisi de terra ablatum fuisset aerem profectò corrumpebat ex odore fætidissimo, pessimoque illo halitu pectus complectum fuisse arbitror supradictorum. Nonus fuit Horatius Ouidij annorum 50. cùm febre maligna, & pustulis nigris, ad quem accessi solùm in sexto. Decimus Domina Laura Naccaria, quamuis consilio tantùm concurrebam cùm Medico Francisco Perna, & fuit febris maligna. Vndecimus filius Domini Hyppoliti Petronij anni vnius febre maligna verminosa, cui Pharmacopola absque consensu dedit grana duo laudani nepentes, & mortuus est stupidus. Duodecimus fuit filius Viduæ Labieni, qui Phthysicus erat, & magnum habebat tumorem in regione iecuris. Decimus tertius fuit cognatus Antonij Castaneæ, qui pauper erat, & perijt cùm acerbissima dysintheria, & febre maligna. Hoc modo Planella preseruata est; in Theatis enim circà quadringenti, in alijs locis quingenti, in Laureto ducenti, & plurimi in cæteris Terris, vbi hæc penetrauit influentia vita destituti sunt. Vsus autem horum diaphoreticorum à me non est excogitatus, sed obseruare licèt quod scribit Basilius Valentini Beatus dictus, S. ClosSius, & tot alij de diaphoreticis. Hieronymum legite Claramontem Siculum, qui Neapolis, Palermi, Florentiæ, Genuuæ, Ferrariæ, & Mediolani tot edidit mirabilia vniuersali remedio, puluere scilicèt fixo, quem elexir apellabat, & de illo dabat in omnibus morborum speciebus quatèr in die. Positus vir hic fuit ad experimentum in locis supradictis cùm puluere cineritio, qui diaphoreticus erat, & vniuersè operabatur. In Hospitali Neapolis præcipuè diuisi sunt infirmi de Vicariæ mandato, de quibus asignati sexdecim curandi Claramonti illo puluere, & alij sexdecim ordinarijs Medicis secundùm solitam methodum, de quibus quatuordecim perierunt, de primis verò Claramontis duo solùm vitam cùm morte commutarunt. Florentiæ florentiora egit experimenta; Genuuæ tèr Hospitale maius restitutis valetudini infirmis exuit quinquaginta prò vice modo supradicto illi traditis à Repub:. Hæc omnia in libro describuntur Florentiæ typis dato Celsitudini Serenis: Hetruriæ Ducis dicato, in quo testificationes erant à dictis Hospitalibus affirmatæ cùm omnium Principum priuilegijs. Hoc autem vniuersale medicamen diaphoreticum erat extractum ex Basilio Valentini de primo ente auri scilicèt Antimonio.

Medicus Vrbanucci de Bucchianico in eadem Terra meis remedijs aliquam fidem præstitit, quarè cùm in quadam Terra vocata Manupella debaccaretur supradicta influentia, illùc petijt, vtebaturque dictis remedijs, & Panacæa liquida de Antimonio, quæ nostra erat tinctura, cùm quibus laudabilia patrabat honorem sibi adipiscendo. Populi

illi Ciuitatem Theatis petebant eam sibi Panacæam comparaturi, à Pharmacopolis autem omnibus expostulantes magnis encomijs à Medico ad me Planellam mittebantur; quæ laudes odium Pharmacopolarum in me concitarunt, & ex hoc processit grassatio mihi illata à latronibus ad Sanctam Mariam Narbonæ.

Anno insequenti post eam influentiam altera diuersæ speciei in Planella successit, de qua nunquàm ampliùs nec legi, nec vidi. Multi, & multæ ex iuuenibus dictæ Terræ, quæ anno præcedenti dictæ febri non succubuerant, illius anni vere à tumore inficiebantur post auriculas, qui indè descendebat ad maxillas, & guttur cùm febre. Tumor hic vel aliqua dissoluente vnctione euanescebat, vel etiam ex se dissoluebatur. Verùm inflammatione quadam tumescebant testiculi, de qua valdè timebatur, quamuis nullam aliam corporis partem læderet, attamen febris persistebat. Emplastra apponebantur ex faba, & similibus prò tali morbo, cùm aliquo dissoluente oleo, quibus omninò tumor, & febris corpus destituebant nullo relicto impedimento. Mulieribus de maxillis descendebat in vberibus, indèque validior in vuluæ partibus. Morbi huius inauditi causam perito Lectori relinquo explorandam.

Contagij, & harum influentiarum sermo totus collimat in roboris comprobationem nostrorum Bezoardicorum, Diaphoreticorum, & nostrorum Alexipharmacorum. Omnes suis temporibus euentus adnotatos habeo, quos, si Deo placuerit, paulatìm typis tradere spero; vt enìm scribit Basilius Valentini his corpora innouari, ità etiam ego affirmo non illius innouationem, quod penitùs amissum est, sed his vehementius non reperiri posse ad roborationem in talibus effectibus, & omni morborum genere. Naturam quippè impellunt ad recipiendum adiumentum per quantùm ipsa natura potest; non inflammant, non refrigerant; & si optima confecta sunt Bezoardica, & Alexipharmaca manipulatione, temperata sunt, & omni morbo, cuicunque ætati, & quolibet tempore prosunt, & conferunt.

ME-

MEDICA ASTROLOGIA
Siuè
ASTROLOGICARVM REGVLARVM
Tractatus ad Medicinam spectantium.

Ereres, celebrioresque Philosophantes, qui de Medicina scripserunt; eius cognitionem vt plurimùm in scientia Astrologica constituere; Cœli enim, sydera, planetæ, & signa Zodiaci exercent, mediante Diuina incomprehensibili virtute, actus specierum mundi conseruatiuos; mouentur, namquè virtute motiua operante, sicque orbis gubernatur, & regitur; influunt quippè cùm variis procomasibus, epicomasibusque, nunc velociùs, nunc tardiùs, nunc in vna, nunc in altera forma in omnibus compositis sublunaribus. Quòd si supernus Creator rectæ effecit homines staturæ, vt Cœlum contemplarentur, iuxtà illud:

Os homini sublime dedit, Cœlumque videre
Iussit, & erectos ad sydera tollere vultus.

iure igitur noscere debemus syderum motum, Solis, & Lunæ Ecclypsim, accretionem, decretionemque, & omnia, quæ ad superiorum causarum influxus in causas inferiores pertinent; quòd si secundùm Aristotelem omnia inferiora, & omnes causæ secundæ, obedientialitèr dimanant ab influxione primæ causæ, hinc patet, quòd sydera obedientialitèr à prima causa dimanantia concurrunt ad productionem causarum inferiorum, sic enim in productione cùm eorum qualitate, & aptiuitate concurrere, absque qualitatum confusione fuit Omnipotentis ab æterno decretum.

Hæc igitur Scientia Astrologica in duas diuiditur partes; prima agit de motu Cœli, de Ecclypsium prædictione, de Solis, & Lunæ coniunctione, vel de Luna cùm planetis, aut de Sole cùm planetis, & omnium accidentium præsignificatione, quæ à nobis quotidiè obseruantur, in qua prima parte communitèr scientia Astrologica conceditur. Altera agit de effectibus, qui ab influxu Cœli, & syderum in hunc Mundum inferiorem causantur, vtpotè asserit Ptholomæus Astrologiæ Princeps in principio Quadripartiti, vbi ait: *Duo sunt Syre, per quæ prædictiones Astrologicæ extruuntur, præcipua, & maxima. Vnum, quod primum ordine est, & potestate, quo deprehendimus quolibet tempore motus Solis, & Lunæ & aliorum Syderum, eorumque positus intèr se se, aut spectantes Terram. Alterum verò, quo mutationes, quæ efficiuntur in corporibus, quæ congruunt ad illos positus, consideramus per naturales qualitates Syderum.*

Quòd Cœlum sit causa generationis, & corruptionis harum rerum inferiorum nemo sanæ mentis dubitat, ab omnibus enim communitèr obseruatur, quòd dùm Sol accedit ad nostrum Zenith fit rerum generatio, & dùm ab illo amouetur earum causatur corruptio; & quòd dùm Luna decrescit, res, quæ sui natura sunt humidæ, aut appetunt humiditatem, decrescunt etiam, vtpotè apparet in locustis, cancris, & similibus.

Quòd licèt sit verissimum sydera non influere in homines, sicut in vegetabilia, actiones enim humanæ remanent liberæ, ideòque de astris dicitur, quòd inclinant, & non cogunt, adhuc tamen quia corpora sunt ex quatuor elementis composita, in quibus sydera aliquod habent dominium, iuxtà quorum inclinationes homines vt plurimùm agunt, ideò dicuntur opera hominum aliquo modo à syderibus dirigi, & quòd *Sapiens dominabitur astris*, & iuxtà Paracels: *Æterna Sapientia dominium in brutinam habet. Latiùs cognoscendum est naturalem sapientiam corpori, non animæ datam fuisse, quapropter ea, quæ concernunt animam contaminari non possunt luce naturæ, sed hæc ad*

natu-

naturam tantum applicari debet.

Nostra corpora, vt iam dictum, sunt composita elementis, in quibus operantur intelligentiæ cùm motu, lumine, positu corporeo, & intersecatione radiorum illorum luminum cœlestium, qui operantur iuxta subiacentem materiem elementarem, & animi, qui in his corporibus resident aliquam sentiunt alterationem; ideò noster Creator tres dedit nobis potentias liberas, vt influxus syderum pessimos fugiamus, & vitemus; qui enìm ad furta, adulteria, homicidia, & huiuscemodi vitia erit inclinatus, si cùm debita prudentia illicito sensuum conatui non obtemperarit, syderum, Cœlorumque influxum reddet inutilem, inanemque, vtpotè de Socrate scribitur, qui à Zopyro Astrologo fuit iudicatus plurimorum vitiorum exemplar, licèt fuerit continentiæ, probitatisque speculum, per prudentiam enìm illi Sydera dominata sunt.

Circa partium organicarum prædominium nostri Antiqui asserunt, quòd in formatione corporis humani, statìm atque materia recepta est in matrice, tunc Saturnus concurrat cùm sua natura frigida, & sicca illam materiam consolidando, & efficiendo vt assumat colorem sanguinis spissi, & benè concocti, adeò vt dicatur, quòd Saturnus in qualibet concoctione sit primus ad congregandam materiam, & præbeat embryoni principium, cùm enim Saturnus sit inter sydera errantia altior, sic etiam prior cùm sua qualitate concurrit ad productionem rerum sublunarium cùm vnione qualitatum aliorum syderum, vtpotè asserit Aristoteles dicendo: *Necesse est, quod ista inferiora particulariter, & vniuersalitèr respiciantur à superioribus; vniuersalitèr quia nihil fit de materia elementari, nisi ex virtute corporum superiorum.* Quòd licèt Saturnus, & Mars ab Astrologis sint vocati vitæ humanæ destructores, adhùc tamen Saturnus contemperatur cùm qualitate aliorum syderum, & sic suos malignos placat influxus. Iuppiter concurrit cùm sua calida, & humida natura benigna, sicque mitigat quod à Saturno fuerat nimis exsiccatum; indè componit quatuor membra principalia, idest cor, hepar, cerebrum, & testes, à quibus originem trahunt venæ, arteriæ, nerui, & ligamenta. Mars adiuuat ad organizationem capitis, brachiorum, & crurium. Sol etiam ad efficiendum cor, caput, & spondilia. Venus auget sanguinem cùm auxilio Iouis, formando aliqua membra exteriora, vtpotè in masculis membrum, & in fęminis vuluam, & mammas. Mercurius separat manus, & pedes distinguendo digitos, & formando linguam. Luna componit supercilia, oculos, pilos, vngues, & format vocis organa. Hoc eodem tempore concurrunt etiam (sic iubente Dei prouidentia) ad corporis organizationem Zodiaci signa, vtpotè Aries concurrit ad generationem capitis, Taurus ad formandum collum cùm ligamentis, Gemini ad humeros brachia, & manus, Cancer ad pectus, pulmonem, & fibras, Leo ad cor, diaphragma, caput stomachi, & ad partem costarum, Virgo ad vltimum stomachi, ventrem, & intestina, Libra ad renes, partem venarum vreterarumque, Scorpio ad partes verendas, & vessicam, Sagittarius ad costas, Capricornus ad genua, Aquarius ad crura, & Pisces ad pedes. Vltra hoc insimul concurrunt, teste Argulo, sydera errantia cùm duodecim signis, dicendo in deiectione seminis humani ex septem syderibus radios implicari in vnoquoque corporis membro, similitèr quoque, & in exitu secundùm duodecim signorum Zodiaci posituram. Aries namquè habet prædominium in capite, in quo consistunt nostri corporis potentiæ, memoria scilicèt, intellectus, & voluntas, sensus, virtus visiua, auditus, odoratus, gustus, & motus causatus à neruorum origine, quæ omnia sunt constituta in capite cùm auxilio aliorum spirituum vitalium, & naturalium, sicque in dicta parte habent quasdam partes planetæ prædominando Sol oculum dexterum, Luna sinistrum, Saturnus auditum, Iuppiter capsulas cerebri, Mercurius linguam, & guttur, Venus gustum, & odoratum, & demùm Mars alias partes corporis sanguineas.

Sic opere syderum ijdem arbitrantur veteres Philosophi, quòd in nouem dierum spatio fętus organizetur, in duodecim ipsi præbeatur virtus vegetatiua, & consolidatiua membrorum, in 18. fortificetur, & disponatur corpus secundùm trinam dimensionem, longum, latum, & profundum, & demùm in 45. sint generati spiritus pulsantes, & pulsatiles,

tiles, venæ, & nerui (hoc autem dicitur in masculis, in fœminis enim antè diem 63. asserunt non audiri spiritus pulsatiles,) sicque corpore ritè organizato Deus infinita prouidentia animam in illo infundit rationalem. Adscribunt etiam Authores prædominium temporis, cuius spatio embryo manet in vtero, Syderibus errantibus. In primo enim mense asserunt Saturnum dominatorem, in secundo Iouem, in tertio Martem, in quarto Solem, in quinto Venerem, in sexto Mercurium, in septimo Lunam, in octauo Saturnum, in nono Iouem. Hinc oritur, quòd aliqui homines nati in septimo mense viuunt, non autem si nati fuerint in octauo, quia in septimo dominatur Luna, cuius beneficio illo tempore nati viuunt, & dicuntur Lunares, qui autem in octauo nascuntur, quo mense dominatur Saturnus, ideò nullus viuit vi malignitatis talis Syderis, in nono autem dominatur Iuppiter, quod est Sydus beneficentissimum, vndè generaliùs in nono mense omnes mortales nascuntur. Hinc fit, quòd cùm fætus experitur lucem si signa sunt benè disposita, & cùm aspectu trino, aut sextili, etsi beneuola sint in bonis domibus, tunc natus est optimi temperamenti, sed si prædicta Sydera sint infortunata, cùm quadratu, oppositione, & coniunctione maleficorum, natus est pessimi temperamenti; sed quia mea intentio est de ea Astrologica scientia tractare, quæ spectat ad Medicinam, ideò alia iuditia libentèr omitto.

Diuiditur etiam ætas hominis in septem partes, quæ etiam dicuntur prædominari à septem planetis; prior pars est ab inceptione vitæ vsque ad quatriennium, aut secundùm alios ad septennium, cuius ætatis prædominium tribuitur Lunæ, & vocatur infantia; à quatriennio, seù septennio vsque ad annum 14. dicitur prædominator Mercurius, & vocatur pueritia, quo tempore obseruatur spiritus, & inclinatio puerorum, & ad quod magìs natura inclinet; ab anno decimo quarto vsque ad 21., aut 22. tribuitur dominium Veneri, & vocatur adolescentia, hoc enìm tempore adolescentes incipiunt mundi cognitionem, & manifestantur bonæ, aut prauæ inclinationes, quas à natura sortiti sunt; ab anno 22. vsque 35., seù 41. dominatur Sol, & vocatur iuuentus, quo tempore augentur vires, & iuditium; ab anno 41. vsque 56. præbent dominium Marti, & vocatur virilitas, quo tempore homines fiunt cholerici, & vindices; ab anno 56. vsque 68. dominatur Iuppiter, & vocatur senectus, quo tempore homines consulunt animæ, & opera pia efficiunt; ab anno 68. vsque 98. dominatur Saturnus, tunc enìm sanguis fit crassus, corpus euenit melancholicum, & phlegmaticũ, homo fit cogitabundus, & molestus, & vocatur decrepitas; redit indè Luna, & tunc fit noua infantia, & illius ætatis homines sunt instabiles, vtpotè infantes. Multi Scriptores variant iuditia, & naturam, at communitèr asserunt omne ætatis nostræ septennium esse Climatericum, nàm incipiendo à Luna septimum annum est Saturni planetæ malefici, sicque Deus omnia disponit secundùm ordinationem sublimem, & cuilibet virtutem propriam secundùm exigentiam suæ naturæ ministrat.

De Sphera.

Circulus seù Zodiacus vtpotè ab Antiquioribus describitur, in duodecim partes æquales diuiditur, quæ partes tribuuntur duodecim Imaginibus, seù signis Cęlestibus, quæ nominantur etiam Domus Syderum errantium. Quælibet huius duodenariæ diuisionis pars diuiditur iterùm in triginta partes, quæ dicuntur gradus; quilibet denuò gradus diuiditur in sexaginta minuta; quodlibet minutum in sexaginta secundos, & sic de singulis, vtpotè in tertios, quartos, quintos, sextos, & septimos, ad quam mensuram Astronomi peruenerunt. Gradus igitur ambitus Zodiaci sunt 365., horæ sex, minuta 46., & secundi 16., ex quibus constituitur gyrus Solis, & anni mensura, & Sol spatio horarum 24. traijcit vnum eorum graduum, & quia in fine anni remanent aliquæ minuitiæ, quas Sol adhùc non transiuit, ideò Gregorius XIII. correxit annum, & infrà quadriennium constituit bisextum compositum ex diebus 366. vt errores cursus Solaris amouerentur. Antiqui autem costituerunt diuersimodè annum, namquè Arcades constitue-

stituebant eum ex tribus mensibus, Arcanij ex sex, Græci ex diebus 354., Numa Pompilius addidit anno, quem constituerat Romulus dies 50., & Iulius Cæsar tandèm auxilio Marci Flauij, & Sosigenis illustrium Astronomorum, composuit annum ex diebus 365., & horis sex, quo temporis spatio Sol transigit omnia Zodiaci Signa, & quia infrà quatriduum vnus remanebat dies ad explendum cursum Solarem, ideò fuit decretum, vt mensis Februarij constitueretur ex diebus 29., quem annum Latini vocauere sextum, & sic omni tempore annus cursui Solari remanet æquiparatus.

Zodiacus, seù Firmamentum est varijs Imaginibus, seù Syderibus fixis ornatum, quæ sunt diuersæ naturæ, & magnitudinis; quæ enìm primæ, quæ secundæ, quæ tertiæ, quæ quartæ, &c.; sic etiam natura differunt, quæ enìm sunt naturæ Solis, quæ Lunæ, quæ Saturni, quæ Martis &c., & quæ sunt naturæ mixtæ, vt potè Iouis, & Veneris, Saturni, & Martis, & sic de singulis. Posteà connumerantur septem Sydera errantia cùm suo Cœlo, quæ dicuntur Planetæ, & sunt Sol, Luna, Mars, Venus, Saturnus, Iuppiter, & Mercurius. Habent hi planetæ suas domus speciales in Signis Zodiaci, quæ sunt duodecim, scilicèt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpio, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, & Pisces. Domus igitur Solis est in Leone, Lunæ in Cancro, hæc enìm duo luminaria habent sigillatìm vnam domum, cæteri Planetæ habent duas, Saturnus enìm habet Capricornum, & Aquarium, Mars Arietem, & Scorpionem, Iuppiter Sagittarium, & Pisces, Venus Taurum, & Libram, Mercurius Geminos, & Virginem. Hæc signa sunt aut Meridionalia, aut Septentrionalia; sex Meridionalia sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, & Virgo; alia sex Septentrionalia sunt Libra, Scorpio, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, & Pisces. Meridionalia vtpotè nobis viciniora sunt temperata, & mitia, Septentrionalia à nobis longiora sunt signa rigida. Quælibet etiam tria istorum signa constituunt vnam ex quatuor anni partibus, nàm Aries, Taurus, & Gemini, quæ sunt naturæ calidæ, & humidæ constituunt Ver, quod est tempus anni mitius, & est ætas puerilis sanguinea; Cancer, Leo, & Virgo sunt naturæ calidæ, & siccæ, & constituunt Æstatem, & est ætas hominis mediocris iuuenilis, & cholerica; Libra, Scorpio, & Sagittarius sunt naturæ frigidæ, & siccæ, & constituunt Autumnum, & est ætas hominis virilis melancholica; Capricornus, Aquarius, & Pisces naturæ frigidæ, & humidæ constituunt Hyemem, & est ætas hominis senectus humida, & phlegmatica.

Eadem signa diuiduntur in sex masculina, & sex fœminina; masculina sunt Aries, Gemini, Leo, Libra, Sagittarius, & Aquarius, fæminina sunt Taurus, Cancer, Virgo, Scorpio, Capricornus, & Pisces.

Formant etiam Signa temperamenta, namquè Aries, Leo, & Sagittarius sunt naturæ calidæ, & siccæ, idest naturæ ignis; Taurus, Virgo, & Capricornus sunt naturæ frigidæ, & siccæ, quæ est qualitas terræ; Gemini, Libra, & Aquarius sunt naturæ calidæ, & humidæ, quæ est qualitas aeris; Cancer, Scorpio, & Pisces sunt naturæ frigidæ, & humidæ, quæ est qualitas aquæ.

Sex etiam eorundem Signorum dicuntur imperantia, & sex obedientia, quod fit propter radiationem vnius Signi in alterum in linea Æquinoctiali; imperantia sunt Æstiua idest Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, & Virgo; obedientia sunt Hyemalia idest Pisces, Aquarius, Capricornus, Sagittarius, Scorpio, & Libra; sic Ptholomæus dum ait: *Imperantia verò sunt in æstiua spheræ parte, obedientia in parte hiberna, quia Sol in æstiua parte facit dies longiores, in hiberna verò breuiores.*

Diuiduntur etiam signa in fixa, in mobilia, & in communia, scilicèt Taurus, Leo, Scorpio, & Aquarius sunt fixa, Aries, Cancer, Libra, & Capricornus sunt mobilia, Gemini, Virgo, Sagittarius, & Pisces sunt communia.

Præfati Zodiaci gradus 365., & minuta &c. vltrà positus Syderum fixorum primæ, secundæ, tertiæ, quartæ, & quintæ magnitudinis habent suas conditiones, multi enìm dicuntur masculini, multi fæminini, multi tenebrosi, lucidi, vacui, puteales, & similia, quos gradus dùm Luminaria, seù Sydera errantia transeunt, istis augetur, & minuitur

nuitur vis iuxtà ipsorum graduum naturam.

Habent quoque Planetæ in his signis potestates quasdam per naturam, & quasdam per accidens; per naturam sunt domus, exaltatio, terminus, triplicitas, & facies; per accidens sunt quando Planetæ vltrà Signa tangunt cùm radijs aliqua Sydera fixa, aut aliquos graduum prædictorum, qui sunt maleficæ qualitatis.

Domus cùm sint iam superiùs explicatæ omitto; exaltationes sunt Solis in grad: 19. Arietis, Lunæ in grad: 3. Tauri, Saturni in grad: 21. Libræ, Iouis in grad: 15. Cancri, Martis in grad: 28. Capricorni, Veneris in grad: 27. Piscium, Mercurij in grad: 15. Virginis, caput Draconis in grad: 3. Geminorũ. Cauda in grad: 3. Sagittarij. At sicut quilibet Planeta habet suam exaltationem, sic quilibet habet è contra suam deiectionem, & detrimentum, nàm sicut exempli gratia Sol exaltatur in grad: 19. Arietis, sic in grad: 19. Libræ cadit.

Terminus est quando Planetæ habent aliquos gradus in illis signis, quæ non sunt suæ propriæ Domus, exempli gratia Iuppiter habet terminum in prioribus sex gradibus Arietis, Venus in alijs sex sequentibus, sicut in Tabulis apud Astronomos.

Triplicitas est quando Planetæ peragrant tria signa eiusdem naturæ, sic Sol peragrans Arietem dicitur esse in sua triplicitate, Mars in Piscibus, & sic de singulis.

Facies sunt quando Planetæ sibi vindicant aliquod ius in domibus, numerando à decem gradibus in decem gradus, ità vt in quolibet Signo tres constituantur facies, sic Martis facies statuitur in decem prioribus Arietis gradibus, Solis in alijs decem sequentibus, & sic de singulis iuxtà Planetarum ordines, vt paritèr videre est apud Tabulas Astronomorum.

De virtute, & potestate Planetarum.

QVilibet Planeta in sua domo habet quinque fortitudines, in exaltatione quatuor, in triplicitate tres, in terminis duas, in faciebus vnam.

Intellige ergo ex hoc numero fortitudines Planetarum, qui enìm magìs abundat in numero magìs abundat in fortitudine, & ipse est fortior in loco rei.

Planeta dùm est in sua domo fit similis homini, qui reperitur in sua domo, & dominio; in exaltatione assimilatur homini, qui reperitur in suo regno, aut gloria; in terminis æquiparatur homini, quando reperitur infrà parentes, & cognatos; in triplicitate assimilatur homini, qui reperitur in suo honore, & intèr auxiliatores; in facie assimilatur homini, qui reperitur in suo magisterio.

At omnes Astrologiæ partes, & minutias, mihi tantùm de ea ad Medicinam spectante agenti, opus est omittere; finis meus namquè est dilucidare morborum prognostica, aptataque prospicere tempora præbendis medicinis, secandæ venæ, applicandis cucurbitulis, hyrudinibusque, sumendis balneis, & quod ad dictam Medicam professionem pertinet scire. Quòd igitur sit necessaria ad Medicinam huius scientiæ cognitio testatur Hippocr: dicendo: *Quicunque in Medicina se exercent, eius autem Philosophiæ ignari sunt, quæ docet dare indicia de rebus à natura earum desumpta (qui Physiologiam vocant) horum animus in tenebris perpetuò oberrans consenescit*, quibus verbis addit Galenus non solùm non rectè agere huiusmodi homines, sed etiam plurimùm decipi dicit, ait enim eorum animum errore confici, ac defatigari, qui vsum Physiologiæ ignorant. Idem Gal: in libello scripto Aphrodisio, in quo præfatam Hippocratis authoritatem describit, cùm discursu Astrologico narrat Lunæ transitum per singula Signa cùm Syderum fixorum cognitione, & errantium, quam cognitionem Medicis professoribus inter præcepta connumerat. Diocles Medicus, & Orator ait, veteres Medicos ex diuersitate luminis, & cursibus Lunæ præcognitiones, quæ in morbis fiunt conficere solitos fuisse. Inter recentes Argolus Medicus, ac Astrologus ait: *Astrorum cognitio, & scientia tam necessaria est Medico, vt sinè illa temerarium sit Medicinam exercere, ex his namquè occultæ etiam causæ morborum innotescunt, ex his auspicatur curationis ratio, & ex his*

occasio

occasio etiam curationis demergit, humores enim nostri corporis vt à superioribus Astrorum causis geniti, ità ab ijsdem suscipiunt alterationem; quibus rationibus motus in monumentis reliquit Hipp: ad qualitates, naturasque ægritudinum explorandas, euentusque in illis præsagiendis propitios, seù infaustos, duo præcipuè esse obseruanda, temporis nempè conditionem, & epidemiorum, seù popularium morborum impetus, qui quolibet ferè anno in Terris vagantes ex Cœlestibus causis, ac superiorum Corporum influxibus producuntur, vndè dictus Hipp: subdit: *Obserua in Solstitijs, & Æquinoctijs Luminarium coitus, & oppositiones ex ortu stellarum fixarum adurentium, vt sunt, Syrius, Procyon, Antares, Pallilitium, Caput Andromade, Capella, Hyrcus, Cor Reguli, & similia*. Et reuera experientia constat, quòd dùm Sol transit Leonis Signum, quando oritus Canicula, tunc inflammatur aer, augetur magnus in corporibus calor, generatur bilis, & fiunt morbi periculosi, vndè Hipp: ait, plurimos morbos ex Astrorum influentijs ducere originem. Si igitur à primarijs Medicinæ Professoribus Astrologia vtpotè necessaria ad curandos morbos esse dicitur, cur ab hodiernis professoribus ommittenda, negligenda, exulanda? Hinc necessaria prouenit consequentia, illos tantùm Astrologiam negare, qui discere non valent; heù fœlices illorùm Medicorum intellectus, qui intèr Sydera spatiantur, illi enìm à morborum origine Medicam cognitionem suscipere conantur; peto namquè ab his, qui Astrologiam negant quæ ratio, quæ authoritas, quæ cognitio illos moueat? At erit certè regula eorum, quibus mens obtenebrata, dùm scientias altiores, difficilioresque apprehendere non est potens, eas vt inutiles, atque despiciendas damnat, & negligit. Respondeant quæsò à quo originem trahant crises, quæ communitèr in morbis obseruantur? cur factæ in die pari sint malæ? cur admittantur dies indicatorij? & in toto morbi progressus cur obseruentur tot mutationes, tot inditia, tot prognostica? Certum est, quòd sicut crises in quolibet morbo fiunt, (vbi natura non sit omninò viribus destituta) sic omnes à Lunæ motu fieri concedunt; hinc clarè patet, quòd Medicinæ fundamenta in Astrologiæ scientia construuntur, & quòd crises præfatæ, aut in sexto, aut in octauo morbi die fiant, hoc à velocitate, seù tarditate motus Lunæ fieri contingit. At cur suadere conor quod Principes Medicinæ sunt confessi, & sectatores absque rationis adminiculo negare audent; opinor quidem istorum Astrologiam negantium fuisse in natiuitate Ascendentem in gradibus tenebrosis, qui etiam eorum intellectum in mille errorum tenebris inuolutum detineat. Erit ergo consonum, quòd Medici Astrologicæ imcumbant cognitioni præcipuè in formando prognostico de ægrorum decubitu, & ideò quasdam regulas ad hanc materiam spectantes iurè meritò hic explicabo.

Ptholomæus Astrologiæ Princeps ait: *morbus, qui cœpit cùm Luna fuerit in eo Signo, quod malefica aliqua tenuit ingenitura, siuè in quadrangulo, aut diametro, eius grauissimus futurus est, si autem malefica respicit periculosus, si in loco vbi geniture tempore benefica fuerint, sinè periculo erit*. Luna (sicut dictum de Sole, quòd circuat totum Zodiacum spatio anni) in 27. diebus, horis 7., min: 44., & secundis 5. eum ambit, Sol enim in 24. horis transigit vnum gradum, & Luna iuxtà suum cursum ordinarium in vna tantùm hora, 32. min: traijcit. Opinantur Astrologi nullum posse graui morbo affici si Luna non sit combusta, aut cùm nati Ascendente, aut cùm maleficis, sed præcipuè cùm Ascendente; ideò dies critici à Medicis obseruati fundantur in cursu Lunæ per Zodiaci Signa, obseruatur enim dies 7., 14., 20., & 27., quia Luna in 7. morbi die efficit quadratum à puncto gradus vbi reperiebatur ille eiusdem morbi principio, & ideò si eodem Luna habeat aspectus beneuolos ægrotus aliquod experitur leuamen, è contrà verò si maleficos; in 14. Luna habet oppositionem, in 20. vltimum quadratum, & in 27. in eundem punctum, à quo est discessa regreditur. Dies indicatorij verò qui sunt 4., 11., 17., & 24. sunt sextiles, & trina eiusdem Planetæ; quòd si interdùm crises, indicationesque extrà suum ordinem accidant vt in sexto, aut in octauo, in 13., aut 15., aut in 21., aut in 28 hoc vt iam dictum à motu Lunæ velociori, vel tardiori contingit, nàm licèt motus Lunæ ordinarius infrà horam transeat, 32. min:, 56. secundos, 27. tertios,

43. quartos, septem quintos, 57. sextos, & 41. septimos; in vno die transit 13. gradus, minuta decem, secundos 35., & in diebus 27. horis 7., & min: quibusdam totum omninò suum explet cursum, interdùm tamen quia est cursus velocioris transigit in vno die gradus 14., & dimidium, & interdùm tardioris, & in vno die gradus vndecim, & minuta peragrat, vt potè in ephemeridibus patet; hinc eueniunt crises in sexto, aut in octauo; aut in 13., aut in 15., aut in 21., aut in 28. Luna vt potè nobis propinquior sic maiorem aliorum Planetarum vim in humoribus obtinet; ideòque Agricolæ tot obseruationes adhibent supra Solis, & Lunæ aspectus si inserunt, aut colligunt vegetabilia, sic etiam ligna incidantur dùm Luna decrescit ne à tineis detrimentum patiantur, sic ab exemplo in corpore de ægritudinibus est disserendum, teste namquè Hipp: *Quando non possumus obseruare certa loca Planetarum tunc debemus obseruare dies Lunæ, & motus eius, & in quo sim &c.*, & Galen: ait: *Obseruandus est Lunæ motus in toto decubitus tempore, & præcipuè in diebus criticis, ac indicatorijs, generalitèr enim Luna transiens super corpora, vel radios beneficorum remittit symptomata praua, & ægrum aliquo modò subleuat, ad maleficorum verò omnia exasperat, & accidentia parit infausta*; vndè cùm gradus Zodiaci sint aut boni, aut mediocres, aut pessimi, vltrà quod cùm sint occupati à Stellis fixis, & per transitum ab errantibus, ideò dum aliquis ægrotat, opus est obseruare gradus punctum, in quo existebat Sol, & Luna, Sol respectu Syderum violentorum, Luna quia est humorum dominatrix; est etiam notandum si Luminaria hæc reperiantur in gradibus bonis, aut malis, si coniungantur cùm Stellis violentis, fixis, aut errantibus, si Luna transeundo natiuitatis loca inueniat benefica, aut malefica, si habeat aspectus contrarias, si tardioris, aut velocioris sit motus, si augeatur, aut deficiat in lumine, & sic de singulis, à quibus omnibus circumstantijs formatur iudicium, & Medicus potest cùm medicamentis aptatis morbo mederi.

Cùm igitur incipiendum sit à Luna vt de ægroti decubitu fieri possit iudicium consonum mihi videtur hìc ponere regulam facillimam vt quilibet scire queat in quo Signo de die in diem Luna reperiatur. Sciendum igitur, quòd in 60. horis Luna transigit vnum Signum, idest infrà duos dies cùm dimidio; hoc supposito sumamus Epactam, & numerentur quot dies habet Luna, quibus cognitis duplicetur numerus, deindè numerentur omnia quinque, & quot quinque intrabunt ad constituendum numerum, per tot Signa à coniunctione Solis transacta erit, sed ad magìs ad explicandam istam regulam sequens erit exemplum; verbi gratia cupio scire in quo Signo sit Luna in die 10. Augusti 1675. opus est vt priùs sciam in quo die Luna noua fuerit, in illo namquè die erat coniuncta cùm Sole, & adnotare debeo in quo signo erat Sol sic dicendo, erat in Leone; posteà debeo recurrere ad Epactam, dicendo numerus Epactæ est 4., dies mensis sunt decem, kalendæ sunt sex, quæ omnia constituunt numerum 20.; hi sunt dies Lunæ, nunc duplicetur ille numerus 20., & erit 40., numerentur indè quot quinque ingrediantur in dicto numero 40., & quinq; erunt, & per tot Signa erit transacta, sic computando octiès ingreditur quinq; in numero 40., ergo octo Signa Luna transegit, quæ Signa cùm suo ordine sunt sumenda, à Signo, in quo reperiebatur Sol tempore coniunctionis, licèt primus omittatur, sic dicendo; Sol erat in Leone hoc Signum prætetitur; Virgo 1., Libra 2., Scorpio 3., Sagittarius 4., Capricornus 5., Aquarius 6., Pisces 7., Aries 8., ergo concluditur Lunam in die 10. Augusti anni prædicti fuisse in fine Arietis, & propinquam ingressam in Tauro. Hæc regula vt potè facillima tùm ad exercendam, tùm ad retinendam est necessaria Medicis, & Chyrurgis propter Professionis vsus, tàm in præbendis medicinis, quàm in secanda vena, alijs manipulationibus, sic enim Testatur Ptholomeæus dicendo: *Membrum ferro ne percutito cùm Luna signum tenuerit, quod membro illo dominatur, curamusque ægrotos eò præsertim tempore, quo sydera meliori situ, ac commodiori fuerint disposita*; & Paracelsus: *Non aliàs in eo situs est ac Medicus, qui morbos nouit omnes, eaque videt, qui nobis occulti sunt etiam quid in herbis, & lapidibus pretiosis lateat &c. Hæc Deus eo creauit ordine, & creauit medicinam &c.* Cùm ergo lux naturalis in Astris omninò sita sit, & à Deo posita, & homo hanc ab eis, non secùs ac cibum à Terra debeat accipere,

in qua

in qua etiam natus est, paritèr etiam ex Astris nata est scientia præsagiorum, & cognitionum, & Zau ait: *Caue à medicina, & sectione sanguinis dùm Luminaria sint combusta, tàm simul, quàm cùm alijs maleficis*. Hipp. ait: *Detrimentum Lunæ est detrimentum totius naturæ*; obseruandum tamen quòd quando morbus est violentus non licet expectate beneficos aspectus ad celebrandam phlœbotomiam seù ad alias manipulationes, nam si accidat schirantia, pleuritis, aut pleripleumonia, seù alius morbus inflammationis propinquus, necessitas aditum non præbet, vt Signa benefica expectentur, quando autem necessitas permittit tunc expectanda, ideò asserit Ptholomæus: *Membrum ferro ne percutito cùm Luna &c.*, & Galenus dùm scribit, ad Aphrodisium ait: *Hinc cauendum medicamenta exhibere in Lunæ coniunctione, quadratu, & oppositione cùm Saturno, Marte, & Sole, licèt non tantum temporis sit differendum in oppositione, & quadratu sicut in coniunctione*; & Ptholomæus, quem communitèr omnes sequuntur: *Versante Luna in Signis ruminantibus abstinendum à medicamentis, nàm vomitum excitat experientia*; & Argolus: *Luna existente in Cancro roboratur natura in virtute expulsiua per electuaria, in Scorpione per potiones, in Piscibus per pillulas*; purgationibus sunt ideonea Ver, & Autumnus, sed necessitate vrgente (cùm in ægritudinibus singulis expectare sit ridiculum) cùm his conditionibus medicamentum propinetur electo tempore (si fieri potest nec excessiuè calido, nec intensè frigido.) Medicinam opus est ministrare cùm recto iudicio, & cùm intentione euacuandi humores, & roborandi partes, virtutesque scilicèt vitalem, animalem, naturalem, primam residentem in corde, secundam in cerebro, tertiam in hepate. Cor origo virtutis vitalis est roboratum à Sole, & à Ioue; cerebrum sedes virtutis animalis à Mercurio, Luna, & Venere; hepar cùm venis cauis principium virtutis naturalis à Ioue, Venere, & Luna. Ab his virtutibus aliæ oriuntur scilicèt attractiua, digestiua, retentiua, & expulsiua, quæ à Sole, Ioue, Saturno, & Luna gubernantur; virtus retentiua, quæ gubernatur à Saturno residet in ventriculo, attractiua residet in venis meseraicis, regiturque à Sole, digestiua, & concoctrix consistit in stomacho, regiturque à Ioue, expulsiua consistit in intestinis, ore, & omnibus corporis partibus, regiturque à Luna. Hinc etiam virtus generatiua, quæ residet in hepate, & in sanguine, foueturque à Ioue; appetitiua, quæ consistit in gustu, & sensu, & in multis corporis partibus, & adiuuatur à Venere; imaginatiua, cogitatiua, & phantastica resident in cerebro, & reguntur à Mercurio. Quàm igitur erunt meliùs corroboratæ hæ partes, & virtutes, quando earum dominatores in optimo positu resident, & aspectu?

In phlœbothomia celebranda, (exceptis morbis, in quibus est confestìm necessaria venæ sectio) sunt diligentèr obseruandi Planetarum positus; extrahitur enìm balsamum nostri corporis, & Zau asserit, quòd si in influxu maligno extrahatur, vice iuuaminis, est nostro corpori notabilis detrimenti. Extrahatur igitur sanguis à phlegmaticis Luna existente in Signo Arietis excepto à capite, in Sagittario excepto à coxis. A melancholicis Luna existente in Libra in primis 15. gradibus, exceptis renibus, & natibus, in Aquario exceptis cruribus. A cholericis Luna existente in Cancro excepto pectore, in Scorpione, exceptis pudendis, & in Piscibus exceptis pedibus. Dum Luna existit in Leone, aut in Geminis non extrahitur sanguis, nàm vnum signum dominatur cordi, alterum brachijs. Opinantur etiam Antiqui, quòd à coniunctione Lunæ vsque ad primum quadratum extrahatur sanguis à pueris; à primo quadratu vsque ad oppositionem ab adultis, ab oppositione ad vltimum quadratum à iuuenibus, & viris, ab vltimo quadrato ad coniunctionem à senibus. Prohibetur etiam extractio sanguinis quando Luna fit combusta à coniunctione, oppositione, & quadratu Solis, & aliorum Syderum maleficorum tàm errantium, quàm fixorum, ideò Paracelsus ait: *Luna est vxor omnium stellarum fœcundissima, Solis, cæterorumque Planetarum, & Stellarum radios, & influxus dicitur suscipere, eosque, quasi fetum inferiori Mundo edere, & hinc præ cæteris illam obseruari volunt*; Luna dicitur combusta, quando est propè orbem Solis ad grad: 12., & sic in aspectibus aliorum Planetarum, in coniunctione fit magìs combusta, in oppositione minùs, in quadratu minùs; sextiles, & trina non faciunt combustionem.

Nec inconueniens arbitratus sum hìc ponere aliquos dies, quos Montagnana infaustos in celebranda phlœbotomia esse dicit, & primùm generalitèr esse infaustos asserit, diem 10. Ianuarij, 10. Augusti, 10. Iulij, 18., & 19. Aprilis, ità vt hi dies in natiuitate, in operationibus, & in omnibus actionibus vtpotè mali, & critici ab eo adnotentur. Item dicit, quòd illi, qui nati fuerint in die 10., & 11. Februarij, post mortem non corrumpentur. Ad sectionem venæ ait, quòd ille, cui extrahitur sanguis die 6. Ianuarij aut morietur infrà annum, aut euadet cæcus, aut aliquo sensu erit cassus, aut febre ægrotabit. Qui secabit suam venam die 4. Februarii, aut habebit spasimum in corde, aut erit paralyticus, aut morietur; qui in die 10. Martij euadet paritèr paralyticus, aut habebit spasimum in corde, aut morietur; qui à die 20. Februarij vsque ad diem 20. Martij, laborabit febre in mense Augusti venturi; qui in die 21. Aprilis, aut ægrotabit spasimo, aut febre, aut infrà quatriduum morietur; qui in die 7., aut 9. Maii, patietur febrem, aut diminutionem mentis, aut morietur; qui in 15., aut 16. Maii eiusdem, laborabit hemicrania, aut morietur; qui die 21. Iunii euadet epilepticus, aut elephantia afficietur; qui in die 4. Iulii, aut remanebit estaticus, aut habebit dolorem in hepate, aut morietur; qui in die 13. eiusdem mensis transibit in obliuionem, aut in quandam intemperiem, & frigiditatem viscerum, aut morietur; qui die 3. Augusti, aut morietur statim, aut in quinque dies, & qui sumet medicinam eodem die morietur antequàm 30. dies transegerit; qui in die 9. Septembris, aut morietur infrà annum, aut euadet phreneticus, aut cæcus, aut laborabit scabie, & magno pruritu, aut sustinebit sudorem putridum; qui in die 14. eiusdem mensis, aut laborabit spasimo, aut morietur; qui in die 30. Septembris, aut morietur, aut hebetudo occurret, aut itericus erit. Hoc autem accidere arbitror, quia Sol in diebus supranotatis transibit aliquem gradum maleficum, vt potè Tenebrosum, Putealem, aut Azemenum, ex quo prouenit, quòd infirmo præfacta damna phlœbotomia producat, vndè ad hunc propositum aliqua accidentia, quæ in diebus supranominatis contigere, hìc ponam.

Luignani Herculi Georgio annorum 26. occasione purgationis fuit secata vena die 21. Iunij, & sanguis exiuit maximo cùm impetu, fuerunt extractæ vnc. 8. sanguinis, & posteà fuit obturata vena iuxtà vsum &c.; post spatium duarum horarum superuenit ægroto vomitus sanguinis vehemens, vndè fuerunt adhibita ligamina in partibus extremis, & fuerunt præstitæ nostræ pillulæ adstringentes, cùm quibus sanguis desijt, sed post paucos dies fuit scabie crassa affectus in tota vita, ità vt multo tempore fuerit opus ad eam remouendam.

Vasriæ die 21. Aprilis quædam fœmina, quæ laborabat doloribus vterinis proptèr sectionem venæ eodem die celebratam, fuit aggressa à conuulsione, & multis accidentibus, indè superuenit febris, ità vt esset morti proxima, & tamen qnolibet anno ipsi fœminæ secabatur vena absque detrimento.

Ibidem fuit secata vena Marcello Caroli die 9. Maij, & post tres horas denuò ex se fuit aperta vena, ità vt brachium absque vi remaneret; fuit carne diminutus, & propter debilitatem transiuit in quandam obliuionem, & memoriæ diminutionem.

Dominus Blasius de Colasantis à Cantalice grauitèr afficiebatur à varolis cùm febre maligna, & quia in oculo multæ erant varolæ, ideò Chyrurgus, & Medicus sæpè ad leniendum oculum indignatum immittebant aliquantum sacchari, & cùm die 9. Septembris, me præsente, denuò immitterent saccharum in oculo, statìm dissiliuit pupilla, cuius rei causa, quæ fuerit ignoro, nisi ad mentem Montagnanæ, illius diei infaustis referamus influxibus.

Narniæ fuit secata vena pedis cuidam fœminæ effectibus vterinis laboranti in die 16. Maij, & in eodem tempore, in quo fuit facta phlœbotomia, cæpit ægrotare dolore in liene, quem nunquàm possibile fuit remouere, licèt innumeris adhibitis medicamentis.

Eodem die Venetijs fuit facta sectio venæ vxori Domini Petri Giesæ, & paritèr fuit aggressa à dolore in liene, qui nullo modo potuit arceri, licèt varia fuerint applicata remedia.

Sulmo-

Sulmonæ Vxor Dominici Fantis postquàm peperit parùm menstruabat, vndè Medicus vsualis iussit die 20. Martij secari venam, & die 25. eiusdem mensis fuit aggressa ab accidentibus conuulsiuis, & post paucos dies denuò ab ijsdem accidentibus affecta remansit suffocata. Ibidem Vxor Domini Francisci Lombardi vtero gerebat, & die 18. Aprilis accesserunt dolores partus, & mortua est insimul cùm creatura.

In Ciuitate Theatina secata vena Sancti à Cibagatti die 3. Augusti, die 8. obijt. Eodem die dum Io: Dominicus Io: Augustini à Planella febre laborabat continua, fuit ipsi secata vena, & die 16. mortuus est. Ibidem facta phlœbotomia filio Blasii Antridicchi in die 14. Septembris, transiuit æger in pessimum habitum, & mense Nouembris fracta ipsi fuit vena thoracis, & statìm periit à sanguine effocatus.

Planellæ fuit secata vena vxori Tullii Ægyptii, quæ effectibus vterinis laborabat in die 9. Maii, & statìm superuenit febricula, ac intèr paucos dies mortua est. Symon Petrus à Vasria equitans cecidit, & fracta est parùm maxilla in die 3. Augusti, & tamen eadem nocte periit. In Sancta Rufina Ciuitatis Ducalis R. D. Sanctus Colaciccus Archipresbyter in mense Martii laborabat scabie, ideò à Medico ordinario loci fuit die 10., & die 20. eiusdem Mensis extractus sanguis cùm hirudinibus, & transiuit in hydropem, qui fuit postea à me curatus vt est obseruatio in pag: 111. nostratū Centuriarum. Iurè meritò igitur Antiqui obseruarunt dies criticos suprà adnotatos in omnibus rebus agendis infaustos, quòd licèt omnibus non accidant præfati euentus, quamuis in iisdem diebus secent venam, aut sumant medicinas, immò paucis id contingat, hoc euenire arbitror, quia non omnibus, immò raris punctum illud infaustum occurrit, quod punctum in momentis consistit. Vndè circà præbendas medicinas (dummodò necessitas non vrgeat) erit obseruandus aspectus Lunæ beneficus, scilicèt aut sextilis, aut trinum, & quòd Luna non sit combusta. Nec impediunt trinum, aut sextilis Solis, sed sunt vitandæ coniunctiones, oppositiones, & quadratus, sic & Sydera violenta fixa. Sic tempore nimìs frigido, & nimìs calido non sunt præbenda purgantia, tunc enìm natura non est irritanda, nec cùm balneis, aut aliis manipulationibus &c.

De transitu Lunæ per omnia Signa, & primò de Luna in Ariete.

SI quis ægrotabit dùm Luna est in Signo Arietis, Sol erit coniunctus, aut oppositus cùm ea, aut adsit eiusdem planetæ quadratus, morbus erit calidus, atque excessiuus, & intestina erunt calefacta cùm capitis dolore, febre continua ardenti, magna siti, ardore in thoraci, hepatis inflammatione, lingua arida, passionibus cordis, & similibus; sed si Luna aliquam bonam radiationem beneuolorum habebit, morbus euadet mitior; at si radiatione beneuolorum, vtpotè Iouis, & Veneris Luna careat, tunc morbus erit periculosus, & in puncto oppositionis eiusdem planetæ erit lethalis. Sic etiam, quando Luna erit motus velocis, tunc est præsagium mortis; si cùm eodem Sole adsit coniunctio, oppositio, aut quadratus Martis, ægrotus in septimo, aut in nono, aut vndecimo morietur; si adsit Saturnus, morbus progredietur vsque ad diem 21., aut 27., sed solùm mors ægroti morbum terminabit. Si in principio morbi Luna in dicto Signo habebit coniunctionem, oppositionem, aut quadratum Martis, morbus paritèr causatus erit à calore, cùm bilis accensione, capitis inflammatione, dolore acerbo in meningibus, delyriis, siti maxima, lingua arida citrina, & nigra, febre continua, vigiliis magnis, inquietudine, pustulis; &c., in quibus morbis opus est impedire inflammationem, & vti medicamentis refrigerantibus, vt ait Hipp.: *Acutis morbis eadem die oportet mederi*. Conferunt huiuscemodi morbis mirum Laudana stupefactiua post sanguinis emissionem, quæ impediunt cerebri inflammationem, & sic delyria, qui enim in principio morbi non dormit, in fine dormit; at si non adsit aspectus alicuius benefici, morietur aut in 4., aut in 7. ad mentem illius aphorismi: *Luna in die critica transiens super Martem, vel Saturnum, si sint hi planetæ domini octauæ, periculum mortis indicant quasi indubitatè; si benefica non respexerint, sic transiens suprà Solem*. Quando aliquis

decubuerit cùm Luna in eodem Signo erit in coniunctione, oppositione, aut quadratu Saturni, maximè si sit lumine destituta, principium morbi à refrigeratione erit, & præcipuè origo erit in capite, fit enim in eo grauitas, insensatio, lethargus, febris continua, lenta, calor internus, sed in partibus externis refrigeratio, fluxiones in oculis, dentibus, thorace, aut alijs corporis partibus, pulsus tenuis, & inordinatus, & æger in die vigesimo, aut 27. morietur, si autem eodem tempore Mars, aut Sol præfatum Saturnum affligant, infirmus decimum quartum non transiget; si paritèr Mercurius fuerit cùm malis aspectibus, mors ægro accelerabitur, aut morbus erit diuturnus, & relinquet infirmum stolidum, aut morbis capitalibus affectum. Dùm Saturnus est associatus Lunæ cùm aspectibus maleficis, opus est calefacientibus, & relaxantibus, purgantibusque per secessum, nec confert sectio venæ, sed conferunt sales ad dissoluendos humores ætherogeneos; si posteà Iuppiter, aut Venus erunt associati Lunæ cùm aspectibus beneficis, infirmus post diuturnum morbi certamen seruabitur. Sydera fixa, & violenta vt plurimùm maligna si planetis maleficis sint associata, morbus euadet perniciosus, & finiet cùm morte.

Luna in die critica absque aspectu planetæ, nec benefici, nec malefici, bonæ crisis præbet indicium, nisi in morbi principio admodùm fuerit afflicta à maleficis. Luna non afflicta in initio morbi si in die critica à maleficis affligatur, non speranda bona crisis, sed saltèm retardatio salutis; si verò fuerit Luna cùm beneficis, optima crisis expectanda est.

Semper etiam est obseruandum prædominium nati, & eius Ascendentem iuxtà aphorismum: *Transitus Lunæ super loca natiuitatis benefica, seù malefica eosdem producit effectus*; experientia summa, nàm ingrediente Luna loca beneficorum geniture siuè corpus, siuè radios Iouis, aut Veneris, accidentia priùs praua erunt, posteà debiliora, ægerque meliùs se se habebit, vel vice versa transeunte Luna corpus, aut radios Saturni, vel Martis in genitura, symptomata erunt grauiora, & Galenus ait: *Obseruandus est Lunæ motus in toto decubitus tempore, & præcipuè in diebus criticis, ac indicatorijs, generalitèr enim Luna transiens super corpora, vel radios beneficorum, remittit symptomata praua, & ægrum aliquo modo subleuat, super maleficos verò omnia exasperat, & accidentia parit infausta.*

Luna in Tauro.

CVm quis decubuerit dùm Luna est in Signo Tauri, & Sol est cùm ipsa coniunctus, aut oppositus, aut habebit quadratum, & præcipuè in horis diurnis, morbus causatus erit à copia sanguinis, & habebit corporis stypticitatem, colli, & gutturis inflammationem, sed amplius circà ossa, febrem continuam, pulsum elatum, vigilias, desiderium rerum frigidarum, & vini. In his morbis opus est emittere statim sanguinem, & vti rebus refrigerantibus, attenuantibus, & aperitiuis, & erit periculum in nono, aut in decimo, at si cùm ijsdem sit coniunctus Saturnus, morbus non transiget vndecimum, sed si adsint aspectus beneuoli, morbus erit grauissimus, sed posteà æger seruabitur; si cū ijsdē associabitur Mars, erit morbus periculosus in septimo, & euadet acerbior, cùm schirantia, & periculo delyrij, quibus confert ablatio sanguinis, & refrigerantia; si Saturnus adsit cùm ijsdem aspectibus, & si Luna erit lumine destituta, & motus tardi, morbus erit lentus, productus ab effectibus hypocondriacis, & diuturnus, & difficilis cognitionis, erit ægritudo acerrima, cùm virium diminutione, appetitus amissione, stomachi debilitate, doloribus corporis, calore accenso in visceribus intrinsecùs, ac extrinsecùs erit refrigeratus, internos etiam habebit dolores in articulis, & mederi debemus cùm medicamētis calidis, temperatis, & cordialibus. In huiuscemodi ęgritudinibus vtendum est purgantibus, quæ sint apta incidere, attenuare, & expellere humores ætherogeneos, & roborare homogeneos. Mercurius autē cùm bonis est optimus, cùm malis, est pessimus. Si Mars cū Luna cōgrediatur coniunctione, oppositione, aut quadratu, absque aspectibus bonis Iouis,

aut

aut Veneris, morbus erit violentus, atque acerbus, præcipuè si Luna est aucta motu; conditio morbi erit in collo, & hyprocondrijs, quod forsan proueniet à crapulis, producit febres ardentes, ventris adstrictiones, linguæ asperitatem, oris amaritudinem, sitim vehementem, oculos turbatos, aspectum ferum, audaciam in loquendo, facilitatem ad iram; vrina erit rubea, & bile onusta, pulsus velox, atque serratilis. In his morbis opus est purgare corpus cùm medicamentis, pharmacis, sanguine, & rebus refrigerantibus. Huiuscemodi ægroti vt plurimùm non excedunt septimum, & dùm Luna tangit Leonem veniunt syncopationes, si autem beneuoli adsint, transacto decimo quarto seruantur, vtpotè Aphorismus ait: *Luna circumdata beneficis si multùm non affligatur à maleficis, & fuerit maior beneficentia beneficorum, salutem præsagit, & Luna separata malefico debili, & applicata benefico potenti tandem tribuit sanitatem.* Sol hora decubitus in loco Natiuitatis infestatus ab aliquo malefico coniunctione, vel alio modo, ægritudinem grauem portendit, sæpè cronicam, & longam, & si in decubitus figura ab eodem malefico affligatur peiora decernet, pessima verò si Sol fuerit à directione maleficorum infestatus.

Luna in Geminis.

SI aliquis decubuerit, dùm Luna est in Geminis, si cùm eadem erit Saturnus cùm aspectibus coniunctionis, aut oppositionis, aut quadratus, principium morbi erit ex vigilijs, laboribus, aut itinere cùm copia cruditatis, & morbus erit lentus, & comprehendens aliquas corporis partes cùm exinanitione virium, euadet vitiosus, & corpus fiet emaciatum cùm lassitudine, & splenis defectu, ac ventris, sicque morbus erit diuturnus, & periculosus, in quibus morbis opus est concoquere, & euacuare cùm remedijs roborantibus. Si posteà Luna habebit aliquem aspectum bonum cùm beneficorum aspectibus compescet morbi vehementiam quamuis cronici, & æger seruabitur. Si Mars cùm eadem Luna congrediatur eodem tempore, quo ambo malefici eam radiant, morbus fit acerbior, & post decimum tertium diem infirmus morietur; at si benefici adsint, moderatur maleficorum malignitas. Si cùm Luna in eodem Signo existente Mars congrediatur cùm coniunctione, oppositione, aut quadratu, & eadem Luna motu, aut lumine augeatur, morbus erit causatus ab accensione iræ, & calore, sic etiam ab humorum copia morbus euadet periculosus cùm febribus continuis, corporis adstrictione, calore magno in visceribus, pectoris angustia, pulsu inordinato, & attracto, & si Luna à beneuolis non sit adiuta, erit periculum in septimo, & vndecimo, & difficilitèr excedet diametrum, at si beneuoli adsint, morbus post maximum periculum discedet; in his opus est cùm remedijs frigefacere calorem, coercere bilis mordacitatem, temperare sanguinem, & roborare cor.

Morbus incipiens anno, in quo Martis, & Saturni coniunctio fuerit celebrata in Ascendente geniture, aut reuolutionis, vel in loco vitæ significatori, perniciosus est; sic si fiat in quadratu, aut oppositione dictorum locorum.

Luna in Geminis dominatur brachijs, & sic morbi vt plurimùm fiunt in brachijs, vsque ad os scio, & alias corporis partes, & sunt morbi pertinaces iuxtà vim maleficorum. Si in principio morbi erit Mars simul cùm Sole, aut cùm aspectibus maleficis cùm Luna, & præcipuè si hæc erit motus velocioris, ægritudo erit grauis, cùm calore excessiuo in visceribus, & in capite, & infirmus arbitrabitur, atque verebitur mori, suspirabit, gemet, ac plorabit, & proptèr calorem, atque fumum fulliginosum qualitatis malignæ multa sibi prospicere videbitur phantasmata, variasque rerum species; vndè in principio opus est valido purganti, indè præparantibus, refrigerantibus, & sanguinis emissione iuxtà vires, epictymis ad cor, & caput, vessicantibus, quæ ad partes ignobiliores humores attrahant, & omnibus demùm rebus, quæ malignitatem repellant: vt ait Aphorism: *Luminaria ambo afflicta à Saturno cronicam demonstrant ægritudinem, afflicta verò à Marte breuissimam mortem portendunt*; & aliud: *Luminaria afflicta sub*

terra afferunt mortis discrimina. Mercurius cùm Marte, aut Saturno associatus, dùm Luna prædictum signum possidet, morbos pessimos prænunciat, & Saturnus cùm Marte, aut Mercurio redigit infirmos ad tabem, sic Aphor.: *Si ad morbi initium Luna fuerit in loco Saturni, aut Martis in natiuitate, vel in eorum radio, quadratu, vel oppositione, aut intuente, morbus grauis timendus, eòque magis, si maleficus Lunam aspexerit, Lunaque fuerit affecta, vitæ significatrix est; si verò Luna fuerit in loco Veneris, vel Iouis genituræ, vel in eorum radijs beneficis, aut intuentibus, bona speranda.*

Luna in Cancro.

SI quis decubuerit cùm Luna est in Cancro, morbus originem ducet à pectore, & si Luna habebit in coniunctione, oppositione, aut quadratu Saturnum, qui est planeta frigidus, & siccus, melancholicus, morbus erit causatus à refrigeratione, idest aut à balneo, pluuia &c.; vt plurimùm erunt fluxiones in pectore, tussis molesta, costarum constipationes, ac pectoris, febris continua, at non violenta, dolores in partibus verendis, & aliquando est timendum ne morbus fiat malignus; pulsus erit paruus, debilis, & aliquando ferinus, & morbus erit pleuritis, cùm prauo Solis, aut Martis aspectu, licèt pauco, vel peripleumonia. Sunt adhibenda pectoralia, & si sunt associati planetæ ignei, statìm est necessaria sanguinis emissio, vtpotè in pleuritide. Si Saturnum intueantur benefici, morbus, licèt diuturnus, arcebitur, & si cùm illo sint coniuncti Mars, aut Sol, ægritudo erit breuior, sed periculosior diametrum versùs; at si benefici sunt validi omnem maleficum influxum amouent, & infirmus sanatur. Si Mars erit coniunctus cùm Luna in dicto Signo, morbus erit præceps, cùm periculo inflammationis pulmonis, aut pleuritidis, in respirando erit dolor pungitiuus in partibus pectoris, & laterum, subuersio ventriculi, vomitus, exacerbatio choleræ, sanguinis calefactio. Statìm est necessaria phlœbotomia, pectoralia refrigerantia, & roborantia, nàm in septimo est infirmi salus anceps; at si incidat in beneuolos Luna, salus restituitur, sic aphorism: *Luna obsessa intèr Martem, & Saturnum, vel intèr Martem, & Solem, vel intèr Solem, & Saturnum absque beneficorum suffragijs, mortem decernit*; & aliud: *Luna in suo domicilio aut Iouis, aut Veneris, cùm eorundem aspectu, absque noxa maleficorum, salutem pollicetur.*

Luna in Leone.

SI quis decubuerit cùm Luna Signum Leonis obtinet, (vt asserit Themistocles) si Leo occupet Oroscopum, erit morbus circà cor, & præcordia cùm reprehensione omnium membrorum causata à negotijs, sollicitudine, & tristitia, cùm periculo cardialgiæ, syncopis, malorum effectuum stomachi, & laterum; calorem habebit internum, sed extrinsecùs non patebit, immò potiùs frigiditas manifestabitur; sic etiam dolores capitis, oculos cauos, pulsum insensibilem, & morbus erit diuturnus destructiuus. Opus est purgare stomachum, minorare sanguinem, & applicare cucurbitulas, ac roborare cùm alexipharmacis restaurantibus, ac resoluentibus. Si Sol, aut Mars fuerint coniuncti cùm Luna, aut faciant cùm ea oppositionem, seù quadratum, morbus erit cùm calore in visceribus accenso, & in hypocondrijs, siti vehementi, syncope, cardialgia, doloribus acerbissimis capitis, delyrijs, corporis adstrictione, pulsu subtili, quasi intermisso, aut fluxiones corporis cùm febribus continuis, sæpè dysinterijs, deficientia appetitus, somnolentia, lassitudine; & huiuscemodi morbus est anceps in diametro si Iouis, aut Veneris aliqui non adsint benefici aspectus; si Mercurius adsit, mitior redditur morbus, sed non euellitur, dummodò alijs beneficis non associetur; si Saturnus, morbus fit diuturnus, & superuenientibus beneficis æger sanatur. Opus ad curam est cordialibus refrigerantibus, quæ parùm calefaciant, & si Mars, aut Sol adsint est necessaria phlœbotomia, vt feruor sanguinis sistatur, & in his aspectibus, si Luna sit motus velocis

locis, in quinque, aut septem dies infirmus occumbit. Si cùm iisdem sit coniunctus Saturnus, producit lassitudinem, & consumptionem corporis, morbum diuturnum, calorem intrinsecum, consumantem, at extrinsecùs corpus erit cùm aliquo frigiditatis rigore, & requirit remedia cordialia, quæ leuitèr calefaciant, & humores attenuent. In hoc Signo Leonis Saturnus non est tàm malignus, si cùm aliquo beneuolo associetur, & transacto diametro, morbus paulatim resoluitur, cùm pauco Iouis, aut Veneris adminiculo, sic adest aphoris: *Luna in Leone, vel Tauro in quarta, sæpè mortem denunciat*; & aliud: *Luna combusta in Leone in octaua mortem denunciat; Luna in Ascendente semper nocet, cùm sint contrariæ naturæ, & quò vicinior, eò deterior coniunctio, malè autem affecta mortis est præsagium.* Semper autem est obseruandus significator vitæ, vtpotè alius asserit aphorism.: *Significatores vitæ in natiuitate, & domini Ascendentis genituræ, & decubitus, si in figura decubitus fuerint à maleficis afflicti, mortis periculum adducunt, nisi adsit beneficorum potens auxilium.*

Luna in Virgine.

CVm quis decubuerit Luna existente in Virgine, cùm hoc Signum dominetur ventri, ideò vt plurimùm morbi erunt dolores corporis à rebus crudis causati, dolores colici, iliaci, voluuli, & similia, iuxtà maleficorum naturam, seù beneficorum cùm Luna coniunctorum, seù oppositorum, aut per quadratum eam intuentium. Si in decubitu erit coniunctio, oppositio, vel quadratus Saturni, erit morbus ab humoribus crudis causatus, ac melancholicis, ab accidia, atque inertia proueniens, & æger habebit dolores in ventriculo, in hypocondrijs, flatus, febrem cùm calore interno, stypricitatem corporis, nec febris innotescet principium, seù augumentum, pulsus erit frequens, profundus, & debilis. Conferunt ea, quæ moderatè calefaciunt, & quæ crassities, & flatulentias in illis partibus retentas abstergent, vt clysteria carminatiua, & similia, & si Lunam benefici non intueantur, æger non transiget 14. diem, sed si Luna à beneficis adiuuetur, post diuturnitatem morbi seruabitur. Si cùm Luna sit coniunctio, aut oppositio, aut quadratus Martis, morbus erit dysintheria cùm febre continua, ac maligna, cùm intestinorum escoriatione, & vlceratione, dolore corporis, tenasmo, & pulsus erit debilis, appetitus deficiens, cùm stomachi subuersione. Conferunt cordialia, quæ adstringant, & quæ malignitati resistant, sic etiam anodinantia, & stupefacientia, & si Luna est motus velocis absque beneficorum aspectibus, infirmus in 14., aut 17. occumbet. Si Luna est lumine destituta, ac motu, morietur in 20., aut 21. die, & si aliquis Saturni radius adsit, in 27., aut 28., vel in 40.; at si in principio, vel in prædictis diebus aliqua adsit radiatio Iouis, aut Veneris, morbus post maximum periculum resoluetur. Si in principio morbi in dictis aspectibus erit Mars coniunctus cùm Luna in Virgine, & cùm Marte erit Sol, aut Saturnus, aut Mercurius, morbus erit celiaca passio cùm doloribus ventris, inflationibus, cùm detrimento facultatis concoctricis, vrina oleosa cùm puncturis in septo transuerso, vigilijs, doloribus in neruis; & si Luna erit motus velocioris, & luminis ditior, & Mars sit associatus Saturno cùm maleficis aspectibus, erunt morbi dolores colici vehementissimi; & si Sol porrigat malos aspectus, erunt voluuli, aut iliaci; & si Luna à beneficis non foueatur, æger diem septimum non excedet, aut ad summum 14. In huiuscemodi morbis sunt prohibenda omnia ea, quæ producunt cruditatem. Sic Gal. ait in libello ad Aphrodisium misso: *Si Luna existente in Virgine ex paruo motu in maiorem prouehitur, & aliquis decumbat, Mars autem, aut Mercurius, & Sol schemata illi porrigant, timendum erit, ne nimium exasperato morbo, insanus infirmus euadat.* Necesse verò erit adhibere ea, quæ ingrossandi, inspissandique vim habeant, vitanda erunt omnia fluida frigida; tantò autem hæc vitanda magis, quantò in maiorem motum Luna vehitur; circà diametrum enim suspicio erit celiacæ, & dysintheriæ, quæ mala si semèl corripiant hominem, longo tempore minutim abscedunt.

Luna in Libra.

CVm Libra dominetur renibus, & fundo ventriculi, ideò qui decubuerit Luna existente in hoc Signo, laborabit doloribus renum, renella, difficultate mingendi, suppressione cùm premitibus, sic etiam tenasmo, gonorrhæa, & similibus; & hoc Signum sæpè ciet ægritudines vehementes in capite, & etiam in extremitatibus corporis, dolores acerbos intrinsecos cùm calore excessiuo, vigilias molestissimas, appetitus amissionem &c. Cùm enim Luna manet in dicto Signo Libræ licèt aspectibus maleficis, atque beneficis careat, adhuc tamen morbus semper est periculosus, nàm signa Æquinoctialia, & Tropica semper pessimos gignunt influxus, & malignos producunt morbos; transacto autem diametro, aliqua salutis spes superuenit, nàm morbi posteà vt plurimùm resoluuntur. In huiuscemodi morbis semper necesse est præbere medicamenta refrigerantia aperitiua, emittere sanguinem iuxtà corpora &c. Si cùm Luna erit coniunctio, oppositio, aut quadratus Saturni, morbus originem trahet à cruditate, repletione stomachi, ebrietate &c., & si Luna motu, ac lumine minuatur, erunt dolores in capite, & pectore, fluxiones, & distillationes in bronchis pulmonum, tussis molesta, inappetentia, nausea, febris continua, ac inordinata, pulsus frequens, & debilis, & decubitus erit nocturnus. In his morbis conueniunt remedia nec frigida, nec calida, sed quæ calidum magis participent; morbus erit periculosus vsque diem 27., aut 28., quo transacto, resoluetur, iuxtà aphor: Gal: *Luna in Libra coniuncta Marti, aut Saturno periculum affert*. Si posteà quis decumbat in coniunctione, oppositione, aut quadratu Martis, morbus proueniet à multiplicitate sanguinis ebullientis, calefacti, feruentisque cùm bile, febri continua, pulsu retracto, animi defectu, pleuritide, vigilijs superfluis, ac inflammatione circà totum corpus. His conuenient subita sanguinis detractio, omniaque habitudinem amoliri valentia, eo benefico non aspiciente infrà decem dies periclitabitur ægrotus, at si beneficus aspexerit post dubiam salutis cùm morbo pugnam liberabitur.

Luna in Scorpione.

CVm hoc Signum prædominium habeat in partibus verendis, qui decumbunt Luna in illo existente, vt plurimùm ægrotabunt morbo in illis partibus communicato, vtpotè lapide in vesica, mingendi difficultate &c. cùm febre continua, & in fœminis morbus erit à fluxibus immodicis menstrualibus, tumoribus hæmorrhoidibus, fistulis, & similibus, sic etiam eo tempore coeuntes cùm fœminis facillimè inficientur, in quibus varia seminum fit mixtio. Si igitur in principio morbi Luna in Scorpione habeat coniunctionem, oppositionem, aut quadratum Saturni, morbus aut erit de præfatorum conditione, aut inflammatio in inguinibus, aut in locis profundis testium, & si Luna motu, & lumine sit aucta, & si benefica aspiciant, æger sanabitur, & è contra si Luna motu, & lumine destituta sit, & maleficorum adsint aspectus, morbi erunt diuturni, pertinacesque, ac vt plurimùm cùm morte terminabunt. Si associetur Mars cùm dictis aspectibus Lunæ, morbus originem trahet ab iræ accensione, contentionibus, contumelijsque, & est periculum ne calefiant, & inflammentur caput, ac pudenda. In his opus est vti pharmacis ad euacuandum, abstergendum, digerendum, ac roborandum; sic etiam est necessaria sanguinis ablatio, & cùm Mars sit planeta natura celer, & breuis, & in hoc Signo, vtpotè in sua domo fortior, (nullo benefico aspiciente) morbus septimum, vel vndecimum, aut ad summum decimum quartum non exceder. Si cùm iisdem aspectibus sit Sol, morbus erit pleuritis, pleuripleumonia, anginæ &c., qui morbi posteà fiunt absque periculo, si in eis superueniant fluxus sanguinis, aut fluxus menstruales.

Luna

Luna in Sagittario.

CVm Sagittarium dominetur coxis, Luna in hoc ſigno exiſtente, morbi, qui fiunt erunt iſchiades, tumoreſque in illis partibus malæ qualitatis cùm debilitate, & vigilijs propter malam humorum diſpoſitionem, & in nocte commouentur fluxiones acerbæ, & proptèr qualitatem rheumatiſmi fiunt morbi in thorace, in pulmonibus, & cuſpidibus ſepti tranſuerſi, præcipuè ſi Mercurius ſit coniunctus, oppoſitus, aut per quadratum cùm Luna. At ſi Saturnus coniungatur, opponatur Lunæ, aut per quadratum ipsā aſpiciat eundem ſignum poſſidentem, morbus proueniet à fluxionibus rheumatoſis, ſubtilibus cùm dolore in articulis, conſtipatione, febribus cùm rigore, tertianis duplicibus, malæ qualitatis, febribuſque emitriteis, cùm pulſu profundo. In his conueniunt leuitèr calefacientia, & aperitiua, vel temperata, & ſi benefici non aſpexerint, morbus euadet periculoſus, ſed ſi aſpexerint, tranſacto diametro æger ſaluti reſtituetur. Si Luna habebit aſpectus Martis, & augeatur motu, & lumine, erit morbus periculoſior, & cauſatus à plenitudine, & crapula, eruntque febres continuę, aut tertianę duplices, alui fluxus, interdùm dyſintheriæ, paſſiones cholericæ, & alij morbi ad bilem, ac ſanguinem ſpectantes. In his opus eſt minoratiuis cùm purgantibus, quæ refrigerent, iuxtà vires, morbique qualitatem: fiant ſanguinis emiſſiones, prębeantur alexipharmaca appropriata, quæ leuitèr adſtringant, ſicq; refrigerantia temperata. Si poſteà nullus adſit beneuolorum aſpectus circà ſeptimum, aut vndecimum æger peribit; at ſi benefici aſpexerint morbus tranſacto diametro aufugiet. Si Luna ſit in Sagittario, & Aſcēdens natiuitatis in ſexta, ſeptima, octaua, aut duodecima domo, aut Aſcendens decubitus, ſemper morbus erit periculoſus. Si poſteà Sol coniungatur, opponatur, aut ſit per quadratum Lunæ, morbi erunt febres ardentes continuæ, dolores in præcordijs, ac iuncturis, & opus eſt emiſsione ſanguinis, & refrigerantibus. Si cùm eodem Sole aſſocientur Saturnus, et Mercurius, fient inflammationes pulmonum, et ſepti tranſuerſi, et vigoroſè calefiet corpus, in quibus eſt neceſſariū ſecare venam, et vti refrigerantibus, morbuſque nullo benefico fouente erit antè decimum quintum ſemper anceps, at ſi benefici auxilientur, amouebitur.

Lunæ in Capricorno.

DOminatur hoc Signum genibus, vndè ſi quis decumbat Luna in hoc Signo exiſtente, origo morbi erit ab inanitione, cùm doloribus grauibus in dorſo, & ſæpè incidunt in tetanum, horrorem, febres inordinatas, dolores in ſupercilijs, & his affecti morbis parùm loquuntur, gemunt, ſuſpirantque. Conferunt remedia calefacientia moderatè iuxtà morborum qualitatem. Si Luna erit inconiunctione, oppoſitione, aut quadratu Saturno, principium morbi erit à refrigeratione, balneo &c. Erunt fluxiones tenues in humeris, grauitas rheumatica in thorace, & pulmone, & in principio tuſſes, febres cùm rigore, & acceſsiones magìs contingent in nocte, quàm in die, & opus eſt remedijs ad calidum tendentibus iuxtà neceſsitatem. Quòd ſi Lunam benefici non aſpexerint, erit periculum mortis in 21., at ſi adſint morbus erit diuturnus, ſed diſcedet, quamuis ſit periculum, ne remaneat grauaminis defectus in thorace, & pulmonibus. Si cùm Luna reperiatur coniunctio, oppoſitio, aut quadratus Martis, morbus erit cauſatus à concoctionis defectu, cholera, aut vomitū, & eſt periculum ne tranſeat in acutum; erunt inflammationes, neruorum diſtentiones, deliria, inflammatio bilis in viſceribus, adſtrictio alui, ac inteſtinorum. His congruunt refrigerantia, ac euacuantia iuxtà morbi qualitatem, humorumque intemperiem, quòd ſi à beneficis non foueatur, in quinto, aut in ſeptimo morietur, ſin adſint, ſanabitur. Si cùm iiſdem aſpectibus reperiatur Sol cùm Luna, morbus ſit violentus cùm febri catarrhali, ac acuta, & opus eſt attenuare cùm pectoralibus, & refrigerantibus, & ſanguinis emiſsione, namquè interdùm calefiunt pleuritidum membranulæ, & fiunt pleuritides, vel peripleumoniæ. Si benefici

nefici absunt in diametro beneuolè, adest periculum mortis, sin ipsi Lunam intueantur, morbus aufugiet. Si posteà sint mixti Martis, Saturni, & Solis aspectus absque Iouis, & Mercurij aspectibus beneficis, morbus erit diuturnus, sed posteà resoluetur.

Luna in Aquario.

SI quis decubuerit dùm Luna est in Aquario, morbi erunt causati à melancholia, cùm cruditate, ac repletione, & copia catarrhi rheumatici fluentis, aut in thoracem, causando asperitatem in loquendo, aut in crura cùm venarum inflatione, vbi erit periculum varicium; si cùm Luna congrediatur Saturnus, aut sit in oppositione, aut quadratu, morbus erit causatus à labore, itinere, vigilijs, & alijs incommodis, à quibus prouenient alij morbi inæquales, idest febres, quæ nunc accedent in vespere, nunc in manè, nunc in nocte, & etiam producit varias exacerbationes, fluxiones rheumaticas, dolores in omnibus corporis partibus, laxitudinem in iuncturis, atque dolores, obstructiones per adustionem, febres quartanas; & si cùm eodem Saturno associentur aspectus Solis, & Martis euadet acerbior, atque periculosior circà diametrum, at si concurrant aspectus Iouis, & Veneris in trino, aut sextili, semper morbum subleuabunt. Si Mars coniungatur, opponatur, aut sit in quadratu cùm Luna in Aquario, principium morbi erit in inguinibus, aut in pudendis, aut in cruribus, cui superuenient febres ardentes continuæ. Si Luna sit lumine, & motu diminuta, at si sit aucta erunt inflammationes in extremitatibus cùm siti vehementi, inquietitudine, & transacto primo quadratu æger incipiet vilescere cùm hebetudine maxima, & in vndecimo, aut decimo quarto periclitabitur, dùm absint benefici; quòd si adsint, morbus diminuetur, & discedet. In his conferunt sanguinis emissio, potiones rerum frigidarum, & cordialium cùm alijs remedijs, quæ ratio morbi, & ætas requirunt. Si cùm dictis maleficis associetur Mercurius cùm influxibus malis, morbus fit diuturnus, ac periculosus, & si inspexerint Iuppiter, & Venus Lunam cùm coniunctione, oppositione, aut quadratu, dubium est ne morbus transeat in Hydropem Anasarcam.

Luna in Piscibus.

SI quis decumbat Luna in Piscibus existente, in coniunctione, oppositione, aut quadratu Saturni, morbus originem ducet à balneis refrigeratione, pluuijs, frigoribusque; erunt fluxiones, febres vitiosæ, constipationes, punctiones in hypocondrijs, & etiam articulorum dolores, & præcipuè in pedibus; morbi erunt diuturni, & periculosi, in 20., aut 30.; sed si aspectus beneficorum inspexerint, morbus breuiabitur, & resoluetur. Si cùm Luna erunt Mars, aut Sol cùm iisdem aspectibus, erunt dicti morbi vehementiores, grauioresque maximè in decimo quarto, decimo septimo, aut vigesimo, & nullo benefico intuente æger morietur. Si in oppositione, coniunctione, aut quadratu Martis, Luna motu sit aucta, & numeris, morbus causabitur à repletionibus, ebrietate, atque intemperato viuendi ordine, morbus augebitur, plùs in nocte, quàm in die, & vexabit ægrum cùm cogitationibus, chimerisque, cuius imaginatio erit deprauata cùm delirijs, inflammatione per totum corpus, febre ardenti, vehementique, siti intolerabili, ac vini appetitu. In his congruit emissio sanguinis, & opus est purgare corpus, cùm emollientibus &c. Si cùm eadem Luna Iuppiter, aut Venus coniungantur, aut opponantur, vel sint in quadratu, morbus erit vehemens vsque primum quadratum, seù diametrum, quibus transactis resoluetur.

Multos velocitas, ac tarditas motus Lunæ, iuxtà augumentum luminis, aut detrimentum decipit, ipsa enim à principio morbi, quando peragrauit 60. gradus dicitur primus exagonus, aut sextilis sinister, & iuxtà eius motum ordinarium hoc fit spatio quatuor dierum; quando peragrauit gradus 90. dicitur tetragonus, idest transactio quartæ partis Cœli, quod fit infrà septem dies; quando reperitur in gradibus 135. dicitur trigonus sini-

finister, ideſt trinus, & fit ſpatio dierum 11.; quando in gradibus 180. dicitur diametrus, quod fit infrà dies 14; quando eſt in gradibus 225. dicitur trigonus, ſeù trinus dexter, quod fit infrà dies 17.; quando in gradibus 270. dicitur quadratus dexter, quod fit infrà dies 20.: quando in gradibus 315. vocatur ſextilis dexter, quod fit infrà dies 24.; quando poſteà peruenit ad gradus 360., quod eſt perfectus Cœli circuitus, eſt in gradu, in quo incæpit morbus, & fit ſpatio dierum 27 Hinc ab antiquis fuerunt in prædictis diebus notatæ criſes, vndè quando motus Lunæ eſt velox, ſeù tardus anticipatur, ſeù retardatur criſis, ideòque dixerunt Medici, quòd omnes criſes in die pari malum; nàm ſi contingit in ſexto propter velocitatem Lunæ fit mala, ſi in octaua propter tarditatem non bona, at ſi eueniat in 21., aut 28, quia diameter eſt tranſactus, morbus fit diuturnus, ſed cùm ſpe reſolutionis.

Neceſſe eſt etiam obſeruare Stellas fixas, namquè multæ ſunt violentæ, ideòque obſeruatur gradus, in quo Luna reperiebatur in morbi principio, propter naturam Syderum fixorum, quæ, aut ſint intrà Zodiacum, aut extrà, dummodò correſpondeant gradibus, & intueantur Lunam, præcipuè primæ, aut ſecundæ magnitudinis magnam vim habent, multæque ſunt Stellæ malignæ, participant enim de natura errantium, vt notat Pater Titus Oliuetanus: *Stella fixa illa naturam ſuam, ſuaſque qualitates cùm infælici à maleficis effectu commiſcet, & adauget*. Item obſeruandum an malefici cùm fixa illa habeant paralellum declinationis, vel Coſmicum, ſiuè etiam contingat manente fixa in vno angulorum quælibet Luminaria à maleficis læſa habeant paralellum ad fixam illam, ſiuè etiam tunc malefici occupent angulos, eundem in genere effectum oſtendunt.

Omnes Ephemeridum cùm tabulis calculorum Authores impreſſerunt etiam tabulas cùm aſcenſionibus, declinationibus deſcenſionibus obliquis, aſcenſionibus obliquis, medio Cœlo, natiuitate, & occaſu dictarum Stellarum fixarum, diligentèr enim illos obſeruant præcipuè in natiuitate, vndè ad illos Lectorem remitto; hic tantùm notando principalium Stellarum qualitatem.

Hyrcus, quæ naſcitur die 4., 5., & 6. Martij eſt naturæ Martis, & Mercurijs maligna.

Pleiades naſcuntur die 5., 6., & 7. Maij, & eſt naturæ Martis, & Lunæ.

Aldebara, ſeù Pallilitium naſcitur die 2., 3., & 4. Iunij, & eſt naturæ Martis maligna.

Canis, ſeù Canicula die 23., 24., & 25. Iulij ſequendo omnes reliquos dies, vſque ad diem tertium Auguſti incluſiuè, quos ideò iure optimo caniculares rigoroſè vocare licet, quæ Stella eſt naturæ Martis, & Iouis, de qua dicitur Sol, & Syrius incipiunt ſuos congreſſus die 23. Maij, & poſt exortum coſmicum nullo ampliùs modo congrediuntur.

Baſiliſcus naſcitur die 16., 17., 18. Auguſti, & eſt naturæ Martis, & Iouis.

Cor Idræ naſcitur die 24., 25., 26. Auguſti, & eſt naturæ Saturni, & Veneris; hæc Stella refert veneficam naturam.

Arturus naſcitur die 27., 28., 29. Septembris, & eſt natura Mercurij, Martis, & Veneris.

Anthares naſcitur 29., e 30. Nouembris, & primo Decembris, quæ Stella calidifica eſt, venefica, & malignæ naturæ, cæteræ calidificæ ſunt &c.

Aliquæ iſtarum Stellarum vocantur violentæ, & cauſales, habentque in natiuitate vim vehementem iuxtà Luminarium, & aliorum errantium Syderum poſitum.

Pegaſeus eſt Stella maligna, morboſque producit peſſimos.

Pleiades præbent periculum anginarum, effocationum à catarrho, & humoribus incubis, & ſimilium.

Aldebara influit febres ardentes malignas cùm doloribus in muſculis, & oſſibus, & periculo delirij, inſaniæque &c.

Hyrcus affert periculum fractionis venarum in pectore, ſeù hæmorrhagiæ cùm febre.

Caput Algol periculum morborum capitalium indicat.

Oryon

Oryon periculum anginarum, effocationum à fluxionibus, fractionum venarum in pectore seù in stomacho, fluxus mestrualis, aut dysintherici, & similia.

Cor Idræ est Stella venenata, & medicinæ sumunt qualitatem veneficam, affert febres malignas, atque pestiferas.

Syrius est eiusdem qualitatis ac Cor Idræ.

Basiliscus inflammat viscera, affert suppressiones, cardialgias, passiones cordis, syncopes, ac palpitationes.

Cauda, & dorsum Leonis affert periculum effocationis ex catarrho, febres venenatas, dolores, & offensiones renum, laterumque.

Arturus affert periculum fractionis venarum, & fluxionum.

Spica Virginis affert dysintherias, febres malignas contagiosas, dolores colicos, torminos, hydropes, & pharmaca nociua.

Cor, & cauda Scorpionis influit febres malignas, putridas, passiones cordis, effocationes ab humoribus, & fractiones venarum.

Hercules schirantiam, & morbos capitales.

Delfinus, atque Cæte morbos capitales, fluxiones, tusses, & phthysim.

Andromada torminos ventris, quod in fæminis vtero gerentibus est malum, fert enim periculum abortus.

Cassiopæa passiones hypocondriacas cùm mentis deprauatione.

Ophiucus febres malignas, & medicinas damnosas.

Aquila, seù Cycnus, & Lyra effocationes, morbosque capitales.

Sagitta dolores articulares, & periculum in oculis.

Phomahand fert periculum effocationis proptèr magnam humorum copiam, & pleripleumoniam.

Lances schirantiam, & suffocationes.

Alia paritèr Sydera iuxtà ipsorum naturam effectus in corporibus humanis producunt.

Natura, seù prædominium Syderum errantium in corporis humani partibus est huiuscemodi.

Saturnus dominatur auditui, auri dexteræ, vessicæ, spleni, melancholiæ, pituitæ crudæ excrementitiæ, dentibus, cartilaginibus, ligamentis, & est causa morborum naturæ frigidæ, & siccæ, idest proptèr redundantiam humorum frigidorum, vtporè fluxionum frigidarum fluentium in cauitatè mēbrorum à succo melancholico, & salso: Ab his vtporè ab origine proueniunt febres quartanæ, atque cronicæ, podagræ, chyragræ, ischiades, paralyses, surditates, lepra, scabies, aliaque cutis vitia orta à præfato succo melancholico, impedimentum linguæ, strumæ, cancri, scyrrhi, vlcera maligna, icteritia nigra, hydrops, cachesia, phthysis, fluxiones pituitosæ, asthma, obstructiones partium naturalium hepatis, splenis, vterique, hæmorrhoides, herniæ, calculi, aliaque vessicæ vitia, omnesque morbi, qui à cruditatè humorum, atque melancholia queunt originem ducere.

Iuppiter dominatur tactui, sanguini, pulmoni, hepati, & carni; ab hoc oriuntur pleuritides, pleripleumoniæ, apoplexiæ à sanguinis repletione, conuulsiones, morbilli, varolę, phlegmones, abortus, inflammationes hepatis, dolores capitis, febres ephimeræ, continentes, aut sinocæ absque putredine, & omnes morbi à sanguine prouenientes.

Mars dominatur auditui sinistro, renibus, bili, intestinis, ac eorum sedibus, felli, & est causa morborum, qui fiunt à bile, seù oriuntur à sanguine torrefacto, vt sunt febres ardentes, continuæ, tertianæ, hæmorrhagiæ sanguinis, phrenitides, phthyses, iteritia flaua, colera, mania, dysintheria, exantemata, tumores, erysipiles, vlcera acria adurentia, emicraniæ, dolores capitis à bile orti, affectus renum, fistulæ, & similia.

Sol dominatur oculo dextero, cordi, arterijs, sanguini arteriali, vndè morbi erunt syncopes, cardialgiæ, colera rubea, optalmia, aliæque fluxiones à causa calida prouenientes, palpitationes cordis, affectus stomachi, & capitis, doloresque in præcordijs.

Venus

Venus dominatur gustui, ac odoratui, semini vasorum seminariorum vtriusque sexus, partibus pudendis, ventriculo, & eius affectionibus, vndè morbi erunt passiones matricis, gonorrhææ, priapismus, impotentia coeundi, imbecillitas stomachi à causa frigida, & humida, lyentheriæ, scabies, lues Venerea, vlcera, fistulæ in genitalibus, abscessus edematosi molles, insanies propter amorem, multique morbi ab humorum redundantia, & à corruptis seminibus orti.

Mercurius dominatur neruis, menti, rationi, digitis, & spiritibus, vndè morbi ab eo causam ducentes erunt affectus cerebri, & alij ab eo dependentes, vtpotè mania, delyrium, epilepsia, impedimentum linguæ, tussis sicca ad phthysim spectans, copia sputi, vomitus, fluxiones capitis, morbi melancholici, affectus phantasiæ lesæ, atque animi, oppilationes fellis, cogitationes horribiles &c.

Luna dominatur cerebro, & oculo sinistro, & pituitæ naturali, vndè morbi ab ea prouenientes sunt affectus soporiferi, glaucoma, catoche, catalepsis, grauedines, distilationes, paralysis, epilepsia, affectus oculorum, lyentheria, hydrops, apostemata omnia phlegmatica, morbi ex oppilationibus, ex humiditate, & frigiditate orti, horror defluendis menstruis, & huiuscemodi.

Signis Zodiaci etiam tribuuntur ab Astrologis nostri corporis partes, Arieti enim vtpotè Signorũ Zodiaci capiti tribuitur caput; Tauro collum, & guttur; Geminis brachia, humeri, & manus; Cancro pectus cùm eo, quod continet; Leoni cor, præcordia, stomachus, diaphragma, spina dorsi; Virgini venter inferior, & intestina; Libræ renes, vertebræ, & nates; Scorpioni pudenda; Sagittario coxendices; Capricorno genua; Aquario crura; Piscibus pedes. Homo vocatur microcosmus, sic Astrologi asserunt, quòd dùm Luna peragit Zodiaci Signa prædominetur etiam partibus humani corporis. Hinc dicunt, quòd Aries dùm habeat aspectus Syderum errantium malignorum vtpotè capitis dominator influit erysipiles, dolores dentium, apoplexias, epilepsias, hemicranias, maculas in facie, & similia; si Taurus, à maleficis aspiciatur, affert strumas, glandulas, tonsillas, anginas, botias, scrofolas &c. si Gemini, afferunt ægritudinem in humeris, brachijs, & manibus; si Cancer, asthma, offensiones pulmonum, splenisque, morbos pectoris, lenticulas, varices &c. si Leo, dolorem in præcordijs, cruditatem in stomacho, passiones cardialgia &c. si Virgo, dolores colicos, dolores intestinorum &c. si Libra, morbos in lumbis, renibusque, gonorrhæas, defectus mingendi, & similia; si Scorpio, hæmorrhoides, thenasmum, fistulas, cancros, vlcera, scoriationes, bubones, & morbos in partibus verendis; si Sagittarius, dolores in osse scio, ischiades &c. si Capricornus, debilitatem, aliosque morbos in genibus, vitia aurium, & linguæ &c. si Aquarius, morbos in cruribus, plagas, varices, & iteritiam &c. si Pisces, morbos in pedibus, vtpotè podagras, & alia huiuscemodi.

His accedat, quòd in quolibet Signo quilibet planeta variat prędominium partium corporis iuxtà sequentem formam.

In Ariete Saturnus habet pectus, Iuppiter ventrem, Mars caput, Sol coxendices, Venus pedes, Mercurius crura, Luna genua.

In Tauro Saturnus habet ventrem, Iuppiter dorsum, Mars collum, Sol genua, Venus caput, Mercurius pedes, Luna crura.

In Geminis Saturnus habet ventrem Iuppiter pudenda, & eis succedentia, Mars pectus, & succedentia, Sol crura, & astragalos, Venus collum, Mercurius caput, Luna coxendices.

In Cancro Saturnus habet virilia, & omnia eis succedentia, Iuppiter fœmora, Mars pectus, Sol pedes, Venus brachia, & humeros, Mercurius oculos, & guttur, Luna caput.

In Leone Saturnus habet verenda, & eis succedentia, Iuppiter fęmora, & genua, Mars ventrem Sol caput, Venus cor, Mercurius humeros, & guttur, Luna collum.

In Virgine Saturnus habet pedes, Iuppiter genua, & eis succedentia, Mars ventrem, Sol collum, Venus ventrem, & vterum, Mercurius cor, Luna humeros.

In Libra Saturnus habet genua, & eis succedentia, Iuppiter oculos, & eis succedentia, idest partes capitis, Mars verenda, & eis succedentia, Sol humeros, Venus caput, Mercurius ventrem, Luna cor.

In Scorpione Saturnus habet talos, & eis succedentia, Iuppiter pedes, Mars caput, brachia, & fæmora, Sol cor, Venus verenda, & eis succedentia, Mercurius dorsum, Luna ventrem.

In Sagittario Saturnus habet pedes, Iuppiter crura, & caput, Mars pedes, & manus, Sol ventrem, Venus fæmora, & brachia, Mercurius verenda, & cor, Luna dorsum.

In Capricorno Saturnus habet caput, & pedes, Iuppiter genua, & oculos, Mars crura, & humeros, Sol dorsum, Venus fæmora, & cor, Mercurius verenda, & eis succedentia, Luna fæmora.

In Aquario Saturnus habet caput, & collum, Iuppiter humeros, pectus, & pedes Mars cor, Sol verenda, & eis succedentia, Venus genua, & eis succedentia, Mercurius fæmora, & cor, Luna verenda.

In Piscibus Saturnus habet humeros, brachia, & collum, Iuppiter cor, & caput, Mars ventrem, Sol fæmora, & eis succedentia, Venus collum, & dorsum, Mercurius crura, & verenda, Luna fæmora.

Hinc optimè ad Aphrodisium loquutus est Galenus: *Ei igitur, qui Medicam scientiam profitetur contemplanda est Mundana dispositio, & quomodo Stellæ inter se habeant, quoniam absque eorum complexu nihil in rebus humanis fieri potest.*

Nunc descendam ad aliquas tradendas regulas necessarias aptatas, quæ ad cognitionem morborum, iuxtà multorum Authorum intentionem pertinent. Quatuor in hominibus dantur partes generales, quæ sunt caput, manus thorax, & pedes; hinc Astrolog arbitrantur, quòd si in generatione, aut in natiuitate aliquod membrum lædatur, hoc à Syderum prædominio proueniat, vtpotè quando aliquis nascitur cùm oculo læso, aut amisso, cùm impedimento auditus, linguæ &c., & multi in natiuitate sunt liberi, qui in pueritia, infantia, adolescentia, iuuentute, virilitate, vel senectute in aliquo membro, seù parte corporis deteguntur læsi, hoc enim dicitur euenire propter maleficorum aspectus in natiuitate, vi quorum illa pars hebescit, ac offenditur. Obseruantur etiam in quadam ætate phthyses, epilepsiæ, apoplexiæ, podagræ, hydropes, obstructiones &c. vndè ait Hippoc: *Oportet ergo vt in his, quæ possunt curationem aliquam assequi, etiam auxilia congruentia admoueant ij, qui contrà morbum pugnant.* Astrologi tribuunt Saturno, & Mercurio omnes morbos refrigerantes, & extenuantes, cùm sint planetæ naturæ glacialis, & flatuosæ; Marti calefacientes, & repellentes, est enim naturæ calidæ, acutissimæ, ac igneæ, sed malignæ, ac sanguinolentæ; conciliantes, glutinantes, & roborantes Ioui, & Veneri, vtpotè beneficis; Soli paritèr calefacientes, & repellentes; Lunæ humectantes, sed quia dicta Luna est nobis propinquior, ideò omnem amplectitur morbum. Hinc Argolus ait: *Igitur Medicus ægri decubitum explorare debet, qua hora fuerit, si verò non possit accuratè deprehendere horam, in qua morbus oblatus est, sumendum, atque costituendum thema est, ac considerandum qualitèr Mundus affectus est, & ad quam Stellarum Luna rationem habet, an oppositam, an quadratam, vel quæ cùm ea versetur, cùm maleficis enim si conformetur, noxium morbum facit, cùm beneficis autem maximum auxilium affert*; prætereà & hoc nosse oportet vtrum Luna augeatur numeris, lumine autem deficiat, an contrà, an etiam vtroque crescat, an vtroque deficiat.

Vt dictum est si in coniunctione Lunæ cùm Sole illa sit numeris, & lumine aucta, & habeat oppositionem, quadratum, aut alios aspectus Martis, ægritudo est periculosa in quadratu, aut in oppositione, si à beneficis non sucurratur, sin alitèr morbus fit diuturnus, at non mortalis. Si Luna sit lumine, motuque diminuta, & sit in coniunctione, oppositione, aut quadratu Saturni, morbus transacto decimo quarto fiet malignus, ac mortalis, & si benefici non adsint in 21., seù 24., seù 27., æger morietur, at illis intuentibus sanabitur, vt ait Galenus: *Aduertendum est, quòd quantum Luna crescit numeris, tantum augetur morbus*; cùm verò numeris deficere cæperit, in melius incipiet etiam morbus procedere, ac constat si creuerit numeris morbum quoque auctum iri donèc inter nexum soluerit, sic enim in melius conuertetur. Semper igitur est considerandum in qualibet

bet morbi qualitate, quòd quando morbus incipiet, dùm Luna habeat aſpectus Saturni, & Mercurij, erit diuturnus cùm læſione iuncturarum, corporis relaxatione, infrigidationeque, rheumatiſmo, & paulatim exacerbatur cùm voce debili, ſuſpirijs, gemitu, timore, pulſu paruo &c.; his conueniunt calefacientia &c. Qui decumbunt in Solis, & Martis aſpectibus maleficis cùm Luna, aut inter ipſos, hi laborabunt calore interno, atque externo cùm inſania, clamore, impatientia, gemitu, abſque motu oculi aſpicient temerè aliquem, afficientur ſiti, appetent vinum, & aquam frigidam, ac ſæpè colloqui, habebunt linguam aſperam, & aridam, pulſum fortem, frequentem, vndoſum, aliqui inordinatum, & paruum, rubedinem in facie &c. His conuenit ſubita ſanguinis emiſſio, antèquam quartus, aut quintus tranſeat dies, ne inflammationes fiant, & alia remedia morbis aptata &c. Saturnus, & Mars morbos influunt atroces, primus enim eſt frigidus, & ſiccus, ſecundus calidus, & ſiccus, vndè illorum vi malefica areſcit, & reſoluitur liquor, ſeù humidum radicale, ſicque morbus degenerat in maraſmum.

Dum quis ægrotat optimum eſſet figuram habere natiuitatis infirmi, nàm poſſet fieri figura reuolutionis illius anni, & obſeruare Aſcendentem natiuitatis, & anni, & inſimul decubitus, ſicque maiori diligentia curam exercere, vt ait Niphus: *Ecclypſis contingens in Aſcendente natiuitatis, vel reuolutionis anno ægritudinis pericula adducit*; ſic apparitio cometæ, dummodò Ecclypſis fuerit malefica, ac ſub imperio maleficorum, & quanto maior fuerit Ecclypſis, tantò magis erit nocua, quod idem ſæpè contingit, ſi Ecclypſis fiat in loco directionis Aſcendentis, ſeù Luminaris, ac maleficum, & Argolus; *In decubito, ac ægritudinis initio ferè ſemper Luminare aliquod, vel Aſcendens, ſeù Acendentis Dominus in figura Cœleſti, tunc temporis erecta, aliquò modo infeſtatur à maleficis, ac præcipuè Luna.*

Si in hora decubitus Sol erit in loco natiuitatis, quo erat Saturnus cùm aſpectu malefico, ſeù antiſcio imperante, vel obediente Saturno, aut in eadem decubitus figura intueatur cùm ijſdem aſpectibus, principium ægritudinis erit ab humoribus frigidis redundantibus à melancholia, ideſt naturæ Saturni, vtpotè dictum,

Si Sol affligatur à Marte, morbus erit ab humore bilioſo, & ſanguine torrefacto, ideſt naturæ Martis.

Si in hora decubitus Iuppiter erit malè affectus, & dominus Aſcendentis, ſeù dominus anni affligatur à maleficis, morbus erit à ſanguine, ſeù ab humorum redundantia, vel inflammationibus, aut alijs morbis à ſanguine, vel hepate dependentibus.

Si Venus affligatur à maleficis, principium morbi erit à morbo Venereo, repletione, & ſimilibus.

Si Mercurius affligatur à maleficis, morbus erit apoplexia, epilepſia, & alij affectus à cerebro dependentes.

Si Luna ab ijſdem maleficis affligatur, morbi erunt ſoporarij, lithargiæ, fluxiones, & ſimilia.

Saturnus cùm Sole in Signis igneis producit febres diuturnas tendentes ad hetiſiam. In aqueis influit morbos à materia frigida, & humida prouenientes vtpotè fluxiones, dolores articulares &c. In ſignis terreis morbos melancholicos, cronicos, quartanas, manias &c. In ſignis fixis febres diuturnas, ſubintrantes, quartanas, lepram, morbos articulares, podagram, chyragram, iſchiadem, & ſimilia. In ſignis mobilibus fluxiones humorum, à quibus hebeſcunt partes naturales, & fiunt morbi compoſiti, qui tranſeunt ab vna in aliam ſpeciem. Si poſteà præfatus Saturnus reperiatur combuſtus à Capite, ſeù Cauda Draconis, aut cùm Venere combuſta, aut cùm Stellis fixis violentis, ſeù in Scorpione, ſeù in Leone, influit febres pernicioſas, atque peſtiferas.

Si Mars reperiatur in Signis igneis afflictus à Luminaribus, Aſcendente, aut Domino Aſcendentis, influit febres peſtiferas, & ardentes, & ſi aſſocietur aſpectibus Saturni, vel ab eo affligetur, melancholicas, atrabilareſque. Si Mars reperiatur in Signis igneis, Cauda Draconis, & præcipuè in ſexta, ſeù duodecima, influit febres ardentes, atque pernicioſas. Si in Signis mobilibus, producit febres acutas, ſed breues, & cùm mortis periculo, ſi

lo, si in Signis communibus febres acutas duplices, hemitriteas, & tepentinas cùm recidiuæ periculo. Genericè autem Saturnus influit febres diuturnas, Mars breues, Mars cùm Sole sinocas, & etiam cùm putredine.

Iuppiter in Signis igneis producit febres sinocas, sangineas, sed absque putredine. Venus paritèr in igneis ephimeras, quæ si Marti associetur putridam cùm pituita. Mercurius in Signis igneis dat febres compositas, Luna in ijsdem Signis pituitosas, ac putridas.

Luna in Signis igneis Marti opposita influit febres venenatas, pestiferas, quæ breuitèr vt plurimùm cùm morte finiunt; in Signis aereis cùm Marte, & præcipuè in Geminis influit periculum ictus cùm ferro, morbosque Martiales; in Ariete existente Luna in octaua præbet infirmitatem cùm periculo inflammationis membranarum capitis, aliorumque morborum calidorum.

Planetæ in Signis aqueis indicant febres putridas præcipuè si fuerint combusti, sed in terreis non influunt putredinem. Planetæ in Signis breuis ascensionis producunt morbos breuiores, at in illis, quæ sunt tardæ ascensionis, fiunt morbi cronici, febres malæ, quæ vt plurimùm succedunt quando Sol est afflictus in Signo Leonis; semper est consideranda sexta domus, eiusque dispositio, namquè si in eadem domo igneum erit Signum, infirmitas erit calida, & colerica, at si terreum, morbus erit melancolicus, si aereum sanguineus, si aqueum pituitosus, cùm enim sexta sit domus infirmitatis, sic præbet indicium naturæ illius Signi, seù planetæ, qui ægritudinem influit. Ex signo similitèr, in quo fuerit Dominus Ascendentis pars affecta in morbo etiam colligitur prò illius Signi dominio in corporis partibus; si namquè fuerit in Ariete futurum morbum in capite, si in Tauro, in collo, gutture &c. indicat. Hinc aliquos hìc ponam aphorismos antiquorum.

Dominus Ascendentis figuræ Cœlestis ad initium morbi constitutæ iunctus Domino octauæ domus, vel Domino existenti in octaua, seù illos respexerit de quadratu, aut oppositione, vel fuerit in eorum antiscio imperante, vel obediente absque auxilio Iouis, aut Veneris, lethalem portendit decubitum, & eò magìs, si Luna etiam aliquo modo à maleficis afficiatur; si verò aderit receptio inter Dominum Ascendentis, & octauæ domus per corpus, vel per aspectum, natus non morietur, verùm graui, ac longa vexabitur ægritudine; meliùs tamèn est si Dominus octauæ recipiat Dominum Ascendentis, quàm si Dominus Ascendentis recipiat Dominum octauę. Si Dominus Ascendentis fuerit in angulo Ascendentis, vel in angulo medij Cœli, significat liberationem, & etiam si fuerit in septima, vel in quarta, & aspexerit Ascendens significat liberationem, nisi ipse sit impeditus à malis ex quarto aspectu, vel ex oppositione, vel sit combustus, vel sit cùm Cauda Draconis, in eodem minuto, vel euadens ad eam, & sit inter ipsum, & Caudam minùs quindecim minutis sinè aspecto fortunæ, quoniam aspectus fortunæ franget malitiam Caudæ adiuuando Dominum Ascendentis. Si Dominus Ascendentis sit coniunctus Domino octauæ domus, aut habeat ibi aspectus quadratus, aut oppositionis &c. cùm Saturno, aut Marte, indicium præbet pessimi finis. Si Dominus Ascendentis sit in octaua cùm aspectibus maleficis, & Luna sit offensa ab ijsdem aspectibus, absque eò quòd benefici intueantur, indicat mortem. Si Dominus Ascendentis, & Dominus octauæ sint infortunati, indicant mortem, præcipuè si Ascendens sit in Ariete, aut Libra. Si Dominus octauæ sit diuisus à Marte, & coniunctus Soli, aut Saturno, ægritudinem mortalem denunciat. Si Dominus Ascendentis sit separatus à Domino octauæ, & associatus maleficis in quarta, minatur mortem. Dominus Ascendentis in sexta, & Dominus sextæ in Ascendente dummodò intueantur malefici, indicant aut mortem, aut ægritudinem cronicam. Dominus Ascendentis combustus in Ascendente lethalem prænunciat morbum. Dominus Ascendentis cùm Domino sextæ, sæptimæ, seù duodecimæ cùm antiscio imperante, aut obediente quadratu, seù oppositione, aut in aliam formam afflictus denunciat mortem, aut ægritudinem diuturnam. Dominus Ascendentis malè affectus in sexta, in septima, aut in duodecima, morbum influit periculosum. Dominus Ascendentis si ex sua retrogradatione separatur à Domino octauæ, mortis erit indicium, nisi proptèr retrogradationem fuerit combustus. Dominus octauæ in angulo,

& Luna, ac Dominus Ascendentis afflicti à maleficis signum mortis præbent, præcipuè si fuerint in octaua. Dominus Ascendentis in quarta afflictus à maleficis indicat mortem, seù ægritudinem diuturnam. Dominus Ascendentis in quarta, sexta, aut septima à maleficis oppressus, & dominus octauæ in medio Cœlo mortem præsagiunt.

Saturnus, seù Mars in sexta, aut alius Planeta malè affectus in eadem domo periculum in ægritudine denunciat; si propè lineam Orientalem fuerit maleficus, aut Stella violenta infrà tres gradus, vt Pallilitium, Anthares, Lances, Australis, Hercules, Caput Medusæ, aut similia, mortis propinquæ indicium præstant. Saturnus influit febres diuturnas, & malefici in septima valdè nocent, quamuis non tantum, quantum in prima. Luna propè Orientem, quæ sit procul à Sole per gradus sex, periculum mortis indicat, & quantò est propinquior, tantò est periculosior.

Luna cùm Saturno, aut Marte absque beneficorum adminiculo mortem præsagit.

Pleiades, aut aliæ Stellæ violentæ fixæ cùm Luna mortem prædicunt, præcipuè si hæc sit in octaua. Luna si à Capite, vel Cauda Draconis ampliùs quinque graduum non distet, lethalem morbum prænunciat.

Luna cùm Sole in sexta, septima, octaua, & duodecima præbet prognosticum mortis. Luna in Leone, vel Tauro in quarta sæpè est mortis indicium. Luna combusta infrà Martem, & Saturnum, aut Martem, & Solem, seù Solem, & Saturnum absque beneficorum auxilio mortem significat. In decubitu diurno Sol afflictus à maleficis præbet periculum mortis, aut infirmitatem diuturnam.

Ambo Luminaria à Saturno afflicta demostrant ægritudinem diuturnam, at si à Marte, præsagiunt mortem propinquam. Dominus Ascendentis in Leone, seù Aquario afflictus à domino sextæ, aut à domino duodecimæ, idest in coniunctione, minatur mortem.

Oroscopante Signo Scorpio infirmus erit causa suæ ægritudinis, nàm in sexta erit Aries, & Mars vtrisque loco dominatur.

Saturnus si aspectu malo intueatur Lunam in hora decubitus denotat morbum diuturnum, cùm Saturnus sit motus tardissimi, e contrà verò, quando est motus velocioris, morbus fit breuior, quando est retrogradus, non solùm morbus est cronicus, sed cùm recidiuis.

Saturnus in Ascendente prænunciat morbum cronicum, sed Mars breuem; Saturnus, & Iuppiter dùm ambo sunt veloces denotant morbum breuiorem, si tardi diuturnum.

Mars coniunctus Lunæ, aut alio aspectu malo, seù cùm Antiscio imperante, vel obediente producit morbos acutos, & breues, & quamprimùm cùm salute, aut morte finiunt. Mercurius, Venus, & Mars motus tardi cronicos influunt morbos, velocis, breues.

Luna propinqua oppositioni cùm Sole, & in nouilunio, si à maleficis affligatur mortem, aut ægritudinem diuturnam prænunciat.

Ascendens, seù Luna cùm planeta benefico retrogrado præsagit salutem, sed ægritudinem diuturnam.

Saturnus dominus sextæ indicat morbos diuturnos, Mars, Sol, & Iuppiter mediocres, Venus, Mercurius, & Luna breues. Luna cùm planeta Orientali directo, & motus velocis breuem dat ægritudinem, si est cùm retrogrado Occidentali, seù tardo cronicam.

Ambo Luminaria in angulis cadentibus, eorumque dominatores, & Dominus Ascendentis, si à maleficis affligantur, indicant infirmitatem dubiam, atque periculosam, sed si benefici adsint, morbus euadet cronicus, sed cùm resolutione.

Luna in Oroscopo, in Signo mobili, aut Ascendente decubitus in Signo mobili absque Luna significant quamcitò ægrum interiturum, at si sint in Signo fixo, infirmitas erit diuturna cùm dubio mortis, & valetudinis.

Luna à beneficis circumdata, nec à maleficis afflicta indicat salutem. Luna si in sua

domo habeat Iouem, aut Venerem, vel eorum aspectus, prænunciat salutem; sic etiam si habebit situm in Ascendente, in 10., 11., 9., 2., & 3. coniuncta cùm Domino Ascendentis, vel in suo sextili, aut trino, aut cùm suo antiscio, dummodò à maleficis non affligatur, præstat salutis signum, quamuis sit motus, aut luminis aucta, seù diminuta. Paritèr Luna separata à debili malefico, & potenti applicata benefico præbet sanitatis indicium. Luna in sua dignitate, aut benè affecta non mixta cùm maleficis optimum fore morbi exitum præsagit.

In decubitu obseruandum, si Ascendens, seù Luna habeant mixtos beneficorum, & maleficorum aspectus, qui sit validior, ac potentior, & iuxtà validitatem, ac potentiam salutem beneficis mortem, aut morbum diuturnum, vel incurabilem tribui debet. Multùm saluti confert, quandò Dominus Ascendentis erit beneficus, & in loco optimo absque maleficorum noxa constitutus. Dominus Ascendentis receptus à Domino octauæ, dùm ambo à maleficis sint liberi, post infirmitates desperatam præstat salutis præsagium. Dominus octauæ separatus à Domino Ascendentis cùm beneficorum adminiculo salutem præbet. Dominus Ascendentis eiusque dispositores, dùm non sint à maleficis combusti, nec afflicti, nec ab aspectu malefico domini octauæ, aut sextæ oppressi, exitum in ægritudine significant secundum. Iuppiter, aut Venus in Ascendente, seù in angulis mixti Lunæ indicant salutem. Sol in Ascendente, vel in sexta, aut comburens Dominum sextæ, septimæ, aut octauæ salutem decernit.

Præfati Aphorismi sunt à multis descripti, & approbati, & qui perfectè eriget figuram in hora, & minutu decubitus inueniet originem morbi, & præsagium euentus. At opus est obseruare cursum Lunæ, vtpotè dominatricem humorum, nàm si admonetur natura aspectuum, qui incidunt in principio decubitus, & qui sequuntur, à quibus exacerbatio, aut morbi placiditas innotescet. Est etiam notandum, quòd trina, & sextiles maleficorum parùm nocent, oppositiones, & quadratus beneficorum parum iuuant. Circà dies criticos, Luna in die critico coniuncta Soli semper minatur periculum, sic etiam in oppositione, aut quadratu. Luna in diebus criticis absque planetarum aspectibus beneficis, aut maleficis præbet bonæ crisis indicium. Si Luna in principio morbi non erat afflicta, sed in die crisis sit afflicta, bona non fiet crisis, & salus retardabitur, sed si reperiatur cùm beneficis præbebit salutem cùm optima crisi. Si Luna in die critica applicuerit maleficæ coniunctioni, videndo quis eorum fuerit validior de eius natura coniecturandum. Si verò Luna fuerit in oppositione benefici, & malefici, si lethalis fuerit decubitus, mala semper expectanda; in decubitu verò non lethali, morbus prolongabitur; radij Solis, sextilis, & trinum cùm Luna sunt propitia in die critica.

Luna in diebus criticis transeundo suprà Martem, aut Saturnum si erunt Domini octauæ indicant periculum mortis, & sic si transeat suprà Solem.

Obseruandus est hìc Lunæ transitus, non solùm in diebus criticis, & indicatiuis, verùm etiam in reliquis singulis in toto tempore decubitus, ex quo transitu Medicus multa adnotabit, transeunte namquè super beneficas Stellas, vel beneficorum radios, æger subleuari videbitur, & symptomata erunt remissiora, sicut transeunte Luna super maleficos omnia exasperantur.

Exitum mortis veremur dùm morbus est acutissimus Luna offensa, quartus est periculosus, aut saltèm septimus, si acutus decimus quartus; quoad verò horam mortis multi obseruarunt sæpè illam contingere, quando Dominus Ascendentis decubitus tangit corpus, seù radios Domini octauæ, alij adnotarunt euenire mortem, quando Luna est in medio Cœlo &c. In figura decubitus obseruandum an Saturnus sit coniunctus Lunæ, quo casu fiunt infirmitates cronicæ, & sunt grauiores, si dictus Saturnus sit retrogradus, seù tardus; quando autem est directus, & velox, sæpè causa est recidiuarum; quando est Orientalis auget morbos calidos, quando Occidentalis auget frigidos, & Saturni non solùm sunt damnosæ coniunctiones, sed etiam oppositiones, quadratus, antiscij, & contrà antiscij, sed pessimæ sunt coniunctiones. Sic etiam est perniciosa coniunctio Martis cùm Luna, plusquàm oppositio, & quadratus, & maius detrimentum affert,

fert, quando Luna est motu aucta, & Orientalis, quàm quando est diminuta, & Occidentalis. Sol coniunctus Lunæ, vel oppositus, aut in quadratu semper affert periculum. Hoc tamen intelligendum semper est, quando est procul à suo orbe ad sex gradus distantiæ. Mercurius vt sæpè dictum cùm bonis est bonus, cùm malis est pessimus.

Opus est ne me longiùs extendam, nàm si descriptiones innumeras iudiciorum hic vellem recensere, quæ à multis Authoribus describuntur, magno, ac nimis amplo egetem volumine, vndè has tantùm regulas collexi, quæ ad Medicinam spectant, cæteras videndas ad Astronomos professores, qui diffusæ de illis scripserunt, Lectorem remitto.

Statueram hic ponere discursum quoddam de temperamentis distinctum, de partibus similaribus, & compositis corporis humani, cùm cognitione complexionum ad litteram, organizationum corporum, imbecillitatum viscerum &c., quam cognitionem (omissis iudicijs à sacra Romana Ecclesia prohibitis) ad Physionomiam, Methoposcopiam, & Chyromantiam referunt, sed hoc omne seruo in lucem edere in tractatu Chyrurgiæ quam primùm, si Deo placeat, Typis mittendo &c.

ARCANA LAZARI RIVERII

CONSILIARII, ET MEDICI REGIS CHRISTIANISSIMI,

Et in Mospeliensi Vniuersitate Professoris, Nusquàm in lucem edita.

Tinctura nostra Solis.

CVm multæ, & multæ potabilis auri Receptæ non delitescant, quæ auri denominantur à quibusdam essentiæ, modum hunc mihi paritèr describere lubet vt vnum ex his, cui adhærere non dubitaui non solùm doctissimi mei Præceptoris exemplo, verùm & Petri Io: Fabris, sub cuius anni disciplina manipulationes primùm apprehendi, multaque ex eius pretiosis Arcanis.

Cæteri soluunt aurum minimè dispositum, nostra autem methodus hoc modo colitur:

Recipe aurum in lamina ex purissimo, & cùm Antimonio tèr calcina semper addendo crudum Antimonium; hinc à cineribus, qui optimè apparebunt, segrega, mundificatumque dissolue in aqua regia iuxtà dissolutiones. Dissolutum asperge guttatim oleo tartari facto per deliquium, aurum enim in profundo præcipitabitur, tuncque remota aqua per decantationem, crebris aquarum dulcium communium ablutionibus fac acrimoniam remoueas; exsicca indè ad Solem, vel suprà tepidum cinerem, sed caue ab igne, nàm tonans aurum est. Mox puluerem dissolue in spiritu salis facti ad vsum nostrum, aut in nostro vitrioli spiritu, reponendo in calore lento per mensem, & tunc omnem dictis spiritibus tincturam communicabit. Alterum duorum separa addendo nouum spiritum donec tingatur, tinctique spiritus cuilibet vnciæ adde dragmam salis tartari volatilis dissoluti, digerendo in loco calido per dies quindecim. Hinc omnia iterùm iunge pulueri, qui iam in fundo vasis remansit, & vitrariorum in fornace colloca per dies sexaginta lento primùm igne, paulatìm augendo calorem, post quindecim enìm dies petrifient omnia; duobus indè elapsis mensibus, vt dictum, ponantur in loco humido in ouo, vt mos est, donec dissoluantur, & aurum est nostrum potabile.

Tanti robur Arcani cæteris longè antecellit, roborat quippè cor, cerebrum, iecur, omnesque nostri corporis partes, sed eas præcipuè, quarum est attrahere, transmutare, alere, segregare, expellere, & similia. Hoc verum vitæ balsamum sustinetur, hoc vt iuuenile seruatur, spiritus adaugentur, senectus retardatur, humorumque ne alter alterum corrumpat efficitur. Omnibus morborum speciebus confert tùm auri vi, cùm fixorum salium, qui corporum impuritates per transpirationem dissoluunt. In quibusuis datur liquoribus à guttis quinque ad octo prò vice.

Tinctura nostræ Lunæ.

QVoniam de auro scriptum pretij sibi primum locum vindicante, argenti quoque Tincturam hìc subdo, vt potè quod non solùm pretio, sed & virtutibus secundum alteri accedit.

Recipe purissimè cupellatum argentum, aqua forti dissolue, & oleo tartari fac præcipitet. Postquàm cùm aq: comm: laueris, exsicca, & tincturam extrahe cùm supradictis liquoribus eodem modo ac in auro, & tandèm vt suprà dissolue. Innumeræ sunt huius virtutes, præsertim in morbis capitalibus; confert autem epilesiæ quamuis antiquæ, vertigini, hemicraniæ, paralysi, alijsque à cerebri infectione deuenientibus; nàm sicuti in Macrocosmo argentum cerebrum Mundi appellatur, ità & hæc Tinctura verum, & validius est remedium ad capitales affectus. Mirùm heticos iuuat, & phthysicos si cùm alijs detur specificis præcipuè cùm auro potabili supradicto. Cùm aquis adhibetur, vt si prò epilepsia cùm aqua hirundinum &c.

Tinctura nostra Iouis.

DE Ioue, siuè stamno multi salem scribunt, pauci verò sunt eiusdem Manipulatores, immò prò sale Iouis, Saturni extrahunt, vt in plerisque patet ex hodiernis Professoribus, qui nullam de stamno substantiam promere valent. Huiusmodi Tinctura fit vt sequitur:

Recipe purum stamnum sinè plumbo, & igne calcina in vase ferreo semper agitando cùm spatula donec puluerizetur, indè verò igne cimentorum albescat, tuncque per mensem in fornace vitrariorum pone vehementissimo igne, vel in igne reuerbereo per septem dies. Mox digerens calore lento, aceto stillato, tincturam separa viridem, quæ tinget, & hac ablata acetum iunge Ioui calcinato in retorta lutata septiès stillando, nouumque semper addendo acetum stillatum. Partem digere stillatam eadem calce in loco calido per multos dies, indè filtra, & stilla vsque ad siccitatem. Fixo spiritum vini benè rectificatum, & alchalizatum addens, dissolues tincturam, tantum verò spiritum pones, quo fixum resoluatur. Mox per octo dies digere, tunc enim separato spiritu tinctura remanebit in fundo, quæ quidem est mirabilis.

His similes Receptas, sinceras, & claras profectò non inuenies, nil quippè est, quod pluriès manipulationibus non perlustrauerim.

Tinctura hæc omnibus morborum speciebus mirificè confert, nàm sicuti Iouis nomen à iuuando trahitur, ità hæc exteriùs, & interiùs iuuat. Interiùs primum obtinet locum in vterinos effectus quamuis indomitos, vterum enìm confortat, roborat, & mundificat ab impuris, & corruptis seminibus tot varia procreantibus; succurrit etiam cerebro, visceribus, hypocondrijs, & cùm specificis multùm phthysicis, atque heticis. Exteriùs omnem plagarum acrimoniam, aut mordacitatem cohibet, atque dulcificat, ipsasque ad perfectam redigit integritatem. Datur cùm liquoribus à scrup: 1. ad drag: ß: prò vice.

Tinctura seù essentia nostra Martis.

PLurima de ferro remedia scatent, quamquàm huiuscemodi Tinctura apud paucos in vsu sit, & tamen ex pretiosioribus est, cæterarum verò laboriosissima scilicèt:

Recipe limaturam ferream, & in cruciolo optimè ignitam extingue aceto stillato, id autem plusquàm triciès, indè fac bulliat in dicto aceto, & calidam filtra per cartham emporeticam. Limaturam exsicca, ignitamque iterùm nouo aceto stillato extingue vt suprà; mox fac bulliat, & percola, quam regulam postquàm tèr iteraueris, aceta filtrata stillabis ad siccitatem, & adde spiritum vini; cæterùm eundem seruabis ordinem ac in Ioue.

Cordialis hæc est, adstringens, & dissoppilatiua, præ cæteris enim confert fluxibus dysintericis, diarrhæis, lientherijs, fluxibus immodicis menstrualibus, albescentibus menstruis, gonorrhæis, sputis cruentis, hæmorrhagijs sanguinis nasi, fluxionibus repentinis cuiuslibet corporis partis. In omnibus vulneribus corruptelam non permittit, & breuissimè sanat; vlcera, & plagas mundificat, abstergit, & desiccat. Propinatur à scrup: 1. à drag: ß: cùm specificis cordialibus.

Eodem modo Tincturæ fiunt lapidis hæmatitis, sanguinis draconis, & similium, quæ remedia sunt prò sanguine operantia.

Essentia nostra Mercurij.

MErcurium more solito tèr sublima vitriolo, & nitrio, purissimum indè crystallinum separa, quem postquàm septiès iterùm sale communi albo benè decrepitato sublimaueris, optimè contritum pone in sagiolo vitreo cùm spiritu salis benè rectificato, qui supernatet sex digitis. Sigillatum digere per quadraginta dies in balneo; indè spiritum per decantationem separa, & nouo iterùm spiritu supèr infuso per alios 40. dies digere. Hinc vt suprà separa, & ni sublimatus omnis dissolutus, ad nouam infusionem, & digestionem recurre donec ferè nil in fundo remaneat. Digestos omnes spiritus pone in retorta benè lutata, & cùm recipiente stilla vsque quò albæ guttæ ascendant, tunc enim remoue, & quatèr cooba spiritum semper supèr caput mortuum, vehementiorem tandèm addendo ignem vsque ad siccitatem. Quod fixi remanet in fundo calcina donèc albescat, & more solito sal fiat. Spiritum stilla, & separa donèc in fundo tinctura supersit, quam suo sali iunges calore lento vt in vnum coeant; spiritu indè vini dulcifica, in eodem digere, & spiritum separa, id verò quinquiès, vt dulcis euadat.

Hæc ardua est, sed morbos euellit ex incurabilibus, dari quippè potest in corporibus, sexu, & ætate qualibet, omnibus morborum generibus; omnes corruptorum morborum species mundificat in corporis partibus maligna gignentium; sinè molestia, irritatione, nocumento, aut incommodo operatur; balsamum vitæ seruat, & fouet, impuritates per transpirationem expellit, catarrhos à quouis prouenientes exsiccat, & consumit; oppilatis, aut cacheticis ex hypocondriorum, vteri vel corrupti sanguinis prauis humoribus medetur; hystericos iuuat tàm frigidos, quàm calidos, roborando iecur, & viscera; infectiones ex lue Venerea antiquas, aut nouas extrahit; scyrrhos, strumas, tumoresuè pertinaces exulcerat, & sanat. Datur in iuribus, vitellis ouorum, aut vino à guttis octo ad decem, manè ieiuno.

Essentia seù Tinctura nostra Coralliorum.

DE corallijs infinitæ Receptæ tincturam docent extrahi, & quomodo fiat sal, verùm vt plurimùm fallunt, & prò tinctura coralliorum, tinctura emergit vi balnei, & ingredientium, quæ immisceri docent. Nostra hæc est, & sincera, quotiès à Manipulatore optimè agitur.

Recipe coralliorum minutim contritorum, & in vase vitreo infunde acetum ex illo, quod extraxit Antimonij tincturam, indèque per distillationem separatum est, enimuerò nil aptius hoc prò corallijs, vnionibus, oculis cancrorum, corticibus ouorum, lapide opice, bolarmeno, lapide hæmatitis, & similibus. Acetum supernatet sex digitis, & in balneo feruente per aliquos dies corallia dissoluentur; tunc autem stilla acetum ad siccitatem. Puluerem aquis cordialibus deciès, vel duodeciès ablue, donec omnis acrimonia, grossiores partes, & terreæ tollantur, benèque dulcis fiant, & clarus crystalli ad instàr. Tunc benè exsicca, & repone adhibendum, vt dicetur; aliud recipe coralliorum, immixtoque pari sale ammoniaco, pone in vase sublimatorio sublimandum, sal enim attrahet omnem coralliorum rubedinem. Salem sublimatum rubeum pone in spiritu vini rectificati alchalizati, & feruenti balneo paucis diebus spiritus omnem ad se trahet tincturam;

cturam; spiritum per distillationem separa, & remanebit essentia, cui addes puluerem fixum supradictum, & hæc erit coralliorum essentia.

Cordialis est, mundificat sanguinem vt apparet in leprosis; omni corpori, aut morborum speciei conceditur; fluxibus quibuslibet conuenit vt dictum de Mercurij essentia; cor, & stomachum confortat, naturalem calorem restaurat, humidumque radicale fortificat; concretum sanguinem dissoluit; vulnera venenata iuuat, vlcera maligna, & sordida. Datur à drag: ß: ad vnam in iure, vitello oui, aqua plantaginis &c.

Essentia nostra Margaritarum.

ESsentia margaritarum nostra differt aliquantùm ab aliorum descriptis, & hæc est.

Digere margaritas in aceto dicto antimonij, & dissoluentur celerrimè, fit indè vt supra de corallijs donec sal albus euadat, postquàm scilicèt per ablutiones acrimoniam reliquit; hinc dissolue spiritu vini alcbalizati, & septiès distilla semper supèr caput mortuum; hinc separa spiritum, & remanet essentia vt de alijs.

Perfectissimum cordiale est auro potabili minimè inferius, datur enìm ad corpora debilia, & languentia restauranda, malignis febribus confert, & pesti præ cordialitate; syncopes, cerebri passiones, apoplexias, epilepsias, paralyses, & vertigines, passiones hystericas, hypocondriacas repellit. Datur in iuribus, vitellis ouorum, vel aquis à dragma ß: ad vnam.

Essentia nostra Smaragdorum.

SMaragdorum fragmenti minutìm puluerizati partem vnam, nitrij, & sulphuris partes tres positas in vase fictili calori resistenti calcinabis; mox dulcificatas aquis tepidis modo iterùm ac suprà bìs calcina nouo semper nitrio, & sulphure. Post tertiam calcinationem, & dulcificationem puluerem pone in cruciolo lutato in fornace vasariorum, seù in igne reuerbereo per sex dies, posteà in vase vitreo suprè infunde spiritum salis rectificati, qui supernatet quatuor digitis, & per dies viginti digere in balneo feruenti; hinc per decantationem fiat in alio vase separatio, & supra feces infundens nouum salis spiritum iterùm digeres, vt suprà, donec omnis puluis soluatur. Spiritum omnem pone in vase optimè obturato, & digere per mensem, quo elapso leuitèr ipsum distilla, tinctura quippè in fundo remanebit; augetur indè virtus addendo spiritum vini alchalizati, & digerendo, mox spiritum separando. Eodem modo fit pyroporum essentia, hyacinthorum, aliorumque lapidum pretiosorum.

De hac non est cur dicam, potentissimum enìm cordiale est contrà venenum, malignas febres pestilentiales, omnibusque cerebri morbis, manijs, apoplexiis, & similibus succurrit.

Essentia nostra Auripigmenti.

DIssertum est perfectum Spargyricum ex rebus vsualibus, & pretiosis venenum mortiferum extrahere posse, ipsumque venenum in perfectissima Alexipharmaca conuertere, & vera cordialia. Id in auropigmento accidit, quod cùm venenum sit ex mortiferis, mirabilem de illo præ cordialitate essentiam depromimus.

Recipe auripigmenti partem vnam, nitrii rectificati partes tres, de quibus positis in fictili vase non vitreato, sed igni resistenti, fac vt mos est de croco antimonii. Calcinatas alburionibus aquarum tepidarum exue nitrio; exsicca indè, & iterùm nouo nitrio fac vt suprà; exsiccationem hinc repete post nouam ablutionem, & additis nitrii partibus duabus, duabusvue sulphuris incende nouitèr, & dulcifica, sed caue à flamma, & fumo. Post tertiam calcinationem, & dulcificationem pone puluerem in cruciolo benè lutato in fornace, aut igne reuerbereo per mensem. Mox cùm spiritu salis proceditur, vt dictum

de cæteris, digerendo, & coobando pluriès; solutis omnibus spiritum separa ad siccitatem, indè cùm spiritu vini &c. vt in alijs.

Essentia hæc omne venenum validissima expugnat, auroque potabili virtutibus æmulatur, margaritis, corallijs, lapidibus pretiosis; impura corpora ab omni praua humorum in venis corruptione mundificat. Huius intèr cætera remedia primus locus est contrà vlcera maligna, cancrænas, aut quaslibet corrosiones, morphæas, tineas euellit vnctione. Propinatur in iuribus, vel aquis à scrup: 1. ad drag: 1.

Essentia nostra Salis communis.

SAlem decrepitatum filtra pluriès per cartham emporeticam in aqua pluuiali septiès stillata; humidum exhala, & ex fixato spiritum extrahe cùm bolarmeno diligentèr secundùm artem. Hinc super caput mortuum quatèr cooba, & ab impuris rectificatum serua, vt inferiùs; mox frange retortam, & salem fac ex capite mortuo secundùm artem benè filtrando, rubescet enìm; tunc spiritu supradicto iunctum in vase benè lutato mastiche, & oui albumine in balneo digere; mense elapso bìs, vel tèr iterùm rectifica, indè addito vini spiritu alchalizato, & facta noua digestione, separa spiritum vini, & remanebit salis essentia.

Hæc tàm cadauera, quàm viua corpora à corruptione præseruat, balsamis prò vulneribus est efficacior, mirùm iuuat vlcera. Vessicæ calculos, & arenam soluit, venas à praua crassitiei qualitate, vel arenula mundificat, & à sanguine morbis prouenientibus medetur; conglutinat, consolidat, & sanat renum, vel vessicæ vlcera, liene, iecure, & visceribus obstructos iuuat; contrà putridas febres maximè valet; cutis infectiones remouet, intèr quas scabies, lentigines, impetigines, ignem sacrum, herpetes; cuiusuis generis tumores calidos suppurat, frigidos resoluit quamquàm scyrrhosos; dolores articulares lenit, humidum radicale tuetur, senectutem retardat, intellectum acuit. Propinatur in liquoribus à dragma vna ad duas.

Essentia nostra Salis prunellæ.

SAlem prunellæ clarissimum sale communi decrepitato immisce, & eadem sit regula, quæ in sale communi. Hic à communi virtutibus non differt præcipuè in febribus.

Essentia nostra Sulphuris.

PRimò vitriolum rubifica, addita indè pari sulphuris parte pone in nouis ollis secundùm vsum, & quatèr sulphur sublimetur; misce indè salem communem decrepitatum, dissolutum, & coagulatum, tèrque iterùm cùm dicto flore sublima, flos enìm ille albescet, & erit volatilis, hunc verò serua, vt dicetur. Hinc recipe spiritum sulphuris extractum per campanam rectificatum, ipsumque nouitèr per calybis limaturam traducens, acrimoniam tolle, ità vt aquæ ad instàr dulcescat. In hoc dulcificato spiritu flores suprà repositos immerge, vt spiritus quatuor digitis supernatet, & in vase vitreo benè obturato digere in balneo, spiritus enìm rubeum colorem assumet; spiritum per decantationem separa, nouum addendo donec ampliùs non tingat; tunc spiritum separa per distillationem, & tinctura in fundo remaneat, cui addens spiritum vini alchalizatum digere per plures dies vsque quò simul coeant; mox per distillationem separa, & in fundo permanebit essentia.

Cordialissima est, nilque hac aptius contrà spasmum in vulneribus, etiam cùm neruorum recisione; puncturas, vel cuiuslibet animalis morsus curat veneficos, venenum extinguit, vulnerat sanat. Verum balsamum est pulmonum affectibus, vel vlceribus; heticis, phthysicis, & asthmaticis succurrit; humidum radicale conseruat; dolores euellit

tit arteticos, neruos confortat; antiquas, vel nouas catarrhorum impuritates consumit; surdis auditum reuocat; sordidis vlceribus confert. Propinatur à drag. ß: ad vnam in iuribus, vel aquis, & exteriùs ex se adhibetur, vel vnguentis associata.

Essentia nostra Vitrioli.

Vitriolum asserunt Philosophi sanguinem esse Macrocosmi Mundialis machinæ; & Philosophorum lapidem ab ipso fieri volunt, quem tot quæritantes in vanum laborant. In hoc veram arcani vniuersalis vim, quæ mineralium sit anima consistere affirmant. Verum quidem est, quòd si rectis manipulationibus Spargyricis ab omnibus mineralium partibus, & semimineralium mirificæ emergunt virtutes, mirabilia ex vitriolo extrahuntur; vt apparet ipsum ad Solem tantùm calcinatum fluxiones sanguinis sistere; vtuntur etiam multi in distantia imponendo ipsum sanguini, ad præseruandam partem à corruptela. Hinc patet, quòd eò magis polleat sapientiæ gradibus manipulatus ab impuris mundificatus, & ad perfectionem decoctus.

Recipe vitriolum calcinatum, & extracto secundum artem spiritu rectifica, feces in vase remanentes aqua feruenti solue; hinc filtra, & exsicca, de quibus manipulationibus plures age, vt spiritum aliquantùm, & salem congerere possis vt dictum est. Mox spiritum tèr rectificatum iunge sali, & stilla coobando super illum septiès, semper verò caput mortuum solue, & fixa, vt dictum est. Salem pone in vase calori resistenti, igne reuerbereo per septem dies donec rubescat; tunc autem iterùm spiritu suo benè rectificato adde in vase benè obturato, & in Balneo Mariæ feruido digere. Post dies quadraginta stilla, & rectifica septiès spiritum, salemque aqua vitæ rectificata alchalizata dissolue, & fixa; hinc iterùm iunge spiritum, & digere donec rubescat, posteà spiritum separa per distillationem, sed in fundo tinctura remaneat, quam nouo spiritu vini alchalizato addito, digere, extracto indè spiritu remanet essentia.

Nullus hoc clarius dedit contrà morbos omnes medicamentum; omne expellit veneni genus vegetabilis, animalis, aut mineralis; spiritus vitales recreat, naturales, & animales. Arcanum hoc est à tot celatum, tàm mirabile, tàm vniuersale; omnibus morbis, omnibus ætatibus, ambobus sexibus confert; auro potabili præstat, Panacæis, vel quolibet alio. Propinatur à scrup: I. ad drag: I., in iuribus, vitellis ouorum, vel alijs liquoribus.

Trochisci Antepiletici.

Plerique sunt cynabarem mineralem affirmantes, cuius matrem telluris viscera arbitrantur. A veritate autem longè aberrant, cynabaris enim mineralis vocatus, huiusce nostri vmbra tegitur, ne antimonium nominetur. Cynabaris contrà epilepsiam multis ab Authoribus traditus, mineralis, & artificiosus dictus hoc modo fit.

Recipe caput mortuum, quod de composito antimonij buthyro superest, & Mercurium tantundem sublimatum adiunge; vase indè vitreo benè lutato, & alembico destilla ad vsum. Ad vltimum ignem subijce ardentissimum, quo vitri collum ascendet antimonium cynabaris pulcherrimi ad instàr, qui mineralis erit. Lauatur hic donec dulcificetur, indèque in cruciolo pone igne rotæ aperto tribus horis, ac tèr, vel quatèr spiritum vini incende. Ex eo recipe vnc: I., magist: margaritar:, & corallior: an: drag: I.ß:, ambræ grisæ, croc: an: scrup: I., vnguis Alcis drag: I., cran: hum: præparat: absque igne drag: 3., fæcul: peoniæ vnc: ß:, ol: succini distill:, mugilag: corn: ceru:, & cranij q: s: ad trochiscos componendos, de quibus da à scrup: I. ad drag: ß: epilepticis, & mira videbis; sæpiùs enim multis ab experientijs Arcanum hoc est confirmatum.

Caput

Caput mortuum nostrum magisteriale.

Recipe caput mortuum aquæ fortis, quæ facta sit de nitrio rectificato, & vitriolo benè calcinato, cùmque aqua pluuiæ stillata tepida fac lixiuiam, & salem extrahe secundùm artem. Bis indè iterùm cùm aqua dicta stillata resoluto sale eodem, vsque quò crystalla appareant, sume nitrij rectificati partem vnam, & duas dicti salis, fusoq; nitrio in cruciolo igne secundi gradus, salem adijce paulatìm, igneque fac liquefacta sint omnia per horas tres. Massam hanc pone in aqua forte extracta à supradictis, & prò quacunque libra adiunge florum antimonij ex regulo Martis vnc: 3., auri in fol: drag: 3., corall:, margarit:, cort: oui an: drag: 2., in loco tepido digere quatuor diebus. His peractis, stilla ad siccitatem, & massam, quæ restat pinsa, iterùmque aqua vitæ imbibe; octo indè diebus digere, & stilla denuò ad siccitatem. Caput mortuum, quod remanet serua in ampullis optimè obturatis, de illo enim si à gut. 12. ad 18. dederis effectus consumes hypocondr:, & ex validissimis remedijs est contrà talem morbum. Omnes expellit obstructionum species, febresque vitiosas; corporibus prodest cacheticis, hydropicos liberat, & similia.

Aureatum Catharticum nostrum.

Recipe aureati nostri vnc: ß:, spiritus sulphuris optimè rectificati vnc: 3, digere in loco tepido. Diebus quindecim elapsis per vitream retortam distilla igne arenæ, indèque nouiès dictum spiritum cùm dicto aureato cooba, atque optimè puluerem laua aquis cordialibus, & exsicca. Dosis erit à gr: 4. ad 10. semper vnà cùm magisterijs mechoocanis, scialappæ, vel scammoneæ, vel extractis, quæ iuxtà necessitatem conuenient.

Pillulæ Antiuenereæ.

Recipe calomelanos, magister: lapidis lazuli, extract: rhabarb:, senæ, turbitti, spinæ Ponticæ an: drag: 2., gum: ligni sancti ad pondus omnium, magister: tartari solut:, ol: cynnamom: an: drag: 1. ß:, syr: de fumaria quant: suff: ad pillulas componendas. Fælicitèr euellunt hæ omnem humoris Venerei radicem, etiam ex ossibus infectis. Dosis à drag: ß: ad drag: 1., viginti, triginta, vel qradraginta diebus.

Calomelanos nostrum.

Recipe Mercurium bonum, & in retorta pone cùm dupla arena optimè permixtum, gradatìmque ignem subijce, & in vas transmitte, absque eò quòd eius os claudas, vt impuræ Mercurij partes in arena permaneant. Sublima indè sale communi decrepitato, secundùm artem, reiectisq; fecibus, sublimato puriùs illi Mercurio salem iterùm adiunge, iterùmque sublima. Proiectis indè partibus quæ restant, nouo sale sublima puriorem; hoc autem fac septiès, & fecibus denuò seiunctis retortam colloca in fornace reuerberea cùm sublimato septimæ vicis, ibiq; per horas duas relinque igne ardentissimo. Hinc multotiès aquis dilue cordialibus, & aqua vitæ iuniperina imbibe, quæ supernatet ad digiti mensuram, ipsamque combure; tèr autèm id facias.

Catharticum Antimonij cùm vitriolo dictum Catholicum nostrum.

Recipe antimonij de terræ sinu fulgentis, auroq; colore similis partem vnam, vitrioli rubificati partes duas, puluerizatæ, & mixtæ in cruciolo positæ fac simùl vnà liquefiant. Massam indè contere, & in retorta repone optimè lutata, cùm aceto

aceto stillato, quod supernatet quatuor digitis, caloreq; moderato digere 24. horis cùm suo recipiente. Ignem indè gradatìm augeas, & vltimò ardentissimum, vt omnis spiritus exeat, moderato igne euaporabitur donèc pinguis tinctura supersit. Tunc recipe extract: rhabarb:, senæ, ialappæ, turbit:, hellebor: nigr: an: drag: 1., extract: aloe vnc: 1., essent: iunip:, & cort: citr: an: drag: 2., additaq; vnc: ss: tincturæ suprad:, simùl omnia digere moderato calore, indèque reduc ad consistentiam in formam extracti; optimum enìm habebis Catharticùm contrà omnes febrium species mirabile, tàm acutarum, quàm intermittentium, omnibusq; antecellit cæterorum Panchimagogis. Dosis erit à g: 8. ad 15., iuxtà vites.

Trochisci nostri contrà Carbones.

REcipe feces reguli communis vulgaris, & in loco humido colloca suprà marmor, subtèrque vase, locum autem illum pluuia diluere nequeat, sed solus aer penetret, & in ol: dissoluetur. Hoc igne lento exhala, & sal fiet pungentissimus, de quo recipe vnc: 1., sublimati de Mercurio vnc: 1., farinæ hordei, & lentis an: vnc: 2., gummæ tragachant: drag: 2. liquefactæ in aq: ros:, trochiscosq; compone, qui omnes curant carbones, & peccantem corrodunt carnem mirificè.

Puluis noster Antiheticus.

REcipe reguli stellati Martis, & Iouis Angli an: partem vnam, pulueriza, & misce cùm tribus partibus nitrij rectificati, & secundùm artem calcina. Aqua indè feruida omnem remoue salsedinem secundùm vsum, & puluerem illum album pone iterùm in fornace reuerberea tribus diebus, vel in fornace vitriariorum, aut figulinarum, atque indè iterùm aqua imbibe vitæ rectificata, quam accendas ad comburendum; hoc autem tèr facias. Hinc recipe de illo vnc: 1., pulu: viperarum ad vsum vnc: ss:, saluiæ siccæ puluerizatæ vnc: 1. ss:, ranas indè viuas conijce in olla clausas vsque quò moriantur, & tunc in clibano fac areant donèc in puluerem conuerti possint, & de his vnc: 3. immisce supradictis. De composito hoc da quadraginta diebus à drag: 1. ad drag: 2.

Aqua vitæ nostra contrà Dolores Arteticos.

REcipe iuæ arteticæ manip: 4., fol: cupressus, saluiæ, rosmar:, spicæ, vrticæ an: manip: 1., cort: vlmi, fol: eiusdem, cor: hederæ an: vnc: 2., hebuli manip: 2.; hæc omnia contrita infunde in libr: 20. vini generosi, indèq; distilla, & extrahe quartam partem. Extractæ illi aquæ vitæ dimidium dictæ eiusdem dosis herbarum supradictarum viridium adiunge, cùm libr: 2. lumbricorum, quos anteà vino benè ablueris, & libr: 3. adipis canini, atque tunc iterùm distilla, extrahendo dimidium. Tertiam indè partem iterùm adijce supradictorum, herbarum nempè, vermium, & adipis, iterùmque distillans extrahe tertiam partem. Hæc autem perfecta erit aqua vitæ, quæ ad confortandum, & resoluendum optima est in omnibus morbis articularibus, & podagris.

Anodinum siuè Narcoticum nostrum vitrioli.

REcipe vitrioli Romani, & tartari an: libr: 1., limaturæ calybis libr: ss:, puluerizatum vitriolum, & tart: pone in vitrea cucurbita, simùl priùs mixta, atque indè imbibe aceto stillato, duobus digitis supernatante, & digere tribus diebus. His elapsis igne moderato congela, & aceto imbibe vt suprà, supradictumq; ordinem sequare. Postquàm congelaueris adde acetum stillatum, quod supernatet sex digitis, & calo-

re

re lento celerrimè rubeum accipiet colorem. Hinc nouum pone acetum vsque quò extrahatur tinctura, indèque aceto oleum adiunge tartari factum per deliquium, omne enim sulphus in infimam vitri partem eo modo descendet. Tunc benè exsiccabis, ipsumq; immerges in tres libr: aquæ vitæ rectificatæ; vas indè benè obturatum mastiche, & oui albumine colloca infimo equino calido, quem mutabis quibuslibet quatuor diebus. Post quadraginta dies stilla, tinctura verò relicta in parte infima vitri iuxtà vsum tincturarum. Hoc autem verum erit Narcoticum ad omnes febres acutas, ardentes, & malignas propulsandas potentissimum, præcipuè in delyrijs. Contrà etiam passiones hystericas, dolores colicos, nephriticos, omnesque morbos in quibus datur laudan: nepent: hoc tutius est. Dosis à gut: 5. ad 12.

Aureatum nostrum.

RECipe auri in fol: vnc: 1., antim: crud: vnc: 4., misce, & in cruciolo funde simùl, sed æquali calore non fluctuanti, ne igne nimio regulus separetur. Postquàm liquefeceris fac frigescat, & minutatìm contere, indèq; lento igne paulatìm calcina eo modo, quo fit prò vitro calcinatio, semper miscens virga ferrea. Tunc autem calcinatum erit, dùm antim: cùm auro valdè album euaserit, neque vllo modo aglomeratur, & nec impositis carbonibus accensis fumum attollat. Vitrum indè fit posita calce in cruciolo igne fusionis vehemente per horam, tuncque perfectum est, cùm vitrificatum apparet colore pyropi perlucidum.

Manipulatio quidem aliquantùm difficilis, fallitque artifices aliquando. Clarior via ad compositionem huisce Arcani patebit in alio Opere, quod luci tradam, illud enìm Tyronum proprium explicabo. Præparatio hæc opulentior est auro illa, quam scribit Crollius, Senneri, Scroderus, & alij, ità etiam cordialior. Aureatum tandèm est euomitiuum, & solutiuum, intèr verò cætera euomitiua primum sibi locum vindicat, aurum quippè illud cor tuetur, & viscera. Calicem Chymicum virtutibus non solùm æquat, sed antecellit, ipsiusq; dosis à gr. 2. ad 5.

Aqua Catholica nostra.

RECipe suc: brioniæ, spinæ Ponticæ, chelidoniæ, rosar: syluestrium, cort: sambuci, ebuli, chamædryos an: vnc: 2., spiritus vini rectificati libr: 2., digere duobus diebus, indè stilla, & aquæ illi stillatæ adde extract: rhabarb:, agarici, senæ, gratiolæ an: vnc: ſſ:, magister: mechoocanis drag: 3., magister: tartar: solutiu: drag: 2., cynnamom: mastich:, zingiber:, anis: an: drag: ſſ:, spiritus vitrioli stybiati drag: 6., & digere in fimo equino. Post dies 24. percola, & in vase optimè obturato serua. Catholica hæc vocatur quia verè agit absque nausea, & in omnibus morbis, in quibus purgatio requiritur ipsa maximè prodest; sumitur autem vel cùm iure, vel cùm vino, vel etiam aqua. Dosis à drag: 1. ad 3. aut 4., ad summùm.

Trochisci primi nostri Alexipharmaci.

RECipe bezoard: lapid: Orient:, corn: ceru: præpar:, bezoard: Iouial:, eiusdem mineral:, vnicorn: veri, rhenocerontis an: drag: 2., terræ militentis, bolarmeni lutei, terræ boemiæ, mundauij colorati, sygilli lemij an: vnc: ſſ:, contrahieruæ drag: 5., spodij, fragmentorum omnium lapidum pretiosor: præpar: an: drag: ſſ:, magister: margarit:, corall: omnium, & dentium aprorum an: drag: 1., auri foliati fol: 20. puluerizentur omnia, & cùm mugilag: corn: ceru: fiant trochisci. Ab omnibus venenis liberant, febribusq; malignis, & erraticis, contrà fluxus menstruorum, sputum, & vomitum sanguinis, pleuritidem, cardialgiam mirifica sunt, maximèquè mulieribus grauidis prosunt de aborto dubitantibus. Dosis à scrup: ſſ: ad gr: 20. cùm specificis.

Balſ:

Trochisci secundi viperini Alexipharmaci.

REcipe anthoræ, vincetossici, scorzoneræ, contrahyeruæ, cort: citr: an: drag: 1., pulu: viperini drag: ß:, vnicornu veri, lapid: bezoard:, Rhenocerontis, ossis corn: cerui an: drag: ß:, Bezoard: Iouial:, crystalli rub: præpar: an: drag: 1., puluerizentur, & cùm glutine corn: ceru: fiant trochisci, qui peticulas, venena, febres malignas, pustulas, morbillos, & similia consumunt. Dosis à scrup: 1. ad drag: ß:

Trochisci nostri tertij Alexipharmaci.

REcipe radic: tormentillæ, angelicæ, carlinæ, vincetossici, gentianæ, contrahyeruæ, anthoræ, scorzoneræ, imperatoriæ an: drag: 1., bacc: lauri, iuniperi an: vnc: 1., hæderæ vnc: ß:, cynnamom:, sandalorum citrinorum, lign: aloe an: scrup: 2., ossis de corde cerui vnc: ß:; hæc omnia triturabis, & in vase vitreo irrorabis essent: theriacæ dragm: 3., addantur crystalli rub: præpar:, smaragdorum præpar:, lapid: bezoardic: Orient:, magister: margarit:, vnicornu veri an: scrup: 1., magister: carabum, sal: Iouis, foliorum auri an: gr: 25., glutinis cornu ceru:, & mugilag: tragachant: fact: in aqua florum mali medici q: s: fac pastill: sec: artem. Hæc pestem, morbos pestilentiales, febresq; malignas expellit, omnibus cordis prodest syncopationibus, contràq; arsenicalia, & similia venena potentissima est; cuius dosis à scrup: 1. ad drag: ß:

Balsamum vitæ siuè cordiale nostrum.

REcipe Panacææ vniuersalis, essent: auri, & argenti an: drag: 2., essent: ambræ grisæ gr: 25., essent: margarit: drag: 3., tincturæ viperarum vnc: ß:, essent: sangu: ceru: vnc: 1., misce, & adde oppobals: veri Orient: g: 4., & maximum est cordiale ad naturam confortandam; dosis à scrup: ß: ad vnum.

Balsamum salutis nostrum.

REcipe essent: ambræ grisæ factæ cùm spiritu rosarum, quint: essent: rosarum, essen: bacc: iuniperi, & cort: citr: an: scrup: 1., ol: flor: mali medici scrup: ß:, m:, & datur cùm saccharo rosato simplici à gutt: 2. ad 6.

Bezoardicum Minerale nostrum.

BEzoardicum minerale nostrum parùm à communi differt, quod Chymici componunt; correctius autem est, & tutius, quia correctio antim:, & Mercurij est dùm ab omni mala qualitate vitiorum expurgetur igne.

Recipe reguli vulgaris antimonij, sed ex illo, quod in ardentissimo igne fuerit, postquã purificatum, per horas 16., & Mercur: sublimati, ex illo facto ad pag: 58. de Calomelano, & per alembicum distilla sec: vsum, extrahens buthyrum sicuti in Bezoard: mineral: scriptis ab alijs Authoribus. Dulcifica indè abluens multotiès aqua tepida, & calore temperato exsicca. Exsiccatum imbibe spiritu nitrij, qui supernatet quatuor digitis, & distilla, indèq; ter cooba, iterùmq; dulcifica vt anteà. Dulcificatũ pone in vase fictili, igni verò resisteri, igneq; circũ tribus diebus accẽde; hæc enim vera est decoctio. Spiritũ indè vini imbibe, qui suprà quinquies acceditur, tũcq; certus eris optimũ & perfectũ habere Bezoardicũ.

Hoc illud est mei Præceptoris, & si animaduerteris cæterorum compositionem, tanta non adhibitur assiduitas. Vtebatur ipse in singulis iuribus scrup 1. prò vice, vt ex eius, & meis patet Obseruationibus, quia verò correctum est, & concoctum ità vt nunquàm noceat, omnibus dabat laborantibus non solùm febre maligna, acuta, & pestilentiali, sed & cachetica, varolis, morbillis, & alijs morbis; dosis à scrup: ß: ad scrup: 1.

Bezoardicum Iouiale nostrum.

EOdem modo ac supradictum componitur hoc nulla re exclusa, sed solùm differt in compositione; primò enìm fit regulus Martis stellatus, & per ignem cùm pari Ioue de perfectiore coniungitur, & cùm supradicto Mercurio sublimato ad pag: 58. de Calomelano. Cæterum nihil penitùs ordinem prætermittas, quo suprad: Minerale factum est. Ità enìm illud est, quod vsu mei dicti Præceptoris celebratur, quodque dabat ipse, & ipse do in omnibus morbis desperatis à scrup: ß: ad drag: ß:

Alia fiunt Bezoardica Solaria auro addito, lunaria Luna, ità etiam de cæteris vt ab alijs scribuntur Authoribus. Satiùs autem arbitror ab igne non discedere, & modo illo quem proposui in minerali Bezoardico, si enìm secùs fiat integra non pollebunt perfectione. Fiorum, croci, & aurati correcti, correctio hoc modo fit: recipe florem, crocum, aut vitrum, & in retorta pone cùm spiritu vitrioli rectificati ad digerendum quinque diebus in loco calido moderato. Stilla indè ad siccitatem, & sex alijs vicibus cooba semper stillans ad siccitatem. Hinc aquis cordialibus dulcifica, & exsiccatum imbibe aqua vitæ generosa, quæ quinquiès suprà incenditur; modus enìm hic multùm corrigit Antimonium, correctique hi tali pacto componuntur.

Appendix.

NOn exiguum Bezoardicorum portentum minimè prætermittendum arbitratus, appendicem hanc statui, in qua pulcherrimum quidem Venetiarum euentum percurrere, Lector, ne dedigneris. Io: Baptistam Tola inuiserem iussit ægrotantem Illustrissimus, atque Excellentissimus D. Andreas Donatus Serenissimæ huius Reipub: Senator præstantissimus, cuius humanitati maximè deuincor. Accessi, ipsumque inueni annorum circà sexaginta quinque, temperamenti adusti, melancholici, vinis generosis iam anteà plurimùm deditum, tunc verò à septem diebus febre continua maligna laborantem, à fumis capite occupatum, & obscuro delyrio; pulsus tremulus erat, & paruus, vrina turbida, & grossa, oculi tenebrosi, ferè vitrei, vires abiectissimæ, tandèm, vt multa in vnum contraham, ex signis omnibus, quæ apparebant mortalia, vitæ vt potè desperato conclamaui vnà cùm Excellentiss: Medico, qui multa iuxtà canonicum vsum opportunè remedia exhibuerat. Non nisi cordialibus succurrendum esse ambo censuimus, breuissimamque ad mortem periodum superesse domesticis prænunciauimus. Attamen ab Excellentiss. Medico postulaui an optimum duceret hoc vltimum quoque tentare, Bezoardica scilicèt Solaria, & Iouialia ægro exhibere, multotiès enìm in huiusmodi casibùs benefici sca ent euentus, cogunt quippè Bezoardica naturam ad ea expellenda per sudorem, vrinam, aut secessum, quæ miserum propè mortem impellunt. Opinionem hanc meam confirmauit ille, iussitque continuò grana sex Solarium, & sex Iouialium cùm alijs cordialibus; misit autem ad Reuerendiss. P. Præfectum Seruitarum, Spargyricum optimum, perfectumque Manipulatorem, vt supradicta concederet. Sumpsit æger, & multam per secessum eiecit atrabilem, verùm ex ea conuulsione vires exhaustæ omni penitùs destitutæ sunt vi, maiorisque debilitatis edidere signa, ex quo, perterritis domesticis, filius Presbiter ad me se contulit iracundia non solùm succensum, sed & Medici verbis ex Bezoardicorum puluere illo mortem prouenientem significantibus, qui quamuis ex eo minimè fieri posse sciret, nihilominùs à repentino motus periculo culpam in me conferre curabat. Filius, inquam, mihi tale scelus exprobrans minis de genitoris cæde accusabat. Demùm talis euacuatio, Omnipotentis permissione, atrabilem transmisit, quam natura ex se non valebat, ideòque mortuum, vt ità dicam, nouam in salutis lucem reuocauit. Hinc dùm aliqua in consultatione adsum, nunquàm à cæterorum diuersam expono propositionem, certus minimum eueniendum malum mihi crimini fore tribuendum.

Extractum nostrum Antepleuriticum.

REcipe extract: flor: papauer: errat: drag: 2., maluæ arboreæ rubræ, gummæ extractæ de ligno quercino an: drag: 1. ſſ:, pleuræ humanæ, vel apri drag: 2., limaturæ dentis apri drag: 3., maxillarum aſcelli piſcis drag: 1. ſſ:, vnicornu veri, magiſter: corall:, corticum interior: auellanar:, flor: buxi, ſalis prunellæ an: drag: 1. fiat maſſa cùm extract: ſupradictis, & compoſitum eſt portentoſum prò pleuritide. Doſis à ſcrup: 1. ad drag: ſſ:

Extractum Hystericum nostrum.

REcipe extract: artemiſ:, matricar: an: drag: 3., extract: ſabinæ, & bacc: iunip: an: drag: 1., fæcul: atonis vnc: ſſ:, fæcul: brioniæ drag: 2., extract: nepetæ, & aſſari an: drag: 1. ſſ:, magiſter: carabum drag: 4., ſal: Iouis ſcrup: 4., ſem: ſeſeleos, nepentes an: ſcrup: 2., ſem: ameos, rutæ, carui, aniſ:, cardamomi an: drag: 2., caſtorei ſcrup: 4., m:, & da à drag: ſſ: ad drag: 2., in paſſionibus enìm hyſtericis magnoperè prodeſt.

Extractum Nephriticum nostrum.

REcipe herbæ Turcicæ ſiccæ manip: 3., eryng:, reſtabouis, bardanæ an: manip: 1., bacc: iunip:, & lauri an drag: 2., ſem: de millio Solis, vrticæ, cæpæ, ſaxifrag:, aniſ:, fænicul: an: vnc: 2. De his omnibus fac extractum ſec: artem, indèque adde magiſter: lapid: Iudaici, cryſtall: de monte, oculor: cancror:, cort: ouor:, ſal cortic: fabæ, ſal: flor: ammoniaci an: drag: 1. Hæc fermenta ſimùl, & magnum remedium eſt contrà nephriticos dolores. Doſis à ſcrup: 1. ad drag: ſſ:

Extractum Aureatum nostrum.

REcipe bacc: iunip:, bacc: lauri, amygdalorum perſici an: vnc: 4., flor: nucum, ſambuci, vuæ ſylueſtris, herb: calamenti, orygani, pulegij an: manip: 1., ſem:, dauci, aniſ:, fænicul:, cymini an: vnc: 2., cynnamom:, garyophyllorum an: vnc: ſſ:, ligi: aloe drag: 1.; fac extract: ſec: artem, indè adde balſ: Peruiani impetriti, ol: nucis muſcatæ, ol: ætherei therebinthi an: vnc: ſſ:, m:, & ſimùl fermenta. Doſis à drag: ad drag: 1.

Diaphoreticum Aureatum nostrum.

MVltis ab Authoribus hoc ſcribitur eſſe ſulphus illud, quod eſt in Reguli fecibus vulgaris, quo contrito, & ebullito cùm aceto præcipitatur ſulphus in inferiori parte; indè verò multotiès abluto, & exſiccato vtuntur ad ſanguinem mundificandum, & ſudorem prouocandum. Correctius autem noſtrum eſt, quia ſupradictis omnibus peractis calcinatur iterùm in fornace horis 24., vel igne rotæ donèc dealbeſcat vnà cùm quarta parte auri tonantis. Digeritur indè aqua vitæ ardenti, quæ tèr ſupèr incenditur; tuncque optimum Diaphoreticum eſt in pleuritide, & febribus peſtilentialibus; datur autem à gr: 16. ad 20.

Diaphoreticum commune nostrum.

REgulus hoc est vulgaris tèr calcinatus semper cùm duplo nitrio rectificato, indèquè dulcificatus, & aqua vitæ supèr incensa. Datur hoc à scrup: 1. ad drag: ß., vel etiam drag: 1. contrà omnes morbos cronicos, in quibus per sudorem operatur, vel insensibilem transpirationem.

Diaphoreticum fixum nostrum.

PVluis est fixus Patris Basilij Valentini, quem ipse vniuersalem proponit, nomine etiam interdùm Panacææ fixæ Basilij, scriptæ in Currhu Triumphali Antimonij eiusdem Authoris.

Panacæa liquida nostra vniuersalis cùm auro.

REcipe auri foliati vnc: 1., & calcina cùm sulphure in igne circulatorio per horas 8., quatèr sulphur addens. Aqua indè calida dilue, exsiccatumque coniunge cùm oleo antim: facto tali modo: Recipe reguli de antim:, Mercurij sublimati an: vnc: 4., misce benè in mortario, stillaque per retortam sicuti fit ol: glaciale, siuè buthyrum antim:; ignem adde gradatìm, donèc in buthyrum conuertatur, appositis etiam carbonibus ad collum retortæ. Buthyrum illud pone in Cella vinaria suprà lapidem cùm vase in quo guttatìm cadat, & ol: fiet, cuius vnc: adde vnc: 1. auri calcinati per cimentum vt suprà. Vas indè repone in loco calido digerens per mensem, tingetur enìm in aureum colorem. Hinc adde spiritum vini rectificati, & iterùm in calore colloca, vbi aqua vitæ sibi omne aurum attrahet. Percola, & aqua vitæ iterùm addita donèc tingatur, ol: exhala, nàm puluis remanebit. Hunc vnà cùm vnc: 8. antim: crudi, & vnc: 20. olei de nitrio facti per deliquium pones in vase, quod benè obturabis, ad digerendum. Post mensem adde libr: 2. spiritus vini rectificati, & iterùm digere; breui enìm tinctura menstruo spoliabitur sicuti anteà. Spiritum hunc cùm illo auri coniunge, & alium iterùm spiritum adde suprà ol: nitrij, donèc color detegatur; remanere enìm debet sicuti erat cùm positum primùm fuit. Tunc spiritus hosce tinctos cola per papyrum emporeticum, & per cinerem stilla paulatìm vsque quò tibi vnc: 4. tincturæ restent in inferiori parte retortæ. Atque hæc est nostra liquida Panacæa vniuersalis, quæ per transpirationem operatur, facultatesq; vitales facilè impellit ad ea facienda, quibus indiget natura, absque eò quòd noceat. Hetici multi, phthysici, & hydropici per hanc à me curati sanitatem adepti sunt; dari autem de ipsa potest à gut: 8. ad 20. cùm specificis, & iuxtà vires citò vel serò operatur.

Tinctura nostra siuè oleum verum Antimonij dulcis.

REcipe vitri antim: hyacinthini clari vnc: 4., olei nitrij facti per deliquium vnc: 8.; contritumq; hyacinthinum oleo immisce supradicto in vase vitreo benè obturato, temperatoq;, & æquali igne digere per mensem, oleum enìm illud fiet rubicundum. Tunc adde spiritum vini rectificati, vt in Panacæa liq: suprad: factum est, donèc tinctura oleum spolietur. Spiritum indè, & tincturam extrahe, quæ in inferiori parte restat. Pretiosum est contrà omnes morborum species, paulòq; inferior supradictæ Panacææ. In vulneribus, & vlceribus corrosiuis, alijsq; perniciosis morbis maximè prodest. Ipsius dosis à gut: 8. ad 10. in vino, vel alijs specificis. Hoc corpora renouari & reuirescere scribit Basilius, & alij; mundificat enìm omnem humoris impuritatem, quæ sanguinem polluit, & cordialissimum est. Hydropicis, cacheticis, heticis, phthysicis, omnibusque infirmitatibus mirum in modum confert.

Alij

Alij multi de hac scripserunt, non verò facilè adeò ad agendam, si enim manipulationem obseruabis menstruum hoc non est cùr stilles, imposita quippè aqua vitæ remouetur, & alijs inseruit solutionibus.

Tincturæ aliæ modo eodem fiunt, omnesque optimæ, hæc autem duæ cæteris præstant. Illa pariter, quæ ex antim: crudo extrahitur mirifica est, nitrium quippè simplex attrahit tincturam, & ignis nihil de ipso consumpsit; dicitur autem Panacæa. A regulo vulgari extrahitur tertij gradus, ab electris, à regulo Martis, à regulo Iouis, à croc: metall:, à flor: antim:, à calcinationibus eiusdem, & si cùm dicto menstruo extrahetur, multò melior euadet, quàm ex acetis stillatis, alijsq; liquoribus. Eius dosis à scrup: ss: ad scrup: 1.

Olea nostra corrosiua duo sunt: oleum nempè glaciale, hoc est buthyrum illud, quod dixi ad aurum soluendum, atque hoc malam omnem carnem corrodit. Alterum liquor est, qui per deliquium fit ex fecibus reguli vulgaris.

Essentiæ à plerisque habentur illæ, quas nomine tincturarum, vel extractionum appello; essent: verò dico eas, quæ hoc fiunt modo: Recipe de simplice illo, ex quo essentiam vis extrahere, flores, cortices, sem:, & radic:, si omnes habere potes, atque hæc macera in spiritu vini rectific: duobus diebus, indè stilla ad siccitatem. Hinc spiritum illum imbibe iterùm herbis, vel floribus eiusdem, iterùmque digere in vase benè obturato; stillaque denuò; bis autem iterùm eundem sequare modum. Illam tunc circula, & essentia erit vegetabilis, quod adhibueris. Quibus plerumquè vtor sunt de absynthio, menta, rosmar:, saluia, spica, calendula, lilijs conuallijs, flor: tiliæ, flor: peoniæ, lign: quercin:, angelica, carlina, vincetossico, chelidonia, euphragia, bistorta, tormentilla, contrahierua, bacc: lauri, bacc: iunip:, anis:, fænicul:, cymino, sem: pastinacæ, dauco, cardamomo, galanga, cort: citr:, & alijs.

Quintæ Essentiæ.

SEcùs ac supradictæ fiunt hæ; fermentantur enim primò res vt tot alij scribunt, indèque per distillationes oleum separatur, quod separatum vera est quinta essentia. Tincturæ liquidæ sunt extractæ de spiritu vini, exhalando ipsius partem. Extractæ nonnullæ stillatis aquis liquorum acidorum auxilio. Illæ de Mineralibus, & Semimineralibus extractæ sunt cùm suis menstruis appropriatis. In Manipulario nostro de his apertè patebit.

Elexyr.

CVm nominentur hæc in Obseruationibus nostris, necesse est ideò ipsorum aliqua explicare. Elexyr proprietatis ad vsum Crollij semper feci, optimosque testari possum effectus. Addo ego cùm illo essent: absynthij, & menthæ, elexyr verbi gratia vnc: 2., essent: absynthij, & menthæ an: vnc: 1., digere simul, ipsoque vtere, magnum enim est stomachale. Ità etiam eidem addo essent: chelidoniæ, cymbalariæ, ramoracciæ, nasturtij, synapis, limacum an: partes æquales, & digero per mensem, de quo datur scrup: 1. ad drag: ss: contrà effectus omnes atrabilares, scorbuticos, hypocondriacos exitu fœlicissimo.

Elexyr Antiscorbuticum, & contrà Hypocondriacos effectus.

REcipe elexyr proprietatis libr: 2., essent: carab: vnc: 2., essent: cort: cappar:, essent: cort: tamarisci, essent: cort: Mediani fraxini an: vnc: ss:, radic: dictami alb:, rhapontici, polypodij, scorzoneræ, filicis, acori an: drag: 2., nasturtij aquat:, sedimuralis, camædryos, chelidoniæ, cetrac:, linguæ ceruinæ, acrimoniæ, acerati, corymbiferi cùm floribus, hepaticæ, fumariæ, flor: genistæ, centaureæ, hyperici an:

manip: 2., sem: genistæ, fænicul: amat: an: drag: ss:, ligni sancti raspati, cort: eiusdem an: vnc: 4., salsæ parillæ vnc: 1. ss:, lign: sassafras vnc: 4., salis tart: vnc: ss:, triturata infunde omnia in spiritus vini benè rectificati, & sflemmati q: s: vsque quò benè imbibantur, & duobus digitis supernatet digerens per dies 8. Stilla indè, & nouam in stillato repete compositionem vt suprà. Prò hypocondriacis mirabile est, & prò his, qui frigidis affliguntur à tumoribus. Dosis à scrup: 1. ad drag: ss: in rebus appropriatis.

Elexyr Nephriticum.

RECipe ligni nephritici veri vnc: 2. ss:, camomillæ, mellilotti, hæderæ terrestris, virgæ aureæ, veronicæ, hypericonis, cùm sem:, & flor:, herniariæ, siuè herb: Turcic: an: manip: 3., radic: anonidis, pimpinellæ, saxifragiæ, hermoracciæ, sem: cysnobati, milij solis an: vnc: 2., alchachengi vnc: 3., bacc: iunip:, & hederæ an: vnc: 1. ss: contrita omnia in vase infunde benè obturato, cùm spiritu vini therebinthinato, qui digitis quatuor supernatet, & octo diebus digere, indè stilla; supradicta iterùm viridia infundens fac vt suprà; cuius dosis à scrup: 1. ad vnc: ss:, & prò arenulæ morbo, calculorum, pròque ipso calculo optimum est.

Elexyr Vterinum.

RECipe artemis:, herb: Turcic:, matricar:, pulegij, calamenti an: manip: 1., cortic: fraxini, & sabinæ an: drag: 3., cort: citri, & mali medici an: drag: ss:, radic: vincetossici, aristolochiæ, peoniæ, rub: tinctorum, brioniæ, ireos, dictam: alb:, zedoariæ, sem: anis:, cardamomi an: vnc: ss:, ocymi drag: 2., bacc: lauri vnc: 2., zingiber:, cynnamom:, nucis muscatæ, croci an: vnc: 1., omnia triturata digere cùm spiritus vini alchalizati libr: 3. in vase vitreo benè obturato, & loco calido, nempè fimo equino, siuè balneo Mariæ. Post dies 14. stilla per balneum Mariæ, addeque indè libr: 1. noui vini spiritus fecibus, quæ in stillatorio remanserunt, iterùmque digere in loco calido. Post octo dies separa per inclinationem spiritum tinctum, lentissimoque igne tincturam exhala, donèc mellaginosam conuertatur in formam. Primo hanc adde distillato; feces in cinere incende, & aqua artemisiæ salem extrahe, qui supradicto Elexyr adiungitur vnà cùm vnc: 1. tincturæ Iouis. Diuinitùs operatur in vterinis effectibus, omnibusque morbis, qui ab vtero trahant originem. Dosis à drag: ss: ad drag: 1. in liquore appropriato, & multis potest adhiberi diebus iuxtà ægroti necessitatem.

Extractum nostrum Antepilepticum.

RECipe extracti cranij humani facti sec: vsum vnc: ss:, extract: buxi, radic:, & sem: peoniæ, ligni quercini, flor: lil: conuall:, & flor: tiliæ an: drag: 2., mugilag: cornu ceru: de primo anno drag: 3., lapid: veri belzoar: Orient:, vnicornu veri, vnguis veri Alcis an: drag: 1., extracti hirundinum, & picarum priusquàm è nidis discedant, stercoris pauonis an: drag: 1. ss:, narcotici de vitriolo, salis Lunæ, succini an: drag: 2. magister: margarit:, corall:, & zaphyrorum, flor: assium odorif:, bals: Peruiani in petra an: drag: ss:, diaphoretici fixi de antimonio nostri vnc: ss:, tincturæ nostræ vniuersalis de antimonio cùm auro drag: 3., misce, & fac compositum, de quo vel in pillulas, vel in liquore appropriato dabis à scrup: ss: ad dragm: ss: prò vice, quindecim diebus, matutino tempore Luna deficiente.

Hoc multi liberati omninò sunt epileptici, quamuis etiam nonnullis dederim per menses integros, cui plùs, cui minùs. Si verò laboriosum, & magni sumptus est, intèr potentiora locum sibi vindicat. Vsu eodem optimum est contrà omnes Emigranias, Paralyses, Apoplexias, & morbos capitales ex intemperie frigida productos.

T in-

Tinctura nostra Policresta.

Recipe radic: angelicæ, carlinæ, dictami albi, bistortæ, tormentillæ an: drag: 3., vincetossici, gentianæ, rhapontici, scorzoneræ, acori veri an: vnc: ß:, fol: absynthij, abrotani, iuæ arteticæ an: manip: ß:, fol: scordij, calamenti an: manip: 1., flor: rosmar:, centaureæ minoris, horminij, betonicæ, & malorum medicorum an: pug: 1., cynnamomi, nucis muscatæ, garyophyll: an: drag: 1., myrrhæ, mastich:, aloe succotrini an: drag: 2., castorei, mummiæ transmarinæ an: scrup: 2., corall: rub: præparati, cornu cerui, matr: perl: præparatæ an: dragm: 1: ß:, croci scrup: 1., ass: dulc:, spicæ nardi an: drag: 1., cort: citr:, & malorum medicorum an: vnc: 1. ß:, sandal: rub:, citr:, & alb: an: vnc: ß:, hæc omnia contere, & infunde in vase vitreo benè obturato vnà cùm spiritus vini electi alchalizati libr: 9: ad digerendum per dies 15. Per decantationem indè tincturam seiunge, ipsique salem adde factum sec: artem de incensis fecibus. Tinctura hæc maximis pollet virtutibus, perindè ac Elexyr vitæ; spiritus recreat vitales, omnemque expellit ab ipsis veneni vaporem. Datur in omnibus malignis morbis, tempore pestis, & contrà omnia venena à scrup: 1. ad drag: 1.

Elexyr vitæ maius nostrum.

Recipe succ: melissæ libr: 8., vini generosi libr: 4., cornu cerui in fragmenta crudi lib: 3., vnicornu foxilis, bolarm: pretiosi an: lib: ß:, viperas decorticatas absque capite, cauda, & interioribus num: 3., & distilla per tamburlanum benè stamnatum, quod magnum habeat refrigeratorium, fragmenta autem cornu cerui, & vnicornu stent in collo tamburlani, vt omnem recipiant fumum. Postquàm stillaueris, nouum iterùm succum, & vinum distillato adde, semperque recens cornu cerui, & viperas tres vt dictum est, quam manipulationem fac nouiès; qualibet nempè vice adiungens recentem succum, recensque vinum distillato, & vas permutans iuxtà capacitatem. Vltima vice adduntur omnia supradictæ tincturæ policrestæ, & in fimo equino, siuè balneo Mariæ calido digeruntur per mensem in vasibus vitreis capacibus benè obturatis. Distilla indè ad siccitatem extrahens non solùm ex omnibus fecibus, sed & fragmentis ossium, & terris, salem secundùm artem, quo immixto cùm distillato circulabis per duos menses.

Elexyr hoc, quamuis difficile, attamen non magnæ impensæ; illo autem nunquàm inueni pretiosius intèr tot, quibus vsus sum, cordialiùs enìm operatur, quàm illud Serenissimi Magni Etruriæ Ducis. In omnibus morbi effectibus, in quibus cor, & viscera auxilio indigent, dari potest, ad venenorum, putredinum &c. resistentiam. Dosis à drag: ß: ad drag: 2., neque odorem habet aquæ vitæ, sed gratissimum, & suaue.

Tinctura Viperarum nostra.

Recipe viperas decorticatas num: 20., & imbibe spiritu salis; indèque adde dictam: Cretic:, albi, tormentillæ, bistortæ, vincetossici, scorzoneræ an: vnc: 1., vini albi generosi q: s: ad imbibendum, quod supernatet duobus digitis, & digere in baln: Mariæ, seù fimo equino. Post dies octo in eodem vase uitreo decoque per duas horas in balneo Mariæ, indèque fit fortis expressio. Feces exsiccatæ incenduntur, & sal extrahitur. Quod remanet bis purificatur oui albumine, iterùmque ponitur in balneo Mariæ tepido per triginta dies, calore moderato, hoc enìm tempore rubescit ad instàr sanguinis.

Cordialis hæc est, & Alexipharmaca; prodest heticis, phthysicis, hydropicis, cacheticis, febre laborantibus putrida, & maligna, & tempore pestis; multi etiam

vtuntur prò præseruatiuo, sanguinem enìm mundificare affirmant. Dosis à scrup: 1. ad drag: ß:

Extractum nostrum Antinephriticum.

REcipe lign: abietini, cort:, & ligni raspati libr: 1., ligni nephritici libr: ß:, cortic: interioris corylli vnc: 7., herb: saxifragiæ, pimpinel:, cymbalariæ, parietariæ, herb: Turcic: an: manip: 1., radic: liquiritiæ, anonidæ, bardanæ, leuistici an: vnc: 1. ß:, bacc: maturarum iunip:, amygd: persici, amygd: cerasi an: vnc: 3., sem: dauci, petrosselli, pimpinellæ, cæpæ, vrticæ, genistæ an: vnc: ß:, comprime, & contere omnia; recipe indè succi de herniaria, de hædera terrestri, de parietaria, de cæpa, de malo massilico, de rhaphano an: lib: 1., vini generosi libr: 3., & vnà cùm suprad: omnibus pone in vase vitreo capaci, benè obturato in balneo tepido per dies octo. Fortem indè fac expressionem, & oui albumine clarifica, & percola, & exhala per alembicum in balneo Mariæ donèc in formam extracti liquidi euadant. Tunc addes hæc: magister: oculorum cancrorum, cortic: oui, matr: perl:, crystalli de monte an: drag: 1. ß:, salis fabarum, parietariæ, succini, vrinæ volatilis an: drag: 1., misce, & serua.

Maximum hoc est remedium contrà omnes calculorum species, arenulæ & similia, dolores extinguendo nephriticos cæteris virtute antecellit. Dosis à drag: ß: ad drag: 1. vel in pillulas, vel in liquoribus appropriatis.

Antifebrile nostrum.

REcipe cortic: chinæ lib: ß:, cortic: tamaricis, cort: fraxini an: vnc: 1., fol: camædryos, chelidoniæ, pimpinellæ, heliotropij minoris an: manip: ß:, aquæ stillatæ de succo camædryos, & de succo cymarum tenerarum fraxini an: lib: 3., spiritus vitrioli stybiati drag: 2., contrita omnia infunde in aqua prædicta, in vase vitreo benè obturato, in balneo Mariæ. Post dies 12. per fortem expressionem omne humidum extrahe, deque exsiccatis, & incensis fecibus fac salem. De liquore fac extractum cùm calore baln: secundùm vsum. Hinc recipe de dicto extracto vnc: 2., extract: de rhabarb:, de sena, de gratiola an: vnc: ß:, magister: de mechoocane, de scialappa an: drag: 1., salis de fecibus suprad:, salis de centaurea minore, de gentiana, de absynth: vitriolato, de vitriolo Martis an: drag: 1., magister: de cortic: limacum paruarum de lacu oblongarum vnc: ß:, magister: tart: solutiui drag: 2., hæc omnia fermentabis per dies duodecim. Datur antifebrile hoc in omnibus febrium speciebus, tàm intermittentium quàm continuis. Sistit vapores febris, placidèque purgat, est autem ex perfectissimis, quæ adhiberi possint, absque eò quòd vnquàm nocuerit. Dosis à drag: ß: ad drag: 1. ß:

Spiritus noster Vitrioli stybiatus, qui ingreditur in aqua Catholica, & in Antifebrili extracto.

REcipe spiritus vitrioli rectific: vnc: 1., vitri hyacinthini de antimonio vnc: ß:, digere in loco calido per mensem, spiritus enìm tingetur in aureum colorem; indè percola, & serua.

Hic spiritus erit stybiatus supradictus, qui vnà cùm medicamentis purgantibus à guttis 12. ad 20. placidè, & sinè vomitu operatur, corrigitque earumdem medicinarum calorem.

Mag-

Magisterium Tartari purgans nostrum.

A Plerisque hoc describitur, non verò ei fidem illam habent, quam habere deberent, Medici enìm compositum minimè animaduertunt.

Fit hoc modo: recipe salis de tartaro facti de oleo dicti tartari partem vnam, aceti stillati fortissimi partes duas, & misce simul. Postquàm interno exæstuauerint murmure distilla ad siccitatem, indèque nouum acetum adde. Subbullitione prædicta iterùm facta dulcificantur; acetum enìm salsedine salem exuit, & sal acetum acrimonia. Hinc iterùm distilla, & hanc facies manipulationem deciès, donèc acetum suam sibi resumat acrimoniam; semper autem stillabis ad fixationem tartari. Fixo decimæ vicis adiunge aq: vitæ stillatam, & rectificatam, factamque de vini fecibus, subitò enìm tingetur in rub: colorem. Tincturam indè percola, & aquam vitæ iterùm infunde, donèc ampliùs non tingat, atque tunc filtra, iterùmque stilla ad siccitatem. Quod restat fixum ad aerem resoluitur in oleosum liquorem, qui magisterium est tartari solutiuum.

Soluit hoc crassos, & tenaces humores, qui in venis sunt; certum autem, & necessarium remedium est in omnibus febribus longis, & vitiosis. Immò Præceptor meus Riuerius in fine febrium acutarum, vel contumacium ad humorum reliquias, & fermentum resoluendum, ægrotos purgabat per Epicrasim hoc modo: recipe aq: capil: Ven:, vel similis humoribus appropriatæ vnc: 6., senæ scrup: 2., cynnamom:, rhabarb: an: scrup: 1., spiritus vitrioli stybiati, siuè communis gut: 3., infundebatque per noctem. Manè aquam percolabat, additisque gut: 15., vel 20. de dicto magisterio, propinabat quatèr, vel quinquies, cui plùs, cui minùs, iuxtà necessitatem, cui quotidiè, cui alternatìm; nonnullis dosem minorem, nonnullisque maiorem; aliquibus prò rhabarb:, mechoocanem, vel scialappam ponebat; aliquibus vnc: 1. dabat syr: rosarum solutiuarum, atque hoc modo corpora obstructionibus infecta non remanebant, neque febres in erraticas conuertebantur. Hac eadem serie vtor, vsusque sum ego, sicut & Medici multi mihi familiares multam sibi laudem comparauere, maximas enìm vidi vtilitates.

Febrifugum nostrum.

R Ecipe flor: antimonij tèr sublimati cùm sale ammoniaco, & dulcificato, vitri de antim: hyacinthino perlucidi an: vnc: ß:, aq: fortis factæ de nitrio, & de alumine vnc: 4., in qua aqua præcipita dictum antimoninm, iterùmque recipe Mercurij rauiuificati à cynabare vnc: 6., & cùm aqua forte facta de nitrio, vitriolo, & alumine præcipita, donèc omnia præcipitentur: recipe indè aurum de Cechinis Venetis, aut Vngharis limatum ad vnc: 1., & solue in aqua regia, omniaque tria menstrua cùm materia pone in retorta benè lutata, & igne gradatìm distilla ad siccitatem; spiritum collige in vase recipiente benè obturato, ipsumque distillatum infunde in retorta. Distilla iterùm, eodemque modo semper supèr caput mortuum duodeciès. Vltima vice fracta retorta lauatur puluis aquis cordialibus quinquiès, quem indè exsiccatum in libr: 2. aquæ vitæ rectificatæ immerges, ipsumque in retorta noua benè lutata iterùm distillabis coobans sextiès supèr massam. Hinc aquam vitæ separa, massamque calcis repone in cruciolo forte benè lutato, igne rotæ, per tres horas. Remoue indè, & spiritum aquæ vitæ supèr incende, quem anteà stillaueras.

Febrifugum est hoc compositum tribus ab Herculibus, cùm nostro Præceptore quarto Atleta, quartanarum destructor, vt ex eius, & meis Obseruationibus innumera patuerunt experimenta. Dosis à gr: 6. vsque ad 20., cùm rasina scammoneæ, vel scammonea præparata cùm sulphure, ad gr: 12. vsque ad 25. iuxtà vires. Multi hoc indagauerunt, non autem veris manipulationibus, & legitimis, hoc vnum sincerum est.

Sales, quos adhibeo in febribus pertinacibus perindè ac Autumnalibus; & ad humores æthergeneos dissoluendos optimi.

Recipe sal: de gentiana, de centaurea minore, de chelidonia, de absynthio, de cardo sancto, prunellæ, de vitriolo Martis, flor: salis ammoniaci an: vnc: 1., aquæ de acrimonia, vel similis q: s:, prædictosque sales resolue, & fac lixiuiam. Decoque indè lento igne, donec suprà fiat pellicula, & repone in loco humido, & frigido nàm crystallizabuntur. Consumunt hi oppilationes, febresque intermittentes, vitiosas vt quartanas, & ex impuritate productas. Dosis à scrup: 1. ad drag: ss:, & drag: 1. in iure, vel similibus appropriatis. Nonnullis dantur duabus horis antè accessiones, & tegitur æger, vt sudare possit.

Salem quoque ex alumine, & tartaro factum Præceptor meus dabat, quem valdè laudibus extollebat; ego verò nunquàm vsus sum, scilicèt:

Recipe crem: tart:, & aluminis an: partem æqualem, aquæ stillatæ de cardo sancto q: s: in qua resoluuntur supradicta, igneque lento reducuntur in formam, qua crystallizari possint in loco humido, & frigido. De hoc datur scrup: 1. ad drag: ss: in liquoribus appropriatis.

Sæpè etiam do salem absynthij vitriolati vel alios; recipe nempè salem, & cùm spiritu vitrioli coniunge donec subbullitio fiat, qua facta euapora, & minùs pungens erit, aptiorque ad aperitionem, & refrigerantior. De tartaro viottiolato à multis scribitur, & à Medicis adhibitur.

Coniunguntur paritèr sales hi quilibet cùm calybe, si recipies partes duas salis, quem calybeare vis, partem vnam vitrioli Martis, & cùm aqua stillata appropriata liquefacies, igne indè lento condensabis in sale, qui veri sunt calybeati. Eodem modo fiunt cùm vitriolo Veneris, cùm sale Lunæ, cùm sale Iouis, & similibus.

Sal noster celebris Antiscorbuticus.

Recipe de cineribus dealbatis, & incretis fraxini, iuniperi, buxi, ligni sancti, mentæ crespæ, camedryos, agerati, acrimoniæ, centaureæ, hepaticæ, cetracæ, linguæ ceru:, fumariæ, cymbalariæ, nasturtij aquatici, cappar:, tamaricis, genistæ, hypericonis, portulacæ marinæ, sarmentorum vitis an: partes æquales, cùm aqua nasturt: aquatic: fac salem sec: artem. Indè recipe de sale ipso vnc: 2., & adde vitrioli Martis drag: 2., salis tart: aluminati drag: ss:, flor: salis ammoniaci tèr sublimati drag: 2., auri foli: num: 20., spiritus salis communis q: s: ad imbibendum, ità vt dimidio digito supernatet. Calore lento exsiccetur spiritus cùm suprad:, & fiat massa, & vocatur Antiscorbutic: Riuerij, qui in hypocondriacis, cacheticis, & alijs perfectissimus est, humorum enim atrabilarium omnes expellit impuritates, & venas mundificat. Dosis à drag: ss: ad drag: 1. in liquore appropriato.

Extractum ligni sancti nostrum prò lue Venerea.

Differt hoc nostrum ab alijs, extracto quippè vtor, & menstruo, quod sudoriferum est hoc modo:

Recipe lign: sanct: raspat:, cortic: eiusdem, salsæ parillæ, cynnamom: an: vnc: 4., sassafras vnc: 2., vini generosi libr: 12. digere in vase benè obturato. Post dies duos stilla, & extrahe libr: 2. spiritus, quem ex se repone. Aliud vinum exhala per baln: Mariæ donec deficiat plusquàm dimidium, & tunc percola, & filtra benè, & per baln: iterùm exhala donèc euadat in formam mellaginis, & aliquantò durius. Huius extracti prò quolibet vncia adde drag: 2. diaphoretici communis antim:, & dragm: ss: belzoaris Orient:, & fac pillulas, de quibus vnam prò manè datur ad pondus scrup: 1. ad drag: ss:,

quam

quam sequitur vnc: ſſ: de illa aq: vitæ, de qua dictum est, benèque tegitur infirmus, nàm 30. diebus, citiùs vel seriùs ab omni mala qualitate prædicti morbi liber extabit, vt totiès de hac compositione expertus sum.

Therebinthum potabile nostrum prò Gonorrhæis.

R.Ecipe therebinthinæ claræ vnc: 4., & pone in marmoreo mortario vnà cùm duobus vitellis oui, & ligneo pistello misce, nàm in liquidam conuertetur, addensque libr: 1. aquæ acrimoniæ miscebis donèc soluta omninò sit. Hinc in ampulla vitrea pones in baln: Mariæ per noctem, & manè optimè percolabis per cartham emporeticam, vel linteolum. Adiunge indè sacchari fini libr: 1., vel plus cùm succo limonis q: s: per gratitudinem, & de hoc dabis vnc: 1. ad vnc: 1. ſſ: prò manè illis, qui remedia in pillulas sumere non possunt; hæc enìm ex odore optimum faciet effectum.

Aqua nostra contrà Gonorrhæas antiquas.

RRecipe ligni sancti, lentisci, corticis abietini an: vnc: 4., tritura, & infunde in libr: 8. vini albi generosi add: radic: dictami, ireos Florentiæ an: vnc: 3., menthæ siccæ manip: 4., verbenæ manip: 1. ſſ:, sem: agni casti, rutæ, lactucæ at; vnc: 3. benè contusæ, therebinthinæ claræ libr: 1., misce, & pone in vitrea cucurbita per horas 24. in loco tepido, indè per baln: Mariæ distilla, & de illa dabis cochlearia duo, vel tria in manè per aliquot dies.

Potio nostra contrà Gonorrhæas, & Vlcera renium, & vessicæ.

RRecipe herb: vermicularis manip: 2., radic: consolidæ maioris, tormentil:, alchimil:, sygilli Salomonis, polygoni, plantag: an: vnc: 1. ſſ:, sem: cydoniorum, agni casti, rutæ, plantag:, rosarum an: vnc: 1., succi limonum lib: 1., sang: draconis, croc: Martis adstring: an: vnc: 1., aq: flor: maluæ lib: 3:, macera per dies duos, posteà igne lento decoque, & da cochlearia duo prò manè horis quatuor antè cibum.

De Extractis.

IN Pharmacopæa Præceptoris mei manipulationes multæ ab his differere videntur, sed in formam ab eodem descriptam redactæ, maioris euadebant pretij, quàm illæ ad vsum Quercetani, & aliorum; non verò quòd Quercetanus, totque alij optima non egerint, sed *facile est inuentis addere*; ipse diuersam vtiliùs seruabat formam, vt ex his patet Arcanis à me descriptis, quæ manipulationum augumento, & virtutibus amplificantur.

Extractionum purgantium ex vegetabilibus, iuxtà supradicti disciplinam, vsus meus est, quòd succum ex plantis illis extraho, quas iam anteà proprijs collexi temporibus, ipsumque digero per balneum, & optimè clarifico; hinc distillo separando spiritum, remanensque in extracti formam coagulo. Mox plantam expressam, nouamque simul non expressam minutatìm contero, & in vase pono capaci apto ad distillandum per descensum, ex eis nempè, quæ ad lignorum olea conficienda adhibentur. Apposito vase ad oleum recipiendum, igne circulatorio, qui semper vehementior augetur, omnis exit humiditas, cæteraque in albissimum cinerem incensa conuerto; ni verò cinis q: s: calcinatus sit, iterùm ipsum calcino. Ex hoc cùm aqua, vel spiritu primo separato lixiuiam facio, & cùm filtratione salem, secundùm vsum. Oleum per descensum extractum, quod empireumaticum exhalat odorem, supradicto sali immisceo, & pauco salis tartari clari, & puri paritèr eidem addito, digero in loco calido. Distillo indè sempèr supèr feces coobando spiritum donèc oleum salis vi ab empireumate destituatur, & in formam mellagi-

notam reduco. Tunc extracto primo facto mellaginosum quoque hoc addo, quapropter omnes spiritus, extracti, & salis facultates in vnum hoc modo congeruntur. Hæc perfectior est forma, quæ prò extractionibus possit reperiri. In vsu datur iuxtà compositi vim, vel Pharmacopæarum regulas, immò potiùs cùm maiori leuitate, quia efficacior.

In herbis, drogis, aut radicibus siccis, vel pauci succi omnis extrahitur vis cùm proprio menstruo, indèque accomodatur materies, vt suprà, per descensum, & oleum exprimitur; hinc sal fit, quem oleo additur, & pluriès, vt dictum est, rectificatus extracto iungitur; verum quidem est, quòd huiusmodi extracta in vasibus vitreis seruantur obturatis.

Alia generum omnium extracta simili pacto fieri possunt, tàm alexipharmaca, quàm specifica, quamuis ex rebus varijs forent composita, sed de horum descriptione non me extendo, qui enim artis exercitatione præditus est, instructione non indiget.

Notandum est, quòd extracta vulnerariarum herbarum, verbi gratia aristolochiæ, symphyti, hypericonis, stellariæ, veronicæ, saniculæ, hæderæ terrestris, & similium dari possunt internè non solùm, verùm etiam externè in linimentorum formam vulneribus admota absolutè, vel cùm similibus; mirificos operantur effectus, confortant quippè, in vnum contrahunt, & tuentur partem à corruptelis, ipsamque citiùs ad cicatricem reducunt. Ità paritèr plantæ illæ, quæ abstersiuæ sunt, & exulceratiuæ meliores efficient operationes.

De oleis vegetabilium ad vsum Spargyricum tot de Spargyrica tractantia volumina disserunt, at modum hunc optimum cæterorum existimo: Plantæ, de quibus vis oleum fac areant, & oleum per descensum extrahe, vt suprà dictum; hinc de cineribus fac salem, quem oleo iunge, indèque vnà cùm pauca calce viua oleum rectifica, calx enim empiteumaticum odorem resoluit, si pluriès, vt mos est, traieceris. Mox in vase vitreo positum Soli expone, flores, vel folia proprij vegetabilis ad infusionem immiscens, vel alterius, si compositum decreueris, odorem enim gratum resumit, iuxtàque plantarum virtutem, gradus recipit illos augumenti, quot sunt centum prò qualibet; adhibetur autem non secùs ac adnotata à primo meo Præceptore Petro Io: Fabris tàm interiùs, quàm exteriùs.

Basilicon Chymicum nostrum.

Recipe ol: myrrhæ, mastiches, thuris distillati an: vnc: ſſ:, ol: therebinthinæ, de lateribus, ceræ distillati an: vnc: 1., vitell: ouorum num: 3., misce benè, & vtere, nàm mira experieris.

Balsamum Sulphuris nostrum.

Recipe flor: sulph: vnc: 1., ol: therebinthinæ vnc: 3., ol: violati vnc: 3., misce, & in pila vitreata bulliant, agitabisque spatula lignea donèc fiant rubicundissima. Remoue indè ab igne, & adde ol: ceræ, vitelli oui an: vnc: ſſ:, misce, & vtere in omnibus vlceribus cancerosis, in omnibus vulneribus ad spasmos, neruos contusos, & transfixos.

Balsamum Mummiatum nostrum.

Recipe extract: aristolochiæ rotundæ, centauræ minoris an: vnc: ſſ:, extract: hypericonis, symphyti maioris an: vnc: 1., therebinthinæ Venetæ, & mellis alb: an: vnc: 4., myrrhæ vnc: 1. ſſ:, mummiæ veræ vnc: 3., croci Martis vnc: 4., hæc omnia misce, & infunde in vase vitreo cùm libr: 6. aq: vitæ rectificatæ, & digere per mensem, agitando quotidiè materiam, vt faciliùs spiritus vini rerum tincturam

extrahat. Posteà per inclinationem separa diligentèr tincturam, & per baln: distilla vsque quò sit in fundo alembici quasi mellago, quæ est balsamum, quo vti poteris ad vulnera quæcunque aglutinanda. Spiritus distillatus mirabiles etiam possidet virtutes.

Balsamum Apopleticum nostrum.

RECipe essent: siuè ol: distillati spicæ, saluiæ, rosmar:, iunip: an: dragm: 1., rutæ, maioranæ an: drag: ss:, cynnamom:, garyophyll: an: scrup: 1., succini dragm: 1. ss:, extract: belzouini, storacis calamitæ, bals: albi sodi Orient: an: drag: 2., bals: Peruiani, & Orient: liquidi an: vnc: ss:, ol: nucis muscatæ expressæ vnc: 3., ambræ grisæ, nigræ an: drag: 1. ss:, musci odorati drag: 2., misce, & ad calorem lentissimum agita, vsque quò simùl vniantur. Perfectissimum est prò epilepticis, & apopleticis; vertigines expellit, ab aeris contagiosa corruptione defendit, cor recreat, omnesque vitales facultates, & animales. Adhibitur vngendis commissuris coronalibus, temporibus, & odorando.

Spiritus noster Sulphuris ad consolidanda pulmonum vlcera, ipsorumque sanandas corrosiones.

RECipe spiritus sulph: acidi rectificati, & paulatim super imbibe limatura calybis ad libr: duas, vel tres, nàm ex se subbulliet, indèque quasi in salinam euadet. Hinc omnia pone in retorta benè lutata, & stilla sec: artem, & extrahe spiritum. Hunc imbibe iteràm capite mortuo, & cooba quinquiès, noua autem retorta qualibet vice. Dulcificatum spiritum adde magisterijs margaritarum, bals: imperriti Orientalis, & belzouini an: vnc: ss:, misce, & in supradictis effectibus mirabile est, in omnibus phthysicis, quorum multi hoc salutem habuere à me curati.

Magisterium margaritarum fit solutis primò vnionibus in ol: sulph:, & indè benè dulcificatis cùm aquis cordialibus, posteà exaltatis cùm spiritu vini. Magisteria belzouini, & bals: Orient: dissoluuntur in spiritu vini, & præcipitantur aquis cordialibus, indèque sublimantur eodem modo, quo sulphus. Quod sublimatur purius est, & pulmonibus optimum.

Balsamum Canis rubei nostrum.

OCcides canem rubeum, reiectisque interioribus non verò adipe, cæde eius carnem, ossa, & pellem in frusta, quæ omnia in vase vitreo capaci fac bulliant cùm ol:, & vini q: s: addens hæc: adipis vrsi, anseris, gallinæ, taxi, vulpis, felicis, equi, asini an: vnc: 1., lumbricorum terræ vino ablutorum libr: 4., radic: hebuli, iuæ artericæ an: manip: 3., saluiæ, spicæ, rosmar:, absynth:, abrotani, fol: cupressus, cortic: hæderæ, cortic: vlmi, sabinæ an: manip: 1., hæc omnia decoque, donèc caro consumpta sit, ossaque omnia disiuncta. Tunc ad torculum exprimuntur, & reponuntur in retorta forti lutata, vnà cùm vnc: 6. gummi de hædera, & libr: 2. lumbricorum supradictorum, iuæ artericæ manip: 6., ranis viuis nu: 20., & digere in loco tepido per dies tres. Indè distilla, ex extrahe omne oleum, quod seruabis nàm bals: anodinans est, & consolidans neruos præcipuè in morbis articularibus.

Emplastrum Sulphuris Rulandi.

RECipe olei sulphuris nostri vnc: 3., colophoniæ drag: 3., ceræ vnc: ss:, myrrhæ ad pondus omnium; cera, colophonia, oleoque liquefactis simul, & benè commixtis insperge myrrha subtilissimè trita paulatim, igneque lento coquantur, spatula semper agitando, donec optimè permixta fuerint, post quadrantem horæ ab igne deponantur, & paulatim frigescant. Habebis emplastrum præstantissimum, certum, & infallibile in curandis cuiuslibet generis vlceribus, & vulneribus quibuscunque, sicut experimenta in Centurijs eiusdem Rulandi descripta, quibus tutò, & perpetuò fidendum, & in curatione 94. dicit, quòd in hoc emplastro est diuina, miranda, & celer vis emolliendi, suppurandi, rumpendi, abstergendi, & conglutinandi, quemadmodùm longa experientia expertus est.

Oleum nostrum Bufonis.

RECipe bufones syluestres ex illis, qui longè ab aqua morantur numero quatuor viuos, & pone in olla benè obturata vt purgentur; recipe indè ol: commun: libr: 2., in quo ebulliuerint manip: 1. prò qualibet hac re, scilicèt saluiæ, sonci, radic: iridis, & gentianæ, immersoque vno ex illis bufonibus pones ad ignem in loco aperto, in olla vitreata cooperta, sed caue à fumo. Dùm primus aridus est pone alterum pariter viuum, cui arido insequatur tertius, & sic quartus; dùm coctum ol: est percolatur; atque hoc calidissimum est contrà omnes dolores frigidos optimum, contrà tineam, morphæam, & hydropem, & tepidum adhibetur.

Balsamum Antepopleticum nostrum.

RECipe ol: succini rectificati, petrolij, Philosophorum, rosmarini, saluiæ, spicæ, (omnia verò sint distillata) an: drag: ss:, ol: nucis muscatæ per expressionem vnc: 2., extracti castorei, ol: buxi, camphuræ an: drag: 1., balsami Peruiani, oppobalsami Occidentalis, zibetti, extracti bensoi an: vnc: ss:, musci, ambræ grisæ an: scrup: 1., m: omnia, & calore moderato conficiatur balsamum, quod valet contrà morbos capitis vngendo occiput, nares, & pulsus, contrà apoplexiam, epilepsiam, & similia. Vngendo vmbilicum colici dolores tolluntur, & hystericæ passiones.

Pillulæ nostræ contrà morbos pestilentiales.

RECipe aloe loti, croci, myrrhæ an: vnc: ss:, balsami Orientalis, Occidentalis an: drag: ss:, ossa de corde cerui num: 6., vnicornu, smaragd:, bezoard: Orientalis, margarit: præparat:, corall: præparat:, ligni aloe an: gr: 10., ambræ grisæ gr: 5., tincturæ nostræ electri, & magisterij tartari an: q: s: ad formandam massam pillularum, de quibus capiatur vna ad pondus drag: ss: serò in hora somni bis in hæbdomada. Sanguinem mundificant, caput, & ventriculum corroborant, succurrunt cardialgiæ, spiritus omnes confortant, iuuentutem renouant, senectutemque retardant.

Aqua nostra Lapidem frangens.

RECipe nuces iuglandes virides in mense Maij, contusasque distilla ter, coobando semper distillato super alias nuces virides contusas, posteà extrahe salem residui ex capite mortuo, & est validissima; dosis erit vnc: 1. ad vnc: 1. ss:

Balsamum nostrum contrà Asthma.

RƐcipe bals: de sulphure facti cùm ol: therebinthi, & ol: sulphuris nostri dulcificati an: vnc: 1., flor: assæ dulcis vnc: 1. ß:, ol: de saccharo facti cùm spiritu vini libr: 2., m:, & fiat balsamum. Hoc prodest valdè in omnibus morbis pectoris, & pulmonum; dosis erit cochlear dimidium ad vnum.

Pillulæ nostræ contrà omnes impuritates sanguinis, & humorum.

RƐcipe extracti de helleboro nigro suo sale fixato vnc. ß:, calomelani nostri drag: 2., auri foliati mixti drag: ß:, magister: margarit: drag: 1., misce, & fiat massa pillularum; dosis à scrup: 1. ad vnc: ß:. Si sinè calomel:, datur ad quatuor, aut quinque menses bis in hæbdomada; sanguinis autem contumaciam mundificabis in lue Venerea cùm dicto calomelano.

Balsamum nostrum contrà Dolores Colicos.

RƐcipe amygdalorum amarorum ex persicis libr: 4., therebinthi Cyprij lib: 3., conterantur omnia, & misce; recipe indè ol: expres: ex nuce muscata vnc: 3., bals: Peruiani vnc: 1. ß:, ex garyophyllis vnc: ß:, misce, & distilla sec: artem, & supèr caput mortuum ter cooba, indè adde spiritus vitrioli rosati dragm: 3., essent: ambræ grisæ, ligni aloe an: drag: ß:, misce, & circula per dies 15:; nàm prodest mirificè contrà dolores colicos; dosis à scrup: ß: ad scrup: 1. cùm liquoribus appropriatis.

Aqua Optalmica nostra.

RƐcipe succi chelidoniæ, eufragiæ, verbenæ an: libr: ß:, succi cancrorum fluuiatilium vnc: 8., aloe succotrini vnc: ß:, tutiæ crudæ vnc: 1., croci metall: vnc: 1. ß:, digere in leui calore per horas 24. indè distilla, & aquæ distillatæ adde vitri antimonij drag: 3., & fac bulliat lento igne per horam, indè cola, & serua nàm excellens est contrà suffusionem oculorum, caligines, &c.

Arcanum nostrum contrà morsum canis rabidi.

RƐcipe hepatis canis rabidi redacti in formam magisterij, & magisterij cancrorum fluuiatilium an: vnc: 1., tincturæ croci Orientalis, gentianæ, castorei, myrrhæ an: drag: 2., quintæ essentiæ vitrioli, salis communis, antimonij, Lunæ an: drag: ß:, foliorum hyperici, betonicæ, mille folij, centaureæ min:, artemisiæ, menthæ, absynthij, plantaginis, polypodij quercini, saluiæ minoris, verbenæ, rutæ ortensis an: pug: 1., alissi pug: 3., sicca, & puluetiza, & cùm gummi dragachanti q: s: dissoluti in aqua scorzoneræ, & liquoribus supradictis fac pastillos, & da drag: 1. prò vice per 40. dies cùm aq: cordiali, & videbis mirabilia.

Tinctura nostra contrà Dysintheriam.

RƐcipe sanguinis leporis sicci lib: ß:, spiritus vini rectificati lib: 1. ß:, digerantur in balneo Mariæ per triduum, posteà extrahe tincturam vt artis est, & coagula ad formam mellagineam. Dosis est scrup: ß. ad scrup: 1. cùm lacte seminum acetosæ.

Balsa-

Balsamum nostrum Mastiches.

RECipe mastich: capat: q: vis solue in spiritu therebinthi igne tepido balneo Mariæ, dein separa menstruum à corpore soluto, & habebis balsamum ad omnes corporis affectiones, nam externè appositum sistit vomitum ori ventriculi, si internè ad gutt: 4. in iure, vel vino generoso.

Arcanum nostrum contrà Voluulum, & Vomitum.

RECipe olei ætherei, seù quintæ essentiæ therebinthi vnc: 6., balsami Peruiani drag: 1. ss:, mastiches capati drag: 6., misce, & distilla, posteà cooba tribus vicibus, & vtere in vino maluatico, vel iure cicerum rubeorum, aut alio specifico liquore. Dosis à g: 6. ad 12.

Idem prodest oleum æthereum in eodem modo &c.

Spiritus noster Nitrij fixi Tartarizati.

RECipe spiritus nitrij rectificati lib: 1., pone in cucurbita vitrea oris ampli aperti, & paulatìm, & guttatìm oleum tartari facti per deliquium tantundem super affunde, spumam excitabit, & tandiù super affundas, quamdiù spumam inexcitatam obseruabis. Tartarum nitriatum fundum petet, tunc decanta, & dulcifica cùm aqua rosacea. Datur in morbis longis cùm decoctis appropriatis ad gr: 6. ad 8. in aqua cancrorum, vel formicarum, & antifebriticum est.

Emplastrum Antepleuriticum nostrum.

RECipe farinæ sem: lini vnc: 3., cæpæ, & saponis noui an: vnc: 1. ss:, contere, & misce simùl, indè cùm melle pone in sartagine ad ignem, permiscens omnia donèc incorporentur. Hæc suprà stuppam extende, & parti appone pleuriticæ, & oppositæ dolori; mirificos enìm contrà hunc morbum videbis effectus.

Emplastrum nostrum prò fractis ossibus, & luxatis.

REposito osse in locum suum recipe fullig: camini vnc: 3., thuris vnc: 1., farinæ tritici vnc: 4., oui albuminis q: s: ad supradicta subigenda; appone indè læsæ parti assulis accomodatis, & fascijs; neque remoueas, donèc pars ex se ipsa demittat. Aliquo videtur incomodo esse, verùm nullum aliud hoc æquare, nec dùm antecellere vnquàm vidi in huiusmodi effectibus; adhibentur indè cerata oxycrocei, & alia iuxtà necessitatem.

Oleum nostrum Antepleuriticum.

RECipe ol: communis libr: 4. mense Maij, in quo pone pleuræ human: lib: 2., libr: 3. flor: camomil:, & liliorum alborum duobus mensibus ad Solem. Ad torcular indè exprime, & libra oleum, cui adde cucurbitam de æstate longam ad pondus ipsius olei proiecto verò cortice, & medulla, contritaque in frustula, fac bulliat, donèc ol: absorbuerit humiditatem è cucurbita, cuius nempè minutæ partes aridæ euaserint. Tunc in promptu habueris duodecim ignita ferrea fragmenta noua ad pondus libr: ss. prò quolibet, ipsaque in ol: singulatìm demerge; hoc autem modo bìs iterùm inflammata bìs extingues in oleo, tunc enìm perfectum erit. Mirabile est si illo tepido vngantur partes doloris in pleuritide bìs, vel tèr in die.

Extra-

Puluis Vterinus noster.

RECipe herb: Turcic: manip: 1. bacch: lauri cortice exutarum, sem: pastinacæ an: vnc: 1., sem: rutæ, agni casti, & peoniæ, gran: Paradisi an: vnc: ß:, calami aromatici, cassiæ ligneæ, macis, cynnamom:, garyophyll: an: drag: 3., fæcul: brioniæ, salis Iouis an: dragm: 2., misce, & in minutissimum pulu: contere, de quo dabis à drag: ß: ad vnam in iuribus, vino, conseruis, vel similibus contrà omnes morbos vterinos.

ARcana nostra omnia per tempus non licèt in hoc Opusculo publicè explicare, verùm si duo alij anni vitæ, & valetudinis fauente Deo concedentur, Obseruationes multas paratas habeo adnotatu dignas. Manipulatium quoque, in quo apertè explicabuntur pleraque Artis Mysteria, errorumque cautiones, in quos offendunt Artifices. Quamuis verò multa hodiè volumina nouitia pateant Italico, Latinoque idiomate de Spargyrica, quæ tamen ab Antiquis collegere, ego quoque de ijsdem scribam, sed multa correctiora.

Calix Chymicus totiès in Obseruationibus nostris nominatus, communitèrque adeò omnibus concessus, non est vt nonnulli arbitrabuntur, & arbitrantur, ex Regulo Antimonij vulgaris; ex Regulo quidem est, sed tertij gradus, qui longè differt à vulgari, quamuis etiam multi hoc vtantur non sinè periculo bibentium. Romæ fui, Neapolis, Venetijs, & tot in alijs Italiæ Vrbibus, aliarumque Prouinciarum, multosque inueni Calicis Chymici arcanum callentes, omnes verò ex Regulo communi, vel aliquos etiam ex composito cùm Marte. Multotiès cùm multis ex his sermonem habui penetraturus an quis partes arsenicales, quas Regulus in se continet, ab eodem segregare scirent, verùm judicant cùm Antimonium cùm Tartaro inceditur, & nitrio, feces illas sulphureas, quæ separantur, omnem continere impuritatem Antimonij, illumque esse Calicem Antiquorum. Verùm longè equidem à veritate aberrant, nullum enim inuenient Authorem ex Classicis, & rationalibus vti Regulo simplice ad Calicem formandum, sed ad alias quidem præparationes. Vulgaris Regulus nondùm suam reliquit cruditatem; supradicto autem modo factus vocatur Regulus primi gradus, de quo multæ compositiones fieri possunt, vt stellatus limatura ferrea, vt electrum nobile, quod Regulus est, & auro, argento, stamno, ferro. Alter Regulus fit in electrum cùm ferro, ære, plumbo, stamno, Mercurio, & Regulo. Vt verò tertij gradus apex attingatur hoc opus, hic labor est, & tunc prò perfecto concedi potest, vt Clossius intèr Sanctos habitus, & Basilius Valentini intèr Beatos illum celebrant Regem medicamentorum purgantium, tantùm enim quæ naturæ nocent de corpore extrahit, sanguinem mundificat, & humores corroborat non corruptos, vt obseruatur in his, qui de illo sumunt, quamuis in vomitum erumpant, non tamen vllis viribus destituuntur, atque in hoc differt ab alijs Medicinis. Has laudes celebro, quia Latino patent idiomate, ideòque ignarorum aures non penetrabunt, arma enìm puerorum manibus concessurus minimè sum. Dico equidem viginti duobus ab hinc annis nullum aliud purgans corpus meum penetrasse, quàm vinum Calicis Chymici, de quo bibo tèr, vel quatèr in anno, neque vlla vnquàm hoc tempore Dei gratia vexatus sum ab infirmitate, & si in Obseruationibus crebrò apparet, hoc fit ex eò quòd mihi honores maximos attulit.

Nonnullorum equidem quin fraudes detegam hìc minimè negligendum est, quas circà Regulum patrare non verentur, quorum multi in hac Vrbe, qui Calices conficientes ipsos communitèr distribuunt. Hi tamen primum præteruolare gradum nequeunt, sed vt pulchetrimum, & fulgens opus appareat, marchesitam addunt argenti crudam, quæ non solùm pulchritudinem auget, verùm & Regulum per dimidium multiplicat, quapropter auri fame ducti Regulum defraudant, Calicesque vt tertij gradus nundinantur. Diligentissimè de hoc cauendum est, marchesita enim prò sanguine mundificando, ipsum corrodit, & corpora quamuis ad vomitum celerrimè excitet, attamen ipsa

damnis

damnis afficit non exiguis. Apertiùs in nostra Chyrurgia tanti detegendi doli modus patebit.

Calicis nostri Chymici compositio, Balsami adstringentis, & Pillularum adstringentium non patent in hoc Opere, sed prò alio seruo, vt in illo quoque recondita, & nobilia explicentur, in hoc enìm Arcana amantissimi Præceptoris mei celebriora sunt, in altero tria supradicta duces erunt. Spero sanè in illo pulcherrima tradere naturalia, nempè apud virtute præditos, & curiosos accuratè inuestigaui naturales virtutes mineralium, semimineralium, saxorum, animalium, & vegetabilium, quæ virtute occulta operantur, nàm illa sunt vera specifica, ex quibus mira valdè vidi, neque tamen aliquid scire licuit.

In secundo hoc Opere Obseruationes luci publicæ tradam, ad Chyrurgiam spectantes, quæ acciderunt vsque ad tempus quo prosiliet Opus, & præcipuè illas de Regno Neapolis, & Venetiarum vbi nunc moror, quamquàm in hac Ciuitate curando absolutè non me extendam. Crebrò adsum Consultibus Excellentissimorum Medicorum, vt Excellentissimorum Bernardi Florij, Bracchi, Braui, Cornelij, & aliorum, quorum optima gratia multotiès meam propositionem acceptauerunt.

Experientias in hac Vrbe feci de meo bals: adstringenti in domo Illustriss:, atque Excellentiss: Comitis de Auaux Segneur de Longueual Christianissimi Regis Legati apud Serenissimam hanc Rempublicam; nempè à Chyrurgo ipsius recisæ sunt porculo iugulares, cani arteria maior coxendicis, & à me arteria propè iugularem alteri cani, & omnes nostro tantummodò Balsamo adstringenti sanati sunt omnium admiratione nouem diebus. Hoc nostro Balsamo sanatus est tonsor nomine surdus apud Sanctum Vitum in hac paritèr Vrbe de arteria fracta. Nauicularius quoque, cui cùm à Chyrurgo recideretur vlcer in membro virili, recisa est arteria, quæ cùm igne claudi non posset bals: nostro sanguinis profluuius interclusus est, & conualuit.

Altera experientia facta est in domo Illustriss:, atque Excellentiss: Marchionis de Fuentes Legati Hispanici, in cane, cui octo iam à diebus recisa fuerat arteria, & sanatus est. Cani eidem Excellentissimus Pica alteram omninò recidit venam, & cùm circumstantes aduocaret visuros canem hoc temporis spatio sanguis ferè totus exijt antequàm Bals: applicaretur, balsamo indè admoto paucus ille sanguis, qui superfuit non ampliùs exiuit, sed canis ex inanitione, cùm nullum sumere posset alimentum mortuus est terribili conuulsione die insequenti.

FINIS.

Ad impediend. concep:

℞ scolopendrij sine ceterac: collect: tempore [illegible] ℥j [illegible]

℥ß [illegible] — [illegible]

Ad adiuvand: part:

[illegible] magna dei gentilia —

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

granum salis in medio ubi est [illegible]

comodit cure, et sanies [illegible]

[illegible] curam, [illegible] ad consolidandam cure

illinas pars balsamo peruviano

Vng.to pro Scabie De [illegible] Taurini

cerusę ℥ viij sulfur. citrini ℥ viij
terebin. lib. iiii ol. comm. lib. iij
sal. commun. ℥ iiii precipitat. alb. ℥ i
cere q.s. f. ung. [illegible] a: [illegible] necessitate
[illegible] ne [illegible] [illegible]
precipitat. aut [illegible]

Vng. pro Variolis [illegible]

ol. amigd. dul. [illegible] ℥ vj
flor. belzoin ʒ ij spermacet. ʒ iiss
m. f. Vng. [illegible] pars [illegible].

Pro Hydrope approbatum à me
Multoties

℞ pulv. de gessim ℈iiii trop. j. acharid
℈iiii elaterij gr. XVI. paracel. mercurial
℥j Confect Hamech ℥iij m. f. op.
de qua Capp. ad ℥ij alternis diebus

Herba veronica secca e buona per li Calcolosi
presa nella maniera del The, ò Caffè

Sirup. sanitatis sic paratur

℞ sen. mund. correct. q. s. tart. solub.
f. inf. in aq. comm. f. ebul. colat.
add. sacch. alb. q. s. f. syrupus s. a.
dos. ad ℥ij

oni. Quando l'uomo è perfettamente compunto, allora gli è ...
tutto il Mondo. L'huomo dabbene trova sufficiente ma...
crimare. Imperocchè, o rifletta a se o pensi al suo pro...
niuno in questo Mondo è senza tribulazioni, e quant...
s'esamina tanto piu s'affligge. La materia di un dolo...
una compunzione si è i nostri peccati, e i nostri difett...
mersi, che di rado possiamo sollevarci a contemplare le...

Con... vi indegno della consolazione divina se pensast...
morte, che non fate alla longhezza della vita, certo, ...
fervore; se parimente considerate le future pene dell'inf...
credo, che volontieri soffrireste le fatiche, e i dolori, ne vi s...
Ma perche questi riflessi non penetrano al cuore, e a...
ghe del secolo, perciò ce ne restiamo freddi, e assai pig...

Sovente la sanità di spirito è quella, che fa che il nostro mise...
leggiere è quella che fa il nostro. State dunque umili
acciò vi dia lo Spirito di compunzione, e diteli col profeta
con pane impastato di lagrime, e di lacrime altresi abbev...

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

Capo XXII.

Della considerazione dell'umana miseria.

Siete miserabile dovunque siate, e da qualunque banda vi ...
a Dio. Perchè vi turbate se non avviene quel che volete? Chi mai